

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

GADA PĀRSKATS 2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

GADA PĀRSKATS
2010

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

GADA PĀRSKATS 2010

Visās ECB 2011. gada
publicācijās attēlots
100 euro banknotes
motīvs.

© Eiropas Centrālā banka, 2011

Adrese

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Germany

Pasta adrese

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Germany

Tālrunis

+49 69 1344 0

Interneta lapa

<http://www.ecb.europa.eu>

Fakss

+49 69 1344 6000

Visas tiesības rezervētas.

*Atļauta pārpublicēšana izglītības un
nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.*

Fotogrāfijas:

Andreass Bethers (Andreas Böttcher)

ESKQ

ISOCHROM.com

Roberts Mečs (Robert Metsch)

Valters Forjohans (Walter Vorjohann)

*Šajā pārskatā iekļautie dati atbilst
stāvoklim 2011. gada 25. februārī.*

ISSN 1830298-X (interneta versija)

SATURS

IEVADVĀRDI	9	3. BANKNOTES UN MONĒTAS	109
I. NODAĻA		3.1. Banknotes un monētas apgrozībā un darbības ar naudu	109
TAUTSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBA UN MONETĀRĀ POLITIKA		3.2. Banknošu viltošana un viltojumu novēršana	110
1. MONETĀRĀS POLITIKAS LĒMUMI	16	3.3. Banknošu ražošana un emisija	111
2. MONETĀRĀS, FINANŠU UN EKONOMISKĀS NORISES	23	4. STATISTIKA	113
2.1. Pasaules makroekonomiskā vide	23	4.1. Jauna un uzlabota euro zonas statistika	113
2.2. Monetārās un finanšu norises	28	4.2. Citas statistikas norises	113
2.3. Cenu un izmaksu dinamika	52	4.3. Finanšu krīzes noteiktās statistikas vajadzības	114
2.4. Produkcijas izlaides, pieprasījuma un darba tirgus norises	61	5. EKONOMISKIE PĒTĪJUMI	116
2.5. Fiskālās norises	70	5.1. Pētījumu prioritātes un sasniegumi	116
2.6. Valūtu kursu un maksājumu bilances norises	76	5.2. Pētījumu rezultātu izplatīšana: publikācijas un konferences	117
3. EKONOMISKĀS UN MONETĀRĀS NORISES ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠAJĀS ES DALĪBVALSTĪS	81	6. CITI UZDEVUMI UN AKTIVITĀTES	119
2. NODAĻA		6.1. Monetārās finansēšanas un privileģētās piekļuves aizlieguma ievērošana	119
CENTRĀLĀS BANKAS OPERĀCIJAS UN DARBĪBA		6.2. Padomdevēja funkcijas	119
1. MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJAS, VALŪTAS MAIŅAS DARĪJUMI UN IEGULDĪJUMU AKTIVITĀTES	92	6.3. Eiropas Savienības un Eiropas Finanšu stabilitātes fonda aizņēmuma un aizdevuma operāciju un uz divpusēju līgumu pamata grieķijai izsniedzamo aizdevumu administrēšana	123
1.1. Atklātā tirgus operācijas un pastāvīgās iespējas	92	6.4. Eurosistēmas rezervju pārvaldīšanas pakalpojumi	124
1.2. Valūtas maiņas darījumi un darījumi ar citām centrālajām bankām	99	3. NODAĻA	
1.3. "Vērtspapīru tirgu programma"	100	IGAUNIJAS PIEVIENOŠANĀS EURO ZONAI	
1.4. "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	101	1. EKONOMISKĀS UN MONETĀRĀS NORISES IGAUNIJĀ	128
1.5. Ieguldījumu aktivitātes	101	2. EESTI PANK INTEGRĀCIJAS EUROSISTĒMĀ JURIDISKIE ASPEKTI	132
2. MAKSĀJUMU UN VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMAS	104	3. EESTI PANK INTEGRĀCIJAS EUROSISTĒMĀ DARBĪBAS ASPEKTI	133
2.1. TARGET2 sistēma	104	4. SKAIDRĀS NAUDAS NOMAIŅA IGAUNIJĀ	134
2.2. TARGET2 vērtspapīriem	106		
2.3. Nodrošinātu darījumu norēķinu procedūras	107		

4. NODAĻA		7. NODAĻA	
FINANŠU STABILITĀTE UN INTEGRĀCIJA		STARPTAUTISKIE JAUTĀJUMI	
1. FINANŠU STABILITĀTE	138	1. GALVENĀS NORISES STARPTAUTISKAJĀ	
1.1. Finanšu stabilitātes uzraudzība	138	MONETĀRAJĀ SISTĒMĀ	174
1.2. Finanšu stabilitāti veicinošie pasākumi	140	2. SADARBĪBA AR ĀRPUS ES ESOŠAJĀM	
2. FINANŠU REGULĒŠANA UN UZRAUDZĪBA	142	VALSTĪM	178
2.1. Banku darbība	142	8. NODAĻA	
2.2. Vērtspapīri	143	ATBILDĪBA	
2.3. Grāmatvedība	144	1. ATBILDĪBA PRET SABIEDRĪBU	
3. FINANŠU INTEGRĀCIJA	146	UN EIROPAS PARLAMENTU	182
4. MAKSĀJUMU SISTĒMU UN TIRGUS		2. ATSEVIŠĶI SANĀKSMĒS AR EIROPAS	
INFRASTRUKTŪRAS PĀRRAUDZĪBA	150	PARLAMENTU IZVIRZĪTIE JAUTĀJUMI	183
4.1. Liela apjoma maksājumu sistēmas un infrastruktūras pakalpojumu sniedzēji	150	9. NODAĻA	
4.2. Neliela apjoma maksājumu sistēmas un maksāšanas līdzekļi	152	ĀRĒJĀ KOMUNIKĀCIJA	
4.3. Vērtspapīru un atvasināto finanšu instrumentu klīrings un norēķini	152	1. KOMUNIKĀCIJAS POLITIKA	186
4.4. Citi pasākumi	154	2. KOMUNIKĀCIJAS PASĀKUMI	187
5. NODAĻA		10. NODAĻA	
EIROPAS JAUTĀJUMI		INSTITUCIONĀLĀ STRUKTŪRA, ORGANIZĀCIJA	
1. POLITIKAS JAUTĀJUMI	158	UN FINANŠU PĀRSKATI	
2. INSTITUCIONĀLIE JAUTĀJUMI	161	1. ECB LĒMĒJINSTITŪCIJAS	
3. ES EKONOMISKĀS VADĪBAS		UN KORPORATĪVĀ VADĪBA	192
PILNVEIDOŠANA	162	1.1. Eurosistēma un Eiropas Centrālo banku sistēma	192
4. NORISES ES KANDIDĀTVALSTĪS		1.2. Padome	193
UN ATTIECĪBAS AR TĀM	163	1.3. Valde	196
6. NODAĻA		1.4. Ģenerālpadome	198
AR EIROPAS SISTĒMISKO RISKU KOLĒĢIJAS		1.5. Eurosistēmas/ECBS komitejas, Budžeta komiteja, Cilvēkresursu konference un Eurosistēmas IT koordinācijas komiteja	199
(ESRK) DARBĪBU SAISTĪTIE UZDEVUMI		1.6. Korporatīvā vadība	200
1. INSTITUCIONĀLĀ UZBŪVE	166	2. ORGANIZĀCIJAS AKTUALITĀTES	203
2. ESRK SAGATAVOŠANAS		2.1. Cilvēkresursu vadība	203
SEKRETARIĀTA DARBĪBA	168	2.2. Darbinieku savstarpējās attiecības un sociālais dialogs	204
3. ANALĪTISKAIS, STATISTIKAS, LOĢISTIKAS		2.3. ECB jaunās telpas	204
UN ADMINISTRATĪVAIS ATBALSTS ESRK	169		

2.4. Eurosistēmas iepirkumu koordinēšanas birojs	205	2. Nefinanšu privātajam sektoram izsniegto MFI aizdevumu atlikuma jaunākās dinamikas salīdzinājums ar iepriekšējām ekonomiskās lejupslīdes un atveseļošanās epizodēm	32
2.5. Vides aizsardzības jautājumi	205	A attēls. Nefinanšu privātajam sektoram izsniegto reālo MFI aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps būtiskas ekonomiskās lejupslīdes un atveseļošanās periodos kopš 1990. gada	32
2.6. Informācijas tehnoloģiju pakalpojumu vadība	205	B attēls. Reālā IKP gada pieaugums būtiskas ekonomiskās lejupslīdes un atveseļošanās periodos kopš 1990. gada	33
3. CILVĒKRESURSU KONFERENCE	206	C attēls. Mājsaimniecībām izsniegto reālo MFI aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps būtiskas ekonomiskās lejupslīdes un atveseļošanās periodos kopš 1990. gada	33
4. ECBS SOCIĀLAIS DIALOGS	207	D attēls. Nefinanšu sabiedrībām izsniegto reālo MFI aizdevumu atlikuma pieauguma temps būtiskas ekonomiskās lejupslīdes un atveseļošanās periodos kopš 1990. gada	34
5. ECB FINANŠU PĀRSKATI	208	3. Uz tirgus instrumentiem balstīto inflācijas gaidu rādītāju dinamika 2010. gadā	40
Vadības ziņojums par 2010. gadu	209	A attēls. Līdzsvara inflācija un inflācijai piesaistīto mijmaiņas darījumu procentu likmes	41
Bilance 2010. gada 31. decembrī	214	B attēls. Līdzsvara inflācijas pārmaiņas un nominālo un reālo peļņas likmju pārmaiņas 2010. gadā	41
Peļņas un zaudējumu aprēķins 2010. gada 31. decembrī	216	C attēls. Nākotnes ilgtermiņa līdzsvara inflācijas sadalījums saskaņā ar termiņstruktūras modeli	41
Grāmatvedības politika	217	D attēls. Līdzsvara inflācija 5 gadu periodam pēc 5 gadiem nākotnē euro zonai un ASV	42
Bilances skaidrojumi	222		
Peļņas un zaudējumu aprēķina skaidrojumi	235		
Neatkarīga revidenta ziņojums	240		
Peļņas un zaudējumu sadales skaidrojums	243		
6. EUROSISTĒMAS KONSOLIDĒTĀ BILANCE 2010. GADA 31. DECEMBRĪ	244		
PIELIKUMI			
ECB APSTIPRINĀTIE JURIDISKIE INSTRUMENTI	248		
ECB APSTIPRINĀTIE ATZINUMI	251		
EUROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS PASĀKUMU HRONOLOĢIJA	259		
PĀRSKATS PAR ECB KOMUNIKĀCIJU SAISTĪBĀ AR LIKVIDITĀTES NODROŠINĀŠANU	262		
EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS SAGATAVOTĀS PUBLIKĀCIJAS	267		
TERMINU SKAIDROJUMS	268		
IELIKUMU SARAKSTS			
1. Nestandarta pasākumi 2010. gadā	17		
Attēls. Valdības obligāciju peļņas likmju starpības 2010. gadā un 2011. gada sākumā	18		

4. Uzņēmumiem izsniegtajiem aizdevumiem piemēroto kredītstandartu apsekojuma rādītāju interpretācija	49	3. Reālā IKP pieauguma struktūra	61
A attēls. Uzņēmumiem izsniegto aizdevumu vai piešķirto kredītlīniju apstiprināšanā piemēroto kredītstandartu pārmaiņas	49	4. Darba tirgus norises	66
B attēls. Banku aizdevumu pieejamība euro zonas uzņēmumiem	50	5. Euro zonas un tās dalībvalstu fiskālā pozīcija	71
C attēls. Ierobežojoši un ekspansīvi kredītstandartu režīmi un euro zonas nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu kredītstandarti	51	6. Pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras euro zonas valstīs	73
5. Preču cenu dinamika un ietekme uz SPCI inflāciju	54	7. Reālā IKP pieaugums ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs un euro zonā	81
A attēls. Preču cenu dinamika	54	8. SPCI inflācija ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs un euro zonā	82
Tabula. Jēlnaftas cenu ietekme uz SPCI enerģijas cenām	56	9. Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu un euro zonas fiskālie rādītāji	83
B attēls. Rūpniecības izejvielas un starppatēriņa preču ražotāju cenas	57	10. Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu un euro zonas valstu maksājumu bilance	84
6. Euro zonas mājsaimniecību uzkrājumu veidošanas tendences	63	11. Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu oficiālās monetārās politikas stratēģijas	87
A attēls. Mājsaimniecību ienākumi, patēriņš un uzkrājumi	63	12. Maksājumu plūsma TARGET2	104
B attēls. Mājsaimniecību tīrā finanšu vērtība	64	13. 2010. gadā iedalītais euro banknošu izgatavošanas apjoms	111
7. Euro zonas un ASV darba tirgus jaunākās norises: galvenās atšķirības un vēsturiskā perspektīva	67	14. Igaunijas galvenie ekonomiskie rādītāji	128
Attēls. Euro zonas un ASV nodarbinātības norises	68		
Tabula. Euro zonas un ASV darba tirgus rādītāji	68		
8. Fiskālās konsolidācijas makroekonomiskās izmaksas un guvumi	75		
9. Statistikas pārmaiņas saistībā ar euro zonas paplašināšanos, ietverot igauņiju	130		
10. ECBS makrouzraudzības pētniecības tīkls	170		

TABULU SARAKSTS

1. Cenu dinamika	53
2. Darbaspēka izmaksu rādītāji	59

ATTĒLU SARAKSTS

1. ECB procentu likmes un euro veikto darījumu uz nakti procentu likme	16
2. Procentu likmes kopš finanšu krīzes pastiprināšanās	17
3. Svarīgākās norises galvenajās attīstītajās valstīs	23
4. Svarīgākās preču cenu norises	27
5. M3 un aizdevumi privātajam sektoram	28
6. M3 galvenās sastāvdaļas	29
7. MFI īstermiņa noguldījumu procentu likmes un naudas tirgus procentu likme	29
8. Noguldījumi sektoru dalījumā	30
9. M3 neietilpstošie bilances posteņi	30
10. 3 mēnešu EUREPO, EURIBOR un uz nakti izsniegto kredītu indeksa mijmaiņas darījumi	36

11. ECB procentu likmes un darījumu uz nakti procentu likme	36	38. Euro zonas eksporta apjoms uz atsevišķām tirdzniecības partnervalstīm	79
12. Valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes	37	39. Euro zonas tiešās investīcijas un portfeļieguldījumi	80
13. Atsevišķu euro zonas valstu valdības obligāciju peļņas likmju starpības	39	40. Finanšu konta galvenie posteņi	80
14. Euro zonas nulles kupona līdzsvara inflācija	40	41. Norises to ES valstu valūtās, kuras piedalās VKM II	85
15. Galvenie akciju tirgus indeksi	43	42. Norises to ES valstu valūtu kursos attiecībā pret euro, kuras nepiedalās VKM II	86
16. MFI aizdevumi mājāsaimniecībām	44	43. Galvenās ECB procentu likmes un EONIA	92
17. Mājāsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu procentu likmes	45	44. Euro zonas likviditātes faktori 2010. gadā	93
18. Mājāsaimniecību parāds un procentu maksājumi	45	45. Monetārās politikas operāciju atlikumi	95
19. Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālās izmaksas	46	46. Atbilstošais nodrošinājums aktīvu veidu dalījumā	97
20. Nefinanšu sabiedrību ārējais finansējums instrumentu dalījumā	47	47. Eurosistēmas kredītooperācijās izmantotā nodrošinājuma un monetārās politikas operāciju kredītu atlikuma attiecība	98
21. Biržā kotēto euro zonas nefinanšu sabiedrību peļņas rādītāji	48	48. Nodrošinājumam izmantotie aktīvi (t.sk. kredītprasības) veidu dalījumā	98
22. Nefinanšu sabiedrību parāda rādītāji	52	49. Apgrozībā esošo euro banknošu skaits (2002–2010)	109
23. SPCI inflācijas dalījums: galvenie komponenti	53	50. Apgrozībā esošo euro banknošu vērtība (2002–2010)	109
24. Galveno komponentu ieguldījums SPCI inflācijā	54	51. Apgrozībā esošo euro banknošu skaits nominālvērtību dalījumā (2002–2010)	110
25. Ražotāju cenu rūpniecībā dalījums	58	52. No apgrozības izņemto viltoto euro banknošu skaits (2002–2010)	111
26. Atlīdzība vienam nodarbinātajam nozaru dalījumā	59	53. 2010. gadā izplatītās viltotās euro banknotes nominālvērtību dalījumā	111
27. Darbaspēka izmaksas euro zonā	60		
28. IKP deflatora dalījums komponentos	60		
29. Mājokļu cenu dinamika euro zonā	60		
30. Ieguldījums reālā IKP ceturkšņa pieaugumā	62		
31. Konfidences rādītāji	62		
32. Rūpnieciskās produkcijas pieaugums un ieguldījums	66		
33. Bezdarbs	67		
34. Fiskālās norises euro zonā	74		
35. Valūtu kursu pārmaiņu tendences un implicētais svārstīgums	77		
36. Euro nominālie un reālie efektīvie kursi (EEK20)	77		
37. Tekošā konta balance un tās komponenti	78		

SAĪSINĀJUMI

VALSTIS

BE	Beļģija
BG	Bulgārija
CZ	Čehijas Republika
DK	Dānija
DE	Vācija
EE	Igaunija
IE	Īrija
GR	Grieķija
ES	Spānija
FR	Francija
IT	Itālija
CY	Kipra
LV	Latvija
LT	Lietuva
LU	Luksemburga
HU	Ungārija
MT	Malta
NL	Nīderlande
AT	Austrija
PL	Polija
PT	Portugāle
RO	Rumānija
SI	Slovēnija
SK	Slovākija
FI	Somija
SE	Zviedrija
UK	Lielbritānija
JP	Japāna
US	Amerikas Savienotās Valstis

CITI

CIF	preces cena, apdrošināšana, vedmaksa
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EKS	Eiropas Kontu sistēma 1995
EMI	Eiropas Monetārais institūts
EMS	Ekonomikas un monetārā savienība
ES	Eiropas Savienība
EUR	euro
EVK	efektīvais valūtas kurss
FOB	franko uz kuģa klāja
IKP	iekšzemes kopprodukts
MBR5	SVF Maksājumu bilances rokasgrāmata (5. izdevums)
MFI	monetārā finanšu iestāde
NCB	nacionālā centrālā banka (valsts centrālā banka)
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
PCI	patēriņa cenu indekss
RCI	ražotāju cenu indekss
SDO	Starptautiskā Darba organizācija
SNB	Starptautisko norēķinu banka
SPCI	saskaņotais patēriņa cenu indekss
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds
VDIAR	vienības darbaspēka izmaksas apstrādes rūpniecībā

Saskaņā ar ES praksi šajā pārskatā ES dalībvalstis un pievienotās valstis uzskaitītas alfabēta secībā atbilstoši attiecīgo valstu nosaukumiem to nacionālajās valodās.

Ja nav noteikts citādi, šajā pārskatā visas atsauces uz Līguma pantu numuriem atspoguļo numerāciju, kas ir spēkā kopš Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009. gada 1. decembrī.

IEVADVĀRDI

2010. gadā monetārā politika darbojās vidē, ko raksturoja gan euro zonas tautsaimniecības atveseļošanās, gan arī spriedzes saglabāšanās finanšu tirgos. Reālās tautsaimniecības atveseļošanās 2010. gadā izrādījās mazliet spēcīgāka, nekā gaidīts. Tas daļēji bija saistīts ar pasaules tautsaimniecības atveseļošanos, bet arī iekšzemes norises veicināja dominējošo pozitīvo virzību. Kopumā 2010. gadā euro zonas reālais IKP palielinājās aptuveni par 1.7% (pēc 4.1% sarukuma 2009. gadā). Runājot par cenām, inflācija 2010. gada laikā pieauga, galvenokārt atspoguļojot preču cenu palielināšanos pasaulē, savukārt pamatā esošais iekšzemes inflācijas spiediens joprojām bija neliels. Tādējādi 2010. gada vidējās inflācijas kāpums sasniedza 1.6% (2009. gadā – 0.3%).

Šādos apstākļos 2010. gadā un 2011. gada sākumā Padome nemainīja galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, saglabājot to vēsturiski zemajā 1% līmenī, kas tika noteikts 2009. gada maijā. Tas bija saskaņā ar Padomes vērtējumu, ka 2010. gadā inflācijas vidējā termiņa prognozes joprojām bija cenu stabilitātei atbilstošas.

Tādējādi labvēlīgākas izaugsmes gaidas un īstermiņa inflācijas dinamika netika uzskatīta par apdraudējumu cenu stabilitātei vidējā termiņā. Monetārās un kreditēšanas norises apstiprināja vērtējumu, ka tālākā perspektīvā inflācijas spiedienam vajadzētu būt ierobežotam. Inflācijas gaidas joprojām tika stingri noturētas līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam. Tas liecina par ECB monetārās politikas augsto uzticamības pakāpi.

Kas attiecas uz Eurosistēmas veiktajiem nestandarta monetārās politikas pasākumiem sakarā ar finanšu krīzi, finanšu tirgu apstākļu uzlabošanās 2009. gadā un 2010. gada pirmajos mēnešos ļāva ECB ierobežot savu starpnieka lomu. Maijā atkal atsākās spēcīga finanšu spriedze. Varētu uzskatīt, ka šīs norises izraisījusi tirgus dalībnieku bažu palielināšanās par valsts finanšu ilgtspēju, īpaši Grieķijā, un bija nepārprotamas pazīmes, ka šīs bažas izplatās, ietekmējot citu euro zonas valstu valdības obligāciju tirgus. Likviditāte šajos euro otrreizējā parāda vērtspapīru tirgus segmentos bija izsīkusī. Turklāt kredītreitinga novērtējuma pārskatīšana un cenu samazinājums nozīmēja biežus papildu nodrošinājuma pieprasījumus un banku sistēmas aktīvu lejupvērstu pārvērtēšanu, kas izraisīja pēkšņus un krasus banku nodrošinājuma vērtības samazinājumus. Galu galā tika ietekmēti arī privātā sektora *repo* darījumu tirgi. Naudas tirgu procentu likmju starpības atkal palielinājās, savukārt darījumu uz nakti segmenta apjomi samazinājās, pirkšanas un pārdošanas procentu likmju starpības pieauga, ietekmējot nodrošināto obligāciju tirgu, kā arī uzņēmumu obligāciju tirgu. Reaģējot uz to, Padome atjaunoja dažus nestandarta pasākumus, kuri jau bija atcelti vai kurus bija plānots atcelt. Konkrēti, Eurosistēma nolēma saglabāt fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu regulārajās 3 mēnešu ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās no maija beigām līdz decembra beigām un izziņoja jaunu 6 mēnešu refinansēšanas operāciju ar pilna apjoma piešķirumu, kas notika maijā. Turklāt tika atjaunotas pagaidu likviditātes mijmaiņas darījumu līnijas ar ASV Federālo rezervju sistēmu

un ieviesta "Vērtspapīru tirgu programma". Šī programma Eurosistēmai radījusi iespēju veikt intervences obligāciju tirgos, lai palīdzētu atjaunot monetārās politikas transmisijas mehānisma pienācīgāku funkcionēšanu tirgus segmentos, kuros traucēta darbība. Šo pirkumu ietekme uz likviditāti ir pilnībā neitralizēta ar nedēļas likviditāti samazinošām operācijām.

* * *

Runājot par finanšu reformu, nozīmīgi pasākumi tika veikti 2010. gadā, lai palielinātu finanšu sektora elastību. Globālā mērogā ambiciozā programma, par kuru vienojās G20 ministri un centrālo banku vadītāji, radīja stimulu sasniegtajiem robežpunktiem. Vienošanās, ko panākusi Bāzeles Komiteja un apstiprinājusi Centrālo banku vadītāju un uzraugu grupa par Bāzeles III paketi, ietver kapitāla un likviditātes prasību būtisku pastiprināšanu bankām, veidojot jaunās uzraudzības sistēmas stūrakmeni. ECB pilnībā atbalsta jauno sistēmu un uzskata, ka pakāpeniskai Bāzeles III paketes ieviešanai, par ko tika panākta vienošanās, jābūt vienai no galvenajām prioritātēm.

Vēl viens svarīgs darba virziens finanšu sistēmas elastības nostiprināšanā ir bijis Finanšu stabilitātes padomes darbs, veidojot integrētu sistēmu, lai mazinātu ar sistēmiski svarīgām finanšu institūcijām saistītos riskus un ārējo faktoru ietekmi. ECB, kas ir Finanšu stabilitātes padomes locekle, uzskata, ka ir būtiski izstrādāt atbilstošu sistēmu, kas nodrošinātu augstu starptautiskas atbilstības pakāpi, tādējādi veicinot vienlīdzīgus konkurences noteikumus un pēc iespējas samazinot regulējuma arbitrāžas riskus.

2010. gadā paātrinājās krīzes novēršanas, vadības un risināšanas regulējuma reformas ieviešana. Šīs reformas mērķis ir ieviest ES politikas koordinācijas sistēmu un stiprināt ES regulējuma sistēmu. ECB aktīvi piedalījās šajā darbā, un Eurosistēma atbalstīja ES lēmumu sistēmas pilnveidi.

Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) izveidošana 2010. gada 16. decembrī iezīmēja būtisku Eiropas krīzes laikā gūtās pieredzes robežpunktu. ESRK veiks makrouzraudzību ES, identificēs un izvērtēs sistēmiskos riskus un noteiks to prioritāti, un izplatīs brīdinājumus un ieteikumus pēc principa "rīkojies vai paskaidro". Kopā ar jaunajām Eiropas uzraudzības iestādēm (EUI) un nacionālajām uzraudzības iestādēm ESRK veido daļu no jaunās Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas (EFUS). ECB nodrošina ESRK Sekretariāta darbu un sniedz ESRK analītisku, statistikas, loģistikas un administratīvu atbalstu. ECB uzsāka ESRK izveides sagatavošanās darbu, 2010. gada 1. martā izveidojot ESRK sagatavošanas sekretariātu. ESRK lēmējinstīcijas pirmā sanāksme notika 2011. gada 20. janvārī.

ECB turpināja piedalīties galvenajās politikas un regulatīvajās iniciatīvās, kuru mērķis ir veicināt finanšu tirgu infrastruktūru stabilitāti, īpaši attiecībā uz atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumiem. 2010. gada aprīlī ECB publicēja ziņojumu par finanšu krīzes laikā gūto pieredzi attiecībā uz Eiropas finanšu tirgu infrastruktūru funkcionēšanu. Turklāt centrālo banku veiktais sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu novērtējums liecināja, ka attiecīgie sistēmu operatori nodrošina darbības nepārtrauktības un krīzes komunikācijas mehānismu atbilstību augstiem standartiem. Papildus ECB turpināja veicināt privātā sektora aktivitātes, sekmējot kolektīvās darbības. Runājot par Vienoto euro maksājumu telpu (SEPA), ECB ļoti atbalstīja Eiropas likumdevēju darbu, lai radītu nepieciešamo stimulu SEPA projekta pabeigšanai. Plānotā regula, kas noteiktu beigu termiņus migrācijai uz SEPA un paredzētu nacionālo maksājumu instrumentu izmantošanas pārtraukšanu, ir vitāli svarīga, lai nodrošinātu savlaicīgu un raitu SEPA pieņemšanu.

Centrālo banku pakalpojumu jomā Eurosistēma pārvalda liela apjoma maksājumu sistēmu TARGET2. TARGET2 vienotā platforma

atbalsta reālā laika bruto norēķinus darījumiem euro un ļauj 23 ES valstu centrālajām bankām un to attiecīgajai sistēmas lietotāju kopienai izmantot vienotu visaptverošu un modernizētu pakalpojumu priekšrocības. Ievērojami panākumi tika sasniegti 2010. gadā Eurosistēmas programmā jaunam vairāku valūtu norēķinu risinājumam – TARGET2 vērtspapīriem (T2S). Gada laikā tika attīstīti vai pabeigti galvenie politikas jautājumi, piemēram, lēmums par cenu noteikšanas politiku un vadības struktūras izveidi, kas noteiktu veidu, kā Eurosistēma, ārpus euro zonas esošo valstu centrālās bankas, centrālie vērtspapīru depozitāriji un tirgus dalībnieki varēs piedalīties T2S tālākā izstrādē un darbībā. Turpinājās arī vienotas platformas (CCBM2) izveide Eurosistēmas nodrošinājuma mobilizācijas vajadzībām. Šī sistēma, kuras darbību plānots uzsākt 2013. gadā, ļaus Eurosistēmai īstenot efektīvu nodrošinājuma pārvaldību ar optimizētām izmaksām un sniegt uzlabotus likviditātes pārvaldības pakalpojumus Eurosistēmas darbības partneriem.

* * *

Runājot par organizatoriskiem jautājumiem, 2010. gada beigās ECB bija 1 421.5 pilna darba laika ekvivalenta amata vietas (2009. gada beigās – 1 385.5). Pieaugumu galvenokārt nosaka ECB uzticētie jaunie uzdevumi saistībā ar ESRK Sekretariātu un atbalsts ESRK kopumā. ECB darbinieki ir no visām 27 ES dalībvalstīm, un tos piesaista, rīkojot atklātu konkursu vakanču aizpildīšanai, paziņojumu publiskojot ECB interneta lapā. Atbilstoši ECB mobilitātes politikai 204 darbinieki 2010. gadā pārvietojās iekšēji uz citām amata vietām, 8 darbinieki tika nosūtīti komandējumā uz citām organizācijām, lai gūtu ārējā darba pieredzi, un 36 darbiniekiem tika piešķirts bezalgas atvaļinājums mācībām, darbam citās organizācijās vai personisku iemeslu dēļ. Visu darbinieku nemītīga prasmju un iemaņu apgūšana un attīstība joprojām bija viens no ECB cilvēkresursu stratēģijas stūrakmeņiem.

Ar korporatīvo kultūru saistītās norises bija orientētas uz dažādību un profesionālo ētiku. ECB pilnībā apņēmusies īstenot dažādības politiku un ir to publiskojuši. 2010. gadā stājās spēkā uzlabots Ētikas regulējums ECB darbiniekiem.

Ar jaunās ēkas pamatakmens ielikšanas ceremoniju 2010. gada 19. maijā oficiāli sākās ECB jauno telpu galvenie būvdarbi. 2010. gada sākumā attiecīgās publiskā iepirkuma procedūras bija veiksmīgi pabeigtas un tika noslēgti līgumi darbu veikšanai aptuveni par 80% no būvniecības izmaksu tāmes paredzētā budžeta ietvaros. Jaunās telpas plānots pabeigt 2013. gada beigās.

Runājot par finanšu pārskatiem, ECB peļņa 2010. gadā bija 1.33 mljrd. euro (2009. gadā – 2.22 mljrd. euro). 2010. gada 31. decembrī Padome nolēma pārskaitīt 1.16 mljrd. euro uz uzkrājumu valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam, tādējādi palielinot to līdz maksimālajai pieļaujamai summai 5.18 mljrd. euro, kas atbilda euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtībai minētajā datumā. Šā uzkrājuma apjoms katru gadu tiek pārskatīts. ECB tīrā peļņa pēc summas pārskaitīšanas uz uzkrājumu 2010. gadā bija 170 mlj. euro. Šo summu sadalīja euro zonas NCB proporcionāli to apmaksātajai daļai ECB kapitālā.

Frankfurtē pie Mainas 2011. gada martā

Žans Klods Trišē (*Jean-Claude Trichet*)

ECB jaunās telpas, skats no austrumiem. Fonā – Frankfurte pie Mainas, pilsētas centrs.

I. NODAĻA

TAUTSAIMNIECĪBAS
ATTĪSTĪBA UN
MONETĀRĀ POLITIKA

I. MONETĀRĀS POLITIKAS LĒMUMI

2010. gadā Eurosistēma atkal saskārās ar ļoti problemātisku vidi, jo atjaunojās spriedze finanšu tirgos. Dažos euro zonas obligāciju tirgos īpaši kopš 2010. gada maija bija vērojams nopietns saspīlējums, atspoguļojot valsts parāda krīzi. Pozitīvi, ka inflācijas perspektīva saglabājās mērena un politikai nozīmīgajā termiņā neradās ne deflācijas, ne inflācijas spiedienu. SPCI inflācija gada laikā pakāpeniski palielinājās, 2010. gadā vidēji sasniedzot 1.6% (2009. gadā – 0.3%). Tautsaimniecības izaugsmes norises 2010. gadā bija samērā labvēlīgas, īpaši ņemot vērā būtisko ekonomisko lejupslīdi 2009. gadā, datu publiskojumiem un apsekojumiem gada laikā kopumā liecinot par nedaudz labākiem tautsaimniecības rezultātiem, nekā gaidīts. Šādos apstākļos Padome uzskatīja stimulējošo monetārās politikas nostāju par atbilstošu un tāpēc nemainīja galvenās ECB procentu likmes – tās palika 2009. gada maijā sasniegtajā vēsturiski zemajā līmenī. Galveno refinansēšanas operāciju procentu likme visu 2010. gadu bija 1.00%, noguldījumu iespējas procentu likme – 0.25%, bet aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme – 1.75% (sk. 1. att.).

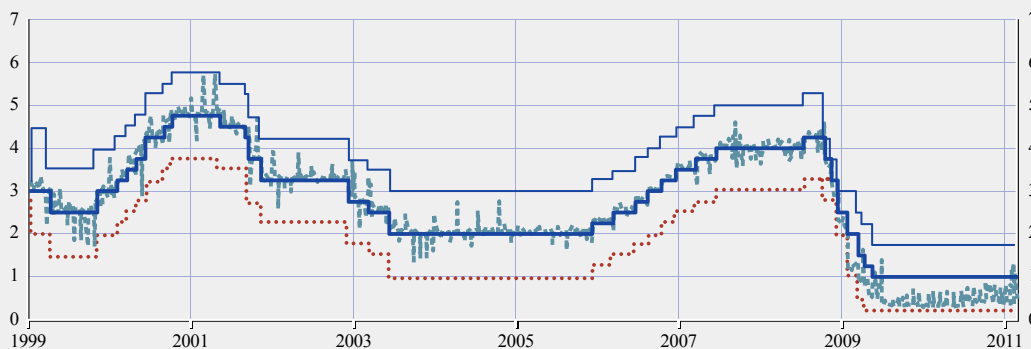
Vērtējot sīkāk procentu likmju dinamiku kopš finanšu krīzes pastiprināšanās pēc 2008. gada 15. septembra, kad bankrotēja ASV finanšu iestāde *Lehman Brothers*, var atzīmēt dažus svarīgus datumus, kas ievada jaunu finanšu krīzes posmu (sk. 2. att.).

Pozitīvās 2009. gada norises naudas tirgus darbībā sagatavoja pamatu dažu monetārās politikas transmisijas mehānisma darbības stiprināšanai ieviesto nestandarta pasākumu pakāpeniskai atcelšanai 2010. gada sākumā. Tomēr 2010. gada maijā sākās jauna krīzes epizode. Pieaugot tirgus bažām par valsts finanšu ilgtspējību īpaši dažās euro zonas valstīs, šajās valstīs radās nopietni obligāciju tirgus darbības traucējumi. Ņemot vērā valdības obligāciju tirgu lomu monetārās politikas transmisijas mehānismā, ECB sāka "Vērtspapīru tirgu programmu" un atkal ieviesa dažus iepriekšējos mēnešos pakāpeniski pārtrauktos nestandarta pasākumus (sk. 1. ielikumu). "Vērtspapīru tirgu programma", tāpat kā visi citi spēcīgās finanšu tirgus spriedzes periodā kopš 2008. gada oktobra pieņemtie nestandarta pasākumi, būtībā ir pagaidu pasākums un pilnībā atbilst uzdevumam vidējā termiņā saglabāt cenu stabilitāti.

I. attēls. ECB procentu likmes un euro veikto darījumu uz nakti procentu likme

(gadā; %; dienas dati)

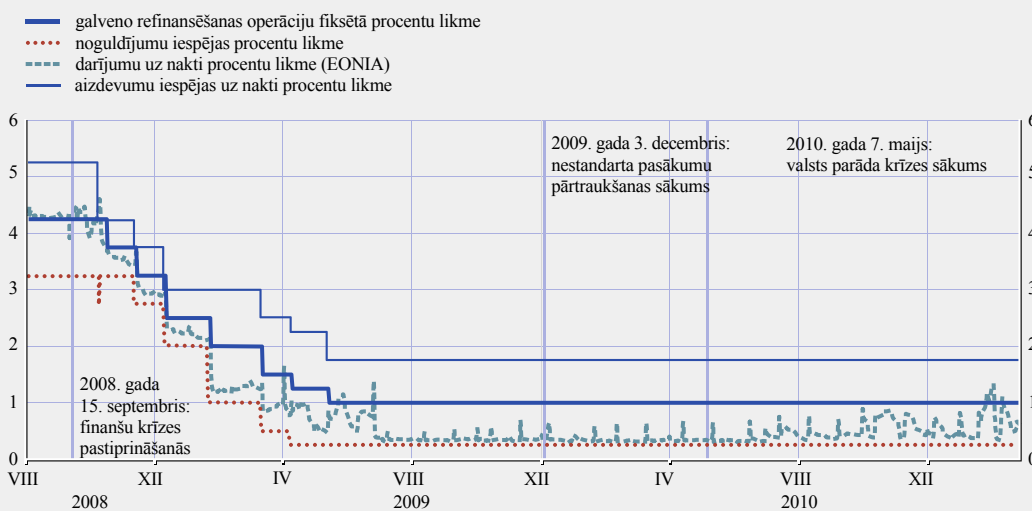
- galveno refinansēšanas operāciju minimālā pieteikuma procentu likme/fiksētā procentu likme
- noguldījumu iespējas procentu likme
- darījumu uz nakti procentu likme (EONIA)
- aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme

Avoti: ECB un Thomson Reuters.

2. attēls. Procentu likmes kopš finanšu krīzes pastiprināšanās

(gadā; %, dienas dati)

Avoti: ECB un Thomson Reuters.

1. ielikums

NESTANDARTA PASĀKUMI 2010. GADĀ¹

ECB nestandarta monetārās politikas pasākumi bija ārkārtas reakcija uz ārkārtas apstākļiem. Būtībā tie ir pagaidu pasākumi. 2010. gada sākumā daži nestandarta pasākumi, kas vairs nebija nepieciešami, tiešām tika atcelti saskaņā ar Padomes 2009. gada decembra lēmumiem, ņemot vērā apstākļu uzlabošanos finanšu tirgos un pierādījumus, ka monetārās politikas transmisijas mehānisma darbība atkal normalizējusies. Konkrētāk, Padome 2009. gada decembrī nolēma, ka tajā mēnesī veiktā 12 mēnešu ilgāka termiņa refinansēšanas operācija (ITRO) būs pēdējā operācija ar šādu termiņu, ka tiks veikta vēl tikai viena 6 mēnešu ITRO 2010. gada martā un ka papildu 3 mēnešu ITRO vairs netiks veiktas. Saskaņojot ar citām centrālajām bankām, ECB 2010. gada februārī pārtrauca arī likviditāti palielinošās pagaidu operācijas ārvalstu valūtās. Turklāt 2010. gada martā tika nolemts 3 mēnešu ITRO atgriezties pie mainīgas procentu likmes izsoles procedūras. Visbeidzot, 2011. gada jūnijā tika pabeigta 2009. gada maijā uz vienu gadu uzsāktā nodrošināto obligāciju iegādes programma – saskaņā ar plānoto Eurosistēma bija iegādājusies euro denominētas euro zonas nodrošinātās obligācijas 60 mljrd. euro vērtībā. Vienlaikus citu ECB pastiprinātā kredīšanas atbalsta elementu (piemēram, fiksētas procentu likmes ar pilna apjoma piešķirumu procedūras izmantošana galvenajās refinansēšanas operācijās) darbība turpinājās.

2010. gada pavasarī atkal radās spriedze noteiktos finanšu tirgu segmentos, īpaši atsevišķos euro zonas valstu valdības obligāciju tirgos. Dažu euro zonas valstu valdības 10 gadu obligāciju

¹ Sīkāku informāciju par ECB reakciju uz finanšu krīzi no krīzes sākuma līdz 2010. gada septembra sākumam sk. ECB 2010. gada oktobra "Mēneša Biļetena" rakstā *The ECB's response to the financial crisis* ("ECB reakcija uz finanšu krīzi").

procentu likmju starpības salīdzinājumā ar Vācijas valdības obligācijām sāka ļoti strauji palielināties (sk. att.). To galvenokārt noteica spēcīgākas tirgus bažas par valsts finanšu ilgtspējību dažās euro zonas valstīs, ņemot vērā augošo valdības budžeta deficītu un parādu. Starpības strauji palielinājās 2010. gada aprīlī un maija sākumā, 6. un 7. maijā sasniedzot kopš EMS sākuma nepieredzētu līmeni.² Tas lika euro zonas valstu valdībām 9. maijā paziņot par visaptverošu pasākumu kompleksa, t.sk. Eiropas Finanšu stabilitātes fonda, izveidi.

Saistībā ar to Eurosistēma 2011. gada 10. maijā paziņoja par "Vērtspapīru tirgu programmas" uzsākšanu. Saskaņā ar programmu Eurosistēmas intervences var veikt euro zonas valsts un privāto parāda vērtspapīru tirgos, lai nodrošinātu dziļumu un likviditāti tirgus segmentos, kuros traucēta darbība, un atjaunotu monetārās politikas transmisijas mehānisma pareizu darbību. Valdības obligāciju tirgiem ir būtiska loma monetārās politikas transmisijas procesā, darbojoties caur šādiem kanāliem.

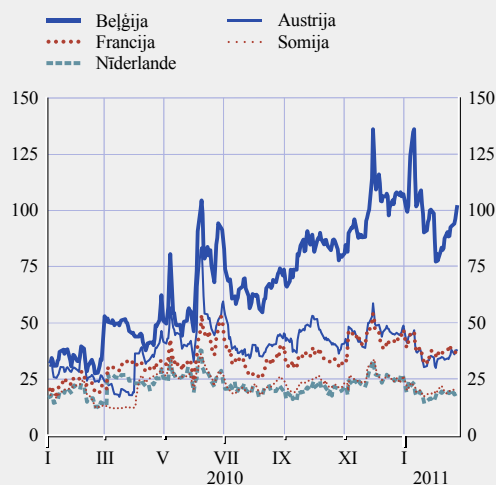
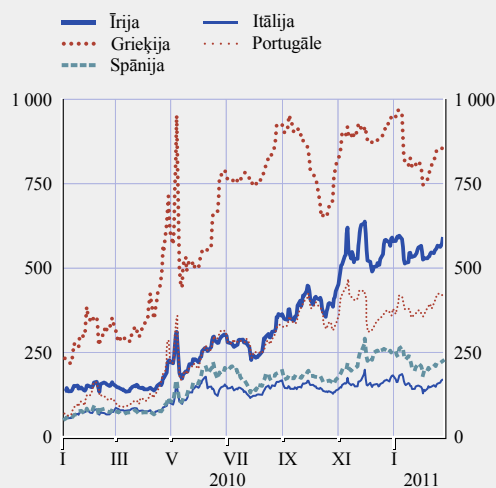
- Valdības obligāciju procentu likmes parasti ir vienas no galvenajām to procentu likmju noteicējām, kādas nākas maksāt finanšu un nefinanšu uzņēmumiem, emitējot savas obligācijas ("cenu kanāls"). Apstākļos, kad obligāciju tirgu darbība ir nopietni traucēta, centrālās bankas īstermiņa procentu likmes vairs pietiekami neietekmē ilgāka termiņa procentu likmes, kas ir būtiskas mājāsaimniecību un uzņēmumu lēmumu pieņemšanā, un tādējādi arī cenas.

- Krasi zemākas obligāciju cenas, ko nosaka daudz augstākas ilgāka termiņa procentu likmes obligāciju tirgos ar darbības traucējumiem, rada nopietnus finanšu un nefinanšu sektora ieguldījumu portfeļu zaudējumus; bankām samazināsies iespēja nodrošināt tautsaimniecības kreditēšanu ("bilances kanāls").

- Ārkārtīgi zema likviditāte valdības obligāciju tirgos ierobežo valdības obligāciju izmantošanu par nodrošinājumu refinansēšanas operācijās, tādējādi arī kavējot banku aizdevumu piedāvājumu ("likviditātes kanāls").

Valdības obligāciju peļņas likmju starpības 2010. gadā un 2011. gada sākumā

(procentu punktos)

Avots: Thomson Reuters.

Piezīmes. Peļņas likmju starpības atspoguļo valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmes salīdzinājumā ar Vācijas valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmi. Par attēlā nenorādītajām euro zonas valstīm nav pieejami salīdzināmi dati.

2 Stikāku informāciju sk. ECB 2010. gada jūnija "Mēneša Biļetena" ielikumā "Maija sākuma norises finanšu tirgos".

Tāpēc tika pieņemts lēmums sākt intervences obligāciju tirgos, lai palīdzētu saglabāt monetārās politikas atbilstošu transmisiju uz euro zonas reālo tautsaimniecību, pievēršoties darbības traucējumiem atsevišķos vērtspapīru tirgu segmentos. Saskaņā ar Līguma normām Eurosistēma drīkst iegādāties valdības obligācijas tikai otrreizējos tirgos.

Pēc euro zonas valdību un ECB 2010. gada 9. un 10. maija paziņojumiem spriedze finanšu tirgos īslaicīgi mazinājās, līdz atlikušajā gada daļā atjaunojās procentu likmju starpību pieaugums vairākās valstīs.

Likviditātes palielināšanās "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādāto obligāciju ietekmē ir pilnībā sterilizēta, izmantojot īpašas likviditāti samazinošas operācijas, jo programmas mērķis nav iepludināt banku sistēmā papildu likviditāti. Tāpēc programma neietekmē dominējošo likviditātes līmeni un naudas tirgus procentu likmes (citiem vārdiem – monetārās politikas nostāju), un tādējādi ar šo programmu nav saistīti inflācijas riski. Eurosistēma 2010. gada beigās bija veikusi intervences obligāciju tirgos par kopējo summu 73.5 mljrd. euro un absorbējusi likviditāti naudas tirgū par tieši tādu pašu summu.

Papildus šā jaunā nestandarta pasākuma īstenošanai ECB 2010. gada 3. maijā apturēja nodrošinājuma atbilstības prasībās noteiktā minimālā kredītreitinga sliekšņa piemērošanu attiecībā uz Grieķijas valdības emitētajām vai garantētajām obligācijām pēc Grieķijai paredzētās ES un SVF kopīgās programmas galīgā varianta pieņemšanas. Turklāt maija sākumā tā atjaunoja dažus nestandarta pasākumus, kas iepriekš bija pārtraukti, lai izvairītos no iekšējo valsts obligāciju tirgu negatīvas ietekmes uz citiem finanšu tirgiem. Pastāvēja risks, ka varētu būt traucēta normāla tirgu darbība, īpaši monetārās politikas transmisijas mehānismam piemītošā sākotnējā saikne starp centrālo banku un kredītiestādēm. Tas savukārt varētu nopietni pasliktināt banku, galvenā finansējuma avota euro zonā, iespējas kreditēt reālo tautsaimniecību. Konkrēti, Eurosistēma atjaunoja fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu regulārajās 3 mēnešu ITRO periodā, kas sākās maija beigās, un maijā veica jaunu 6 mēnešu refinansēšanas operāciju ar pilna apjoma piešķirumu. Tika atjaunotas arī pagaidu likviditātes mijmaiņas darījumu līnijas ar Federālo rezervju sistēmu.

Ņemot vērā ilgstošo spriedzi dažos valdības obligāciju tirgus segmentos un joprojām augsto nenoteiktības līmeni, Padome 2010. gada septembra un decembra sanāksmē nolēma, ka visas ilgāka termiņa Eurosistēmas refinansēšanas operācijas attiecīgi 2010. gada pēdējā ceturksnī un 2011. gada 1. ceturksnī tiks veiktas, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru un pilna apjoma piešķirumu. Procentu likmes šajās ITRO atbildīs galveno refinansēšanas operāciju vidējai procentu likmei attiecīgās ITRO darbības laikā. Galvenās refinansēšanas operācijas visu 2010. gadu tika veiktas ar fiksētu procentu likmi un pilna apjoma piešķirumu.

Pēc krasā 2008. un 2009. gadā pieredzētā sarūkuma 2009. gada beigās euro zonas tautsaimniecības izaugsme atkal kļuva pozitīva un 2010. gadā turpināja palielināties. Reālā IKP ceturkšņa kāpuma temps 2010. gada 1. pusgadā bija labāks, nekā gaidīts, daļēji atspoguļojot fiskālo stimulu un veicinošās monetārās politikas nostājas nozīmīgo atbalstu, kā arī pasaules ekonomiskās aktivitātes atjaunošanos.

Atbilstoši gaidām tautsaimniecības izaugsmes temps 2. pusgadā kļuva nedaudz mērenāks, bet euro zonas atveseļošanās pamattempis joprojām bija pozitīvs. Kopumā 2010. gadā euro zonas reālais IKP palielinājās aptuveni par 1.7% (sarūkus 2009. gadā – 4.1%).

2010. gadā saglabājās mērens inflācijas spiediens, un gada beigās un 2011. gada sākumā

radās neliels augšupvērstis spiediens. Gada vidējā inflācija 2010. gadā bija 1.6%. Savukārt inflācijas dinamika salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi bija nozīmīga, jo SPCI gada inflācija 2010. gadā pakāpeniski pieauga, palielinoties no zemākā punkta 0.9% februārī līdz 2.2% decembrī. SPCI inflācijas pakāpeniskais kāpums galvenokārt atspoguļoja preču cenu pārmaiņas, ko noteica pasaules tautsaimniecības atveseļošanās un bāzes efekti. Ilgtermiņa inflācijas gaidu rādītāji, kuru pamatā ir tirgus situācija un apsekojumi, joprojām kopumā tika noturēti līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam.

Euro zonas monetāro rādītāju ekspansijas temps 2010. gadā pakāpeniski palielinājās. Tomēr M3 pieaugums 2010. gadā bija zems (vidēji 0.6%). Tas apstiprināja novērtējumu, ka monetārās ekspansijas pamattempa bija mērens un inflācijas spiediens vidējā termiņā – ierobežots. Monetārā analīze, kas bija naudas un kredītēšanas rādītāju dinamikas analīzes un novērtējuma pamatā, laika gaitā tikusi būtiski padziļināta, tādējādi pastiprinot ECB uz vidējo termiņu vērsto monetārās politikas stratēģiju¹.

PAKĀPENISKA TAUTSAIMNIECĪBAS ATVESEĻOŠANĀS UN DAŽU NESTANDARTA PASĀKUMU PĀRTRAUKŠANA

Sīkāk aplūkojot 2010. gadā pieņemtos monetārās politikas lēmumus, informācija un analīzes rezultāti, kas kļuva pieejami gada sākumā, liecināja par mērenu euro zonas tautsaimniecības atveseļošanos, ko daļēji veicināja īslaicīgi faktori. Turklāt bija paredzams, ka atveseļošanās būs nevienmērīga. Īpaši tautsaimniecības izaugsmes temps un inflācijas dinamika dažādās euro zonas valstīs nedaudz atšķīrās, lai gan atšķirības bija mazākas nekā 2009. gadā. Tās galvenokārt noteica līdzsvara maiņas procesi euro zonā, kas bija pretēji pirms krīzes dažās valstīs novērotajām tādas izaugsmes tendencēm, kura nebija ilgtspējīga.

Euro zonas makroekonomiskās prognozes un iespēju aplēses 2010. gada pavasarī kopumā nemainījās. ECB speciālistu 2010. gada marta

makroekonomiskās iespēju aplēses paredzēja, ka reālā IKP gada pieaugums 2010. gadā būs 0.4–1.2% un 2011. gadā – 0.5–2.5%. Tika prognozēts, ka cenu norises politikai būtiskajā termiņā joprojām būs ierobežotas un SPCI inflācija 2010. gadā būs 0.8–1.6%, bet 2011. gadā – 0.9–2.1%.

Tautsaimniecības analīzes rezultātu salīdzinājums ar monetārās analīzes sniegtajiem signāliem joprojām apstiprināja novērtējumu, ka vidējā termiņā inflācijas spiediens būs neliels. Naudas un kredītu atlikuma rādītāju kāpuma temps joprojām bija lēns, lai gan naudas rādītāju kāpuma temps šķietami liecināja par nedaudz lielāku monetārās ekspansijas pamattempa samazināšanos ienesīguma liknes stāvā slīpuma dēļ, kas noteica līdzekļu izņemšanu no M3.

2010. gada sākumā Padome saskaņā ar 2009. gada decembrī pieņemtajiem lēmumiem sāka pakāpeniski atcelt likviditātes pasākumus, kas vairs nebija nepieciešami tādā mērā kā iepriekš. Konkrēti tika samazināts ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju skaits. To veica 2009. gada gaitā, uzlabojoties apstākļiem finanšu tirgos, t.sk. naudas tirgū. Tomēr Eurosistēma turpināja nodrošināt euro zonas banku sistēmai ārkārtas likviditātes atbalstu, ilgstošas nenoteiktības apstākļos veicinot kredītu izsniegšanu euro zonas tautsaimniecībai. Rezultātā procentu likme darījumiem uz nakti joprojām bija gandrīz tāda pati kā noguldījumu iespējas procentu likme, kā bija vērojams, kopš 2008. gada oktobrī ieviesa fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu. Pirms tam ļoti īsa termiņa naudas tirgus procentu likmes galvenokārt noteica galveno refinansēšanas operāciju minimālā pieteikuma procentu likme.

KOPŠ 2010. GADA MAIJA VĒROJAMĀ KRĪZE DAŽOS VALSTS OBLIGĀCIJU TIRGOS

Liels valdības budžeta deficīts, strauji augoši valdības parāda attiecības pret IKP rādītāji un

¹ Sīkāku informāciju sk. ECB 2010. gada novembra "Mēneša Biļetena" rakstā *Enhancing monetary analysis* ("Monetārās analīzes pastiprināšana"); un *Papademos, L. un Stark, J. (eds.) Enhancing monetary analysis*, ECB, 2010.

iespējamo saistību kāpums bankām sniegto garantiju dēļ noteica to, ka finanšu krīze atkal pieņēmas spēkā. Tirgus spiediens jau sāka veidoties, tuvojoties 2009. gada nogalei un 2010. gada sākumā, bet kulminācija tika sasniegta 2010. gada maija sākumā, kad dažu euro zonas valstu valdības obligāciju procentu likmju starpības ar Vācijas etalonobligāciju sasniedza līmeni, kāds nebija pieredzēts kopš euro ieviešanas. Tas īpaši attiecas uz Grieķijas valdības obligāciju peļņas likmēm, kas sasniedza ļoti augstu līmeni salīdzinājumā ar Vācijas etalonobligāciju, tomēr tika ietekmētas arī dažu citu valdību obligāciju peļņas likmes. Ņemot vērā valdības obligāciju tirgu nozīmi monetārās politikas transmisijā uz tautsaimniecību un galarezultātā uz cenām, ECB ieviesa "Vērtspapīru tirgu programmu", ļaujot Eurosistēmai iegādāties valsts un privātas obligācijas.

Makroekonomiskās norises 2010. gada 1. pusgadā bija labvēlīgākas, nekā gaidīts, neraugoties uz valsts parāda krīzes ietekmi. Šīs pozitīvās norises kopumā noteica to, ka tika pārskatītas gada sākumā publiskotās euro zonas makroekonomiskās prognozes un iespēju aplēses (t.sk. Eurosistēmas speciālistu 2010. gada jūnija makroekonomiskās iespēju aplēses), veicot to būtisku augšupvērstu korekciju. Vienlaikus tika gaidīts, ka atlikušajā gada daļā pieauguma temps būs nedaudz lēnāks, bet pamattempis – joprojām pozitīvs. Saskaņā ar ECB speciālistu 2010. gada septembra iespēju aplēsēm tika gaidīts, ka reālā IKP gada pieauguma temps 2010. gadā būs 1.4–1.8% un 2011. gadā – 0.5–2.4%. Tas nozīmēja būtiskas augšupvērstas korekcijas attiecībā uz 2010. gadu salīdzinājumā ar Eurosistēmas speciālistu 2010. gada jūnija iespēju aplēsēm, kurās izaugsmes temps 2010. gadā tika prognozēts 0.7–1.3%.

Vienlaikus ar makroekonomisko apstākļu uzlabošanu bija vērojamas labvēlīgākas kredītēšanas norises. 2010. gada rudenī kļuva arvien skaidrāks, ka privātajam sektoram izsniegto aizdevumu gada atlikuma pieauguma temps sasniedzis pavērsiena punktu šajā gadā jau iepriekš. Lai gan mājsaimniecībām izsniegto

aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps bija sasniedzis pavērsiena punktu jau 2009. gada 3. ceturksnī, nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps nekļuva mazāk negatīvs līdz pat 2010. gada nogalei. Šāda tendence kopumā atbilda tam, ka nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu dinamika ekonomiskās attīstības ciklā reagē uz ekonomisko aktivitāti ar nobīdi, kā novērots iepriekšējos ciklos.

Kopumā stabilizējies 2010. gada 1. pusgadā, euro uz nakti izsniegto kredītu vidējais indekss (EONIA) 2. pusgadā nedaudz pieauga, jo likviditātes pārpalikums pakāpeniski samazinājās. Ņemot vērā, ka šajā periodā ECB turpināja neierobežotā daudzumā nodrošināt likviditāti MFI apmaiņā pret atbilstošu nodrošinājumu ar galvenajās refinansēšanas operācijās piemēroto fiksēto procentu likmi, EONIA dinamiku noteica pieprasījums. Tāpēc tā nav uzskatāma par zīmi, kas liecinātu par stingrākas monetārās politikas nostājas ieviešanu. Banku Eurosistēmas finansējuma pieprasījuma samazināšanās, visticamāk, atspoguļo uz tirgus instrumentiem balstīta finansējuma, piemēram, banku vērtspapīru un starpbanku aizdevumu, pieejamības uzlabošanu.

2010. gada nogalē spriedze noteiktos obligāciju tirgos atkal pastiprinājās, atspoguļojot augošas bažas par valsts finanšu ilgtspējību atsevišķās euro zonas valstīs, daļēji saistībā ar nepieciešamību sniegt finanšu atbalstu grūtībās nonākušajām bankām, tomēr zināmā mērā arī norādot uz nenoteiktību, kas skar dažādus Eiropas valsts krīzes novēršanas un risināšanas mehānismu aspektus. Dažu valdības obligāciju peļņas likmes atkal krasi palielinājās. Vienlaikus finansējuma apstākļu pasliktināšanās vairākās bankās noteica Eurosistēmas nodrošinātās likviditātes izmantošanas apjoma kāpumu.

Spriedze dažos finanšu tirgu segmentos un tās iespējamā ietekme uz euro zonas reālo tautsaimniecību radīja papildu lejupvērstus riskus tautsaimniecības perspektīvai, kas bija iekļauta Eurosistēmas speciālistu 2010. gada decembra iespēju aplēsēs un nebija būtiski mainījusies

salīdzinājumā ar perspektīvu 2010. un 2011. gadam saskaņā ar ECB speciālistu 2010. gada septembra iespēju aplēsēm. Saskaņā ar Padomes viedokli riski, kas apdraudēja šo tautsaimniecības perspektīvu, bija lejuvērsti, joprojām pastāvēt paaugstinātai nenoteiktībai. Papildus finanšu tirgus spriedzei lejuvērstie riski bija saistīti ar jaunu naftas un citu preču cenu pieaugumu, protekcionisma spiedienu un haotisku globālās nesabalansētības korekciju iespējamību. Turklāt pastāvēja iespēja, ka pasaules tirdzniecība turpinās attīstīties straujāk, nekā gaidīts, tādējādi veicinot euro zonas eksportu. Vienlaikus uzņēmēju konfidences līmenis euro zonā joprojām bija samērā augsts.

Attiecībā uz cenu norisēm Eurosistēmas speciālistu 2010. gada decembra iespēju aplēses paredzēja, ka 2011. gadā SPCI inflācija būs 1.3–2.3%. Padome uzskatīja, ka cenu stabilitāti apdraudošie riski kopumā ir sabalansēti un lielāks cenu pieaugums gaidāms nākamajos mēnešos. Augšupvērstie riski īpaši bija saistīti ar enerģijas un neenerģijas preču cenu norisēm. Turklāt netiešo nodokļu un administratīvi regulējamo cenu kāpums varēja būt straujāks, nekā gaidīts, sakarā ar nepieciešamību nākamajos gados īstenot fiskālo konsolidāciju.

Šādos apstākļos Padome 2010. gada septembra sākumā un decembra sākumā nolēma turpināt nākamajā ceturksnī veikt galvenās refinansēšanas operācijas un speciāla termiņa refinansēšanas operācijas ar dzēšanas termiņu viens rezervju prasību izpildes periods kā fiksētas procentu likmes izsoles procedūras ar pilna apjoma piešķirumu. Tādējādi šo refinansēšanas operāciju kārtība salīdzinājumā ar 2010. gada maijā izmantoto netika mainīta. Turklāt Padome šajās sanāksmēs nolēma organizēt 3 mēnešu ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, par kurām norēķinu veiks 2011. gada 1. ceturksnī, kā fiksētas procentu likmes izsoles ar pilna apjoma piešķirumu. Procentu likmes šajās operācijās tika noteiktas kā galveno refinansēšanas operāciju vidējā procentu likme attiecīgās operācijas darbības laikā.

Inflācija 2011. gada sākumā joprojām pieauga, galvenokārt atspoguļojot preču cenu kāpumu. 2011. gada martā Padome secināja, ka, pamatojoties uz tautsaimniecības analīzi, cenu dinamikas perspektīvas riski ir augšupvērsti, bet monetārās ekspansijas pamattempis – joprojām mērens. Euro zonas ekonomiskās aktivitātes pamattempis vēl arvien bija pozitīvs, turpretī nenoteiktība – paaugstināta. Bija jāievēro īpaša piesardzība, lai ierobežotu augšupvērstos cenu stabilitātes riskus. Tika uzskatīts, ka ir svarīgi nepieļaut, lai nesenis inflācijas kāpums radītu plašu inflācijas spiedienu vidējā termiņā, un Padome joprojām bija gatava apņēmīgi un laikus rīkoties, lai nodrošinātu, ka augšupvērstie cenu stabilitātes riski vidējā termiņā neīstenojas. Turpmāka noturīga inflācijas gaidu stabilizācija tika uzskatīta par būtisku.

Padome arī nolēma turpināt veikt galvenās refinansēšanas operācijas, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu, tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, un vismaz līdz 2011. gada 12. jūlijam. Šāda procedūra palika spēkā arī speciāla termiņa refinansēšanas operācijās, kuras turpinās veikt tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, un vismaz līdz 2011. gada 2. ceturksņa beigām. Turklāt Padome nolēma turpināt veikt 3 mēnešu ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, par kurām norēķinu veiks 2011. gada 2. ceturksnī, kā fiksētas procentu likmes izsoles ar pilna apjoma piešķirumu.

2. MONETĀRĀS, FINANŠU UN EKONOMISKĀS NORISES

2.1. PASAULES MAKROEKONOMISKĀ VIDE

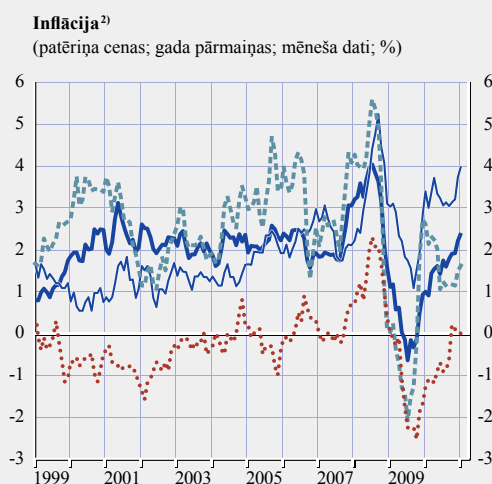
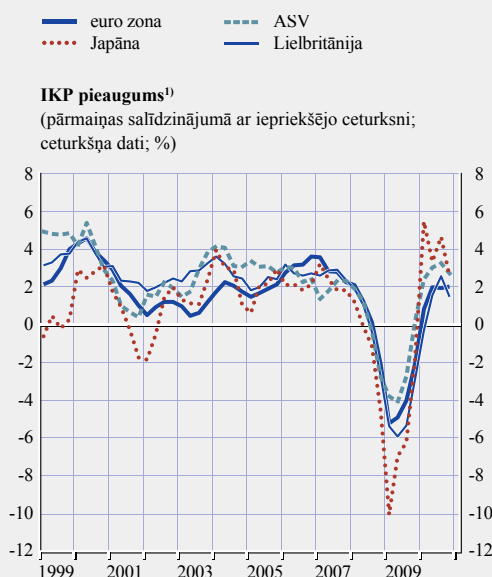
2010. GADĀ TURPINĀJĀS GLOBĀLĀ ATVESEĻOŠANĀS

2010. gadā turpinājās globālās ekonomiskās aktivitātes atjaunošanās pēc spēcīgās recesijas pasaules finanšu krīzes laikā. Īpaši 1. pusgadā pozitīvās pārmaiņas tautsaimniecībā veicināja monetārās un fiskālās politikas stimulējošie pasākumi, pasaules finansiālo apstākļu tālāka stabilizēšanās un patērētāju un uzņēmēju konfidences uzlabošanās. Turklāt ilgākais krājumu cikls atbalstīja tautsaimniecības globālo atveseļošanos, uzņēmumiem atsākot veidot krājumus pasaules ekonomiskās vides labvēlīgākas perspektīvas apstākļos. Krājumu atjaunošana šajā periodā faktiski deva būtisku ieguldījumu lielāko valstu IKP izaugsmē. 2010. gada sākumā globālais kopējais iepirkumu vadītāju indekss (IVI) turpināja atbilstoši uzlaboties un aprīlī sasniedza augsto 57.7 punktu rādītāju, kas bija virs līmeņa, kāds dominēja tieši pirms pasaules tautsaimniecības krīzes pastiprināšanās pēc *Lehman Brothers* sabrukuma 2008. gada septembrī. Ekonomiskās situācijas kopējo uzlabošanos un aktivitātes atjaunošanos, kuras virzītāja bija apstrādes rūpniecība, atbalstīja spēcīga pasaules tirdzniecības atveseļošanās, kas atspoguļojās ļoti dinamiskajā eksporta un importa kāpumā īpaši 1. pusgadā. Tomēr dažādos reģionos atveseļošanās temps bija nevienmērīgs. Pozitīvais pavērsiens attīstītajās valstīs bija diezgan mērens. Vienlaikus attīstības valstīs, īpaši Āzijā, atradās globālās atveseļošanās vadībā, pat radot bažas par pārkaršanas spiedienu vairākās no tām. Pēc iepriekšējo divu gadu plašā darbavietu skaita sarukuma gada laikā pakāpeniski uzlabojās arī globālās nodarbinātības rādītāji.

2. pusgadā globālās atveseļošanās temps īslaicīgi nedaudz palēninājās, jo mazinājās globālā krājumu cikla un fiskālo stimulu ietekme, bet atveseļošanās process, šķiet, bija kļuvis daudz pašpietiekamāks. Lai risinātu riskanto fiskālo situāciju, vairākas valstis paziņoja par konsolidācijas pasākumiem. Pasaules tautsaimniecības atveseļošanos vēl vairāk kavēja bilanču korekcijas dažādos sektoros

un ierobežotās darba tirgus iespējas (īpaši attīstītajās valstīs). Atbilstoši tam 2010. gada 2. pusgadā mazinājās arī globālās tirdzniecības dinamika, salīdzinājumā ar pirmajiem sešiem mēnešiem palēninoties tās tempam. Tomēr pieejamā informācija liecina, ka gadu mijā kāpuma temps atkal kļuva straujāks.

3. attēls. Svarīgākās norises galvenajās attīstītajās valstīs

Avoti: valstu dati, SNB, Eurostat un ECB aprēķini.

1) Par euro zonu un Lielbritāniju izmantoti Eurostat dati; par ASV un Japānu izmantoti attiecīgo valstu dati. IKP dati ir sezonāli izlīdzināti.

2) SPCI – euro zonai un Lielbritānijai, PCI – ASV un Japānai.

Neraugoties uz pakāpenisku patēriņa preču cenu pieaugumu (galvenokārt 2. pusgadā), 2010. gadā attīstītajās valstīs ar dažiem būtiskiem izņēmumiem (piemēram, Lielbritāniju) saglabājās mērens inflācijas spiediens stabilo inflācijas gaidu un pārsvarā esošo brīvo jaudu dēļ. Tas kontrastēja ar strauji augošajām attīstības valstīm, kurās daļēji augstāku preču cenu un arvien lielāku jaudas ierobežojumu dēļ inflācijas spiediens bija spēcīgāks. Pastāvot bažām par pārkaršanas izraisītu inflāciju, vairāku attīstības valstu centrālās bankas nolēma pārtraukt atsevišķus īpašos likviditātes pasākumus, kuri tika ieviesti, reaģējot uz krīzi, un īstenot stingrāku monetārās politikas nostāju. Jaunākie pieejamie dati liecina, ka OECD valstu patēriņa preču gada inflācija no samērā augsta līmeņa (2010. gada janvārī – virs 2%) pakāpeniski saruka līdz 1.6% augustā, bet 2010. gada decembrī atkal paaugstinājās (līdz 2.1%). Tas atbilst arī IVI pārmaiņām attiecībā uz ražošanas izmaksām, kas 2010. gada 2. pusgadā un 2011. gada janvārī arī palielinājās un bija gandrīz divarpus gadu augstākajā līmenī. Šo kāpumu veicināja pārtikas un enerģijas cenu palielināšanās. 2010. gada laikā OECD valstu patēriņa cenu gada inflācija, izņemot pārtiku un enerģiju, samazinājās no 1.6% gada sākumā līdz 1.2% decembrī.

ASV

2010. gadā ASV turpinājās tautsaimniecības atveseļošanās. Cikliskās augšupejas kāpums bija mērens, un to atbalstīja apjomīgi makroekonomiskās politikas stimuli un finanšu nosacījumu pakāpeniska uzlabošanās. Reālais IKP pieauga par 2.8% (sarukums 2009. gadā – 2.6%). Privātā iekšzemes pieprasījuma atjaunošanās bija vēsturiski lēna, atspoguļojot nelielo patēriņa izdevumu apjoma kāpumu. Mājsaimniecību izdevumus joprojām negatīvi ietekmēja augstais bezdarbs, zemais konfidences līmenis un centieni vēl arvien uzlabot ierobežotās bilances. Nozīmīgs atveseļošanās noteicējs bija spēcīgais pavērsiens uzņēmumu ieguldījumos iekārtās un programmatūrā. To veicināja vieglāk pieejami kredīti un ievērojama uzņēmumu pelnītspēja uz laikā pēc lejupslīdes veikto izdevumu samazināšanas

pasākumu fona. Izaugsmi noteica arī pagaidu faktori – valdības īstenotā politika, lai veicinātu tautsaimniecības atveseļošanos un krājumu atjaunošanu. 2010. gadā tirdzniecība neto izteiksmē samazināja IKP izaugsmi, jo importa pieaugums bija straujāks par eksporta kāpumu. Sākoties atjaunotnei, tekošā konta deficīts, kas recesijas laikā bija strauji sarucis, nedaudz palielinājās un 2010. gada pirmajos trijos ceturkšņos vidēji bija 3.3% no IKP (2009. gadā – 2.7% no IKP). Mājokļu sektorā uzlabojumi netika novēroti – pēc piesardzīga pieauguma 1. pusgadā mājokļu tirgus aktivitāte un cenas, beidzoties vairākām mājokļu tirgus atbalsta iniciatīvām, 2. pusgadā atkal samazinājās.

Tautsaimniecības mērenas atveseļošanās apstākļos cenu dinamika bija neliela, jo augšupvērsto cenu spiedienu ierobežoja produktu un darba tirgus ilgstošs panīkums. 2010. gadā augstāku enerģijas izmaksu dēļ PCI gada pārmaiņas pastiprinājās, sasniedzot 1.6% (iepriekšējā gadā – -0.4%). PCI inflācija, izņemot pārtiku un enerģiju, turpināja samazināties un gadā vidēji bija 1.0% (2009. gadā – 1.7%).

Federālo rezervju sistēmas Federālā atklātā tirgus komiteja (FOMC) visu 2010. gadu saglabāja federālo fondu mērķa likmi 0–0.25% diapazonā un joprojām uzskatīja, ka gaidāmie ekonomiskie apstākļi, iespējams, būs attaisnojums federālo fondu mērķa likmes ārkārtīgi zemajam līmenim ilgākā periodā. Lai gan krīzes laikā tirgu atbalstam ieviesto īpašo likviditātes pasākumu darbība bija beigusies un līdz 2010. gada vidum apjomīgie ar hipotēku kredītiem saistīto aktīvu pirkumu darījumi jau bija noslēgušies, 2010. gada augustā FOMC pieņēma lēmumu saglabāt federālo rezervju vērtspapīru turējumus esošajā apjomā, atkārtoti ieguldot aģentūru parāda pamatsummas maksājumus un aģentūru ar nekustamā īpašuma ķīlu nodrošinātos vērtspapīrus Valsts kases ilgāka termiņa vērtspapīros. Komiteja arī nolēma turpināt pagarināt federālo rezervju Valsts kases vērtspapīru turējumu termiņus, beidzoties to sākotnējam termiņam. Pēc tam 2010. gada novembrī FOMC paziņoja par savu nodomu

līdz 2011. gada 2. ceturkšņa beigām iegādāties Valsts kases ilgāka termiņa vērtspapirus vēl par 600 mljrd. ASV dolāru, lai panāktu straujāku tautsaimniecības atveseļošanās tempu.

Runājot par fiskālo politiku, federālā budžeta deficīts 2010. fiskālajā gadā, kas beidzās 2010. gada septembrī, nedaudz samazinājās (līdz 8.9% no IKP; iepriekšējā gadā – 10% no IKP). Tas izraisīja jaunu federālā parāda kāpumu no 53% no IKP iepriekšējā fiskālajā gadā līdz 62% no IKP 2010. fiskālā gada beigās. Liela deficīta, augoša federālā parāda un drīzumā paredzētās turpmāku fiskālo stimulu (kopā 858 mljrd. ASV dolāru apjomā) ieviešanas apstākļos 2010. gada decembrī tika publiskots Prezidenta fiskālās komisijas ziņojums ar konkrētiem priekšlikumiem, lai risinātu vidēja termiņa fiskālos uzdevumus un ilgākā termiņā panāktu fiskālo ilgtspēju.

KANĀDA

Pēc recesijas 2009. gada vidū ekonomiskā aktivitāte Kanādā 2010. gada sākumā strauji pieauga, un to veicināja spēcīgs iekšzemes pieprasījums, makroekonomiskie stimuli un eksporta kāpums. Tomēr līdz 2010. gada 3. ceturksnim atveseļošanās temps saruka būvniecības aktivitātes pierimšanas dēļ, ko papildināja negatīvais neto tirdzniecības devums izaugsmē. Darba tirgus apstākļi bija samērā labvēlīgi, jo līdz ar augošu ekonomisko attīstību tie turpināja pakāpeniski uzlaboties. Taču bezdarba līmenis joprojām bija diezgan ievērojami lielāks par līmeni pirms recesijas, lai gan 2010. gada decembrī tas bija noslīdējis līdz 7.6%, sasniedzot zemāko rādītāju kopš 2009. gada janvāra. Ekonomisko aktivitāti joprojām veicina gan zemu procentu likmju vide, neraugoties uz to, ka Kanādas Banka jau kopš 2010. gada vidus tika īstenojusi stingrāku monetārās politikas nostāju, gan stabili finanšu tirgus nosacījumi un elastīga banku sistēma, kā rezultātā kļuvusi iespējama nepārtraukta uzņēmumu un mājsaimniecību kredītēšana. Runājot par cenu norisēm, PCI inflācija un pamatinflācija atrodas centrālās bankas mērķa amplitūdā (1–3%). 2010. gada 2. pusgadā PCI gada inflācija bija ar augšupvērstu

tendenci (decembrī – 2.4%), atspoguļojot lielāku enerģijas un pārtikas cenu ietekmi, bet pamatinflācija pēc nelielas lejupslīdes 2010. gada laikā decembrī bija 1.5%.

JAPĀNA

2010. gada pirmajos trijos ceturkšņos Japānas tautsaimniecības atveseļošanās turpinājās, un to veicināja īstenotā atbalstošā monetārā politika un apjomīgs fiskālais stimulants. Ekonomiskā stāvokļa uzlabošanās Japānā noteica arī spēcīgais globālais (sevišķi Āzijas attīstības valstu) pieprasījums īpaši 2010. gada 1. pusgadā. 2. pusgadā ārējā sektora devums samazinājās, palēninoties pasaules tirdzniecības kāpumam, bet iekšzemes tēriņu apjoms bija stabils. Tomēr, tuvojoties gada nogalei, Japānas tautsaimniecības atveseļošanās kļuva problemātiska iekšzemes izdevumu svārstību dēļ, kas radās pēc valdības stimula ietekmes beigām, un tāpēc pasliktinājās uzņēmēju noskaņojums. 2010. gada laikā darba tirgus nosacījumi nedaudz uzlabojās, lai gan bezdarba līmenis, vēsturiski vērtējot, joprojām bija samērā augsts.

Patēriņa cenas gandrīz visu 2010. gadu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu saruka būtiskā tautsaimniecības panīkuma dēļ. Tomēr oktobrī pirmo reizi gandrīz pēc diviem gadiem PCI gada inflācija kļuva pozitīva, un to daļēji noteica nodokļa paaugstināšana cigaretēm un lielākas preču cenas, bet PCI gada inflāciju, izņemot pārtiku un enerģiju, lai gan tā kļuva nedaudz mērenāka, turpināja raksturot deflācijas tendence.

Lai stimulētu tautsaimniecību un cīnītos pret deflāciju, Japānas Banka visu 2010. gadu īstenoja stimulējošu monetārās politikas nostāju, 2010. gada oktobrī nosakot uz nakti izsniegto nenodrošināto kredītu mērķa procentu likmi 0–0.1% diapazonā un ieviešot citus pasākumus, t.sk. jaunu aktīvu pirkšanas programmu, kā arī paplašinot līdzekļu ar fiksētu procentu likmi piedāvājuma operāciju. 2010. gada 15. septembrī Japānas valdība pirmo reizi kopš 2004. gada marta atkal veica intervenci valūtas tirgū, lai ierobežotu Japānas jenas kursa kāpumu.

ĀZIJAS ATTĪSTĪBAS VALSTIS

Āzijas attīstības valstu pretestību pasaules tautsaimniecības un finanšu krīzei 2010. gadā apliecināja ļoti veiksmīga saimnieciskā darbība visā reģionā (kopējā IKP izaugsme – 9.1%). Lai gan fiskālās un monetārās politikas atbalsta pasākumu veikšana tika pakāpeniski pārtraukta un 2. pusgadā samazinājās neto eksporta devums, iekšzemes privātais pieprasījums un sevišķi kopējie ieguldījumi pamatlīdzekļos kļuva par galvenajiem ekonomiskās izaugsmes virzītājiem, īpaši Indijā un Indonēzijā. 2010. gada 2. pusgadā kopējās ekonomiskās darbības rādītāji joprojām bija stabili, lai gan ekspansijas temps salīdzinājumā ar iepriekšējiem sešiem mēnešiem nedaudz palēninājās.

Pēc ļoti zema patēriņa cenu inflācijas līmeņa 2009. gadā inflācijas spiediens 2010. gadā būtiski pastiprinājās. 2010. gada decembrī PCI gada inflācija reģionā bija 5%, un to galvenokārt noteica augošās pārtikas un preču cenas. 2010. gada 2. pusgadā vairākums reģiona centrālo banku sāka īstenot stingrāku monetāro nostāju, samazinot iepriekšējā gadā ieviestos monetāros stimulus. Tā kā Āzijas attīstības valstu makroekonomiskā darbība bija spēcīga un starptautisko investoru vēlme izvairīties no riska saruka, reģionā bija vērojama arī nozīmīga kapitāla ieplūdes atjaunošanās. Vairākas valstis veica intervences valūtas tirgū, lai aizkavētu iespējamo valūtas kursa kāpuma spiedienu, kā arī ieviesa kapitāla kontroli un makrouzraudzības pasākumus.

Reālā IKP pieaugums Ķīnā no 9.2% 2009. gadā palielinājās līdz 10.3% 2010. gadā. Aktīvā saimnieciskā darbība atspoguļoja privāto ieguldījumu un neto eksporta augošo devumu, kas kompensēja politikas stimulu pakāpeniskas pārtraukšanas negatīvo ietekmi. Tomēr patēriņa relatīvais ieguldījums izaugsmē samazinājās, un tekošā konta pozitīvais saldo nominālajā izteiksmē 2010. gadā pieauga, liecinot par iekšējās un ārējās nelīdzsvarotības noturību. Gada laikā inflācijas spiediens pastiprinājās, PCI inflācijai decembrī gada izteiksmē sasniedzot 4.6% galvenokārt augošo pārtikas cenu dēļ. Likviditātes pārpalikuma, joprojām

ne pārāk stingru kredītešanas nosacījumu un noguldījumu negatīvo reālo procentu likmju apstākļos veidojās īpašuma cenu spiediens. Varas iestādes 2. pusgadā reaģēja ar stingrāku politikas nostāju. Tādējādi kredītu apjomam, kredītu un noguldījumu procentu likmju pieaugumam noteica stingrākus kvantitatīvos ierobežojumus. Lielākas kapitāla ieplūdes, īpaši 2010. gada pēdējā ceturksnī, veicināja valūtas rezervju strauju kāpumu, 2010. gada beigās tām sasniedzot 2.85 trilj. ASV dolāru. 2010. gada 19. jūnijā Ķīna atgriezās pie elastīgākas valūtas kursa politikas, renminbi kursam 2010. gadā paaugstinoties par 3.6% attiecībā pret ASV dolāru un par 4.7% reālā efektīvā kursa izteiksmē (ar PCI deflēts).

LATĪNĀMERIKA

2010. gadā ekonomiskā aktivitāte Latīņamerikā turpināja strauji atjaunoties. Īpaši spēcīgs IKP pieaugums bija 1. pusgadā galvenokārt dinamiskā iekšzemes pieprasījuma dēļ, kas ar uzviju kompensēja ārējā pieprasījuma apjomīgo negatīvo devumu IKP izaugsmē (3. ceturksnī – aptuveni 3 procentu punkti). Pēc tam, pārtraucot stimulējošos politikas pasākumus un samazinoties ārējam pieprasījumam, pieauguma temps nedaudz palēninājās. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu reģiona kopējais reālais IKP 2010. gada pirmajos trijos ceturksņos vidēji palielinājās par 6.0%. Reģionālās izaugsmes galvenie virzītāji bija kopējā kapitāla veidošana, t.sk. krājumu veidošana, un privātais patēriņš. Ieguldījumu apjoma pieaugumu veicināja uzlabotas izaugsmes perspektīvas, preču cenu kāpums, reālo procentu likmju sarukums un plašāk pieejamais finansējums, ko dažās valstīs stimulēja valsts banku aizdevumi. Privāto patēriņu stiprināja strauja konfidences atjaunošanās, kā arī nodarbinātība un reālās algas.

2010. gada sākumā, neraugoties uz lielām atšķirībām starp valstīm, inflācija tuvojās attiecīgajam mērķa līmenim vairākumā valstu ar inflācijas mērķa noteikšanas procedūru. Taču ekonomiskās aktivitātes spēcīga pieauguma un kāpjošu preču cenu apstākļos turpmākajā gada daļā inflācijas spiediens sāka pastiprināties

un dažas valstis sāka atjaunot daļu krīzes laika monetāro stimulu. No aprīļa vairākas reģiona centrālās bankas ierosināja oficiālo procentu likmju paaugstināšanas ciklu. Arvien vairāk uzlabojoties globālajiem finansēšanas nosacījumiem un atjaunojoties vēlmei riskēt, Latīņamerikas valstu valdības parāda kredītriska mijmaiņas darījumu procentu likmju starpības samazinājās, nozīmīgi palielinājās akciju cenas un atjaunojās finanšu plūsmas, izraisot valūtas kursa kāpumus. Tā kā augstākas procentu likmes veicinātu spēcīgas kapitāla ieplūdes un ar pasaules tautsaimniecības norisēm saistītu neskaidrību, 2010. gada beigās monetārās politikas procentu likmju paaugstināšanas process dažās valstīs tika pārtraukts un tika ieviesti vairāki pasākumi, lai apturētu lielas kapitāla ieplūdes (piemēram, rezervju uzkrāšana, makrouzraudzības politika, kapitāla kontrole).

2010. GADĀ PAAUGSTINĀJĀS PREČU CENAS

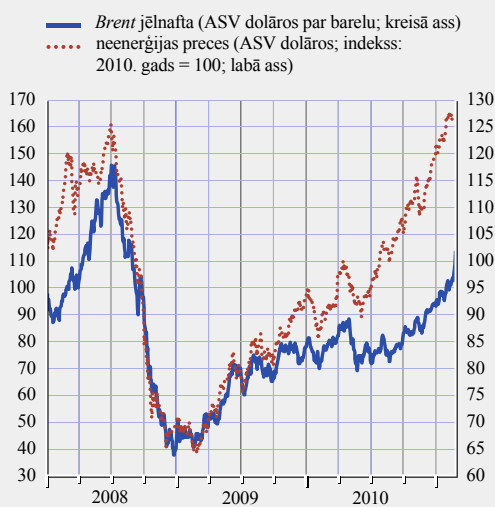
Pēc tam, kad 2010. gada 1. pusgadā naftas cenas zināmu svārstību apstākļos tomēr kopumā bija saglabājušās stabilas, augustā tās sāka strauji paaugstināties, *Brent* jēlnaftas cenai 2011. gada 25. februārī sasniedzot 113 ASV dolārus par barelu (2010. gada sākumā – 78 ASV dolāri par barelu). ASV dolāru izteiksmē 2011. gada februāra beigu līmenis kopumā bija līdzīgs 2008. gada maijā reģistrētajam stāvoklim. 2010. gadā kopumā *Brent* jēlnaftas vidējā cena bija 80 ASV dolāru par barelu, t.i., par 29% lielāka nekā iepriekšējā gada vidējā cena.

Naftas cenu kāpums tika novērots sakarā ar globālā naftas pieprasījuma atjaunošanos, kas pastiprinājās visa gada laikā, un to noteica pasaules tautsaimniecības atveseļošanās, kā arī laikapstākļi ziemeļu puslodē 2. pusgadā. Pieprasījuma kāpuma dēļ notika arī nākotnes pieprasījuma perspektīvas pārvērtēšana – tā šķita daudz spēcīgāka nekā pirms gada un norādīja, ka tirgus nākotnē var sašaurināties. Par to liecināja virkne atkārtotu augšupvērstu Starptautiskās Enerģētikas aģentūras pieprasījuma iespēju aplēšu korekciju gan attīstības, gan attīstītajām valstīm. Runājot par piedāvājuma pusi, Ziemeļamerikas un bijušo Padomju Savienības

valstu produkcijas izlaides apjoms izrādījās lielāks, nekā gaidīts, savukārt OPEC, neraugoties uz lielajām brīvajām ražošanas jaudām, 2010. gadā nolēma nepaaugstināt savas produkcijas izlaides kvotas. Spēcīgā pieprasījuma apstākļos tas izraisīja apjomīgu OECD krājumu sarukumu, tomēr tie, vērtējot vēsturiski, joprojām bija augstā līmenī. 2011. gada divos pirmajos mēnešos ģeopolitiskās norises Ziemeļāfrikā un Tuvajos Austrumos vēl vairāk palielināja tirgus piedāvājuma puses spriedzi, tādējādi paātrinot cenu kāpumu.

Attīstības valstu stabila pieprasījuma un ierobežota piedāvājuma apstākļos 2010. gadā paaugstinājās arī neenerģijas preču cenas (sk. 4. att.). Metālu, īpaši vara, niķeļa un alvas, cenas būtiski palielinājās, un šo kāpumu nozīmīgi ietekmēja attīstības valstu dinamiskais imports. Ierobežotā piedāvājuma apstākļos paaugstinājās arī pārtikas cenas – galvenokārt kukurūzai, cukuram un kviešiem. Kopumā 2010. gadā neenerģijas preču cenas (ASV dolāru izteiksmē) 2011. gada februāra beigās salīdzinājumā ar 2010. gada sākumu bija aptuveni par 36% lielākas.

4. attēls. Svarīgākās preču cenu norises

Avoti: Bloomberg un Hamburgas Starptautiskās ekonomikas institūts.

2.2. MONETĀRĀS UN FINANŠU NORISES

MONETĀRO RĀDĪTĀJU PIEAUGUMAM RADĀS PIRMĀS ATVESEĻOŠANĀS PAZĪMES

Kopējā M3 gada pieauguma temps 2010. gadā kļuva pozitīvs, 2010. gada decembrī sasniedzot 1.7% (2009. gada beigās – –0.3%). Tas liecina par monetārās dinamikas atjaunošanos, lai gan, tuvojoties 2010. gada nogalei, pieauga nenoteiktība attiecībā uz to, cik tā ir spēcīga, jo izaugsmi ietekmēja daži īpaši faktori (aktīvu pārvedumi uz "sliktajām bankām"² un aktivitāte *repo* darījumu jomā, ko noteica ar centrālo darījuma partneru starpniecību veiktie starpbanku darījumi). Kopumā monetārās norises 2010. gadā lielā mērā noteica trīs ekonomiskie faktori – ekonomiskās aktivitātes kāpuma un ienesīguma līknes lejupvērstās ietekmes pavājināšanās (vairs nebija vērojama liela līdzekļu pārvirzīšana no M3 ietilpstošiem instrumentiem uz ārpus M3 esošiem finanšu aktīviem) palielinošā ietekme, kā arī lejupvērstā ietekme, ko izraisīja iepriekš uzkrātās monetārās likviditātes samazināšana. No M3 neietilpstošajiem bilances posteņiem 2010. gadā

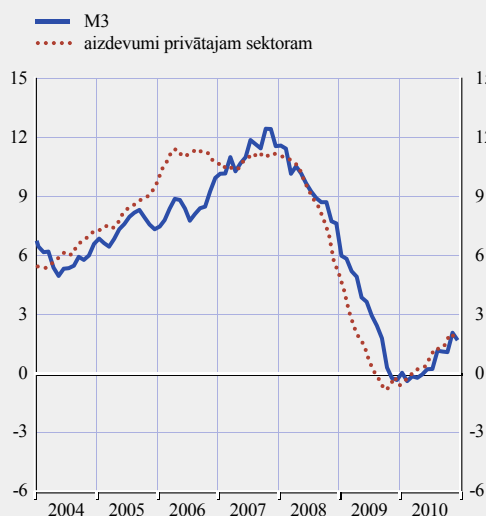
palielinājās privātajam sektoram izsniegto MFI aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps, 2010. gada decembrī sasniedzot 1.9% (iepriekšējā gada beigās – –0.2%; sk. 5. att.). Privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma nelielais kāpums atspoguļoja mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma tempa stabilizēšanos un nedaudz spēcīgāku nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma tempu. Pamatā paralēlais M3 un aizdevumu atlikuma kāpums liecina, ka monetāro rādītāju pieauguma pamattempa samazināšanās, kas ataino monetārās tendences, nodrošinot būtiskus cenu stabilitāti apdraudošu risku signālus, 2010. gadā apsīka, un to nomainīja mērena atveseļošanās.

STĀVĀS IENESĪGUMA LĪKNES IETEKME PAVĀJINĀJĀS

Procentu likmju konfigurācijas pārmaiņas ietekmēja ne tikai līdzekļu pārvirzīšanu starp M3 ietilpstošajiem aktīviem un tajā neietilpstošajiem aktīviem, bet arī pārbīdes M3 ietvaros. Novērotā M3 gada pieauguma tempa pakāpeniskā palielināšanās slēpa stipri atšķirīgas tā sastāvdaļu gada kāpuma tempa tendences (sk. 6. att.). M1 gada pieauguma temps 2010. gadā būtiski saruka, tomēr joprojām bija stabili pozitīvs (decembrī – 4.4%), bet tirgojamo finanšu instrumentu un īstermiņa noguldījumu, izņemot noguldījumus uz nakti (t.i., M3 – M1), attiecīgā tempa negatīvā vērtība ievērojami samazinājās (decembrī – –1.5%). Tādējādi šo pieauguma tempu starpība būtiski saruka, decembrī sasniedzot 6.1 procentu punktu (2009. gada beigās – 22.0 procentu punkti). Tas lielā mērā atspoguļoja procentu likmju norises (sk. 7. att.). Noguldījumu uz nakti procentu likme 2010. gadā kopumā joprojām bija stabila, bet būtiski palielinājās atlīdzība par noguldījumiem ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem, un nedaudz pieauga noguldījumu

5. attēls. M3 un aizdevumi privātajam sektoram

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %, sezonāli un ar kalendāro ietekmi izlīdzināti dati)

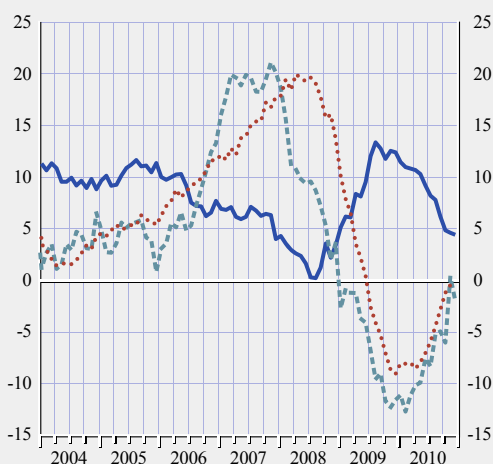
Avots: ECB.

2 Plašākajā nozīmē "sliktās bankas" ir īpašas shēmas, ko izveido un atbalsta valdības, lai atvieglotu to aktīvu izslēgšanu no kredītiestāžu bilancēm, kuriem pastāv būtisks vērtības samazināšanās risks vai kurus grūti novērtēt.

6. attēls. M3 galvenās sastāvdaļas

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; sezonāli un ar kalendāro ietekmi izlīdzināti dati)

- M1
- pārējie īstermiņa noguldījumi (M2 – M1)
- tirgojamie finanšu instrumenti (M3 – M2)

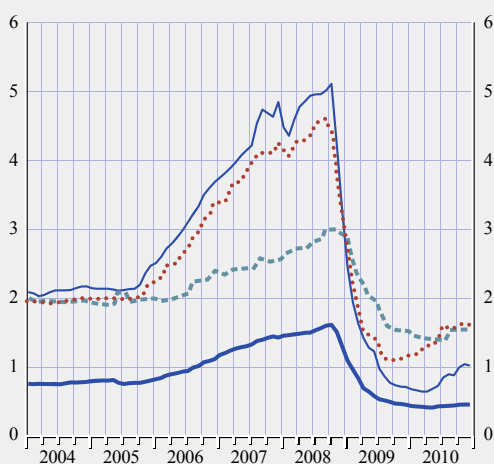

Avots: ECB.

7. attēls. MFI īstermiņa noguldījumu procentu likmes un naudas tirgus procentu likme

(gadā; %)

- noguldījumi uz nakti
- noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem
- noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem
- 3 mēnešu EURIBOR

Avots: ECB.

ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem procentu likme. Tāpēc vislikvidāko M3 ietilpstošo noguldījumu turēšanas izvēles izmaksas pieauga un līdzekļu pārvirzīšana M3 ietvaros par labu šiem noguldījumiem mazinājās. Stāvās ienesīguma līknes ietekme 2010. gadā pavājinājās, apturot liela apjoma līdzekļu pārvirzes uz M3 neietilpstošiem finanšu aktīviem, kas galvenokārt bija notikušas uz tirgojamo finanšu instrumentu un īstermiņa noguldījumu (izņemot noguldījumus uz nakti) rēķina. Tādējādi šo aktīvu gada kāpuma tempa negatīvā vērtība saruka. Tirgojamo finanšu instrumentu gada pieauguma tempa kāpumu pastiprināja arī pieaugusi *repo* darījumu aktivitāte (īpaši gada nogalē), kas pārsvarā atspoguļoja ar centrālo darījuma partneru (klasificēti kā nemonetārie finanšu starpnieki, izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus (CFS)) starpniecību veiktos starpbanku darījumus.

SEKTORU NAUDAS LĪDZEKĻU TURĒJUMU TENDENCES JOPROJĀM BIJA ATŠĶIRĪGAS

Plašākais M3 sastāvdaļu apkopojums, par kuru pieejama informācija sektoru dalījumā, ir īstermiņa noguldījumi un *repo* darījumi (tālāk tekstā – M3 noguldījumi). 2010. gadā novērotā M3 noguldījumu gada pieauguma tempa apvēršanās pārsvarā atspoguļoja īpaši spēcīgu CFS devumu. CFS veikto M3 noguldījumu gada kāpuma temps būtiski palielinājās, decembrī sasniedzot 10.8% (2009. gada beigās – –3.1%). Šis pieaugums lielākoties atspoguļoja būtiskos 2. un 4. ceturksnī veiktos starpbanku *repo* darījumus, kā arī arvien spēcīgākas līdzekļu ieplūdes noguldījumos uz nakti gada pirmajos trijos ceturkšņos.

Atšķirībā no CFS mājsaimniecību M3 noguldījumu atlikuma gada kāpuma temps nedaudz saruka, decembrī sasniedzot 1.9% (2009. gada beigās – 2.0%; sk. 8. att.). To

noteica samazinājums 2010. gada 1. pusgadā un pieauguma atjaunošanās 2. pusgadā. Mājsaimniecību veikto M3 noguldījumu atlikuma dinamika 2010. gadā galvenokārt atspoguļoja procentu likmju norises. 2010. gada 1. pusgadā novērotais gada kāpuma tempa kritums atspoguļoja mērenākas ieplūdes noguldījumos uz nakti, pavājinoties stāvās ienesīguma līknes ietekmei. 2. pusgadā novērotā nelielā atveseļošanās atspoguļoja būtisku līdzekļu aizplūdes samazināšanos no noguldījumiem ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem, jo šo noguldījumu atlīdzības un īstermiņa krājnoguldījumu un citu M3 neietilpstošo noguldījumu atlīdzības starpība saruka.

Arī nefinanšu sabiedrību M3 noguldījumu atlikuma gada pieauguma temps 2010. gadā palēninājās. 1. pusgadā tas bija nedaudz svārstīgs, tomēr kopumā saruka un tikai 2. pusgadā nedaudz palielinājās. Decembrī tas sasniedza 4.4% (2009. gada decembrī – 5.4%). Norises saistībā ar nefinanšu sabiedrību rīcībā esošajiem M3 turējumiem atspoguļoja

ekonomiskās aktivitātes kāpumu un, iespējams, bija saistītas arī ar aizdevumu atlikuma dinamiku, jo 1. pusgadā uzņēmumi varētu būt izmantojuši savus noguldījumus, lai mazinātu parādu vai aizstātu banku kredītu. Pozitīvā aizdevumu plūsma 2. pusgadā, iespējams, ļāva uzņēmumiem, tuvojoties gada nogalei, atjaunot savas likviditātes rezerves.

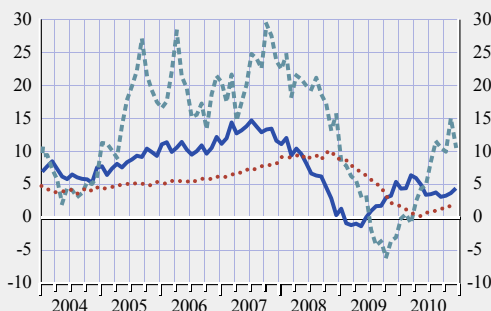
PRIVĀTAJAM SEKTORAM IZSNIEGTO KREDĪTU ATLIKUMA PIEAUGUMS NEDAUDZ PALIELINĀJĀS

No M3 neietilpstošajiem bilances posteņiem 2010. gadā nedaudz palielinājās euro zonas rezidenti izsniegto MFI kredītu atlikuma gada pieauguma temps, decembrī sasniedzot 3.4% (2009. gada decembrī – 2.5%; sk. 9. att.). Šis kāpums, kas galvenokārt notika 2. pusgadā, pamatā atspoguļoja novēroto privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma gada pieauguma tempa nelielo atjaunošanos. Valdībai izsniegto kredītu atlikuma gada kāpuma temps gada nogalē salīdzinājumā ar 2009. gada beigām bija gandrīz tāds pats, lai gan 2010. gadā tas pārsvarā samazinājās. Šis sarukums

8. attēls. Noguldījumi sektoru dalījumā

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; sezonāli un ar kalendāro ietekmi neizlīdzināti dati)

- nefinanšu sabiedrības
- mājsaimniecības
- CFS

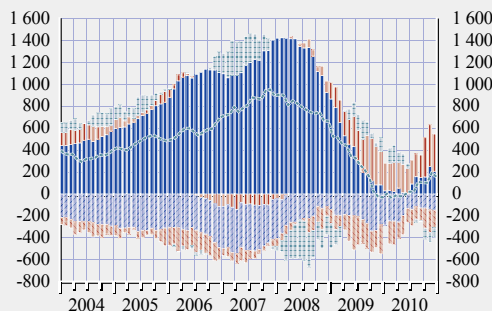

Avots: ECB.
Piezīme. Aplūkotajā sektorā ietilpst MFI, izņemot Eurosistēmu.

9. attēls. M3 neietilpstošie bilances posteņi

(gada plūsmas; mljrd. euro; sezonāli un ar kalendāro ietekmi izlīdzināti dati)

- kredīts privātajam sektoram (1)
- kredīts valdībai (2)
- tiešie ārējie aktīvi (3)
- ilgāka termiņa finanšu saistības (izņemot kapitālu un rezerves) (4)
- pārējie M3 neietilpstošie bilances posteņi (t.sk. kapitāls un rezerves) (5)
- M3

Avots: ECB.
Piezīmes. M3 parādīts tikai kā atsauce ($M3 = 1 + 2 + 3 - 4 + 5$). Ilgāka termiņa finanšu saistības (izņemot kapitālu un rezerves) parādītas ar mīnusa zīmi, jo tās ir MFI sektora saistības.

atspoguļoja MFI valdības vērtspapīru pirkumu samazināšanos, ienesīguma līknei vairs nekļūstot stāvākai, kā arī ņemot vērā tirgus spriedzi. Gada 4. ceturksnī, kad valdībai izsniegtā kredīta atlikums krasi palielinājās sakarā ar MFI aktīvu pārvedumiem uz "sliktajām bankām"³, šī tendence apvērās.

Privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma gada pieauguma tempa nelielā atjaunošanās galvenokārt atspoguļoja lēnu, tomēr stabili aizdevumu atlikuma gada kāpuma tempa pastiprināšanos. Turpretī MFI turējumā esošo privātā sektora neakciju vērtspapīru atlikuma gada pieauguma temps 2010. gada 1. pusgadā joprojām saruka, atspoguļojot vērtspapīrošanas darījumu zemāku aktivitāti. 2. pusgadā šī aktivitāte nedaudz pieauga, daļēji atspoguļojot aktīvu pārvedumus starp MFI un "sliktajām bankām", veicinot MFI rīcībā esošo privātā sektora neakciju vērtspapīru turējumu stabilizēšanos.

Privātajam sektoram izsniegto MFI aizdevumu (lielākais privātajam sektoram izsniegto kredītu komponents) atlikuma gada kāpuma temps salīdzinājumā ar 2009. gada beigās reģistrēto nelielo negatīvo vērtību pakāpeniski pieauga, 2010. gada decembrī sasniedzot 1.9% (sk. 5. att.). Tas varētu atbilst nelielajam aizdevumu pieprasījuma kāpumam, un to varētu apstiprināt arī pieejamie dati par kredītstandartu attīstību. Šajā sakarā euro zonas banku veiktās kredītēšanas apsekojums liecina, ka piedāvājuma puses ietekme gada gaitā mazinājusies. Ņemot vērā vērtspapīrošanas darījumu zemo aktivitāti, privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma kopējā gada pieauguma tempa un atbilstoši no MFI bilances izslēgtajiem aizdevumiem koriģētā kāpuma tempa starpība 2010. gadā bija neliela.

Sektoru līmenī privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma tempa atjaunošanos galvenokārt noteica nefinanšu privātā sektora, t.i., mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību, kredītēšana. 2010. gada decembrī mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps bija 2.9% (2009. gada

beigās – 1.3%) salīdzinājumā ar –0.2% aizdevumiem nefinanšu sabiedrībām (2009. gada decembrī – –2.2%). CFS izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps 2. pusgadā pakāpeniski palielinājās, tomēr šo norisi galvenokārt noteica ar centrālo darījuma partneru starpniecību tirgoto starpbanku *repo* darījumu apjoma kāpums, tā rezultātā attiecīgi pieaugot šiem finanšu starpniekiem izsniegto MFI aizdevumu atlikumam.

Privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma pieauguma tempa atjaunošanos 1. pusgadā galvenokārt noteica mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma dinamika, ko gandrīz pilnībā nodrošināja mājokļa iegādei izsniegto aizdevumu atlikuma pieauguma tempa kāpums. Tas sakrita ar euro zonas mājokļu īpašuma cenu gada kāpuma tempa paaugstināšanos. Nefinanšu privātā sektora kredītēšanas tālāku uzlabošanos 2. pusgadā galvenokārt noteica nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma tempa atjaunošanās (lai gan pieauguma temps joprojām bija negatīvs). Veicot korekcijas atbilstoši aizdevumu izslēgšanai no MFI bilancēm, kas galvenokārt atspoguļoja pārvedumus uz "sliktajām bankām", nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps 2010. gadā būtu kļuvis pozitīvs.

Kopumā nefinanšu privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma dinamika 2010. gadā joprojām pamatā atbilda ekonomiskās attīstības cikla tendencēm. Mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma pieaugums parasti sasniedz pagrieziena punktu ekonomiskās attīstības cikla sākumā, bet nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma kāpums no tā mēdz atpalikt. Ceturkšņa dati par nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma tempu liecina, ka pagrieziena punkts tika sasniegts 2010. gada 2. ceturksnī, gadu pēc tam, kad šo punktu bija sasniedzis

3 Sīkāku informāciju sk. 2011. gada janvāra ECB "Mēneša Biļetena" ielikumā *Revisiting the impact of asset transfers to "bad banks" on MFI credit to the euro area private sector* ("Vēlreiz par aktīvu pārvedumu uz "sliktajām bankām" ietekmi uz euro zonas privātajam sektoram izsniegtajiem MFI kredītiem").

mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikums. Tāpat kā iepriekšējās epizodēs, nefinanšu sabiedrību kreditēšanas uzlabojums 2010. gadā, visticamāk, saistīts ar novēroto uzņēmumu ieguldījumu un tēriņu vajadzību palielināšanos apstākļos, kad uzlabojas uzņēmējdarbības gaidas un palielinās ekonomiskā aktivitāte. Tas tikpat labi var atspoguļot arī tirgus finansējuma relatīvā pievilcīguma pārmaiņas, jo uzņēmumu vērtspapīru ienesīguma likmes daļēji ietekmējis ar valsts parāda krīzi saistītais peļņas likmju kāpums. Vienlaikus aizdevumu dinamika dažādās euro zonas valstīs bija

atšķirīga, iespējams, atspoguļojot nevienmērīgu tautsaimniecības atlabšanu dažādās euro zonas valstīs un tautsaimniecības sektoros, kā arī dažādu sektoru atšķirīgās vajadzības un arī iespējas finansējumam izmantot banku aizdevumus, nevis pašu radītus līdzekļus un/vai uz tirgus instrumentiem balstītu finansējumu. (Sk. 2. ielikumu, kur salīdzināta nefinanšu sektoram izsniegto aizdevumu un to galveno sastāvdaļu atlikuma gada pieauguma nesena dinamika un attiecīgā dinamika divos iepriekšējos tautsaimniecības lejupslīdes un atveseļošanās periodos.)

2. ielikums

NEFINANŠU PRIVĀTĀJAM SEKTORAM IZSNIEGTO MFI AIZDEVUMU ATLIKUMA JAUNĀKĀS DINAMIKAS SALĪDZINĀJUMS AR IEPRIEKŠĒJĀM EKONOMISKĀS LEJUPSLĪDES UN ATVESEĻOŠANĀS EPIZODĒM

Ņemot vērā finanšu krīzei sekojošās ekonomiskās lejupslīdes apmērus un raksturu, norises saistībā ar MFI aizdevumiem varētu būt izņēmuma gadījums. Tādējādi šajā ielikumā salīdzināta nefinanšu privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma un to galveno sastāvdaļu gada pieauguma tempa nesena dinamika un to attīstība iepriekšējo divu ekonomiskās lejupslīdes un atveseļošanās epizožu laikā – 20. gs. 90. gadu sākumā un 21. gs. sākumā. Lai nodrošinātu lielāku salīdzināmību šo norišu apmēru ziņā, šajā ielikumā galvenā uzmanība veltīta reālajiem MFI aizdevumiem (aprēķināti, izmantojot IKP deflatoru).

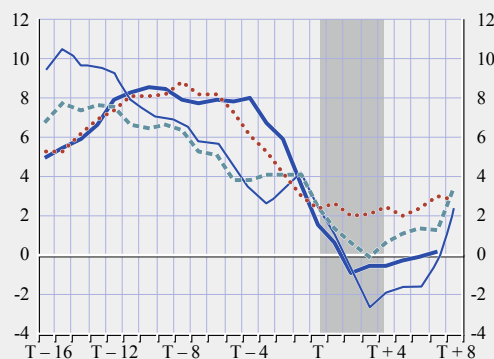
Nefinanšu privātajam sektoram izsniegto aizdevumu kopapjoma dinamika

Nesenās recesijas laikā nefinanšu privātajam sektoram izsniegto reālo aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps saruka aptuveni par 9 procentu punktiem (no augstākā punkta līdz zemākajam punktam), kļūstot negatīvs. Šis sarukums bija ievērojami spēcīgāks par 20. gs. 90. gadu sākuma un 21. gs. sākuma ekonomiskās lejupslīdes laikā piedzīvoto, kad gada pieauguma temps samazinājās par 6–7 procentu punktiem un joprojām bija pozitīvs (sk. A att.). Turklāt nesensais kritums galvenokārt notika samērā īsā laika periodā (seši ceturkšņi) salīdzinājumā ar ilgstošākiem

A attēls. Nefinanšu privātajam sektoram izsniegto reālo MFI aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps būtiskas ekonomiskās lejupslīdes un atveseļošanās periodos kopš 1990. gada

(gada pārmaiņas, %)

— T = 2009. gada 1. ceturksnis
 T = 2002. gada 1. ceturksnis
 - - - - T = 1993. gada 1. ceturksnis
 — T = 1993. gada 1. ceturksnis (izņemot Vāciju)

Avoti: ECB un ECB aprēķini.

Piezīmes. Ēnotā zona ataino konfidences diapazonu ap apsteidzošo/atpaliekošo ceturksni, kurā korelācija starp attiecīgo aizdevumu datu laikrindu gada pieauguma tempu un reālo IKP ir visaugstākā. Šos konfidences diapazonus aprēķina, korelācijas koeficientam pieskaitot vai no tā atņemot standartnovirzi. Sk. arī teksta 1. zemsvītras piezīmi. T ir ceturksnis, kurā sasniegts reāla IKP pieauguma cikla zemākais punkts.

sarukuma periodiem pagātnē (16 ceturkšņu 20. gs. 90. gadu sākumā un deviņi ceturkšņi 21. gs. sākumā). Tomēr ne pēdējā sarukuma apmēri, ne ātrums nešķiet pārmērīgs, ņemot vērā nesenās recesijas nopietnību. Nesenajā ekonomiskajā lejupslīdē gada laikā reālā IKP gada pieauguma temps samazinājās gandrīz par 9 procentu punktiem salīdzinājumā ar 6 procentu punktu sarukumu četros gados 20. gs. 90. gadu sākumā un 4 procentu punktu sarukumu gandrīz divos gados 21. gs. sākumā (sk. B att.).

Tas, ka nefinanšu privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps samazinājās līdz negatīvai vērtībai, ir neparasti, tomēr euro zonas valstīs tā ir noticis jau iepriekš. 20. gs. 90. gadu sākuma recesijas laikā nefinanšu privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma pieaugumu veicināja būtisks pēc Vācijas atkalapvienošanās māsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma kāpums. Neietverot Vācijas nefinanšu privāto sektoru, nefinanšu privātajam sektoram izsniegto reālo aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps samazinājās par 13 procentu punktiem, sasniedzot līmeni, kas ir negatīvāks nekā nesenās recesijas laikā vērotais (sk. A att.).

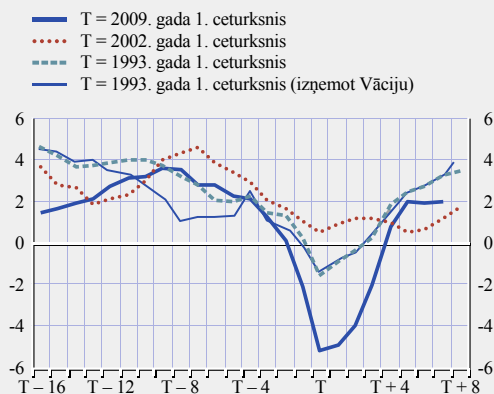
Atbilstoši cikliskajām tendencēm nefinanšu privātajam sektoram izsniegto reālo aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps sasniedza pavērsiena punktu 2009. gada 3. ceturksnī.¹ Gan pēc nesenās recesijas, gan pēc 21. gs. sākuma recesijas atveseļošanās sekoja divus ceturkšņus pēc pavērsiena punkta sasniegšanas reālā IKP pieaugumā, bet atveseļošanās 20. gs. 90. gadu sākumā atpalika no pavērsiena punkta reālā IKP pieaugumā par trim ceturkšņiem.

Māsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma dinamika

Salīdzinājumā ar iepriekšējām vājas ekonomiskās aktivitātes epizodēm māsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma dinamikai nesenās recesijas un atveseļošanās laikā bijusi lielāka nozīme, nosakot nefinanšu privātajam sektoram izsniegto aizdevumu kopējo attīstību. Māsaimniecībām izsniegto reālo aizdevumu atlikuma gada pieauguma tempa lejupslīde no

B attēls. Reālā IKP gada pieaugums būtiskas ekonomiskās lejupslīdes un atveseļošanās periodos kopš 1990. gada

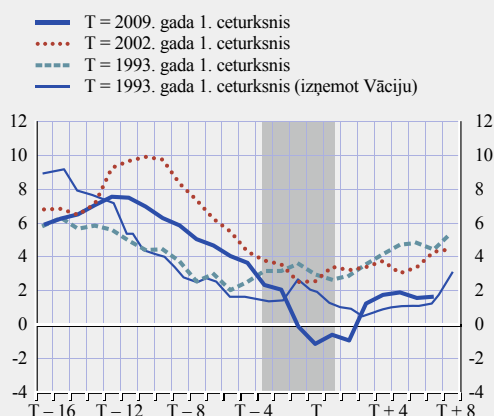
(gada pārmaiņas; %)

Avoti: ECB un ECB aprēķini.

C attēls. Māsaimniecībām izsniegto reālo MFI aizdevumu atlikuma gada pieauguma tempa būtiskas ekonomiskās lejupslīdes un atveseļošanās periodos kopš 1990. gada

(gada pārmaiņas; %)

Avoti: ECB un ECB aprēķini.

Piezīmes. Enotā zona ataino konfidences diapazonu ap apsteidzošo/atpaliekošo ceturksni, kurā korelācija starp attiecīgo aizdevumu datu laikrindu gada pieauguma tempu un reālo IKP ir visaugstākā. Šos konfidences diapazonus aprēķina, korelācijas koeficientam pieskaitot vai no tā atņemot standartnovirzi. Sk. arī teksta 1. zemsvītras piezīmi. T ir ceturksnis, kurā sasniegts reālā IKP pieauguma cikla zemākais punkts.

¹ Sk. 2009. gada oktobra ECB "Mēneša Biļetena" ielikumu *Loans to the non-financial private sector over the business cycle in the euro area* ("Aizdevumi nefinanšu privātajam sektoram euro zonā ekonomiskās attīstības ciklā").

augstākā punkta līdz zemākajam punktam bija straujāka, un tas kļuva negatīvs, atspoguļojot to, ka mājokļu tirgus attīstības palēnināšanās ir būtiskāka (sk. C att.). Mājsaimniecībām izsniegto reālo aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps sasniedza pavērsiena punktu 2009. gada 3. ceturksnī – divus ceturkšņus pēc reālā IKP gada kāpuma tempa atjaunošanās. Tas bija mazliet vēlāk nekā divos pārējos aplūkojamajos periodos un neatbilst sakarībai, kas parasti vērojama starp mājsaimniecībām izsniegtajiem reālajiem aizdevumiem un reālo IKP.

Tomēr samērā vēla pavērsiena punkta sasniegšana mājsaimniecībām izsniegto reālo aizdevumu atlikuma gada pieauguma tempā ir notikusi jau iepriekš. 20. gs. 90. gadu sākumā euro zonas valstu (izņemot Vāciju) mājsaimniecībām izsniegto reālo aizdevumu gada pieauguma temps sasniedza nepārprotamu pavērsiena punktu tikai trīs ceturkšņus pēc reālā IKP gada kāpuma tempa atjaunošanās. Šo periodu raksturoja arī mājokļu cenu kritums, kas sekoja būtiskam uzplaukumam vairākās euro zonas valstīs, norādot, ka novēlota atveseļošanās abos gadījumos varētu atspoguļot mājsaimniecību un banku bilanču zināmu pārbalansēšanu. Katrā aplūkojamā periodā mājsaimniecībām izsniegto reālo aizdevumu atlikuma gada pieauguma tempa atsākšanos noteica aizdevumi mājokļa iegādei.

Nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma dinamika

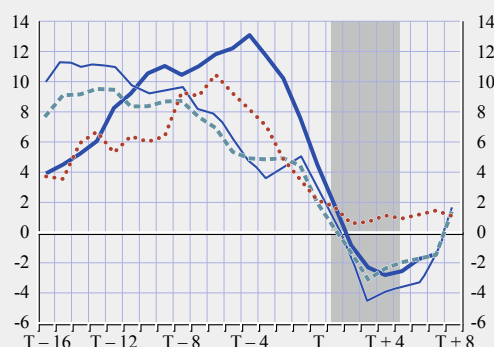
Nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma tempa kopējā tendence neseno epizodē pamatā bija līdzīga tendencēm iepriekšējās epizodēs (sk. D att.). Tomēr sarukuma apmērs bija lielāks, jo nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps no augstākā punkta līdz zemākajam punktam samazinājās par 15 procentu punktiem salīdzinājumā ar 10 procentu punktu un 12 procentu punktu kritumu attiecīgi 20. gs. 90. gadu sākumā un 21. gs. sākumā. Nefinanšu sabiedrību reālās kredīšanas nozīmīgais sarukums pēdējās recesijas laikā atspoguļo ekonomiskās aktivitātes būtisko samazināšanos, īpaši būvniecības un nekustamā īpašuma sektorā, kā arī pastiprinātu uz tirgus instrumentiem balstītu finansējuma avotu izmantošanu.² Šie sektori patērē samērā daudz aizdevumu, un pēdējos gados dažādās euro zonas valstīs vērotā mājokļu tirgus uzplaukuma dēļ tie bijuši viens no galvenajiem euro zonas nefinanšu sabiedrību kredīšanas dzinējspēkiem.

Nefinanšu sabiedrībām izsniegto reālo aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps sasniedza pavērsiena punktu 2010. gada sākumā – četrus ceturkšņus pēc reālā IKP gada kāpuma tempa atjaunošanās. Tas kopumā atbilst

D attēls. Nefinanšu sabiedrībām izsniegto reālo MFI aizdevumu atlikuma pieauguma temps būtiskās ekonomiskās lejupslīdes un atveseļošanās periodos kopš 1990. gada

(gada pārmaiņas, %)

- T = 2009. gada 1. ceturksnis
- ... T = 2002. gada 1. ceturksnis
- - - T = 1993. gada 1. ceturksnis
- T = 1993. gada 1. ceturksnis (izņemot Vāciju)

Avoti: ECB un ECB aprēķini.

Piezīmes. Ēnotā zona ataino konfidences diapazonu ap apsteidzošo/atpaliekošo ceturksni, kurā korelācija starp attiecīgo aizdevumu datu laikrindu gada pieauguma tempu un reālo IKP ir visaugstākā. Šos konfidences diapazonus aprēķina, korelācijas koeficientam pieskaitot vai no tā atņemot standartnovirzi. Sk. arī teksta 1. zemsvītras piezīmi. T ir ceturksnis, kurā sasniegts reālā IKP pieauguma cikla zemākais punkts.

² Sk. 2010. gada maija ECB "Mēneša Biļetena" ielikumu *Real estate developments in the euro area and their impact on loans to the private sector* ("Nekustamā īpašuma tirgus norises euro zonā un to ietekme uz aizdevumiem privātajam sektoram").

vēsturiskajām tendencēm, tomēr ir nedaudz vēlāk nekā iepriekšējās divās aplūkotajās epizodēs. Lai gan nefinanšu sabiedrībām izsniegto reālo aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps 2010. gada beigās joprojām bija nedaudz negatīvs, tā uzlabojums bija straujāks un spēcīgāks nekā 20. gs. 90. gadu sākumā. Tāpat kā iepriekšējos periodos aizdevumu atlikuma dinamikas kāpumu noteica īstermiņa aizdevumu atlikuma gada pieauguma tempa būtiska uzlabošanās.

Secinājums

Nefinanšu privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma tempa nesenā krituma apmērs absolūtajā izteiksmē bija būtisks. Tomēr tas atbilst pagātnes ekonomiskās lejupslīdes periodiem, ja ņem vērā reālā IKP relatīvo sarukumu. Mājsaimniecībām izsniegto reālo aizdevumu atlikuma gada pieauguma tempa dinamika bija nedaudz neparasta, jo šis pieauguma temps piedzīvoja samērā spēcīgu kritumu, sasniedzot negatīvu līmeni un tā pavērsiena punktam atpaliekot no reālā IKP gada kāpuma tempa atjaunošanās. Abi šie aspekti, visticamāk, atspoguļo mājokļu tirgus īpašo lomu nesenajā recesijā. Kopumā nefinanšu privātajam sektoram izsniegto reālo MFI aizdevumu atlikuma dinamika pamatā atbilda tendencēm, kas bija vērojamas iepriekšējos ekonomiskās lejupslīdes un atveseļošanās periodos.

No citiem M3 neietilpstošajiem bilances posteņiem gada gaitā būtiski saruka naudas līdzekļu turētāju sektora rīcībā esošo MFI ilgāka termiņa finanšu saistību (izņemot kapitālu un rezerves) turējumu gada pieauguma temps (decembrī – 3.0%; 2009. gada beigās – 6.0%). To galvenokārt atspoguļoja ilgāka termiņa noguldījumi (t.i., gan noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu ilgāku par 3 mēnešiem, gan noguldījumi ar noteikto termiņu ilgāku par 2 gadiem) un arī ilgāka termiņa MFI parāda vērtspapīri (t.i., vērtspapīri ar termiņu ilgāku par 2 gadiem). Novērotā ilgāka termiņa noguldījumu atlikuma pieauguma tempa palēnināšanās visticamāk atspoguļojusi to, ka atlīdzība par šiem noguldījumiem kļuvusi mazāk pievilcīga, ienesīguma līknei gada gaitā kļūstot nedaudz lēzenākai, bet ilgāka termiņa vērtspapīru atlikuma gada kāpuma tempa sarukums varētu būt saistīts ar priekšstatu, ka palielinās ar MFI vērtspapīriem saistītā riska līmenis.

Visbeidzot, euro zonas MFI tīrā ārējā pozīcija 2010. gadā vēl vairāk pasliktinājās, sarūkot par 89 mljrd. euro. To noteica ārējo aktīvu negatīvā plūsma, kas pārsniedza ārējo saistību samazinājumu. Kopumā tas nozīmē, ka naudas līdzekļu turētāju sektora mijiedarbība ar pārējo pasauli ar euro zonas MFI starpniecību neto izteiksmē radīja kapitāla ieplūdi.

NAUDAS TIRGUS APSTĀKĻI, NERAUGOTIES UZ ZINĀMU SVĀRSTĪGUMU, UZLABOJĀS

2010. gadā euro zonas naudas tirgus procentu likmju dinamiku ietekmēja dažādi faktori. Kopumā Eurosistēma turpināja sniegt ārkārtas likviditātes atbalstu euro zonas bankām. Ņemot vērā 2009. gada gaitā vēroto finanšu tirgus apstākļu uzlabošanos, 2010. gada sākumā Eurosistēma sāka pakāpeniski pārtraukt tos monetārās politikas nestandarta pasākumus, kas vairs netika uzskatīti par nepieciešamiem, tādējādi saīsinot likviditāti nodrošinošo operāciju vidējo termiņu. Tomēr valsts parāda krīze maijā izraisīja nopietnu spriedzi dažu euro zonas valstu valdības obligāciju tirgos, negatīvi ietekmējot monetārās politikas transmisijas mehānismu – to atspoguļoja uzskats, ka likviditātes un kredītriska līmenis ir paaugstinājies. Lai risinātu vērtspapīru tirgus darbības problēmas un atjaunotu atbilstošu monetārās politikas transmisijas mehānismu, Eurosistēma ieviesa "Vērtspapīru tirgu programmu" un atkal sāka īstenot dažus nestandarta pasākumus, ko tā iepriekš bija pakāpeniski pārtraukusi. 1. ielikumā aplūkoti 2010. gadā izmantotie nestandarta pasākumi, kas bija būtiski, ierobežojot ar naudas tirgus procentu likmēm saistīto problēmu izplatīšanos. 2010. gada 2. pusgadā, beidzoties ilgāka termiņa refinansēšanas operācijām ar 6 mēnešu un 1 gada termiņu, nestandarta pasākumi tika automātiski

pārtraukti, tāpēc likviditātes pārpalikuma līmenis saruka un naudas tirgus procentu likmes palielinājās.

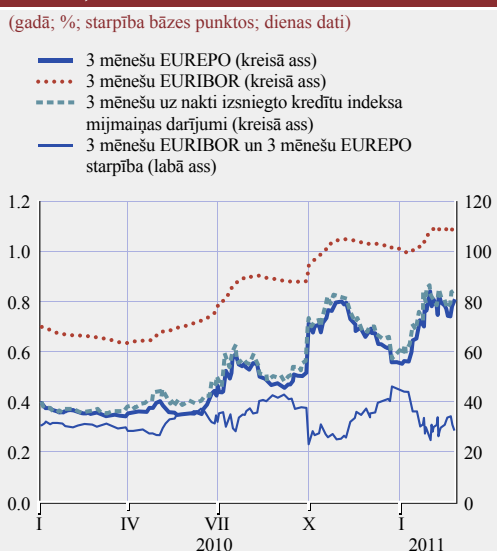
2010. gada 1. ceturksnī nedaudz samazinājās visu termiņu darījumu ar nodrošinājumu un beznodrošinājuma darījumu naudas tirgus procentu likmes, bet gada atlikušajā daļā tās būtiski pieauga. Konkrētāk, no 3 mēnešu beznodrošinājuma darījumu procentu likmēm 3 mēnešu EURIBOR 2010. gada janvāra sākumā bija tuvu 0.70%, marta beigās saruka līdz 0.63% un tad pakāpās līdz 1.09% 2011. gada 25. februārī (sk. 10. att.). Kas attiecas uz naudas tirgus darījumu ar nodrošinājumu segmentu, 3 mēnešu EUREPO 2010. gada janvāra sākumā bija aptuveni 0.40%, bet pēc tam gada 1. ceturksnī nedaudz samazinājās, marta beigās sasniedzot 0.34%. Vēlāk tas atkal strauji pieauga, novembra sākumā sasniedzot rekordlīmeni 0.80%, pēc tam 2011. gada janvāra sākumā saruka aptuveni līdz 0.56%, bet tad atkal palielinājās, 25. februārī sasniedzot 0.81%.

Šo norišu dēļ visu gadu bija vērojamas darījumu ar nodrošinājumu un beznodrošinājuma

darījumu naudas tirgus procentu likmju starpības svārstības, procentu likmēm 2011. gada 25. februārī sasniedzot līmeni, kas nedaudz zemāks par 2010. gada janvāra sākumā vēroto. Tomēr vēsturiskā skatījumā starpība joprojām bija samērā liela. 2010. gada gaitā un 2011. gada sākumā 3 mēnešu EURIBOR un 3 mēnešu EUREPO starpība svārstījās starp 23 un 46 bāzes punktiem, 2010. gada sākumā atrodoties aptuveni 30 bāzes punktu līmenī un 2011. gada 25. februārī sasniedzot 28 bāzes punktus (sk. 10. att.).

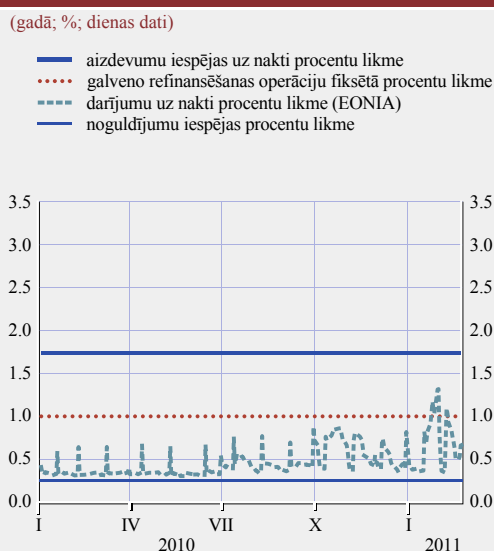
No ļoti īsa termiņa naudas tirgus procentu likmēm EONIA dinamika 2010. gadā lielākoties atspoguļo to, ka Eurosistēma turpināja sniegt dāsno likviditātes atbalstu, kādu tā nodrošinājusi euro zonas bankām kopš 2008. gada oktobra. Ar dažiem izņēmumiem EONIA ievērojama likviditātes pārpalikuma apstākļos turējās krietni zem Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju un ITRO fiksētās procentu likmes un bija tuvu noguldījumu iespējas procentu likmei (sk. 11. att.). Ap jūnija beigām, pienākot ITRO ar 6 mēnešu un 1 gada termiņu termiņam un bankām izvēloties pilnībā neieguldīt termiņu

10. attēls. 3 mēnešu EUREPO, EURIBOR un uz nakti izsniegto kredītu indeksa mijmaiņas darījumi

Avoti: ECB, Bloomberg un Thomson Reuters.

11. attēls. ECB procentu likmes un darījumu uz nakti procentu likme

Avoti: ECB, Bloomberg un Thomson Reuters.

sasnējušos līdzekļus jaunās operācijās, likviditātes pārpalikums samazinājās un EONIA sāka nedaudz svārstīties. Likviditātes pārpalikumam sarūkot, EONIA dinamikai katrā atsevišķā rezervju prasību izpildes periodā bijusi raksturīga spilgtāka tendence, rezervju prasību izpildes perioda sākumā sasniedzot augstāku līmeni, bet pēc tam līdz pat beigām pakāpeniski samazinoties. Šāda tendence lielākoties saistīta ar to, ka bankas labprātāk izpilda rezervju prasības to izpildes perioda sākumā. Tā tās rīkojušās kopš finanšu satricinājuma sākuma 2007. gada augustā. Šī "priekšpiegāde" neietekmēja tirgus procentu likmes 12 mēnešu periodā, kas aptver pirmo ITRO ar 1 gada termiņu posmu (t.i., no 2009. gada vidus līdz 2010. gada vidum), kad likviditātes pārpalikums bija sasniedzis neredzētus apmērus, tomēr ietekme uz procentu likmēm atkal parādījās, 2010. gada 2. pusgadā likviditātes pārpalikumam samazinoties. EONIA svārstīgums saglabājās arī 2011. gada sākumā, un 25. janvārī EONIA pirmo reizi kopš 2009. gada jūnija pārsniedza GRO procentu likmi. Turklāt visu gadu rezervju prasību izpildes perioda beigās un naudas plūsmas vadības periodu beigās (piemēram, gada beigās) dažkārt tika vēroti EONIA kulminācijas punkti.

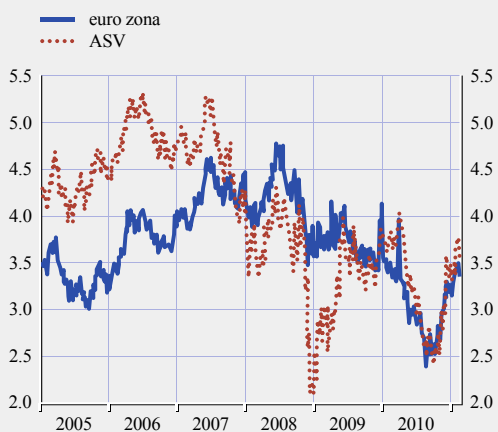
DAŽU EURO ZONAS VALSTU VALDĪBAS OBLIGĀCIJU TIRGŪ 2010. GADĀ BIJA VĒROJAMA SPĒCĪGA SPRIEDZE

Kopumā cenas obligāciju tirgū 2010. gadā noteica divas galvenās norises. Pirmā, kas bija raksturīga euro zonai, sākās, veidojoties svārstībām vairāku euro zonas valstu valsts parāda vērtspapīru tirgos. Otrā (daudz plašākā) norise bija saistīta ar gaidāmo pasaules tautsaimniecības izaugsmes palēnināšanos 2010. gada 2. pusgadā.

2010. gada beigās AAA reitinga 10 gadu etalonobligāciju peļņas likmes ASV un euro zonā bija aptuveni vienādas (3.2–3.4%). Kopumā gada beigās tās bija aptuveni par 50 bāzes punktiem un 40 bāzes punktiem zemākas nekā peļņas likmes attiecīgajos ekonomiskajos reģionos 2009. gada beigās (sk. 12. att.). Peļņas likmju kopējais sarūkums slēpj sevī divas pretējas attīstības tendences gada laikā – ilgstošu

12. attēls. Valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes

(gadā; %, dienas dati)

Avoti: Bloomberg, EuroMTS, Thomson Reuters un ECB.
Piezīmes. Euro zonas 10 gadu obligāciju peļņas likme ir 10 gadu nominālā peļņas likme, ko ECB aplēsusi, izmantojot euro zonas valstu valdības obligāciju ar AAA reitingu peļņas likmju līkni. ASV sniegtas 10 gadu obligāciju peļņas likmes.

krituma posmu līdz augusta beigām, kam sekoja spēcīga kāpuma atjaunošanās, īpaši gada beigās. Aptuveni augusta beigās, beidzoties krituma posmam, peļņas likmes bija sarukušas līdz līmenim, kas bija attiecīgi aptuveni par 140 bāzes punktiem un 120 bāzes punktiem zemāks nekā 2009. gada beigās. Šo pretējo norišu rezultātā obligāciju peļņas likmju implicētais svārstīgums abās ekonomikas zonās 2010. gadā ievērojami mainījās, sasniedzot kulmināciju maijā un septembrī un kopumā vidēji pieaugot no 5% līdz 7%. Neraugoties uz šo kāpumu, svārstīgums 2010. gadā bija ievērojami mazāks par 2008. gada beigu un 2009. gada 1. pusgada rādītājiem, kad abos reģionos tas vidēji pārsniedza 10%.

Svarīgi atzīmēt, ka valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmju kopējās pārmaiņas 2010. gadā ASV un euro zonā pamatā bija samērā līdzīgas, lai gan to korelācija stipri mainījās. Konkrētāk, 2010. gada pirmajos četros mēnešos korelācija bija samērā neliela, jo ASV peļņas likmes pamatā nemainījās, bet euro zonā – pazeminājās. Šajā periodā abos reģionos uzņēmējdarbības aktivitātes pieaugums bija samērā spēcīgs. Par to liecināja arī tas, ka kapitāla vērtspapīru cenu

dinamika ASV un euro zonā faktiski bija līdzīga. Tomēr vienlaikus AAA reitinga euro zonas valdības obligāciju peļņas likmes samazinājās, jo minētās svārstības dažos euro zonas valsts parāda vērtspapīru tirgos veicināja apsvērumus par līdzekļu pārvietošanu uz drošākiem aktīviem, savukārt ASV peļņas likmes palielinājās, atspoguļojot notiekošo tautsaimniecības ekspansiju. Pārējos gada mēnešos, īpaši no jūlija, kad peļņas likmes abās ekonomikas zonās tuvinājās, sasniedzot līdzīgu līmeni, un sāka attīstīties saskanīgi, korelācija palielinājās. Faktiski tautsaimniecības atveseļošanās mēroga pārvērtēšana ASV un īslaicīga svārstību mazināšanās euro zonas valsts parāda vērtspapīru tirgū izraisīja sinhronākas obligāciju peļņas likmju pārmaiņas abos Atlantijas okeāna krastos. Taču, tuvojoties gada beigām, kad radās priekšstats, ka pasaules ekonomiskā aktivitāte atkal sāk kļūt straujāka, par ko liecināja, piemēram, globālā IVI kāpums decembrī, ASV 10 gadu obligāciju peļņas likmes palielinājās straujāk nekā euro zonā. Šo norisi atspoguļoja kapitāla vērtspapīru tirgi, kur ASV kapitāla vērtspapīru cenas pieauga daudz straujāk, iespējams, parādot tirgū pastāvošās bažas, ka īpaši Eiropas finanšu iestādes varētu ciest kapitāla zaudējumus sakarā ar euro zonas valsts parāda vērtspapīru tirgū atkal parādījušos spriedzi.

Runājot konkrētāk par gada laikā reģistrētajām pārmaiņām, aptuveni no 2009. gada novembra vidus līdz 2010. gada aprīļa sākumam valdības obligāciju tirgi ASV un euro zonā attīstījās nedaudz atšķirīgā virzienā, ASV peļņas likmēm pieaugot aptuveni par 50 bāzes punktiem, savukārt euro zonā tām samazinoties aptuveni par 25 punktiem. Šajā gada posmā bija gaidāms, ka monetārās politikas likmes abās Atlantijas okeāna pusēs ilgstoši saglabāsies zemas, savukārt publiskotie makroekonomiskie rādītāji apstiprināja, ka izaugsme bija spēcīga. Ņemot vērā šīs norises, ilgtermiņa obligāciju peļņas likmju pretējā virzība abos šajos reģionos skaidrojama galvenokārt ar tirgū pieaugošajām bažām par dažu euro zonas valstu fiskālās pozīcijas ilgtspēju – tā ir norise, kas parasti rada lejupvērstu spiedienu uz augstākā reitinga euro zonas valdības obligāciju peļņas likmēm.

No aprīļa sākuma valdības obligāciju peļņas likmes sāka sarukt arī ASV. Peļņas likmju krituma temps ASV šajā periodā bija samērā straujš, abu reģionu peļņas likmju starpībai attiecīgi sarūkot no aptuveni 60 bāzes punktiem marta beigās līdz aptuveni nullei jūnija beigās. Lai gan tautsaimniecības attīstība euro zonā joprojām bija labvēlīga un konfidences rādītāji kopumā uzlabojās, AAA reitinga euro zonas valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes samazinājās, pastiprinoties Eiropas valsts parāda tirgus satricinājumam. Svārstības nedaudz mazinājās pēc tam, kad nedēļas nogalē 10. un 11. aprīlī tika panākta vienošanās par ES atbalsta paketi Grieķijai, bet atkal pastiprinājās nākamajās dienās, kad tika samazināti gan Grieķijas, gan Portugāles valdības parādsaistību reitingi (Grieķijas gadījumā – līdz spekulatīvai kategorijai), kas veicināja uzticības krīzes rašanos attiecībā uz fiskālās pozīcijas ilgtspēju Grieķijā. Savukārt šis uzticības trūkums veicināja plašu līdzekļu pārvirzīšanu uz AAA reitinga euro zonas valstu vai ASV valdības obligācijām, kas visbeidzot sasniedza kulmināciju 6. un 7. maijā, kad investori pārvietoja uz drošākiem aktīviem īpaši lielu līdzekļu apjomu. Jāatzīmē, ka 2010. gada 1. ceturksnī Grieķijas 10 gadu obligāciju peļņas likme jau bija palielinājusies attiecībā pret atbilstošo Vācijas obligāciju peļņas likmi, bet citās euro zonas valstīs peļņas likmes kopumā joprojām bija stabilas, saglabājoties ierobežotam negatīvās ietekmes izplatīšanās riskam. Situācija ievērojami mainījās aprīļa sākumā, kad līdztekus Grieķijai peļņas likmes virzījās augšup arī Īrijā un Portugālē, kā arī (mazāk) Spānijā, Itālijā un Beļģijā. Priekšstata pasliktināšanās par dažu euro zonas valstu spēju saglabāt parādu atmaksājamā līmenī šajā periodā skaidri izpaudās valsts kredītriska mijmaiņas darījumu (KMD) – instrumentu, ko investori izmanto, lai nodrošinātos pret valstu kredītrisku, – procentu likmju starpībās.

Maijā apstākļi ievērojami uzlabojās sakarā ar iepriekš nepieredzētiem pasākumiem, kas tika īstenoti ES līmenī. Pie šādiem pasākumiem pieder lēmumi par Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānismu un Eiropas Finanšu stabilitātes fondu, kā arī vairāki pasākumi atbilstoša

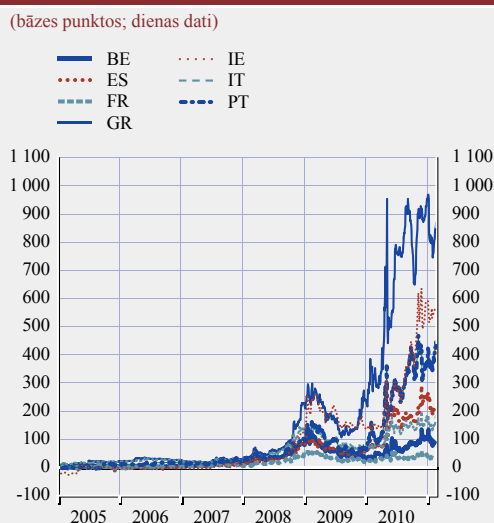
monetārās politikas transmisijas mehānisma atjaunošanai (t.sk. "Vērtspapīru tirgu programma"), par kuriem Eurosistēma paziņoja 10. maijā un kuri ļāva uzsākt intervences euro zonas valsts un privāto parāda vērtspapīru tirgos. Papildu atbalstu euro zonas obligāciju tirgum jūlijā, iespējams, sniedza arī ES līmenī organizēto stresa testu rezultātu un ar tiem saistītās informācijas par valsts parāda īpatsvaru banku aktīvos publicēšana. Taču spriedze pilnībā neizzuda – par to liecināja arī peļņas likmju kāpuma turpināšanās vairākās euro zonas valstīs, neraugoties uz Vācijas obligāciju peļņas likmju turpmāku kritumu. Šis kritums, iespējams, bija saistīts ne vien ar apsvērumiem par līdzekļu pārvietošanu uz drošākiem aktīviem, bet arī arvien spēcīgākām ekonomiskās aktivitātes pavājināšanās pazīmēm euro zonā un īpaši ASV (par to galvenokārt liecināja tur atkal vērojamā mājokļu un darba tirgus apstākļu pasliktināšanās). ASV ekonomiskās attīstības cikla palēnināšanās faktiski ietekmēja tirgus noskaņojumu arī vairākās citās lielākajās valstīs un izraisīja spēcīgas kapitāla ieplūdes tajos valdības obligāciju tirgos, kuri tika uztverti kā mazāk riskanti, radot arī gaidas, ka paredzama vēl viena kvantitatīvi veicinošu pasākumu kārtā.

Gada pēdējā ceturksnī peļņas likmes sāka kāpt abos Atlantijas okeāna krastos. Kopumā augošās peļņas likmes šajā periodā atbilda atkal vērojamai labvēlīgākai tautsaimniecības perspektīvai, kas euro zonā izpaudās skaidrāk nekā ASV, kur publiskotie makroekonomiskie rādītāji kopumā gan bija pozitīvi, bet tiem bija raksturīga arī spēcīga nevienmērība. Salīdzinājumā ar AAA reitings valsts ilgtermiņa parāda vērtspapīru peļņas likmes obligācijām, ko emitējuši viszemākā reitings euro zonas valsts emitenti, pieauga daudz krasāk, un perioda robežās vērojama svārstīgums gada pēdējā ceturksnī tām bija daudz lielāks. Valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmju starpības salīdzinājumā ar Vācijas obligācijām laikā no septembra sākuma līdz novembra beigām īpaši ievērojami (t.i., par 280 bāzes punktiem) pieauga Īrijā, jo tirgus dalībnieki koncentrēja uzmanību uz šo valsti sakarā ar pieaugošajām bažām par fiskālo slogu saistībā

ar Īrijas valdības sniegto atbalstu finanšu sektoram. Spriedze sasniedza arī Portugāli un Spāniju, kur tajā pašā periodā salīdzinājumā ar Vācijas peļņas likmēm starpības pieauga attiecīgi par 110 bāzes punktiem un 105 bāzes punktiem, savukārt ietekme uz citām valstīm, piemēram, Grieķiju, Itāliju un Beļģiju, bija ierobežota – tur peļņas likmju starpība palielinājās attiecīgi tikai par 7 bāzes punktiem, 42 bāzes punktiem un 65 bāzes punktiem (sk. 13. att.). Augošās tirgus bažas gada beigās izpaudās kā obligāciju peļņas likmju implicētā svārstīguma kāpums gan euro zonā, gan ASV.

Reālās peļņas likmes euro zonā salīdzinājumā gan ar nominālajām peļņas likmēm, gan ar to 2009. gada norisēm 2010. gadā svārstījās ievērojami mazāk un kopumā saglabājās gandrīz stabilas (aptuveni 1.5%). Laikā no janvāra līdz septembrim tās samazinājās par 50 bāzes punktiem, bet šis kritums pēc tam pilnībā izlīdzinājās. Tam sekojošais kāpums atspoguļoja spēcīgākas tautsaimniecības izaugsmes perspektīvu īpaši gada beigās. Ņemot vērā stabilās reālās peļņas likmes, nominālo

13. attēls. Atsevišķu euro zonas valstu valdības obligāciju peļņas likmju starpības

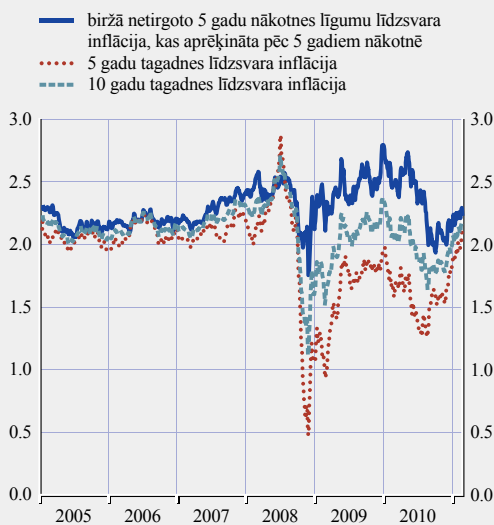
Avots: Thomson Reuters.

Piezīme. Peļņas likmju starpība starp valdības 10 gadu obligācijām un atbilstošajām Vācijas valdības obligācijām.

peļņas likmju samazināšanās nozīmē, ka tagadnes inflācijas gaidas, ko mēra ar līdzsvara inflāciju, gada laikā kopumā pazeminājās. Šāda dinamika, kas īpaši spēcīga bija jūlijā un augustā, pēc tam kļuva stabilāka (sk. arī 3. ielikumu). 5 gadu perioda līdzsvara inflācija, kas aprēķināta pēc 5 gadiem nākotnē, laikā no 2010. gada janvāra līdz jūlijam saglabājās stabila (aptuveni 2.5%) un pēc tam līdz gada beigām samazinājās aptuveni līdz 2% (sk. 14. att.). Taču šķiet, ka šis kritums pamatā bijis saistīts ar inflācijas riska prēmiju samazināšanos, nevis gaidāmajām inflācijas pārmaiņām. Turklāt, runājot par inflācijai piesaistīto obligāciju dinamiku (īpaši vidē, ko raksturo saspringti apstākļi), nepieciešama zināma piesardzība. Šajā ziņā *Consensus Economics* veiktā apsekojuma rezultāti par inflācijas gaidām vidējā termiņā un ilgtermiņā, kas gan attiecas uz nedaudz atšķirīgu periodu, norādīja uz gaidāmās inflācijas mērenu pieaugumu 2010. gada oktobrī (līdz 2.1%; 2009. gada oktobrī – 1.9%).

14. attēls. Euro zonas nulles kupona līdzsvara inflācija

(gadā; %; dienas datu 5 dienu mainīgais vidējais rādītājs; sezonāli izlīdzināti dati)

Avoti: Thomson Reuters un ECB aprēķini.

3. ielikums

UZ TIRGUS INSTRUMENTIEM BALSTĪTO INFLĀCIJAS GAIDU RĀDĪTĀJU DINAMIKA 2010. GADĀ

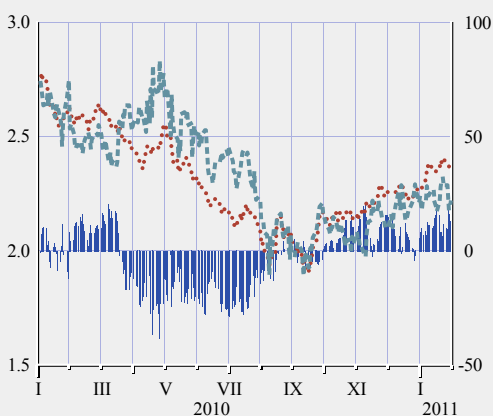
Uz tirgus instrumentiem balstīto inflācijas gaidu rādītājus bieži izmanto, lai vērtētu inflācijas perspektīvas. Tomēr finanšu spriedzes apstākļos šādi rādītāji jāinterpretē īpaši piesardzīgi. Lai gan Eiropas finanšu tirgos 2010. gadā bija jūtama ievērojama spriedze, uz tirgus instrumentiem balstīto inflācijas gaidu rādītāji, kas iegūti, izmantojot inflācijai piesaistītos mijmaiņas darījumus un nominālās un inflācijai piesaistītās valdības obligācijas, svārstījās nedaudz un tos mazāk ietekmēja likviditātes kropļojumi nekā laikā pēc *Lehman Brothers* bankrota. Šajā ielikumā aplūkota inflācijas gaidu dinamika euro zonā 2010. gadā, ko atspoguļo finanšu tirgus instrumentu cenas.

1. pusgadā 5 gadu perioda līdzsvara inflācija, kas aprēķināta pēc 5 gadiem nākotnē, ko iegūst, izmantojot nominālās un inflācijai piesaistītās obligācijas, kopumā saglabājās stabila, svārstoties aptuveni 2.5% robežās (sk. A att.). Vasarā tā būtiski saruka, un līdz 2011. gada sākumam tikai daļēji atsākās kāpums. Cits rādītājs, ko iegūst, izmantojot inflācijai piesaistītos mijmaiņas darījumus, liecina par līdzīgu dinamiku, kas gan ir mazāk svārstīga. Kopumā uz tirgus instrumentiem balstīto inflācijas gaidu rādītāju svārstīgums 2010. gadā bija daudz mazāks nekā iepriekšējos gados. Piemēram, starpība starp 5 gadu perioda līdzsvara inflāciju, kas aprēķināta pēc 5 gadiem nākotnē, ko iegūst, izmantojot obligācijas, un šo inflāciju, ko iegūst, izmantojot mijmaiņas darījumus, 2010. gadā būtiski nepārsniedza 30 bāzes punktus, bet 2008. gada 2. pusgadā krīzes kulminācijas brīdī pēc *Lehman Brothers* sabrukuma tā pārsniedza 70 bāzes punktus.

A attēls. Līdzsvara inflācija un inflācijai piesaistīto mijmaiņas darījumu procentu likmes

(gadā; %; bāzes punktos)

- 5 gadu inflācijai piesaistīto mijmaiņas darījumu procentu likmes, kas aprēķināta pēc 5 gadiem nākotnē, un līdzsvara inflācijas starpība (labā ass)
- 5 gadu inflācijai piesaistīto mijmaiņas darījumu procentu likme, kas aprēķināta pēc 5 gadiem nākotnē
- - - - - līdzsvara inflācija 5 gadu periodam pēc 5 gadiem nākotnē

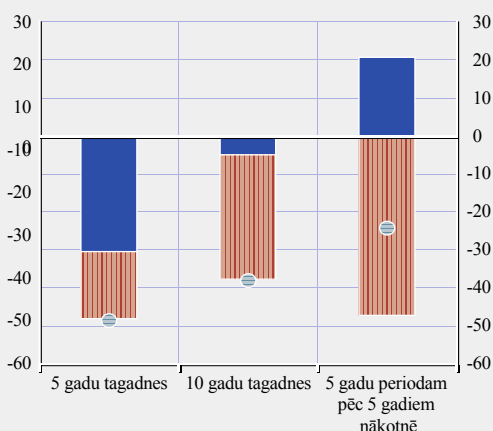
Avoti: Thomson Reuters, EuroMTS un ECB.
Piezīme. Līdzsvara inflācija ir sezonāli izlīdzināta.

Tagadnes un nākotnes līdzsvara inflācijas kritums 2010. gadā norisinājās apstākļos, kad nedaudz samazinājās 5 gadu obligāciju reālās peļņas likmes un saglabājās stabilas 10 gadu obligāciju reālās peļņas likmes (sk. B att.). Tādējādi nominālo peļņas likmju kritums galvenokārt atspoguļoja tirgus dalībnieku pieprasīto nākotnes inflācijas kompensācijas apjoma sarukumu. Šī kompensācija ietver sastāvdaļu paredzamajai inflācijai un inflācijas riska prēmijai. Lai atšķirtu šīs divas sastāvdaļas, C attēlā sniegts ilgtermiņa nākotnes līdzsvara inflācijas sadalījums atbilstoši termiņstruktūras modelim.¹ Uz modeļiem balstītā līdzsvara inflācija, ko iegūst no tirgus svārstību novērojumiem, 2010. gadā tiešām samazinājās (2011. gada sākumā tā nedaudz paaugstinājās). Šīs norises galvenokārt noteica inflācijas riska prēmiju pārmaiņas, nevis inflācijas gaidu pārmaiņas pašas par sevi – tās saglabājās kopumā stabilas un bija tuvu

B attēls. Līdzsvara inflācijas pārmaiņas un nominālo un reālo peļņas likmju pārmaiņas 2010. gadā

(bāzes punktos)

- reālās peļņas likmes pārmaiņas
- līdzsvara inflācijas pārmaiņas
- nominālās peļņas likmes pārmaiņas

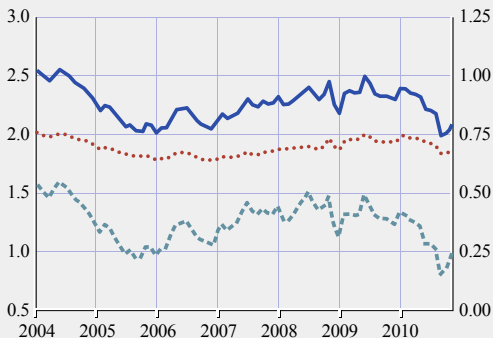

Avoti: Thomson Reuters, EuroMTS un ECB.
Piezīme. Līdzsvara inflācija un reālās peļņas likmes ir sezonāli izlīdzinātas.

C attēls. Nākotnes ilgtermiņa līdzsvara inflācijas sadalījums saskaņā ar termiņstruktūras modeli

(procentu punktos)

- ilgtermiņa līdzsvara inflācija (5 gadu periodam pēc 5 gadiem nākotnē)
- ilgtermiņa inflācijas gaidas (6–10 gadi)
- - - - - inflācijas riska prēmija (labā ass)

Avoti: Thomson Reuters un ECB aprēķini.
Piezīmes. Ilgtermiņa nākotnes līdzsvara inflācija un tās sastāvdaļas aplūkotas 5 gadu periodam pēc 5 gadiem nākotnē. Sīkāku aprakstu par termiņstruktūras modeli sk. Garcia un Werner (sk. 1. zemspvītras piezīmi).

¹ Sīkāku informāciju sk. Garcia, J. A. un Werner, T., *Inflation risks and inflation risk premia, Working Paper Series*, Nr. 1162, ECB, 2010. gada martā.

ilgtermiņa vidējam līmenim. Šo secinājumu apstiprina arī ilgāka termiņa uz apsekojumiem balstītās inflācijas gaidas euro zonā, kas 2010. gadā joprojām bija samērā stabilas.

Euro zonas līdzsvara inflācijas rādītāji 2010. gadā bija nedaudz stabilāki nekā ASV (sk. D att.). Samazinājums no 2010. gada maija līdz augustam bija plašas tendences daļa, ko atspoguļoja arī ASV rādītāji, savukārt gada beigās un 2011. gada sākumā euro zonā vērojama ilgtermiņa nākotnes līdzsvara inflācijas stabilizēšanās ASV nenotika.

Kopumā euro zonas uz tirgus instrumentiem balstīto inflācijas gaidu rādītāji liecina, ka 2010. gadā, īpaši vasaras mēnešos, samazinājās tirgus dalībnieku pieprasītā inflācijas un inflācijas riska kompensācija vidējā un ilgākā termiņā. Šādu tendenci galvenokārt noteica inflācijas riska prēmiju sarukums, savukārt inflācijas gaidas saglabājās pamatā stabilas ilgtermiņa vidējo rādītāju līmenī un tika stingri noturētas atbilstoši ECB mērķim saglabāt cenu stabilitāti vidējā termiņā.

D attēls. Līdzsvara inflācija 5 gadu periodam pēc 5 gadiem nākotnē euro zonai un ASV

Avoti: Thomson Reuters, Federālo rezervju sistēmas Valde un ECB aprēķini.

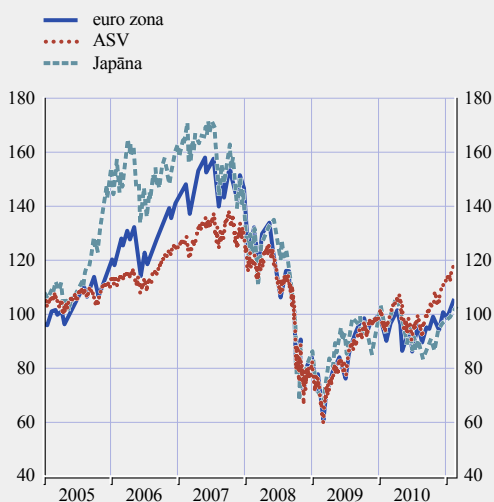
2011. gada pirmajos divos mēnešos salīdzinājumā ar 2010. gada beigu līmeni nedaudz pieauga AAA reitinga valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes euro zonā, bet ASV tās kopumā stabili turējās tādā pašā līmenī. Plaši vērotā ilgtermiņa peļņas likmju stabilitāte 2011. gada pirmajos divos mēnešos abās ekonomiskajās zonās slēpj atsevišķas samērā lielas svārstības. Patiesībā peļņas likmes sasniedza salīdzinoši augstāko līmeni februāra sākumā. To veicināja pozitīvu tautsaimniecības datu publiskojumi un spriedzes mazināšanās euro zonā, bet mēneša atlikušajā daļā kāpums gandrīz pilnībā atgriezās sākotnējā līmenī arī augošo ģeopolitisko risku dēļ. Euro zonā 10 gadu peļņas likmju starpības salīdzinājumā ar attiecīgajām Vācijas obligāciju peļņas likmēm 2011. gada pirmajos divos mēnešos turpināja sarukt, līdz ar citiem faktoriem atspoguļojot arī tirgus dalībnieku gaidas attiecībā uz EFSF darbības jomas un apjoma iespējamo palielināšanu, kā arī parāda vērtspapīru izsoles, kurās pieprasījums pārsniedza gaidīto.

EURO ZONAS AKCIJU CENU KĀPUMA ATJAUNOŠANĀS 2010. GADĀ KĻUVA LĒNĀKA

Lai gan 2009. gadā kapitāla vērtspapīru indeksu kāpums ASV un euro zonā bija salīdzināms (abos gadījumos aptuveni 23.5%), 2010. gadā norises šajās abās zonās bija visai atšķirīgas. ASV indeksa pieauguma temps (gandrīz 13%) ievērojami pārsniedza euro zonas indeksa kāpumu, kas kopumā bija gandrīz nemainīgs (sk. 15. att.). Neraugoties uz visā 2010. gadā kopumā novēroto atšķirīgo dinamiku, kapitāla vērtspapīru cenu pārmaiņas abos ekonomiskajos reģionos gada laikā bija stipri nevienmērīgas, kāpumiem un kritumiem salīdzinājumā ar 2009. gada beigu rādītāju sasniedzot gandrīz 10%, tātad reālā svārstīguma pārmaiņas bija būtiskas. Atspoguļojot šīs pārmaiņas, kā arī ieguldītāju mainīgās gaidas attiecībā uz nākotnē gaidāmo spriedzi, arī implicētais kapitāla vērtspapīru cenu svārstīgums visā 2010. gada laikā būtiski mainījās, maija beigās sasniedzot kulmināciju – gandrīz 35% (uz gadu attiecināts vidējais rādītājs abās ekonomiskajās zonās). 2010. gadā

15. attēls. Galvenie akciju tirgus indeksi

(indeksi: 01.01.2010. = 100; dienas dati)

Avots: Thomson Reuters.

Piezīme. Izmantoti Dow Jones EURO STOXX broad indekss euro zonai, Standard & Poor's 500 indekss ASV un Nikkei 225 indekss Japānai.

sasniegtais svārstīguma kulminācijas punkts bija daudz zemāks nekā laikā no 2008. gada decembra līdz 2009. gada martam. Kopumā visā 2010. gada laikā akciju cenu nākotnes attīstība euro zonā tika uztverta kā daudz nenoteiktāka nekā ASV.

Pēc pozitīvām norisēm 2009. gada nogalē kapitāla vērtspapīru cenas 2010. gada janvārī un februārī gan ASV, gan euro zonā pazeminājās, iespējams, arī tāpēc, ka noskaņojumu arvien vairāk ietekmēja svārstības euro zonas valsts parāda vērtspapīru tirgū. Euro zonā visbūtiskāk kritās finanšu sabiedrību akciju cenas, savukārt pārējos sektoros cenu dinamika bija nevienmērīga un bez skaidras kopīgas tendences. Turpretī ASV finanšu sektora akciju cenas saglabājās daudz augstākas, īpaši, ņemot vērā lielāko banku stabilo peļņas kāpumu. Kad ar parādu saistītās bažas norima, akciju cenas abās tautsaimniecības zonās atkal pieauga aptuveni līdz maija sākumam, sasniedzot augstāko līmeni kopš 2008. gada novembra. Šīs pozitīvās norises labvēlīgi ietekmēja arī publiskotie dati, kas liecināja par veicinošajām tautsaimniecības norisēm gada 1. ceturksnī, kā

arī straujāks peļņas pieauguma temps – lai gan tas joprojām saglabājās negatīvs, salīdzinājumā ar ļoti nelabvēlīgo situāciju iepriekš sāka parādīties pirmās atveseļošanās pazīmes. Dow Jones EURO STOXX indeksā iekļauto uzņēmumu peļņas pieauguma temps 2010. gada februārī sasniedza –22% (2009. gada novembrī – –40%), savukārt peļņas gaidas nākamajiem 12 mēnešiem 2010. gada februārī bija sasniegušas stabilu līmeni (27%).

Maijā euro zonā atkal saasinoties ar parādu saistītajai spriedzei, pasaulē augošā vēlme izvairīties no riska lika novirzīt līdzekļus uz Vācijas un ASV valdības obligāciju (tās tika uzskatītas par samērā drošiem aktīviem) tirgiem. Tādējādi masveida izpārdošana skāra starptautiskos kapitāla vērtspapīru tirgus, aizņēnojot labvēlīgo tautsaimniecības datu publiskojumu pozitīvo efektu, un cenas abās zonās būtiski kritās. Tāpat kā janvārī un februārī euro zonas finanšu sektora akciju cenas bija pirmās, ko ietekmēja spriedzes veidošanās, atspoguļojot bažas par banku turējumā esošo euro zonas valsts valdību parāda vērtspapīru vērtības iespējamo samazināšanos. Taču šajā periodā notiekošo svārstību intensitāte izraisīja arī nefinanšu sektora akciju cenu kritumu gan euro zonā, gan ASV.

Kopumā no maija līdz augustam kapitāla vērtspapīru indeksi turpināja svārstīties šaurā diapazonā, atspoguļojot mainīgo tirgus noskaņojumu un vēlmi izvairīties no riskiem. Lai gan spriedzes mazināšanās un mērenāku svārstību gaidas nākotnē sākotnēji ļāva kapitāla vērtspapīru cenām kompensēt maija sākumā radušos zaudējumus, pēc tam, globālajai izaugsmei sākot palēnināties un tirgus dalībniekiem atkal pievēršot uzmanību dažu euro zonas valsts ar parādu saistītajām problēmām, sekoja jauni zaudējumi. Vienlaikus tirgus peļņas pieauguma gaidas nākamajiem 12 mēnešiem gan ASV, gan euro zonā joprojām bija stabili pozitīvas (virs 20%), tādā veidā kapitāla vērtspapīru cenu kritums galvenokārt atspoguļoja ar risku saistītus faktorus, kas guva pārsvaru pār labvēlīgo norišu pozitīvo ietekmi saistībā ar gaidītajām dividendēm.

Gada pēdējā ceturksnī strukturētie kapitāla vērtspapīru indeksi palielinājās abos Atlantijas okeāna krastos. ASV akciju tirgus norises noteica dažādas, bet kopumā pozitīvas tautsaimniecības ziņas un daudzu biržās kotēto uzņēmumu labvēlīga peļņas dinamika gada 3. ceturksnī. Vienlaikus iespējams, ka šo pozitīvo ietekmi daļēji kompensēja ieguldītāju nedrošība par atvēršanos ilgtermiņa ASV. Euro zonā pozitīvā izaugsmes dinamika veicināja kapitāla vērtspapīru cenu kāpumu, savukārt augošajām ilgtermiņa procentu likmēm, kā arī valsts parāda vērtspapīru tirgū atkal novērotajai spriedzei varētu būt bijusi negatīva ietekme. Taču Eiropas valsts parāda vērtspapīru tirgus spriedzes negatīvā ietekme uz Eiropas akciju tirgu šajā periodā saglabājās ierobežota, izpaužoties tikai svārstību visvairāk skarto valstu finanšu sektorā, savukārt citi sektori un valstis joprojām izjuta stabilas izaugsmes gaidu labvēlīgo atbalstu. Faktiski akciju tirgus ieguldītāji turpināja noteikt cenas saskaņā ar samērā pozitīvu perspektīvu vairākumā uzņēmumu sektoru, izņemot finanšu sektoru, un turklāt banku akciju cenu pazeminājums Grieķijā bija vairākas reizes lielāks nekā Francijas un Vācijas banku sektorā. Kopumā euro zonas finanšu sektora akciju cenas 2010. gadā saruka aptuveni par 15%, savukārt nefinanšu sektora akciju cenas pieauga par 7.5%. Vienlaikus finanšu sektora akciju cenas ASV palielinājās par 11%, savukārt nefinanšu sektora akciju cenas – aptuveni par 15%.

2011. gada pirmajos divos mēnešos kapitāla vērtspapīru cenas pieauga gan euro zonā, gan ASV. Tomēr atšķirībā no 2010. gada 2. pusgada, kad ASV kapitāla vērtspapīru cenas salīdzinājumā ar euro zonu palielinājās divas reizes straujāk, 2011. gada pirmajos divos mēnešos kāpums abās ekonomikas zonās kopumā bija līdzīgs – aptuveni 5%. Kapitāla vērtspapīru cenu dinamika galvenokārt atspoguļoja paziņojumu par peļņu ietekmi (tie kopumā bija labāki, nekā tirgus dalībnieki paredzēja), kā arī tautsaimniecības attīstības perspektīvas tālāku uzlabošanu abās ekonomikas zonās.

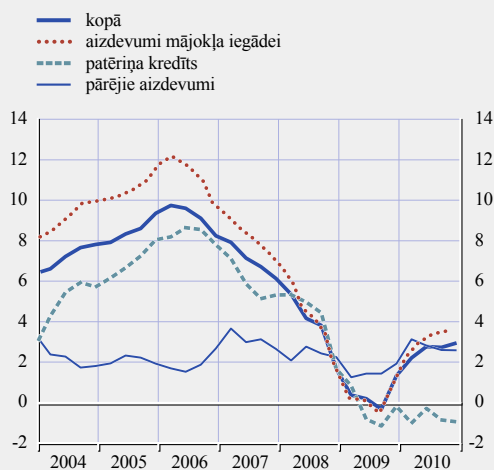
MĀJSAIMNIECĪBU KREDITĒŠANAS PIEAUGUMS IZLĪDZINĀJĀS

Visu mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps 2010. gadā mēreni, tomēr turpināja palielināties, saskaņā ar aplēsēm 4. ceturksnī sasniedzot 2.8%. Tas galvenokārt atspoguļoja mājsaimniecībām izsniegto MFI aizdevumu atlikuma dinamiku, bet ne-MFI aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps 2010. gadā turpināja sarukt, lielā mērā atspoguļojot mazāku vērtspapīrošanas darījumu aktivitāti.

Aizdevumi mājokļa iegādei vēl arvien bija galvenais mājsaimniecībām izsniegto MFI aizdevumu atlikuma kāpuma noteicējs. 2010. gada decembrī hipotēku kredītu atlikuma gada pieauguma temps bija 3.7% (2009. gada decembrī – 1.5%; sk. 16. att.). Tomēr 2. pusgadā iepilšu apjoms stabilizējās. Hipotēku kredītu dinamika atspoguļoja mājokļu cenu tendences – pēc būtiska sarukuma 2009. gadā tās 2010. gadā mēreni pieauga. Tās atbilda arī euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojuma sniegtajai informācijai, kas liecināja, ka samazinājies to banku neto procents, kuras ziņo par stingrāku

16. attēls. MFI aizdevumi mājsaimniecībām

(gada pārmaiņas; %)

Avots: ECB.

kredītstandartu ieviešanu. Apsekojums norādīja arī uz pieprasījuma kāpumu aizdevumiem mājokļa iegādei, īpaši 1. pusgadā. Banku aizdevumu procentu likmes, ko tās piemēroja mājstāvēniecību kreditēšanā, 2010. gadā nedaudz samazinājās (par 19 bāzes punktiem – aizdevumiem mājokļa iegādei un par 52 bāzes punktiem – patēriņa kredītiem).

Pretstatā hipotēku kredītiem patēriņa kredītu atlikuma gada pieauguma temps neatjaunojās un 2010. gadā joprojām bija mazāks par nulli. Patēriņa kredītu dinamika atbilda arī ekonomiskajiem faktoriem – piemēram, minētajam automobiļu tirdzniecības krasajam kritumam (pēc tam, kad daudzās valstīs beidzās transportlīdzekļu utilizācijas stimulēšanas shēmas) vai patērētāju apsekojuma rezultātiem, kas liecināja par diezgan ierobežotu vēlmi veikt lielus pirkumus. Turklāt banku veiktās kreditēšanas apsekojums liecināja, ka patēriņa kredītu pieprasījums joprojām ir neliels.

Patēriņa kredītu un aizdevumu mājokļa iegādei atšķirīgā dinamika varētu zināmā mērā atspoguļot arī procentu likmes. Patēriņa kredītu finansēšanas izmaksas parasti ir augstākas nekā aizdevumiem mājokļa iegādei, jo šiem kredītiem parasti nav tik laba nodrošinājuma. Tomēr patēriņa kredītu procentu likmes 2010. gadā saruka, īpaši aizdevumiem ar termiņu mazāku par 1 gadu (sk. 17. att.).

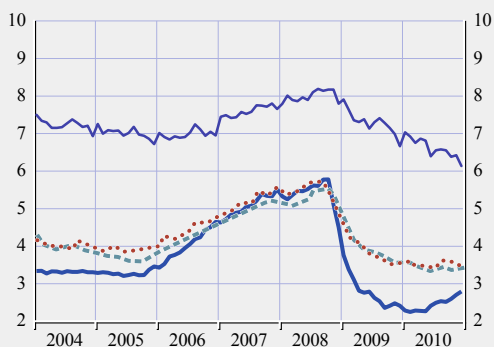
MĀJSAIMNIECĪBU PARĀDA LĪMENIS TURPINĀJA PALIELINĀTIES, BET PROCENTU MAKSĀJUMU SLOGS VĒL VAIRĀK SAMAZINĀJĀS

Mājstāvēniecību aizņēmumu atlikuma pieaugums 2010. gadā bija mērens, tomēr tas joprojām pārsniedza rīcībā esošo ienākumu kāpuma tempu. Tāpēc mājstāvēniecību parāda attiecība pret bruto rīcībā esošajiem ienākumiem turpināja augt, saskaņā ar aplēsēm 4. ceturksnī sasniedzot 98.5% (sk. 18. att.). Turpretī mājstāvēniecību parāda attiecība pret IKP salīdzinājumā ar 2009. gada decembra līmeni

17. attēls. Mājstāvēniecībām un nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu procentu likmes

(gadā; %; neskaitot maksas; jauno darījumu procentu likmes)

- nefinanšu sabiedrībām izsniegto īstermiņa aizdevumu procentu likme
- nefinanšu sabiedrībām izsniegto ilgtermiņa aizdevumu procentu likme
- mājstāvēniecībām mājokļa iegādei izsniegto aizdevumu procentu likme
- mājstāvēniecībām izsniegtā patēriņa kredīta procentu likme

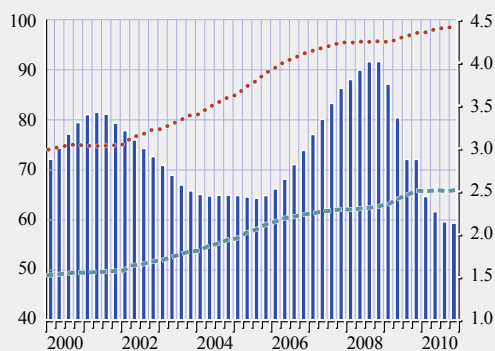

Avots: ECB.

18. attēls. Mājstāvēniecību parāds un procentu maksājumi

(%)

- procentu maksājumu slogs; no bruto rīcībā esošajiem ienākumiem (%; labā ass)
- mājstāvēniecību parāda attiecība pret bruto rīcībā esošajiem ienākumiem (kreisā ass)
- mājstāvēniecību parāda attiecība pret IKP (kreisā ass)

Avoti: ECB un Eurostat.

Piezīmes. Mājstāvēniecību parāds ietver visu institucionālo sektoru mājstāvēniecībām izsniegtos aizdevumus, t.sk. no pārējām pasaules valstīm. Procentu maksājumi neietver mājstāvēniecību finansējuma izmaksas pilnībā, jo nav iekļautas komisijas maksas par finanšu pakalpojumiem. Dati par pēdējo ceturksni daļēji ir aplēses.

pamatā nemainījās, jo reālā IKP pieauguma temps bija augstāks par mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu kāpuma tempu. Lai gan mājsaimniecību parāda līmenis euro zonā kopumā nemainījās un ASV un Lielbritānijā acīmredzami samazinājās, euro zonā tas vēl arvien ir zemāks. Vienlaikus joprojām bija vērojamas lielas mājsaimniecību sektora parāda līmeņa atšķirības dažādās euro zonas valstīs, un valstīs, kurās bija vērojama arī spriedze valsts parāda vērtspapīru tirgū, tas bija ievērojami augstāks par euro zonas vidējo līmeni.

Mājsaimniecību procentu maksājumu slogs (t.i., procentu maksājumu procentuālā attiecība pret rīcībā esošajiem ienākumiem) 2010. gadā mēreni saruka, lai gan, tuvojoties gada nogalei, stabilizējās. Tas atspoguļoja divus faktorus – turpmāku jaunajiem un pārslēgtajiem aizdevumu līgumiem piemēroto procentu likmju kritumu zemāku oficiālo procentu likmju ietekmē un mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu nelielu pieaugumu.

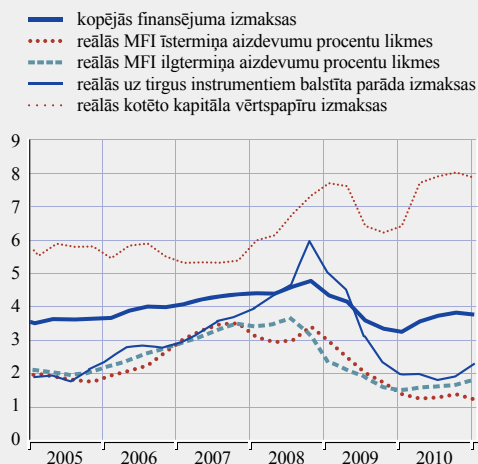
VĒSTURISKI ZEMAS ĀRĒJĀ FINANSĒJUMA IZMAKSAS 2010. GADĀ

Pēc krasa krituma 2009. gadā nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālās kopējās izmaksas euro zonā 2010. gadā, finanšu tirgos valdot paaugstinātai spriedzei sakarā ar valsts parāda krīzi, nedaudz palielinājās. Šīs norises slēpa dažādu finansējuma avotu būtiskas atšķirības. Kaut arī gan banku aizdevumu, gan parāda vērtspapīru emisiju reālo izmaksu kritums 2010. gadā beidzās, kapitāla vērtspapīru emisijas reālās izmaksas krasi pieauga, gada beigās sasniedzot rekordaugstu līmeni (sk. 19. att.). Kopumā ārējā finansējuma reālās kopējās izmaksas 2010. gadā vēsturiskā skatījumā joprojām bija zemas.

Runājot precīzāk par banku finansējuma izmaksām, reālās īstermiņa MFI aizdevumu procentu likmes mēreni saruka (no 1.62% 2009. gada decembrī līdz 1.40% 2010. gada decembrī). Īstermiņa banku aizdevumu procentu likmes galvenokārt atspoguļo naudas tirgus procentu likmju dinamiku, kas parasti ietekmē banku īstermiņa finansējuma izmaksas. No

19. attēls. Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālās izmaksas

(gadā; %)

Avoti: ECB, Thomson Reuters, Merrill Lynch un Consensus Economics prognozes.

Piezīmes. Nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālās izmaksas tiek aprēķinātas kā vidējās svērtās banku aizdevumu, parāda vērtspapīru un kapitāla vērtspapīru izmaksas, ko iegūst no attiecīgajiem atlikumiem un deflē ar inflācijas gaidām (sk. ECB 2005. gada marta "Mēneša Biļetena" 4. ielikumu).

2009. gada beigām līdz 2010. gada beigām 3 mēnešu EURIBOR faktiski kopumā nedaudz (par 33 bāzes punktiem) palielinājās – tas sasniedza zemāko punktu 2010. gada aprīlī (0.64%) un pēc tam lēnām auga (gada beigās – 1.03%). Šo dinamiku precīzi atspoguļoja nefinanšu sabiedrībām izsniegto banku aizdevumu nominālās īstermiņa procentu likmes, bet pakāpeniski augošās īstermiņa inflācijas gaidas gada laikā izraisīja reālo īstermiņa banku aizdevumu procentu likmju samazināšanos par 22 bāzes punktiem.

Kopš 2010. gada sākumā sasniegtā zemākā punkta reālās ilgtermiņa MFI aizdevumu procentu likmes mazliet pieauga (no 1.56% 2009. gada beigās līdz 1.71% 2010. gada beigās). Banku ilgāka termiņa aizdevumu procentu likmes pamatā sliecas atspoguļot valdības obligāciju peļņas likmju dinamiku. Euro zonas ienesīguma līkne liecina, ka valdības 7 gadu obligāciju peļņas likme gandrīz visu 2010. gadu turpināja sarukt, augustā sasniedzot 2.11%, bet pēc tam gada nogalē pieauga un

tādējādi kopumā no 2009. gada decembra līdz 2010. gada decembrim samazinājās par 33 bāzes punktiem. Nominālās ilgtermiņa aizdevumu procentu likmes šādai tendencei nesekoja – tās nostabilizējās jau agrāk un līdz 2010. gada beigām mēreni pieauga. Tāpēc ilgtermiņa banku aizdevumu procentu likmju un salīdzināmo valdības obligāciju peļņas likmju starpības atkal sliecās palielināties un augstāko punktu (vairāk nekā 100 bāzes punktu) sasniedza valsts parāda krīzes laikā pavasarī, tādējādi atgriežoties 2008. gada finanšu satricinājuma laikā novērotajā līmenī.

MFI aizdevumu procentu likmju dinamika 2010. gadā arī lielā mērā atspoguļoja to, ka iepriekš veiktā galveno ECB procentu likmju samazinājuma ietekme uz banku procentu likmēm, ko tās piemēro privātpersonām, pakāpeniski izzūd. Neraugoties uz finanšu satricinājumu, šķiet, ka euro zonas bankas veikušas galveno procentu likmju samazinājuma atspoguļošanu savās procentu likmēs kopumā atbilstoši vēsturiskajām tendencēm.

Uz tirgus instrumentiem balstīta parāda finansējuma reālās izmaksas visu 2010. gadu būtiski ietekmēja uzņēmumu obligāciju uzcenojumu (t.i., uzņēmumu obligāciju ienesīguma likmju un valdības obligāciju peļņas likmju starpību) dinamika. Neraugoties uz uzcenojuma palielināšanos valsts parāda vērtspapīru tirgū augošās spriedzes apstākļos 2010. gada maijā–augustā, kas lika finanšu ieguldītājiem pievērsties likvīdākiem un drošākiem aktīviem, uz tirgus instrumentiem balstītā finansējuma vidējās reālās izmaksas 2010. gadā bija zemākas nekā iepriekšējos gados un sasniedza vienu no zemākajiem jebkad reģistrētajiem līmeņiem.

Turpretī kotēto kapitāla vērtspapīru emisijas reālās izmaksas 2010. gadā ievērojami pieauga. To īpaši noteica uzņēmumu sektora peļņas gaidu 2–5 gadiem nākotnē ātrā atjaunošanās. No 2009. gada decembra līdz 2010. gada decembrim šīs izmaksas palielinājās par 194 bāzes punktiem un pasaules finanšu tirgu paaugstināta svārstīguma apstākļos sasniedza rekordlīmeni.

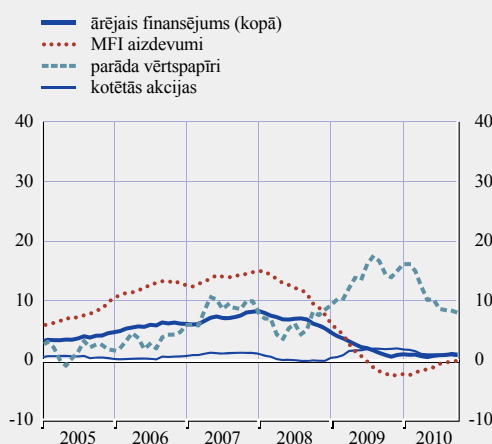
ĀRĒJĀS FINANSĒJUMS 2010. GADĀ TURPINĀJA SARUKT

Nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma gada pieauguma temps euro zonā 2010. gadā turpināja samazināties, un to noteica MFI aizdevumu atlikuma kritums, ko kompensēja pozitīvas, tomēr sarūkošas parāda vērtspapīru un kapitāla vērtspapīru emisijas (sk. 20. att.). Lai gan ekonomiskie apstākļi visur uzlabojās, nefinanšu sabiedrību nepieciešamība pēc ārējā finansējuma joprojām bija ierobežota, jo izdevumi ieguldījumiem bija nelieli un aktivitāte uzņēmumu apvienošanās un pārņemšanas jomā – samazinājusies, kā arī arvien vairāk bija pieejami iekšējie līdzekļi. 2010. gada nogalē parādījās pazīmes, kas liecināja par pakāpenisku normalizēšanos un uzņēmumu augošu finansējuma nepieciešamību. Saskaņā ar banku veiktās kredītēšanas apsekojumu uzņēmumiem izsniegto aizdevumu neto pieprasījums kļuva pozitīvs pēc tam, kad tas vairāk nekā divus gadus bija bijis negatīvs. Šo aizdevumu pieprasījuma atjaunošanos saskaņā ar apsekojumu arvien vairāk īpaši veicināja krājumi un apgrozāmais kapitāls.

Konkrētāk, viens no galvenajiem faktoriem, kas noteica samērā zemo ārējā finansējuma pieprasījumu 2010. gadā, bija plaši novērotais

20. attēls. Nefinanšu sabiedrību ārējais finansējums instrumentu dalījumā

(gada pārmaiņas, %)

Avots: ECB.

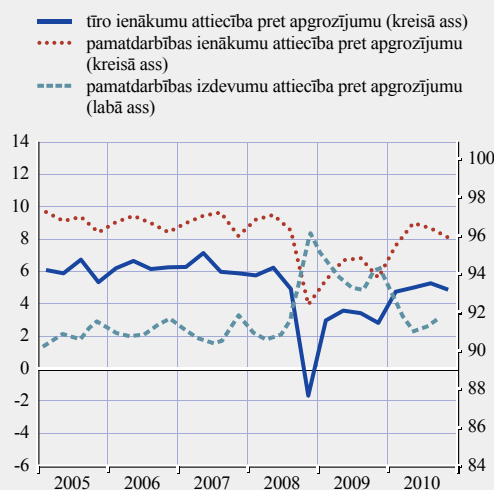
Piezīme. Kotētās akcijas denominētas euro.

nefinanšu sabiedrību sektora tirdzniecības apgrozījuma un pelnītspējas kāpums, kas būtiski uzlaboja iekšējo līdzekļu pieejamību. Pamatojoties uz biržā kotēto nefinanšu sabiedrību finanšu pārskatiem, pelnītspēja, ko nosaka pēc tīro ienākumu attiecības pret apgrozījumu, 2010. gadā stipri uzlabojās (sk. 21. att.). Iekšējo līdzekļu pieejamības kāpumu atspoguļoja lielāki naudas līdzekļu turējumi, ko, visticamāk, noteica gan nemitīgā izmaksu samazināšana, gan neto procentu maksājumu un dividenžu sarukums. Uzņēmumu finanšu situācijas uzlabošanās patiesībā nav tik liela, jo apsekojuma rezultāti liecināja, ka mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) pelnītspēja 2010. gadā attīstījās mazāk labvēlīgi salīdzinājumā ar lielajiem uzņēmumiem, tādējādi norādot, ka MVU, iespējams, ir nestabilākā stāvoklī nekā lielie uzņēmumi vai arī nedaudz no tiem atpaliek.⁴

Papildus iekšējo līdzekļu pieejamības uzlabošanās nodrošinātajām priekšrocībām euro zonas nefinanšu sabiedrības, šķiet, pēdējos gados izmantojušas plašāku finansējuma avotu loku, parādu bankām aizstājot ar finansējumu, kura pamatā ir tirgus instrumenti, un arvien vairāk izmantojot īpaši parāda vērtspapīru emisijas. Šis "atteikšanās no starpniekpakalpojumiem" process sākās 2009. gadā un turpinājās 2010. gadā, nosakot būtiski zemāku banku aizdevumu pieprasījumu. Attiecīgi aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps, kas sasniedza zemāko punktu gada 1. ceturksnī, visu 2010. gadu saglabājās negatīvs. Īpaši nozīmīgi saruka īstermiņa kredītēšanas aktivitāte, jo aizdevumu pieprasījuma samazināšanos pastiprināja virzība no īsiem uz ilgākiem termiņiem. Vidēji īstermiņa aizdevumu (t.i., aizdevumu ar fiksētu sākotnējo termiņu mazāku par 1 gadu) gada pieauguma temps 2010. gadā samazinājās gandrīz līdz -9%, turpretī ilgtermiņa aizdevumiem (t.i., aizdevumiem ar fiksētu sākotnējo termiņu ilgāku par 5 gadiem) tas faktiski saglabājās pozitīvs – aptuveni 3%. Tomēr, ņemot vērā

21. attēls. Biržā kotēto euro zonas nefinanšu sabiedrību peļņas rādītāji

(ceturkšņa dati; %)

Avoti: Thomson Reuters un ECB aprēķini.

Piezīmes. Aprēķina pamatā ir biržā kotēto euro zonas nefinanšu sabiedrību ceturkšņa kopsavilkuma finanšu pārskati. No datu parauga izslēgti izņēmumi. Pretstatā pamatdarbības ienākumiem, ko definē kā apgrozījumu, no kura atskaitīti pamatdarbības izdevumi, tīrie ienākumi ir pamatdarbības ienākumi un ar pamatdarbību nesaistītie ienākumi pēc nodokļu un ārkārtas posteņu atskaitīšanas.

nesenās recesijas īpašo smagumu un šo aizstāšanas procesu, uzņēmumu sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma pieauguma dinamika, šķiet, kopumā atbilst ekonomiskās attīstības cikla vēsturiskajām tendencēm. Finanšu krīzes ietekme bija nozīmīga, tomēr tā neizraisīja spēju kredītēšanas pārtraukumu tautsaimniecībā. Gada laikā bankas sāka informēt par to, ka ierobežo kredītstandartu pastiprināšanu aizdevumiem, ko izsniedz uzņēmumiem, galvenokārt pazeminoties uz risku balstīto faktoru (piemēram, vispārējie tautsaimniecības apstākļi vai kredītņēmēju saistību neizpildes risks) ietekmei (sk. 4. ielikumu).

⁴ Sk. *Survey on the access to finance of SMEs in the euro area*, ECB, 2010. gada oktobris (pieejams ECB interneta lapā).

UZŅĒMUMIEM IZSNIEGTAJIEM AIZDEVUMIEM PIEMĒROTO KREDĪTSTANDARTU APSEKOJUMA RĀDĪTĀJU INTERPRETĀCIJA

Finanšu krīzes dēļ 2008. gadā tika nozīmīgi pastiprināti euro zonas banku kredītstandarti, ko piemēro privātajam sektoram, īpaši nefinanšu sabiedrībām, izsniegtajiem aizdevumiem. Kopš 2009. gada kredītstandartu pastiprināšana turpinājusies, tomēr pakāpeniski sarūkošā apjomā. Šajā ielikumā sīki aplūkota kredītstandartu apsekojuma rādītāju dinamika, īpaši 2010. gadā, un skaidrots, kādā mērā tā varētu liecināt par kredītu piedāvājuma ierobežojumiem.

Aizdevumiem piemēroto kredītstandartu apsekojuma rādītāju pakāpeniska normalizēšanās

ECB publicētie detalizētie banku veiktās kreditēšanas apsekojuma rezultāti ietver to banku neto procentuālos rādītājus, kuras norāda uz nefinanšu sabiedrībām izsniegtajiem aizdevumiem piemēroto kredītstandartu pastiprināšanu. Šo rādītāju aprēķina kā to respondentu procentu, kuri norāda, ka noteikuši nedaudz vai būtiski stingrākus kredītstandartus, un to respondentu procentu, kuri norāda, ka ieviesuši nedaudz vai būtiski atvieglotus kredītstandartus, starpību. Tādējādi pozitīvas vērtības norāda uz neto izteiksmē stingrākiem kredītstandartiem, bet negatīvas vērtības – uz neto izteiksmē mazāk stingriem kredītstandartiem. Finanšu satricinājuma laikā to banku neto procents, kuras atzina, ka noteikušas stingrākus kredītstandartus, krasi pieauga, 2008. gada beigās sasniedzot 64%. Kopš tā laika šis neto procents pakāpeniski samazinājās, tomēr kredītstandarti neto izteiksmē netika atviegloti. 2010. gadā euro zonas bankas visu gadu ieņēma mērenas kredītstandartu pastiprināšanas nostāju, un to banku neto procents, kuras atzina, ka ieviesušas stingrākus kredītstandartus, bija nedaudz mazāks par ilgtermiņa vidējo rādītāju (sk. A att.). Pretēji gaidītajam 2. ceturksnī uzņēmumiem izsniegtajiem aizdevumiem piemēroto kredītstandartu neto pastiprināšanas lejupvērsta tendence īslaicīgi apvērās sakarā ar valsts parāda krīzes radīto spriedzi. Pēc 2010. gada 2. ceturkšņa negatīvajām norisēm saistībā ar uzņēmumiem izsniegtajiem aizdevumiem piemērotajiem kredītstandartiem 2. pusgada dati liecināja par stabilizēšanos – to banku procents, kuras atzina, ka ieviesušas stingrākus kredītstandartus, neto izteiksmē saruka no 4% līdz 0%.

Ar finanšu satricinājumu saistītais spiediens uz kapitāla rādītājiem un finansēšanas pozīcijām, kas sākās 2007. gada vidū, lika euro zonas bankām pārskatīt aizņemto līdzekļu attiecības rādītājus. Parasti bankām nācās atbrīvoties no aktīviem, sākot ar tiem, kuri ir likvidāki un ar īsāku termiņu, bet uzņēmumiem un māsasaimniecībām izsniegtie kredīti kā ilgāka termiņa aktīvi ir likvidācijai paredzēto aktīvu saraksta beigās. Šādus aktīvus galvenokārt iespējams samazināt, tikai pieprasot atmaksāt

A attēls. Uzņēmumiem izsniegto aizdevumu vai piešķirto kredītlīniju apstiprināšanā piemēroto kredītstandartu pārmaiņas

(bankas, kas norāda uz standartu pastiprināšanu; neto; %)

Avots: Euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojums.

izsniegtos aizdevumus vai ierobežojot jaunu aizdevumu izsniegšanu. Tādējādi neseno stingrāku kredītstandartu ieviešanu var zināmā mērā skaidrot ar šiem "tīri" piedāvājuma puses ierobežojumiem, kas saistīti ar bažām par banku bilancēm. Detalizētie apsekojuma rezultāti liecina, ka risku uztverei 2010. gadā, t.i., banku novērtējumam par ietekmi, kāda makroekonomiskajiem apstākļiem varētu būt uz kredītņēmēju riska rādītājiem un kredītspēju, faktiski bija noteicošā loma, skaidrojot stingrāku kredītstandartu ieviešanu. Salīdzinājumā ar 2008. un 2009. gadu "tīri" piedāvājuma puses ierobežojumi, šķiet, mazāk izskaidro stingrāku kredītstandartu ieviešanu, norādot, ka banku vēlme kreditēt privāto sektoru pakāpeniski normalizējas. Tas, visticamāk, vēl vairāk samazinās kredītresursu trūkuma risku, kas neīstenojās, jo aizdevumu pieprasījums kritās, bet "tīro" pieprasījuma puses ierobežojumu ietekmi mazināja ECB veiktie nestandarta monetārās politikas pasākumi.

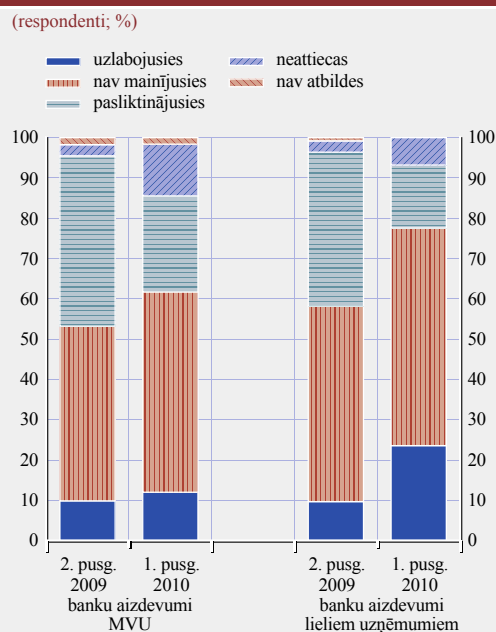
Banku veiktās kreditēšanas apsekojuma rezultātus lietderīgi papildināt ar apsekojuma par finansējuma pieejamību mazajiem un vidējiem uzņēmumiem rezultātiem. Pēdējais banku veiktās MVU kreditēšanas apsekojums, kurš aptvēra laiku no 2010. gada marta līdz septembrim, liecināja par nelielu banku aizdevumu pieejamības uzlabojumu (sk. B att.). MVU kopumā joprojām uzskatīja, ka pārsvarā pieejamība pasliktinājusies, tomēr to respondentu skaits, kuri norādīja uz pasliktināšanos, salīdzinājumā ar 2009. gadā veiktajām aptaujām bija divas reizes mazāks. Vairāk lielo uzņēmumu norādīja, ka banku aizdevumu pieejamība uzlabojusies, nevis pasliktinājusies. Apsekojuma rezultāti arī liecināja par lielāku pozitīva iznākuma procentu, piesakoties banku aizdevumu saņemšanai, un par nedaudz lielāku banku vēlmi izsniegt aizdevumus.

Kredītstandartu apsekojuma rezultātu alternatīva interpretācija

Lai gan 2010. gada apsekojuma rezultāti liecina par pakāpenisku aizdevumiem piemēroto kredītstandartu normalizēšanos, jāatzīmē, ka rezultāti galvenokārt atspoguļo pārmaiņas un kredītstandartu līmeņa novērtējums tieši netiek sniegts. Ņemot vērā, ka kredītstandarti tikuši nemītīgi pastiprināti vairāk nekā divus gadus, var rasties jautājums, vai un kā kredītstandartu līmenis var ietekmēt kopējo kredītu piedāvājumu.

Principā kredītstandartu līmeņa rādītāju var iegūt, kumulējot kredītu nosacījumu neto procentuālās pārmaiņas laikā. Tādējādi iegūst augšupejošu datu laikrindu tendenci. Tas var liecināt par novirzi banku sniegtajās atbildēs par stingrāku kredītstandartu noteikšanu. To pašu faktiski var arī vērot, aplūkojot euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojumam pielīdzināmo

B attēls. Banku aizdevumu pieejamība euro zonas uzņēmumiem

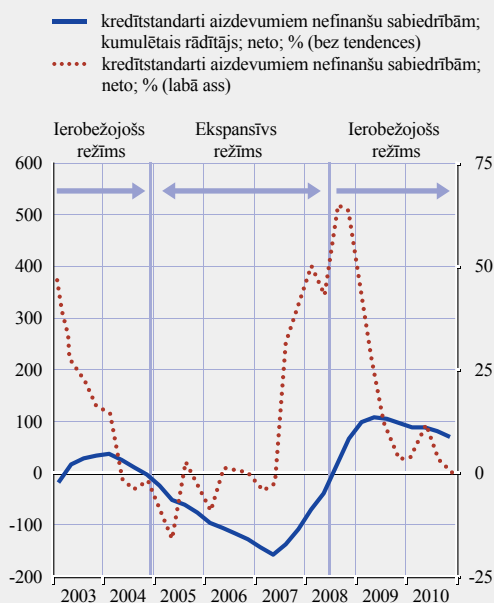
Avots: Eiropas Komisijas un ECB apsekojums par finansējuma pieejamību MVU euro zonā.
Piezīme. 2010. gada 1. pusgads attiecas uz periodu no 2010. gada marta līdz septembrim.

ASV Senior Loan Officer Opinion Survey on Bank Lending Practices. Var pieņemt, ka kredītstandartu ilgtermiņa vidējais rādītājs (kas ir vidēji neto izteiksmē stingrāki kredītstandarti 16% gadījumu) ir ļoti vienkāršots novirzes rādītājs. Vienlaikus, ņemot vērā samērā īso pieejamo novērojumu periodu, šis ilgtermiņa vidējais rādītājs ietver skaitliski vairāk kredītstandartu pastiprināšanas ciklu nekā to atvieglošanas ciklu, tādējādi faktiskā novirze, iespējams, novērtēta par augstu. Attīrot tendenci, lai ņemtu vērā iespējamo novirzi, kumulētos kredītstandartus var izmantot, lai noteiktu dažādus kredītstandartu režīmus, kur negatīvas nobīdes no tendences liecina par ekspansīvu kredītstandartu nostāju, bet pozitīvas nobīdes – par ierobežojošu nostāju.

Pamatojoties uz šādu analīzi, laikposmu no 2003. gada līdz 2004. gada 1. ceturksnim var uzskatīt par "ierobežojošu kredītstandartu režīmu" attiecībā uz uzņēmumiem izsniegtajiem aizdevumiem, bet laikposms no 2005. gada sākuma līdz 2008. gada vidum atbilst "ekspansīvam kredītstandartu režīmam" (sk. C att.). Pēc tam rādītājs liecina par jaunu kredītu izsniegšanas ierobežojumu periodu, un 2010. gada beigās tas joprojām ir augstāks par vēsturisko tendenci.

Kopumā kredītstandartu pastiprināšana parasti ierobežo aizdevumu pieaugumu, bet kredītstandartu atvieglošana rada aizdevumu atlikuma kāpumu. Empīriskie pierādījumi, izmantojot līmeņa rādītāju, atklāj papildu nelineāros efektus. Konkrētāk, šķiet, ka kredītstandartu ietekme uz aizdevumu pieaugumu mazinās atkarībā no kredītstandartu režīma: ierobežojoša kredītstandartu režīma apstākļos kredītstandartu pastiprināšanai neto izteiksmē nav tik liela ietekme uz aizdevumu pieaugumu, kā tas ir ekspansīva kredītstandartu režīma periodos (sk., piemēram, laikposmu no 2007. gada vidus līdz 2008. gadam). Tāpat kredītstandartu atvieglošanas neto izteiksmē pozitīvā ietekme uz aizdevumu pieaugumu ir mazāka ierobežojoša kredītstandartu režīma apstākļos, un nepieciešams ilgāks nepārtrauktas kredītstandartu atvieglošanas periods, lai tas pozitīvi ietekmētu kredītu kāpumu. Tas, šķiet, ļoti būtiski attiecas uz faktiskajām norisēm 2010. gadā. Tā kā kredītstandartu pastiprināšanas ietekme izpaužas novēloti un pastāv šie acīmredzami nelineārie efekti, 2010. gada banku veiktās kreditēšanas apsekojuma rezultāti, neraugoties uz šķietamo kredītstandartu pārmaiņu normalizēšanos, liecina par piedāvājuma puses iespējamu negatīvu ietekmi uz aizdevumu pieaugumu pēc 2010. gada beigām un 2011. gada 1. pusgadā. Tālākā nākotnē joprojām saglabājas sarežģīts uzdevums – paplašināt kredītu pieejamību privātajam sektoram, kad pieprasījums nostiprināsies.

C attēls. Ierobežojoši un ekspansīvi kredītstandartu režīmi un euro zonas nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu kredītstandarti

Avots: ECB.

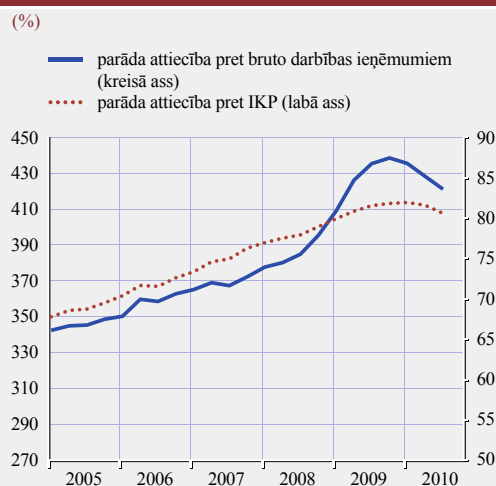
Parāda vērtspapīru emisiju gada pieaugums faktiski sasniedza maksimumu 2010. gada 1. ceturksnī (12.3%), bet pārējā gada daļā pakāpeniski palēninājās. Ieguldītāju spēcīgo pieprasījumu gandrīz visa gada gaitā, iespējams, veicināja ieguldījumu atdeves meklējumi un uzņēmumu sektora bilanču situācijas uzlabošanās. Augsta ienesīguma segmentā emisijas 2010. gadā sasniedza rekordlīmeni. Vienlaikus kotēto akciju emisijas joprojām bija ierobežotas un ar sarukuma tendenci, ko, iespējams, vājināja kapitāla vērtspapīru emisiju augošās izmaksas.

UZŅĒMUMU PARĀDA LĪMEŅA SAMAZINĀŠANĀS

Tā kā uzņēmumu peļņas palielināšanās nenotika ne vienlaikus ar ieguldījumu būtisku pieaugumu, ne arī ar nodarbināto kopējās atlīdzības stabilu kāpumu, ienākumu plūsmu atjaunošanās noteica euro zonas nefinanšu uzņēmumu sektora uzkrājumu līmeņa krasu paaugstināšanos, kas turpinājās visu 2010. gadu. 2010. gada 2. ceturksnī kopējo aktīvu pieauguma temps pirmo reizi kopš 2009. gada sākuma kļuva pozitīvs. To noteica naudas līdzekļu uzkrāšana. Tā kā uzņēmumi veica aizņemto līdzekļu attiecības samazināšanu un uzņēmumu uzkrājumu attiecība pret IKP strauji palielinājās, 2010. gadā finansējuma deficīts (plašākā nozīmē – līdzekļu apjoms, kāds nefinanšu sabiedrībām jāizmanto no ārējiem finansējuma avotiem, lai segtu ieguldījumus) pirmo reizi vairāk nekā 10 gadu laikā kļuva pozitīvs, automātiski liecinot, ka uzņēmumiem bija pietiekami daudz iekšējo līdzekļu ieguldījumu vajadzību segšanai.

Tāpēc uzņēmumu parāda līmenis 2010. gada gaitā būtiski saruka (sk. 22. att.). 2010. gada 3. ceturksnī parāda attiecība pret IKP un parāda attiecība pret bruto darbības rezultātiem samazinājās attiecīgi līdz 80.6% un 421.1%. Tomēr euro zonas sabiedrību gaidāmās saistību neizpildes rādītāji 2010. gadā pārsvarā joprojām bija ļoti augsti. Parāda rādītāji tiešām joprojām bija vēsturiski ļoti augstā līmenī un liecināja, ka saglabājas euro zonas uzņēmumu

22. attēls. Nefinanšu sabiedrību parāda rādītāji

Avoti: ECB, Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīmes. Dati par parādu ņemti no Eiropas sektoru kontu ceturksņa statistikas un ietver aizņēmumus, emitētos parāda vērtspapīrus un pensiju fondu rezerves. Informācija ir par periodu līdz 2010. gada 3. ceturksnim.

sektora ievainojamība attiecībā pret augstākām ārējā finansējuma izmaksām vai ierobežotu ekonomisko aktivitāti.

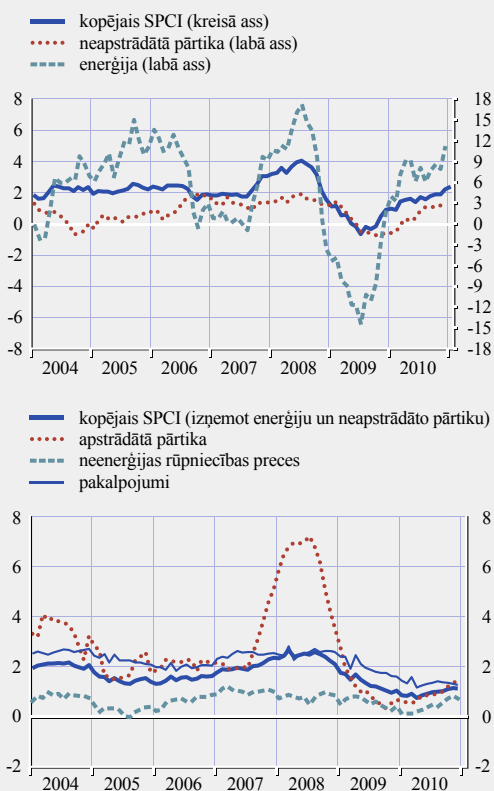
2.3. CENU UN IZMAKSU DINAMIKA

SPCI gada inflācija pēc sarukuma 2009. gadā (līdz 0.3%) 2010. gadā vidēji pieauga līdz 1.6% (2008. gadā – 3.3%; sk. 1. tabulu). Šāds kāpums liecina par virzību uz cenu dinamikas normalizēšanos, SPCI gada inflācijai 2010. gadā saglabājoties pozitīvai pretstatā negatīvajam līmenim 2009. gada jūnijā–oktobrī. Lai gan 2010. gadā SPCI gada inflācija bija zemāka par vidējo kopš 1999. gada novēroto līmeni (2.0%), tuvojoties gada beigām, atsākās tās pieaugums.

SPCI inflācijas pieaugumu 2010. gadā galvenokārt noteica būtiski augstākas preču (īpaši jēlnaftas) cenas salīdzinājumā ar 2009. gadā reģistrēto zemo līmeni (sk. 23. att.). Preču cenu dinamika savukārt atspoguļoja atveseļošanos no 2009. gadā pieredzētās

23. attēls. SPCI inflācijas dalījums: galvenie komponenti

(gada pārmaiņas; %, mēneša dati)

Avots: Eurostat.

globālās tautsaimniecības lejupslīdes, kas veicināja šo cenu kritumu. Augstāku preču cenu ietekme uz SPCI inflāciju 2010. gadā vairāk nekā kompensēja zemāku spiedienu, kas bija radies uz pakalpojumu cenām, kuras ar novēlošanos ietekmēja spēcīgā recesija un darba tirgus nosacījumu pasliktināšanās 2009. gadā. Pakalpojumu cenu gada inflācija pēc pakāpeniskas samazināšanās 2009. gadā vēl nedaudz saruka 2010. gada sākumā un pēc tam bija samērā nemainīga.

Attiecībā uz darba samaksas kāpumu 2010. gadā pazīmes liecina, ka darba tirgus situācijas stabilizēšanās rezultātā darbaspēka izmaksu dinamika bija sasniegusi zemāko punktu. Atlīdzības vienam nodarbinātajam pieauguma temps 2010. gadā salīdzināms ar iepriekšējā gadā novēroto, bet to apsteidza darba ražīguma kāpums uz vienu nodarbināto, tādējādi veicinot vienības darbaspēka izmaksu sarukumu un peļņas maržas palielināšanos. Tomēr vienošanās ceļā noteiktās darba samaksas pieaugums joprojām būtiski mazinājās, iespējams, atspoguļojot līgumu nosacījumu novēlotu reakciju uz tirgus situāciju. Stundas darba samaksas palielinājums arī krasi saruka, zināmā mērā vienkārši atspoguļojot lielāku nostrādāto stundu skaita ietekmi.

1. tabula. Cenu dinamika

(gada pārmaiņas; %, ja nav norādīts citādi)

	2008	2009	2010	2009 4. cet.	2010 1. cet.	2010 2. cet.	2010 3. cet.	2010 4. cet.	2010 XII	2011 I
SPCI un tā komponenti										
Kopējais indekss ¹⁾	3.3	0.3	1.6	0.4	1.1	1.5	1.7	2.0	2.2	2.4
Enerģija	10.3	-8.1	7.4	-3.2	4.8	8.1	7.3	9.1	11.0	.
Neapstrādātā pārtika	3.5	0.2	1.2	-1.5	-0.8	0.7	2.3	2.8	3.2	.
Apstrādātā pārtika	6.1	1.1	0.9	0.5	0.6	0.8	0.9	1.3	1.5	.
Neenerģijas rūpniecības preces	0.8	0.6	0.4	0.3	0.1	0.3	0.5	0.8	0.7	.
Pakalpojumi	2.6	2.0	1.4	1.7	1.5	1.2	1.4	1.3	1.3	.
Citi cenu un izmaksu rādītāji										
Ražotāju cenas rūpniecībā ²⁾	6.1	-5.1	2.9	-4.7	-0.1	3.0	4.0	4.7	5.3	.
Naftas cenas (euro par barelu) ³⁾	65.9	44.6	60.7	51.2	56.0	62.6	59.6	64.4	69.6	72.6
Preču cenas ⁴⁾	2.0	-18.5	44.7	3.1	29.0	48.2	51.5	48.6	49.6	45.7

Avoti: Eurostat, Thomson Reuters, Hamburgas Starptautiskās ekonomikas institūts un ECB aprēķini.

Piezīme. SPCI 2011. gada datus ietverta Igaunija.

1) SPCI inflācija 2011. gada janvārī atbilst Eurostat ātrajai aplēsei.

2) Izņemot būvniecību.

3) Brent Blend (piegādei pēc viena mēneša).

4) Izņemot enerģiju (euro).

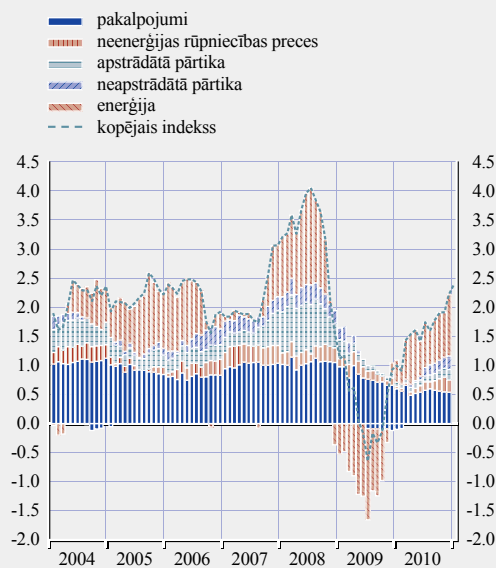
Patērētāju uztvertā inflācija un īstermiņa gaidas 2010. gadā pieauga salīdzinājumā ar ļoti zemo līmeni 2009. gadā. Apsekojumos konstatētās ilgtermiņa inflācijas gaidas bija ļoti noturīgas, liecinot, ka gaidas joprojām stingri noturētas līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam.

SPCI INFLĀCIJAS KĀPUMU NOTEICA ENERĢIJAS UN PĀRTIKAS CENU DINAMIKA

Nozīmīgs preču cenu kāpums bija galvenais faktors, kas 2010. gadā noteica euro zonas SPCI inflācijas pieaugumu. Rūpniecības, pārtikas un īpaši enerģijas preču cenas palielinājās no 2009. gadā sasniegtā ļoti zemā līmeņa (sk. 5. ielikumu), tāpēc SPCI inflācija augs, neraugoties uz darba samaksas kāpuma sarūkuma mazinošo ietekmi un joprojām zemo aktivitātes līmeni. Zemais darbaspēka izmaksu spiediens arī ietekmēja pakalpojumu cenu gada inflāciju – 2010. gada sākumā tā vēl nedaudz pazeminājās un visa pārējā gada laikā joprojām bija samērā zema (sk. 1. tabulu un 24. att.).

24. attēls. Galveno komponentu ieguldījums SPCI inflācijā

(gada ieguldījums; procentu punktos; mēneša dati)

Avots: Eurostat.

Piezīme. Noapaļošanas kļūdu dēļ ieguldījumu summa var precīzi neatbilst kopējam indeksam.

5. ielikums

PREČU CENU DINAMIKA UN IETEKME UZ SPCI INFLĀCIJU

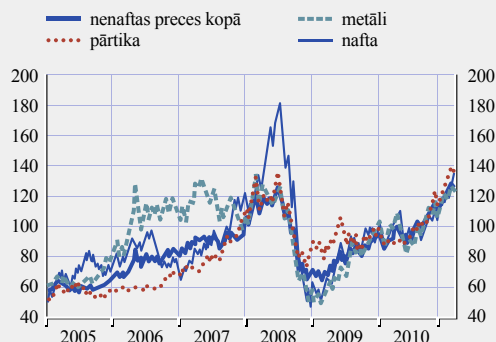
Liela preču cenu svārstības pēdējos gados radījušas ievērojamas bažas. Lai gan naftas un nenaftas preču cenas finanšu krīzes ietekmē krasi saruka, kopš 2009. gada tās atkal pieaugušas (sk. A att.). Šajā ielikumā analizēta preču cenu nesēnā dinamika un perspektīvas starptautiskajos tirgos, konceptuāli un empīriski novērtējot to ietekmi uz euro zonas SPCI inflāciju, jo preču cenas ir svarīgs euro zonas SPCI inflācijas dinamikas faktors.

Preču cenu dinamika

Naftas cenas 2011. gada janvārī pieauga līdz 97 ASV dolāriem par barelu (2008. gada beigās – 45 ASV dolāri par barelu). Šajā periodā krasi palielinājās arī metālu un pārtikas preču cenas. Šāds kāpums, iespējams, saistīts ar pozitīvākām

A attēls. Preču cenu dinamika

(indekss: 2010. g. = 100)

Avoti: Bloomberg un Hamburgas Starptautiskās ekonomikas institūts.

Piezīme. Jaunākie novērojumi par naftas precēm attiecas uz 2011. gada 24. februāri un par citām precēm – uz 2011. gada 18. februāri.

pasaules ekonomiskās izaugsmes gaidām. OPEC ražošanas apjoma samazināšanās arī veicināja naftas cenu pieaugumu 2010. gadā, bet metālu un pārtikas preču cenu straujais pieaugums, iespējams, atspoguļo attīstības valstu augošo pieprasījumu, nepietiekamo piedāvājumu un nelielo krājumu apjomu. Plaši tiek apspriesta finanšu plūsmu un spekulāciju preču tirgos nozīme, lai gan ir grūti empīriski novērtēt to faktisko ietekmi.

Vērtējot turpmākās norises, iespējams, ka preču cenu vidēja termiņa perspektīva saistīta ar ekonomiskās aktivitātes starptautisko perspektīvu. Pastiprinoties globālās atveseļošanās tendencei, piedāvājuma un pieprasījuma līdzsvars naftas tirgū, iespējams, stabilizēsies un radīsies augšupvērstis spiediens uz nenaftas preču cenām. Lai gan grūti prognozēt preču cenu turpmāko virzību, dažādi uz nākotni vērsti rādītāji, piemēram, biržā tirgotos nākotnes līgumu cenas un investīciju banku un citu profesionālo prognožu sniedzēju gaidas, nepārtraukti norāda uz vidējā termiņā augošām preču cenām.

Preču cenu šoka transmisija: konceptuālo principu sistēma

Preču cenu šoka ietekmi uz patēriņa cenām var iedalīt tiešajā un netiešajā sākotnējā ietekmē un sekundārajā ietekmē.¹ Tiešā sākotnējā ietekme attiecas uz izejvielu un neapstrādātu preču (piemēram, pārtikas un naftas) cenu pārmaiņu ietekmi uz pārtikas un enerģijas patēriņa cenām. Netiešā sākotnējā ietekme attiecas uz patēriņa cenu pārmaiņām, kas notiek preču cenu pārmaiņu ietekmes uz ražošanas izmaksām dēļ (piemēram, naftas cenu pieaugums, kas rada ražošanas izmaksu un preču ar nozīmīgu naftas saturu un attiecīgo pakalpojumu – piemēram, dažu ķīmisko vielu un transporta pakalpojumu – cenu kāpumu). Sākotnējā ietekme rada krasu cenu līmeņa kāpumu, bet ne ilgstošu inflāciju.

Sekundārā ietekme atspoguļo darba samaksas un cenu veidotāju reakciju uz preču cenu šoku. Tautsaimniecības dalībnieku mēģinājumi kompensēt reālo ienākumu zaudējumus, ko izraisījuši iepriekšējie inflācijas šoki, var ietekmēt inflācijas gaidas un turpmāk arī cenu un darba samaksas noteikšanas procesu. Pārejošam šokam var būt liela ietekme, un tāpēc sadārdzinās tā novēršana. Varbūtību, ka preču cenu šoks izraisīs sekundāro ietekmi, nosaka vairāki faktori, t.sk. tautsaimniecības cikliskā pozīcija, preču un darba tirgus elastība (īpaši indeksācijas mehānismi, kas ietekmē darba samaksas noteikšanu un cenu veidošanu), inflācijas gaidu reakcija un – saistībā ar to īpaši svarīgi – uzticība centrālajai bankai.

Naftas cenu šoks un SPCI inflācija

Ar SPCI enerģijas komponentu naftas cenu svārstības tieši ietekmē SPCI inflāciju. Kopumā tiek atzīts, ka naftas cenu šoku tiešā ietekme uz enerģijas patēriņa cenām pirms nodokļu atskaitīšanas ir pilnīga, ātra un simetriska.² Ietekmes elastība ir jēlnaftas cenu līmeņa atkarīgais mainīgais lielums (sk. tabulu), jo enerģijas cenas patērētāju līmenī, īpaši transporta degvielai un kurināmajam mājokļu apkurei, arī ir atkarīgas no vairākiem faktoriem, piemēram, pārstrādes un pārdošanas izmaksām un maržām, kā arī nozīmīgiem akcīzes nodokļiem. Ja jēlnaftas cena ir 20 euro par barelu, jēlnaftas cenām pieaugot par 10%, SPCI enerģijas cenu reakcija uz šo kāpumu

1 Sk. ECB 2004. gada novembra "Mēneša Biļetena" rakstu *Oil prices and the euro area economy* ("Naftas cenas un euro zonas tautsaimniecība") un ECB 2004. gada jūlija "Mēneša Biļetena" ielikumu *Recent oil price developments and their impact on euro area prices* ("Jaunākās naftas cenu tendences un to ietekme uz euro zonas cenām").

2 Sk. Meyler, A., *The pass through of oil prices into euro area consumer liquid fuel prices in an environment of high and volatile oil prices*, *Energy Economics*, 31. sēj., Nr. 6, 2009. gada novembris, 867.–881. lpp.

Jēlnaftas cenu ietekme uz SPCI enerģijas cenām

(elastība)

Jēlnafta (euro par barelu)	Vidējā svērtā ietekme uz SPCI enerģijas cenām (%) ¹⁾	Benzīns (2.6%) ²⁾	Dīzeļdegviela (1.4%) ²⁾	Kurināmā degviela (0.7%) ²⁾	Dabaszāze (1.8%) ²⁾
20	16	15	19	39	24
40	26	26	32	56	39
60	33	35	41	66	49
80	38	41	48	72	56
100	42	47	54	76	61

Avots: Eurosistēmas speciālistu aprēķini.

Piezīme. Ar vidējo svērtu lielumu, iespējams, nedaudz par zemu tiek novērtēta ietekmes apmērs, jo tiek pieņemts, ka ietekme uz elektroenerģijas un cietā kurināmā cenām ir nulle tāpēc, ka saistība ar naftas cenām nav pietiekami skaidra un stabila.

1) Attiecīgais lielums balstīts uz nodokļiem (PVN, akcīzes un citiem) 2009. gada beigās, kā arī uz vidējām pārstrādes un pārdošanas izmaksām un maržām kopš 1999. gada. Pamatā ir pieņēmums, ka SPCI siltumenerģijas komponenta (īpatsvars – 0.6%) pārmaiņas korelē ar dabaszāzes pārmaiņām.

2) Īpatsvars kopējā SPCI.

ir aptuveni 16%; ja cena ir 60 euro par barelu, elastība ir aptuveni 33%. Ja naftas cenas pieaugtu līdz 100 euro par barelu, pieņemot, ka pārstrādes izmaksu starpība, piegādes apjoms un akcīzes nodokļi ir konstanti, elastība pārsniegtu 40%.

Enerģijas cenu pārmaiņu netiešās un sekundārās ietekmes novērtēšana ir sarežģītāka, un rezultātiem raksturīga lielāka nenoteiktība. Piemēram, saskaņā ar vienkāršiem, nestrukturētiem modeļiem SPCI inflācijas kumulētā netiešā un sekundārā ietekme pēc triju gadu naftas cenu kāpuma par 10% ir aptuveni 0.2 procentu punkti.³ Tomēr sarežģītāki modeļi, kuros gaidām ir formāla loma un reālās tautsaimniecības reakcija, kā arī tās ietekme uz nomināliem mainīgajiem tiek skaidri atspoguļota, norāda uz mazāku ietekmi (aptuveni 0.1 procentu punkts) tiktāl, cik enerģijas cenu šoku uzskata par pārejošu un pēc enerģijas cenu pārmaiņām inflācijas gaidas joprojām ir stabilas.

Rūpniecības izejvielu un pārtikas preču cenu pārmaiņu ietekme

Empīriskie dati liecina, ka rūpniecības izejvielu (piemēram, lauksaimniecības izejvielu un metālu) cenu pastāvīgs 10% kāpums trijos gados rada SPCI pieaugumu, kas mazāks par 0.1 procentu punktu, un pirmajā gadā ietekme ir ļoti neliela. Plaša SPCI komponentu klāsta ražošanai rūpniecības izejvielas izmanto gan tieši (piemēram, metāls automobiļiem vai tekstilmateriāli apģērbam), gan netieši (iekārtās, ko izmanto preču ražošanai un pakalpojumu sniegšanai). Ražošanas procesa sākumposmā rūpniecības izejvielām ir būtiska nozīme, un euro zonā starp šo izejvielu cenu pārmaiņām un starppatēriņa preču ražotāju cenu rūpniecībā pārmaiņām pastāv nepārprotama novēlota saikne (sk. B att.). Tomēr, aplūkojot galapatēriņa preces, rūpniecības izejvielu izmaksu īpatsvars ir samērā neliels salīdzinājumā ar citām (piemēram, darbaspēka un enerģijas) izmaksām, kas nosaka šo relatīvi nelielo ietekmi.⁴

Saskaņā ar aplēsi pastāvīgs 10% pārtikas preču cenu kāpums palielina kopējā SPCI pārtikas preču cenas aptuveni par 0.5 procentu punktiem un, ņemot vērā, ka pārtikas preces veido 19.2% no kopējā SPCI groza, kopējo SPCI inflāciju – par 0.1 procentu punktu pirmajā gadā pēc šoka. Šajā aplēsē ņemts vērā tas, ka vairāku tieši ES ražoto pārtikas preču (piemēram, labības produktu,

3 Energy markets and the euro area macroeconomy ("Enerģijas tirgi un euro zonas valstu makroekonomika"), Structural Issues Report, ECB, 2010. gada jūnijs.

4 Sk. Landau B. un F. Skudelny, Pass-through of external shocks along the pricing chain: A panel estimation approach for the euro area, Working Paper Series, Nr. 1104, ECB, 2009. gada novembris.

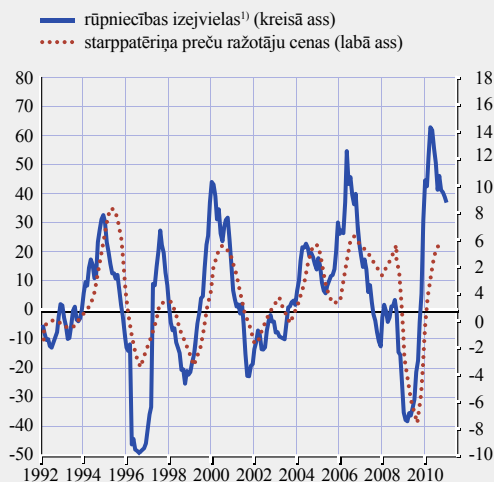
kviešu un kukurūzas, kā arī sviesta un vājpiena) cenas starptautiskajos tirgos vēsturiski bijušas nedaudz zemākas un būtiski svārstīgākas nekā ES dominējošās cenas. Šī atšķirība galvenokārt saistāma ar kopējo lauksaimniecības politiku, kas palīdz mazināt globālo šoku transmisiju uz ES iekšējām cenām, nodrošinot cenu stabilitāti ar intervences cenu, importa tarifu un kvotu palīdzību.⁵

Kopumā preču cenu šoku ietekme uz patēriņa cenām ir sarežģīta un to nosaka vairāki faktori, ieskaitot šoka avotu (vai to nosaka pieprasījums vai piedāvājums), gaidas attiecībā uz to, vai tas būs pārejošs vai pastāvīgs, kā arī tautsaimniecības strukturālie aspekti, t.sk. specializācija sektoru līmenī, un darba samaksas un cenu noteikšanas institūcijas. Lai gan monetārā politika var tikai nedaudz ietekmēt preču cenu šoka sākotnējās sekas, nedrīkst pieļaut sekundāro ietekmi. Tāpēc, lai nodrošinātu, ka vienreizējās preču cenu pārmaiņas neizraisa lielāku inflāciju vidējā termiņā, galvenie faktori ir elastīgāks darba samaksas un cenu noteikšanas mehānisms un uzticama monetārā politika.

5 Sk. Ferrucci, G., Jiménez-Rodríguez, R. un Onorante, L., *Food price pass-through in the euro area: The role of asymmetries and non-linearities*, Working Paper Series, Nr. 1168, ECB, 2010. gada aprīlis.

B attēls. Rūpniecības izejvielas un starppatēriņa preču ražotāju cenas

(gada pārmaiņas; %)

Avoti: Hamburgas Starptautiskās ekonomikas institūts, Eurostat un ECB aprēķini.

1) Datu laikrindas sniegtas kā sešu mēnešu apsteidzošais rādītājs.

Pasaules naftas cenu ietekmē SPCI enerģijas komponents, kas veido 9.6% no kopējā SPCI, pretēji 2009. gada kritumam (8.1%) 2010. gadā pieauga, 12 mēnešu vidējam līmenim sasniedzot 7.4%. Vispēcīgāk šis kāpums ietekmēja ar naftas cenām tieši saistīto produktu (piemēram, šķidrā kurināmā, personisko transportlīdzekļu degvielas un smērvielu) cenas un – ar nobīdi – gāzes cenas patērētājiem. Pieauga arī pārtikas, īpaši neapstrādātās pārtikas, cenu inflācija, 2010. gadā vidēji palielinoties par 1.2% (kāpums 2009. gadā – tikai 0.2%). Līdztekus krasi augošām pārtikas preču cenām pasaulē pārtikas patēriņa cenu inflācija atspoguļoja īslaicīgu nelabvēlīgo vietējo laika apstākļu ietekmi uz augļu un dārzeņu cenām. Apstrādātās pārtikas komponenta, t.sk. maizes un labības produktu, cenu inflācijas pieaugums 2010. gada dažos

pēdējos mēnešos bija samērā neliels, tādējādi 2010. gadā 12 mēnešu vidējais līmenis (0.9%) bija pat zemāks nekā 2009. gadā sasniegtais līmenis (1.1%).

SPCI, izņemot enerģijas un pārtikas cenas, vidējā inflācija 2010. gadā bija zemāka nekā 2009. gadā. Šo kritumu noteica iekšzemes faktoru mazinošā ietekme uz pakalpojumu cenu inflāciju un vienlaikus samērā stabilā neenerģijas rūpniecības preču cenu gada vidējā inflācija. Šī norise neatklāj SPCI (izņemot enerģijas un pārtikas cenas) gada inflācijas pakāpenisko kāpumu no 2010. gada 2. ceturksnī sasniegtā ļoti zemā līmeņa. Šo pieaugumu noteica augšupvērstais cenu spiediens piegādes ķēdē, piemēram, starppatēriņa preču cenu pieaugums un jaudu izmantošanas līmenis.

Turklāt augstāki netiešie nodokļi un euro efektīvā kursa kritums ietekmēja neenerģijas rūpniecības preču cenu gada inflāciju, kas pieauga no zemākā līmeņa (0.1%) 2010. gada 1. ceturksnī līdz 0.7% decembrī. Neenerģijas rūpniecības preču cenu kāpumu zināmā mērā mazināja lēnāka darbaspēka izmaksu dinamika. Pretstatā neenerģijas rūpniecības preču cenu inflācijas pieaugumam 2010. gadā atsevišķos gada periodos novērotā pakalpojumu cenu gada inflācijas dinamika bija ļoti ierobežota pēc gada sākumā novērotā turpmākā nelielā krituma. Tāpēc 2010. gadā kopumā pakalpojumu cenu gada inflācija turpināja samazināties (līdz 1.4%; 2009. gadā – 2.0%). Šāds neliels pakalpojumu cenu pārmaiņu temps bija samērā plašs un atspoguļoja mērenāku izmaksu spiedienu, kā arī spēcīgāku konkurenci klientu piesaistē samērā nelielā pieprasījuma dēļ. Izņēmums bija sakaru pakalpojumi, kuru devuma parasti negatīvā vērtība samazinājās.

RAŽOTĀJU CENAS 2010. GADĀ PIEAUGA

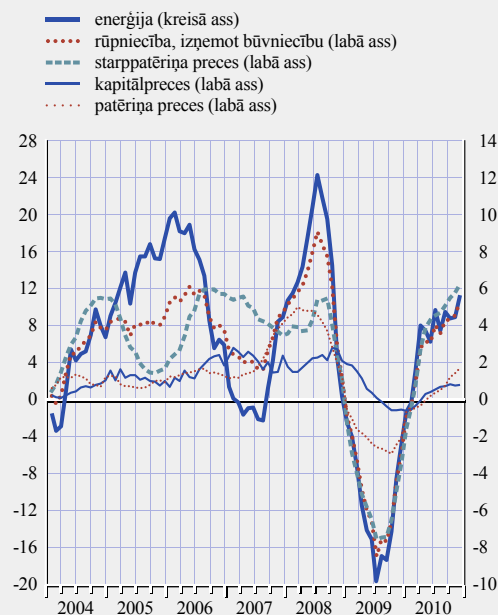
2010. gadā galvenokārt saistībā ar augstāku globālo pieprasījumu pēc izejvielām piegādes ķēdē veidojās augšupvērstu cenu spiedienu. Tāpēc dažādos ražošanas procesa posmos sāka pieaugt ražotāju cenas, un šo kāpumu pastiprināja ierobežotas aktivitātes izraisītie bāzes efekti un lielāka konkurence 2009. gadā.

Euro zonā 2010. gadā rūpniecības preču (izņemot būvniecību) ražotāju cenu gada kāpums bija 2.9% (kritums 2009. gadā – 5.1%). Naftas cenas, kas enerģijas preču ražotāju cenu gada pārmaiņu tempu 2010. gadā palielināja līdz 6.4% (samazinājums 2009. gadā – 11.8%), bija galvenais šo cenu norišu virzītājs.

Ražotāju cenu rūpniecībā (izņemot būvniecību un enerģiju) gada kāpuma temps arī auga, bet daudz mērenāk (kāpums 2010. gadā – 1.6%; kritums 2009. gadā – 2.9%). Starppatēriņa preču komponentam šīs svārstības bija īpaši nozīmīgas, bet patēriņa preču un kapitālpreču komponentu tās skāra mazāk (sk. 25. att.).

25. attēls. Ražotāju cenu rūpniecībā dalījums

(gada pārmaiņas; %; mēneša dati)

Avots: Eurostat.

DARBASPĒKA IZMAKSU DINAMIKA MAZINĀJUSIES

Euro zonas darbaspēka izmaksu rādītāji liecināja par darbaspēka izmaksu pārmaiņu mazināšanos 2010. gadā, norādot, ka darba samaksas dinamika sasniegusi zemāko punktu. Vienošanās ceļā noteiktās darba samaksas un stundas darba samaksas gada kāpuma tempam būtiski sarūkot, atlīdzības vienam nodarbinātajam pieaugums 2010. gadā bija salīdzināms ar iepriekšējā gadā reģistrēto zemo līmeni.

Vienošanās ceļā noteiktā darba samaksa 2010. gadā būtiski pazeminājās, gada pieauguma tempam 2010. gada 4. ceturksnī sasniedzot 1.6% (2009. gadā – 2.6%). Šis rādītājs atspoguļo darba samaksas galveno komponentu, par ko vienojas iepriekš, parakstot koplīgumus. Šāda lejupslīde, iespējams, atspoguļo līgumu nosacījumu novēlotu reakciju uz darba tirgus apstākļu pasliktināšanos, kas savukārt mazināja darbinieku iespējas vienoties (sk. 2. tabulu).

2. tabula. Darbaspēka izmaksu rādītāji

(gada pārmaiņas, ja nav norādīts citādi; %)

	2008	2009	2010	2009 4. cet.	2010 1. cet.	2010 2. cet.	2010 3. cet.	2010 4. cet.
Vienošanās ceļā noteiktā darba samaksa	3.3	2.6	1.7	2.1	1.8	1.9	1.5	1.6
Kopējās darbaspēka stundas izmaksas	3.4	2.9	.	2.0	1.9	1.6	0.8	.
Atlīdzība vienam nodarbinātajam	3.2	1.5	.	1.4	1.5	1.9	1.5	.
<i>Papildposteņi</i>								
Darba ražīgums	-0.3	-2.3	.	0.0	2.1	2.5	2.1	.
Vienības darbaspēka izmaksas	3.5	3.9	.	1.4	-0.5	-0.6	-0.5	.

Avoti: Eurostat, valstu dati un ECB aprēķini.

2010. gada 3. ceturksnī atlīdzības vienam nodarbinātajam gada kāpuma temps bija 1.5% (salīdzinājumā ar 2009. gadu tas nemainījās). Atlīdzības vienam nodarbinātajam kāpums pieauga trijās jomās – rūpniecībā, izņemot būvniecību, tirgojamo pakalpojumu sektorā, kas saistīts ar tirdzniecību un transportu, kā arī ar finansēm un komercdarbību saistītajā tirgojamo pakalpojumu sektorā. Citos sektoros atlīdzība vienam nodarbinātajam saruka (sk. 26. att.).

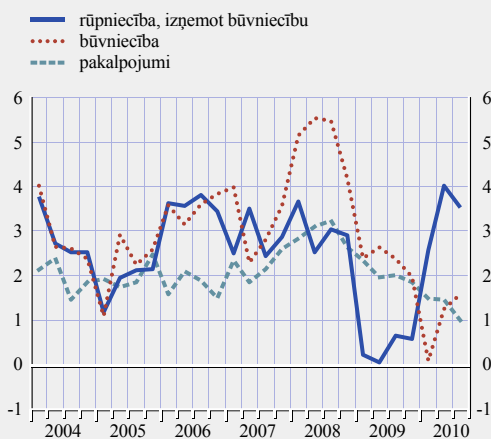
Darbaspēka stundas izmaksu, tāpat kā vienošanās ceļā noteiktās darba samaksas gada

kāpuma temps būtiski samazinājās pretēji 2009. gadā novērotajai tendencei, kad stundas darba samaksas pieaugums joprojām bija liels. Stundas darba samaksas kāpuma kritums, iespējams, daļēji vienkārši atspoguļo lielāka nostrādāto stundu skaita ietekmi, jo lielāks nostrādāto stundu skaits nebūt nenosaka augstāku atlīdzību nodarbinātajiem dažādu shēmu kontekstā (piemēram, elastīga darba laika uzskaitē un valdību subsidētas saīsināta darba laika shēmas). Rūpnieciskā aktivitāte 2010. gadā noteica darbaspēka stundas izmaksu gada pieauguma tempa sarukumu. Savukārt 2009. gadā minētajā sektorā bija vērojams visaugstākais darba samaksas stundā kāpums un visintensīvāk tika īstenoti elastīga darba laika pasākumi.

Euro zonā darba ražīguma pieaugums uz vienu nodarbināto pārsniedza atlīdzības vienam nodarbinātajam palielinājumu, liecinot par peļņas maržu kāpumu. Darba ražīguma uz vienu nodarbināto gada pieaugums 2010. gada pirmajos trijos ceturkšņos vidēji palielinājās līdz 2.2% (2009. gadā saruka par 2.3%). Ņemot vērā atlīdzības vienam nodarbinātajam dinamiku, vienības darbaspēka izmaksas 2010. gadā (līdz 3. ceturksnim) samazinājās par 0.5% (pieaugums 2009. gadā – 3.9%; sk. 27. att.). Atspoguļojot vienības darbaspēka izmaksu mazināšanos, pamatdarbības tīrā peļņa pieauga, IKP deflatora gada kāpuma tempa pakāpeniskam palielinājumam liecinot par lielākām cenu noteikšanas iespējām.

26. attēls. Atlīdzība vienam nodarbinātajam nozaru dalījumā

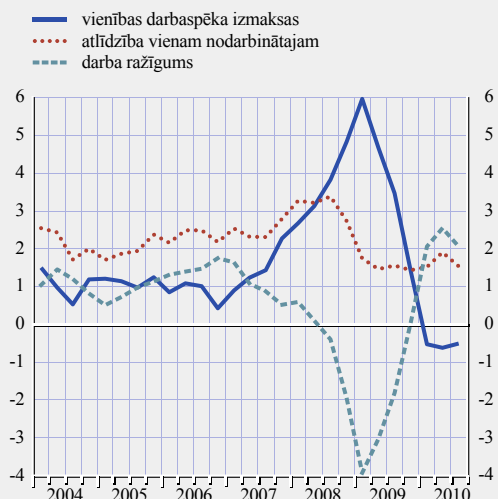
(gada pārmaiņas; %; ceturkšņa dati)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

27. attēls. Darbaspēka izmaksas euro zonā

(gada pārmaiņas; %, ceturkšņa dati)

Avots: Eurostat.

29. attēls. Mājokļu cenu dinamika euro zonā

(gada pārmaiņas; gada dati; %)

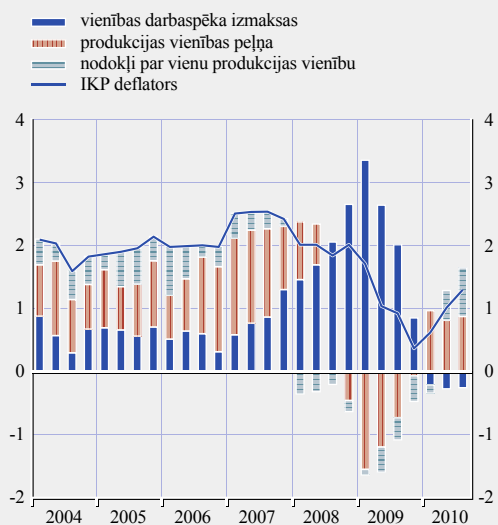

Avots: ECB aprēķini, pamatojoties uz nesaskaņotiem valstu datiem.
Piezīme. 2010. gada datus ietverti dati līdz 3. ceturksnim.

Šis pieaugums arī atspoguļoja vienības nodokļu sastāvdaļas pozitīvo devumu kopš 2010. gada 2. ceturkšņa (sk. 28. att.).

28. attēls. IKP deflatora dalījums komponentos

(gada pārmaiņas; %, procentu punktos)

Avots: Eurostat.

MĀJOKĻU CENAS AUGA

Euro zonas valstīs mājokļu cenas, kas nav iekļautas SPCI, 2010. gadā (līdz 3. ceturksnim) pieauga par 2.4% (2009. gadā tās saruka par 2.9%; sk. 29. att.). Tomēr kopējais kāpums kopš 2010. gada sākuma neparāda atšķirīgās norises euro zonas valstīs un reģionos – dažos no tiem 2010. gadā mājokļu cenas joprojām saruka.

INFLĀCIJAS GAIDU DINAMIKA

No *Consensus Economics*, *Euro Zone Barometer* un *ECB Survey of Professional Forecasters* iegūtā informācija norāda, ka uz apsekojumiem pamatotās ilgtermiņa inflācijas gaidas (pēc 5 gadiem nākotnē) bija tuvu 2.0%. Saskaņā ar *ECB Survey of Professional Forecasters* datiem ECB apkopotais prognožu sniedzēju inflācijas punktveida novērtējums 2015. gadam 2010. gadā joprojām bija šaurās (1.9–2%) robežās. Par inflācijas gaidu stingro noturību liecināja arī uz tirgus instrumentiem pamatotie rādītāji, ko sniedz līdzsvara inflācijas līmenis, kurš iegūts no inflācijai piesaistītajām obligācijām un salīdzināmām procentu likmēm, kas iegūtas no mijmaiņas darījumiem.

2.4. PRODUKCIJAS IZLAIDES, PIEPRASĪJUMA UN DARBA TIRGUS NORISES

EURO ZONAS IKP 2010. GADĀ ATVESEĻOJĀS

Pēc nozīmīga sarūkuma 2009. gadā (4.1%) euro zonas reālais IKP gada laikā līdz 2010. gada 3. ceturksnim pieauga par 1.9% (sk. 3. tabulu). Aktivitātes atjaunošanos 2010. gadā noteica vairāki faktori. Pirmkārt, euro zonas eksportu veicināja globālās aktivitātes un pieprasījuma uzlabošanās. Otrkārt, krājumu devums, īpaši 1. pusgadā, bija pozitīvs, jo uzņēmumi palēnināja krājumu samazināšanas tempu. Treškārt, nedaudz uzlabojās iekšējais pieprasījums (izņemot krājumus), 2010. gada 3. ceturksnī turpinot palielināties valdības patēriņam un privātajam patēriņam un ieguldījumiem vairs nesārūkot kā 2009. gadā, bet gan gada izteiksmē mazliet pieaugot. Privātā patēriņa un ieguldījumu kāpums daļēji atspoguļoja konfidences uzlabošanos,

kas iepriekš bija ļoti zemā līmenī. Euro zonas ekonomiskās aktivitātes atveseļošanas veicināja arī stimulējoša monetārās politikas nostāja un finanšu sistēmas darbību atjaunojoši pasākumi.

EKSPORTS UN KRĀJUMI – GALVENAIS IKP IZAUGSMES VIRZĪTĀJS

Ekonomisko ekspansiju 2010. gadā lielākoties noteica eksports un krājumi. Valdības patēriņš turpināja palielināties, bet gan privātais patēriņš, gan ieguldījumu apjoms pēc sarūkuma 2009. gadā 2010. gada 3. ceturksnī gada izteiksmē mēreni pieauga. Krājumu pozitīvā ietekme galvenokārt bija vērojama tikai 1. pusgadā, uzņēmumiem pieņemot lēmumus par lēnāku krājumu izlietošanu nekā 2009. gadā. Ārējās vides uzlabošanās, kas bija saistīta ar finanšu krīzes mazināšanos, bija euro zonas eksportam labvēlīga. Tas atspoguļojās gan attīstīto, gan attīstības valstu straujākā

3. tabula. Reālā IKP pieauguma struktūra

(pārmaiņas; %, ja nav norādīts citādi; sezonāli izlīdzināti dati)

	Gada pieauguma temps ¹⁾								Ceturkšņa pieauguma temps ²⁾				
	2008	2009	2010	2009 4. cet.	2010 1. cet.	2010 2. cet.	2010 3. cet.	2010 4. cet.	2009 4. cet.	2010 1. cet.	2010 2. cet.	2010 3. cet.	2010 4. cet.
Reālais iekšzemes kopprodukts <i>t.sk.</i>	0.4	-4.1	.	-2.0	0.8	2.0	1.9	2.0	0.2	0.4	1.0	0.3	0.3
Iekšzemes pieprasījums ³⁾	0.4	-3.4	.	-2.8	0.4	2.1	1.9	.	-0.1	0.9	0.9	0.2	.
Privātais patēriņš	0.4	-1.1	.	-0.4	0.4	0.6	1.0	.	0.3	0.3	0.2	0.1	.
Valdības patēriņš	2.4	2.4	.	1.7	1.1	0.6	0.4	.	-0.1	0.1	0.1	0.4	.
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-0.8	-11.4	.	-9.6	-5.0	-0.8	0.2	.	-1.2	-0.4	2.0	-0.3	.
Krājumu pārmaiņas ^{3),4)}	-0.2	-0.8	.	-0.8	1.0	1.7	1.2	.	0.0	0.7	0.4	0.1	.
Neto eksports ³⁾	0.1	-0.7	.	0.7	0.3	-0.1	0.0	.	0.3	-0.5	0.1	0.2	.
Eksports ⁵⁾	1.0	-13.2	.	-5.3	5.7	11.7	11.3	.	2.0	2.6	4.4	1.9	.
Imports ⁵⁾	0.8	-11.9	.	-7.1	4.8	12.4	11.7	.	1.2	4.2	4.3	1.5	.
Reālā bruto pievienotā vērtība <i>t.sk.</i>													
Rūpniecība (izņemot būvniecību)	-2.2	-13.3	.	-6.8	3.6	6.8	5.2	.	0.6	2.0	2.0	0.4	.
Būvniecība	-1.2	-5.9	.	-5.8	-6.6	-4.2	-3.1	.	-1.7	-1.6	0.8	-0.7	.
Tikai ar tirgu saistītie pakalpojumi ⁶⁾	1.5	-3.1	.	-1.9	0.7	1.4	1.7	.	0.1	0.5	0.7	0.4	.

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīmes. Sniegtie dati ir izlīdzināti sezonāli un daļēji arī pēc darbadienu skaita, jo ne visas euro zonas valstis sniedz nacionālo kontu ceturkšņa datu laikrindas, kas izlīdzinātas pēc darbadienu skaita.

1) Pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (%).

2) Pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni (%).

3) Ieguldījums reālā IKP pieaugumā (procentu punktos).

4) Ietverot vērtslieku iegādi un neietverot to pārdošanu.

5) Imports un eksports aptver preces un pakalpojumus, ieskaitot iekšējo pārrobežu tirdzniecību euro zonā. Tā kā no nacionālo kontu importa un eksporta rādītājiem nav izslēgti dati par euro zonas valstu iekšējo tirdzniecību, šie dati nav pilnībā salīdzināmi ar maksājumu bilances datiem.

6) Ietver tirdzniecību un remontu, viesnīcas un restorānus, transportu un sakarus, finanšu starpniecību, operācijas ar nekustamo īpašumu, nomu un citus komercpakalpojumus.

30. attēls. Ieguldījums reālā IKP ceturkšņa pieaugumā

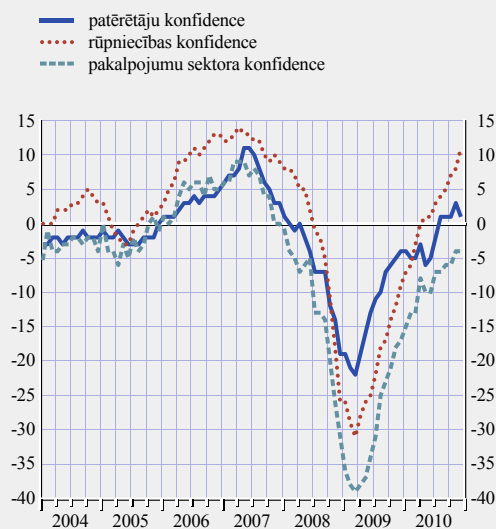
(ceturkšņa ieguldījums; procentu punktos; sezonāli izlīdzināti dati)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.
1) Pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni (%).

31. attēls. Konfidences rādītāji

(procentu starpības; sezonāli izlīdzināti dati)

Avots: Eiropas Komisijas uzņēmumu un patērētāju apsekojumi.
Piezīme. Sniegtie dati aprēķināti kā novirzes no vidējā rādītāja periodā kopš 1985. gada janvāra (patērētāju un rūpniecības konfidences rādītājam) un periodā kopš 1995. gada aprīļa (pakalpojumu sektora konfidences rādītājam).

izaugsmē. Ārējā pieprasījuma kāpums veicināja īpaši spēcīgu eksporta pieaugumu 2010. gadā. Tomēr importa kāpuma dēļ, kura temps bija ievērojami straujāks, kopumā neveidojās pozitīvs neto eksporta devums. Atsākās pozitīva privātā patēriņa un ieguldījumu izaugsme, tomēr nenotika pilnīga atveseļošanās no nesenā nepieredzēti spēcīgā finanšu satricinājuma un ekonomiskās recesijas ietekmes (sk. 30. att.).

Pēc sarukuma par 1.1% 2009. gadā privātā patēriņa pieaugums bija pozitīvs (gada laikā līdz 2010. gada 3. ceturksnim – 1.0%). Šādu atveseļošanos veicināja reāli rīcībā esošo ienākumu palielināšanās un piesardzības uzkrājumu samazināšanās pakāpeniskas darba tirgus stabilizācijas ietekmē sarukušas

nenoteiktībasdēļ. Visbeidzot, labākas aktīvu tirgus situācijas radītās labklājības ietekme varētu būt vēl viens veicinošs faktors (sk. 6. ielikumumu). Vienlaikus ar privātā patēriņa kāpumu 2010. gadā bija vērojama patērētāju konfidences uzlabošanās (sk. 31. att.). Lai gan kopējie reāli rīcībā esošie ienākumi veicināja privātā patēriņa pieaugumu, joprojām sliktie darba tirgus nosacījumi bija galvenais faktors, kas ierobežoja mājsaimniecību izdevumu atjaunošanos. Privāto patēriņu īpaši samazināja joprojām sarūkošais mājsaimniecību pieprasījums pēc automobiļiem. Taču šī lejupslīde slēpa būtiskas novirzes starp valstīm, un to daļēji var skaidrot ar atšķirībām stimulējošo fiskālo pasākumu paketes (īpaši – veco automobiļu metāllūžņos nodošanas shēmas) darbības pārtraukšanā.

EURO ZONAS MĀJSAIMNIECĪBU UZKRĀJUMU VEIDOŠANAS TENDENCES

2008. un 2009. gada recesijas laikā euro zonas mājsaimniecību uzkrājumu līmenis strauji kāpa. Pamatojoties uz četrp ceturkšņu mainīgo summu, uzkrājumu līmenis 2009. gada 4. ceturksnī paaugstinājās līdz 15.2% un bija par 1.4 procentu punktiem lielāks nekā 2008. gada 1. ceturksnī (recesijas sākumā). Pēc tam 2010. gadā uzkrājumu pieaugums saruka līdz 14.2% 3. ceturksnī (sk. A att.). Šajā ielikumā aplūkoti faktori, kas noteica euro zonas uzkrājumu tendences recesijas un tai sekojošās atveseļošanās laikā, kā arī analizēta iespējamā uzkrājumu attīstība nākotnē.

Mājsaimniecību uzkrājumu veidošanas tendenču teorētiskie motīvi

Teorija piedāvā visdažādākos motīvus, kas nosaka mājsaimniecību patēriņa un uzkrājumu lēmumus, kurus varētu būt grūti izskaidrot. Viens no pamatprincipiem nosaka, ka patēriņš balstās uz cilvēku reālajiem ienākumiem, ko viņi cer saņemt visas dzīves laikā. Šajā ziņā mājsaimniecību uzkrājumi ir līdzeklis patēriņa izlīdzināšanai mainīgu ienākumu apstākļos gan ilgākā laika posmā (piemēram, veidojot uzkrājumus pensijai), gan īsākam periodam (īslaicīgu ienākumu svārstību gadījumā).

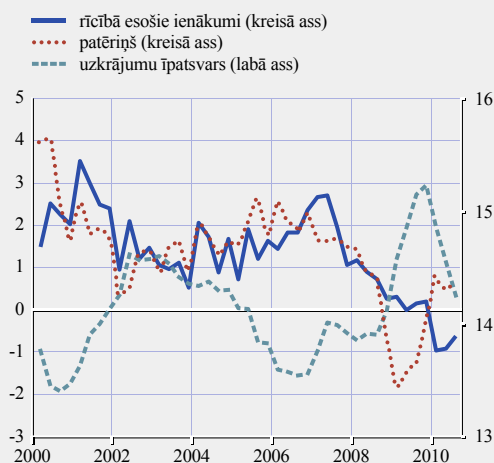
Taču ienākumu svārstības var nebūt uzkrājumu līmeņa pārmaiņu vienīgais noteicējs. Dažu mājsaimniecību uzkrājumu līmeni var ietekmēt to finanšu un nefinanšu līdzekļu vērtības pārmaiņas, jo neto aktīvu turējumu vērtības pieaugums ir tagadnes un nākotnes pirktspējas būtisks papildu avots. To var ietekmēt arī neskaidrība par nākotnes ienākumiem (piemēram, saistībā ar nodarbinātības perspektīvu). Tas var likt mājsaimniecībām turēt lielākas skaidrās naudas rezerves, ko var tērēt vēlāk, ja neparedzēti sarūk ienākumi; šī tendence zināma kā piesardzības uzkrājumu veidošana. Turklāt iespējams, ka mājsaimniecību uzkrāšanas lēmumus ietekmē citu tautsaimniecības dalībnieku lēmumi un rīcība. Piemēram, valdības finanšu politikas pārmaiņas var būt svarīgs faktors: valdības parāda palielināšanās var likt mājsaimniecībām rīkoties Rikardo stilā, t.i., vismaz nedaudz paaugstināt uzkrājumu līmeni, paredzot nākotnes nodokļu maksājumu saistības.

Jaunākās euro zonas mājsaimniecību uzkrājumu veidošanas norises

Uzkrājumu līmeņa paaugstināšana recesijas laikā nav viegli savienojama ar patēriņa izlīdzināšanas jēdzienu ienākumu sarukuma kontekstā. Svarīgs faktors, kas recesijas laikā, iespējams, ietekmēja

A attēls. Mājsaimniecību ienākumi, patēriņš un uzkrājumi

(pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; procentos no rīcībā esošajiem ienākumiem)

Avoti: Eurostat un ECB.

Piezīme. Uzkrājumu īpatsvars noteikts, pamatojoties uz četrp ceturkšņu mainīgo vidējo rādītāju.

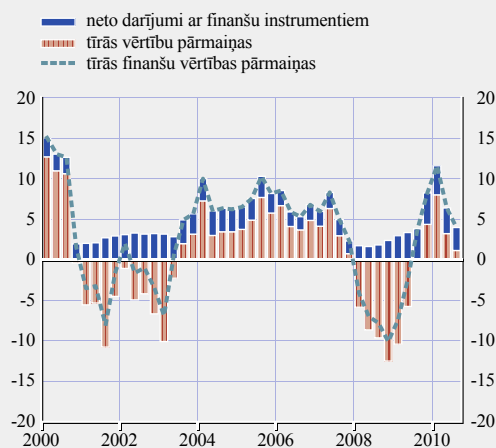
mājsaimniecību uzkrājumu veidošanas lēmumus, bija neskaidrība par nākotnes ienākumu perspektīvu finanšu krīzes un ekonomiskās aktivitātes lejupslīdes apstākļos. Recesijas laikā ievērojami samazinājās nodarbinātība un euro zonas bezdarbs paaugstinājās. Tādējādi mājsaimniecību drošība par darba vietām bija īpašs rūpju objekts, kas tām lika samazināt izdevumus un papildināt piesardzības uzkrājumus. Tomēr Eiropas Komisijas patērētāju konfidences rādītājs jau kopš recesijas beigām liecina par mājsaimniecību optimistiskāku ekonomiskās situācijas novērtējumu un īpaši euro zonas norisēm bezdarba jomā. Tas varētu būt viens no iemesliem, kāpēc 2010. gadā mājsaimniecību uzkrājumu veidošanas temps palēninājās.

Iespējams, ka jaunākajā ciklā mājsaimniecību paradumus ietekmēja arī nākotnes ienākumu mainīgās gaidas. Varbūt mājsaimniecības sākušas paredzēt nepārtrauktu nekustamo aktīvu vērtības sarukumu mājokļu tirgus korekciju dēļ daudzās euro zonas valstīs. Turklāt kritums kapitāla vērtspapīru tirgos 2008. gadā un 2009. gada sākumā izraisīja būtisku mājsaimniecību finanšu līdzekļu vērtības samazinājumu. Abas norises stimulēja mājsaimniecības uzkrāt vairāk. Kopš tā laika finanšu tirgi atgūstas, un jaunākā pieejamā informācija liecina, ka euro zonā kopumā mājokļu cenas sasniegušas zemāko līmeni. Šie divi faktori veicinājuši euro zonas mājsaimniecību tīrās vērtības kāpumu (salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; sk. B att.) kopš 2009. gada pēdējā ceturkšņa un var būt daļējs 2010. gadā novērotās uzkrājumu lejupslīdes skaidrojums. Tomēr bilanču stāvoklis joprojām var radīt bažas atsevišķos euro zonas reģionos, īpaši tur, kur gados pirms finanšu krīzes aktīvu cenas un parāda līmeņi paaugstinājās, iespējams, rosinot dažas mājsaimniecības joprojām saglabāt augstāku uzkrājumu līmeni.

Valdības deficīta lielā pieauguma ietekme kopš finanšu krīzes sākuma kļuvusi par vēl vienu nenoteiktības avotu. Automātisko stabilizatoru darbība recesijas laikā palīdzēja aizsargāt mājsaimniecību ienākumus, piemēram, samazinot nodokļus un paaugstinot pārskaitījumus. Recesijas laikā patēriņu veicināja arī noteikti valdību izvēles pasākumi, piemēram, automobiļu iegādes subsīdēšana daudzās euro zonas valstīs. Tomēr kopumā ietekme uz mājsaimniecību uzkrājumu līmeni bija atkarīga no tā, kā mājsaimniecības uztvēra valdības parāda finansēšanas ilgtermiņa sekas. Valdības parāda apjoma straujais kāpums un prognozes par to, ka deficīts saglabāsies augsts ilgākā periodā, varēja pastiprināt mājsaimniecību bažas par fiskālo perspektīvu. Fiskālā konsolidācija nākotnē, paaugstinot nodokļus vai samazinot valdības izdevumus, ietekmē turpmāko gadu mājsaimniecību ienākumus, kas varētu stimulēt mājsaimniecības jau iepriekš palielināt uzkrājumus. Šādas bažas varēja īpaši dominēt periodos, kad finanšu tirgu neskaidrība par valsts parādu bija īpaši liela, t.i., 2010. gada sākumā un arī gada turpmākajā daļā, iespējams, paaugstinot uzkrājumu līmeni vairāk, nekā tas citādi būtu noticis.

B attēls. Mājsaimniecību tīrā finanšu vērtība

(pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu un ieguldījums tajā)

Avoti: Eurostat un ECB.

Euro zonas mājsaimniecību uzkrājumu veidošanas perspektīva

Pēc mājsaimniecību uzkrājumu sarukuma 2010. gadā nākotnē gaidāms arī turpmāks neliels euro zonas mājsaimniecību uzkrājumu kritums, mājsaimniecībām saņemot norādes pakāpeniski samazināt piesardzības uzkrājumu apjomu, jo tautsaimniecības atveseļošanās pastiprinās un darba tirgus turpina uzlaboties.

Neraugoties uz to, saglabājas liela nenoteiktība par mājsaimniecību uzkrājumiem. Negatīvais aspekts ir, ka straujāka atveseļošanās, nekā paredzēts, var uzlabot konfidenci, mudinot mājsaimniecības paaugstināt patēriņu un samazināt uzkrājumu apjomu. Taču ir arī iespējams, ka, ja krīze likusi mājsaimniecībām vairāk nekā iepriekš uztraukties par ienākumu perspektīvu vai mudinājusi atjaunot bilances un samazināt parādu apjomu, neraugoties uz pēdējo triju gadu korekcijām, mājsaimniecību uzkrājumi var ilgstoši saglabāties augstākā līmenī nekā pirms lejupslīdes. Turklāt pēc burbuļu plīšanas dažos aktīvu tirgos mājsaimniecību nākotnes nekustamo aktīvu vērtības norīšu novērtējums varētu vairs nebūt tik optimistisks. Visbeidzot, uzkrājumi var saglabāties lielā apjomā arī tad, ja mājsaimniecības ir norūpējušās par lielā valdības parāda un valdības budžeta deficīta ietekmi uz to nodokļu slogu nākotnē. Šādas bažas atklāj, cik svarīgi euro zonas valstu valdībām nodrošināt ticamas fiskālās konsolidācijas stratēģijas, lai novērstu recesijas laikā radušās neatbilstības.

Valdības patēriņa kāpums turpināja labvēlīgi ietekmēt ekonomisko aktivitāti, tomēr 2010. gadā salīdzinājumā ar 2009. gadu kļuva lēnāks. Valdības patēriņa mērenība atspoguļoja konsolidācijas centienus, lai ierobežotu valsts budžeta bilances pasliktināšanos.

Kopējo ieguldījumu pamatlīdzekļos gada apjoms bija audzis un 2010. gada 3. ceturksnī kļuva pozitīvs. Uzlabojoties uzņēmējdarbības perspektīvai, palielinoties pasūtījumu skaitam un finansējumam kļūstot vieglāk pieejamam, uzņēmumi atkal pievērsās attīstības plāniem. Ieguldījumu atjaunošanās temps tomēr bijis diezgan ierobežots. Būvniecības ieguldījumu kāpums bija neliels, atspoguļojot mājokļu tirgus korekcijas vairākās euro zonas valstīs pēc straujās mājokļu cenu lejupslīdes 2009. gada recesijas laikā. Ieguldījumi nebūvniecības sektoros saglabājās zemā līmenī, jo šo komponentu ierobežoja notiekošā bilanču pārstrukturēšana un lēnais jaudu noslodzes pieaugums.

Krājumu loma bija nozīmīga, pamatojot reālā IKP izaugsmes pastiprināšanos 2010. gada 1. pusgadā. Aplēstais krājumu devums IKP ceturkšņa pieaugumā 1. un 2. ceturksnī bija attiecīgi 0.7 procentu punkti un 0.4 procentu

punkti. 2010. gada 1. pusgada aktivitāti noteica uzņēmumu lēmumi lēnākā tempā nekā 2009. gadā samazināt krājumus, ietekmei atspoguļojoties ātrākās piegādēs visā piegādes ķēdē. Nacionālo kontu dati liecina, ka 3. ceturksnī krājumu uzlabošanās temps ievērojami saruka, kad šā kopējā pieprasījuma komponenta ceturkšņa devums reālā IKP izaugsmē salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni bija 0.1 procentu punkts.

Euro zonas preču un pakalpojumu eksports strauji palielinājās (gada laikā līdz 2010. gada 3. ceturksnim – par 11.3%), kompensējot lielāko daļu 2009. gadā ciesto zaudējumu. Šādu kāpumu veicināja tirdzniecība gan euro zonā, gan euro zonas valstu tirdzniecība ar ārpus euro zonas esošajām valstīm, un to var skaidrot ar globālās aktivitātes līmeņu straujo atjaunošanos, mazinoties finanšu krīzes izraisītajai spriedzei. Tā kā arī imports ļoti strauji palielinājās, neto eksporta kopējais ieguldījums IKP ceturkšņa izaugsmē 2010. gada pirmajos trijos ceturkšņos bija mazliet negatīvs, 2. un 3. ceturksnī reģistrējot nelielu pozitīvu devumu. Importa un eksporta pieaugums galvenajās produktu kategorijās bijis samērā plašs ar īpaši lielu starpieguldījumu procentuālo kāpumu.

RŪPNIECISKĀ RAŽOŠANA ATJAUNOJĀS

Sektoru dalījumā produkcijas izlaides paplašināšanos galvenokārt veicināja rūpniecības aktivitāte, gada laikā līdz 2010. gada 3. ceturksnim pievienotajai vērtībai rūpniecībā (izņemot būvniecību) pieaugot par 5.2%, savukārt tajā pašā periodā kāpums ar tirgu saistīto pakalpojumu nozarē bija 1.7% un sarukums būvniecībā – 3.1%. Apstrādes rūpniecībā uzlabojās jaudu noslodze, saskaņā ar apsekojuma datiem 2010. gadā kopumā sasniedzot 76.8%.

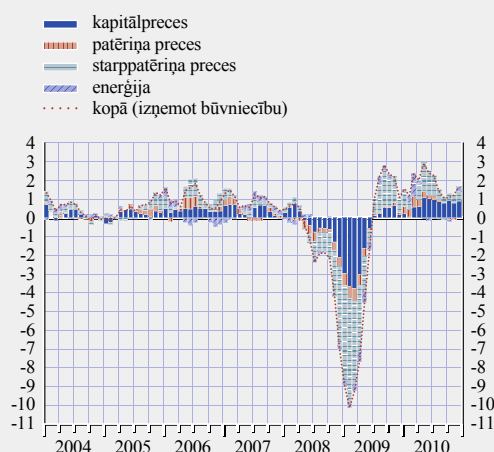
Reaģējot uz lēnāku krājumu izlietošanas tempu piegādes ķēdē, starppatēriņa preču izlaides kāpums bija īpaši krass. Arī kapitālpreču ražošana strauji paplašinājās, un to veicināja spēcīgāks ārējais pieprasījums un (mazāk) labākas iekšzemes tautsaimniecības attīstības perspektīvas (sk. 32. att.). Vairākās euro zonas valstīs veikto mājokļu tirgus korekciju dēļ turpināja samazināties būvniecības produkcijas izlaide. Kopumā mājokļu būvniecības sektora negatīvās norises ar uzviju pārspēja valdību ierosināto infrastruktūras projektu devumu.

DARBA TIRGUS NOSACĪJUMI BEIDZOT STABILIZĒJĀS

Pēc krasas pasliktināšanās 2009. gadā euro zonas darba tirgus nosacījumi 2010. gada gaitā sāka stabilizēties, jo beidzās nodarbinātības

32. attēls. Rūpnieciskās produkcijas pieaugums un ieguldījums

(pieauguma temps un ieguldījums; procentu punktos; mēneša dati; sezonāli izlīdzināti)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīme. Atspoguļotie dati aprēķināti kā triju mēnešu mainīgais vidējais lielums salīdzinājumā ar atbilstošo vidējo lielumu pirms trim mēnešiem.

sarukums un palēninājās bezdarba līmeņa pieauguma temps.

Euro zonas nodarbinātība (nodarbināto skaita ziņā) 2010. gada pirmajos trijos ceturkšņos kopumā nemainījās, liecinot par būtisku uzlabošanos pēc 1.8% krituma 2009. gadā (sk. 4. tabulu). 2009. gada recesijas laikā

4. tabula. Darba tirgus norises

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu; %)

	2008	2009	2010	2009 4. cet.	2010 1. cet.	2010 2. cet.	2010 3. cet.	2010 4. cet.
Darbspēks	0.8	0.2	.	0.0	0.1	0.2	0.0	.
Nodarbinātība	0.8	-1.8	.	-0.2	0.0	0.1	0.0	.
Lauksaimniecība ¹⁾	-1.7	-2.2	.	0.6	0.0	-1.1	-0.2	.
Rūpniecība ²⁾	-0.7	-5.7	.	-1.0	-0.8	-0.3	-0.6	.
– izņemot būvniecību	-0.0	-5.3	.	-1.2	-0.8	-0.3	-0.4	.
– būvniecība	-2.1	-6.6	.	-0.5	-1.0	-0.2	-1.1	.
Pakalpojumi ³⁾	1.4	-0.5	.	0.0	0.3	0.3	0.2	.
Bezdarba līmenis⁴⁾								
Kopā	7.5	9.4	10.0	9.9	9.9	10.0	10.0	10.0
Līdz 25 gadiem	15.5	19.5	20.3	20.1	20.2	20.2	20.1	20.4
25 gadi un vairāk	6.6	8.3	8.8	8.7	8.8	8.8	8.9	8.9

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

1) Ietver zvejniecību, medniecību un mežsaimniecību.

2) Ietver apstrādes rūpniecību, būvniecību, ieguves rūpniecību un karjeru izstrādi, elektroenerģiju, gāzes un ūdens apgādi.

3) Neietver eksteritoriālās iestādes un organizācijas.

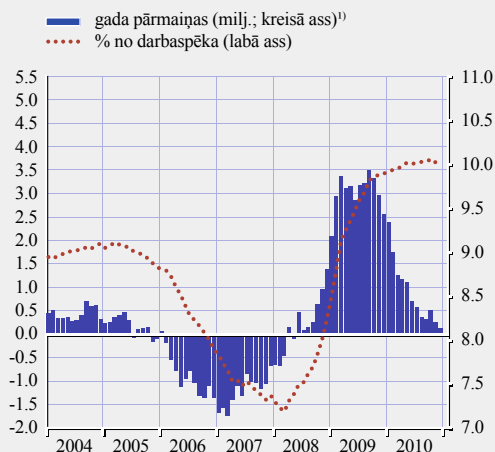
4) Darbspēks saskaņā ar SDO rekomendācijām (%).

daudzi uzņēmumi deva priekšroku darbinieku saglabāšanai, nevis ar to atlaišanu saistītajiem izdevumiem (cilvēkkapitāla zuduma vai atlaišanas pabalstu izmaksu veidā). Tā kā liela daļa 2009. gadā veikto nodarbinātības korekciju nozīmēja mazāku nostrādāto stundu skaitu uz vienu strādājošo, 2010. gadā panāktais uzlabojums bija lielāks nevis nodarbināto personu, bet gan kopējo nostrādāto stundu skaita ziņā (sk. 7. ielikumu, kurā salīdzinātas jaunākās darba tirgus norises euro zonā ar tām, kuras vērojamas ASV). Nozīmīgi uzlabojās produktivitāte (gan uz vienu nostrādāto stundu, gan – pat vēl vairāk – uz katru strādājošo), kāpinot uzņēmumu pelnītspēju vājas atalgojuma dinamikas apstākļos.

Dati par nodarbināto personu skaitu sektoru dalījumā līdz pat 2010. gada 3. ceturksnim liecina, ka 2010. gadā nodarbinātība paplašinājās atsevišķās pakalpojumu jomās, t.sk. valsts pārvaldē un ar tirgus pakalpojumiem saistītajās finanšu un uzņēmējdarbības jomās. Šo uzlabojumu nozīmi mazināja nodarbinātības sarukums lauksaimniecībā, rūpniecībā un ar tirdzniecību un transportu saistītajos tirgus pakalpojumos. No visām rūpniecības nozarēm visspēcīgāk tika ietekmēts būvniecības sektors.

33. attēls. Bezdarbs

(mēneša dati; sezonāli izlīdzināti)

Avots: Eurostat.

1) Gada pārmaiņas nav sezonāli izlīdzinātas.

2010. gadā bezdarba līmenis vidēji bija 10.0% (2009. gadā – 9.4%), šā rādītāja mēneša pieaugumam sarūkot kopš gada 2. ceturkšņa. Ievērojot vairākas valstīm raksturīgas iezīmes, bezdarba līmeņa dinamika visās euro zonas valstīs bija samērā līdzīga. Turklāt bezdarbnieku skaita mēneša vidējais pieaugums salīdzinājumā ar 2009. gada rādītājiem būtiski saruka (sk. 33. att.).

7. ielikums

EURO ZONAS UN ASV DARBA TIRGUS JAUNĀKĀS NORISES: GALVENĀS ATŠĶIRĪBAS UN VĒSTURISKĀ PERSPEKTĪVA

Pēdējā recesija, kuru salīdzinājumā ar iepriekšējām raksturoja būtiska ekonomiskās aktivitātes lejupslīde, nozīmīgi ietekmēja darba tirgus abpus Atlantijas okeānam. Darba vietu skaita sarukums skāra vairākus tautsaimniecības sektorus, dažus no tiem (piemēram, būvniecību un finanšu pakalpojumus) īpaši smagi ietekmējot gan euro zonā, gan ASV. Abās ekonomikas zonās krasi samazinājās kopējo nostrādāto stundu skaits, lai gan ASV nozīmīga daļa korekcijas pasākumu ietvēra darba vietu skaita samazināšanu, bet euro zonā nedēļā nostrādāto stundu vidējā skaita samazinājumam bija lielāka loma.¹ Lai gan sakarā ar darbaspēka saglabāšanas politiku darbaspēka līdzdalības līmenis euro zonā joprojām bija samērā stabils, ASV tas būtiski saruka, jo daudzi darbu zaudējuši strādājošie pameta darba tirgu, šādi atspoguļojot nodarbinātības iespēju trūkumu.

¹ Sk. ECB 2010. gada jūlija "Mēneša Biļetena" ielikumu *A comparison of employment developments in the euro area and the United States* ("Euro zonas un ASV nodarbinātības norišu salīdzinājums").

Šajā ielikumā aplūkotas jaunākās darba tirgus norises euro zonā un ASV, analizējot atsevišķu rādītāju attīstību pēdējās recesijas laikā salīdzinājumā ar iepriekšējām lejupslīdēm kopš 20. gs. 70. gadu sākuma un pašreizējo atveseļošanās procesu.

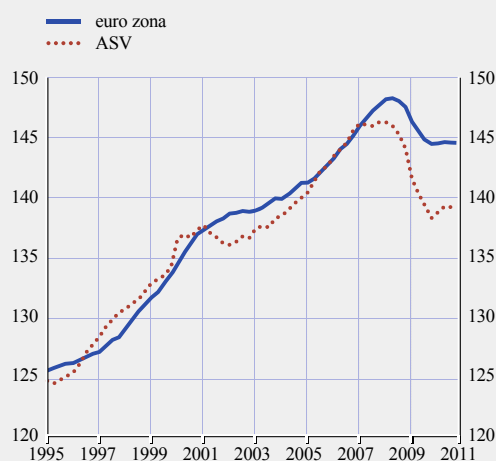
Spēcīgas nodarbinātības korekcijas recesijas laikā

Pēdējās recesijas laikā nodarbināto skaits euro zonā saruka aptuveni par 2.7 milj. (sk. att.), jeb, kā liecina tabula, par 0.8% (par 2.1% kopējā stundu skaita izteiksmē). Tas saistīts ar reālā IKP² sarukumu par 3.0% un norāda aptuveni uz 0.25 elastību (0.7 stundu skaita izteiksmē). Citiem vārdiem sakot, katrs IKP samazinājuma procentu punkts atbilst euro zonas nodarbinātības sarukumam par 0.25 procentu punktiem.

Nodarbinātības elastības attiecība pret IKP euro zonas kopējā rādītājā slēpj būtisku valstu savstarpējo heterogenitāti, Spānijai un Vācijai attiecīgi ar elastību 2.2 un 0.1 atrodoties spektra abās pusēs.³ Pat sākoties tautsaimniecības atveseļošanās procesam, euro zonā līdz 2009. gada

Euro zonas un ASV nodarbinātības norises

(milj. personu)

Avoti: Eurostat, Darbaspēka statistikas birojs un ECB aprēķini.

2 Ja nav norādīts citādi, skaitļi aprēķināti kā (uz gadu attiecināti) ceturkšņa/mēneša pieauguma tempa vidējie rādītāji.

3 Sīkāku informāciju par euro zonas valstu heterogenitāti sk. ECB 2010. gada jūlija "Mēneša Biļetena" rakstā "Labour market adjustments to the recession in the euro area" ("Darba tirgus piemērošanās recesijai euro zonā").

Euro zonas un ASV darba tirgus rādītāji

(pārmaiņas; %; procentu punktos)

	Esošā ekspansija		Pēdējā recesija		Iepriekšējās recesijas	
	Euro zona	ASV	Euro zona	ASV	Euro zona	ASV
Iedzīvotāji vecāki par 16 gadiem	0.4	0.9	0.4	0.9	0.7	1.1
Līdzdalības līmenis (%)	56.1	64.3	56.4	65.7	53.4	64.4
Līdzdalības līmeņa pārmaiņas	-0.2	-0.9	0.0	-0.2	-0.3	-0.1
Bezdarba līmenis (%)	9.8	9.4	9.3	9.5	9.5	7.9
Bezdarba līmeņa pārmaiņas	0.3	-0.1	1.3	3.0	0.0	2.4
Par sešiem mēnešiem ilgāks bezdarbs (% no kopējā bezdarba)	65.0	44.5	58.6	29.8	-	12.9
Par sešiem mēnešiem ilgāka bezdarba līmeņa pārmaiņas	6.3	9.8	-4.0	6.8	-	2.6
Nodarbinātība	-0.5	-0.3	-0.8	-2.8	-0.6	-1.2
Kopējais nostrādāto stundu skaits	-0.5	0.3	-2.1	-4.2	0.9	-1.9
Nodarbinātības un iedzīvotāju skaita attiecība (%)	50.6	58.3	51.1	59.4	48.3	59.4
Nodarbinātības un iedzīvotāju skaita attiecības pārmaiņas	-0.4	-0.7	-0.7	-2.2	-0.7	-1.6
Vienības darbaspēka izmaksas	-0.6	-0.9	4.4	1.7	10.8	6.3
<i>Papildposteni</i>						
Reālais iekšzemes kopprodukts	1.8	3.0	-3.0	-2.7	-0.6	-1.2
Vidējais ilgums (ceturkšņos)	4.0	5.0	5.0	6.0	8.0	4.0

Avoti: Eurostat, OECD, Eiropas Komisija, Darbaspēka statistikas birojs un ECB aprēķini.

Piezīmes. Saskaņā ar Nacionālo ekonomisko pētījumu biroja un Ekonomiskās politikas pētījumu centra ciklu datējumu. Esošās ekspansijas dati sniegti līdz 2010. gada 3. ceturksnim par euro zonu un līdz 2010. gada 4. ceturksnim – par ASV. Iedzīvotāji ASV attiecas uz tiem, kas vecāki par 15 gadiem. Ja nav citādi norādīts, skaitļi aprēķināti kā ceturkšņa/mēneša vidējie (vai uz gadu attiecinātie) pieauguma tempi. Līdzdalības līmenis un nodarbinātība aprēķināta iedzīvotājiem, kas vecāki attiecīgi par 16 un 15 gadiem. Līdzdalības, kā arī nodarbinātības un bezdarba līmenis aprēķināts atveseļošanās un recesijas pēdējā ceturksnī un nav vidējais rādītājs kā pārmaiņu un pieauguma tempa gadījumā. Vienības darbaspēka izmaksas ASV attiecas uz uzņēmumu sektoru.

beigām turpinājās darba vietu skaita sarukums. Lejupslīdes ietekme uz nodarbinātību ASV bija daudz spēcīgāka, recesijas laikā nodarbināto skaitam (noteikts kā civiliedzīvotāju nodarbinātība) samazinoties aptuveni par 5.9 milj.⁴ Nodarbinātības sarukums par 2.8% ASV (par 4.2% kopējo nostrādāto stundu skaita izteiksmē) bija saistīts ar IKP lejupslīdi par 2.7%, kas nodarbinātības elastības un produkcijas pārmaiņu attiecības izteiksmē bija 1 (1.5 stundu skaita izteiksmē).

Salīdzinājumā ar iepriekšējiem recesiju periodiem kopš 20. gs. 70. gadu sākuma nodarbinātības un produkcijas izlaides attiecības elastība lielākoties atbilda ASV vēsturiskajiem standartiem, bet euro zonā tā izrādījās daudz zemāka. Nostrādāto stundu skaita izteiksmē tās salīdzinājuma iespējas ar iepriekšējiem recesiju periodiem ASV bija plašas, bet euro zonā – mazākas. Pārmaiņas euro zonas nodarbinātības reakcijā daļēji atspoguļo ļoti vērīenīgo īsāka darba laika shēmas izmantošanu, ko ieviesa vairākās euro zonas valstīs, tieši mēģinot nodrošināt nodarbinātības aizsardzību.

Taču pēdējās recesijas ietekme uz darba tirgu neaprobežojās tikai ar nodarbinātības kritumu. Bezdarba līmenis euro zonā no 7.2% 2008. gada 1. ceturksnī paaugstinājās līdz 9.3% lejupslīdes beigās 2009. gada 2. ceturksnī, sasniedzot augstāko līmeni kopš 1998. gada 3. ceturkšņa. Kāpums ASV bija vēl lielāks – aptuveni par 5 procentu punktiem no augstākā līmeņa līdz zemākajam līmenim, 2009. gada 2. ceturksnī sasniedzot 9.5%. Turklāt darbaspēka līdzdalības līmenis euro zonā pēc vēsturiskajiem standartiem bija samērā stabils, bet ASV tas pazeminājās daudz būtiskāk nekā iepriekšējo recesiju laikā, liecinot, ka bezdarba līmeņa rādītājs darba tirgus panīkuma pakāpi var neatpoguļot pareizi. Turklāt ieilgušais bezdarba līmeņa kāpums noteica ilgāk par sešiem mēnešiem bez darba esošo skaita pieaugumu līdz līmenim, kas pēc ASV standartiem ir ārkārtīgi augsts, t.i., aptuveni 30% no kopējā bezdarbnieku skaita. Ilgstošā bezdarba īpatsvars euro zonas bezdarbā vēsturiski bijis daudz lielāks nekā ASV, bet pēdējās recesijas laikā tā līmenis kopumā saglabājās nemainīgs (gandrīz 59%). Nesenās recesijas laikā vienības darbaspēka izmaksas euro zonā palielinājās par 4.4% (jo darbaspēka saglabāšanas politikas dēļ darbaspēka izmaksas nesaruka tik lielā mērā kā pievienotā vērtība), t.i., daudz straujākā tempā nekā ASV (1.7%), kur nodarbinātības sašaurināšanas dēļ bija vērojams produktivitātes pieaugums un darbaspēka izmaksu kāpums ievērojami palēninājās.⁵

Mērens nodarbinātības uzlabojums atveseļošanās sākumā

Lai gan no darba tirgus viedokļa ir pārāgri spriest par notiekošo atveseļošanos, tomēr interesanti atzīmēt dažas raksturīgas pašlaik veikto korekciju iezīmes. Kā jau gaidīts, tā kā darba tirgus uz lielāku ekonomisko aktivitāti reaģē novēloti, euro zonas darba tirgus rādītāju pasliktināšanās zināmā mērā turpinās arī notiekošās atveseļošanās laikā. Nodarbināto skaits starp 2008. gada 2. ceturksni un 2009. gada beigām saruka par 3.7 milj. Saskaņā ar ES darbaspēka apsekojuma datiem 2010. gada 3. ceturksnī euro zonas bezdarbnieku skaits samazinājās līdz 9.8% no kopējā darbaspēka, t.i., bija nedaudz zemāks nekā gada 1. ceturksnī vērotais augstākais līmenis. Euro zonā vērojamas citas uzlabošanās pazīmes: nostrādāto stundu skaita pozitīvs pieaugums un vienības darbaspēka izmaksu kāpuma apvēršanās. 2010. gada sākumā (sešus mēnešus pēc atveseļošanās sākuma) ASV darba tirgus situācija sāka uzlaboties, nedaudz pieaugot nodarbinātībai un mazliet samazinoties bezdarba līmenim.

4 Atbilstošais rādītājs no nodarbinātības augstākā līmeņa līdz zemākajam līmenim (t.i., no 2007. gada pēdējā ceturkšņa līdz 2009. gada pēdējam ceturksnim) bija gandrīz 8 milj.

5 Sīkāku euro zonas un ASV atalgojuma norišu salīdzinājumu sk. ECB 2010. gada maija "Mēneša Biļetena" ielikumā *Wage developments in the euro area and the United States during the recent economic downturn: a comparative analysis* ("Euro zonas un ASV nesenās ekonomiskās lejupslīdes darba samaksas pārmaiņu salīdzinošā analīze").

Arī kopējā nostrādāto stundu skaita norises gan euro zonā, gan ASV atspoguļo darba tirgus uzlabošanos (sk. tabulu). Līdz 2010. gada 1. ceturksnim bezdarba līmenis ASV nepazeminājās un kopš tā laika kopumā saglabājies stabils. Turpretī euro zonā tas turpinājies paaugstināties, lai gan pēdējos mēnešos mazāk dinamiski. Tas norāda uz lēnu darba tirgus situācijas uzlabošanos, kurā pagaidām jaunu darba vietu radīšana nav pietiekami strauja, lai samazinātu bezdarbnieku skaitu. Par darba tirgus atveseļošanās inertumu liecina arī joprojām zema darbaspēka līdzdalības līmenis. Tas īpaši attiecas uz ASV, kur dažos pēdējos mēnešos tomēr novērotas stabilizēšanās pazīmes. Vienlaikus vairāk nekā sešus mēnešus bez darba esošo bezdarbnieku daļa kopējā bezdarbā turpinājusi palielināties, sasniedzot vēsturiski augstu līmeni gan euro zonā, gan ASV (attiecīgi 65% un gandrīz 45%; sk. tabulu). Abos gadījumos, neraugoties uz šāda kāpuma izcelsmes pārsvarā ciklisko skaidrojumu, tas liecina par cilvēkkapitāla pasliktināšanos, kas var paaugstināt strukturālā bezdarba līmeni.

Kopumā darba tirgus norisēm euro zonā un ASV raksturīgas vairākas atšķirības. Pirmkārt, lai gan aktivitātes kritums euro zonā bija spēcīgāks nekā ASV, ASV darba tirgus korekcijas bijušas pamanāmākas. Īpaši runājot par darbaspēka ieguldījumu, korekcijas euro zonā vairāk attiecās uz viena strādājošā nostrādāto stundu skaitu nekā uz nodarbināto personu skaitu daļēji plaši izmantoto saīsināta darba laika shēmu dēļ, bet korekcijas ASV relatīvajā izteiksmē galvenokārt skāra nodarbināto personu skaitu. Otrkārt, ievērojot produkcijas izlaides apjoma milzīgo sarukumu, korekcijas euro zonā var uzskatīt par vājākām nekā iepriekšējo recesiju laikā, īpaši attiecībā uz nodarbinātības samazināšanos. Turpretī ASV darba tirgū novērota daudz lielāka darbaspēka līdzdalības līmeņa lejupslīde un nozīmīgs bezdarba perioda ilguma kāpums, nodarbinātības sarukumam, ievērojot aktivitātes krituma dziļumu, kopumā atbilstot iepriekšējiem recesijas periodiem. Lai gan darba tirgus situācijas pasliktināšanās nebija tik spēcīga, to bezdarbnieku daļa, kuri nevarēja atrast darbu ilgāk par sešiem mēnešiem, euro zonā sasniedusi ārkārtīgi augstu līmeni un prasa efektīvu politikas reakciju. Ja jautājums netiks risināts ar aktīvas darba tirgus politikas un mūžizglītības veicināšanas pasākumiem, cilvēkkapitāla erozijas risks, kas saistīts ar ilgām bezdarba periodiem, faktiski var izraisīt strukturālā bezdarba palielināšanos. Tad, turpinoties atveseļošanās procesam, bezdarba samazināšana līdz pirmsrecesijas līmenim būs apgrūtināta.

2.5. FISKĀLĀS NORISES

EURO ZONAS VALSTU VALDĪBAS BUDŽETA DEFICĪTA STABILIZĒŠANĀS 2010. GADĀ

Pašreizējās finanšu un ekonomiskās krīzes šoks noteica krasu valdības budžeta deficīta attiecības pret IKP un valsts parāda attiecības pret IKP pieaugumu, un finanšu tirgus dalībnieki 2010. gadā apšaubīja dažu euro zonas valstu finanšu ilgtspēju. Reaģējot uz atklājušos valsts parāda krīzi un negatīvu blakusefektu ietekmi, vismagāk skartās valstis, lai atjaunotu uzticamību, īstenoja papildu konsolidācijas un strukturālo reformu pasākumus. Krīze parādīja, ka stabila valsts finanšu nodrošināšana ir vispārējās makroekonomiskās un finanšu stabilitātes priekšnoteikums.

Pēc diviem budžeta situācijas straujas pasliktināšanās gadiem euro zonas kopējais valdības budžeta deficīts 2010. gadā stabilizējās, lai gan valstu budžeta deficīta līmenis bija ļoti atšķirīgs. Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2010. gada 29. novembrī publicēto rudens ekonomisko prognozi euro zonas vidējais valdības budžeta deficīta rādītājs 2010. gadā saglabājās 2009. gada līmenī (6.3% no IKP; sk. 5. tabulu). Pēc strauja ieņēmumu sarukuma 2009. gadā budžeta deficīta stabilizēšanos daļēji noteica valdības ieņēmumu kāpuma atjaunošanās, stabilizējoties makroekonomiskajiem apstākļiem. Vienlaikus mazinājās valdības izdevumu pieaugums, jo pakāpeniska kopš 2008. gada beigām īstenoto stimulējošo fiskālo pasākumu atcelšana un jauni fiskālās konsolidācijas

5. tabula. Euro zonas un tās dalībvalstu fiskālā pozīcija

(% no IKP)

Valdības budžeta pārpalikums (+)/deficīts (-)

	Eiropas Komisijas prognoze			Stabilitātes programma
	2008	2009	2010	2010
Beļģija	-1.3	-6.0	-4.8	-4.8
Vācija	0.1	-3.0	-3.7	-5.5
Īrija	-7.3	-14.4	-32.3	-11.6
Grieķija	-9.4	-15.4	-9.6	-8.0 ¹⁾
Spānija	-4.2	-11.1	-9.3	-9.3 ²⁾
Francija	-3.3	-7.5	-7.7	-8.2
Itālija	-2.7	-5.3	-5.0	-5.0
Kipra	0.9	-6.0	-5.9	-6.0
Luksemburga	3.0	-0.7	-1.8	-3.9
Malta	-4.8	-3.8	-4.2	-3.9
Nīderlande	0.6	-5.4	-5.8	-6.1
Austrija	-0.5	-3.5	-4.3	-4.7
Portugāle	-2.9	-9.3	-7.3	-7.3 ²⁾
Slovēnija	-1.8	-5.8	-5.8	-5.7
Slovākija	-2.1	-7.9	-8.2	-5.5
Somija	4.2	-2.5	-3.1	-3.6
Euro zona	-2.0	-6.3	-6.3	-6.6

Valdības bruto parāds

	Eiropas Komisijas prognoze			Stabilitātes programma
	2008	2009	2010	2010
Beļģija	89.6	96.2	98.6	100.6
Vācija	66.3	73.4	75.7	76.5
Īrija	44.3	65.5	97.4	77.9
Grieķija	110.3	126.8	140.2	143.0 ¹⁾
Spānija	39.8	53.2	64.4	65.9
Francija	67.5	78.1	83.0	83.2
Itālija	106.3	116.0	118.9	116.9
Kipra	48.3	58.0	62.2	61.0
Luksemburga	13.6	14.5	18.2	18.3
Malta	63.1	68.6	70.4	68.6
Nīderlande	58.2	60.8	64.8	67.2
Austrija	62.5	67.5	70.4	70.2
Portugāle	65.3	76.1	82.8	83.5 ³⁾
Slovēnija	22.5	35.4	40.7	39.6
Slovākija	27.8	35.4	42.1	40.8
Somija	34.1	43.8	49.0	48.3
Euro zona	69.8	79.2	84.2	84.3

Avoti: Eiropas Komisijas Eiropas 2010. gada rudens ekonomiskā prognoze, aktualizētās stabilitātes programmas 2009. un 2010. gadam un ECB aprēķini.

Piezīme. Dati saskaņā ar EKS 95 definīcijām.

1) SVF un ES programmas mērķis Grieķijai.

2) Spānijai un Portugālei noteikts jauns valdības mērķis.

3) Saskaņā ar Valdības ziņojumu par budžeta politiku (2010. gada jūlijs).

pasākumi kompensēja joprojām samērā krasi sociālo maksājumu, kapitāla pārvedumu un procentu maksājumu pieaugumu. Izdevumu ierobežošana bija īpaši spēcīga attiecībā uz valdības ieguldījumiem un valdības sektorā nodarbināto atlīdzību: vairākās valstīs bija vērojama nodarbināto skaita samazināšana, kā arī algu iesaldēšana vai samazināšana.

Runājot par attiecību pret IKP, gan valdības kopējie ieņēmumi, gan valdības kopējie izdevumi salīdzinājumā ar 2009. gadu pamatā nemainījās (attiecīgi 44.4% un 50.8%).

Komisijas 2010. gada rudens fiskālās prognozes lielākajai daļai valstu ir labvēlīgākas nekā no 2009. gada decembra līdz 2010. gada

martam iesniegtajās aktualizētajās stabilitātes programmās iekļautās aplēses. Jaunākās no tām norādīja uz lielāku budžeta deficītu euro zonā kopumā (2010. gadā – 6.6% no IKP; Komisijas sniegtais rādītājs – 6.3% no IKP; sk. 5. tabulu). Daudzos gadījumos Komisijas labvēlīgākās prognozes atspoguļo spēcīgāku tautsaimniecības izaugsmi, nekā iepriekš prognozēts, veicinot lielāku nodokļu ieņēmumu kāpumu, savukārt Portugāles gadījumā jaunā valdības mērķa izpilde galvenokārt skaidrojama ar vērienīga vienreizēja pasākuma, proti, *Portugal Telecom* pensiju fonda pārveduma uz valsts ierēdņu pensiju sistēmu, īstenošanu.

Tomēr dažās valstīs Eiropas Komisijas budžeta deficīta prognozes ievērojami pārsniedz stabilitātes programmu vai valdības aktualizēto mērķu prognozes. Tā ir Slovērijā, kur to nosaka zemāki ieņēmumi, nekā prognozēts, kā arī Grieķijā un Īrijā, kur 2010. gadā bija vērojamas īpaši lielas budžeta neatbilstības.

Grieķijā pastāvīgs valdības budžeta deficīts un liels parāds, līdz 2009. gadam sniegtie nepatīesie fiskālie dati, kā arī ļoti nepieciešamās ekonomiskās un sociālās reformas atlikšana ievērojami mazināja varas iestāžu uzticamību. Grieķijā arvien vairāk pieauga kredītu izmaksas un radās nopietnas finansējuma piesaistīšanas grūtības, un aprīļa beigās valdībai bija jālūdz euro zonas valstu un SVF finansiālais atbalsts. Šis atbalsts tika sniegts, ievērojot stingrus nosacījumus vērienīgas ekonomiskās, finanšu, fiskālās un valsts pārvaldes reformas programmas ietvaros. Pēc veiksmīga sākuma, t.sk. nozīmīgas fiskālās korekcijas, kā arī pensiju un darba tirgus reformām, 2. pusgadā, īstenojot programmu, radās vairākas problēmas un dažu strukturālo reformu veikšana kavējās. Īpaši valdības 2009. gada budžeta deficīta statistiskās augšupvērstās korekcijas negatīvā pārnestā ietekme, kā arī ieņēmumu deficīts un sociālās apdrošināšanas fondu uzkrātie parādi, iespējams, noteica lielāku valdības 2010. gada budžeta deficītu, nekā plānots, EKS 95 izteiksmē. Varas iestādes

apstiprinājušas papildu konsolidācijas pasākumus 2011. gadam, lai pilnībā kompensētu 2010. gadā zaudēto, un šāda programma pamatā joprojām paliek spēkā. Tomēr, lai līdz 2014. gadam sasniegtu mērķi samazināt valdības budžeta deficītu zem 3% no IKP, turpmākajiem gadiem joprojām jānosaka papildu pasākumi aptuveni 6% no IKP apjomā. Turklāt turpmāk nepieciešami vērienīgi centieni strukturālo reformu jomā.

Īrijā valdības pieņemtie plašie fiskālās konsolidācijas pasākumi nevarēja apturēt fiskālās situācijas pasliktināšanos, kas atspoguļo vāju pamatā esošo fiskālo pozīciju, nopietnas strukturālās problēmas banku sektorā un spēcīgu valsts finanšu ietekmi uz finanšu sektoru. Ļoti lielo budžeta deficīta kāpumu daļēji noteica straujš nodokļu ieņēmumu kritums, ko attiecīgi veicināja būtiski pasliktinājušies cikliskie nosacījumi, liels iekšzemes pieprasījuma sarukums un iepriekš negaidīta ar īpašumu saistītu nodokļu ieņēmumu samazināšanās, plīstot mājokļu tirgus burbulim. Turklāt valdības ārkārtas palīdzība banku sektoram veicināja valdības budžeta pieaugumu virs 30% no IKP. Tā kā tirgus uzticēšanās mazinājās, Īrijas valdībai novembrī bija jālūdz ES un SVF finansiālā palīdzība, kas tiek sniegta, pamatojoties uz stingriem politiskiem nosacījumiem. Ar to saistītā korekciju programma balstīta uz četrus gadus ilgu fiskālās konsolidācijas un strukturālo reformu plānu, t.sk. ievērojamu banku sektora pārstrukturēšanu. Mērķis ir līdz 2015. gadam samazināt valdības budžeta deficītu zem 3% no IKP un atjaunot uzticēšanos valsts finanšu ilgtspējai Īrijā.

Galū galā gandrīz visu euro zonas valstu budžeta deficīts 2010. gadā pārsniedza atsauces vērtību 3% no IKP. Līdz 2010. gada beigām 15 euro zonas valstu bija pakļautas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrai, un to budžeta deficīta rādītāja samazināšanas (zem atsauces vērtības 3% no IKP) termiņš bija noteikts diapazonā no 2011. gada līdz 2015. gadam (sk. 6. tabulu).

6. tabula. Pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras euro zonas valstīs

(% no IKP)

	2010. gada budžeta bilance	Sākums	Izpildes termiņš	Rekomendētā vidējā strukturālā korekcija gadā
Beļģija	-4.8	2010	2012	¾
Vācija	-3.7	2011	2013	≥0.5
Īrija	-32.3	2010	2015 ¹⁾	2
Grieķija	-9.6	2010	2014	≥10 kopumā 2009.–2014. gadā
Spānija	-9.3	2010	2013	>1.5
Francija	-7.7	2010	2013	>1
Itālija	-5.0	2010	2012	≥0.5
Kipra	-5.9	2010	2012	1 ½
Luksemburga	-1.8	-	-	-
Malta	-4.2	2010	2011	¾
Nīderlande	-5.8	2011	2013	¾
Austrija	-4.3	2011	2013	¾
Portugāle	-7.3	2010	2013	1 ¼
Slovēnija	-5.8	2010	2013	¾
Slovākija	-8.2	2010	2013	1
Somija	-3.1	2010	2011	½

Avoti: Eiropas Komisijas Eiropas 2010. gada rudens ekonomiskā prognoze (1. aile) un ECOFIN rekomendācijas (2., 3. un 4. aile).
1) ECOFIN 2010. gada 7. decembrī pagarināja Īrijas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņu par vienu gadu (līdz 2015. gadam).

Euro zonas valstu valdības parāda rādītājs 2010. gadā atkal ievērojami palielinājās, lai gan lēnāk nekā 2009. gadā. Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2010. gada rudens prognozi euro zonas valdības vidējā parāda attiecība pret IKP palielinājās no 79.2% 2009. gadā līdz 84.2% 2010. gadā, un to galvenokārt noteica liels budžeta deficīts un (mazāk) finanšu sektoram un Grieķijai sniegtais atbalsts. Atšķirībā no iepriekšējiem gadiem 2010. gadā parāda rādītāja kāpums bija mazāks, nekā liecināja budžeta deficīta līmenis, un to galvenokārt noteica tas, ka IKP pieauguma ietekme uz saucēju vairāk nekā kompensēja atlikumu plūsmu korekcijas, kuras (kaut arī mazākas) joprojām pārsniedza parāda līmeni. Tomēr 12 no 16 euro zonas valstu parāda rādītājs 2010. gada beigās pārsniedza atsauces vērtību 60% no IKP, un Grieķijā un Itālijā tas bija ievērojami lielāks par 100% no IKP.

Neraugoties uz fiskālo perspektīvu uzlabošanas salīdzinājumā ar iepriekš gaidīto vairākās valstīs, euro zonas fiskālā situācija joprojām ir nedroša. Tas veicinājis spriedzes palielināšanos valdības obligāciju tirgos. Dažās valstīs, kuru fiskālās norises bija īpaši negatīvas, bažas finanšu tirgos, ko atspoguļo valdības obligāciju peļņas

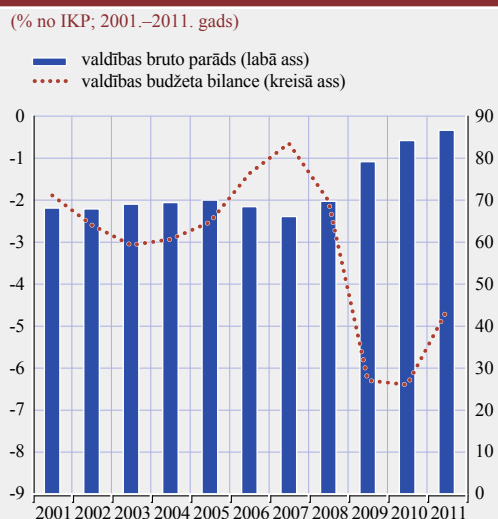
likmes, 2010. gadā un 2011. gada sākumā pat pastiprinājās (sk. valdības obligāciju tirgus norišu analīzi 1. nodaļas 2.2. sadaļā).

Ir īpaši grūti atšķirt budžeta norišu pamatā esošos cikliskos un strukturālos faktoros tās nenoteiktības dēļ, kas saistīta ar pieauguma tendences un ražošanas apjoma starpības noteikšanu reālajā laikā. Neraugoties uz šo nenoteiktību, saskaņā ar Eiropas Komisijas sniegto informāciju budžeta deficīta cikliskais komponents 2010. gadā pirmo reizi kopš 2007. gada uzlabojās. Fiskālā nostāja euro zonā cikliski koriģētās sākotnējās budžeta bilances pārmaiņu izteiksmē (koriģēta, īstenojot banku ārkārtas rekapitalizācijas pasākumus Īrijā) 2010. gadā tiek vērtēta kā kopumā neitrāla, tādējādi iniciējot pavērsienu no 2008. un 2009. gadā īstentās ekspansīvās fiskālās nostājas uz gaidāmo stingrāko fiskālo nostāju 2011. gadā.

2011. GADĀ PAREDZĒTĀ FISKĀLĀ KONSOLIDĀCIJA

Paredzams, ka fiskālā situācija euro zonā 2011. gadā nedaudz uzlabosies, lai gan gaidāms, ka saglabāsies augsts budžeta deficīts. Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2010. gada rudens ekonomiskajām prognozēm vidējais valdības

34. attēls. Fiskālās norises euro zonā

Avots: Eiropas Komisijas Eiropas 2010. gada rudens ekonomiskā prognoze.
Piezīme. Budžeta bilances dati neietver UMTS licenču pārdošanas ieņēmumus.

budžeta deficīta rādītājs euro zonā samazināsies par 1.8 procentu punktiem (līdz 4.6% no IKP; sk. 34. att.). Prognozēts, ka euro zonas vidējais ieņēmumu rādītājs palielināsies par 0.4 procentu punktiem no IKP, savukārt sākotnējo izdevumu rādītājs samazināsies par 1.5 procentu punktiem no IKP, galvenokārt atspoguļojot konsolidācijas pasākumus, un euro zonas vidējam procentu izdevumu rādītājam būtu jāpalielinās par 0.1 procentu punktu no IKP. Budžeta situācijas kopējā uzlabošanās euro zonā būtu galvenokārt jāskaidro ar stingrāku fiskālo nostāju, savukārt ekonomiskās attīstības cikla ietekme, iespējams, tiek vērtēta kā labvēlīga, bet maza. Neraugoties uz prognozēto vispārējās budžeta pozīcijas uzlabošanos, paredzams, ka dažu euro zonas valstu (īpaši Vācijas, Luksemburgas, Maltas un Somijas) valdības budžeta deficīts 2011. gadā sasniegs atsauces vērtību 3% no IKP vai būs

zemāks par to. Prognozēts, ka euro zonas valstu valdības vidējā parāda attiecība pret IKP 2011. gadā turpinās palielināties (par 2.4 procentu punktiem; līdz 86.5% no IKP), t.sk. triju valstu (Beļģijas, Grieķijas un Itālijas) parāda rādītājs pārsniegs 100% no IKP. Paredzams, ka Īrijā, veicot konsolidācijas pasākumus pēc Komisijas prognožu datu aktualizēšanas pēdējā termiņa, parāda rādītājs 2011. gadā būs mazāks par 100% no IKP.

APŅĒMŠANĀS VEIKT FISKĀLO KONSOLIDĀCIJU IR BŪTISKA

Tā kā fiskālā situācija vairākās valstīs joprojām ir nedroša, jāturpina īstenot apņemšanos veikt fiskālo konsolidāciju. 2011. gada budžetos noteiktā fiskālā konsolidācija ir pirmais solis pareizajā virzienā. Tomēr pašreizējo fiskālo problēmu apjoms vairākumā valstu rada nepieciešamību pēc vērienīgiem vairāku gadu konsolidācijas centieniem. Īpaši ņemot vērā izdevumu rādītāja straujo kāpumu krīzes laikā, daudzām valstīm būtu īpaši jākoncentrējas uz strukturālo izdevumu samazināšanu, t.sk. sistemātisku valsts izdevumu pozīciju un valsts finanšu kvalitātes pārskatīšanu. Tas vēl vairāk nepieciešams, ņemot vērā pašreizējo ievērojamo fiskālo nesabalansētību: augstais valsts parāda rādītājs un lēnāka kāpuma tempa perspektīva saasina budžeta riskus, kas saistīti ar turpmāko banku pārstrukturēšanu un ar nākotnē prognozētajām iedzīvotāju novecošanas izmaksām saistībā ar nefondētajām pensiju sistēmām un veselības aprūpi. Arī drošu un visaptverošu reformu stratēģija palīdz stiprināt tirgus uzticēšanos, un tas varētu būt īpaši svarīgi valstīs ar ievainojamu fiskālo pozīciju. Turklāt šāda stratēģija, iespējams, ilgākā termiņā labvēlīgi ietekmēs finansēšanas nosacījumus, tādējādi kompensējot īstermiņa izmaksas tautsaimniecības lēnākas izaugsmes apstākļos (sk. 8. ielikumu).

FISKĀLĀS KONSOLIDĀCIJAS MAKROEKONOMISKĀS IZMAKSAS UN GUVUMI

Ekonomiskās un finanšu krīzes laikā valdības budžeta deficīta attiecība pret IKP un valsts parāda attiecība pret IKP būtiski palielinājusies. Daļēji šo pieaugumu nosaka valdības ieņēmumu un izdevumu automātiskā cikliskā reakcija uz makroekonomiskajām norisēm un citiem pārejošajiem faktoriem, piemēram, pagaidu stimulējošajiem fiskālajiem pasākumiem vai valdības pārvedumiem banku sektora atbalstam. Tomēr krīze likusi būtiski samazināt vairākumu potenciālās produkcijas izlaides aplēšu un zaudējumus no nodokļu ieņēmumiem (piemēram, saistībā ar mājokļu darījumiem), kurus var vērtēt kā pastāvīgus. Tāpēc valdības budžeta deficīts, kas veidojās krīzes laikā, lielākoties jāuzskata par strukturālu. Tas nozīmē, ka, lai nodrošinātu valsts finansēm ilgtspējīgu atbalstu, turpmākajos gados jāveic nozīmīga fiskālā konsolidācija.

Plaši atzīts, ka fiskālā konsolidācija ilgtermiņā labvēlīgi ietekmētu tautsaimniecības izaugsmi. Valdības finansējuma vajadzību samazināšana nosaka ilgtermiņa procentu likmju sarukumu, tādējādi uzlabojot privātā sektora finansēšanas nosacījumus un stimulējot efektīvus ieguldījumus. Zemāks parāda līmenis un ar to saistītie procentu maksājumi valdībai atbrīvo resursus traucējošu nodokļu samazināšanai un produktīvāku izdevumu segšanai. Turklāt, ja ir stabila fiskālā pozīcija, māsaimniecības un uzņēmumi var uzticēties valdības spējai palīdzēt izlīdzināt ekonomiskās svārstības, darbojoties automātiskajiem stabilizatoriem. Empīriskie pētījumi dažādās attīstītajās valstīs un laika periodos liecina par liela valdības parāda negatīvo ietekmi uz izaugsmi.¹

Savukārt fiskālo konsolidāciju parasti raksturo tas, ka īstermiņā tai ir kavējoša ietekme uz tautsaimniecības izaugsmi. Valdības patēriņa un ieguldījumu sarukums tieši samazina kopējos izdevumus, turpretī augstāki nodokļi un zemāki valdības pārvedumi samazina māsaimniecību un uzņēmumu rīcībā esošos ienākumus. Vairākums empīrisko datu norāda uz nodokļu un izdevumu reizinātājiem, kuriem īstermiņā un vidējā termiņā ir pozitīva nozīme, kas gan laika gaitā mazinās. To atspoguļo arī standarta strukturālie ekonomiskie modeļi, kuri tiek izmantoti, lai analizētu tautsaimniecību un sagatavotu ekonomiskās prognozes īsam un vidējam termiņam.² Tomēr noteiktos apstākļos, īpaši kad stingrāka fiskālā nostāja nozīmē pāreju no gandrīz nenoturīgas fiskālās pozīcijas uz ilgtspējīgāku fiskālo pozīciju, pastāv iespēja, ka fiskālās konsolidācijas tradicionālā īstermiņa Keinsa teorijai atbilstošā ietekme būtiski mazinās vai pat pavēršas pretējā virzienā. Ietekmes, kas neatbilst Keinsa teorijai, teorētisko gadījumu (modeļu) īstermiņā nosaka ideja, ka izdevumu samazināšana vai nodokļu palielināšana var izraisīt tūlītēju kompensējošu privātā patēriņa un ieguldījumu pieaugumu (ja tā nosaka zemāku nodokļu gaidas) un tādējādi rīcībā esošo ienākumu kāpumu nākotnē. Šī ideja ir cieši saistīta ar Rikardo atbilstības teoriju, saskaņā ar kuru racionālam privātajam sektoram būtu jāapgūst valdības budžeta ierobežojumi.

Neraugoties uz grūtībām, kas rodas, cenšoties atšķirt fiskālās politikas ietekmi uz tautsaimniecību no citiem faktoriem, ir maz empīrisko pierādījumu, kas liecinātu par to, ka Keinsa teorijai neatbilstošā ietekme normālos ekonomiskajos apstākļos būtu noteicošā. Tomēr pazīmes norāda, ka jebkāda negatīva fiskālās konsolidācijas īstermiņa ietekme uz tautsaimniecības izaugsmi,

1 Korelācija starp augstu parāda līmeni un lēnāku izaugsmi ļoti ilgam laika periodam noteikta Reinhart, C. M. un Rogoff, K. S., *Growth in a time of debt*, Working Paper Series, Nr. 15639, Nacionālais ekonomisko pētījumu birojs, 2010. Runājot par euro zonu, ekonometriskie pierādījumi ietverti Checherita, C. un Rother, P., *The impact of high and growing debt on economic growth: an empirical investigation for the euro area*, Working Paper Series, Nr. 1237, ECB, 2010.

2 Sk. ECB 2010. gada jūlija "Mēneša Biļetena" rakstu *The effectiveness of euro area fiscal policies* ("Euro zonas fiskālās politikas efektivitāte").

iespējams, ir daudz mērenāka tad, ja: 1) fiskālā sākuma pozīcija ir īpaši nedroša (radot finanšu tirgus bažas un riska prēmiju pieaugumu); 2) privātajam sektoram nav kredītu ierobežojumu (mājsaimniecības un uzņēmumi perspektīvā spēj izlīdzināt patēriņu un ieguldījumus) un 3) labvēlīga fiskālās konsolidācijas ietekme uz inflāciju (un inflācijas gaidām) ļauj īstenot veicinošāku monetāro (un valūtas kursa) politiku.

Tomēr maz ticams, ka, apsverot fiskālās konsolidācijas ietekmi pēc valsts parāda krīzes, vienmēr varētu paļauties uz empīrisko darbu, kas balstās uz labvēlīgāku periodu piemēriem.³ Uzticēšanās valsts finansēm zaudēšana ietekmētu valdības parāda turētājus, piemēram, bankas, pensiju fondus un atsevišķus investorus, tādējādi mazinot finanšu stabilitāti un reālās tautsaimniecības perspektīvas. Šajos apstākļos iespēja neizziņot un neuzsākt būtisku fiskālo koriģēšanu vienkārši nav dzīvotspējīga. Hipotētiska bezdarbības pieeja pastiprināta fiskālā saspīlējuma periodos nav ilgtspējīga alternatīva, jo spriedze finanšu tirgū palielinātos, visticamāk, nodrošinot daudz sliktākus pieauguma rezultātus nekā tad, ja tiktu īstenota fiskālā konsolidācija. Nepieciešamās fiskālās konsolidācijas atlikšana tikai pastiprina grūtības, iespējams, radot priekšlaicīgas stingras konsolidācijas vajadzību iepriekšējo nepieciešamās fiskālās telpas radīšanas iespēju kontekstā.⁴

3 Informācijai sk. *Rother, P., Schuknecht, L. un Stark, J., The benefits of fiscal consolidation in uncharted waters, Occasional Paper Series*, Nr. 121, ECB, 2010.

4 Fiskālās telpas jēdziens un tās ietekme uz parādnieka spēju atmaksāt parādu un/vai krīzes sākumu izklāstīta *Ostry et al., Fiscal Space, Staff Position Note*, Nr. 2010/11, SVF, 2010. gada septembris.

Līguma un Stabilitātes un izaugsmes pakta fiskālās politikas nosacījumiem ir būtiska nozīme, lai vadītu politikas veidotājus un nostiprinātu sabiedrības un finanšu tirgu uzticēšanos EMS fiskālajai politikai. Veicot visus plānotos pasākumus un saglabājot gatavību nepieciešamības gadījumā veikt papildu pasākumus mērķu sasniegšanai, valdībām strikti jāievēro ECOFIN rekomendācijās noteiktie termiņi un mērķi. Šajā sakarā sīkāk jāanalizē pasākumi, kuri izziņoti, bet vēl nav pietiekami konkretizēti. Turklāt valstīm, kurās uzlabojusies makroekonomiskā vide, jāizmanto iespēja novērst pārmērīgu budžeta deficītu pirms noteiktā termiņa. Pēc tam tām jācenšas ātri sasniegt vidēja termiņa budžeta mērķus, radīt konstatēto problēmu risināšanai nepieciešamo fiskālo telpu un jābūt gatavām novērst neparedzētu budžeta stāvokļa pasliktināšanos.

Ir būtiski paust stingru politisku apņemšanos uzlabot valsts finanšu ilgtspēju un īstenot strukturālās reformas, lai novērstu makroekonomisko nesabalansētību un trūkumus banku sektorā, jo tādējādi iespējams nodrošināt gaidu stabilu pamatu. Pašreizējais euro zonas

valstu budžeta pastiprinātas spriedzes apstākļos, kad pastāv blakusefektu ietekmes risks, ir būtiski, lai visas valstis atgūtu un saglabātu stabilu fiskālo pozīciju, kas ļautu izvairīties no finanšu nosacījumu papildu riskiem.

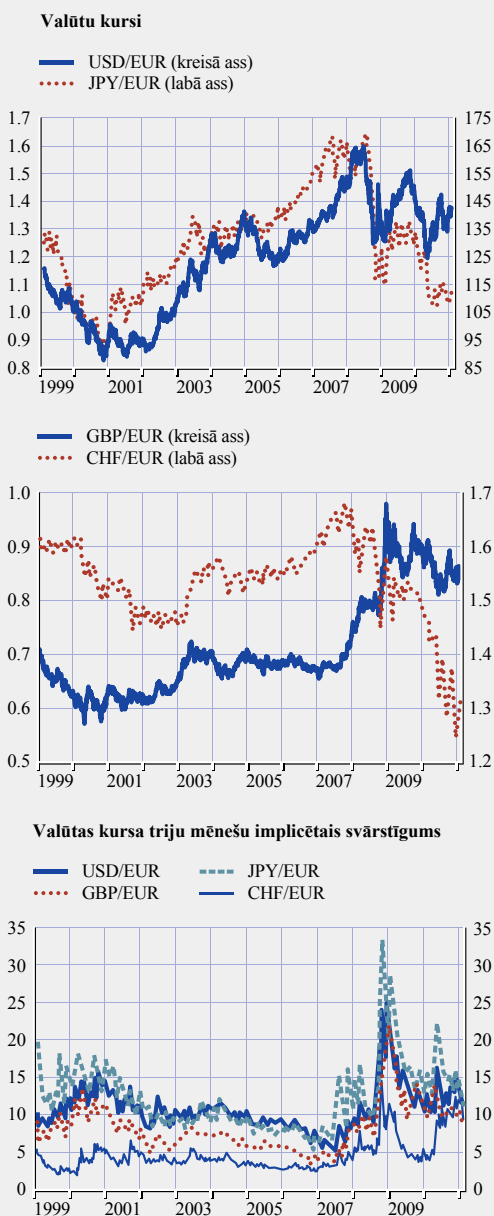
2.6. VALŪTU KURSU UN MAKSĀJUMU BILANCES NORISES

EURO EFEKTĪVAIS KURSS GADA LAIKĀ SARUKA

Valūtu kursu norises 2010. gadā lielākoties noteica tautsaimniecības atveseļošanās, fiskālie nosacījumi un monetārā politika visā pasaulē. Norises daudzās attīstītajās valstīs bija nedaudz svārstīgas, jo ekonomiskā atveseļošanās joprojām bija jutīga un atkarīga no fiskālās un monetārās politikas atbalsta. 1. pusgadā euro kurss saruka attiecībā pret vairākām nozīmīgākajām valūtām (sk. 35. att.), atspoguļojot augošās bažas par dažu euro zonas valstu parāda situāciju. Šī nenoteiktība noteica arī euro kursa attiecībā pret nozīmīgākajām valūtām implicētā svārstīguma kāpumu maijā un jūnijā (sk. 35. att.). 2010. gada 2. pusgadā euro kurss neliela svārstīguma apstākļos palielinājās, un to galvenokārt noteica bažu par valsts parādu

35. attēls. Valūtu kursu pārmaiņu tendences un implicētais svārstīgums

(dienas dati)

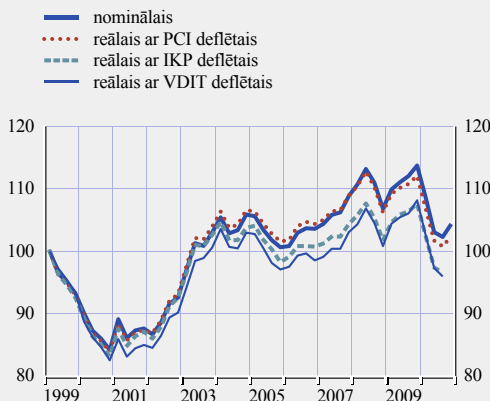

Avoti: Bloomberg un ECB.
Piezīme. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2011. gada 25. februārī.

mazināšanās un pozitīvākas, nekā prognozēts, euro zonas makroekonomiskās ziņas. Kopējo kāpumu galvenokārt noteica ASV dolāra kursa attiecībā pret euro norises. 2010. gadā euro efektīvais kurss attiecībā pret euro zonas

36. attēls. Euro nominālie un reālie efektīvie kursi (EEK20)¹⁾

(ceturkšņa dati; indekss: 1999. gada 1. cet. = 100)

Avots: ECB.

1) EEK20 indeksu palielinājums atspoguļo euro kursa kāpumu. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2010. gada 4. ceturksnī nominālajam un reālajam ar PCI deflētajam kursam un stāvoklim 2010. gada 3. ceturksnī reālajam ar IKP deflētajam un reālajam ar VDIT deflētajam kursam, un tie daļēji pamatojas uz aplēsēm. VDIT – vienības darbaspēka izmaksas visā tautsaimniecībā.

20 nozīmīgāko tirdzniecības partnervalstu valūtām samazinājās par 8.2% (sk. 36. att.). Tāpēc euro nominālā efektīvā kursa vidējais līmenis 2010. gadā bija par 6.3% zemāks nekā 2009. gadā. 2010. gadā euro kurss par 5.5% pārsniedza vēsturiski vidējo rādītāju kopš 1999. gada.

2010. gada 31. decembrī euro atbilda 1.34 ASV dolāriem (euro kurss bija par 7.3% zemāks nekā 2010. gada sākumā un par 4.2% zemāks nekā vidēji 2009. gadā). Euro kursa sarukumu attiecībā pret ASV dolāru 2010. gada 1. pusgadā noteica straujāka makroekonomiskā atveseļošanās ASV nekā euro zonā 2010. gada sākumā. 2010. gada 2. pusgadā euro kurss attiecībā pret ASV dolāru pieauga, reaģējot uz ASV institūciju apstiprināto tautsaimniecības papildu stimulēšanu.

2010. gada 1. pusgadā euro kurss turpināja sarukt arī attiecībā pret Japānas jenu, tā 2009. gada pieaugumam pilnībā apvēršoties kritumā (sk. 35. att.). 2010. gada atlikušajā daļā divpusējais Japānas jenas kurss attiecībā pret euro svārstījās samērā šaurās robežās

(105–115 Japānas jenu par euro). 2010. gada 31. decembrī euro atbilda 108.65 Japānas jenām, un tas bija par 18.4% mazāk nekā gada sākumā un par 16.7% mazāk nekā vidēji 2009. gadā. Japānas jenas kursa attiecībā pret euro svārstīgums 2010. gada maijā un jūnijā strauji palielinājās pirms krituma 2010. gada 2. pusgadā.

2010. gadā euro kurss attiecībā pret Lielbritānijas sterliņu mārciņu samazinājās par 3.1% (no 0.89 līdz 0.86). 2010. gada 1. pusgadā euro kurss attiecībā pret Lielbritānijas sterliņu mārciņu saruka, pastāvot tirgus bažām par dažu euro zonas valstu fiskālo ilgtspēju. 2. pusgadā euro kurss zināmā mērā atguva zaudēto līmeni. Līdz 2010. gada beigām euro divpusējais kurss attiecībā pret Lielbritānijas sterliņu mārciņu joprojām pārsniedza vēsturiski vidējo rādītāju kopš 1999. gada, un to noteica tā kāpums 2008. gadā un 2009. gada sākumā.

2010. gadā euro kurss attiecībā pret Šveices franku saruka par 15.7%. Līdz 2010. gada jūnijam Šveices Nacionālās bankas veikto intervencu rezultātā kritums palēninājās. 2010. gada 2. pusgadā euro kurss attiecībā pret Šveices franku neliela svārstīguma apstākļos turpināja būtiski samazināties.

No gada sākuma līdz 2010. gada 31. decembrim euro kurss saruka attiecībā pret Kanādas dolāru (par 11.9%), Austrālijas dolāru (par 17.9%) un Norvēģijas kronu (par 6.0%), un tas galvenokārt saistīts ar pozitīvu procentu likmju starpību ar euro zonu. Euro kurss samazinājās arī attiecībā pret ASV dolāram piesaistītajām Āzijas valstu valūtām, t.i., attiecībā pret Ķīnas renminbi (par 10.3%) un Honkongas dolāru (par 7.0%). Euro kurss saruka arī attiecībā pret Korejas vonu (par 10.7%).

Euro reālais efektīvais kurss, kas balstās uz dažādiem izmaksu un cenu rādītājiem, 2010. gada 1. pusgadā samazinājās un pēc tam stabilizējās (sk. 36. att.). Līdz 2010. gada beigām reālais efektīvais kurss saglabājās ļoti tuvu tā vēsturiski vidējam līmenim kopš 1999. gada. Reālais efektīvais ar PCI deflētais

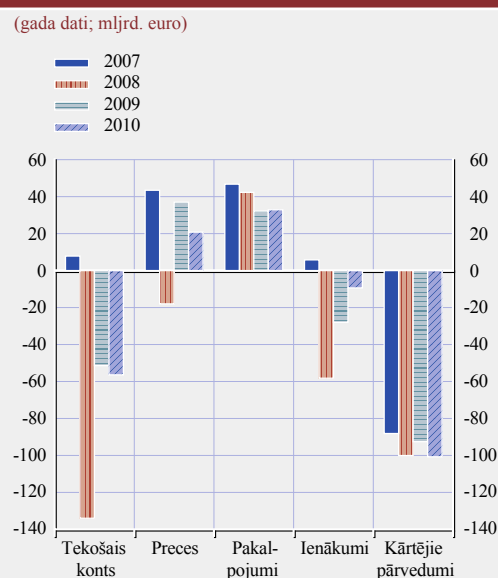
kurss 2010. gadā bija vidēji par 6.9% zemāks nekā 2009. gadā.

TEKOŠĀ KONTA NEGATĪVAIS SALDO 2010. GADĀ NEDAUDZ PALIELINĀJĀS

2010. gadā euro zonas tekošā konta negatīvais saldo bija 56.4 mljrd. euro (0.6% no euro zonas IKP; negatīvais saldo 2009. gadā – 51.4 mljrd. euro). Šīs norises noteica ienākumu bilances negatīvā saldo sarukums (18.6 mljrd. euro), bet pakalpojumu tirdzniecības bilance palika gandrīz nemainīga (sk. 37. att.). Tomēr preču tirdzniecības bilance 2010. gadā pasliktinājās, kompensējot ienākumu bilances uzlabošanos. Pēc tirdzniecības atgūšanās 2009. gada sākumā un tirdzniecības bilances uzlabošanās 2009. gadā preču bilances saldo 2010. gadā joprojām bija pozitīvs (par 16.2 mljrd. euro mazāks nekā 2009. gadā). Visbeidzot, kārtējo pārvedumu bilances negatīvais saldo 2010. gadā samazinājās par 8.2 mljrd. euro.

Euro zonas preču eksporta gada pieauguma temps sekoja tirdzniecības tendencēm pasaulē. Visaugstāko līmeni tas sasniedza 2010. gada 1. pusgadā un pēc tam pakāpeniski saruka.

37. attēls. Tekošā konta bilance un tās komponenti

Avots: ECB.

Vissvarīgākais 1. pusgadā novēroto eksporta pieaugumu noteicošais faktors bija liels ārējais importa pieprasījums sakarā ar pārejošiem faktoriem, piemēram, fiskālās politikas stimuliem un krājumu ciklu. Tomēr ekonomiskās aktivitātes globālā lejupslīde un šo pārejošo faktoru pakāpeniska izzušana 2010. gada 2. pusgadā veicināja eksporta pieauguma tempa samazināšanos. Euro zonas eksporta kāpumu joprojām veicināja eksports uz Āziju un OPEC valstīm, kas gada laikā turpināja palielināties (sk. 38. att.). Lai gan eksports uz ASV un Lielbritāniju 2010. gada 1. ceturksnī pieauga, pēc tam tas saglabājās mērens. Vienlaikus euro kursa sarukums un ar to saistītā pozitīvā ietekme uz euro zonas eksporta cenu konkurētspēju 2010. gadā nedaudz veicināja ārējā pieprasījuma palielināšanos.

Euro zonas preču importa norises 2010. gadā bija līdzīgas novērotajai eksporta dinamikai. Importa apjoms salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu turpināja augt, 2010. gada 2. ceturksnī sasniedzot augstāko

punktu un 3. ceturksnī samazinoties, tādējādi atspoguļojot mērenas euro zonas iekšzemes pieprasījuma norises 2. pusgadā. Euro zonas eksporta atkarība no importa izejvielām turpināja veicināt euro zonas importu. Importa cenu kāpums arī visu gadu veicināja importa vērtības pieaugumu. Augstākas importa cenas daļēji noteica naftas cenu kāpums, kas bija vērojams visu gadu un 12 mēnešu periodā līdz 2010. gada novembrim veicināja naftas tirdzniecības negatīvā saldo pieaugumu līdz 169.6 mljrd. euro, kas būtiski pārsniedz pirms gada novēroto līmeni (132.1 mljrd. euro).

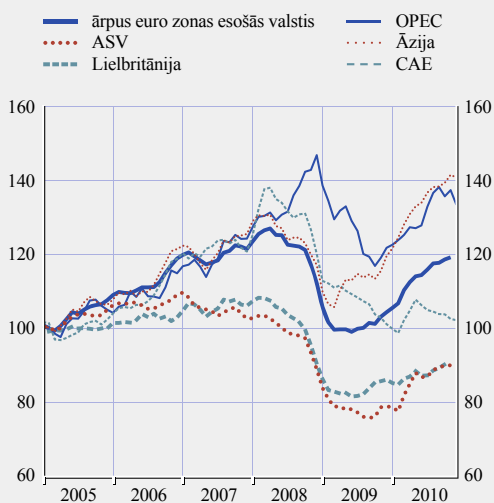
APVIENOTO TIEŠO INVESTĪCIJU UN PORTFEĻIEGULDĪJUMU POZITĪVAIS SALDO 2010. GADĀ BŪTISKI SARUKA

Finanšu kontā 2010. gadā euro zonas apvienoto tiešo investīciju un portfeļieguldījumu pozitīvais saldo bija 111.2 mljrd. euro (iepriekšējā gadā – 190.3 mljrd. euro). Šo kritumu galvenokārt noteica nozīmīgs parāda instrumentu pozitīvā saldo sarukums (72.9 mljrd. euro) un (mazāk) ārvalstu tiešo investīciju (ĀTI) negatīvā saldo kāpums (11.4 mljrd. euro). To daļēji kompensēja kapitāla vērtspapīru pozitīvā saldo pieaugums (5.1 mljrd. euro; sk. 39. att.).

Portfeļieguldījumu ceturkšņa norises 2010. gadā bija ļoti svārstīgas, būtiski mainoties noskaņojumam tirgū. Pēc tam, kad atsevišķas pazīmes liecināja par vēlmes riskēt un tai sekojošo pārrobežu portfeļa kapitāla vērtspapīru darījumu atjaunošanos 2010. gada 1. ceturksnī, finanšu tirgus spriedzes atsākšanās maijā, šķiet, izraisīja daļas investoru atjaunojušos pastiprinātu vēlmi izvairīties no riska. Lai gan euro zonas rezidenti likvidēja ārvalstu kapitāla vērtspapīru pozīcijas un repatriēja līdzekļus, ārpus euro zonas esošo valstu rezidenti turpināja veikt ieguldījumus euro zonas portfeļa instrumentos, tāpēc 2010. gada 2. ceturksnī kopumā nozīmīgi pieauga portfeļieguldījumu pozitīvais saldo (sk. 40. att.). 2010. gada 2. pusgadā portfeļieguldījumu saldo mainījās no negatīva 3. ceturksnī uz pozitīvu 4. ceturksnī. Šī maiņa galvenokārt atspoguļoja obligāciju un parādzīmju norises. Pastāvot tirgus bažām saistībā ar dažu euro zonas valstu parādu,

38. attēls. Euro zonas eksporta apjoms uz atsevišķām tirdzniecības partnervalstīm

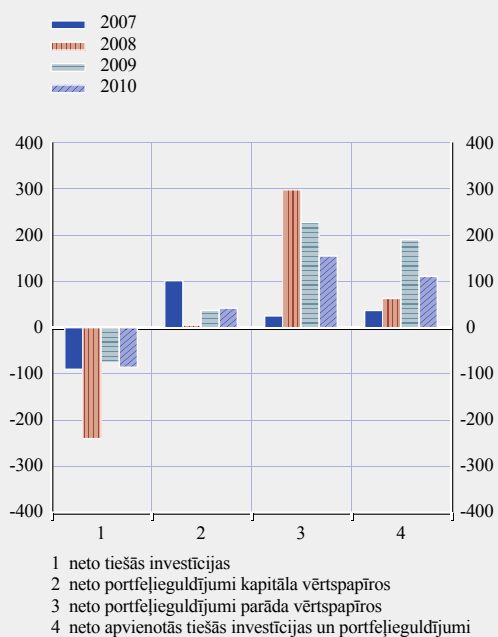
(indekss: 2005. gada 1. ceturksnis = 100; sezonāli izlīdzināti dati; triju mēnešu mainīgais vidējais rādītājs)

Avots: ECB.
Piezīmes. CAE – Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstis. Pēdējie novērojumi atbilst stāvoklim 2010. gada decembrī, izņemot ārpus euro zonas esošās valstis un Lielbritāniju (2010. gada novembris).

39. attēls. Euro zonas tiešās investīcijas un portfeļieguldījumi

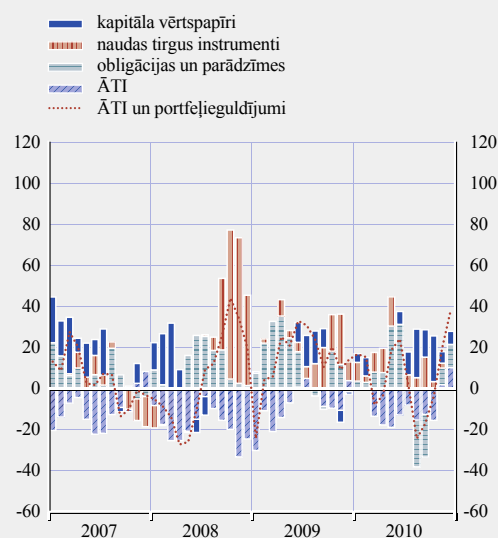
(gada dati; mljrd. euro)

Avots: ECB.

40. attēls. Finanšu konta galvenie posteņi

(neto plūsmas; mljrd. euro; triju mēnešu mainīgie vidējie rādītāji; mēneša dati)

Avots: ECB.

neresidenti 3. ceturksnī pārdeva euro zonas obligācijas un parādzīmes, savukārt euro zonas rezidenti palielināja ieguldījumus ārvalstu obligācijās un parādzīmēs. Finanšu spriedzei mazinoties, neresidenti 4. ceturksnī atsāka euro zonas obligāciju iegādes. Vienlaikus, palielinoties ārvalstu investoru interesei par euro zonas kapitāla vērtspapīriem, euro zonas kapitāla vērtspapīru saldo 2010. gada 2. pusgadā bija pozitīvs.

Tiešo investīciju aktivitāte 2010. gadā joprojām bija nosacīti ierobežota, jo gan euro zonas, gan ārvalstu uzņēmumi samazināja ieguldījumus pašu kapitālā. Tiešo investīciju negatīvā saldo kāpums 2010. gadā galvenokārt atspoguļoja cita kapitāla norises. Lai gan euro zonas uzņēmumi palielināja ārvalstu meitasuzņēmumiem izsniegto aizdevumu plūsmas, ārvalstu uzņēmumi līdzekļus repatriēja.

Euro zonas starptautisko investīciju bilances dati attiecībā pret pārējām pasaules valstīm, kas pieejami par periodu līdz 2010. gada 3. ceturksnim, norāda, ka euro zonas neto saistības attiecībā pret pārējām pasaules valstīm ir 1 184 mljrd. euro jeb 13.0% no euro zonas IKP (neto saistības 2009. gada beigās – 1 448 mljrd. euro jeb 16.2% no euro zonas IKP).

3. EKONOMISKĀS UN MONETĀRĀS NORISES ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠAJĀS ES DALĪBVALSTĪS⁵

EKONOMISKĀ AKTIVITĀTE

Vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu produkcijas izlaide 2010. gadā atjaunojās pēc būtiskā samazinājuma 2009. gadā, bet izaugsmi raksturoja neliels svārstīgums un nozīmīgas atšķirības dažādās valstīs (sk. 7. tabulu). Atvēršanos galvenokārt veicināja eksports, pastāvot lielam ārējam pieprasījumam, un krājumu atjaunošana pēc to būtiskā sarūkuma 2009. gadā. Vienlaikus, lai gan konfidences rādītāji ievērojami uzlabojās, lielākajā daļā valstu iekšzemes pieprasījums joprojām bija vājš. Zemo iekšzemes pieprasījumu radīja tālākas ekonomiskās korekcijas privātajā sektorā un dažās valstīs arī valsts sektorā. Iekšzemes pieprasījums valstīs, kurās recesija bija sākusies pēc nenoturīga uzplaukuma perioda, turpināja samazināties arī pēdējos ceturkšņos, atspoguļojot ilgstošās ekonomiskās korekcijas.

Vērtējot iekšzemes pieprasījuma galvenos komponentus, vairākumā valstu privātais patēriņš joprojām bija neliels, zināmā mērā atspoguļojot nelabvēlīgos apstākļus darba tirgū un ierobežoto kredītēšanas pieaugumu. Daudzās valstīs bezdarba rādītāji bija augstāki nekā 2009. gadā, lai gan atsevišķās valstīs sakarā ar vispārējās

ekonomiskās aktivitātes uzlabošanas kopš 2010. gada 2. ceturkšņa atsācies nodarbinātības pieaugums. Dažādos sektoros bija vērojamas būtiskas darba tirgus norišu atšķirības. Kopumā uz eksportu orientētajos sektoros bija daudz lielāks darbaspēka pieprasījums, labvēlīgāka nodarbinātības rādītāju attīstība un spēcīgāka algu dinamika. Privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma pieaugums arvien bija samērā neliels vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu, atspoguļojot gan ierobežoto piedāvājumu, gan mazo pieprasījumu. Jaudu izmantošana joprojām bija zema, īpaši netirgojamo preču sektoros, lai gan daudzās valstīs tā spēcīgi palielinājās eksporta sektorā. Ieguldījumu pieaugums kopumā bija mazs vai dažās valstīs pat stipri negatīvs, norādot uz notiekošajām korekcijām mājokļu tirgos un sarūkumu būvniecības nozarē. Dažās valstīs notiekošo fiskālo korekciju īstermiņa ietekme noteica lēno iekšzemes pieprasījuma kāpuma tempu.

No ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm īpaši straujš reālā IKP pieaugums bija Polijā un Zviedrijā, jo tajās salīdzinājumā ar

5 Šajā sadaļā aplūkotas ES valstis, kuras 2010. gadā neietilpa euro zonā.

7. tabula. Reālā IKP pieaugums ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs un euro zonā

(gada pārmaiņas; %)									
	2006	2007	2008	2009	2010 ³⁾	2010 1. cet.	2010 2. cet.	2010 3. cet.	2010 ³⁾ 4. cet.
Bulgārija	6.5	6.4	6.2	-4.9	0.3	-0.8	-0.3	0.5	2.1
Čehijas Republika	6.8	6.1	2.5	-4.1	2.3	1.0	2.3	2.8	2.9
Dānija	3.4	1.6	-1.1	-5.2	.	-0.9	2.8	3.4	.
Igaunija	10.6	6.9	-5.1	-13.9	3.1	-2.7	3.0	5.1	6.6
Latvija	12.2	10.0	-4.2	-18.0	-0.2	-5.1	-2.6	2.5	3.7
Lietuva	7.8	9.8	2.9	-14.7	1.3	-1.9	1.2	1.6	4.6
Ungārija	3.6	0.8	0.8	-6.7	1.2	-0.6	0.8	2.2	2.4
Polija	6.2	6.8	5.1	1.7	3.8	3.1	3.8	4.7	4.3
Rumānija	7.9	6.3	7.3	-7.1	-1.2	-3.2	-1.5	-2.2	-0.5
Zviedrija	4.3	3.3	-0.6	-5.3	.	2.8	4.5	6.8	.
Lielbritānija	2.8	2.7	-0.1	-4.9	1.3	-0.3	1.5	2.5	1.5
ES8 ¹⁾	6.6	6.0	4.0	-3.5	2.1	0.6	1.9	2.6	3.0
ES11 ²⁾	4.0	3.5	0.9	-4.6	1.3	0.2	2.0	3.1	1.6
Euro zona	3.0	2.8	0.4	-4.1	.	0.8	2.0	1.9	2.0

Avots: Eurostat.

Piezīme. Ceturkšņa dati ir pēc darbadienu skaita un sezonāli izlīdzināti, izņemot Rumāniju un euro zonu (tikai sezonāli izlīdzināti).

1) ES8 kopējais rādītājs ietver astoņas ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis (2010. gada 31. decembrī), kas pievienojās ES 2004. un 2007. gadā.

2) ES11 kopējais rādītājs ietver 11 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis 2010. gada 31. decembrī.

3) 2010. gada dati ir ātrās aplēses, t.i., provizorisks dati.

vairākumu citu ārpus euro zonas esošo ES valstu, sākoties recesijai, bija samērā neliela tekošā konta nesabalansētība. Dažās valstīs, kurās 2009. gadā bija ļoti spēcīgs ekonomiskās aktivitātes kritums, arī atgūšanās bija strauja. Baltijas valstu tautsaimniecības atveseļojās pēc vislielākā 2009. gadā visās ES valstīs novērotā aktivitātes sarukuma. To atveseļošanos galvenokārt noteica ārējais pieprasījums, savukārt iekšzemes pieprasījums bija vājš vai pat samazinājās. Bulgārijā atveseļošanās bija lēna, un to galvenokārt veicināja ārējais pieprasījums, savukārt iekšzemes pieprasījumu mazināja privātajā sektorā joprojām notiekošās korekcijas. Rumānija bija vienīgā ārpus euro zonas esošā ES valsts, kuras tautsaimniecībā 2010. gadā turpinājās neliels kritums galvenokārt notiekošo fiskālo korekciju dēļ.

Kopumā nozīmīgā ekonomiskās izaugsmes virzītājspēku maiņa salīdzinājumā ar gadu pirms globālās recesijas atspoguļo ekonomisko korekciju procesu, kas atsevišķās valstīs (piemēram, Baltijas valstīs) sākās recesijas laikā vai pirms tās.

CENU DINAMIKA

Neraugoties uz joprojām vājo iekšzemes pieprasījumu, kopumā lielajām neizmantoto jaudu rezervēm un panīkumu darba tirgos,

gada vidējā inflācija 2010. gadā palielinājās vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu. Galvenie impulsi inflācijai bija augošās pārtikas preču un arī enerģijas cenas. Dažās valstīs inflāciju palielināja administratīvi regulējamo cenu un netiešo nodokļu pārmaiņas. Preču cenu kāpumam starptautiskajos tirgos bija tendence radīt lielāku ietekmi uz inflāciju Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstīs salīdzinājumā ar citām ārpus euro zonas esošajām ES valstīm, jo pārtikas un enerģijas daļa to SPCI grozos ir lielāka.

Dažādu valstu SPCI gada inflācijas atšķirības 2010. gadā joprojām bija būtiskas (sk. 8. tabulu). Augstākā vidējā inflācija 2010. gadā bija Ungārijā (4.7%), kur janvārī tika paaugstināts akcīzes nodoklis un arī iepriekšējā PVN palielināšana radīja bāzes efektu, un Rumānijā (6.1%), kur jūlijā tika būtiski paaugstināts PVN. Vairākumā pārējo valstu inflācija bija 2.2–3.3%. Čehijas Republikā, Lietuvā un Zviedrijā vidējā inflācija bija pozitīva, bet mazāka par 2%. Latvija bija vienīgā valsts, kur vidējā inflācija 2010. gadā bija negatīva (–1.2%). Norises gada laikā ļauj secināt, ka lielākajā daļā valstu inflācijai ir tendence pieaugt. Inflācija Latvijā atkal kļuva pozitīva 2010. gada septembrī, un to pilnībā

8. tabula. SPCI inflācija ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs un euro zonā

(gada pārmaiņas; %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2010 1. cet.	2010 2. cet.	2010 3. cet.	2010 4. cet.
Bulgārija	7.4	7.6	12.0	2.5	3.0	1.9	2.9	3.3	4.0
Čehijas Republika	2.1	3.0	6.3	0.6	1.2	0.4	0.9	1.6	2.0
Dānija	1.9	1.7	3.6	1.1	2.2	1.9	2.0	2.3	2.5
Igaunija	4.4	6.7	10.6	0.2	2.7	0.0	2.9	3.1	5.0
Latvija	6.6	10.1	15.3	3.3	-1.2	-3.9	-2.3	-0.3	1.7
Lietuva	3.8	5.8	11.1	4.2	1.2	-0.4	0.5	1.8	2.9
Ungārija	4.0	7.9	6.0	4.0	4.7	5.8	5.2	3.6	4.3
Polija	1.3	2.6	4.2	4.0	2.7	3.4	2.5	2.1	2.7
Rumānija	6.6	4.9	7.9	5.6	6.1	4.6	4.3	7.5	7.8
Zviedrija	1.5	1.7	3.3	1.9	1.9	2.7	1.8	1.3	1.8
Lielbritānija	2.3	2.3	3.6	2.2	3.3	3.3	3.4	3.1	3.4
ES8 ¹⁾	3.2	4.4	6.6	3.7	3.2	2.8	2.8	4.6	5.2
ES11 ²⁾	2.5	3.1	4.7	2.7	3.2	3.1	3.0	3.0	3.4
Euro zona	2.2	2.1	3.3	0.3	1.6	1.1	1.5	1.7	2.0

Avots: Eurostat.

1) ES8 kopējais rādītājs ietver astoņas ārpus euro zonas esošās valstis (2010. gada 31. decembrī), kas pievienojās ES 2004. un 2007. gadā.

2) ES11 kopējais rādītājs ietver 11 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis 2010. gada 31. decembrī.

noteica augošās pārtikas un enerģijas cenas. Gada inflācija, izņemot pārtikas un enerģijas cenas, visās valstīs saglabājās ierobežota un dažās valstīs (piemēram, Latvijā un Lietuvā) bija pat negatīva, kas varētu liecināt, ka pieprasījuma radītais inflācijas spiediens 2010. gadā bija neliels.

FISKĀLĀ POLITIKA

Saskaņā ar aplēsēm visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs, izņemot Igauniju un Zviedriju, 2010. gadā valsts budžeta deficīta rādītāji pārsniedza atsaucēs vērtību 3% no IKP. Tiek lēsts, ka Lielbritānijā joprojām ir ļoti liels deficīts, kas sasniedzis 10.5% no IKP. Salīdzinājumā ar 2009. gadu valsts budžeta deficīta rādītāji 2010. gadā vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu samazinājās daļēji saistībā ar spēcīgāku, nekā sākotnēji gaidīts, ekonomisko izaugsmi, kas nodrošināja lielākus nodokļu ieņēmumus. Savukārt valdības parāda attiecība pret IKP joprojām pieauga. Lielākajā daļā valstu budžeta izpildes rādītāji 2010. gadā atbilda 2009. gada beigās iesniegtajās

aktualizētajās konverģences programmās noteiktajiem mērķrādītājiem. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu dažādu valstu budžeta bilances uzlabošanās 2010. gadā bija ļoti atšķirīga atkarībā no makroekonomiskās vides uzlabošanās un attiecīgās valsts fiskālās politikas pasākumiem, reaģējot uz pasaules finanšu un ekonomisko krīzi. Bulgārijā, Čehijas Republikā, Baltijas valstīs un Rumānijā 2010. gadā tika samazināti izdevumi vai ierobežoti tēriņi, savukārt citas valstis galvenokārt ļāva darboties automātiskajiem stabilizatoriem. Turklāt Dānijā un Zviedrijā, reaģējot uz krīzi, tika ieviesti izvēles fiskālās stimulēšanas pasākumi.

2010. gada beigās uz visām ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm, izņemot Igauniju un Zviedriju, attiecās Padomes lēmums par pārmērīga budžeta deficīta esamību. Tika noteikti šādi pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņi: Bulgārijai un Ungārijai – 2011. gads, Latvijai, Lietuvai, Polijai un Rumānijai – 2012. gads, Čehijas Republikai un Dānijai – 2013. gads un Lielbritānijai – 2014./2015. finanšu gads.

9. tabula. Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu un euro zonas fiskālie rādītāji

	(% no IKP)									
	Budžeta bilance					Bruto parāds				
	Eiropas 2010. gada rudens ekonomiskā prognoze				2009. un 2010. gada aktualizētās konverģences programmas	Eiropas 2010. gada rudens ekonomiskā prognoze				2009. un 2010. gada aktualizētās konverģences programmas
	2007	2008	2009	2010 ³⁾	2010	2007	2008	2009	2010 ³⁾	2010
Bulgārija	1.1	1.7	-4.7	-3.8	0.0	17.2	13.7	14.7	18.2	14.6
Čehijas Republika	-0.7	-2.7	-5.8	-5.2	-5.3	29.0	30.0	35.3	40.0	38.6
Dānija	4.8	3.2	-2.7	-5.1	-5.3	27.3	34.1	41.5	44.9	41.8
Igaunija	2.5	-2.8	-1.7	-1.0	-2.2	3.7	4.6	7.2	8.0	10.1
Latvija	-0.3	-4.2	-10.2	-7.7	-8.5	9.0	19.7	36.7	45.7	55.1
Lietuva	-1.0	-3.3	-9.2	-8.4	-8.1	16.9	15.6	29.5	37.4	36.6
Ungārija	-5.0	-3.7	-4.4	-3.8	-3.8	66.1	72.3	78.4	78.5	79.0
Polija	-1.9	-3.7	-7.2	-7.9	-6.9	45.0	47.1	50.9	55.5	53.1
Rumānija	-2.6	-5.7	-8.6	-7.3	-6.3	12.6	13.4	23.9	30.4	28.3
Zviedrija	3.6	2.2	-0.9	-0.9	-3.4	40.0	38.2	41.9	39.9	45.5
Lielbritānija	-2.7	-5.0	-11.4	-10.5	-12.0	44.5	52.1	68.2	77.8	82.1
ES8 ¹⁾	-1.9	-3.6	-6.8	-6.6	-5.8	35.7	37.7	43.7	48.5	47.0
ES11 ²⁾	-1.4	-3.3	-8.4	-8.0	-8.9	40.9	45.6	56.9	63.3	65.7
Euro zona	-0.6	-2.0	-6.3	-6.3	-6.7	66.2	69.8	79.2	84.2	83.9

Avoti: Eiropas Komisijas Eiropas 2010. gada rudens ekonomiskā prognoze, 2009. un 2010. gada aktualizēto konverģences programmu dati un ECB aprēķini.

Piezīmes. Dati saskaņā ar EKS 95 definīcijām. 2010. gada skaitļus aktualizētajās konverģences programmās noteikušas valstu valdības, tāpēc tie var atšķirties no galīgā rezultāta.

1) ES8 kopējais rādītājs ietver astoņas ārpus euro zonas esošās valstis (2010. gada 31. decembrī), kas pievienojās ES 2004. un 2007. gadā.

2) ES11 kopējais rādītājs ietver 11 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis 2010. gada 31. decembrī.

3) 2010. gada dati ir prognozes.

Tiek lēsts, ka 2010. gadā valdības parāda attiecība pret IKP palielinājusies visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs, izņemot Zviedriju, lai gan vairākumā valstu kāpums bijis mērenāks nekā 2009. gadā. Visnozīmīgākais valdības parāda attiecības pret IKP pieaugums bija Lielbritānijā (9.6 procentu punkti), Latvijā (9.0 procentu punkti) un Lietuvā (7.9 procentu punkti), galvenokārt atspoguļojot šo valstu lielo budžeta deficītu. Lai gan parāda rādītājs Ungārijā joprojām pārsniedza atsauces vērtību 60% no IKP un Lielbritānijā šā līmeņa pārsniegums pieauga vēl vairāk, citās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs tas saglabājās zem atsauces vērtības.

MAKSĀJUMU BILANCES NORISES

2010. gadā lielākajā daļā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu apvienotā tekošā konta un kapitāla konta bilance (procentos no IKP) pasliktinājās (sk. 10. tabulu). Tomēr norises dažādās valstīs bija ļoti atšķirīgas. Igaunijā, Latvijā un Lietuvā tekošā konta un kapitāla konta pozitīvais saldo samazinājās, atspoguļojot šajās valstīs notiekošo pakāpenisko atveseļošanās

un iekšzemes pieprasījuma nostiprināšanos. Pozitīvais saldo saruka arī Zviedrijā, jo saistībā ar spēcīgo iekšzemes pieprasījuma atjaunošanos pasliktinājās tirdzniecības bilance. Čehijas Republikā apvienotā tekošā konta un kapitāla konta bilances pozitīvais saldo kļuva negatīvs, un to noteica augošais ienākumu negatīvais saldo un mazāks tirdzniecības pozitīvais saldo. Tekošā konta un kapitāla konta negatīvais saldo palielinājās Polijā (saistībā ar spēcīgu iekšzemes pieprasījumu 2010. gadā un augošu ienākumu negatīvo saldo), Rumānijā (galvenokārt saistībā ar naudas pārvedumu sarukumu) un Lielbritānijā (sakarā ar sliktāku tirdzniecības bilanci). Tomēr vairākās valstīs bilance uzlabojās. Bulgārijā tekošā konta un kapitāla konta bilances negatīvais saldo kļuva pozitīvs, pieaugot eksportam un turpinoties iekšzemes korekcijām. Ungārijā pozitīvais saldo palielinājās no 0.7% no IKP 2009. gadā līdz 3.0% no IKP 2010. gadā, atspoguļojot galvenokārt eksporta veicināto atveseļošanās. Dānijā pozitīvais saldo pieauga no 3.5% no IKP 2009. gadā līdz 4.8% no IKP 2010. gadā saistībā ar eksporta nostiprināšanos un joprojām nelielu iekšzemes pieprasījumu.

10. tabula. Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu un euro zonas valstu maksājumu bilance

	(% no IKP)											
	Apvienotā tekošā konta un kapitāla konta bilance				Neto tiešo investīciju plūsmas				Neto citu ieguldījumu plūsmas			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
Bulgārija	-27.1	-22.3	-8.6	-0.7	28.7	17.5	9.6	5.6	16.8	16.9	-1.7	-2.5
Čehijas Republika	-2.6	0.2	0.1	-1.5	5.1	1.0	0.7	3.5	0.1	1.2	-1.0	-3.1
Dānija	1.4	2.7	3.5	4.8	-2.8	-3.5	-1.3	-1.2	3.3	2.0	3.8	12.1
Igaunija	-16.2	-8.7	7.3	7.2	4.5	2.6	0.7	7.6	13.8	4.9	3.0	-6.8
Latvija	-20.4	-11.6	11.0	8.8	6.8	3.0	0.6	0.3	19.3	7.6	-9.8	-2.9
Lietuva	-12.8	-11.3	7.7	6.8	3.6	3.6	-0.1	0.7	13.0	5.8	-10.8	-14.7
Ungārija	-6.2	-6.1	0.7	3.0	2.3	1.5	-0.1	2.6	5.4	18.2	8.8	-0.2
Polija	-3.6	-3.7	-0.5	-1.3	4.3	2.0	2.0	1.5	6.5	6.0	3.1	2.7
Rumānija	-12.8	-11.1	-3.7	-4.6	5.7	6.7	3.0	2.6	11.2	6.2	2.0	4.6
Zviedrija	8.4	8.6	7.4	6.5	-2.2	1.4	-4.9	-3.0	-3.0	8.7	-9.0	-7.3
Lielbritānija	-2.4	-1.3	-1.5	-1.7	-4.4	-2.6	1.2	0.4	-0.8	-9.7	-3.0	-8.9
ES11 ¹⁾	-1.4	-0.4	0.4	0.3	2.6	-0.9	0.2	-1.1	-0.5	0.3	-7.3	-10.4
ES3 ²⁾	0.0	0.7	0.5	0.3	2.1	-2.7	-0.8	-1.8	-1.5	-1.3	-11.4	-14.8
ES8 ³⁾	-1.4	-1.1	-0.1	-0.1	4.1	5.5	3.6	1.8	3.3	5.9	7.4	5.4
Euro zona	0.2	-1.3	-0.5	-0.4	-1.0	-2.6	-0.8	-1.1	0.3	1.4	-2.4	-0.2

Avots: ECB.

Piezīme. 2010. gada dati ir četru ceturkšņu vidējais rādītājs līdz 2010. gada 3. ceturksnim.

1) ES11 kopējais rādītājs ietver 11 ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu svērto ieguldījumu 2010. gada 31. decembrī.

2) ES3 kopējais rādītājs ietver Dānijas, Zviedrijas un Lielbritānijas svērto ieguldījumu.

3) ES8 kopējais rādītājs ietver astoņu ārpus euro zonas esošo valstu (2010. gada 31. decembrī), kuras pievienojās ES 2004. un 2007. gadā, svērto ieguldījumu.

Runājot par finansējumu, ārvalstutiešo investīciju ieplūdes 2010. gadā stabilizējās vai palielinājās gandrīz visās ārpus euro zonas esošajās valstīs, kuras ES pievienojās 2004. gadā vai vēlāk. Dānija un Zviedrija joprojām bija ārvalstu tiešo investīciju neto eksportētājas. Tekošā konta finansējuma stabilāko sastāvdaļu pieaugums bija vērojams Čehijas Republikā, Lietuvā un Polijā, ko papildināja tīro portfelieguldījumu būtisks palielinājums. Daudzās valstīs citu investīciju saldo joprojām bija negatīvs, un tās galvenokārt bija spēcīgāka aizņemto līdzekļu attiecības samazināšanas procesa sekas. Latvijā un Rumānijā privātā kapitāla ieplūdes 2010. gadā joprojām papildināja starptautisko organizāciju nodrošinātas finanšu atbalsta programmas.

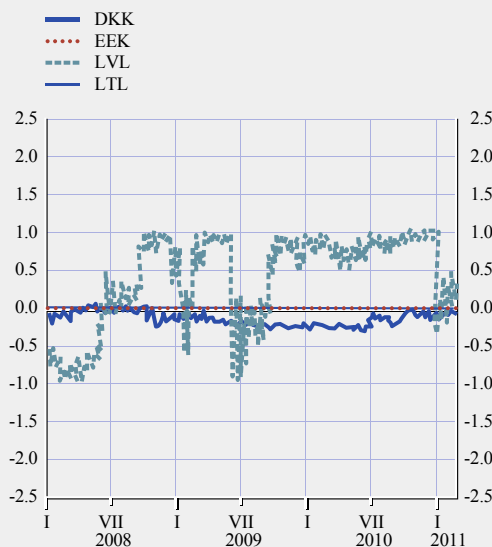
VALŪTU KURSU DINAMIKA

Valūtu kursu dinamiku ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs 2010. gadā spēcīgi ietekmēja atsevišķu valstu valūtas kursa režīmi. Dānijas, Igaunijas, Latvijas un Lietuvas valūtas piedalījās Valūtas kursa mehānismā II (VKM II) ar $\pm 15\%$ standarta svārstību koridoru ap attiecīgās valūtas centrālo kursu attiecībā pret euro, izņemot Dānijas kronu, kam noteikts šaurāks ($\pm 2.25\%$) svārstību koridors (sk. 41. att.). Dalība VKM II atsevišķos gadījumos bija saistīta ar attiecīgo valstu vienpusējām saistībām piemērot šaurāku svārstību koridoru vai saglabāt valūtas padomes režīmu. Šīs vienpusējās saistības nerada ECB nekādus papildu pienākumus. Konkrēti, Igaunijas krona un Lietuvas lits pievienojās VKM II, saglabājot izveidoto valūtas padomes mehānismu, savukārt Latvijas institūcijas pieņēma lēmumu saglabāt centrālajam kursam attiecībā pret euro atbilstošu lata kursu, nosakot $\pm 1\%$ svārstību koridoru.

Igaunijas kronas un Lietuvas lita kurss 2010. gadā atbilda to centrālajam kursam. Latvijas lata kurss attiecībā pret euro joprojām kopumā bija stabils un nepārsniedza vienpusēji noteiktā $\pm 1\%$ svārstību koridora robežas, svārstoties tuvu tā augšējai robežai. Lats 2010. gadā netika pakļauts būtiskam spiedienam, atspoguļojot makroekonomisko apstākļu stabilizēšanos un investoru viedokļa uzlabošanos

41. attēls. Norises to ES valstu valūtās, kuras piedalās VKM II

(dienas dati; novirze no centrālā kursa; procentu punktos)

Avots: ECB.

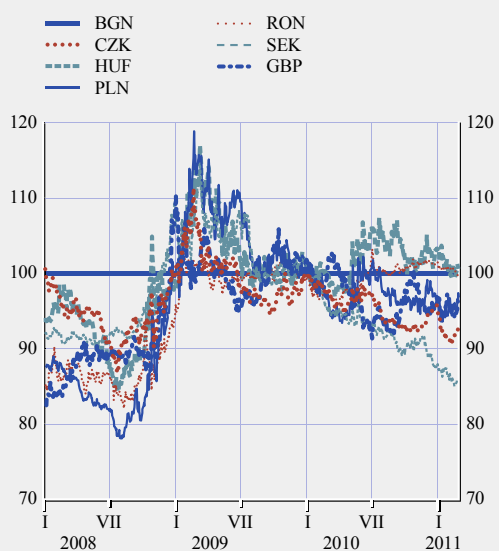
Piezīmes. Pozitīva (negatīva) novirze no centrālā kursa attiecībā pret euro norāda, ka valūtas kurss ir koridora augšējā (apakšējā) daļā. Dānijas kronai tiek piemērots svārstību koridors $\pm 2.25\%$. Visām pārējām valūtām tiek piemērots standarta svārstību koridors $\pm 15\%$. Taču ar vienpusēju apņemšanos Latvijas lata svārstību koridors ir $\pm 1\%$, Lietuvas litam tiek saglabāts valūtas padomes mehānisms, un Igaunijas kronai līdz euro ieviešanai Igaunijā 2011. gada janvārī bija saglabāts valūtas padomes mehānisms. Pēdējais novērojums attiecas uz 2011. gada 25. februāri.

par Latvijas tautsaimniecību. Veicinošs faktors bija arī turpmāka atbilstība ES un SVF vadītās starptautiskās finanšu palīdzības programmas nosacījumiem, un tā joprojām ir būtiska, lai nākotnē nodrošinātu valūtas kursa piesaistes uzticamību.

Saistībā ar ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu valūtām, kas nepiedalījās VKM II, var nodalīt divas valūtu kursu norišu grupas. Čehijas kronas, Polijas zlota, Zviedrijas kronas un Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss attiecībā pret euro turpināja pieaugt, savukārt Ungārijas forinta un Rumānijas lejas kurss kopumā bija stabils (sk. 42. att.). Čehijas kronas, Polijas zlota un Zviedrijas kronas kursa kāpumu veicināja šo valstu tautsaimniecības izaugsme. Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss attiecībā pret euro kopumā pieauga, bet tā svārstības bija spēcīgas. Valūtas, kuru kurss attiecībā pret

42. attēls. Norises to ES valstu valūtu kursos attiecībā pret euro, kuras nepiedalās VKM II

(dienas dati; indekss: 2010. gada 1. janvāris = 100)

Avots: ECB.

Piezīmes. Pieaugums (samazinājums) norāda uz valūtas kursa kāpumu (kritumu). Pēdējais novērojums attiecas uz 2011. gada 25. februāri.

euro palielinājās (izņemot Čehijas kronu un Zviedrijas kronu), nesasniedza līmeni, kāds bija pirms 2008. gada.

Ungārijas forinta kursa attiecībā pret euro īslaicīgie svārstību periodi atspoguļoja politisko saspīlējumu Ungārijā, t.sk. starptautisko organizāciju un valdības sarunu pārtraukšanu un lielāko kredītreitingu aģentūru veikto kredītreitinga pazemināšanu. Rumānijas lejas kurss no 2010. gada janvāra kopumā nemainījās, lai gan bija vērojami īslaicīgi spēcīgāku svārstību periodi, ko galvenokārt izraisīja politiskais saspīlējums un ar to saistītie riski attiecībā uz to fiskālās konsolidācijas pasākumu īstenošanu, kurus paredz vienošanās ar starptautiskajām organizācijām. Bulgārijas levas kurss attiecībā pret euro saglabājās nemainīgs, atspoguļojot uz euro balstītu valūtas padomes mehānismu.

FINANŠU NORISES

Kopumā 2010. gadā finanšu tirgus apstākļi ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs

uzlabojās. Ilgtermiņa procentu likmes, ko nosaka pēc valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmēm, lielākajā daļā valstu pazeminājās, un procentu likmju starpības ar euro zonas valstu valdības obligācijām vidēji samazinājās. Visbūtiskākais ilgtermiņa peļņas likmju sarukums bija Latvijā un Lietuvā sakarā ar makroekonomiskā snieguma uzlabošanos, kā arī to, ka 2010. gada sākumā šīs likmes bija ļoti augstas. Vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu naudas tirgus procentu likmes ievērojami kritās, un to daļēji noteica monetārās politikas likmju samazināšanās. Īpašs izņēmums ir Zviedrija, kurā monetārās politikas likmju straujš kāpums, kas sākās vasarā, ļāva paaugstināt tirgus īstermiņa procentu likmes aptuveni par 150 bāzes punktiem.

Dažu euro zonas valstu parāda vērtspāpīru tirgu svārstībām bija tikai ierobežota ietekme uz ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu kredītriska mijmaiņas (KRM) līgumu procentu likmju starpībām. Kopumā gada laikā vairākumā valstu bija vērojamas tikai nelielas riska prēmiju pārmaiņas. Tomēr ir arī daži nozīmīgi izņēmumi. Baltijas valstīs riska prēmijas vidēji samazinājās aptuveni par 145 bāzes punktiem, līdztekus citiem faktoriem atspoguļojot arī augošu konfidenci attiecībā uz taupības pasākumiem un labāku makroekonomisko situāciju. Turpretī Ungārijā saglabājās bažas par fiskālās konsolidācijas ilgtspēju, kas noteica Ungārijas KRM līgumu procentu likmju starpību palielināšanos aptuveni par 140 bāzes punktiem gada laikā. Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu akciju tirgu pārmaiņas vidēji būtiski pārsniedza euro zonas valstu akciju tirgus. Visuzskatāmāk tas bija vērojams Baltijas valstīs, kur akciju vērtība 2010. gadā paaugstinājās vidēji aptuveni par 55%.

2011. gada sākumā vairākumā valstu turpināja nostiprināties kapitāla vērtspāpīru tirgi, savukārt valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmju dinamika bija dažāda. Ungārijas KRM līgumu procentu likmju starpības kritās aptuveni par 75 bāzes punktiem saistībā ar investoru noskaņojuma uzlabošanos.

MONETĀRĀ POLITIKA

Cenu stabilitāte ir visu ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu monetārās politikas galvenais mērķis. Tomēr monetārās politikas stratēģija dažādās valstīs joprojām ievērojami atšķiras (sk. 11. tabulu).

2010. gada 1. pusgadā daudzas ārpus euro zonas esošo ES valstu centrālās bankas, t.sk. *Česká národní banka*, *Danmarks Nationalbank*, Latvijas Banka, *Magyar Nemzeti Bank* un *Banca Națională a României*, pazemināja galvenās monetārās politikas likmes. Lielākā daļa procentu likmju samazinājumu tika pieņemta,

lai veicinātu banku kredītēšanu un atbalstītu ekonomisko aktivitāti (ņemot vērā, ka daudzās valstīs bija būtiska negatīva ražošanas apjoma starpība). 2010. gada 2. pusgadā un 2011. gada sākumā vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu atvieglojuma cikls beidzās. Visas ārpus euro zonas esošo ES valstu centrālās bankas (izņemot Latvijas Banku), kas šajā laikā bija mainījušas savas galvenās monetārās politikas likmes, t.i., *Danmarks Nationalbank*, *Magyar Nemzeti Bank*, *Narodowy Bank Polski* un *Sveriges Riksbank*, nolēma tās paaugstināt. Vairākumā gadījumu procentu likmju palielināšanas mērķis bija nodrošināt

11. tabula. Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu oficiālās monetārās politikas stratēģijas

	Monetārās politikas stratēģija	Valūta	Raksturojums
Bulgārija	Valūtas kursa mērķis	Bulgārijas leva	Valūtas kursa mērķis: piesaiste euro, nosakot, ka 1 EUR = 1.95583 BGN valūtas padomes mehānisma ietvaros.
Čehijas Republika	Inflācijas mērķis	Čehijas krona	Inflācijas mērķis: 3% ±1 procentu punkts līdz 2009. gada beigām; pēc tam 2% ±1 procentu punkts. Pārvaldīts peldošs valūtas kurss.
Dānija	Valūtas kursa mērķis	Dānijas krona	Dalība VKM II, nosakot ±2.25% pieļaujamo svārstību koridoru ap DKK centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = 7.46038 DKK).
Igaunija	Valūtas kursa mērķis	Igaunijas krona	Piedalījās VKM II, nosakot ±15% pieļaujamo svārstību koridoru ap EEK centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = 15.6466 EEK) un saglabājot valūtas padomes mehānismu kā vienpusējas saistības. 2011. gada janvārī euro kļuva par likumīgu maksāšanas līdzekli Igaunijā, aizstājot Igaunijas kronu saskaņā ar neatsaucami fiksētu kursu 1 EUR = 15.6466 EEK.
Latvija	Valūtas kursa mērķis	Latvijas lats	Dalība VKM II, nosakot ±15% pieļaujamo svārstību koridoru ap lata centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = Ls 0.702804). Latvija saglabā ±1% pieļaujamo svārstību koridoru kā vienpusējas saistības.
Lietuva	Valūtas kursa mērķis	Lietuvas lits	Dalība VKM II, nosakot ±15% pieļaujamo svārstību koridoru ap LTL centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = 3.45280 LTL). Lietuva saglabā valūtas padomes mehānismu kā vienpusējas saistības.
Ungārija	Inflācijas mērķis	Ungārijas forints	Inflācijas mērķis: vidējā termiņa mērķis 3% kopš 2007. gada. Brīvi peldošs valūtas kurss.
Polija	Inflācijas mērķis	Polijas zlots	Inflācijas mērķis: 2.5% ±1 procentu punkts (PCI 12 mēnešu kāpuma temps). Brīvi peldošs valūtas kurss.
Rumānija	Inflācijas mērķis	Rumānijas leja	Inflācijas mērķis: 3.5% ±1 procentu punkts 2010. gada beigās, 3% ±1 procentu punkts 2011. un 2012. gada beigās un 2.5% ±1 procentu punkts ar 2013. gadu. Pārvaldīts peldošs valūtas kurss.
Zviedrija	Inflācijas mērķis	Zviedrijas krona	Inflācijas mērķis: PCI kāpuma temps – 2%. Brīvi peldošs valūtas kurss.
Lielbritānija	Inflācijas mērķis	Lielbritānijas sterliņu mārciņa	Inflācijas mērķis: 2%, to nosaka pēc PCI 12 mēnešu kāpuma. Ja novirze pārsniedz 1 procentu punktu, <i>Bank of England</i> prezidentam Monetārās politikas komitejas vārdā jāraksta atklāta vēstule finanšu ministram. Brīvi peldošs valūtas kurss.

Avots: ECB.

Piezīme: Lielbritānijai PCI ir identisks SPCI.

attiecīgās centrālās bankas vidējā termiņa inflācijas mērķu īstenošanu. Ungārijas un Rumānijas centrālā banka 2010. gadā saglabāja augstākās monetārās politikas procentu likmes (gada beigās – attiecīgi 5.75% un 6.25%), atspoguļojot lielāku inflāciju un riska prēmijas salīdzinājumā ar citām ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm. Augstā monetārās politikas likme Rumānijā atspoguļoja arī centrālās bankas mērķi mazināt ar piedāvājumu saistīto šoku (t.sk. 2010. gada jūlijā veiktās PVN likmes palielināšanas un augstāku pārtikas un enerģijas cenu) netiešās ietekmes risku.

Saistībā ar netradicionāliem monetārās politikas pasākumiem *Bank of England* 2010. gadā saglabāja savu ar centrālās bankas rezervēm finansēto aktīvu pirkšanas apjomu (200 mljrd. Lielbritānijas sterliņu mārciņu). Tas atspoguļoja *Bank of England* Monetārās politikas komitejas spriedumu, ka tās monetārās politikas nostāja joprojām ir atbilstoša, lai sasniegtu inflācijas mērķi vidējā termiņā, un ka inflācijas risku līdzsvars nav tik būtiski mainījies, lai šo politiku pārskatītu. *Sveriges Riksbank* piemērotie netradicionālie pasākumi (fiksētas procentu likmes aizdevumi ar 12 mēnešu termiņu komercbankām) beidzās 2010. gadā. Nekādi jauni netradicionāli pasākumi netika ieviesti, atspoguļojot spēcīgu tautsaimniecības atveseļošanos un kreditēšanas pieauguma paātrināšanos.

COOP HIMMELB(L)AU projektētās ECB jaunās telpas paredzēts pabeigt līdz 2013. gadam. Ēku ansambli veidos trīs galvenie ēku elementi, t.i., dubultais biroju tornis, bijusī Tirgus halle un ieejas ēka.

2. NODAĻA

**CENTRĀLĀS
BANKAS
OPERĀCIJAS UN
DARBĪBA**

I. MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJAS, VALŪTAS MAIŅAS DARĪJUMI UN IEGULDĪJUMU AKTIVITĀTES

I.1. ATKLĀTĀ TIRGUS OPERĀCIJAS UN PASTĀVIGĀS IESPĒJAS

2010. gadā izmantotie Eurosistēmas monetārās politikas instrumenti ietver atklātā tirgus operācijas, piemēram, galvenās refinansēšanas operācijas (GRO), ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas (ITRO) un precizējošās operācijas, pastāvīgās iespējas un obligāto rezervju prasības. "Nodrošināto obligāciju iegādes programma" (NOIP) un "Vērtspapīru tirgu programma" (VTP) tika ieviestas kā pagaidu nestandarta pasākumi, lai novērstu darbības traucējumus euro finanšu tirgu segmentos, kuros ir problēmas.

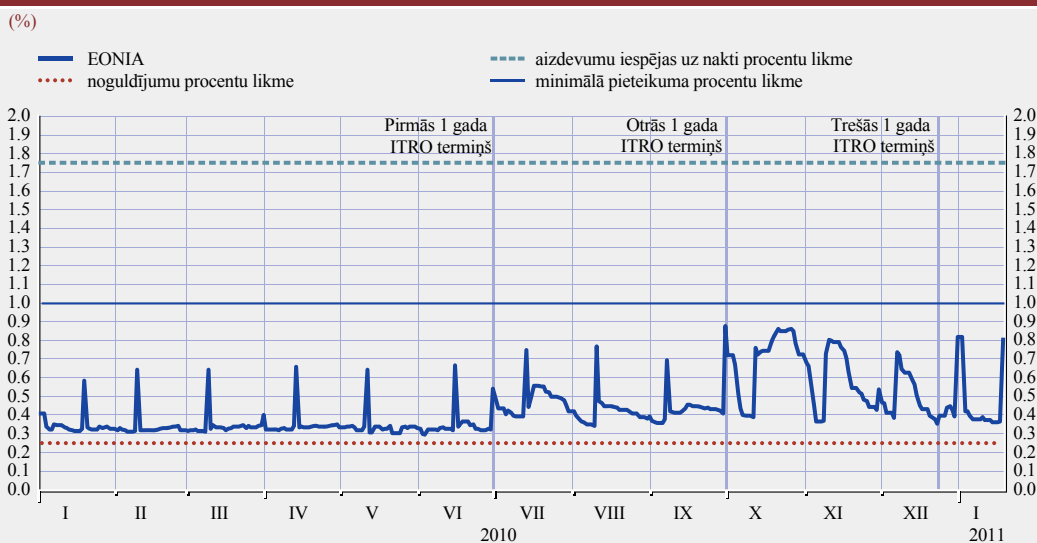
2010. gadā Padome nemainīja galvenās ECB procentu likmes (sk. 43. att.). GRO procentu likme, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme un noguldījumu iespējas procentu likme saglabājās nemainīga – attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%. Tādējādi koridora diapazons bija 150 bāzes punktu.

2010. gada sākumā daži nestandarta monetārās politikas pasākumi, ko ieviesa, reaģējot uz finanšu krīzes pastiprināšanos 2008. gadā, pakāpeniski tika atcelti. Tika nolemts pārtraukt

ITRO ar 6 mēnešu un 12 mēnešu termiņu un papildu ITRO ar 3 mēnešu termiņu un regulārajās ITRO ar 3 mēnešu termiņu atkal izmantot mainīgas procentu likmes izsoles procedūru, sākot ar operāciju, kas notika 2010. gada 28. aprīlī. Vienlaikus GRO un speciāla termiņa refinansēšanas operācijās (ar termiņu viens rezervju prasību izpildes periods) turpināja izmantot pilna apjoma piešķirumu un fiksētas procentu likmes izsoles procedūras. Turklāt pēc 2010. gada 31. janvāra ECB pārtrauca veikt likviditāti palielinošās operācijas ārvalstu valūtā (Šveices frankos un ASV dolāros).

2010. gada 10. maijā Padome lēma par vairākiem pasākumiem, lai novērstu nopietno spriedzi, kas iepriekšējās nedēļās bija radusies dažos finanšu tirgus segmentos. Papildus lēmumam atkal veikt visas refinansēšanas operācijas kā fiksētas procentu likmes izsoles procedūras ar pilna apjoma piešķirumu un 2010. gada 12. maijā organizēt 6 mēnešu ITRO ar pilna apjoma piešķirumu Padome izziņoja "Vērtspapīru tirgu programmu" kā jaunu pasākumu šīs spriedzes novēršanai. Lai nodrošinātu to, ka VTP ietvaros veiktās intervences neietekmē monetārās politikas nostāju, ar VTP palīdzību piešķirto likviditāti absorbē, no banku sektora katru nedēļu

43. attēls. Galvenās ECB procentu likmes un EONIA

Avots: ECB.

piesaistot noguldījumus ar noteikto termiņu. Arī pēc 2010. gada 31. janvāra pārtrauktās pagaidu likviditātes mijmaiņas darījumu līnijas ar ASV Federālo rezervju sistēmu tika atjaunotas 2010. gada maijā, saskaņojot to ar citām centrālajām bankām, un ECB atsāka likviditāti palielinošas operācijas ASV dolāros.

BANKU SISTĒMAS LIKVIDITĀTES VAJADZĪBAS

Nodrošinot likviditāti ar atklātā tirgus operāciju palīdzību, Eurosistēma parasti ņem vērā katru dienu veikto apvienotās euro zonas banku sistēmas likviditātes vajadzību novērtējumu. Šīs likviditātes vajadzības nosaka obligāto rezervju prasību, virsrezervju un autonomo faktoru summa. Autonomie faktori ir tādi Eurosistēmas bilances posteņi (piemēram, banknotes apgrozībā un valdības noguldījumi), kuri ietekmē kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumu kontu turējumus, bet nav tiešā Eurosistēmas likviditātes pārvaldības kontrolē.

Tomēr, izņemot regulāro 2010. gada 28. aprīļa ITRO, visas Eurosistēmas regulāras refinansēšanas operācijas 2010. gadā tika veiktas kā fiksētas procentu likmes izsoles procedūras ar pilna apjoma piešķirumu.¹ Tāpēc refinansēšanas operāciju atlikums joprojām bija

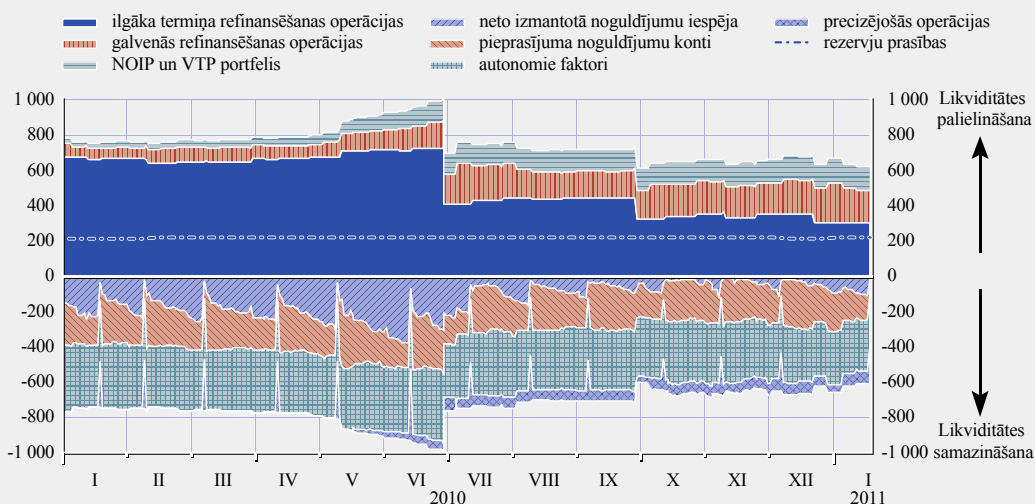
atkarīgs nevis no Eurosistēmas apsvērumiem saistībā ar piedāvājumu, bet gan no darījuma partneru pieprasījuma, tādējādi atspoguļojot to likviditātes izvēli. Pieprasījuma noguldījumu kontu turējumu līmenis virs obligāto rezervju prasībām 2010. gadā bija vidēji 1.26 mljrd. euro – augstāks nekā iepriekšējos gados (2009. gadā – 1.03 mljrd. euro² un 2008. gadā – 1.07 mljrd. euro).

2010. gadā euro zonas banku sistēma turpināja aizņemties likviditāti (kopumā – ar pārpalikumu) un to noguldīt atpakaļ Eurosistēmas kontos, maksājot fiksēto procentu likmi par galvenajām refinansēšanas operācijām un saņemot noguldījumu iespējas procentu likmi, kas nozīmēja, ka starpība bija 75 bāzes punkti. Dienā vidēji neto izmantotā Eurosistēmas noguldījumu iespēja – to var uzskatīt par vienu no kopējā likviditātes pārpalikuma rādītājiem –

- 1 2010. gada 28. aprīļa ITRO minimālā pieteikuma procentu likme bija 1.00%. Tas bija tehnisks un pagaidu pasākums, lai augstas likviditātes apstākļos GRO novērstu par fiksēto procentu likmi zemākas piešķiruma procentu likmes. Indikatīvā piešķiruma summa šajā operācijā bija 15 mljrd. euro; tā kā tika iesniegti pieteikumi tikai par 4.845 mljrd. euro, ECB pilnībā apmierināja visus pieteikumus. Šajā ITRO vidējā svērtā procentu likme bija 1.15%.
- 2 Salīdzinājumā ar 2009. gada pārskatu skaitlis nedaudz koriģēts.

44. attēls. Euro zonas likviditātes faktori 2010. gadā

(mljrd. euro)

Avots: ECB.

palielinājās no gandrīz 180 mljrd. euro 2010. gada janvārī līdz gandrīz 300 mljrd. euro 2010. gada jūnijā, pēc tam būtiski un stabili samazinoties līdz tikai nedaudz virs 50 mljrd. euro 2010. gada decembrī.

Kopējā likviditātes pārpalikuma netiešais samazinājums 2010. gada 2. pusgadā liecina par to, ka refinansējuma atlikuma kopapjoma sarukums, pienākot 1 gada ITRO termiņiem (pirmajai – 1. jūlijā (442.2 mljrd. euro), otrajai – 30. septembrī (75.2 mljrd. euro) un trešajai – 23. decembrī (96.9 mljrd. euro)), netika kompensēts ar ekvivalentu atlikumu palielinājumu īsāka termiņa refinansēšanas operācijās, kas tika veiktas kā fiksētas procentu likmes izsoles procedūras ar pilna apjoma piešķirumu (sk. 44. att.). To var interpretēt kā pierādījumu tam, ka darījuma partneru piesardzības apsvērumu izraisītais Eurosistēmas likviditātes pieprasījums gada laikā samazinājās.

2010. gadā euro zonas banku sistēmas vidējais dienas likviditātes vajadzību apjoms bija 557 mljrd. euro (par 3.5% mazāks nekā 2009. gadā). Galvenais sarukuma iemesls bija autonomo faktoru samazināšanās (par 9%; vidēji līdz 346 mljrd. euro). 2010. gadā vidējais obligāto rezervju prasību apjoms nedaudz saruka (līdz 212 mljrd. euro; 2009. gadā – 216 mljrd. euro; sk. 44. att.).

OBIGĀTO REZERVJU SISTĒMA

Euro zonas kredītiestādēm obligātās rezerves jātur Eurosistēmas pieprasījuma noguldījumu kontos. Tāpat kā līdz šim (kopš 1999. gada), obligāto rezervju prasību apjoms 2010. gadā bija 2% no kredītiestāžu rezervju bāzes (vidēji 212 mljrd. euro; par 2% zemāks nekā 2009. gada vidējais rādītājs). Tā kā par katru rezervju prasību izpildes periodu Eurosistēma atlīdzina rezervju turējumus ar vidējo GRO robežlikmi rezervju prasību izpildes periodā (ja GRO veiktas kā mainīgas procentu likmes izsoles procedūras) vai fiksēto GRO procentu likmi (fiksētas procentu likmes izsoles procedūras gadījumā), obligāto rezervju sistēma banku sektoram neuzliek nodokli. Vienlaikus tā nodrošina monetārās politikas ieviešanas

darbības principu divu svarīgu funkciju izpildi. Pirmkārt, tā veicina naudas tirgus īstermiņa procentu likmju stabilitāti, jo rezervju prasības jāizpilda tikai vidēji visā rezervju prasību izpildes periodā, ļaujot kredītiestādēm izlīdzināt pagaidu un pēkšņas likviditātes ieplūdes un aizplūdes. Otrkārt, tā palielina banku sistēmas likviditātes deficītu, t.i., banku vispārējo vajadzību pēc refinansēšanas no Eurosistēmas, tādējādi parastos tirgus apstākļos nodrošinot vienmērīgu un paredzamu pieprasījumu pēc refinansējuma no Eurosistēmas, kas veicina Eurosistēmas spēju ietekmēt naudas tirgus īstermiņa procentu likmju virzību.

ATKLĀTĀ TIRGUS OPERĀCIJAS

Lai pārvaldītu likviditāti naudas tirgū, Eurosistēma pašlaik izmanto GRO, ITRO, speciāla termiņa refinansēšanas operācijas un precizējošās operācijas. Visām likviditāti palielinošām operācijām jābūt pilnībā nodrošinātām ar ķīlu. GRO ir regulāras operācijas, kas tiek veiktas katru nedēļu, parasti ar 1 nedēļas termiņu. Tās ir galvenais ECB monetārās politikas nostājas paušanas instruments. Regulārās ITRO ir likviditāti palielinošas operācijas ar 3 mēnešu termiņu, kas tiek veiktas katru mēnesi. Tā kā 2010. gada sākumā nestandarta pasākumus pakāpeniski atcēla, papildu ITRO ar 3 un 6 mēnešu termiņu tika pārtrauktas. Tomēr speciāla termiņa refinansēšanas operācijas, kuras ieviesa 2008. gada septembrī un kuru termiņš ir sinhrons ar attiecīgo rezervju prasību izpildes periodu, tika saglabātas. Triju likviditāti palielinošo ITRO ar 1 gada termiņu, par kurām norēķins veikts 2009. gadā, termiņi bija 2010. gada 1. jūlijs, 30. septembris un 23. decembris. Lai izlīdzinātu ietekmi uz likviditāti sakarā ar 6 mēnešu un 1 gada ITRO termiņa iestāšanos, 1. jūlijā, 30. septembrī, 11. novembrī un 23. decembrī tika veiktas četras likviditāti palielinošas precizējošās operācijas.

2010. gadā visas 52 GRO veiktas kā fiksētas procentu likmes izsoles procedūras, kurās apmierināti visi pieteikumi. Atbilstošo darījuma partneru skaits palielinājās no 2157 2009. gadā līdz 2267 2010. gadā. 2010. gadā GRO

piedalījās vidēji 115 darījuma partneru (2009. gadā – 401 darījuma partneris). Vidējais GRO piešķiruma apjoms bija 133.8 mljrd. euro (2009. gadā – 149.8 mljrd. euro; sk. 45. att.). Vidējā piešķiruma summa pirms pirmās 1 gada ITRO termiņa iestāšanās (88.4 mljrd. euro) bija aptuveni puse no vidējās piešķiruma summas 2010. gada 2. pusgadā (179.3 mljrd. euro). 2010. gadā vismazākais darījuma partneru – GRO dalībnieku – skaits (65) tika fiksēts operācijā ar norēķinu 3. martā, bet vismazākais GRO apjoms (54 mljrd. euro) tika piešķirts operācijā ar norēķinu 6. janvārī.

1. pusgadā pirms pirmās 1 gada ITRO termiņa iestāšanās ITRO, papildu ITRO un speciāla termiņa refinansēšanas operācijās piešķirtās likviditātes dienas vidējais atlikums bija 671 mljrd. euro. 2. pusgadā pirms otrās 1 gada ITRO termiņa iestāšanās 30. septembrī dienas vidējais atlikums samazinājās līdz 431 mljrd. euro un turpināja kristies, gada pēdējā ceturksnī sasniedzot 333 mljrd. euro (sk. 45. att.).

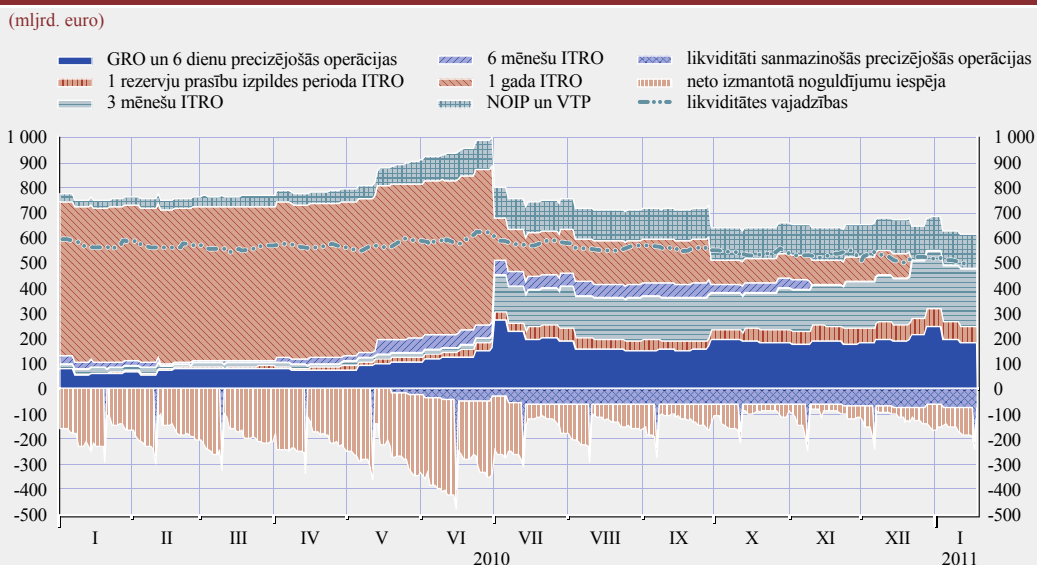
Gada laikā ievērojami palielinājās dalība speciāla termiņa refinansēšanas operācijās (ar termiņu viens rezervju prasību izpildes periods) – no

5.7 mljrd. euro, kas tika izsolīti janvārī, līdz 68 mljrd. euro, kas tika izsolīti decembrī, darījuma partneru skaitam palielinoties astoņas reizes (no 7 līdz 56). Dalība regulārajās 3 mēnešu ITRO bija samērā svārstīga visu 2010. gadu, sākot ar minimālo izsolīto apjomu (2 mljrd. euro) martā līdz maksimumam (149 mljrd. euro) decembrī; vidējais apjoms bija 45.1 mljrd. euro. Visbeidzot, abās 6 mēnešu operācijās, par kurām norēķins veikts 1. aprīlī un 13. maijā, darījuma partneri piedalījās izsolēs kopumā attiecīgi par 18 mljrd. euro un 36 mljrd. euro (sk. 45. att.).

Eurosistēmas centrālās bankas turpināja euro denominēto nodrošināto obligāciju tiešos pirkumus kā daļu no "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas", kuru uzsāka 2009. gada 6. jūlijā. NOIP kopējais mērķa apjoms – vērtspapīri 60 mljrd. euro apjomā, kas tika iegādāti sākotnējā un otrreizējā tirgū programmas pastāvēšanas 12 mēnešu laikā, tika sasniegts 2010. gada 30. jūnijā. Kopā ar VTP, Eurosistēmai veicot tiešos pirkumus, 2010. gadā tika nodrošināti 134.8 mljrd. euro (sk. 45. att.).

ECB, ja nepieciešams, var veikt likviditāti palielinošas un likviditāti samazinošas

45. attēls. Monetārās politikas operāciju atlikumi

Avots: ECB.

precizējošās operācijas, lai pārvaldītu likviditāti tirgū un ietekmētu procentu likmju virzību. Padomes lēmums ar 2008. gada 6. oktobri paplašināt piekļuvi precizējošām operācijām, piešķirot atbilstības statusu visiem tiem darījuma partneriem, kuri atbilst daļībai Eurosistēmas atklātā tirgus operācijās, ko veic kā standartizoles procedūras, un kuri turklāt atbilst attiecīgo NCB noteiktajiem atlases kritērijiem, 2010. gadā palika spēkā.

Lai atkal absorbētu ar "Vērtspapīru tirgu programmas" palīdzību piešķirto likviditāti, ECB veica likviditāti samazinošas precizējošās operācijas, piesaistot termiņnoguldījumus ar 1 nedēļas termiņu, un to nedēļas apjoms atbilda pašas VTP apjomam, par kuru veikts norēķins. Šīs precizējošās operācijas tika organizētas kā mainīgas procentu likmes izsoles procedūras ar maksimālo pieteikuma procentu likmi 1%. Turklāt ECB veica regulāras precizējošās operācijas, lai novērstu likviditātes nesabalansētību rezervju prasību izpildes perioda pēdējā dienā. Notika 12 likviditāti samazinošas operācijas ar 1 dienas termiņu, ko veica kā mainīgas procentu likmes izsoles procedūras ar maksimālo pieteikuma procentu likmi, kas vienāda ar GRO fiksēto procentu likmi. Ar šo operāciju palīdzību vidēji tika absorbēti 232 mljrd. euro, piedaloties 171 dalībniekam (sk. 45. att.).

PASTĀVĪGĀS IESPĒJAS

Darījuma partneri pēc savas iniciatīvas var izmantot abas pastāvīgās iespējas, lai saņemtu likviditāti darījumos uz nakti pret atbilstošu nodrošinājumu vai arī lai Eurosistēmā veiktu noguldījumus uz nakti. 2010. gada beigās 2 395 darījuma partneriem bija pieeja aizdevumu iespējai uz nakti, bet 2 789 darījuma partneriem – noguldījumu iespējai.

Šo iespēju procentu likmes veido darījumu uz nakti procentu likmes augstāko un zemāko robežu un tādējādi veic svarīgu funkciju, īstenojot monetāro politiku. Koridors, ko veido abu patstāvīgo iespēju procentu likmes, tika saglabāts 150 bāzes punktu diapazonā simetriski ap GRO procentu likmi, kas joprojām

palika nemainīga (1.00%). Tas tika darīts, lai noguldījumu iespējas procentu likme paliktu virs 0, tādējādi saglabājot stimulu darījuma partneriem veikt darījumus beznodrošinājuma darījumu uz nakti tirgū.

Bieži tika izmantota noguldījumu iespēja, īpaši 2010. gada 2. ceturksnī, kad bija vērojams jauns rekords – 384.3 mljrd. euro (11. jūnijā). Vidējais dienā izmantotais noguldījumu iespējas apjoms bija 145.9 mljrd. euro (208.5 mljrd. euro periodā no 2008. gada 9. oktobra līdz 31. decembrim; 2009. gadā – 109 mljrd. euro). Taču 2. pusgadā noguldījumu iespējas izmantošana būtiski un stabili samazinājās. 2010. gadā noguldījumu iespējas izmantošanas tendence kopumā bija līdzīga tai, kāda tika novērota katrā rezervju prasību izpildes periodā: katra perioda sākumā apjoms bija mazāks, bet pēc tam pieauga, jo arvien vairāk darījuma partneru izpildīja savas rezervju prasības.

Vidējais dienā izmantotais aizdevumu iespējas uz nakti apjoms bija 0.62 mljrd. euro (2009. gadā – 1 mljrd. euro). Šis tālākais kritums varētu apstiprināt nenoteiktības samazināšanos attiecībā uz atsevišķu banku likviditātes vajadzībām, beznodrošinājuma darījumu uz nakti starpbanku tirgus darbības uzlabošanos un – īpaši šajā gadā – piešķirumu apjomīgumu refinansēšanas operācijās.

MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJU ATBILSTOŠIE AKTĪVI

Saskaņā ar ECBS Statūtiem un centrālo banku praksi visā pasaulē visām Eurosistēmas kredītooperācijām jābūt atbilstošam nodrošinājumam. Pietiekamības koncepcija, pirmkārt, nozīmē, ka Eurosistēma lielā mērā pasargāta no zaudējumiem, veicot kredītooperācijas, un, otrkārt, ka plašam darījuma partneru lokam jābūt iespējai saņemt pietiekamu nodrošinājumu, lai Eurosistēma gan ar monetārās politikas operāciju, gan ar maksājumu sistēmu operācijās dienas ietvaros izsniegtā kredīta palīdzību varētu nodrošināt tādu likviditātes apjomu, kādu tā uzskata par nepieciešamu. Lai to veicinātu, Eurosistēma visās savās kredītooperācijās kā nodrošinājumu

pieņēma plašu aktīvu klāstu. Šī Eurosistēmas nodrošinājuma sistēmas iezīme vienlaikus ar to, ka pieeja Eurosistēmas atklātā tirgus operācijām nodrošināta plašam darījuma partneru lokam, bijusi būtiska, veicinot monetārās politikas īstenošanu stresa laikā. Darbības principiem piemītošais elastīgums ļāvis finanšu krīzes laikā Eurosistēmai nodrošināt nepieciešamo likviditāti, lai uzlabotu naudas tirgus pavājināto darbību, bez lieliem nodrošinājuma ierobežojumiem. 2008. gada beigās ieviestie pasākumi atbilstošā nodrošinājuma saraksta paplašināšanai palika spēkā līdz 2010. gada beigām.

Atbilstošā nodrošinājuma vidējais apjoms 2010. gadā salīdzinājumā ar 2009. gadu palielinājās par 7% (līdz 14 trlj. euro; sk. 46. att.). Valdības parāds (5.8 trlj. euro) veidoja 41% no kopapjoma, betatlikušo tirgojamā nodrošinājuma daļu – nenodrošinātās banku obligācijas (2.7 trlj. euro jeb 19%), nodrošinātās banku obligācijas (1.5 trlj. euro jeb 11%), uzņēmumu obligācijas (1.5 trlj. euro jeb 11%), ar aktīviem

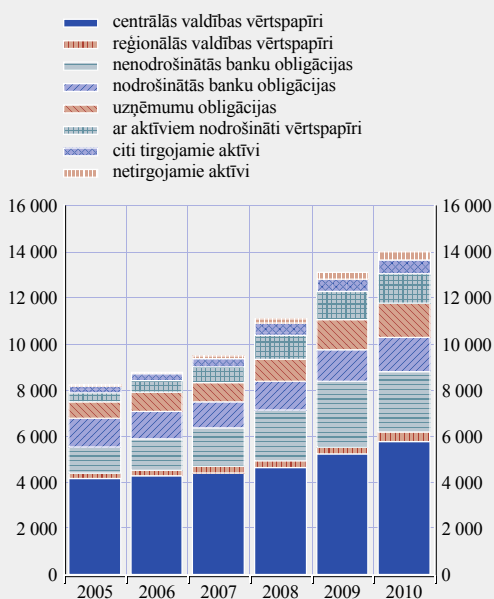
nodrošināti vērtspapīri (1.3 trlj. euro jeb 9%) un citas obligācijas (0.6 trlj. euro jeb 4%), piemēram, starpvalstu organizāciju emitētās obligācijas. 2010. gada beigās kopējais tirgojamo aktīvu, kas kļuva atbilstoši sakarā ar 2008. gadā ieviestajiem pasākumiem, apjoms bija 1.3 trlj. euro. Atbilstošā nodrošinājuma sarakstā ietilpst arī netirgojamie aktīvi, galvenokārt kredītprasības (t.i., banku aizdevumi). Pretstatā tirgojamiem aktīviem kredītprasību atbilstību nav iespējams novērtēt, ja vien tās nav reģistrētas Eurosistēmā, tāpēc potenciāli atbilstošo netirgojamo aktīvu apjomu nevar tik vienkārši noteikt. Ņemot vērā šo nepilnību, netirgojamo aktīvu apjoms, ko darījuma partneri izmantojuši kā nodrošinājumu Eurosistēmas kredītooperācijās, 2010. gadā sasniedza 0.4 trlj. euro jeb 3% no Eurosistēmas kopējā atbilstošā nodrošinājuma. Uz laiku ieviestais pazeminātais kredītpējas sliekšnis, lai paplašinātu atbilstošā nodrošinājuma sarakstu, arī tika piemērots netirgojamiem aktīviem.

Tirgojamo un netirgojamo aktīvu, ko darījuma partneri izmantoja kā nodrošinājumu Eurosistēmas kredītooperācijās, vidējā vērtība nedaudz samazinājās (no 2 034 mljrd. euro 2009. gadā līdz 2 010 mljrd. euro 2010. gadā). Šis kritums galvenokārt atspoguļoja to, ka 2010. gadā darījuma partneriem vidēji bija mazākas likviditātes vajadzības. Tomēr, neraugoties uz sarukušajām likviditātes vajadzībām, darījuma partneri glabāja kopumā līdzīga liela apjoma papildu nodrošinājumus Eurosistēmā, tāpat kā viņi to darīja, reaģējot uz finanšu tirgu svārstībām (sk. 47. att.). Tāpēc noguldītā nodrošinājuma daļa, kas netika izmantota, lai segtu monetārās politikas operācijās izsniegtos kredītus, salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem palielinājās līdz ievērojami augstākam līmenim. Tas norāda, ka nodrošinājuma trūkums kopumā nav bijis sistēmisks šķērslis Eurosistēmas darījuma partneriem.

Attiecībā uz izmantotā nodrošinājuma struktūru (sk. 48. att.) ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru vidējais īpatsvars mazliet pieauga (no 23% 2009. gadā līdz 24% 2010. gadā), tādējādi tie kļuva par lielāko aktīvu kategoriju, ko izmanto

46. attēls. Atbilstošais nodrošinājums aktīvu veidu dalījumā

(mljrd. euro; gada vidējie rādītāji)

Avots: ECB.

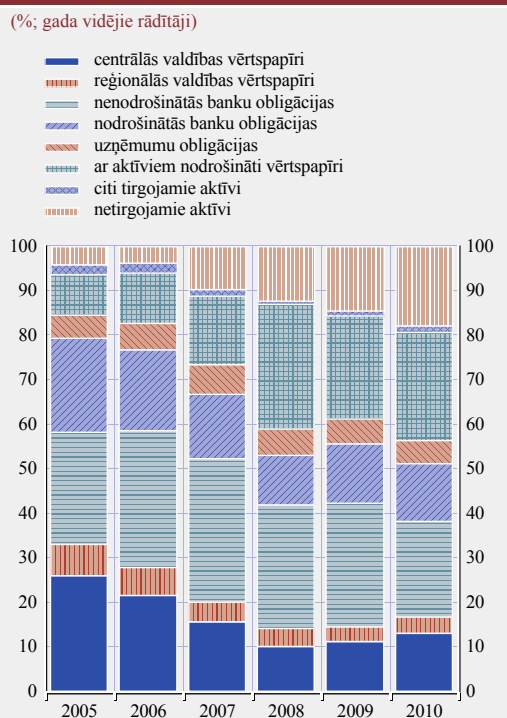
47. attēls. Eurosistēmas kredītooperācijās izmantotā nodrošinājuma un monetārās politikas operāciju kredītu atlikuma attiecība¹⁾

Avots: ECB.

1) Izmantotais nodrošinājums nozīmē aktīvus, kas noguldīti kā nodrošinājums valstīs, kur darbojas pūla sistēma, un aktīvus, kas izmantoti kā nodrošinājums valstīs, kur darbojas iezīmēšanas sistēma.

48. attēls. Nodrošinājumam izmantotie aktīvi (t.sk. kredīprasības) veidu dalījumā

Avots: ECB.

kā Eurosistēmas nodrošinājumu, taču kopējais iesniegtais apjoms saglabājās stabils. Izmantotajā nodrošinājumā 2010. gadā banku nenodrošināto obligāciju īpatsvars turpināja samazināties (līdz 21%). Netirgojamo aktīvu nozīme joprojām pieauga, to īpatsvaram palielinoties no 14% 2009. gadā līdz 18% 2010. gadā. Turklāt arī sakarā ar valsts parāda krīzi dažās euro zonas valstīs centrālās valdības obligāciju vidējais īpatsvars turpināja pieaugt (no 11% 2009. gadā līdz 13% 2010. gadā). Aktīvu kategorijas, kuras bija uz laiku atbilstošas līdz 2010. gada beigām, veidoja aptuveni 1% no kopējā tirgojamā nodrošinājuma, kas tika izmantots līdz 2010. gada beigām.

RISKA VADĪBAS JAUTĀJUMI

Eurosistēma mazina darījuma partneru saistību neizpildes risku Eurosistēmas kredītooperācijās, pieprasot darījuma partneriem sniegt atbilstošu nodrošinājumu. Tomēr Eurosistēma joprojām pakļauta vairākiem finanšu riskiem, t.sk. kredītriskam, tirgus riskam un likviditātes riskam, ja kāds darījuma partneris nespēj pildīt savas saistības. Turklāt Eurosistēma pakļauta valūtas riskam, veicot likviditāti palielinošas operācijas ārvalstu valūtās pret euro denominētu nodrošinājumu. Lai samazinātu visus šos riskus līdz pieņemamam līmenim, Eurosistēma par nodrošinājumu pieņemtajiem aktīviem nosaka augstus kredītstandartus, katru dienu novērtē nodrošinājumu un piemēro atbilstošus riska kontroles pasākumus. Jaunās Riska vadības komitejas izveidošana turpināja veicināt Eurosistēmas riska vadības sistēmas nostiprināšanu (sk. arī 10. nodaļas 1.5. un 1.6. sadaļu).

Eurosistēma kā piesardzības pasākumu izveidojusi drošības rezervi potenciāla deficīta gadījumiem, ko varētu radīt no darījuma partneriem saņemtā nodrošinājuma zaudējums to bankrota gadījumā. Drošības rezerves apjoms katru gadu tiek pārskatīts atkarībā no iespējamās nodrošinājuma atsavināšanas un atbilstoši atgūšanas izredzēm. Kopumā kredītooperāciju finanšu riski tiek kvantitatīvi novērtēti, un par tiem regulāri tiek ziņots ECB lēmējinstīcijām.

2010. gadā ECB veica vairākas savu atbilstības kritēriju un riska kontroles sistēmas korekcijas. Padome nolēma saglabāt minimālo kredītsliksni tirgojamiem un netirgojamiem aktīviem Eurosistēmas nodrošinājuma sistēmā investīciju kategorijas līmenī (t.i., BBB-/Baa3) pēc 2010. gada beigām, izņemot ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru gadījumus. Šā lēmuma rezultātā ECB 2010. gada 8. aprīlī izziņoja un 2010. gada 28. jūlijā publicēja jaunu sarakstu, kas precīzi sadala diskontus atbilstoši attiecīgo aktīvu termiņu, likviditātes kategoriju un kredīta kvalitātes atšķirībām un kas balstās uz atbilstošo aktīvu riska raksturlielumu aktualizētu novērtējumu un atbilstošo aktīvu reālo izmantojumu no darījuma partneru puses. Turklāt tika ieviesti daži grozījumi tirgojamo aktīvu likviditātes kategoriju definīcijā, kā arī papildu novērtējuma samazināšanas piemērošanā teorētiski novērtētiem aktīviem. Jaunais saraksts stājās spēkā 2011. gada 1. janvārī.

2010. gada 3. maijā Padome nolēma līdz turpmākam paziņojumam apturēt minimālā kredītreitīga sliksņa piemērošanu nodrošinājuma atbilstības prasībām Eurosistēmas kredītoperācijās Grieķijas valdības emitēto vai garantēto tirgojamo parāda instrumentu gadījumā. Šis lēmums tika pieņemts (arī no riska vadības perspektīvas) pēc Padomes sniegtā pozitīvā novērtējuma ekonomisko un finanšu korekciju programmai, ko apsprieda ar Eiropas Komisiju (sadarbībā ar ECB) un SVF un ko apstiprināja Grieķijas valdība vienlaikus ar ciešo Grieķijas valdības apņemšanos programmu pilnībā izpildīt.

2010. gada 9. oktobrī Padome lēma par vairākām jaunām euro zonas monetārās politikas īstenošanas pamatprincipu korekcijām. Šis pārmaiņas ietvēra skaidrākus un stingrākus nosacījumus ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru atbilstībai, par papildu izņēmumu ieviešanu attiecībā uz ciešo saikņu aizliegumu, formulējuma precizēšanu attiecībā uz darījuma partneru un aktīvu piekļuves pārtraukšanu, ierobežošanu vai izslēgšanu piesardzības apsvērumu dēļ vai saistību neizpildes gadījumā, un skaidrojumus par attieksmi pret gadījumiem,

kad darījuma partneris nespēj pilnībā nodrošināt ar ķīlu likviditāti palielinošu operāciju.

Lai palielinātu caurredzamību ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru jomā, tādējādi dodot iespēju veikt uz informāciju vairāk balstītus riska novērtējumus šādiem aktīviem un palīdzot atjaunot uzticību vērtspapīrošanas tirgiem, Padome 2010. gada 16. decembrī nolēma noteikt informācijas sniegšanas prasības par katru ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru aizdevumu Eurosistēmas nodrošinājuma sistēmas ietvaros. Padome plāno ieviest informācijas prasības par katru aizdevumu aptuveni 18 mēnešu laikā no minētā datuma – vispirms neliela apjoma ar hipotēkām nodrošinātiem vērtspapīriem un pēc tam pakāpeniski pārējiem ar aktīviem nodrošinātiem vērtspapīriem.

Kad tirgus dalībnieki būs izveidojuši nepieciešamo datu apstrādes infrastruktūru, kas ļauj apstrādāt, pārbaudīt un nosūtīt datus, noteikums par informāciju par katru aizdevumu kļūs par attiecīgo instrumentu atbilstības prasību. Eurosistēma turpinās pieņemt vērtspapīrus, kas neatbilst jaunajiem informācijas kritērijiem, līdz brīdim, kad prasība nodrošināt kredītu līmeņa informāciju stāsies spēkā.

1.2. VALŪTAS MAIŅAS DARĪJUMI UN DARĪJUMI AR CITĀM CENTRĀLAJĀM BANKĀM

Eurosistēma 2010. gadā neveica intervences valūtas tirgū. Turklāt ECB neveica arī valūtas maiņas darījumus valūtās, kas piedalās Valūtas kursa mehānismā II. Pastāvīgā vienošanās starp ECB un SVF par SVF Speciālo aizņēmuma tiesību (SDR) darījumu veikšanas ECB vārdā veicināšanu ar citiem SDR turētājiem 2010. gadā tika izmantota tikai vienā gadījumā.

Vienošanās par valūtu mijmaiņas darījumiem (mijmaiņas darījumu līniju), ko ECB ar ASV Federālo rezervju sistēmu izveidoja 2007. gadā, lai novērstu sasprindzinājumu Eiropas ASV dolāru finansējuma tirgos, beidzās 2010. gada 1. februārī. Saistībā ar Federālo rezervju sistēmas ASV dolāru termiņizsoļu iespēju un

ciešā sadarbībā ar pārējām centrālajām bankām Eurosistēma saviem darījuma partneriem nodrošināja finansējumu ASV dolāros, kas saņemts, izmantojot šīs mijmaiņas darījumu līnijas, pret Eurosistēmas kredītooperācijām atbilstošu nodrošinājumu. 2010. gada janvārī Eurosistēma veica četras operācijas kā fiksētas procentu likmes izsoles procedūras ar pilna apjoma piešķirumu un 7 dienu termiņu. Lēmums neturpināt likviditātes mijmaiņas darījumu līniju tika pieņemts sakarā ar situācijas uzlabošanās finanšu tirgos 2009. gadā. Tomēr 10. maijā pagaidu mijmaiņas darījumu līnija tika atjaunota kā daļa no pasākumu kopuma, lai novērstu dažos tirgus segmentos vēroto nopietno spriedzi, kura atsākās saistībā ar valsts parāda krīzi dažās euro zonas valstīs. Konkrētāk, šīs līnijas atjaunošana tika veikta, lai palīdzētu mazināt spiedienu ASV dolāru naudas tirgos un novērstu spriedzes izplatīšanos citos tirgos. Šīs operācijas veica *repo* darījumu veidā kā fiksētas procentu likmes izsoles procedūras ar pilna apjoma piešķirumu. No 2010. gada maija līdz 2011. gada 25. februārim Eurosistēma veica 32 operācijas ar 7 dienu termiņu, kā arī vienu operāciju ar 14 dienu termiņu (22. decembrī) un vienu operāciju ar 84 dienu termiņu (18. maijā).

Eurosistēma turpināja nodrošināt Šveices franku likviditāti saviem darījuma partneriem, 2010. gada janvārī veicot četras mijmaiņas operācijas ar 7 dienu termiņu. Šīs operācijas notika euro un Šveices franku mijmaiņas darījumu veidā par fiksētu cenu un ar maksimālo piešķiruma apjomu, ko ECB noteica sadarbībā ar Šveices Nacionālo banku. Tā kā pieprasījums bija samazinājies un situācija finansējuma tirgū – uzlabojusies, ECB 2010. gada 18. janvārī paziņoja, ka Padome vienojusies ar Šveices Nacionālo banku pēc 2010. gada 31. janvāra pārtraukt likviditāti nodrošinošos mijmaiņas darījumus Šveices frankos ar 1 nedēļas termiņu.

Centrālo banku sadarbības ietvaros ECB un *Bank of England* 2010. gada 17. decembrī paziņoja par pagaidu likviditātes mijmaiņas darījumu iespēju, saskaņā ar kuru *Bank of*

England varētu, ja nepieciešams, izsniegt ECB 10 mljrd. Lielbritānijas sterliņu mārciņu apmaiņā pret euro. Saskaņā ar vienošanos, kas beidzas 2011. gada septembra beigās, *Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland* būs pieejamas Lielbritānijas sterliņu mārciņas kā piesardzības pasākums, lai šajā valūtā nodrošinātu banku sistēmas īslaicīgas likviditātes vajadzības. 2010. gadā šī mijmaiņas darījumu iespēja netika izmantota.

2010. gada 31. decembrī tika veikts norēķins par likviditāti palielinošu *repo* darījumu ar 3 dienu termiņu 1.8 mljrd. euro apjomā. Šo darījumu veica ECB saistībā ar ārpus euro zonas esošo valstu centrālo banku likviditātes pasākumiem.

1.3. "VĒRTSPAPĪRU TIRGU PROGRAMMA"

2010. gada maijā Padome nolēma izveidot "Vērtspapīru tirgu programmu". Šīs pagaidu un esošās programmas mērķis ir risināt dažos parāda vērtspapīru tirgus segmentos radušās problēmas un nodrošināt pienācīgu monetārās politikas transmisijas mehānismu. Praksē programmu īsteno Eurosistēmas portfeļu pārvaldītāji, kas veic konkrētu euro zonas parāda vērtspapīru pirkumus tirgus intervencēs. Līdz 2010. gada 31. decembrim Eurosistēma VTP ietvaros bija iegādājusies vērtspapīrus kopā aptuveni 73.5 mljrd. euro apjomā.³

Lai atkal absorbētu ar "Vērtspapīru tirgu programmas" palīdzību piešķirto likviditāti, ECB veica likviditāti samazinošas precizējošas operācijas, piesaistot termiņnoguldījumus ar 1 nedēļas termiņu, un to nedēļas apjoms atbilda pašas VTP apjomam, par kuru veikts norēķins (sk. sadaļu "Atklātā tirgus operācijas" šīs nodaļas sākumā).

³ Sīkāku informāciju par VTP sniedz ECB 2010. gada 10. maija paziņojums preseī, ECB 2010. gada 14. maija lēmums, ar ko izveido "Vērtspapīru tirgu programmu", un dati, ko publicē kā daļu no Eurosistēmas nedēļas finanšu pārskata.

I.4. "NODROŠINĀTO OBLIGĀCIJU IEGĀDES PROGRAMMA"

Jūnija beigās tika pabeigti pirkumi citas – "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" – ietvaros. Eurosistēma veica iegādes NOIP ietvaros 60 mljrd. euro apjomā nominālajā izteiksmē šīs programmas īstenošanas viena gada laikā – no 2009. gada 6. jūlija līdz 2010. gada 30. jūnijam. Šīs programmas, kas bija viena no ECB pastiprinātā kredītēšanas atbalsta principa sastāvdaļām, mērķis bija palīdzēt atdzīvināt nodrošināto obligāciju tirgu. Viena no galvenajām NOIP panākumu pazīmēm ir pamanāmā aktivitātes atjaunošanās nodrošināto obligāciju sākotnējā tirgū. Laikā no NOIP izsludināšanas līdz tās noslēgumam notika 175 jaunu NOIP atbilstošu nodrošināto obligāciju emisijas un 55 jau eksistējošu NOIP atbilstošu nodrošināto obligāciju papildemisijas kopā aptuveni 184 mljrd. euro apjomā.⁴ Kopš 2010. gada marta vērtspapīru turējumi NOIP ietvaros ir pieejami aizdevumiem pēc pieprasījuma atbilstošiem darījuma partneriem pret atbilstošu ķīlu. Lai gan šī kredītēšanas aktivitāte bija ierobežota apjoma ziņā, tiek uzskatīts par lietderīgu, ka tirgus pienācīgai funkcionēšanai vērtspapīru turējumi NOIP ietvaros principā ir pieejami aizdevumiem.

I.5. IEGULDĪJUMU AKTIVITĀTES

ECB ieguldījumu aktivitātes, kas nav saistītas ar VTP un NOIP (sk. iepriekš), tiek organizētas tā, lai nodrošinātu, ka ieguldījumu lēmumu pieņemšanā nevarētu izmantot nekādu iekšēju informāciju par centrālās bankas politikas īstenošanas pasākumiem. Noteikumu un procedūru kopums, t.s. Ķīnas mūris, nodrošina, lai iekšējā informācija par ECB un citu centrālo banku monetāro un valūtas maiņas politiku nenonāk pie ECB Investīciju nodaļas darbiniekiem vai to NCB darbiniekiem, kuras iesaistītas ECB ieguldījumu aktivitātēs. Ja iekšējā informācija tīši vai netīši nonāk pie šiem darbiniekiem, ECB ieguldījumu aktivitātes

var tikt pilnībā vai daļēji apturētas – tas nozīmē, ka ECB ieguldījumu portfeļu sastāvā salīdzinājumā ar to attiecīgajiem etaloniem nedrīkst būt nekādu pārmaiņu.

ĀRĒJO REZERVJU PĀRVALDĪŠANA

Sākotnēji ECB ārējo rezervju portfelis tika veidots, izmantojot euro zonas NCB ārējo rezervju aktīvu pārvedumus. Laika gaitā portfeļa sastāvs atspoguļo ieguldīto aktīvu tirgus vērtības pārmaiņas, kā arī ECB valūtas maiņas un zelta operācijas. ECB ārējo rezervju galvenais mērķis ir nodrošināt, lai Eurosistēmai nepieciešamības gadījumā būtu pietiekami daudz likvīdu resursu valūtas politikas operāciju veikšanai to valstu valūtās, kuras nav ES dalībvalstis. ECB ārējo rezervju pārvaldīšanas mērķi to svarīguma secībā ir likviditāte, drošība un atdeve.

ECB ārējo rezervju portfeli veido ASV dolāri, Japānas jenas, zelts un SDR. ECB un tās euro zonas NCB, kuras vēlas darboties kā ECB aģenti, aktīvi pārvalda ASV dolāra un Japānas jenas rezerves. Lai palielinātu ECB ieguldījumu operāciju efektivitāti, kopš 2006. gada janvāra darbojas t.s. valūtu specializācijas modelis. Saskaņā ar šo modeli katrai NCB, kas vēlas piedalīties ECB ārējo rezervju pārvaldīšanā, vai NCB grupai, kas apvienojusies šim mērķim, iedalīta kāda daļa no ASV dolāru vai Japānas jenu portfeļa.⁵ *Eesti Pank* izteica ieinteresētību iesaistīties ECB ārējo rezervju pārvaldīšanas aktivitātēs un izveidoja pūlu kopā ar *Suomen Pankki – Finlands Bank*, lai veiktu šīs aktivitātes kopā, tādējādi abas NCB kopā pārvalda daļu no ECB Japānas jenu portfeļa ECB vārdā.

4 Sīkāka informācija par NOIP sniegta NOIP mēneša ziņojumos, kas publicēti laikā no 2009. gada augusta līdz 2010. gada jūnijam, ECB 2010. gada augusta "Mēneša Biļetena" ielikumā *Covered bond market developments and the covered bond purchase programme* ("Nodrošināto obligāciju tirgus norises un "Nodrošināto obligāciju iegādes programma") un ECB speciālo pētījumu sērijas 122. publikācijā *The impact of the Eurosystem's covered bond purchase programme on the primary and secondary markets*, kas publicēta 2011. gada janvārī.

5 Sīkāku informāciju sk. ECB 2006. gada aprīļa "Mēneša Biļetena" rakstā *Portfolio management at the ECB* ("Portfeļu pārvaldība ECB").

ECB tīro ārējo rezervju aktīvu vērtība⁶ saskaņā ar pašreizējiem valūtu kursiem un tirgus cenām palielinājās no 51 mljrd. euro 2009. gada beigās līdz 60.6 mljrd. euro 2010. gada beigās, t.sk. 43.2 mljrd. euro bija ārvalstu valūtās (Japānas jenās un ASV dolāros), un 17.4 mljrd. euro – zeltā un SDR. Piemērojot 2010. gada beigu valūtu kursus, ASV dolāros denominētie aktīvi veidoja 76% no ārvalstu valūtas rezervēm, savukārt Japānas jenās denominētie aktīvi – 24%. Ārvalstu valūtu portfeļa vērtības pieaugums (13%) galvenokārt atspoguļoja Japānas jenas un ASV dolāra kursa attiecībā pret euro kāpumu gada laikā (attiecīgi 22.6% un 7.8%), kā arī pozitīvo ieguldījumu no portfeļa pārvaldīšanas rezultātā gūtā kapitāla pieauguma un procentu ienākumiem. Zelta un SDR turējumu vērtība palielinājās aptuveni par 37%. Šo pieaugumu galvenokārt noteica zelta kursa paaugstināšanās 2010. gadā aptuveni par 38% (euro izteiksmē). 2010. gadā ECB zelta turējumu vērtība nemainījās, bet tā pieauga 2011. gada sākumā, kad *Eesti Pank* veica zelta kā daļas no saviem ārējo rezervju aktīviem pārvedumu uz ECB.

2010. gadā to atbilstošo instrumentu saraksts, kuros var ieguldīt ECB ārējo rezervju portfeļa aktīvus, nemainījās. Oktobrī tika uzsākta automātiskās vērtspapīru aizdošanas programmas ECB piederošajiem ASV dolāros denominētajiem aktīviem piemērošana portfeļa daļai, ko ECB vārdā pārvalda *Deutsche Bundesbank*.

PAŠU KAPITĀLA PĀRVALDĪŠANA

ECB pašu kapitāla portfeli veido ECB apmaksātā kapitāla ieguldītās daļas, kā arī vispārējo rezervju fondā turētās summas un uzkrājumi valūtas kursa, procentu likmes un zelta cenas riskam. Šā portfeļa mērķis ir nodrošināt ECB ar ienākumiem, lai palīdzētu segt darbības izdevumus. Pašu kapitāla pārvaldīšanas mērķis ir palielināt gaidāmos ienākumus saskaņā ar bezzaudējumu nosacījumu noteiktā konfidences līmenī. Portfelis ieguldīts euro denominētos fiksētā ienākuma aktīvos.

Portfeļa vērtība faktiskajās tirgus cenās pieauga no 11.8 mljrd. euro 2009. gada beigās līdz 13.3 mljrd. euro 2010. gada beigās. Tirgus vērtības kāpumu noteica ECB apmaksātā kapitāla pieaugums, kas stājās spēkā 2010. gada 29. decembrī, kā arī ienākumi no ieguldījumiem.

2010. gadā to atbilstošo instrumentu saraksts, kuros var ieguldīt ECB pašu kapitāla portfeļa aktīvus, nemainījās.

Lai izpildītu ECB esošās t.s. Ķīnas mūra stingrās prasības, NOIP un VTP ieviešanas dēļ 2010. gadā daļēji tika iesaldētas ieguldījumu aktivitātes, kas saistītas ar ECB pašu kapitāla portfeli.

RISKA VADĪBAS JAUTĀJUMI

Finanšu riski, kam pakļauta ECB, veicot ieguldījumu aktivitātes, tiek stingri kontrolēti un vērtēti, lai tie nepārsniegtu ECB lēmēj institūciju noteiktos līmeņus. Šādam nolūkam pastāv detalizēta limitu struktūra, un šie limiti katru dienu tiek pārbaudīti. Regulāra pārskatu sniegšana nodrošina to, ka visas ieinteresētās puses saņem pietiekamu informāciju par šo risku līmeni.

2010. gadā ECB turpināja pilnveidot IT infrastruktūru, kas atbalsta ieguldījumu operāciju riska vadības sistēmu. Sistēma, kas tika paplašināta, lai aptvertu ECB "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" ietvaros iegādāto nodrošināto obligāciju portfeli, tagad ietver arī "Vērtspapīru tirgu programmu".

Viens no rādītājiem, ko izmanto tirgus riska kontrolei, ir valūtas riska kvantitatīvais rādītājs (*Value-at-Risk*; VaR), kas nosaka aktīvu portfeļa zaudējumus, kuri netiks pārsniegti

6 Tīrie ārējo rezervju aktīvi tiek aprēķināti kā oficiālie rezervju aktīvi mīnus valūtas mijmaiņas darījumu tīrā faktiskā tirgus vērtība plus rezidentu piesaistītie noguldījumi ārvalstu valūtā mīnus nākotnē paredzētās neto pārmaiņas ārvalstu valūtas turējumos saistībā ar *repo* un nākotnes darījumiem. Sīkāku informāciju par datu avotiem sk. ECB interneta lapā.

noteikta perioda beigās ar noteiktu varbūtību. Šā rādītāja vērtība atkarīga no vairākiem aprēķinā izmantotajiem parametriem, konkrēti, konfidences līmeņa, laika posma ilguma un aplūkotā perioda, kas izmantots, lai noteiktu aktīvu cenu svārstīgumu. Piemēram, aprēķinot šo rādītāju ECB ieguldījumu portfelim, NOIP portfelim un VTP portfelim 2010. gada 31. decembrī un par parametriem izmantojot 95% konfidences līmeni, viena gada laika periodu un viena gada aktīvu cenu svārstīguma periodu, rezultātā iegūst VaR 10.867 mljrd. euro. Aprēķinot šo pašu rādītāju, viena gada perioda vietā aplūkojot piecu gadu periodu, iegūtu VaR 10.427 mljrd. euro. Lielāko daļu tirgus riska nosaka valūtas kursa un zelta cenas risks. Zemais ECB ieguldījumu portfeļu procentu likmes riska līmenis atspoguļo to, ka 2010. gadā šo portfeļu koriģētais procentu likmju riska indekss (*modified duration*) joprojām bija samērā zems.

Kopumā ECB risku līmenis palielinājies, ņemot vērā valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenu augušo svārstīgumu, kā arī augstāku kredītrisku. Tas bija viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc ECB nolēma ar 2010. gada 29. decembri palielināt savu parakstīto kapitālu par 5 mljrd. euro. Tā kā maksimālais ECB uzkrājumu un rezervju apjoms ir vienāds ar tās apmaksāto kapitālu, šis lēmums ļaus Padomei palielināt minēto uzkrājumu par kapitāla palielinājumam ekvivalentu summu, tādējādi vēl vairāk stiprinot ECB finanšu drošības rezerves.

2. MAKSĀJUMU UN VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMAS

Statūtos Eurosistēmai noteikts uzdevums veicināt maksājumu sistēmu raitu darbību. Maksājumu sistēmas un vērtspapīru klīringa un norēķinu sistēmas ir svarīgākās tirgus ekonomikas atbilstoši funkcionēšanai nepieciešamās infrastruktūras. Tās vajadzīgas, lai nodrošinātu efektīvu par precēm, pakalpojumiem un finanšu aktīviem veikto maksājumu plūsmu, un šo sistēmu raita funkcionēšana ir ļoti būtiska, lai īstenotu centrālās bankas monetāro politiku un saglabātu stabilitāti un uzticēšanos valūtai, finanšu sistēmai un tautsaimniecībai kopumā. Lai veiktu šo uzdevumu, Eurosistēma izmanto trīs pieejas – tā uzņemas operatīvo lomu, veic pārraudzības pasākumus un darbojas kā katalizators (sīkaku informāciju par otro un trešo pieeju sk. 4. nodaļas 3. un 4. sadaļā).

Attiecībā uz operatīvo lomu Eurosistēma saskaņā ar ECBS Statūtiem var radīt mehānismus efektīvu un drošu klīringa un maksājumu sistēmu nodrošināšanai. Šajā nolūkā Eurosistēma nodrošina TARGET2 sistēmas un centrālo banku korespondentattiecību modeļa (CCBM) darbību, pašlaik veido TARGET2 vērtspapīriem (T2S) sistēmu un izstrādā jaunu Centrālo banku nodrošinājuma pārvaldības sistēmu (CCBM2).

2.1. TARGET2 SISTĒMA

Eurosistēma nodrošina TARGET2 sistēmas darbību liela apjoma un steidzamiem maksājumiem euro. TARGET2 ir svarīga nozīme vienotas monetārās politikas īstenošanā un euro naudas tirgus darbībā. Tā sniedz norēķinu pakalpojumus reālajā laikā, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, un nodrošina plašu tirgus segumu. Tajā tiek apstrādāti liela apjoma un steidzami darījumi, nenosakot maksājumu apjoma maksimālo vai minimālo limitu, un piesaistīti arī dažādi citi maksājumi.

Sistēmas darbība pamatojas uz vienotu tehnisko infrastruktūru – vienoto platformu (SSP). Trīs Eurosistēmas centrālās bankas – *Banca d'Italia*, *Banque de France* un *Deutsche*

Bundesbank – kopīgi nodrošina SSP un Eurosistēmas vārdā organizē tās darbību.

Līdz 2010. gada decembrim TARGET2 bija 928 tiešie dalībnieki. Kopējais to banku (t.sk. filiāļu un meitasuzņēmumu) skaits, pie kurām visā pasaulē var vērsties, izmantojot TARGET2, saglabājās stabils (aptuveni 52 000). Turklāt TARGET2 veikti 67 papildsistēmu skaidrās naudas operāciju norēķini.

TARGET2 DARBĪBA

2010. gadā TARGET2 sistēma funkcionēja raiti un veica lielu skaitu euro maksājumu norēķinu. Sistēmas tirgus daļa nedaudz palielinājās – 91% no liela apjoma euro maksājumu sistēmās veikto maksājumu kopapjoma apstrādāti TARGET2. 2010. gadā sistēmā kopumā tika apstrādāti 88 591 926 darījumi. Vidēji dienā tika apstrādāts 343 380 darījumu. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu kopējais darījumu apjoms saglabājās vairāk vai mazāk nemainīgs, pieaugot pavisam nedaudz (par 0.1%). Kopējais TARGET2 plūsmas apjoms 2010. gadā bija 593 194 mljrd. euro, dienas vidējais apjoms – 2 299 mljrd. euro. Salīdzinājumā ar 2009. gadu sistēmā apstrādāto darījumu kopējais apjoms palielinājās par 7.6%. 12. tabulā sniegts pārskats par maksājumu plūsmu

12. tabula. Maksājumu plūsma TARGET2¹⁾

Apjoms (mljrd. euro)	2009	2010	Pārmaiņas (%)
TARGET2 veikto maksājumu apjoms kopumā			
Kopā	551 174	593 194	7.6
Dienas vidējais rādītājs	2 153	2 299	6.8
Darījumu skaits	2009	2010	Pārmaiņas (%)
TARGET2 veikto maksājumu skaits kopumā			
Kopā	88 517 321	88 591 926	0.1
Dienas vidējais rādītājs	345 771	343 380	-0.7

Avots: ECB.
1) 2009. gadā bija 256 darbadienas un 2010. gadā – 258 darbadienas.

TARGET2 sistēmā 2010. gadā salīdzinājumā ar plūsmu iepriekšējā gadā.

TARGET2 kopējā pieejamība⁷ 2010. gadā sasniedza 99.68%, un to ietekmēja tikai ar attiecīgajām nacionālajām iekškontu sistēmām⁸ saistītie incidenti, savukārt SSP pieejamība bija 100%. 100% maksājumu apstrādes ilgums SSP nepārsniedza 5 minūtes. Dalībnieki pauduši apmierinātību ar sistēmas darbības ļoti labo sniegumu, kas kopš migrācijas uz TARGET2 nepārtraukti uzlabojies.

SADARBĪBA AR TARGET2 LIETOTĀJIEM

Eurosistēma uztur ciešu saikni ar TARGET2 lietotājiem. 2010. gadā notika regulāras NCB un nacionālo TARGET2 lietotāju grupu tikšanās. Turklāt TARGET2 darbības jautājumu apspriešanai visas Eiropas līmenī katru ceturksni notika Eurosistēmas TARGET2 darba grupas un Eiropas kredītēšanas sektora asociāciju TARGET darba grupas kopīgās sēdes. Stratēģiskos jautājumus risināja Euro maksājumu stratēģijas kontaktgrupā. Tas ir forums, ko veido komercbanku un centrālo banku augstākie pārstāvji.

JAUNO SISTĒMAS VERSIJU IZSTRĀDES VADĪBA

Eurosistēma piešķir vislielāko nozīmi TARGET2 attīstībai, lai turpmāk uzlabotu sniegto pakalpojumu līmeni un nodrošinātu tās dalībnieku vajadzības. 2010. gada oktobrī Eurosistēma uzsāka apspriešanos ar klientiem par iespējamo stratēģiju, lai uzlabotu TARGET2 atbilstību ISO 20022 standartiem.

2010. gada 22. novembrī tika ieviesta SSP ceturtnā versija⁹. Šīs versijas galvenais jauninājums bija uz internetu balstītas piekļuves ieviešana TARGET2. Tas ietver alternatīvā veidā nodrošinātu tiešo pieeju TARGET2 galvenajiem pakalpojumiem, kam nav nepieciešams pieslēgums SWIFT tīklam. Eurosistēma izstrādāja uz internetu balstītu piekļuvi, lai apmierinātu mazo un vidējo banku vajadzības.

Eurosistēma 2010. gada novembrī pabeidza arī piektās versijas satura izstrādi. Šo versiju paredzēts ieviest 2011. gada 21. novembrī. Tā ietvers tīkla izveidi, nodrošinot saikni starp centrālajām bankām, kas piedalās TARGET2, tādējādi sniedzot tām tiešo piekļuvi galvenajiem TARGET2 pakalpojumiem SWIFT darbības pārtraukuma gadījumā, kā arī dažādus citus lietotāju prasītus uzlabojumus.

VALSTIS, KAS PIEDALĀS TARGET2

TARGET2 piedalās visas euro zonas valstis, jo šīs sistēmas lietošana ir obligāta, veicot visu maksājuma uzdevumu norēķinus saistībā ar Eurosistēmas monetārās politikas operācijām. 2002. gadā ECB Padome apstiprināja ārpus euro zonas esošo ES valstu centrālo banku tiesības brīvprātīgi pievienoties TARGET sistēmai, lai šajās valstīs veicinātu euro denominētu darījumu norēķinus. No juridiskā un uzņēmējdarbības viedokļa katra centrālā banka atbild par sava sistēmas komponenta pārvaldību un attiecību ar dalībniekiem uzturēšanu. Turklāt dažas finanšu iestādes, kuras atrodas citās EEZ valstīs, piedalās TARGET2, izmantojot attālinātu piekļuvi.

Pašlaik TARGET2 pievienojušās 23 ES valstu centrālās bankas un to attiecīgie lietotāji – 17 euro zonas valstu centrālās bankas, ECB un piecas ārpus euro zonas esošo valstu centrālās bankas¹⁰. 2010. gada februārī TARGET2 pievienojās *Българска народна банка* (Bulgārijas Nacionālā banka) un šīs valsts lietotāji. Nesen nodibināti kontakti ar *Banca Națională a României*, jo tā izteikusi interesi par

7 Pieejamības līmenis ir apjoms, kādā dalībnieki savā darba laikā varēja bez traucējumiem izmantot TARGET2 sistēmu.

8 Dažas nacionālās centrālās bankas nodrošina iekškontu (*proprietary home accounting*) sistēmu, kurās līdz 2012. gada maijam var veikt dažus maksājumu darījumus, darbību.

9 Ceturtnajā versijā ieviestie sistēmas atjauninājumi atspoguļoti ECB 2010. gada 15. septembra Pamatnostādņē (ECB/2010/12), ar ko groza Pamatnostādni ECB/2007/2 par Eiropas automatizēto reālā laika bruto norēķinu sistēmu (TARGET2). Pamatnostādņē ņemtas vērā arī tehniskās pārmaiņas, kas nepieciešamas saistībā ar Līguma stāšanās spēkā.

10 Bulgārija, Dānija, Latvija, Lietuva un Polija.

pievienošanās TARGET2. Rumānijas pieslēgšanās TARGET2 plānota 2011. gada jūlijā, kad būs pabeigti nepieciešamie sagatavošanās darbi.

2.2. TARGET2 VĒRTSPAPĪRIEM

T2S ir pakalpojums, ko Eurosistēma nākotnē piedāvās Eiropā vērtspapīru norēķiniem, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus. Pašlaik projekts ir izstrādes posmā un 2014. gada septembrī paredzēts uzsākt norēķinu platformas darbību. Pašlaik projektā iesaistīti 30 centrālie vērtspapīru depozitāriji (CVD). Gaidāms, ka norēķini par gandrīz visiem Eiropā tirgotajiem vērtspapīriem tiks veikti T2S, tādējādi sasniedzot būtisku apjomradītu ekonomiju un ļoti zemas norēķinu izmaksas. Novēršot atšķirības starp pārrobežu un iekšzemes norēķiniem, T2S būs svarīgs sasniegums ceļā uz integrēta kapitāla tirgus izveidi Eiropā, radot drošu pamatu efektivitātes un konkurences uzlabošanai visā pēc tirdzniecības darījumu slēgšanas sniegto pakalpojumu sektorā. Lai gan T2S ir Eurosistēmas iniciatīva, tajā tiks veikti norēķini arī par vērtspapīru darījumiem, kas slēgti valūtās, kas nav euro, ja attiecīgā centrālā banka ar attiecīgās valsts tirgus atbalstu tam piekritīs.

2010. gadā tika panākts liels progress tehniskajā jomā. Gada sākumā tika pabeigts darbs pie T2S lietotāju prasībām, tādējādi dodot iespēju četrām Eurosistēmas centrālajām bankām – *Deutsche Bundesbank*, *Banco de España*, *Banque de France* un *Banca d'Italia* – uzsākt IT programmas izstrādes darbu. Saskaņā ar pašreizējo virzību 2014. gada janvārī paredzēts uzsākt T2S lietotāju testēšanu un tā paša gada septembrī – nodot to ekspluatācijā.

2010. gadā tika sasniegts ievērojams progress saistībā ar projekta svarīgākajiem politikas aspektiem, īpaši jautājumiem par to, kā T2S tiks pārvaldīta, kāda maksa tiks prasīta par vērtspapīru darījumu norēķiniem T2S, kāda būs T2S juridiskā uzbūve un kā dalībnieki varēs pievienoties T2S.

Īpaši svarīga visām T2S iesaistītajām pusēm ir T2S pārvaldība. Četras galvenās iesaistītās grupas ir: 1) Eurosistēma – sistēmas īpašniece un darbības nodrošinātāja; 2) to ārpus euro zonas esošo valstu centrālās bankas, kuru valūtas tiek piedāvātas norēķiniem T2S; 3) CVD, kuri uztic savus vērtspapīru kontus T2S; 4) tirgus dalībnieki plašākā skatījumā (t.i., bankas, kontu turētāji, centrālie darījuma partneri utt.). Saskaņā ar ierosināto nākotnes pārvaldības modeli katrai no šīm grupām būs dota iespēja atbilstošā mērā ietekmēt T2S, vienlaikus veicinot savlaicīgu lēmumu pieņemšanas procesu un nodrošinot drošu un efektīvu infrastruktūru.

2010. gada novembrī Eurosistēma pieņēma lēmumu par nākotnē sniedzamo T2S norēķinu pakalpojumu cenām. Ņemot vērā izstrādes un vēlākās ekspluatācijas izmaksas, kā arī gaidāmo šajā platformā veikto norēķinu apjomu, Eurosistēmas noteiktā cena DvP (piegāde pret samaksu) norēķinu rīkojumiem ir 15 centu, ja izpildīti šādi nosacījumi: 1) vismaz 20% no euro norēķinu apjoma papildus veido norēķini valūtās, kas nav euro; 2) vērtspapīru norēķinu apjoms ES ir ne vairāk kā par 10% zemāks nekā T2S Programmas biroja prognozētais apjoms, ko nosaka, balstoties uz tirgus dalībnieku sniegto informāciju; 3) Eurosistēmai par T2S pakalpojumiem nav jāmaksā PVN. Šī cena būs fiksēta periodam no 2014. gada septembra, kad paredzēta T2S darbības uzsākšana, līdz 2018. gada decembrim. Lai radītu tirgus dalībniekos pārliecību par T2S cenām pēc 2018. gada, Padome apņēmusies līdz 2022. gada septembrim nepalielināt maksu par T2S pakalpojumiem vairāk kā par 10% gadā. Nosakot šādu zemu cenu (15 centu par katru DvP norēķinu rīkojumu), kas identiska gan nacionālajiem, gan pārrobežu norēķiniem, pat pieskaitot CVD noteikto papildu maksu un savienojuma maksu, visa norēķinu procesa cenai vajadzētu būt zemākai par pašreizējo nacionālo norēķinu cenu jebkurā Eiropas valstī. T2S vidēji samazinās pārrobežu darījumu norēķinu izmaksas aptuveni par 90%. Tāpēc, ņemot vērā arī pozitīvo ietekmi

uz konkurenci, kas būs vērojama visā pēc tirdzniecības darījumu slēgšanas sniegto pakalpojumu vērtības ķēdē, T2S ievērojami veicinās vērtspapīru norēķinu izmaksu efektivitāti visā Eiropā.

2010. gadā ievērojams progress tika panākts arī T2S tiesiskās bāzes izveidē. 2010. gada 21. aprīlī ECB Padome pieņēma T2S Pamatnostādni¹¹. T2S Pamatnostādne ir T2S tiesiskās bāzes stūrakmens un pamats visiem pārējiem tiesiskajiem līgumiem, kas tiks noslēgti nākotnē. Tā ir saistoša visām Eurosistēmas centrālajām bankām, bet neuzliek nekādas saistības trešām pusēm.

Arī juridiskajā darbā, kas tika veikts, apspriežot T2S līgumu noteikumus gan starp Eurosistēmu un CVD, kas gatavojas izmantot T2S, gan starp Eurosistēmu un tām ārpus euro sistēmas esošo valstu centrālajām bankām, kas apsver iespējas piedāvāt norēķinus T2S savās valūtās, galvenā uzmanība veltīta pārvaldības un cenu noteikšanas aspektiem. Kad būs pabeigtas sarunas ar CVD, ECB Padome apstiprinās pamatlīgumu un pēc tam iesniegs to CVD, kam būs jāsniedz novērtējums un jāparaksta pamatlīgums līdz 2011. gada rudenim. Sarunas par Valūtu dalības līgumu ar ārpus euro zonas esošo valstu centrālajām bankām 2010. gada laikā veiksmīgi turpinājās, un gaidāms, ka 2011. gada jūnijā Padome iesniegs šo līgumu ārpus euro zonas esošo valstu centrālajām bankām, kam tas būs jānovērtē un jāparaksta līdz 2011. gada rudenim.

Eurosistēma sniegusi ieguldījumu arī pamatprincipu izstrādē ārējo tīkla pakalpojumu sniedzēju atlasei T2S. Šie uzņēmumi nodrošinās infrastruktūru, kas ļaus CVD, centrālajām bankām un dalībniekiem, kam ir tiešais pieslēgums, sūtīt rīkojumus uz T2S platformu un saņemt no tās ziņojumus.

Visbeidzot, T2S Programmas birojs – ar T2S Konsultatīvās grupas spēcīgu atbalstu un atdevi – veica vērienīgu darbu, lai veicinātu turpmāku vērtspapīru norēķinu saskaņošanu visā Eiropā.¹² Dalība Eiropas Komisijas Klīringa un norēķinu konsultatīvās uzraudzības ekspertu

grupā II, kā arī Tirdzniecības infrastruktūru ekspertu grupā, kas turpināja tās darbu, nodrošināja, lai ar T2S saistītās saskaņošanas darbības norisētu saskaņā ar visām pārējām valsts un privātā sektora iniciatīvām šajā jomā.¹³ T2S Konsultatīvā grupa veica korporatīvās darbības standartu ieviešanu attiecībā uz darījumu vadību, ISO ziņojumu izstrādi T2S un iesaistīto pušu caurredzamības uzlabošanu pārrobežu kontekstā. Panākts progress arī saistībā ar norēķinu galīguma noteikumu saskaņošanu attiecībā uz CVD, kas piedalās T2S. T2S Konsultatīvā grupa uzsāka arī visu to atlikušo šķēršļu identificēšanu un novēršanu, kuri vēl kavē raitus pārrobežu norēķinus, izmantojot T2S. Šā darba rezultāti ir vitāli svarīgi, lai nodrošinātu darījumu efektīvu apstrādi T2S. Turklāt 2010. gada beigās T2S Konsultatīvā grupa noteica svarīgākās prioritātes turpmākajam saskaņošanas darbam, kas veicams nākamajos gados.

2.3. NODROŠINĀTU DARĪJUMU NORĒĶINU PROCEDŪRAS

Vienotu atbilstošu aktīvu kopumu var izmantot, lai nodrošinātu visu veidu Eurosistēmas kredītooperācijas ne tikai iekšzemes, bet arī pārrobežu darījumos. Euro zonā nodrošinātu darījumu pārrobežu norēķinus veic, galvenokārt izmantojot CCBM un atbilstošās saiknes starp euro zonas vērtspapīru norēķinu sistēmām (VNS). Pirmo risinājumu nodrošina Eurosistēma, savukārt otrais ir tirdzniecības iniciatīva.

2010. gada decembrī Eurosistēmas turējumā esošā pārrobežu nodrošinājuma (gan tirgojamo, gan netirgojamo aktīvu) apjoms samazinājās līdz 762 mljrd. euro (2009. gada decembrī – 866 mljrd. euro). Pārrobežu nodrošinājums

11 2010. gada 21. aprīļa Pamatnostādne (ECB/2010/2) par TARGET2 vērtspapīriem.

12 T2S Konsultatīvā grupa konsultē ECB lēmējinstānci gan par tehniskiem, gan politikas jautājumiem saistībā ar T2S. T2S Konsultatīvo grupu veido nacionālo centrālo banku, CVD un tirdzniecības dalībnieku 90 augstākie pārstāvji, kas izrādījuši interesi par pievienošanos T2S.

13 Sīkāku informāciju sk. 4. nodaļa 3. sadaļā par finanšu integrāciju.

2010. gada beigās kopumā veidoja 35.0% no kopējā Eurosistēmai sniegtā nodrošinājuma.

EUROSISTĒMAS NODROŠINĀJUMA PĀRVALDĪBAS PAKALPOJUMI

2010. gadā CCBM joprojām bija galvenais pārrobežu nodrošinājuma pārveduma kanāls Eurosistēmas monetārajā politikā un dienas ietvaros izsniegtā kredīta operācijās. Tā ieguldījums bija 24.1% no kopējā šajā gadā Eurosistēmai sniegtā nodrošinājuma. 2010. gada beigās to aktīvu apjoms, kuri atrodas glabāšanā, izmantojot CCBM, samazinājās līdz 507 mljrd. euro (2009. gada beigās – 569 mljrd. euro).

CCBM, kas uzsāka darbību 1999. gadā, izveidots kā pagaidu mehānisms, pamatojoties uz minimālas saskaņotības principu. Lai ieviestu saskaņotāku pakalpojuma līmeni, Eurosistēma 2008. gadā nolēma ieviest CCBM2, kuras pamatā būs vienota platforma. *Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique un De Nederlandsche Bank* tika uzdots Eurosistēmas vārdā veikt CCBM2 izstrādi un nodrošināt sistēmas darbību.

CCBM2 veicinās saskaņošanu un palielinās nodrošinājuma mobilizācijas efektivitāti, kā arī ļaus Eurosistēmas darījuma partneriem, īpaši bankām, kas darbojas vairākās valstīs, optimizēt nodrošinājuma izmantošanu un uzlabot likviditātes pārvaldību. Turklāt tā ļaus centrālajām bankām rūpīgāk kontrolēt kredītooperācijās izmantoto nodrošinājumu. Šī platforma būs pilnībā savietojama ar TARGET2 un TARGET2 vērtspapīriem. 2010. gada oktobrī pēc tam, kad tos bija apstiprinājusi Padome, tika paziņoti projekta svarīgākie robežpunkti, t.sk. testēšana centrālo banku un tirgus līmenī 2012. gadā un darbības uzsākšana 2013. gadā. Plānots, ka migrācija uz CCBM2 notiks divos posmos 2013. gada 2. un 3. ceturksnī.

ATBILSTOŠAS SAIKNES STARP NACIONĀLAJĀM VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMĀM

Pārrobežu nodrošinājums var tikt mobilizēts, arī izmantojot saiknes starp nacionālajām

VNS. Taču šādas saiknes ir atbilstošas Eurosistēmas kredītooperācijām tikai tad, ja tās atbilst Eurosistēmas lietotāju standartiem. Kad, izmantojot atbilstošas saiknes, vērtspapīri pārvesti uz citu VNS, tos ar iekšējo procedūru palīdzību var izmantot tāpat kā jebkuru iekšzemes nodrošinājumu. Ar tiešo un daudzpusējo saikņu palīdzību mobilizētā nodrošinājuma apjoms 2010. gada beigās saruka līdz 109 mljrd. euro (2009. gada decembrī – 129 mljrd. euro). Šis apjoms veidoja 5.0% no kopējā (pārrobežu un iekšzemes) 2010. gada beigās Eurosistēmas turējumā esošā nodrošinājuma (2009. gada beigās – 5.7%).

2010. gadā 54 tiešajām un septiņām daudzpusējām saiknēm, kas jau pieejamas darījuma partneriem, netika pievienotas jaunas atbilstošas saiknes.

3. BANKNOTES UN MONĒTAS

3.1. BANKNOTES UN MONĒTAS APROZĪBĀ UN DARBĪBAS AR NAUDU

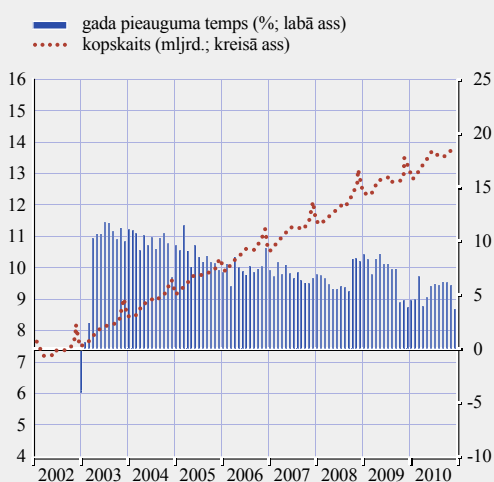
EURO BANKNOŠU UN MONĒTU PIEPRASĪJUMS

2010. gada beigās apgrozībā atradās 14.2 mljrd. euro banknošu 839.7 mljrd. euro vērtībā (2009. gada beigās – 13.6 mljrd. banknošu ar kopējo vērtību 806.4 mljrd. euro (sk. 49. un 50. att.)). 2010. gadā apgrozībā esošo euro banknošu apjoma un vērtības gada kāpums bija aptuveni 4%. Visstraujāk palielinājās 50 euro un 100 euro banknošu skaits (2010. gada decembra beigās gada kāpuma temps bija attiecīgi 6.7% un 5.4%), bet iepriekš spēcīgais 500 euro banknošu pieprasījums būtiski saruka (gada kāpuma temps gada beigās – 2.1%). 2010. gada beigās kopējā apgrozībā esošo banknošu apjomā skaita ziņā lielākā bija 50 euro banknošu daļa (39.2%), bet vērtības ziņā lielākā bija 500 euro banknošu daļa (34.3%) un gandrīz tikpat liela (33.0%) – 50 euro banknošu daļa.

2010. gadā nedaudz saruka banknošu pieprasījums reģionos ārpus euro zonas (galvenokārt tiek pieprasītas lielas nominālvērtības banknotes, ko izmanto krāšanai). Lai gan šis rādītājs saglabājās nemainīgs no 2009. gada vidus līdz 2010. gada vidum, euro skaidrās naudas ieplūde 2010. gada 2. pusgadā pārsniedza aizplūdi. To, iespējams, noteica iepriekšējās euro banknošu, kas kopš 2008. gada finanšu satricinājuma bija pieprasītas kā drošs ieguldījums, uzkrāšanas tendences maiņa. Tiek lēsts, ka 20–25% apgrozībā esošo euro banknošu vērtības izteiksmē tiek izmantotas ārpus euro zonas, īpaši blakus esošajos reģionos.

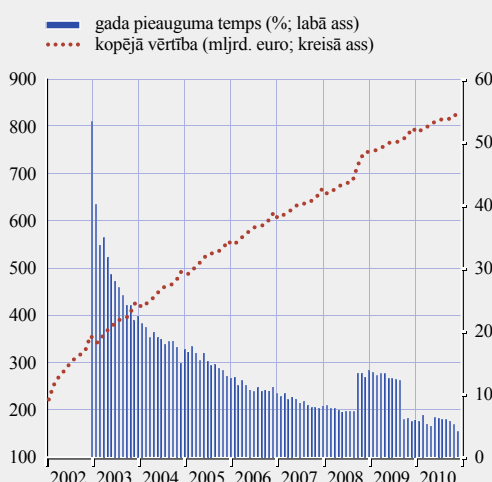
2010. gadā kopējais euro monētu skaits apgrozībā (t.i., kopējais apgrozījums bez euro zonas NCB krājumiem) palielinājās par 6.2% (līdz 92.9 mljrd.), bet to kopējā vērtība auga par 4.5% (līdz 22.3 mljrd.). Mazas nominālvērtības – 1 centa, 2 centu un 5 centu – monētu īpatsvars apgrozībā esošo monētu kopējā skaitā joprojām bija augsts (61%).

49. attēls. Apgrozībā esošo euro banknošu skaits (2002–2010)

Avots: ECB.

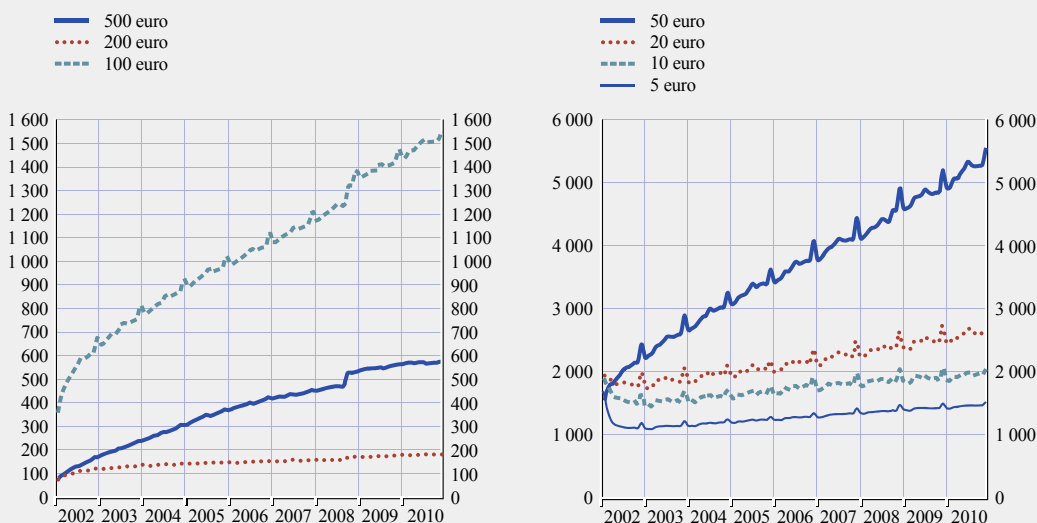
50. attēls. Apgrozībā esošo euro banknošu vērtība (2002–2010)

Avots: ECB.

51. attēls. Aproximā esošo euro banknošu skaits nominālvērtību dalījumā (2002–2010)

(milj.)

Avots: ECB.

DARBĪBAS AR BANKNOTĒM EUROSISTĒMĀ

2010. gadā euro zonas NCB emitēja 33.6 mljrd. banknošu, bet 33.1 mljrd. banknošu nonāca tajās atpakaļ. 34.2 mljrd. banknošu autentiskumu un derīgumu apgrozībai pārbaudīja, izmantojot pilnībā automatizētas banknošu apstrādes iekārtas. Šajā procesā aptuveni 5.8 mljrd. banknošu tika atzītas par apgrozībai nederīgām un iznīcinātas. Nederīguma rādītājs (aptuveni 17.1%)¹⁴ bija gandrīz tāds pats kā 2009. gadā. Aproximā esošo banknošu nonākšanas atpakaļ biežums¹⁵ turpināja samazināties (2009. gada beigās – 2.59, 2010. gada beigās – 2.46). Tas nozīmē, ka caurmērā banknote nonāca atpakaļ euro zonas NCB reizi piecos mēnešos. Banknotes ar lielu nominālvērtību, kuras bieži krāj, bankās atpakaļ nonāca retāk: 500 euro, 200 euro un 100 euro banknotēm aprites rādītājs bija attiecīgi 0.34, 0.51 un 0.76. Savukārt to nominālvērtību banknotēm, kuras parasti izmanto darījumos, aprites rādītājs bija augstāks: 50 euro banknotēm – 1.87, 20 euro banknotēm – 3.77, 10 euro banknotēm – 4.39 un 5 euro banknotēm – 2.50.

3.2. BANKNOŠU VILTOŠANA UN VILTOJUMU NOVĒRŠANA

VILTOTĀS EURO BANKNOTES

2010. gadā nacionālajos analīzes centros¹⁶ nonāca aptuveni 752 000 viltotu euro banknošu. Salīdzinājumā ar apgrozībā esošo īsto banknošu skaitu viltoto banknošu īpatsvars joprojām ir ļoti neliels. 52. attēlā atspoguļota no apgrozības izņemto viltoto banknošu skaita ilgtermiņa dinamika. Rūpīgāka analīze liecina, ka kopš 2008. gada vērojamā viltojumu skaita pieauguma tendence 2010. gadā pavērsās pretējā virzienā. Par viltošanas objektu izraudzītas 50 euro un 20 euro banknotes (attiecīgi 43% un 40% no kopējā viltojumu skaita). Viltojumi nominālvērtību dalījumā sīkāk apskatāmi 53. attēlā.

14 Aprēķina, dalot attiecīgajā periodā par apgrozībai nederīgām atzīto banknošu skaitu ar kopējo šajā periodā šķirotu banknošu skaitu.

15 Aprēķina, dalot attiecīgajā periodā euro zonas NCB atpakaļ nonākušo banknošu kopējo skaitu ar banknošu vidējo skaitu apgrozībā šajā periodā.

16 Centri, kas izveidoti katrā ES dalībvalstī sākotnējai viltoto euro banknošu analīzei valsts līmenī.

52. attēls. No apgrozības izņemto viltoto euro banknošu skaits (2002–2010)

Avots: ECB.

Lai gan Eiropas un starptautisko institūciju pastāvīgie pretviltošanas pasākumi pilnībā attaisno uzticēšanos euro drošībai, tomēr tam nevajadzētu radīt bezrūpību. ECB joprojām iesaka sabiedrībai rēķināties ar viltojumu iespēju, neaizmirst par ECB interneta lapā aprakstīto naudas pārbaudi, to "aptaustot, apskatot un pagrozot",¹⁷ un nekad nepaļauties tikai uz vienu pretviltošanas elementu. Turklāt profesionālajiem skaidrās naudas apstrādātājiem gan Eiropā, gan ārpus tās robežām pastāvīgi tiek piedāvātas mācības, kā arī tiek

izstrādāti un atjaunināti informatīvie materiāli, lai atbalstītu Eurosistēmas cīņu pret naudas viltošanu. Šim mērķim kalpo arī labi izveidotā ECB sadarbība ar Eiropu un Eiropas Komisiju.

VILTOJUMU NOVĒRŠANA PASAULĒ

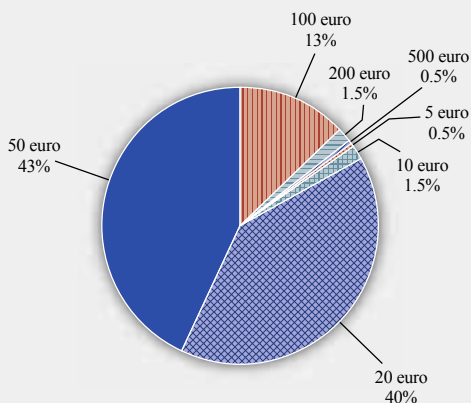
Sadarbība viltojumu novēršanas jomā notiek ne tikai Eiropas līmenī. Eurosistēma aktīvi piedalās Centrālo banku viltojumu novēršanas grupas (*Central Bank Counterfeit Deterrence Group; CBCDG*) darbā.¹⁸ Starptautiskais Viltojumu novēršanas centrs (*International Counterfeit Deterrence Centre; ICDC*), kas darbojas kā visu CBCDG locekļu tehniskais centrs, izvietots ECB telpās. ICDC uztur publiski pieejamu interneta lapu,¹⁹ kurā atrodama informācija un norādes par banknošu attēlu reproducēšanu, kā arī saites uz valstu attiecīgajām interneta lapām.

3.3. BANKNOŠU RAŽOŠANA UN EMISIJA

BANKNOŠU IZGATAVOŠANAS KĀRTĪBA

2010. gadā kopumā 7.1 mljrd. euro banknošu 264.9 mljrd. euro vērtībā izgatavošana tika uzticēta euro zonas NCB. Euro banknotes joprojām tika izgatavotas pēc decentralizētās izgatavošanas scenārija ar 2002. gadā apstiprināto kopīgo fondu. Saskaņā ar šo kārtību katra euro zonas NCB atbild par tai iedalītās noteiktas

53. attēls. 2010. gadā izplatītās viltotās euro banknotes nominālvērtību dalījumā

Avots: ECB.

17 Grupā pārstāvētas 32 centrālās bankas un banknošu spiestuves, kas sadarbojas G10 valstu pārraudzībā.

18 Sīkāku informāciju sk. <http://www.rulesforuse.org>.

19 Sk. <http://www.ecb.europa.eu/euro/banknotes/security/html/index.en.html>.

13. tabula. 2010. gadā iedalītais euro banknošu izgatavošanas apjoms

Nominālvērtība	Apjoms (milj. banknošu)	Izgatavošanas pasūtītāja NCB
5 euro	1 309.9	ES, FR, NL, PT
10 euro	1 540.1	DE, IE, GR, FR, IT, AT
20 euro	1 898.0	DE, FR, CY, LU, MT, NL, SI, SK, FI
50 euro	1 700.0	BE, DE, ES, IT
100 euro	500.0	IT
200 euro	100.0	DE
500 euro	100.0	AT
Kopā	7 148.0	

Avots: ECB.

nominālvērtības banknošu kopīgā pieprasījuma daļas izgatavošanu (sk. 13. tabulu).

PLĀNS NCB SKAIDRĀS NAUDAS PAKALPOJUMU LIELĀKAI KONVERĢENCEI

Pamatojoties uz Padomes 2007. gadā pieņemto plānu vidējam termiņam, Eurosistēma turpināja darbu, lai sasniegtu lielāku euro zonas NCB piedāvāto skaidrās naudas pakalpojumu konverģenci.

Eurosistēma drīzumā pabeigs veidot saskarni starp euro zonas NCB vietējām IT lietojumprogrammām datu apmaiņai elektroniskā veidā ar kredītiestādēm. Tie būs dati par skaidrās naudas pieņemšanu un izmaksām, ja NCB piedāvā bezmaksas skaidrās naudas pakalpojumus. Saskaņā ar kredītiestādēm izmantot to pašu IT lietojumprogrammu, ko tās lieto skaidrās naudas darījumiem gan ar iekšzemes NCB, gan ar euro zonas NCB skaidrās naudas pakalpojumus, kurus NCB veic bez maksas. Turklāt no 2011. gada 1. janvāra banknošu pieņemšana un izmaksa, nešķirojot virzienus, tiek klasificēta kā parasts bezmaksas NCB pakalpojums.

BANKNOŠU ATKĀRTOTA LAIŠANA APGROZĪBĀ

2011. gada 1. janvārī sāka piemērot Lēmumu ECB/2010/14 par euro banknošu autentiskuma un derīguma pārbaudi, kā arī to atkārtotu laišanu apgrozībā, aizstājot "Pamatnoteikumus viltojumu noteikšanai un banknošu šķirošanai pēc derīguma, ko veic kredītiestādes un citas specializētās skaidrās naudas apstrādes iestādes" (dēvēti arī par "Pamatnoteikumiem banknošu atkārtotai laišanai apgrozībā" vai BRF). BRF prasības pilnībā sāka piemērot visās euro zonas valstīs 2010. gada 31. decembrī, beidzoties pārejas periodam, kurš bija paredzēts dažu euro zonas valstu kredītiestāžu un citu specializēto skaidrās naudas apstrādātāju procedūru un iekārtu piemērošanai BRF prasībām. Tādējādi pašlaik tiek pārbaudīts visu bankomātos vai kredītiestāžu filiāļu kasēs atkārtoti apgrozībā laisto euro banknošu autentiskums un derīgums, un tā ir svarīga garantija sabiedrībai.

Lēmumā ECB/2010/14 noteiktas procedūras, kas minētas Regulas (EK) Nr. 1338/2001 6. panta 1. punktā (ar 2008. gada grozījumiem).²⁰

Skaidrās naudas apstrādātājiem jāievēro šīs procedūras, nodrošinot, "ka skaidrās naudas apstrādātāji pārbauda saņemto un apgrozībā atkārtoti laižamo euro banknošu autentiskumu, lai atklātu viltojumus". Lēmums neievieš būtiskas pārmaiņas salīdzinājumā ar BRF, bet tam saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1338/2001 6. panta 1. punktu ir plašāks adresātu loks.

PAPLAŠINĀTO PĀRRAUDZĪTO KRĀJUMU PILOTPROGRAMMA ĀZIJĀ

Pēc aiziešanas no banknošu liela apjoma darījumu tirgus 2010. gada oktobrī Honkongā tika slēgts *HSBC Bank USA* paplašināto pārraudzīto krājumu (PPK) birojs.²¹ Atlikušie PPK biroji, ko uztur *Bank of America Merrill Lynch* (Honkongā) un *Bank of Ireland First Currency Services* sadarbībā ar *United Overseas Bank* (Singapūrā), turpinās darbu kā pilotprogrammas daļa līdz 2012. gada janvāra beigām.

EURO BANKNOŠU OTRAIS IZLAIDUMS

Eurosistēma 2010. gadā turpināja darbu pie jaunā euro banknošu izlaiduma, galveno uzmanību veltot banknošu izgatavošanā izmantojamo tehnisko materiālu izstrādei, un veica izmēģinājumus, lai izvērtētu, vai iespējama jauno banknošu izgatavošana liela mēroga iespēšanas procesā. Jaunais izlaidums saglabās svarīgākos banknošu pirmā izlaiduma dizaina elementus. Precīzs emisijas laiks un secība tiks noteikta vēlāk. Eurosistēma laikus informēs sabiedrību un skaidrās naudas profesionālos apstrādātājus un izgatavotājus par jauno banknošu ieviešanas kārtību. Euro zonas NCB pirmā izlaiduma euro banknotes pieņems atpakaļ neierobežotu laiku.

20 Padomes 2008. gada 18. decembra Regula (EK) Nr. 44/2009, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1338/2001, ar kuru paredz pasākumus, kas vajadzīgi euro aizsardzībai pret viltošanu.

21 PPK ir skaidrās naudas krājumi privātā bankā, kurai nauda nodota pārraudzībā.

4. STATISTIKA

Ar NCB atbalstu ECB veido, vāc, apkopo un izplata plašu statistisko datu klāstu, kas atbalsta euro zonas monetāro politiku un dažādus ECBS uzdevumus. Šos statistiskos datus plaši izmanto arī valsts iestādes, finanšu tirgus dalībnieki, plašsaziņas līdzekļi un sabiedrība. 2010. gadā kārtējo euro zonas statistisko datu nodrošināšana notika raiti un laikus²², tomēr ECBS statistikas ietvara tālāka uzlabošana saskaņā ar katru gadu pārskatīto ECBS Eiropas statistikas darba programmu prasīja nozīmīgas pūles. Šajā ziņā īpašs izaicinājums bija tas, ka augošais datu pieprasījums radīja būtisku spiedienu uz datu apkopotājiem pieejamiem resursiem. Viens no galvenajiem darba virzieniem 2010. gadā bija saistīts ar finanšu stabilitātes statistiku. Šajā jomā ECB sadarbībā ar NCB veica nepieciešamos sagatavošanās darbus, lai, sākot ar 2011. gada 1. janvāri, Eiropas sistēmisko risku kolēģija (ESRK) nodrošinātu statistisko atbalstu (sk. 6. nodaļu), un G20 valstu pārraudzībā deva ieguldījumu globālajās iniciatīvās, lai novērstu statistisko datu trūkumu, kas konstatēts pēc finanšu un ekonomiskās krīzes.

Finanšu un ekonomiskās krīzes ietekme uz statistikas sniegšanu, izmantošanu un publicēšanu bija centrālais jautājums gan Piektajā ECB statistikas konferencē, gan starptautiskajā seminārā, ko ECB rīkoja Pasaules statistikas dienā 2010. gada 20. oktobrī.

4.1. JAUNA UN UZLABOTA EURO ZONAS STATISTIKA

2010. gadā statistikas jomā veiktā darba dēļ kļuva pieejami plašāki statistiskie dati, t.sk. jauni statistiskie dati par MFI aizdevumiem nefinanšu sabiedrībām darbības nozaru dalījumā, pamatojoties uz NACE 2. red. klasifikāciju, un jauna euro zonas ārējā parāda statistika sektoru un instrumentu dalījumā. Dati par Eiropas īstermiņa vērtspapīru (STEP) iniciatīvu (sk. arī 4. nodaļas 3. sadaļu), kas ir tirgus iniciatīva finanšu integrācijas veicināšanai šajā tirgus segmentā, tika tālāk pilnveidoti. STEP statistiku, ko publicē kopš 2006. gada septembra, 2010. gada septembrī papildināja atsevišķu

STEP programmu apgrozībā esošo apjomu publicēšana katru nedēļu, ieskaitot valūtu dalījumu.

2010. gadā turpinājās uzlabotas euro zonas statistikas ieviešana saskaņā ar grozījumiem ECB regulās par MFI bilanču, MFI procentu likmju un aizdevumu vērtspapīrošanas statistiku. Vērtspapīrošanas darījumos iesaistītās finanšu instrumentsabiedrības sāka statistikas pārskatu sniegšanu 2010. gada sākumā, bet MFI statistikas pārskatu sniegšanu par plašu statistisko datu kopu bilanču un procentu likmju statistikas vajadzībām – 2010. gada vidū. Šie jaunie dati un attiecīgie rādītāji nodrošinās sīkāku (piemēram, nodrošināto aizdevumu un jauno aizdevumu nefinanšu sabiedrībām) dalījumu, kas veicinās monetārās analīzes uzlabošanu. Paredzēts, ka šāda statistika pirmo reizi tiks publicēta 2011. gada vidū pēc ECBS veiktas atbilstošas datu kvalitātes analīzes.

4.2. CITAS STATISTIKAS NORISES

2010. gada februārī un oktobrī ECB publicēja sava apsekojuma, kas tiek veikts divas reizes gadā sadarbībā ar Eiropas Komisiju par finansējuma pieejamību euro zonas uzņēmumiem, otrā un trešā posma rezultātus. Šis apsekojums sniedz pārsvarā kvalitatīvas liecības par finansēšanas nosacījumiem, ar kādiem saskaras mazie un vidējie uzņēmumi salīdzinājumā ar lielajiem uzņēmumiem, un rezultāti sniegti arī uzņēmumu lieluma, uzņēmumu ekonomiskās darbības veida un pastāvēšanas ilguma dalījumā, t.sk. noteiktām euro zonas valstīm nodrošinot datus arī valstu dalījumā.

2010. gadā gūti jauni panākumi Eurosistēmas mājāsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojuma izpildē. Šo apsekojumu pašlaik veic visu euro zonas valstu NCB (vairākos gadījumos sadarbībā ar nacionālajām statistikas iestādēm). Ar šā apsekojuma palīdzību paredzēts iegūt

²² Statistikas publicēšana notika, izdodot 74 mēneša, ceturkšņa un gada paziņojumus presei un to iekļaujot arī "Mēneša Biļetenā", Statistikas rokasgrāmatā un ECB Statistikas datu noliktavā (sk. ECB interneta lapas statistikas sadaļu).

mikrolīmeņa datus par mājsaimniecību (finanšu un nekustamajiem) aktīviem un parādiem kopā ar papildu informāciju ienākumu, patēriņa, nodarbinātības, pensiju tiesību, uzkrājumu un mantojuma jautājumos. Visas euro zonas apkopoto rādītāju publicēšana un pētnieku nodrošināšana ar mikrodatiem paredzēta 2012. gada 2. pusgadā.

Panākumi gūti arī, uzsākot statistisko datu vākšanu un apkopšanu par vērtspapīru turējumiem, pamatojoties uz "vērtspapīrs pret vērtspapīru" informāciju. Tiek īstenots pilotprojekts, lai, balstoties uz pašlaik pieejamiem datiem, apkopotu eksperimentālus statistiskos datus. Turklāt tiek pētītas iespējas rast saskaņotu, izmaksu ziņā izdevīgu un stabilu risinājumu. Šie dati ļaus veidot saskaņotāku un augstākas kvalitātes statistiku, kā arī veikt institucionālo sektoru un apakšsektoru vērtspapīru turējumu analīzi detalizētākā līmenī.

2010. gada 1. ceturksnī pirmo reizi tika publicēts finanšu instrumentsabiedrību ceturkšņa saraksts, kas papildina ES MFI dienas un ieguldījumu fondu ceturkšņa sarakstus, kurus ECBS aktualizē un plāno pārveidot par pilntiesīgu finanšu iestāžu reģistru. Salīdzinājumā ar MFI sarakstu finanšu instrumentsabiedrību un ieguldījumu fondu saraksti ietver papildu raksturojošu informāciju, īpaši "vērtspapīrs pret vērtspapīru" datus (ISIN kodu veidā) par šo iestāžu emitētajiem vērtspapīriem. Šis projekts saistīts ar Eiropas Komisijas daudznacionālu uzņēmumu statistikas reģistra – *EuroGroups Register* – veidošanu, kurā pašlaik tiek veikti pasākumi, lai novērstu statistikas vajadzībām īstenotas savstarpējās informācijas apmaiņas juridiskos šķēršļus.

ECB turpināja aktīvi sadarboties ar citām starptautiskajām organizācijām starptautisko statistikas standartu pilnveidošanā. Sadarbībā ar *Eurostat* ECB galveno uzmanību veltīja tālākai EKS 95 pārskatīšanai, lai to saskaņotu ar Nacionālo kontu sistēmu 2008 un SVF Maksājumu bilances rokasgrāmatas 6. izdevumu. Sadarbībā ar SNB un SVF ECB publicēja arī vērtspapīru statistikas

rokasgrāmatas otro daļu, kas veltīta parāda vērtspapīru turējumiem.

4.3. FINANŠU KRĪZES NOTEIKTĀS STATISTIKAS VAJADZĪBAS

Finanšu krīzes dēļ gan Eiropas, gan pasaules līmenī audzis lietotāju pieprasījums pēc finanšu stabilitātes analīzē nepieciešamās statistikas. Papildus iepriekšējās nodaļās aplūkotajam darbam 2010. gadā tika īstenota virkne iniciatīvu, kas ļautu ECB nodrošināt ESRK sekretariāta funkcijas izpildi un tādējādi piedāvāt ESRK nepieciešamo statistisko un analītisko palīdzību, tiklīdz šāda kolēģija tiks izveidota (sk. 6. nodaļu).

ECBS sadarbojas arī ar uzraudzības iestādēm, lai izlīdzinātu un saskaņotu statistikas un uzraudzības prasības. Sadarbībā ar Eiropas Banku uzraugu komiteju 2010. gadā publicēta jauna klasifikācijas sistēma. Ar laiku tā ļaus samazināt statistisko datu sniegšanas slogu iestādēm, kurām izvirzīta prasība nodrošināt datus gan Eurosistēmai, gan uzraudzības iestādēm. Turklāt ECB ES banku sektora stabilitātes pārskatā iekļautās konsolidētās banku datu kopas sniegšanas biežumu galvenajiem banku rādītājiem palielināja no vienas līdz divām reizēm gadā. Uzlabots arī gada datu kopas sniegšanas savlaicīgums un datu saturs. Turklāt ciešā sadarbībā ar citiem Eurosistēmas dalībniekiem ECB izstrādājusi apdrošināšanas sabiedrību un pensijas fondu statistiku. Šāda statistika pamatojas uz esošajiem avotiem, kas galvenokārt ir uzraudzības iestādes, un tas nozīmē, ka nav nepieciešams no datu sniedzējiem vākt jaunus datus. Lai turpinātu šo statistisko datu tālāku pilnveidi un sakarā ar arvien augošajām lietotāju vajadzībām (makroekonomiskās un finanšu stabilitātes analīzes vajadzībām) ECB cieši sadarbojas ar Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju iestādi – Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju uzraugu komitejas (*Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors*) pēcteci, lai nodrošinātu

nākotnes statistikas sniegšanas prasību atbilstību *Solvency II* (Maksātspēja II) un samazinātu datu sniegšanas slogu.

Pasaules mēroga starptautiskās sadarbības kontekstā ECB piedalās G20 valstu finanšu ministru un centrālo banku prezidentu atbalstītajās statistikas jomas iniciatīvās, lai noteiktu un risinātu ar informācijas trūkumu saistītos jautājumus. Kā Ekonomikas un finanšu statistikas starpaģentūru grupas locekle ECB kopā ar SNB, Eiropas Komisiju (*Eurostat*), SVF, OECD, Apvienoto Nāciju Organizāciju un Pasaules Banku izstrādāja rīcības plānu, kas iesniegts G20 valstu galotņu sanāksmei 2010. gada jūnijā. Šajā rīcības plānā ietverts vairāku rekomendāciju ieviešanas grafiks, kā risināt finanšu sektora risku novērtēšanas, starptautisko finanšu saikņu un tautsaimniecību neaizsargātības, kā arī oficiālās statistikas izplatīšanas jautājumus. ECB palīdz arī pilnveidot Galveno globālo rādītāju interneta lapu, kas galvenokārt veltīta G20 valstu tautsaimniecībām.

5. EKONOMISKIE PĒTĪJUMI

Saskaņā ar visā Eurosistēmā apstiprinātu pieeju ECB pētnieciskās darbības mērķis ir 1) nodrošināt pētījumu rezultātus, kas svarīgi monetārās politikas un citu Eurosistēmas uzdevumu ieteikumu formulēšanā; 2) saglabāt un izmantot ekonometriskos modeļus, lai veidotu ekonomiskās prognozes un iespēju aplēses un salīdzinātu alternatīvas politikas ietekmi un 3) uzturēt sakarus ar akadēmiskajām un zinātnieku aprindām, piemēram, publicējot pētījumu rezultātus recenzētajos zinātniskajos žurnālos, kā arī organizējot zinātniskās konferences un piedaloties tajās. ECB 2008. gadā ierosināja vairāku gadu pētījumu programmu pārskatīšanu, lai tajās ietvertu no finanšu krīzes un tās sekām gūtās mācības. Vēlāk pārskatos iekļāva arī ESRK darbību atbalstošas aktivitātes. 2010. gadā lielas pūles tika veltītas finanšu jautājumu analīzei, īpaši pievēršoties makrouzraudzības un sistēmisko risku novērtējuma rīku attīstīšanai un izmantošanai.

5.1. PĒTĪJUMU PRIORITĀTES UN SASNIEGUMI

ECB ekonomisko pētījumu process ir decentralizēts – visas uzņēmējdarbības jomas īsteno pētniecības projektus atbilstoši savām vajadzībām un pieredzei. Pētniecības ģenerāldirektorāts ir ne tikai atbildīgs par šā pētnieciskā darba koordinēšanu, bet veic arī augstas kvalitātes pētījumus. Pētniecības ģenerāldirektors vada Pētniecības koordinēšanas komiteju (PKK), kura saskaņo ECB pētniecisko darbību ar iestādes prasībām un tās politikas veidošanas procesa vajadzībām. PKK nosaka prioritārās pētījumu jomas katram gadam un virza pētniecisko darbību uz šīm jomām.

2010. gadam noteiktās augsta līmeņa pētījumu prioritātes pārsvarā bija tādas pašas kā 2009. gadā, t.sk. prognozēšana un modeļu veidošana, monetārās analīzes pilnveide, monetārās politikas transmisijas mehānisma izpratne, finanšu stabilitāte, makrouzraudzība un vadīšana, Eiropas finanšu sistēmas efektivitāte, maksājumu un norēķinu jautājumi, starptautiskās saiknes un fiskālie jautājumi. Taču, runājot par šo prioritāro virzienu ieviešanu, pētniecisko

darbu skaits finanšu un makrouzraudzības jautājumos bija lielāks nekā iepriekšējos gados. Īpaša uzmanība pievērsta rīku izstrādei un izmantošanai, lai kontrolētu un atbalstītu lēmumu pieņemšanu finanšu jautājumos. Būtiski palielinājās arī monetārās analīzes pilnveides zinātnisko projektu skaits.

Monetārajai analīzei veltīto pētījumu uzmanības centrā bija kvantitatīvu instrumentu attīstība un izmantošana monetāro norišu novērtēšanā, lai galvenokārt sniegtu ļoti kvalitatīvu analītisku ieguldījumu politikas lēmumu sagatavošanā. 2010. gadā viens no šīs pētījumu prioritātes galvenajiem izpētes jautājumiem bija atbalsta pakāpeniskas samazināšanas stratēģijas esošo nestandarta pasākumu veids un makroekonomiskās politikas un finanšu stabilitātes mijiedarbības analīze. Šie jautājumi tika aplūkoti divos pētījumu forumos.²³ Šīs jomas darbības rezultātā tika publicēta grāmata *Enhancing Monetary Analysis* ("Monetārās analīzes uzlabošana"), kuras redaktori bija Valdes locekļi Lukass Papademos un Jirgens Štarks.²⁴

Runājot par monetārās politikas transmisijas mehānismu, tika uzsākti jauni vai turpinājās projekti par dažādiem tematiem: aktīvu cenu dinamika un riska prēmijas, banku sektora loma, nefinanšu sabiedrību finanšu lēmumi, kā arī daudzveidība, konkurētspēja un izlīdzināšanās valstu līmenī. No citiem projektiem, kas turpinājās no iepriekšējiem gadiem, jāmin Mājsaimniecību finanšu un patēriņa pētījumu struktūra²⁵ – 2009. gadā izveidots Eurosistēmas pētījumu projekts, kura ietvaros tiek vākti un analizēti mikrodati par plašu mājsaimniecību lēmumu loku, kā arī ECB pētījumu forums par centrālo banku komunikācijas politiku.

23 Pētījumu forumi ir formāli iekšēji kanāli, caur kuriem notiek ECB specifisku pētniecisko projektu pieredzes un rezultātu apmaiņa.

24 <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/enhancingmonetaryanalysis2010en.pdf>.

25 Pētījumu struktūras koordinē Eurosistēmas/ECBS pētnieku pētniecisko darbību un palīdz izplatīt rezultātus. Tās var piesaistīt arī ārējos pētniekus.

Tika pētītas arī finanšu stabilitātes un monetārās politikas sakarības, galveno uzmanību pievēršot finanšu stabilitātes rādītāju attīstībai un finanšu stabilitātes un vispārējo makroekonomisko rādītāju mijiedarbības analīzei. Finanšu stabilitātes rādītāju izveides process ietver darbu ar agrīnā brīdinājuma modeļiem, stresa testa instrumentiem un kaitīgās ietekmes un sistēmisko risku modeļiem. Lai uzlabotu jau esošos modeļus, kuros atspoguļojas finanšu stabilitātes un makroekonomisko rādītāju mijiedarbība, tiek pētītas jaunas jomas. Daudzi šīs jomas projekti iekļauti jaunajā ECBS Makrouzraudzības pētījumu struktūrā (*Macro-prudential Research Network*), kas izveidota 2010. gada martā (sk. 6. nodaļas 10. ielikumu).

Finanšu sistēmas efektivitātes pētījumu uzmanības centrā bija naudas tirgus izpratne un darbību nodrošinošo struktūru uzbūves uzlabojumi, t.sk. atbalsta pakāpeniskas samazināšanas stratēģiju un naudas tirgus procentu likmju starpību analīze.

ECB turpināja pētījumus par Vienoto euro maksājumu telpu un TARGET2 Maksājumu ekonomikas struktūras (*Payment Economics Network*) paspārnē.²⁶ 2010. gadā šiem jautājumiem tika veltīta konference.

Starptautisko jautājumu pētniecības prioritātes galvenās interešu jomas bija globalizācija, finanšu un tirdzniecības saiknes, kā arī euro starptautiskā nozīme. Globalizācija un finanšu un tirdzniecības saiknes bija divu ECB pētījumu forumu uzmanības centrā. Diskusija par tirdzniecības saiknēm sniedz informāciju par veikto darbu ar instrumentiem, lai Eurosistēmas/ECB iespēju aplēsēs modelētu tirdzniecības plūsmas.

Fiskālajā jomā turpinājās valsts finanšu un to efektivitātes un ilgtspējas kontroles un analīzes rīku attīstīšana. Jauna izpētes joma 2010. gadā bija fiskālās un monetārās politikas savstarpējā iedarbība, īpaši atbalsta pakāpeniskas samazināšanas stratēģijas īstenošanas laikā.

5.2. PĒTĪJUMU REZULTĀTU IZPLATĪŠANA: PUBLIKĀCIJAS UN KONFERENCES

Tāpat kā iepriekšējos gados, ECB speciālistu pētījumi tika publicēti ECB pētījumu sērijā un speciālo pētījumu sērijā. 2010. gadā publicēti 138 pētījumi un 14 speciālie pētījumi. Kopumā 104 pētījumus izstrādāja ECB speciālisti patstāvīgi vai tie tapuši sadarbībā ar viņiem, daudz pētījumu veikts sadarbībā ar Eurosistēmas ekonomistiem, bet pārējos sagatavojuši viesi – konferenču un darbsemināru dalībnieki, kas darbojās pētnieciskajās struktūrās vai ilgāku laiku uzturējās ECB, lai pabeigtu kādu zinātnisko projektu.²⁷ Atbilstoši pašlaik iedibinātajai praksei gaidāms, ka lielākā daļa pētījumu tiks publicēta vadošajos recenzētajos akadēmiskajos žurnālos. 2010. gadā ECB speciālisti akadēmiskajos žurnālos publicēja vairāk nekā 113 rakstu. Turklāt 2010. gadā ECB kopā ar daudzām citām centrālajām bankām turpināja sniegt redakcionālu atbalstu izdevumam *International Journal of Central Banking* ("Starptautiskais Centrālo Banku Žurnāls").

Research Bulletin ("Zinātniskais Biļetens") ir regulārs ECB izdevums, kas plašai auditorijai piedāvā vispārēja rakstura pētījumus. 2010. gadā publicēts marta, jūnija un novembra numurs. Aplūkoti temati ietver Algu dinamikas struktūras rezultātu pārskatu, fiskālo stimulu analīzi, ar finansēm un to ietekmi uz politiku saistītus jautājumus (piemēram, tirgus novērtēta riska analīze, banku kreditēšanas standarti un naudas tirgi krīzes apstākļos), finanšu ierobežojumu iekļaušanu DSVL modeļos un prognožu kombinēšanu.²⁸

2010. gadā ECB organizēja vai piedalījās 15 pētījumu tematiem veltītu konferenču un darbsemināru rīkošanā. Konferenču kopīgajā

26 Sīkāku informāciju par šo struktūru sk. <http://www.paymenteconomics.org>.

27 Ārvalstu pētnieku ECB apmeklējumiem ir gadījuma raksturs vai tie notiek oficiālu, piemēram, *Lamfalussy Research Fellowship*, programmu ietvaros.

28 Pilnu tematu sarakstu sk. <http://www.ecb.europa.eu/pub/scientific/resbull/html/index.en.html>.

organizēšanā piedalījās Ekonomiskās politikas pētījumu centrs, SNB un citas Eurosistēmas un ārpus tās esošās centrālās bankas. Turklāt daudz darbsemināru un semināru notika, lai publiskotu pētījumus ECB. Tāpat kā iepriekšējos gados, vairākums konferenču un darbsemināru bija saistīts ar specifiskajām pētījumu prioritātēm. Šo pasākumu programmas un tajos sniegtie ziņojumi pieejami ECB interneta lapā.²⁹

Semināru sēriju organizēšana kļuvusi par vēl vienu stabilu pētījumu rezultātu izplatīšanas mehānismu; divas semināru sērijas – *Joint Lunchtime Seminars* (Kopīgie pusdienlaiku semināri), kas tika organizēti kopā ar *Deutsche Bundesbank* un Finanšu studiju centru, un *Invited Speaker Seminars* (Pieaicināto referentu semināri) – kļuvušas īpaši nozīmīgas. Abās sērijās katru nedēļu notiek semināri, pieaicinot ārējos pētniekus jaunāko ECB veikto darbu prezentēšanai. ECB organizē arī *ad hoc* zinātniskos seminārus ārpus šo divu sēriju ietvariem.

29 <http://www.ecb.europa.eu/events/conferences>.

6. CITI UZDEVUMI UN AKTIVITĀTES

6.1. MONETĀRĀS FINANSĒŠANAS UN PRIVILEĢĒTĀS PIEKĻUVES AIZLIEGUMA IEVĒROŠANA

Saskaņā ar Līguma 271. panta d) punktu ECB uzticēts uzdevums uzraudzīt, kā 27 ES NCB un ECB ievēro Līguma 123. un 124. pantā, kā arī Padomes Regulās (EK) Nr. 3603/93 un Nr. 3604/93 noteiktos aizliegumus. 123. pants aizliedz ECB un NCB nodrošināt konta pārtēriņa vai jebkāda cita veida kredīta iespējas valdībām un ES institūcijām vai struktūrām, kā arī tieši iegādāties no tām parāda instrumentus. 124. pants aizliedz jebkurus pasākumus (ja vien to pamatā nav piesardzības apsvērumu), kuri nodrošina valdībām un ES institūcijām vai struktūrām privileģētu piekļuvi finanšu iestādēm. Vienlaikus ar Padomi minēto nosacījumu ievērošanu dalībvalstīs uzrauga Eiropas Komisija.

ECB uzrauga arī ES centrālo banku veiktās tādu parāda instrumentu iegādes otrreizējā tirgū, kurus izlaiž iekšzemes valsts sektors, citu dalībvalstu valsts sektors un ES institūcijas un struktūras. Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 3603/93 apsvērumu daļu valsts sektora parāda instrumentu iegādi otrreizējā tirgū nedrīkst izmantot, lai apietu Līguma 123. pantu. Šādas iegādes nedrīkst kļūt par valsts sektora netiešas monetārās finansēšanas veidu.

Par 2010. gadu veiktais uzraudzības pasākums liecina, ka par Līguma 123. un 124. panta un attiecīgo Padomes Regulu prasību neizpildi varētu uzskatīt šādus gadījumus.

Pirmkārt, 2010. gada 13. maijā kāda Portugāles valsts sektora banka izmantoja noguldījumu iespēju uz 7 dienām *Banco de Portugal*, izvietojot tajā 12.5 milj. ASV dolāru. Tas notika funkcionālas kļūdas dēļ. Otrkārt, Nīderlandes noguldījumu apdrošināšanas shēmas ietvaros *De Nederlandsche Bank* veica avansa maksājumus. Nepieciešams izstrādāt tiesību aktus, kas nosaka Nīderlandes noguldījumu apdrošināšanas shēmas atbilstību monetārās finansēšanas aizliegumam. Treškārt, *Central Bank of Cyprus* samaksātā atlīdzība par

noguldījumu garantiju shēmas tekošā konta atlikumu pārsniedza salīdzināmās tirgus procentu likmes, bet tas neatbilst monetārās finansēšanas aizlieguma mērķiem. Sakarā ar to *Central Bank of Cyprus* paziņoja, ka tā pieņēmusi lēmumu līdz 2012. gada sākumam maksāt atlīdzību par šā konta atlikumu atbilstoši tirgus procentu likmēm. Ceturtkārt, saskaņā ar *Banca d'Italia* izveidoto valdības noguldījumu atlīdzības shēmu tika samaksāta atlīdzība, kas pārsniedza salīdzināmās tirgus procentu likmes. Sakarā ar to *Banca d'Italia* paziņoja, ka atlīdzību izmaksu shēma pašlaik tiek pārskatīta. Šāda pārskatīšana jāveic pēc iespējas agrāk, lai ievērotu monetārās finansēšanas aizlieguma mērķus.

Kopumā ir vērts atgādināt, ka Līguma 123. un 124. pantā noteiktie aizliegumi stingri jāievēro arī finanšu krīzes apstākļos.

6.2. PADOMDEVĒJA FUNKCIJAS

Saskaņā ar Līguma 127. panta 4. punktu un 282. panta 5. punktu ar ECB jākonsultējas par katru ierosināto ES vai nacionālo tiesību aktu projektu, kas ir ECB kompetencē.³⁰ Visi ECB atzinumi tiek publicēti ECB interneta lapā. ECB atzinumus par ierosinātajiem ES tiesību aktiem publicē arī Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

ECB 2010. gadā pieņēma 95 atzinumus par ES ierosinātajiem tiesību aktiem vai nacionālo tiesību aktu projektiem, kas ir ECB kompetencē; no tiem 10 atzinumi attiecās uz ES ierosinātajiem tiesību aktiem un 85 – uz nacionālo tiesību aktu projektiem. 2009. gadā attiecīgi tika izdoti 100 atzinumi. Šā gada pārskata pielikumā pievienots 2010. gadā un 2011. gada sākumā pieņemto atzinumu saraksts.

Pēc Padomes, Eiropas Parlamenta un Eiropas Komisijas lūguma izdotie atzinumi attiecas arī

³⁰ Saskaņā ar Protokolu par dažiem noteikumiem Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotajai Karalistei (pievienots Līgumam) pienākums konsultēties ar ECB neattiecas uz Apvienoto Karalisti (OV C 83, 30.03.2010., 284. lpp.).

uz reformu, kas notiek ekonomiskās vadības un finanšu regulēšanas jomā, kā arī uz tiesību aktiem par euro ieviešanu Igaunijā un euro un Igaunijas kronas maiņas kursu³¹ (sk. 3. nodaļu).

ES notiekošās ekonomiskās vadības reformas ietvaros ECB atbalstīja Eiropas Komisijas priekšlikumu uzlabot statistisko datu sniegšanas kvalitāti pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras kontekstā, kas ir Stabilitātes un izaugsmes pakta daļa.³² Citā atzinumā³³ ECB atzinīgi novērtēja plašu tiesību aktu priekšlikumu paketi, lai ES uzlabotu ekonomiskās un budžeta pārraudzības ietvaru. Šie priekšlikumi iekļāva makroekonomiskās pārraudzības ietvara ieviešanu, kas īpaši izpelnījās ECB atzinību, jo novērš nozīmīgus ES ekonomiskās pārvaldības trūkumus. Vienlaikus ECB aicināja ES likumdevējus un dalībvalstis izmantot esošo likumdošanas procesu, lai Līgumu pieļautajos ietvaros maksimāli uzlabotu ekonomisko pārvaldību. ECB atzīmēja, ka ar ierosinātajiem priekšlikumiem jāpanāk lielāks darbību automatiskums, un īpaši Padomei vai vismaz Eurogrupai ieteica ar deklarācijas palīdzību paust atbalstu šādiem Komisijas priekšlikumiem un rekomendācijām, lai turpinātu īstenot procedūras pret saistības nepildošajām dalībvalstīm. ECB visiem priekšlikumiem nodrošināja arī projektu sagatavošanas norādes.

Attiecībā uz uzraudzības sistēmas reformu ES ECB izteica atbalstu ierosinātās *Omnibus* direktīvas, ar kuru izdara grozījumus 11 finanšu sektora direktīvās, mērķim nodrošināt Eiropas uzraudzības iestāžu (EUI) un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas atbilstošu darbību.³⁴ ECB likumprojektu priekšlikumi attiecās uz jautājumiem, kas svarīgi ECB/ECBS un ESRK, piemēram, lai likvidētu juridiskos šķēršļus informācijas apmaiņai starp ECB/ECBS, ESRK, trim EUI un valstu uzraudzības iestādēm. ECB komentēja arī grozījumus, ko nepieciešams veikt normās par finanšu konglomerātā ietilpstošu finanšu iestāžu papildu uzraudzību, lai likvidētu noteiktus uzraudzības trūkumus, piemēram, aktīvu pārvaldītāju uzņēmumu kā finanšu konglomerātu daļu iekļaušana uzraudzības jomā.³⁵

Pēckrīzes perioda finanšu pakalpojumu tirgu regulējošo reformu kontekstā ECB publicēja atzinumus par vairākiem priekšlikumiem, t.sk. regulatīvo kapitāla prasību pārskatīšanu un kredītreitingu aģentūru regulējumu.³⁶ ECB izteica atbalstu centieniem radīt stabilu regulējošo ietvaru, lai nākotnē novērstu finanšu krīzes, vienlaikus aicinot pēc iespējas saglabāt vienādus nosacījumus un panākt regulējošās jomas globālo konvergenci. ECB norādīja uz nepieciešamību ievērot drošu riska novērtēšanas praksi aktīviem, kas iekļauti Eurosistēmas nodrošinājuma sistēmā, t.sk. centrālo banku piekļuves iespēju aizdevuma līmeņa informācijai par strukturētajiem finanšu instrumentiem. Sakarā ar ierosināto regulu par atvasinātajiem ārpusbiržas finanšu instrumentiem (*over-the-counter*; OTC), centrālajiem darījuma partneriem (CDP) un darījumu datu reģistriem ECB atzinīgi novērtēja šo soli, kas sperts, lai īstenotu G20 valstu 2009. gada septembra vienošanos, ka līdz 2012. gada beigām standarta OTC atvasināto instrumentu līgumi tirgojami biržās vai, ja iespējams, izmantojot elektroniskās tirdzniecības platformas un veicot klīringu caur CDP sistēmām.³⁷ Tomēr ECB izteica arī lielas bažas īpaši par to, ka netiek ņemtas vērā ECB un NCB pārraudzības pilnvaras, kā arī noteikumi par centrālo banku piedāvāto iespēju pieejamību.

2010. gadā ECB atsauca uz ievērojamu skaitu valstu pārvaldes iestāžu konsultāciju lūgumiem, no kuriem dažas bija saistītas ar norisēm Īrijas, Grieķijas, Francijas un Austrijas uzraudzības struktūrās.³⁸ ECB atzīmēja uzraudzības iestāžu apvienošanos Francijā un apsveica jauno Francijas Kontroles iestādi (*Prudential Control Authority*), kuru vadīs *Banque de France* prezidents.³⁹ Gaidāms, ka piedāvātā struktūra uzlabos *Banque de France* iespējas sniegt ECBS analītisku atbalstu. ECB atzinīgi novērtēja arī

31 CON/2010/52.

32 CON/2010/28.

33 CON/2011/13. Sk. arī šā gada pārskata 5. nodaļu.

34 CON/2010/23.

35 CON/2011/6.

36 CON/2010/65 un CON/2010/82.

37 CON/2011/1.

38 CON/2010/30, CON/2010/48, CON/2010/33, CON/2010/4 un CON/2010/57.

39 CON/2010/4.

ierosināto *Central Bank of Ireland* un *Financial Services Authority of Ireland* restrukturizāciju,⁴⁰ kuras rezultātā centrālajai bankai jāuzņemas pilna atbildība par kredītiestāžu un finanšu iestāžu uzraudzību. ECB puda detalizētus secinājumus par centrālo banku neatkarību un monetārās finansēšanas aizliegumu.

ECB tika lūgta konsultācija arī par vairākiem finanšu tirgus stabilitātes pasākumiem, dažiem saistībā ar finanšu krīzi.⁴¹ Īpaši tas attiecas uz atzinumu,⁴² ko ECB sniedza par Grieķijas likumprojektu, ar kuru tiek dibināts Finanšu stabilitātes fonds, lai, veicot kredītiestāžu atkārtotu kapitalizāciju, saglabātu Grieķijas banku sistēmas stabilitāti. ECB atzinīgi novērtēja fonda un banku uzraudzības sistēmas ciešo saikni. Ņemot vērā *Bank of Greece* esošās uzraudzības pilnvaras, likumam vajadzētu nodrošināt pienācīgu kapitāla pietiekamības prasību ievērošanu. ECB arī atbalstīja *Bank of Greece* prezidenta iniciatīvas nozīmi, izvirzot amatam fonda valdes locekļus.

Komentējot Vācijas tiesību aktu projektu par kompensāciju sistēmu kredītiestādēs un finanšu iestādēs, kā arī apdrošināšanas sabiedrībās,⁴³ ECB norādīja uz vispārējo nozīmi, kāda ir attiecīgo prasību saskaņošanai ar starptautiskajiem standartiem un ES tiesību aktiem, lai novērstu regulējošās jomas patvaļu un veicinātu pārmērīga riska uzņemšanās ierobežojumus. Citi atzinumi par procedūrām kredītiestādēs, kurām radušās finansiālas grūtības, atklāja efektīva rezolūciju režīma nozīmi finanšu sistēmas stabilitātes nodrošināšanā.⁴⁴ Atzinumos par Dānijas neveiksmi cietušo kredītiestāžu jauno likvidācijas režīmu⁴⁵ un Vācijas banku restrukturizāciju⁴⁶ ECB atbalstīja valsts atteikšanos no turpmākas iesaistīšanās, dodot priekšroku tādiem risinājumu režīmiem, kuri galvenokārt paredz kredītiestāžu sektora finansējumu. Ja krīzes situācija prasa papildus izmantot arī valsts līdzekļus, jāvēršas pie banku sektora par līdzekļu atmaksāšanu valstij. Tas vēl vairāk veicinātu tirgus disciplīnu un sniegtu morālā kaitējuma risku risinājumus. Atzinumā

par Polijas valsts atbalsta pasākumu grozījumu projektu⁴⁷ ECB izteica bažas, ka pretēji prasībai par nacionālo atbalsta pasākumu pārejošo dabu tie efektīvi pārvērtīsies beztermiņa pasākumos. Izvairīšanās atjaunot īslaicīgu režīmu šāda režīma pagarināšanas gadījumā neļautu veikt nepieciešamo analīzi attiecībā uz monetārās politikas un finanšu stabilitātes aspektiem.

Statistikas jomā Grieķija konsultējās ar ECB par Grieķijas Statistikas sistēmas un neatkarīgas Grieķijas statistikas iestādes izveidošanu.⁴⁸ ECB uzsvēra, ka budžeta uzraudzības uzticamība ES un galu galā monetārās savienības un tās darbības drošības uzticamība ir atkarīga no ticamas un savlaicīgas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras statistikas apkopošanas neatkarīgi no politikas cikliskuma. Atzinumā par Igaunijas nacionālās statistikas jauno tiesisko ietvaru⁴⁹ ECB norādīja uz Igaunijas Valsts statistikas institūta neatkarības panākšanas nozīmi, jo pēc euro ieviešanas tai būs īpaša loma EMS struktūras raitas darbības nodrošināšanā.⁵⁰

ECB pieņēma vairākus atzinumus attiecībā uz NCB, t.sk. par Bulgārijas, Dānijas, Igaunijas, Īrijas, Francijas, Lietuvas, Ungārijas un Polijas centrālās bankas statūtu grozījumiem.⁵¹ ECB norādīja, ka nenoteiktība attiecībā uz *Lietuvas bankas* nekustamā īpašuma tiesisko statusu grauj

40 CON/2010/30 un CON/2010/48.

41 CON/2010/3, CON/2010/7, CON/2010/10, CON/2010/11, CON/2010/12, CON/2010/21, CON/2010/26, CON/2010/29, CON/2010/31, CON/2010/35, CON/2010/41, CON/2010/45, CON/2010/50, CON/2010/53, CON/2010/54, CON/2010/62, CON/2010/63, CON/2010/64, CON/2010/71, CON/2010/75, CON/2010/83, CON/2010/86, CON/2010/92, CON/2010/93 un CON/2010/95.

42 CON/2010/54.

43 CON/2010/41 un CON/2010/63.

44 CON/2010/12, CON/2010/31 un CON/2010/35.

45 CON/2010/45.

46 CON/2010/83.

47 CON/2010/95.

48 CON/2010/17.

49 CON/2010/2.

50 ECB arī sniedza konsultācijas par vairākiem tiesību aktu projektiem saistībā ar Igaunijas gatavošanos ieviest euro. Sīkāku informāciju sk. 3. nodaļas 2. sadaļā.

51 CON/2010/25, CON/2010/24, CON/2010/20, CON/2010/30, CON/2010/48, CON/2010/44, CON/2010/42, CON/2010/56, CON/2010/91 un CON/2010/37.

tās institucionālo un finansiālo neatkarību.⁵² ECB atzinīgi novērtēja *Banque de France* kapitāla un statūtos noteikto rezervju palielināšanu.⁵³ Vairāki atzinumi attiecās uz NCB darbinieku atalgojumu bezdeficīta budžeta atjaunošanas tiesisko aktu kontekstā.⁵⁴ ECB atbalstīja centienus veikt fiskālo konsolidāciju un uzsvēra, ka, lai aizsargātu NCB neatkarību personāla jautājumos, tiesību aktu projekti par NCB darbinieku atalgojumu izskatāmi ciešā un efektīvā sadarbībā ar NCB, pienācīgi ņemot vērā NCB viedokli, lai NCB varētu neatkarīgi pildīt Līgumā, ECBS Statūtos un nacionālajos tiesību aktos tai noteiktos uzdevumus. Atzinumā par Portugāles taupības pasākumiem⁵⁵ ECB iztīrāja efektīvas sadarbības nepieciešamību un uzsvēra, ka šādas efektīvas sadarbības trūkums būs nopietns centrālās bankas neatkarības principa pārkāpums. Attiecībā uz Ungāriju ECB izteica bažas par pārāk biežo likuma "Par *Magyar Nemzeti Bank*" grozīšanu, norādot, ka stabils centrālās bankas tiesiskais ietvars ir viens no centrālās bankas neatkarības argumentiem, un brīdināja neievieš pasākumus, kas ietekmē prezidentu un pārējos *Magyar Nemzeti Bank* lēmējinstītūciju locekļus pretēji Līguma 130. pantā noteiktajiem centrālās bankas neatkarības principiem.⁵⁶ ECB arī atzīmēja, ka NCB personāla algu samazinājumam jāatbilst Līguma 123. pantā noteiktajam monetārās finansēšanas aizliegumam.⁵⁷

Sākot ar 2008. gadu, pārskatā tiek iekļauta informācija par skaidriem un nopietniem gadījumiem,⁵⁸ kad netiek izpildīta prasība konsultēties ar ECB par nacionālo un ES tiesību aktu projektiem.

2010. gadā ECB reģistrēti divi šādi gadījumi, kad netika lūgtas konsultācijas par ES ierosinātiem tiesību aktiem, t.sk. viens gadījums, kad ECB sniedza atzinumu pēc savas iniciatīvas. Pirmais gadījums, kad netika lūgta ECB konsultācija, attiecās uz ierosināto Komisijas regulu, ar kuru ievieš Regulu (EK) Nr. 177/2008 par uzņēmumu reģistru kopējās sistēmas izveidošanu statistikas vajadzībām *Eurostat* un centrālo banku konfidencialu datu apmaiņas kontekstā.⁵⁹ ECB uzskata, ka šī Regula ir svarīga

ECB sadarbībā ar ES iestādēm, institūcijām, birojiem un aģentūrām, vācot statistiku, kas nepieciešama, lai veiktu ECBS Statūtu 5. pantā ECBS noteiktos uzdevumus, un ka tāpēc ar ECB bija jākonsultējas tiesību akta sagatavošanas atbilstošā posmā.

Otrais gadījums, kad netika lūgta ECB konsultācija, attiecās uz priekšlikumu par direktīvu, ar kuru groza Direktīvu 2006/48/EK un Direktīvu 2006/49/EK par kapitāla prasībām, kas piemērojamas tirdzniecības portfelim un atkārtotai vērtspapīrošanai, un atalgojuma politikas uzraudzības pārbaudi.⁶⁰ Ar ECB bija notikušas konsultācijas par iepriekš izstrādātu projektu, par kuru ECB sniedza atzinumu⁶¹ 2009. gada 12. novembrī. 2010. gada 7. jūlijā Eiropas Parlaments direktīvu apstiprināja ar vairākiem grozījumiem, un to pēc tam iesniedza oficiālai apstiprināšanai Padomē.⁶² Ņemot vērā pienākumu atkārtoti konsultēties ar ECB par tās kompetencē esošu ierosinātu tiesību aktu svarīgiem grozījumiem, 2010. gada 6. augustā ECB pēc savas iniciatīvas sniedza atzinumu par grozīto priekšlikumu.⁶³

2010. gadā ECB reģistrēja 10 gadījumu, kad nenotika konsultēšanās ar ECB par

52 CON/2010/42.

53 CON/2010/88.

54 CON/2010/42, CON/2010/51, CON/2010/56, CON/2010/69 un CON/2010/80.

55 CON/2010/80.

56 CON/2010/91.

57 CON/2010/51, CON/2010/69 un CON/2010/80.

58 Ar vārdu "skaidri" ECB saprot gadījumus, kad nerodas tiesiskas šaubas par to, ka ar ECB bija nepieciešams konsultēties, bet vārds "nopietni" attiecināts uz gadījumiem 1) kad, ja konsultācijas būtu notikušas, ECB būtu sniegusi svarīgus kritiskus komentārus par ierosinātā tiesiskā akta saturu vai 2) ar vispārēju nozīmi ECBS.

59 Komisijas 2010. gada 26. novembra Regula (ES) Nr. 1097/2010, ar kuru attiecībā uz konfidencialu datu apmaiņu starp Komisiju (*Eurostat*) un centrālajām bankām īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 177/2008, ar ko izveido kopēju uzņēmumu reģistru sistēmu statistikas vajadzībām. OV L 312, 27.11.2010., 1. lpp.

60 COM(2009) 362, pēdējais variants.

61 CON/2009/94.

62 Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Direktīva 2010/76/ES, ar ko groza Direktīvu 2006/48/EK un Direktīvu 2009/49/EK attiecībā uz kapitāla prasībām, kas piemērojamas tirdzniecības portfelim un atkārtotai vērtspapīrošanai, un attiecībā uz atalgojuma politikas uzraudzības pārbaudi. OV L 329, 14.12.2010., 3. lpp.

63 CON/2010/65.

nacionālo tiesību aktu projektiem, un sniedza vienu atzinumu pēc savas iniciatīvas. Turpmāk aprakstītie pieci gadījumi uzskatīti par skaidriem un nopietniem.

Bulgārijas valsts pārvaldes iestādes nekonsultējās ar ECB par likumu attiecībā uz Finanšu uzraudzības komisijas sastāvu un funkcijām, bet īpaši par Finanšu stabilitātes konsultatīvās padomes parametriem, kas ir ECBS vispārējās nozīmes jautājums.

Ar ECB nenotika konsultācijas arī par Portugāles likumu, kas centrālajai bankai paredz noteiktus jaunus uzdevumus. Šis likums ir ar vispārēju nozīmi ECBS, jo attiecas uz NCB finansiālo neatkarību, un ECB būtu sniegusi svarīgus kritiskus komentārus.

Par pasākumiem, kas saistīti ar finanšu krīzi, ar ECB nenotika konsultācijas trijos gadījumos. Grieķijas pārvaldes iestādes nekonsultējās ar ECB divos gadījumos: pirmkārt, par valsts sektora darbā pieņemšanas sistēmas reformas likumprojektu, kas ietekmēja *Bank of Greece* ekskluzīvo kompetenci pieņemt darbā īpašas kategorijas darbiniekus, un, otrkārt, par likumprojektu, ar kuru noteikti arī darbā pieņemšanas ierobežojumi valsts sektora uzņēmumiem, t.sk. *Bank of Greece*, kā līdzeklis esošās budžeta krīzes negatīvo efektu mazināšanai. Slovēnijas pārvaldes iestādes nekonsultējās ar ECB par tiesību akta projektu, kas paredzēja valsts garantijas un aizdevumus kredītiestādēm. ECB uzskata, ka šie gadījumi ir ar vispārēju nozīmi ECBS, jo attiecas uz finanšu krīzi un glābšanas pasākumiem, ko veic dalībvalstis.

Sākot ar 2010. gadu, gada pārskatā iekļauj arī skaidrus un atkārtotus gadījumus, kad dalībvalstis nekonsultējās ar ECB. Par atkārtotiem uzskata gadījumus, kad viena un tā pati dalībvalsts divu gadu periodā vismaz trīs reizes neveic konsultācijas ar ECB, katrā aplūkotajā gadā vismaz vienu reizi nekonsultējoties ar ECB. 2009. gadā ECB reģistrējusi divus nenotikušu

konsultāciju gadījumus gan par Grieķijas, gan Ungārijas tiesību aktiem, bet 2010. gadā – trīs gadījumus.

6.3. EIROPAS SAVIENĪBAS UN EIROPAS FINANŠU STABILITĀTES FONDA AIZŅĒMUMA UN AIZDEVUMA OPERĀCIJU UN UZ DIVPUSĒJU LĪGUMU PAMATA GRIEĶIJAI IZSNIEDZAMO AIZDEVUMU ADMINISTRĒŠANA

Saskaņā ar Līguma 141. panta 2. punktu, ECBS Statūtu 17., 21.2., 43.1. un 46.1. pantu un Padomes 2002. gada 18. februāra Regulas (EK) Nr. 332/2002, kas pēdējo reizi grozīta ar Padomes 2009. gada 18. maija Regulu (EK) Nr. 431/2009, 9. pantu ECB joprojām ir atbildīga par Eiropas Savienības aizņēmuma un aizdevuma operāciju administrēšanu vidēja termiņa finansiālās palīdzības iespējas ietvaros atbilstoši 2003. gada 7. novembra Lēmumam ECB/2003/14, kas grozīts ar 2009. gada 19. jūnija Lēmumu ECB/2009/17. 2010. gadā ECB ES vārdā saņēma četrus maksājumus izmaksu veikšanai un pārskaitīja šos līdzekļus kredītņēmējam valstīm (Rumānijai un Latvijai). Astoniem šīs iespējas ietvaros izsniegtajiem aizdevumiem pienāca procentu maksāšanas laiks, un ar tiem ECB rīkojās atbilstošā kārtībā. ES aizdevuma operāciju apjoma kopējais atlikums vidēja termiņa finansiālās palīdzības iespējas ietvaros 2010. gada 31. decembrī bija 12.1 mljrd. euro.

Saskaņā ar aizdevumu fonda vienošanos starp dalībvalstīm, kuru valūta ir euro,⁶⁴ un *Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW)*⁶⁵ kā aizdevēju un Grieķijas Republiku kā kredītņēmēju, un *Bank of Greece* kā kredītņēmēja aģentu un saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21.2. pantu un 2010. gada 10. maija Lēmuma ECB/2010/4 2. pantu ECB aizdevēju un kredītņēmēju vārdā ir atbildīga par visu

⁶⁴ Izņemot Grieķijas Republiku un Vācijas Federatīvo Republiku.

⁶⁵ Darbojas valsts interesēs, pakļauta Vācijas Federatīvās Republikas valdības rīkojumiem un izmanto valdības garantijas.

saistīto maksājumu apstrādi. 2010. gadā ECB no aizdevējiem saņēma divus maksājumus izmaksu veikšanai un pārskaitīja šīs summas kredītņēmējam. Abiem aizdevumiem bija pienācis procentu maksāšanas laiks, un ar tiem ECB rīkojās atbilstošā kārtībā. Uz divpusēju līgumu pamata Grieķijai izsniedzamo aizdevumu apjoma atlikums 2010. gada 31. decembrī bija 21 mljrd. euro.

Saskaņā ar Līguma 122. panta 2. daļu un 32. panta 1. daļu, ECBS Statūtu 17. un 21. pantu un Padomes 2010. gada 11. maija Regulas (ES) Nr. 407/2010 8. pantu ECB ir atbildīga par ES aizņēmuma un aizdevuma operāciju administrēšanu Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma ietvaros (EFSM). Atbilstoši 2010. gada 14. oktobra Lēmuma ECB/2010/17 2. pantam ECB tāpēc atvēra Eiropas Komisijas kontu. 2010. gadā EFSM ietvaros operācijas netika veiktas.

Saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21. pantu (kopā ar EFSF Ietvaru vienošanās 3. panta 5. daļu) ECB ir atbildīga par Eiropas Finanšu stabilitātes fonda (EFSF) aizdevumu dalībvalstīm, kuru valūta ir euro, administrēšanu. Atbilstoši 2010. gada 21. septembra Lēmuma ECB/2010/15 1. pantam ECB tāpēc atvēra EFSF kontu. 2010. gadā EFSF ietvaros operācijas netika veiktas.

6.4. EUROSISTĒMAS REZERVJU PĀRVALDĪŠANAS PAKALPOJUMI

2005. gadā izveidotās Eurosistēmas klientu euro denominēto rezerves aktīvu pārvaldīšanas sistēmas ietvaros 2010. gadā joprojām tika piedāvāts daudzpusīgs pakalpojumu klāsts. Atsevišķas Eurosistēmas centrālās bankas (Eurosistēmas pakalpojumu sniedzējas) piedāvā ārpus euro zonas esošajām centrālajām bankām, monetārajām iestādēm un valdības aģentūrām, kā arī starptautiskajām organizācijām pilnu pakalpojumu kopumu, kas pamatojas uz saskaņotiem noteikumiem un nosacījumiem atbilstoši vispārējiem tirgus standartiem. ECB veic kopējās koordinācijas funkciju,

nodrošinot sistēmas raitu darbību. 2010. gadā saglabājās stabils to klientu skaits, kuriem bija darījuma attiecības ar Eurosistēmu. Attiecībā uz pašiem pakalpojumiem novērots klientu kopējo naudas līdzekļu (t.sk. noguldījumu) atlikumu un vērtspapīru turējumu neliels pieaugums.

Bijusī Tīrgus halle, kurā agrāk bija augļu un dārzeņu vairumtirdzniecības tīrgus, ir celta 1926.–1928. gadā pēc profesora Mārtina Elzēsera (*Martin Elsaesser*) projekta un iekļauta aizsargājamo ēku sarakstā. Skats no dienvidiem pirms galveno būvdarbu uzsākšanas.

3. NODAĻA

IGAUNIJAS PIEVĪENOŠANĀS EURO ZONAI

I. EKONOMISKĀS UN MONETĀRĀS NORISES IGAUNIJĀ

Eiropas Savienības Padome 2010. gada 13. jūlijā pieņēma lēmumu atļaut Igaunijai 2011. gada 1. janvārī ieviest euro kā savu valūtu, tādējādi euro zonas valstu skaitam pieaugot no 16 līdz 17. Padomes lēmums pamatojās uz ECB un Eiropas Komisijas 2010. gada maijā publicētajiem konverģences ziņojumiem un tika pieņemts pēc apspriešanas Eiropadomē, kā arī saskaņā ar Eiropas Parlamenta viedokli, Eiropas Komisijas priekšlikumu un Eurogrupas rekomendāciju. Tajā pašā dienā Padome arī pieņēma regulu par Igaunijas kronas neatsaucamā konversijas kursa attiecībā pret euro fiksēšanu. Konversijas kurss noteikts 1 EUR = 15.6466 EEK. Tas bija arī Igaunijas kronas centrālais kurss visu šīs valsts dalības laiku Valūtas kursa mehānismā II (VKM II).

Vairākus gadus Igaunija bija viena no visstraujāk augošajām ES tautsaimniecībām. Tomēr spēcīgā ekonomiskā ekspansija ar skaidrām pārkaršanas pazīmēm no 2005. gada līdz 2007. gadam nebija noturīga.

Jau 2007. gadā ekonomiskās izaugsmes temps sāka palēnināties, bet joprojām bija straujš. Sakarā ar nenoturīgajām makroekonomiskajām norisēm un pasaules tirdzniecības sašaurināšanos Igaunijas tautsaimniecībā 2009. gadā bija vērojams būtisks ekonomiskās aktivitātes pavērsiens un spējš kritums (sk. 14. tabulu). Tāpēc Igaunijā norisinājās nozīmīgas ekonomiskās korekcijas, kas dažās jomās ļāva novērst ļoti straujās izaugsmes laikā izveidojušos ārējo un iekšējo nesabalansētību. 2010. gadā ekonomiskā aktivitāte sāka atjaunoties – 2. ceturksnī reālā IKP gada pieaugums kļuva pozitīvs un 4. ceturksnī bija 6.6%. Runājot par ārējām norisēm, no 2000. gada līdz 2008. gadam Igaunijas vidējais maksājumu bilances apvienotā tekošā konta un kapitāla konta deficīts bija ļoti liels (10% no IKP). Šā deficīta novēršana bijusi galvenā iezīme nepieciešamo korekciju procesā, ko Igaunija īstenojusi pēc pārkaršanas perioda. Pēc spēcīga iekšzemes pieprasījuma krituma, kura rezultātā samazinājās imports, deficīts saruka

14. tabula. Igaunijas galvenie ekonomiskie rādītāji

(gada pārmaiņas, ja nav norādīts citādi; %; perioda vidējais rādītājs, ja nav norādīts citādi)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Reālā IKP pieaugums	-0.3	10.0	7.5	7.9	7.6	7.2	9.4	10.6	6.9	-5.1	-13.9	3.1 ³⁾
<i>Ieguldījums reālā IKP pieaugumā</i> (procentu punktos)												
Iekšzemes pieprasījums (izņemot krājumus)	-4.3	8.0	7.0	12.5	10.7	7.3	10.1	15.8	7.7	-7.3	-19.6	.
Neto eksports	5.3	-1.1	-2.9	-5.9	-2.7	-0.7	-0.5	-6.0	-5.6	5.7	11.3	.
SPCI inflācija	3.1	3.9	5.6	3.6	1.4	3.0	4.1	4.4	6.7	10.6	0.2	2.7
Atlīdzība vienam nodarbinātajam	9.1	14.5	9.6	9.1	11.7	12.2	10.9	14.1	24.6	10.1	-3.3	.
Nominālās vienības darbaspēka izmaksas	4.6	2.5	2.9	2.4	5.3	4.6	3.4	8.7	17.4	16.3	1.1	.
IKP deflators	7.5	4.5	5.3	3.3	4.2	3.6	5.5	8.3	10.5	7.2	-0.1	.
Importa deflators	1.4	5.8	2.0	-0.1	-0.2	1.5	3.3	4.1	3.3	5.9	-1.1	.
Bezdarba līmenis (% no darbaspēka)	11.3	13.6	12.6	10.3	10.0	9.7	7.9	5.9	4.7	5.5	13.8	16.9
Kopējā nodarbinātība	-4.4	-1.5	0.8	1.3	1.5	0.0	2.0	5.4	0.8	0.2	-9.9	.
Tekošā un kapitāla konta bilance (% no IKP)	-4.3	-4.9	-4.9	-10.1	-10.6	-10.6	-9.2	-13.2	-16.2	-8.7	7.3	.
Valdības budžeta bilance (% no IKP) ²⁾	-3.5	-0.2	-0.1	0.3	1.7	1.6	1.6	2.4	2.5	-2.8	-1.7	-1.0
Valsts parāds (% no IKP) ²⁾	6.0	5.1	4.8	5.7	5.6	5.0	4.6	4.4	3.7	4.6	7.2	8.0
Nominālā naudas tirgus 3 mēnešu procentu likme (%)	7.8	5.7	5.3	3.9	2.9	2.5	2.4	3.2	4.9	6.7	5.9	1.6
Nominālais valūtas kurss attiecībā pret euro ¹⁾	15.6	15.6	15.6	15.6	15.6	15.6	15.6	15.6	15.6	15.6	15.6	15.6

Avoti: ECB, Eurostat un Eiropas Komisija.

1) Igaunijas kronas par 1 euro.

2) Eiropas Komisijas Eiropas 2009. gada rudens ekonomiskā prognoze.

3) Ātrā aplēse.

un izveidojās pozitīvs saldo, kas 2010. gada 3. ceturksnī sasniedza 8.4% no IKP.

Pēdējos 10 gados Igaunijas inflācijas rādītāji bijuši ļoti mainīgi. SPCI inflācija, kurai no 20. gs. 90. gadu vidus līdz 2003. gadam kopumā bija tendence samazināties, 2004. gadā sāka pieaugt sakarā ar administratīvi regulējamo cenu straujo kāpumu, kas daļēji bija saistīts ar pievienošanos ES, augošajām enerģijas cenām un pārkaršanas pazīmēm. Lai gan izaugsmē strauji palēninājās, 2008. gadā inflācija turpināja palielināties un sasniedza visaugstāko līmeni (10.6%), atspoguļojot preču cenu kāpumu pasaulē, nodokļu saskaņošanas pasākumus un novēloto algu reakciju uz ekonomiskās vides pārmaiņām. Tā kā tautsaimniecība turpināja slīgt recesijā, gada inflācija krasi samazinājās un dažu mēnešu laikā kļuva negatīva, 2009. gadā vidēji sasniedzot 0.2%. 2010. gada 2. pusgadā SPCI inflācija atkal nozīmīgi palielinājās, atspoguļojot preču cenu kāpuma pasaules tirgos, administratīvi regulējamo cenu un akcīzes nodokļa palielināšanas, kā arī ekonomiskās aktivitātes atjaunošanās ietekmi. 2010. gadā kopumā SPCI inflācija bija 2.7%.

Atspoguļojot pēdējos gados veiktās krasās ekonomiskās korekcijas, Igaunijas bezdarba rādītājs pašlaik ir augsts – 2010. gada 4. ceturksnī tas sasniedza vidēji 13.6%. Lai arī Igaunijas darba tirgus ir samērā elastīgs, nodarbinātības un bezdarba jomā joprojām pastāv reģionālas atšķirības un prasmju neatbilstība pieprasījumam. Šie faktori no 2005. gada līdz 2008. gadam noteica strauju darba samaksas kāpumu. Vāja ekonomiskā aktivitāte un bezdarba pieaugums veicinājis krasu darba samaksas kāpuma palēnināšanos gan privātajā, gan valsts sektorā. Šīs korekcijas nepieciešamas, lai pašreizējais augstais bezdarba līmenis Igaunijā nekļūtu pastāvīgs.

No 2000. gada līdz 2009. gadam Igaunija kopumā īstenoja stabilu fiskālo politiku, tādējādi līdz 2007. gadam nodrošinot gandrīz bezdeficīta budžetu vai budžetu ar pārpalikumu. Tomēr valdības budžeta bilance pasliktinājās 2008. gadā saistībā ar spēcīgo ekonomisko

lejupslīdi. Valsts budžeta deficīts 2008. gadā pieauga līdz 2.8% no IKP, bet pēc tam 2009. gadā samazinājās līdz 1.7% no IKP saistībā ar valdības īstenotajiem būtiskajiem konsolidācijas pasākumiem, kas sasniedza aptuveni 9% no IKP (t.sk. apmēram viena trešdaļa uzskatāma par pagaidu pasākumiem). Šis deficīta līmenis 2009. gadā bija viens no zemākajiem euro zonā, un Igaunija ir viena no nedaudzām ES valstīm, uz kuru pašlaik neattiecas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra. Valdības parāds 2009. gadā bija 7.2% no IKP. Saskaņā ar Eiropas Komisijas datiem paredzams, ka Igaunijas valsts budžeta deficīts 2010. gadā samazināsies līdz 1.0% no IKP, savukārt valsts kopējais parāds saskaņā ar aplēsēm būs 8.0% no IKP. Runājot par nākotni, jānosaka papildu konsolidācijas pasākumi, lai atbilstoši vidējā termiņa mērķiem līdz 2013. gadam atkal varētu panākt budžetu ar pārpalikumu, tādējādi ļaujot Igaunijai saglabāt ilgtspējīgu valsts finanšu situāciju.

Ekonomikas un monetārās politikas izvēlēm bijusi liela nozīme, nosakot Igaunijas konverģences procesa virzību pēdējos 10 gados. 1992. gadā ieviešot valūtas padomes mehānismu, sākotnēji krona tika piesaistīta Vācijas markai, bet pēc 1999. gada – euro. Turklāt monetārās politikas virzība uz cenu stabilitātes nodrošināšanu kā monetārās politikas galveno mērķi 2003. gadā tika noteikta likumā par centrālo banku. Tomēr no 2005. gada līdz 2008. gadam, pastāvot valūtas padomes mehānismam, monetārās politikas nosacījumi Igaunijā kopumā kļuva pārāk ekspansīvi. Neraugoties uz samērā stabilajiem fiskālo bilanču rādītājiem, valsts vispārējās politikas nostāja nebija pietiekami stingra, lai ierobežotu pieprasījuma spiedienu un atbalsētu cenu stabilitāti. Tas radīja pārmērīgu kredītēšanas pieaugumu un aktīvu cenu kāpumu, īpaši mājokļu tirgū, un tā rezultātā izveidojušos nesabalansētību nācās novērst, veicot stingras korekcijas.

Saskaņā ar *Eesti Pank* politikas pamatprincipiem ECB lēmumi par procentu likmēm tieši ietekmēja procentu likmi Igaunijas tautsaimniecībā. Daudzus gadus Igaunijas naudas tirgus procentu likmes kopumā atbilda attiecīgajām euro zonas

procentu likmēm. Tomēr pēc finanšu krīzes pastiprināšanās 2008. gada rudenī pieauga riska prēmijas, tirgus procentu likmju atbilstība euro zonas naudas tirgiem arvien vairāk mazinājās un procentu likmju starpības salīdzinājumā ar euro zonu palielinājās. No 2009. gada novembra naudas tirgus procentu likmju starpības sāka būtiski samazināties, atspoguļojot fiskālās konsolidācijas centienus, pasaulē sarūkošo vēlmi izvairīties no riska un pārmaiņas tirgus gaidās saistībā ar Igaunijas izredzēm ieviest euro. Lai gan pastāvēja nelielas svārstības, starpību sašaurināšanās pakāpeniski noteica Igaunijas naudas tirgus procentu likmju konvergenci ar euro zonas procentu likmēm.

Lai varētu pilnībā izmantot euro sniegtās priekšrocības un paplašinātajā valūtas zonā ļautu efektīvi darboties pielāgošanās mehānismiem, Igaunijai nepieciešams īstenot ekonomisko

politiku, kura pilnībā vērsta uz konverģences procesa ilgtspējas nodrošināšanu. Tāpēc būtiska nozīme ir zemas inflācijas vides saglabāšanai. Ir svarīgi, lai papildus monetārajai politikai arī citas politikas jomas nodrošinātu Igaunijas tautsaimniecībai iespēju pārvarēt potenciālos šokus valstī un izvairīties no makroekonomiskās nesabalansētības atjaunošanās. Nozīmīgi, ka Igaunijas varas iestādes publiski paziņojušas: to svarīgākais mērķis ir nodrošināt tādu ekonomisko vidi, kas līdzsvarotos makroekonomiskajos apstākļos veicinātu ilgtspējīgu ražošanas apjomu un nodarbinātības pieaugumu vidējā termiņā, un cenu stabilitāti. Lai to panāktu, Igaunijas varas iestādēm stingri jāaņemamas īstenot pamatnostādnes, ko veido: 1) turpmāka fiskālā konsolidācija; 2) tālākas strukturālās reformas un 3) turpmāka finanšu sektora nostiprināšanas politika, lai nodrošinātu finanšu stabilitāti un izvairītos no iespējamu risku rašanās.

9. ielikums

STATISTIKAS PĀRMAIŅAS SAISTĪBĀ AR EURO ZONAS PAPLAŠINĀŠANOS, IETVEROT IGAUNIJU

Igaunijas pievienošanās euro zonai 2011. gada 1. janvārī ir piektā reize, kad sakarā ar papildu dalībvalstu iekļaušanu bija jāizdara grozījumi euro zonas statistisko datu laikrindās (Grieķija pievienojās 2001. gadā, Slovēnija – 2007. gadā, Kipra un Malta – 2008. gadā un Slovākija – 2009. gadā). Paplašinātās euro zonas statistikas sagatavošana nepieciešamības gadījumā tiek koordinēta ar Eiropas Komisiju.

Igaunijas pievienošanās euro zonai nozīmē, ka Igaunijas rezidenti – gan fiziskās, gan juridiskās personas – kļuvuši par euro zonas rezidentiem. Tas skar statistiku, kurā apkopoti dati par euro zonas rezidentu darījumiem (maksājumu plūsmām) un pozīcijām (gan savā starpā, gan arī attiecībā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem), piemēram, monetāro, maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances statistiku, kā arī finanšu kontus. Šajos gadījumos darījumi un pozīcijas starp Igaunijas rezidentiem un citiem euro zonas valstu rezidentiem jākonsolidē, lai nodrošinātu pienācīgu euro zonas rezidenta definīciju visās attiecīgajās statistikas jomās.

Ar 2011. gada janvāri Igaunijai jāizpilda visas ECB statistikas prasības, t.i., jāsniedz pilnībā saskaņoti un salīdzināmi valsts dati.¹ *Eesti Pank* un ECB sāka gatavoties statistikas sniegšanai laikus, jau pirms Igaunijas pievienošanās ES, jo jaunās statistikas sagatavošanai nepieciešams ilgs laiks. Lai izpildītu ECB prasības monetārās un finanšu statistikas, ārējās statistikas, valdības finanšu statistikas un finanšu kontu jomās, *Eesti Pank*, 2004. gadā kļuvis par ECBS dalībnieci,

¹ ECB statistikas prasības apkopotas 2010. gada aprīlī publicētajā dokumentā *ECB statistics: an overview* ("ECB statistika: apskats").

pastiprināja šo gatavošanos. Turklāt tai bija jāveic nepieciešamā gatavošanās Igaunijas kredītiestāžu integrācijai ECB obligāto rezervju sistēmā un jāizpilda attiecīgās statistikas prasības.

Cītu euro zonas valstu datu sniedzējiem un NCB euro zonas paplašināšanās nozīmē to, ka ar 2011. gada janvāri tiem jāsniedz ar Igaunijas rezidentiem veikto darījumu (vai maksājumu plūsmu) un pozīciju pārskats kā daļa no euro zonas datiem, nevis kā ar ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem veikto darījumu un pozīciju pārskats, kā tas bija iepriekš.

Turklāt Igaunija un visas pārējās euro zonas valstis sniedza iepriekšējos datus ar atbilstoši detalizētu informāciju ģeogrāfiskā un sektoru līmenī, sākot ar 2004. gadu, kad Igaunija pievienojās ES. Šie vēsturiskie dati ļaus veikt apkopoto datu sagatavošanu par jauno euro zonas sastāvu dažus gadus pirms šīs paplašināšanās.

Euro zonas statistikas publicēšanas jomā ECB nodrošinājusi lietotājiem tiešsaistes piekļuvi divām datu laikrindu kopām – viena ietver pašreizējos euro zonas visus pieejamos iepriekšējos datus (t.i., ietverot Igauniju), bet otra apkopo datus atbilstoši euro zonas sastāva pārmaiņām, sākot ar 11 valstīm 1999. gadā.

2. EESTI PANK INTEGRĀCIJAS EUROSISTĒMĀ JURIDISKIE ASPEKTI

Saskaņā ar Līguma 140. pantu ECB pārskatīja *Eesti Pank* statūtu un citu attiecīgo Igaunijas tiesību aktu atbilstību Līguma 131. panta nosacījumiem. Kā norādīts 2010. gada maijā publicētajā Konverģences ziņojumā par Igauniju, ECB pozitīvi novērtēja Igaunijas tiesību aktu atbilstību Līgumam un ECBS Statūtiem, pieņemot, ka turpmākie Igaunijas tiesību aktu grozījumi stāsies spēkā laikus. ECB norādīja, ka 2010. gada 22. aprīlī Igaunijas Parlaments pieņēmis šos tiesību aktu grozījumus.

ECB un *Eesti Pank* ieviesa vairākus juridiskos instrumentus, lai nodrošinātu *Eesti Pank* integrāciju Eurosistēmā 2011. gada 1. janvārī. Eurosistēmas tiesisko regulējumu pielāgoja atbilstoši ECOFIN 2010. gada 13. jūlija lēmumam par to, ka Igaunija vairs nav uzskatāma par valsti, uz kuru attiecas izņēmums.¹ ECB pieņēma nepieciešamos juridiskos instrumentus, lai nodrošinātu atlikušās kapitāla daļas apmaksāšanu un ārējo rezervju nodošanu ECB,² un noteica banknošu pārdales atslēgu, ko piemēro no 2011. gada 1. janvāra.³ Saskaņā ar ECBS Statūtu 27.1. pantu Padome pieņēma rekomendāciju par *Eesti Pank* gada finanšu pārskatu ārējiem revidentiem, sākot ar 2011. finanšu gadu.⁴ ECB arī pārskatīja tās tiesisko regulējumu un, ja bija nepieciešams, ieviesa grozījumus sakarā ar *Eesti Pank* dalību Eurosistēmā. Tāpēc tika pārskatīti Igaunijas tiesību akti, ar ko tiek ieviests Eurosistēmas monetārās politikas un TARGET2 tiesiskais regulējums, ļaujot Igaunijas darījuma partneriem ar 2011. gada 3. janvāri piedalīties Eurosistēmas atklātā tirgus operācijās. ECB arī pieņēma lēmumu par pārejas noteikumiem ECB veiktajai obligāto rezervju piemērošanai pēc euro ieviešanas Igaunijā.⁵ Visbeidzot, ar *Eesti Pank* tika pārtraukts līgums par dalību VKM II.⁶

Euro ieviešana Igaunijā un tās centrālās bankas integrācija Eurosistēmā noteica arī nepieciešamību mainīt dažus Igaunijas juridiskos instrumentus. ECB tika lūgtas konsultācijas par nacionālajiem tiesību aktiem, kas regulē euro ieviešanu, noapaļošanas noteikumus un skaidrās naudas apriti Igaunijā, kā arī obligāto rezervju prasības.⁷

Līdz 2010. gada beigām Likums par *Eesti Pank* un *Eesti Pank* statūti tika saskaņoti ar ECB 2004., 2006., 2008. un 2010. gada Konverģences ziņojumā sniegtajiem ieteikumiem. 2010. gada 10. februārī *Eesti Pank* lūdza ECB konsultāciju saistībā ar Likuma par *Eesti Pank* un tās statūtu grozījumu projektu, un ECB pieņēma atzinumu, ierosinot vairākus grozījumus, kas tika atspoguļoti likuma un statūtu galīgajā versijā.⁸

ECOFIN lūdza ECB konsultāciju par priekšlikumiem grozīt Padomes regulas⁹, ar kurām tika atļauta euro ieviešana Igaunijā un noteikts neatsaucamais fiksētais euro kurss attiecībā pret Igaunijas kronu¹⁰. ECB atzinīgi novērtēja ierosinātās regulas un norādīja, ka tās nodrošinās euro kā Igaunijas valūtas ieviešanu pēc tam, kad Igaunija tiks atzīta par valsti, uz kuru neattiecas izņēmums, saskaņā ar Līguma 140. panta 2. punktā noteikto procedūru.

- 1 Padomes 2010. gada 13. jūlija Lēmums 2010/416/ES saskaņā ar Līguma 140. panta 2. punktu par euro ieviešanu Igaunijā 2011. gada 1. janvārī (OV L 196, 28.07.2010., 24. lpp.).
- 2 2010. gada 31. decembra Lēmums ECB/2010/34 par to, kā *Eesti Pank* apmaksā kapitālu, nodod ārējo rezervju aktīvus un veic iemaksas Eiropas Centrālās bankas rezervēs un uzkrājumos (OV L 11, 15.01.2011., 58. lpp.).
- 3 2010. gada 13. decembra Lēmums ECB/2010/29 par euro banknošu emisiju (pārstrādāta versija; OV L 35, 09.02.2011., 26. lpp.).
- 4 2010. gada 8. oktobra Ieteikums ECB/2010/16 Eiropas Savienības Padomei par *Eesti Pank* ārējo revidentu (OV C 282, 19.10.2010., 1. lpp.).
- 5 2010. gada 26. oktobra Lēmums ECB/2010/18 par pārejas noteikumiem Eiropas Centrālās bankas veiktajai obligāto rezervju piemērošanai pēc euro ieviešanas Igaunijā (OV L 285, 30.10.2010., 37. lpp.).
- 6 2010. gada 13. decembra Līgums starp Eiropas Centrālo banku un ārpus euro zonas dalībvalstu nacionālajām centrālajām bankām, kas groza 2006. gada 16. marta Līgumu starp Eiropas Centrālo banku un ārpus euro zonas dalībvalstu centrālajām bankām, ar ko nosaka ekonomikas un monetārās savienības trešā posma Valūtas kursa mehānisma darbības procedūras (OV C 5, 08.01.2011., 3. lpp.).
- 7 CON/2010/16 un CON/2010/60.
- 8 CON/2010/20.
- 9 Padomes 2010. gada 13. jūlija Regula (ES) Nr. 671/2010, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2866/98 attiecībā uz euro maiņas kursu Igaunijai (OV L 196, 28.07.2010., 4. lpp.) un 2010. gada 13. jūlija Padomes Regula (ES) Nr. 670/2010, ar ko Regulu (EK) Nr. 974/98 groza attiecībā uz euro ieviešanu Igaunijā (OV L 196, 02.07.2010., 1. lpp.).
- 10 CON/2010/52.

3. EESTI PANK INTEGRĀCIJAS EUROSISTĒMĀ DARBĪBAS ASPEKTI

Pēc ECOFIN 2010. gada 13. jūlija lēmuma par euro ieviešanu Igaunijā 2011. gada 1. janvārī ECB veica tehnisko sagatavošanos pilnīgai *Eesti Pank* integrēšanai Eurosistēmā. Saskaņā ar Līguma noteikumiem *Eesti Pank* pievienojās Eurosistēmai ar tieši tādām pašām tiesībām un pienākumiem, kā to ES dalībvalstu NCB, kurās euro jau ieviests.

Tehniskā sagatavošanās *Eesti Pank* integrācijai Eurosistēmā aptvēra visdažādākās jomas, īpaši finanšu pārskatu sniegšanu un grāmatvedību, monetārās politikas operācijas, ārējo rezervju pārvaldīšanu un valūtas operācijas, maksājumu sistēmas, statistiku un banknošu izgatavošanu. Darbības jomā sagatavošanās ietvēra apjomīgu monetārās politikas īstenošanas un ārvalstu valūtas operāciju instrumentu, procedūru un tehnisko sistēmu testēšanu.

MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJAS

Pēc euro ieviešanas Igaunijā 2011. gada 1. janvārī 18 Igaunijas kredītiestādēm, kuru saraksts publicēts ECB interneta lapā, ar šo datumu jāievēro Eurosistēmas rezervju prasības. Igaunijas pievienošanās euro zonai tikai nedaudz mainīja likviditātes stāvokli Eurosistēmā. Euro zonas kredītiestāžu kopējās rezervju prasības pieauga mazāk nekā par 0.2% (223 milj. euro). No 2011. gada 1. janvāra līdz 18. janvārim neto autonomie likviditātes faktori Igaunijā bija likviditāti samazinoši, palielinot visas euro zonas banku sektora likviditātes vajadzības vidēji par 1.1 mljrd. euro.

Tā kā bija likviditātes pārpalikums, Igaunijas darījuma partneri neiesniedza pieteikumus 2011. gada sākumā veiktajās atklātā tirgus operācijās, izņemot pieteikumu par nelielu summu, par kuru norēķinu veica 19. janvārī.

Pievienojoties euro zonai, *Eesti Pank* arī ieviesa Eurosistēmas nodrošinājuma sistēmu, bet neuzrādīja nevienu aktīvu, kas 2011. gada 1. janvārī atbilstu izmantošanai Eurosistēmas kredītooperācijās.

DALĪBA ECB KAPITĀLĀ, REZERVĒS UN ĀRĒJO REZERVJU AKTĪVOS

Eesti Pank kopējā parakstītā kapitāla daļa ir 19.3 milj. euro (0.1790% no ECB parakstītā kapitāla, kas 2011. gada 1. janvārī bija 10.761 mljrd. euro). 2004. gada 1. maijā, pievienojoties ECBS, *Eesti Pank* samaksāja 7% no tās ECB parakstītā kapitāla daļas ECB darbības izmaksu segšanai; kopā ar ECB kapitāla palielinājumu 2010. gada 29. decembrī šī iemaksa samazināta līdz 3.75%. Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.1. pantu *Eesti Pank* jāiemaksā atlikusī parakstītā kapitāla daļa 18.5 milj. euro. *Eesti Pank* 2011. gada 1. janvārī iemaksāja pirmo parakstītā kapitāla daļas maksājumu 12.6 milj. euro, un pārējā parakstītā kapitāla summa tiks iemaksāta nākamajos divos maksājumos.

2011. gada sākumā saskaņā ar ECBS Statūtu 30. un 48.1. pantu *Eesti Pank* atbilstoši tās līdzdalībai ECB parakstītajā kapitālā nodeva ECB ārējo rezervju aktīvus, kuru kopējā vērtība bija 145.9 milj. euro (Japānas jenās denominētie aktīvi – 85% un zelts – 15%). *Eesti Pank* izvēlējusies veikt savas ECB ārējo rezervju aktīvu daļas Japānas jenās pārvaldīšanas aktivitātes, izmantojot pūla pārvaldīšanas sistēmu kopā ar *Suomen Pankki – Finlands Bank*. Tā kā *Eesti Pank* nodeva ārējo rezervju aktīvus ECB, tai saskaņā ar ECBS Statūtu 30.3. pantu tika kreditēta prasība euro pret ECB.

4. SKAIDRĀS NAUDAS NOMAIŅA IGAUNIJĀ

SKAIDRĀS NAUDAS NOMAIŅAS LOĢISTIKA

Pēc tam, kad ECOFIN 2010. gada 13. jūlijā attiecībā uz Igauniju atcēla izņēmumu, 2011. gada 1. janvārī Igaunija ieviesa euro kā savu valūtu. Pāreja uz euro skaidro naudu notika raiti, un pēc divu nedēļu ilga Igaunijas kronas un euro skaidrās naudas vienlaicīgas apgrozības perioda euro banknotes un monētas kļuva par vienīgo likumīgo maksāšanas līdzekli Igaunijā. Faktiski visi bankomāti 2011. gada 1. janvārī izsniedza tikai euro banknotes. Skaidrās naudas ieviešanas kārtība bija noteikta skaidrās naudas nomaiņas plānā, kas tika izstrādāts kopīgi ar attiecīgajām ieinteresētajām pusēm.

Suomen Pankki – Finlands Bank, kas darbojās kā loģistikas partneris, nodrošināja 44.9 milj. banknošu 1.47 mljrd. euro vērtībā. Šo aizdevumu *Eesti Pank* atmaksās banknošu veidā 2012. gadā. *Eesti Pank* pasūtīto banknošu sērijas numurā būs ietverts burts "D". Somijas kaltuve piegādāja *Eesti Pank* 194 milj. euro monētu 58.4 milj. euro vērtībā.

Vērtības izteiksmē 13% no aizdotajām euro banknotēm un gandrīz puse no piegādātajām euro monētām tika priekšpiegādāta banku sektoram ievietošanai bankomātos un priekšpiegādes otrās fāzes īstenošanai. Turklāt tika izgatavoti 700 000 euro monētu sākumkomplektu (katrs 12.79 euro vērtībā) pārdošanai privātpersonām, lai samazinātu izdodamās skaidrās naudas apjomu, kas nepieciešams mazumtirgotājiem dažās pirmajās janvāra dienās.

Saistībā ar euro ieviešanu Igaunijā NCB no 2011. gada pirmās darbadienas līdz 2011. gada 28. februārim bez maksas mainīja Igaunijas kronas pret euro par nominālvērtību.¹¹ Tika noteikts maiņas ierobežojums – 1 000 euro katrai personai un darījumam vienā dienā. Turklāt 2010. gada decembrī fiziskās personas varēja apmainīt kronas pret euro pēc fiksētā kursa visās Igaunijas bankās bez maksas. Maiņas procesā pirmajās 15 janvāra dienās piedalījās arī Igaunijas pasta nodaļas, lai nodrošinātu skaidrās naudas piegādi lauku teritorijās.

Sešus mēnešus, sākot no 2011. gada 1. janvāra, visās banku filiālēs, kas sniedz skaidrās naudas

pakalpojumus, bet pēc tam no 2011. gada jūlija līdz decembrim ierobežotā filiāļu tīklā kronas var apmainīt pret euro pēc fiksētā kursa bez maksas.

Eesti Pank turpinās pieņemt Igaunijas kronu banknotes un monētas neierobežotu laiku.

EURO IEVIEŠANAS INFORMĀCIJAS KAMPAŅA

ECB cieši sadarbojās ar *Eesti Pank*, lai sagatavotu plašu informācijas kampaņu par euro ieviešanu. Kampaņā izmantotajos saziņas līdzekļos – sabiedriskās domas aptaujās, dažādu veidu publikācijās un speciālās interneta lapās – tika ņemta vērā iepriekšējos skaidrās naudas ieviešanas procesos gūtā pieredze. Pirmoreiz kopš 2002. gada euro informācijas kampaņas tika izmantotas TV reklāmas (no 2010. gada novembra līdz 2011. gada janvāra vidum tika demonstrētas četras reklāmas). ECB un *Eesti Pank* organizētās informācijas kampaņas mērķis bija iepazīstināt skaidrās naudas apstrādes iestādes un sabiedrību ar euro banknošu un monētu vizuālo noformējumu un pretviltošanas elementiem, kā arī ar skaidrās naudas nomaiņas kārtību. Komunikācijas partneriem, galvenokārt bankām un valsts institūcijām, tika nodrošināta pieeja būtisku ECB publikāciju augstas kvalitātes drukas failiem, kurus tās varēja pielāgot un izmantot saviem komunikācijas pasākumiem.

Pēc kontaktēšanās ar neredzīgo cilvēku savienībām, t.sk. Igaunijas Neredzīgo biedrību, ECB izgatavoja euro audiokartīti cilvēkiem ar redzes traucējumiem, kurā iestrādātais MP3 fails atskaņoja pamatinformāciju par euro skaidrās naudas apmaiņu un euro skaidro naudu.

Atzīmējot euro informācijas kampaņas sākumu Igaunijā, 2010. gada 19. septembrī Tallinā ECB prezidents Ž. K. Trišē pasniedza *Eesti Pank* prezidentam A. Lipstokam simbolisku zvaigzni ar euro banknotēm.

¹¹ ECBS Statūtu 52. pantā noteikts, ka ECB Padomei jāveic nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu to, ka euro zonas valstu NCB maina to valūtu banknotes, kuru kursi attiecībā pret euro ir neatsaucami fiksēti, pēc nominālvērtības. Tāpēc Padome 2006. gada 24. jūlijā pieņēma Pamatnostādni par šādu banknošu apmaiņu.

Tirgus halles restaurēšana ir svarīgs būvdarbu aspekts. Ēkas vispārējais ārējais veidols tiks saglabāts, fasādes un virsmas restaurējot saskaņā ar rīkojumu par kultūras pieminekļa saglabāšanu. Iekšskats – betona režģa fasāde.

4. NODAĻA

**FINANŠU
STABILITĀTE UN
INTEGRĀCIJA**

I. FINANŠU STABILITĀTE

Eurosistēma veicina kompetento nacionālo iestāžu īstenotās ar apdomīgu kredītiestāžu uzraudzību un finanšu sistēmas stabilitāti saistītās politikas raitu izpildi. Tā sniedz šīm iestādēm un Eiropas Komisijai arī konsultācijas par ES tiesību aktu darbību un to īstenošanu šajās jomās. Pēc Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) nodibināšanas 2010. gada 16. decembrī, izveidojot trīs Eiropas uzraudzības iestādes (EUI), kas aptver bankas, vērtspapīru tirgus un apdrošināšanas un pensiju fondus, 2011. gada 1. janvārī spēkā stājās jaunais Eiropas regulējums uzraudzības jomā. Šis regulējums ļaus būtiski stiprināt Eiropas uzraudzības struktūru gan mikrouzraudzības, gan arī – pirmo reizi – makrouzraudzības līmenī, jo ESRK dotas pilnvaras identificēt un noteikt prioritāti ES finanšu sektora sistēmiskajiem riskiem, izteikt brīdinājumus un vajadzības gadījumā sniegt ieteikumus korektīviem pasākumiem, lai šos riskus ierobežotu. ECB "nodrošinās ESRK sekretariāta funkcijas izpildi, tādējādi sniedzot analītisku, statistisku, loģistikas un administratīvu atbalstu ESRK" (sk. 6. nodaļu).¹

I.1. FINANŠU STABILITĀTES UZRAUDZĪBA

I.1.1. EURO ZONAS BANKU SEKTORS

Sadarbojoties ar ECBS Banku uzraudzības komiteju (BSC), ECB pamatdarbības jomas ir finanšu stabilitātes risku uzraudzība un finanšu sistēmas šoka absorbēšanas spēju novērtēšana.² Galvenā uzmanība analizē tiek pievērsta bankām, jo tās joprojām ir nozīmīgākie finanšu starpnieki Eiropā. Tomēr, pieaugot finanšu tirgu, finanšu infrastruktūras un citu finanšu iestāžu nozīmei un to saiknēm ar bankām, ECBS jāveic arī šo finanšu sistēmas komponentu vājo pušu uzraudzība.

2010. gadā nepārtrauktā spriedze euro zonas valstu valdības obligāciju tirgū un banku finansējuma tirgos pārbaudīja tirgu ticību euro zonas banku sektora spējai pārvarēt nākotnes riskus. Tomēr euro zonas valstu apņēmība uzsākt vai paātrināt fiskālo konsolidāciju, Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma (EFSM) un Eiropas Finanšu stabilitātes fonda

(EFSF) izveide, ECB "Vērtspapīru tirgu programmas" (VTP) uzsākšana maijā (saskaņā ar to tiek veiktas intervences euro zonas valsts un privāto parāda vērtspapīru tirgos) un jūlijā paziņotie ES mēroga stresa testu kopumā pozitīvie rezultāti būtiski veicināja tirgu stabilizēšanos vasarā.³ Turklāt vienošanās noslēgšana par starptautiski aktīvu banku regulatīvā režīma pārskatīšanu (Bāzeles III noteikumi), kas laika gaitā tiks pakāpeniski īstenota, lai banku sektors varētu turpināt nodrošināt kredītus tautsaimniecībai, mazināja nenoteiktību par banku nākotnes kapitāla un likviditātes vajadzībām. Neņemot vērā šīs norises, kopējā ekonomiskā un finanšu situācija euro zonā, pastāvot finanšu stabilitātes riskiem, joprojām bija saspringta, un 2. pusgadā atjaunojās bažas par to, kāda būs valstu parāda problēmu un banku sektora ievainojamības savstarpējā iedarbība atsevišķās euro zonas valstīs.⁴ Turklāt vēl viens būtisks risku avots bija globālās nesabalansētības atjaunošanās 2010. gadā un ar to saistītais augstais valūtas kursu svārstīgums, kā arī nesabalansētības haotisku korekciju iespējamība.

Īpaši euro zonas finanšu sektora norises 2010. gadā liecināja par būtiskām neatbilstībām starp dalībvalstīm, kas galvenokārt atspoguļoja dažās dalībvalstīs notiekošo pagātnes nesabalansētības koriģēšanas procesu. Šādos apstākļos atlikušo valsts sektora atbalsta pasākumu pakāpeniska pārtraukšana un tās laika plānojums radīja īpašus sarežģītumus euro zonas finanšu sistēmai. Tomēr vidējā

1 Padomes 2010. gada 17. novembra Regula (ES) Nr. 1096/2010, OV L 331, 15.12.2010., 162. lpp.

2 Kopš 2004. gada beigām ECB reizi pusgadā publicē ziņojumu par euro zonas finanšu sistēmas stabilitāti *Financial Stability Review*. 2010. gadā tā publicēja arī ES banku sektora strukturālos rādītājus, gada ziņojumu par ES banku sektora stabilitāti un gada ziņojumu par ES banku darbības struktūrām, kur šogad bija ievietots ārkārtas pielikums par banku pelnītspēju – *Beyond RoE: How to measure bank performance*. Šajās publikācijās sniegti BSC veiktās banku sektora struktūras un stabilitātes uzraudzības galvenie konstatējumi. Tās pieejamas ECB interneta lapā.

3 ES mēroga stresa testus koordinēja Eiropas Banku uzraugu komiteja (CEBS) ciešā sadarbībā ar ECB un Eiropas Komisiju. Sīki metodoloģijas apraksti pieejami CEBS un ECB interneta lapās, bet rezultāti pieejami CEBS un dalību ņēmušo valsts iestāžu interneta lapās.

4 Šī savstarpējā iedarbība sasniedza kulmināciju, Īrijai 21. novembrī piesakoties uz ES/SVF finanšu atbalsta programmas atbalstu.

terminā šie pasākumi būs jāpārtrauc, citādi tie radīs nevienlīdzīgus konkurences apstākļus dažādām bankām un valstīm. Vienlaikus galvenie riski joprojām ietvēra iespēju, ka bažas par valsts finanšu ilgtspēju saglabāsies vai pat pastiprināsies un varētu izveidoties turpmāka negatīva atgriezeniskā saikne starp valsts finansēm un finanšu sektoru. Lai gan tautsaimniecības izaugsmes ievainojamības, fiskālās nesabalansētības un banku finansēšanas apstākļu negatīvā savstarpējā iedarbība bija īpaši spēcīga tikai dažās euro zonas valstīs, risks, ka tā varētu izplatīties citās euro zonas valstīs, joprojām saglabājas.

Neraugoties uz to, nākotnē euro zonas finanšu stabilitātes centrālais scenārijs kopumā ir labvēlīgs, to daļēji veicina labdabīgāka makroekonomiskā vide, finanšu iestāžu aktīvu riska darījumu lielāka caurredzamība un euro zonas valstu valdību un centrālo banku izveidotie papildu finanšu atbalsta mehānismi. Tomēr saistībā ar šo perspektīvu vēl arvien ir liela nenoteiktība.

Lielo un sarežģīto banku grupu (LSBG) peļņa 2010. gada pirmajos trijos ceturkšņos sāka uzlaboties, un to galvenokārt noteica spēcīgs tīro procentu ienākumu kāpums, mazāki (lai arī joprojām lieli) vidējie uzkrājumi sliktajiem kredītiem un stabili komisijas maksas ienākumi. Tīro procentu ienākumu pieaugumu joprojām veicināja stāvā ienesīguma līkne un vēl arvien samērā lielās banku pievienotās procentu likmes jaunajiem aizdevumiem. Turklāt parādījās norādes par to, ka mājokļa iegādei izsniegto banku aizdevumu atlikuma kāpumam, iespējams, 2010. gada vidū bijis pavērsiena punkts, lai gan dalībvalstīs vērojamas būtiskas atšķirības, bet banku veiktā nefinanšu sabiedrību kreditēšana atjaunojās daudz lēnāk. Visbeidzot, LSBG labvēlīgi ietekmēja būtiskais riska izmaksu kritums, ko noteica gan kredītcikla pozitīva attīstība, gan tautsaimniecības atveseļošanās (t.i., saistību neizpildes rādītāju stabilizēšanās un mazāks ienākumus nenesošo aizdevumu īpatsvars). Tomēr 2010. gada 2. ceturksnī LSBG bija vērojams nozīmīgs tirdzniecības ieņēmumu kritums,

kas tikai daļēji tika kompensēts 3. ceturksnī. To noteica mazāki tirdzniecības apjomi, un daudzas iestādes attiecībā uz atsevišķiem aktīvu turējumiem joprojām reģistrēja zaudējumus. LSBG maksātspējas rādītāji 2010. gada pirmajos trijos ceturkšņos visur turpināja uzlaboties, to veicināja nesadalītā peļņa un banku centieni piesaistīt kapitālu. Ja nesen uzlabojusies LSBG pelnītspēja atkal pasliktinātos, tiktu negatīvi ietekmēta reālās tautsaimniecības kreditēšana. Turklāt vairākās valstīs banku kredītriska darījumu kvalitātes uzlabošanās joprojām ir nestabila.

1.1.2. CITAS FINANŠU IESTĀDES

No citām finanšu iestādēm 2010. gadā stabilizējās euro zonas apdrošināšanas sektora stāvoklis. Tomēr dažādu apdrošinātāju darbības rezultāti bija atšķirīgi, un riska apdrošinātāju darbību joprojām apgrūtināja mērenā ekonomiskā aktivitāte. Taču apdrošinātāju finanšu rezultātus uzlaboja samērā ierobežoti zaudējumi un stabili investīciju ienākumi. Kopumā lielo apdrošinātāju pelnītspēja visu 2010. gadu bija stabila. Turklāt arī kapitāla pozīcijas bija spēcīgas un vidēji, šķiet, ietvēra arī pietiekamu šoka absorbēšanas spēju.

Nākotnē euro zonas apdrošināšanas sektorā saglabājas daži riski un problēmas, un tas veicina zināmu neskaidrību par perspektīvu. Īpašas problēmas apdrošinātājiem (un pensiju fondiem), kuriem bilancē ir daudz līgumu ar garantētu atlīdzību, kuru garantētās atlīdzības likmes pietuvojušās vai pārsniegušas pašreizējās ilgtermiņa bezriskā likmes, joprojām sagādā AAA reitinga valdības obligāciju peļņas likmju zemais līmenis. Vienlaikus ekonomiskās aktivitātes mērenā atveseļošanās un ar to saistītā nenoteiktība vēl arvien apgrūtinā euro zonas riska apdrošinātāju darbību.

Nodrošinājuma fondu sektors 2010. gadā turpināja atveseļoties. Vidējie ieguldījumu rādītāji nebija tik nozīmīgi kā 2009. gadā, taču turpinājās ieguldītāju atgriešanās sektorā, un gada neto plūsmas atkal kļuva pozitīvas. Tomēr ieguldītāji parasti labprātāk izvēlējās lielākus nodrošinājuma fondus, kuru izaugsme vienlaikus var nozīmēt arī augstāku finanšu stabilitātes

risku. Turklāt, ņemot vērā zemās nominālās procentu likmes un visaugstākā reitinga brokeru banku augošo darījuma partnera kredītriska pieļaujamo līmeni, ierobežotie dati, kas pieejami par nodrošinājuma fondu aizņemto līdzekļu attiecību, liecina par to, ka nodrošinājuma fondu sektors atkal pakāpeniski palielina šo attiecību un tādējādi pieaug ievainojamība saistībā ar dažādiem ar šo attiecību saistītiem riskiem.

I.2. FINANŠU STABILITĀTI VEICINOŠIE PASĀKUMI

2010. gadā ES sāka ES krīzes novēršanas, vadības un risināšanas regulējuma pamatīgu pārskatīšanu. Reforma, kas aptver vairākus gadus un ir aprakstīta ECOFIN 2010. gada 18. maija secinājumos, pievēršas šādām trim galvenajām darba jomām: 1) ES politikas koordinācijas sistēmas ieviešana; 2) ES regulējuma stiprināšana un 3) mehānismu izveide, lai nodrošinātu, ka finanšu sektors sedz finanšu krīžu tīrās izmaksas. ECB visu gadu aktīvi piedalījies visās trijās minētajās jomās.

Konkrēti ECB sniegusi atbalstu holistiskas ES mēroga krīzes novēršanas, vadības un risināšanas politikas koordinācijas sistēmas ieviešanā, kas vienlaikus nozīmē ECOFIN lielāku koordinējošo lomu finanšu stabilitātes politikas kontekstā, kā arī koordinācijas kārtības izveidi, lai dažādām ES un valstu iestādēm skaidri darītu zināmus to lomu un pienākumus. Šajā sakarā 2008. gada Saprašanās memorandā par pārrobežu finanšu stabilitāti⁵ definēto pārrobežu stabilitātes grupu izveide visām lielajām ES pārrobežu finanšu grupām līdz 2011. gada vidum, kā arī pārrobežu sadarbības līgumu (brīvpriatīgas konkrētas sadarbības līgumu) noslēgšana tika uzskatīta par lietderīgu divpusējai/daudzpusējai politikas koordinācijas nostiprināšanai.⁶

Regulēšanas jomā 2010. gada februārī Eurosistēma piedalījās Komisijas rīkotajā publiskās apspriešanās procesā par ES pārrobežu krīzes vadības sistēmu banku sektorā.⁷ Eurosistēma atbalstīja Komisijas izvirzīto mērķi uzņemties iniciatīvu izstrādāt ES risinājuma regulējumu un pievērsties tādu krīžu efektīvas vadības šķēršļiem, kuras ietekmē ES pārrobežu

finanšu iestādes. Eurosistēma arī ierosināja vairākus iespējamus veidus, kā risināt jautājumus saistībā ar agrīno intervenču instrumentiem, grupu iekšējiem aktīvu pārvedumiem, "grūtībās nonākušo banku situācijas risināšanu"⁸ un maksātspēju.

Komisija 2010. gada maijā publicēja "Paziņojumu par banku neregulējuma fondiem", ierosinot izveidot ES mēroga priekšfinansētu shēmu tīklu, kas būtu labākais finanšu nodevu izmantošanas veids, lai nodrošinātu to, ka nākotnē banku bankrots nenotiek uz nodokļu maksātāju rēķina vai nedestabilizē finanšu sistēmu. Līdzīgi Eiropadome jūnijā piekrita, ka dalībvalstīm jāievieš finanšu iestāžu nodevu un nodokļu sistēma, lai nodrošinātu taisnīgu sloga sadalījumu un radītu stimulu ierobežot sistēmisko risku.⁹ Šajā sakarā ECB atzina nepieciešamību nodrošināt to dažādo iniciatīvu koordinēšanu, kuras valstis jau veic, lai mazinātu konkurences izkropļojumu risku dažādu valstu banku pakalpojumu tirgu vidū un risku, ka krīzes laikā varētu tikt kavēta pārrobežu sadarbība. Šim nolūkam ECB aktīvi piedalījies Ekonomikas un finanšu komitejas (EFK) krīzes vadības speciālās darba grupas darbā, veicot dažādo ES nodevu sistēmu uzraudzību un sniedzot ieteikumus par iespējām tādu īstermiņa jautājumu risināšanā kā nodokļu dubultā uzlikšana un vienlīdzīgi konkurences noteikumi.

5 Sk. Saprašanās memorandu par sadarbību starp Eiropas Savienības finanšu uzraudzības iestādēm, centrālajām bankām un finanšu ministrijām pārrobežu finanšu stabilitātes jomā (ECFIN/CEFCPE(2008)REP/53106), Brisele, 2008. gada 1. jūnijs.

6 2010. gada 17. augustā, Dānijas, Igaunijas, Somijas, Islandes, Latvijas, Lietuvas, Norvēģijas un Zviedrijas iestādēm parakstot līgumu, tika nodibināta pirmā pārrobežu stabilitātes grupa – Ziemeļvalstu–Baltijas valstu pārrobežu stabilitātes grupa.

7 2009. gada 20. oktobrī Eiropas Komisija uzsāka sava paziņojuma "ES satvars pārrobežu krīzes vadībai banku sektorā" sabiedrisko apspriešanu. Paziņojums pievēršas virknei jautājumu šādās trijās galvenajās jomās: 1) agrīnās intervences; 2) grūtībās nonākušo banku situācijas risinājums un 3) maksātspēja.

8 "Grūtībās nonākušo banku situācijas risinājums" attiecas uz pasākumiem, ko valsts iestādes veic, lai risinātu krīzi banku iestādē, ierobežotu tās ietekmi uz finanšu stabilitāti un pēc vajadzības atvieglotu organizētu visas iestādes vai tās daļas darbības izbeigšanu.

9 Izņemot Čehijas Republiku, kas saglabāja tiesības šos pasākumus neieviest.

Komisija 2010. gada oktobrī publicēja paziņojumu "ES sistēma krīžu pārvarēšanai finanšu sektorā", kas nosaka tās reformas galvenos elementus, kura ietilps ES tiesību aktu priekšlikumos 2011. gadā. Papildus tūlītējai prioritātei izveidot efektīvus krīzes vadības pasākumus visās dalībvalstīs paziņojumā iekļauts arī rīcības plāns, kas nodrošina ilgāka termiņa skatījumu uz dažām nozīmīgajām problēmām, kas būs jānovērš, lai nodrošinātu raitu krīžu pārvarēšanu. Eurosistēma atbalsta Komisijas izteikto priekšlikumu, kura mērķis ir stiprināt ES krīžu vadības un risinājuma regulējumu. Visaptverošs krīzes vadības regulējums *inter alia* nodrošinātu, ka galu galā risinājuma rašanas iespēja būtu ticama pat sistēmiski svarīgas pārrobežu iestādes gadījumā. Šā mērķa sasniegšana prasa ne tikai to, lai uzraudzības iestādēm būtu efektīvāki instrumenti, bet arī normas, kas veicina dalībvalstu sadarbību krīzes situācijās. Komisija 2011. gada 6. janvārī uzsāka šā priekšlikuma tehnisko detaļu sabiedrisko apspriešanu.¹⁰ 2010. gada decembrī secinājumos par krīzes novēršanu, vadību un risināšanu ECOFIN atbalstīja Komisiju tās turpmākajā tiesību aktu izstrādes darbā un aicināja EFK turpināt uzraudzīt valsts nodevu un nodokļu sistēmas, īpaši attiecībā uz vienlīdzīgu konkurences nosacījumu nodrošināšanu un koordināciju.¹¹

10 Sīkāku informāciju sk. Eiropas Komisijas interneta lapā (<http://ec.europa.eu>).

11 Padomes secinājumi par krīzes novēršanu, vadību un risinājumu, ECOFIN 3054. sanāksme, Brisele, 2010. gada 7. decembris.

2. FINANŠU REGULĒŠANA UN UZRAUDZĪBA

2.1. BANKU DARBĪBA

2010. gadā banku darbības regulēšana notika saskaņā ar programmu, ko Londonas un Pitsburgas augstākā līmeņa tikšanās laikā 2009. gadā noteica G20 valstis ar galīgo mērķi izveidot izturīgāku finanšu sistēmu, kas veicina spēcīgu un stabilu tautsaimniecības izaugsmi. Lai to panāktu, Centrālo banku vadītāju un uzraugu grupa (Bāzeles Banku uzraudzības komitejas pārraudzības struktūra) vienojās par esošo kapitāla prasību būtisku pastiprināšanu un globālā likviditātes riska regulējuma ieviešanu.¹² Šī reformu pakete, ko parasti dēvē par Bāzeli III, ir jaunas starptautiskās uzraudzības sistēmas stūrakmens.

Bāzeles III paketē iekļauta jauna regulatīvā kapitāla definīcija, kuras centrā ir elementi ar vislielākajām zaudējumu absorbēšanas spējām, piemēram, parasto akciju kapitāls un tā ekvivalenti tādu sabiedrību gadījumā, kas nav akciju sabiedrības. Papildus šim kvalitatīvajam uzlabojumam būtiski palielināta arī nepieciešamā kapitāla summa. Jaunā minimālā parasto akciju kapitāla 1. līmeņa attiecība noteikta kā 4.5% no riska svērtajiem aktīviem, ko papildina 2.5% kapitāla saglabāšanas rezerve, kas domāta stresa periodu izturēšanai nākotnē. Kopā ar citiem 1. līmeņa un 2. līmeņa kapitāla elementiem faktiskā kopējā kapitāla attiecība palielināsies no pašreizējiem 8% līdz 10.5% no riska svērtajiem aktīviem. Turklāt papildu rezerve aizsardzībai pret cikliskuma ietekmi, kas izmantojama pārmērīga kredītēšanas kāpuma apstākļos, varētu sasniegt 2.5% no riska svērtajiem aktīviem atkarībā no kredītcikla norisēm konkrētajā valstī. Reaģējot uz Komisijas rīkoto apspriešanos par priekšlikumu attiecībā uz pretcikliskām kapitāla rezervēm, Eurosistēma piedalījās starptautiskā un ES līmenī veiktā darbā saistībā ar pretcikliska kapitāla rezerves mehānisma izveidi un uzsvēra konsekventas īstenošanas nepieciešamību ES un starptautiskajā līmenī. ESRK un Eiropas Banku iestāde (EBA) nodrošināja vienlīdzīgus konkurences nosacījumus starptautiskajā līmenī, pēc iespējas sīkāk nosakot prasības attiecībā uz pretcikliska kapitāla rezerves mehānisma izveidi pašā Kapitāla prasību direktīvā (KPD), un,

attiecīgi pildot savus pienākumus Eiropas uzraudzības sistēmā, varēja paredzēt politikas principus un tehniskos standartus papildu prasību noteikšanai, kas ļautu nodrošināt to, ka uzraudzības sistēma reaģē uz finanšu sistēmas attīstību un dažādiem tās pārciestajiem šokiem.¹³

Turklāt atbilstoši G20 valstu pilnvarojumam prasības, kuru pamatā ir riski, papildinātu caurredzams un starptautiski salīdzināms uz risku nebalstīts aizņemto līdzekļu attiecības rādītājs.

Likviditātes riska regulējumu veido divi kvantitatīvie pamatstandarti, kuru galvenais mērķis ir ierobežot īstermiņa likviditātes vajadzību nesabalansētību un noteikt strukturālu ilgāka termiņa likviditātes prasību, lai samazinātu banku atkarību no lielos korporatīvos klientus apkalpojošo banku un citiem svārstīgiem finansējuma avotiem un veicinātu stabila ilgāka termiņa finansējuma piesaisti. Lai palīdzētu veikt likviditātes risku uzraudzību un veicinātu informācijas apmaiņu starp uzraudzības iestādēm, kvantitatīvos pasākumus papildina vairāki uzraudzības instrumenti.

Sakarā ar šīm regulatīvajām iestrādēm Eiropas Komisija rīkoja divus apspriešanās procesus. Pirmais sākts 2010. gada februārī un skāra ierosinātos grozījumus KPD attiecībā uz likviditātes standartiem, kapitāla definīciju, aizņemto līdzekļu attiecības rādītājiem, pārmaiņām attieksmē pret darījuma partnera kredītrisku, pretcikliskajiem pasākumiem (t.sk. uzkrājumu veidošanu paredzamo kredītēšanas zaudējumu segšanai visa cikla laikā), vienotu kodeksu un sistēmiski svarīgām finanšu iestādēm (SSFI). Otrā apspriešanās, ko sāka 2010. gada oktobrī, saistīta ar pretcikliskas kapitāla rezerves ieviešanu.

12 Sīkāku informāciju sk. *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems* un *Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring*; abi publicēti 2010. gada 16. decembrī, pieejami SNB interneta lapā (<http://www.bis.org>).

13 Sk. *Countercyclical capital buffer – position of the Eurosystem on the Commission's consultation document*, kas pieejams ECB interneta lapā.

ECB pilnībā atbalsta Centrālo banku vadītāju un uzraugu grupas vienošanos un uzskata, ka tas ir svarīgs solis pretī veiksmīgai G20 valstu pilnvaru īstenošanai. Krīze nepārprotami parādīja, ka par svarīgu prioritāti nosakāmi pasākumi, kas nodrošina lielākas finanšu sistēmas pretestības spējas. Neraugoties uz regulatīvās reformas izmaksām, kas daļēji ir pārejošas, jaunā sistēma nāks par labu pasaules tautsaimniecībai, būtiski samazinot ar nākotnes finanšu krīzēm saistītos riskus.

Tomēr ECB uzskata, ka pasākumu paketes pakāpeniska īstenošana, kas paredzēta laikposmā no 2013. gada līdz 2019. gadam, joprojām būs svarīga un ka jebkuras turpmākās norises jāvērtē salīdzinājumā ar jau veikto pasākumu kompleksu. Pārejas periodā kapitāla rādītāji, likviditātes rādītāji un aizņemto līdzekļu attiecības rādītājs būs rūpīgi jāvērtē, nosakot to ietekmi uz konkrētiem uzņēmējdarbības modeļiem, konkrētiem banku darbības sektoriem, finanšu tirgiem un tautsaimniecības izaugsmi. Vienlaikus īpaša uzmanība būs jāvelta tam, lai nodrošinātu jauno noteikumu konsekventu īstenošanu dažādās jurisdikcijās starptautiskā līmenī.

Saskaņā ar G20 valstu pilnvarām Finanšu stabilitātes padome (FSP) 2010. gadā pievērsās vēl vienam darba virzienam – pietiekami integrētas sistēmas izstrādei, lai mazinātu ar SSFI saistīto risku un ārējo faktoru ietekmi. Jauno sistēmu veidos šādas sastāvdaļas: 1) SSFI problēmu efektīvas risināšanas instrumenti; 2) intensīvāka un efektīvāka uzraudzība un pārraudzība; 3) stabilas finanšu tirgus pamata infrastruktūras, lai mazinātu kaitīgās ietekmes risku un 4) papildu uzraudzības un citas prasības, lai stiprinātu zaudējumu absorbēšanas spēju. 2010. gada septembrī paziņojumā preseī pēc vienošanās par jaunā uzraudzības režīma gradāciju Centrālo banku vadītāju un uzraugu grupa atzīmēja, ka SSFI nepieciešamas zaudējumu absorbēšanas spējas, kas pārsniedz Bāzeles III noteiktos standartus.

ECB apsveic un atbalsta FSP darbu šajā svarīgajā jomā. Ņemot vērā SSFI veikto darbību globālo

mērogu, joprojām svarīgi, lai regulatoru kopiena FSP paspārnē cieši sadarbotos, nodrošinot augstu starptautiskas konsekvences pakāpi šajā jomā, tādējādi ierobežojot iespējamās novirzes no vienlīdzīgiem konkurences noteikumiem un pēc iespējas samazinot regulējuma arbitrāžas riskus.

2.2. VĒRTSPAPĪRI

2010. gadā turpinājās darbs saistībā ar nodrošinājuma fondiem, kredītreitingu aģentūrām (KRA) un īsās pozīcijas pārdošanas regulējumu. G20 valstis vēlreiz apstiprināja savu apņemšanos uzlabot nodrošinājuma fondu un KRA pārraudzību.¹⁴ Eiropas līmenī bažas par īsās pozīcijas pārdošanas iespējamo kaitējumu centās novērst Eiropas Vērtspapīru regulatoru komiteja (CESR).¹⁵

Attiecībā uz nodrošinājuma fondiem oktobrī Padomē tika panākta vienošanās¹⁶ par direktīvu par alternatīvu ieguldījumu fondu pārvaldniekiem (AIFP direktīva), bet 2010. gada 11. novembrī Eiropas Parlaments balsojumā izteica atbalstu direktīvas priekšlikumam. AIFP direktīvas mērķi ir *inter alia* nodrošināt, ka visiem noteiktu apjomu pārsniedzotiem alternatīvu ieguldījumu fondu pārvaldniekiem tiek noteiktas atbilstošas autorizācijas un reģistrācijas prasības, uzlabot riska pārvaldības un vadības drošības mehānismus, pastiprināt investoru aizsardzību un izveidot sistēmu risku makrouzraudzību. Pēc šo prasību izpildes AIFP iegūtu pasi, kas tiem ļautu piedāvāt līdzekļus profesionāliem investoriem visā vienotajā tirgū. Eurosistēmas ieguldījums Eiropas Komisijas apspriešanās procesā par nodrošinājuma fondiem puda stingru atbalstu lielākai nodrošinājuma fondu nozares caurredzamībai un tās makrouzraudzībai, kā arī norādīja, ka pirmais solis pretī vienprātībai globālā līmenī varētu būt visaptveroša un

14 *The G-20 Toronto Summit Declaration*, G20, 2010. gada 26. un 27. jūnijs.

15 *Proposal for a Pan-European Short Selling Disclosure Regime*, CESR, 2010. gada marts.

16 Vienošanās starp Padomi, Eiropas Komisiju un Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komiteju.

saskaņota regulējuma ieviešana saistībā ar AIFP ES. Turklāt tā uzsvēra, cik nozīmīgi ir turpināt starptautisko dialogu, lai nodrošinātu globāli koordinētu regulējumu.¹⁷

Saistībā ar KRA Eiropas Komisija sagatavoja priekšlikumu esošās KRA regulas grozījumiem.¹⁸ Atzinumā par priekšlikumu¹⁹ ECB kopumā atbalstīja pasākumus, kas vērsti uz regulējuma stiprināšanu (konkrēti – visaptverošu pilnvaru piešķiršanu Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādei (ESMA) attiecībā uz KRA reģistrāciju un uzraudzību, un iespēju nodrošināt lielāku caurredzamību un tirgus konkurenci strukturēto finanšu instrumentu reitingiem).

Reaģējot uz bažām par īsās pozīcijas pārdošanas ietekmi finanšu krīzes izraisītajos ārkārtas tirgus apstākļos, regulatoru iestādes visā pasaulē pieņēma virkni pasākumu. Eiropā CESR 2010. gada martā ierosināja ieviest Eiropas mēroga informācijas atklāšanas režīmu. Arī Eiropas Komisija 2010. gada 14. jūnijā publicēja apspriešanās dokumentu. Eurosistēmas atbilde 2010. gada 5. augustā pauda atbalstu ierosinātajam caurredzamības režīmam attiecībā uz ES akcijām. Tika uzsvērts, ka ESMA kopā ar attiecīgajām iestādēm nepieciešama centrālā loma ārkārtas situācijās un ka īsās pozīcijas pārdošanas aizliegumi vai ierobežojumi būtu jānosaka uz ierobežotu laiku, un to darbības joma aptvertu tikai ārkārtas apstākļus. Eurosistēma kopumā atbalstīja pasākumu pastiprināšanu attiecībā uz norēķinu kļūmēm nenodrošinātos īsās pozīcijas pārdošanas darījumos un pilnvaru piešķiršanu kompetentajām iestādēm, lai tās uz laiku varētu ierobežot īsās pozīcijas pārdošanas darījumus. Turpmākā Komisijas regulas priekšlikuma mērķis bija nodrošināt lielāku saskaņotību, koordināciju un caurredzamību, kā arī samazināt sistēmiskos riskus, tirgus integritātes apdraudējumus un norēķinu riskus.²⁰

2.3. GRĀMATVEDĪBA

Galvenās norises 2010. gadā bija saistītas ar Finanšu grāmatvedības standartu padomes (FASB) un Starptautisko grāmatvedības

standartu padomes (SGSP) veikto darbu, reaģējot uz G20 valstu lūgumu novērst trūkumus, kas bija noteikti, sākoties finanšu krīzei, un panākt attiecīgo standartu lielāku saskaņotību.

Atsaucoties uz G20 valstu aicinājumu uzlabot ieinteresēto personu iesaistīšanos standartu noteikšanas procesā, SGSP vēl vairāk pastiprināja ārējo komunikāciju, lai rosinātu plašu ieinteresēto personu piedalīšanos standartu izstrādē.

Šajā sakarā ECB daudzkārt sniedza SGSP viedokli par vairākiem būtiskiem grāmatvedības projektiem (īpaši finanšu instrumentu grāmatvedībā) un vispārīgāku viedokli par FASB un SGSP īstenotajiem konverģences centieniem.

2010. gada aprīlī ECB sniedza komentārus par SGSP ierosinājumu novērst bažas saistībā ar regulējumu, ieviešot regulatīvu peļņas vai zaudējumu aprēķinu. ECB uzsvēra, cik nozīmīgi ir saglabāt labu sadarbību starp SGSP un regulatoriem jautājumos, kas skar patiesās vērtības novērtējumu un uzkrājumus nākotnes vajadzībām grāmatvedības ietvaros. Tomēr ECB neatbalstīja regulatīva peļņas vai zaudējumu aprēķina ieviešanu, jo jaunā kapitāla regulējuma (Bāzele III) informācijas atklāšanas prasības jau pievēršas SGSP un tās priekšlikumā minētajiem informācijas atklāšanas jautājumiem, un regulatīvs peļņas vai zaudējumu aprēķins varētu radīt papildu sarežģītumus un neskaidrības, kā arī izraisīt sajukumu tirgū, no kā vajadzētu izvairīties.

Gan FASB, gan SGSP stiprināja centienus samazināt pašreizējās finanšu instrumentu grāmatvedības sarežģītību, izstrādājot jaunus

17 *European Commission's consultation on hedge funds – Eurosystem contribution*, ECB, 2009. gada 25. februāris.

18 Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Regula (EK) Nr. 1060/2009 par kredītreitingu aģentūrām.

19 Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 19. novembra atzinums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1060/2009 par kredītreitingu aģentūrām (CON/2010/82).

20 Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par īsās pozīcijas pārdošanu un dažiem kredītsaistību nepildīšanas mijmaiņas līgumu aspektiem, Eiropas Komisija, 2010. gada 15. septembris.

finanšu instrumentu klasifikācijas un novērtēšanas standartus.

2010. gadā abas padomes turpināja darbu, lai nostiprinātu uzkrājumu nedrošiem parādiem (vērtības samazināšanās) atzīšanu grāmatvedībā. Šajā sakarā ECB daudzkārt izteikusi skaidru atbalstu virzībai uz gaidāmo zaudējumu modeli. Turklāt ECB turpināja piedalīties Bāzeles komitejas darbā grāmatvedības jomā, kur viens no mērķiem ir risināt darbības problēmas, ko izraisa gaidāmo zaudējumu pieejas ieviešana.

3. FINANŠU INTEGRĀCIJA

Eurosistēma piedalās Eiropas finanšu integrācijas uzlabošanā: 1) vairojot izpratni par finanšu integrāciju un to uzraugot; 2) stimulējot privātā sektora darbību, veicinādama kolektīvo rīcību; 3) konsultējot jautājumos par finanšu sistēmas un tiešās lēmumu pieņemšanas tiesisko un regulatīvo bāzi un 4) nodrošinot finanšu integrāciju veicinošus centrālo banku pakalpojumus.

IZPRATNES VAIROŠANA PAR FINANŠU INTEGRĀCIJU UN TĀS UZRAUDZĪBA

2010. gada aprīlī ECB publicēja ceturto gada ziņojumu *Financial integration in Europe* ("Finanšu integrācija Eiropā").²¹ Ziņojuma galvenais mērķis ir piedalīties Eiropas finanšu integrācijas uzlabošanā un vairojot sabiedrības izpratni par Eurosistēmas lomu šā procesa atbalstīšanā, informējot par situāciju integrācijā un tādējādi arī nodrošinot empīrisku bāzi turpmākiem finanšu integrācijas veicināšanas politikas pasākumiem. Ziņojumā vispirms novērtēts finanšu integrācijas stāvoklis, pamatojoties uz to rādītāju kopumu, ko reizi pusgadā publicē arī ECB interneta lapā. 2010. gadā šie rādītāji tika papildināti, iekļaujot, piemēram, obligāciju tirgus riska rādītājus. Ziņojumā sniegta arī padziļināta atsevišķu jautājumu analīze: 1) banku darbības integrācija un uzraudzība ES; 2) Eiropas nodrošinātās obligācijas; 3) pēctirdzniecības pakalpojumu sektora darba saskaņošana un 4) finanšu tirgus integrācijas un attīstības ietekme uz stabilitāti. Ziņojumu noslēdz pārskats par Eurosistēmas 2009. gada ieguldījumu, lai panāktu Eiropas finanšu tirgu ciešāku integrāciju un augstāku attīstības pakāpi.

ECB turpināja darboties Eiropas Kapitāla tirgu un finanšu integrācijas pētniecības tīklā, kas pulcina akadēmiskās aprindas, tirgus dalībniekus, politikas veidotājus un centrālo banku speciālistus un kuru tā vada sadarbībā ar Frankfurtes Universitātes Finanšu studiju centru. 2010. gada 27. un 28. septembrī ECB Frankfurtē rīkoja tīkla 13. konferenci *Macro-prudential Regulation as an Approach to Contain Systemic Risk: Economic Foundations, Diagnostic Tools and Policy Instruments* ("Makroregulējums

kā sistēmiskā riska ierobežošanas pieeja: ekonomiskais pamatojums, diagnostikas un politikas instrumenti"). Tāpat kā iepriekšējos gados, pētniecības tīkla ietvaros ECB piešķirta piecas *Lamfalussy Fellowships* stipendijas jaunajiem pētniekiem. Pašreizējās tīkla prioritātes ir: 1) finanšu sistēmas kā riska pārvaldītājas, riska sadalītājas un riska radītājas; 2) privātpersonām un MVU sniegto finanšu pakalpojumu integrācija un attīstība un jauninājumus izmantojošo uzņēmumu stimulēšana un 3) finanšu modernizācija un pārvaldība un Eiropas finanšu sistēmas integrācija pasaules kapitāla tirgos.

PRIVĀTĀ SEKTORA DARBĪBAS STIMULĒŠANA

SEPA

Eurosistēma turpināja atbalstīt Vienotās euro maksājumu telpas (SEPA) iniciatīvu, kuras mērķis ir nodrošināt visu dalībvalstu privātpersonām, sabiedrībām un valsts pārvaldes iestādēm iespēju veikt bezskaidrās naudas maksājumus euro no viena konta, izmantojot vienu maksājuma instrumentu paketi, tikpat vienkārši, efektīvi un droši, kā pašlaik veicot iekšzemes maksājumus.

2010. gada oktobrī Eurosistēma publicēja septīto SEPA progresu ziņojumu.²² Ziņojums sniedz vērtējumu par SEPA īstenošanā panākto progresu kopš iepriekšējā ziņojuma publicēšanas 2008. gada novembrī, atsevišķi norādot uz sasniegumiem un trūkumiem. Turklāt ziņojuma pielikumā Eurosistēma noteikusi (nepilnu) atskaites punktu sarakstu, kas jāsasniedz laikposmā no 2010. gada 4. ceturkšņa līdz 2013. gada beigām, lai veicinātu SEPA ieviešanas un migrācijas pabeigšanu. Ziņojuma galvenie secinājumi saistīti ar migrāciju uz SEPA kredīta pārvedumiem un SEPA tiešo debetu, kartēm, jauninājumiem un maza apjoma maksājumu drošību. Attiecībā uz pēdējo Eurosistēma izveidojusi arī forumu tirgus norišu uzraudzībai un drošības gaidu saskaņošanas veicināšanai Eiropā. Turklāt Eurosistēma atbalstīja Eiropas

²¹ *Financial integration in Europe*, ECB, 2010. gada aprīlis.

²² *Single Euro Payments Area: Seventh Progress Report – Beyond theory into practice*, ECB, 2010. gada oktobris (pieejams ECB interneta lapā).

Komisijas iniciatīvu noteikt migrācijas beigu datumu ar ES regulas palīdzību.²³

SEPA kredīta pārvedumu sistēma 2010. gada decembrī veidoja 13.9% kopējo euro kredīta pārvedumu maksājumu. Papildus euro zonas SEPA kredīta pārvedumu rādītājam valstu SEPA kredīta pārvedumu rādītāji liecina, ka SEPA kredīta pārvedumu izmantošanas apjomi atsevišķās valstīs joprojām ir stipri atšķirīgi.²⁴ Turklāt kopš SEPA tiešā debeta shēmas ieviešanas 2009. gada novembrī tās izmantošanas apjoms joprojām ir samērā neliels, 2010. gada decembrī veidojot krietni mazāk par 1% no visiem euro tiešā debeta maksājumiem.

SEPA kredīta pārvedumu un SEPA tiešā debeta shēmu ieviešana nodrošina pamatu, uz kura iespējams veidot turpmākos jauninājumus, piemēram, Eiropas tiešsaistes maksājumu risinājumus, mobilo maksājumus un elektronisko rēķinu izrakstīšanu. Eurosistēma 2010. gadā ar tirgus dalībniekiem apsprieda dažādu inovatīvo maksājumu jomā veikto iniciatīvu statusu. Ar šo mērķi ECB sadarbībā ar NCB veica eSEPA tiešsaistes apsekojumu, lai apzinātu dažādās valstīs pieejamos atšķirīgos risinājumus.

Nepieciešams panākt turpmāku progresu, īpaši SEPA maksājumu karšu jomā. Viens no pamatelementiem ir pabeigt migrāciju uz EMV standartam²⁵ atbilstošām viedkartēm, bankomātiem un termināļiem tirdzniecības vietās (nozare pati sev noteikusi termiņu līdz 2010. gada beigām). Atbilstoši SEPA karšu rādītājiem daudzas valstis jau nodrošinājušas 100% migrāciju uz EMV. 2010. gadā notika otra tikšanās ar ieinteresētajām personām, lai apspriestu SEPA sertifikācijas sistēmu attiecībā uz kartēm un termināļiem vienota novērtēšanas un sertifikācijas procesa panākšanai. Turklāt Eurosistēma nodrošināja lielāku skaidrību par karšu shēmu un apstrādes struktūru nodalīšanas principu. Eurosistēma paredz, ka tiks radīta vismaz vēl viena papildu Eiropas karšu shēma, kas spēs izpildīt gan Eurosistēmas, gan pārējo ieinteresēto pušu prasības, lai nodrošinātu konkurētspējīgu karšu

tirgu SEPA, un jau tiek veikti vairāki tirgus pasākumi, kuru turpmākais progress joprojām tiks uzraudzīts.

2010. gada martā Eurosistēma un Eiropas Komisija vienojās par SEPA Padomes izveidi, lai reaģētu uz nepieciešamību nodrošināt atbilstošu SEPA projekta pārvaldību un palielinātu galalietotāju iesaistīšanos. Šo jauno pārraudzības struktūru kopīgi vada ECB un Eiropas Komisija, un tā apvieno augsta līmeņa pārstāvjus no maksājumu tirgus piedāvājuma un pieprasījuma pusēm.²⁶

VĒRTSPAPĪRU TIRGI

Eiropas īstermiņa vērtspapīru tirgus lielākoties ir iekšzemes tirgus. Kopš 2001. gada Eiropas īstermiņa vērtspapīru (STEP) iniciatīva, ko Eiropas Banku federācijas (EBF) un Finanšu tirgu asociācijas (ACI) aizbildnībā un STEP Tirgus komitejas vadībā īsteno tirgus dalībnieki, ir veicinājusi īstermiņa parāda vērtspapīru tirgus integrāciju, brīvprātīgi ievērojot tirgus standartu un prakses pamatkopumu, ko iespējams piemērot emisijas programmām esošajos tirgos, piemēram, Euro komercvērtspapīru (ECP) tirgū vai Francijas komercvērtspapīru (TCN) tirgū.

Eurosistēma turpināja atbalstīt STEP divos veidos. Pirmkārt, līdz 2010. gada jūnijam saskaņā ar pagaidu kārtību Eurosistēma nodrošināja palīdzību STEP Sekretariātam, piešķirot STEP apzīmējumus programmām, lai gan galīgā atbildība par STEP apzīmējumu piešķiršanu un anulēšanu vienmēr pilnībā bija STEP Sekretariātam. Kopš 2010. gada jūlija STEP Sekretariāts pats vada apzīmējumu piešķiršanas procesu. Otrkārt, ECB

23 Sīkāku informāciju sk. šīs nodaļas sadaļā "Konsultācijas par finanšu sistēmas un tiešās lēmumu pieņemšanas tiesisko un regulatīvo bāzi".

24 Kritiskā masa, t.i., tirgus daļa virs 50%, sasniegta tikai Luksemburgā un Kiprā. Vēl trijās valstīs – Slovēnijā, Beļģijā un Spānijā – tirgus daļa sasniegusi divciparu skaitļiem rakstāmus rādītājus.

25 "EMV standarts" ir specifiskā apkopojums, ko izstrādājis konsorcijs EMVCo, kurš veicina elektronisko finanšu darījumu standartizāciju pasaules mērogā, īpaši viedkaršu globālo savietojamību. "EMV" nozīmē "Europay, MasterCard un Visa".

26 Sīkāku informāciju sk. SEPA Padomes interneta lapā (<http://www.sepacouncil.eu>).

nodrošina statistiskos datus par STEP tirgu (sk. 2. nodaļas 4. sadaļu).

STEP parāda vērtspapīrus samērā maz skāra finanšu tirgus satricinājums, un kopējā apgrozībā esošā summa 2010. gada decembrī sasniedza 411 mljrd. euro, nedaudz pārsniedzot attiecīgo summu iepriekšējā gada nogalē. Stabils tirgus attīstību noteica tas, ka STEP kritērijus iespējams piemērot citām esošām tirgus programmām un ka Eurosistēma nodrošinājuma mērķiem atzīst STEP kā neregulētu tirgu. ECB Padomes 2008. gada oktobra lēmums uz laiku paplašināt to aktīvu sarakstu, kuri var būt par nodrošinājumu Eurosistēmas kredītooperācijās, iekļaujot kredītiestāžu emitētos STEP vērtspapīrus, t.i., noguldījuma sertifikātus, no 2011. gada 1. janvāra tika atcelts.

STEP apzīmējumu ieviesa 2006. gadā, un 2010. gada decembrī bija 173 aktīvas programmas ar STEP apzīmējumu.

Lai palielinātu ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru caurredzamību, Eurosistēma 2010. gadā uzsāka sabiedrisko apspriešanos par atbilstības prasības ieviešanu ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iniciatoriem, lai nodrošinātu kredītu līmeņa informāciju par šo instrumentu pamatā esošajiem aktīviem. Reakcija uz apspriešanās procesu kopumā bija pozitīva, un ECB turpinājusi darboties, lai ieviestu šādu prasību. 2010. gada decembrī ECB Padome pieņēma lēmumu noteikt prasības sniegt informāciju aizdevumu dalījumā par vērtspapīriem, kas nodrošināti ar aktīviem Eurosistēmas nodrošinājuma sistēmas ietvaros. Vērtspapīrošanas tirgus, kurš veiksmīgi darbojas un kura darbību veicina standartizācija un pastiprināta caurredzamība, nodrošinās pilnīgāku Eiropas finanšu sistēmu un veicinās integrāciju, uzlabojot dažādu valstu instrumentu salīdzināmību.

KONSULTĀCIJAS PAR FINANŠU SISTĒMAS UN TIEŠĀS LĒMUMU PIEŅĒMŠANAS TIESISKO UN REGULATĪVO BĀZI

ECB turpināja piedalīties Eiropas Komisijas Klīringa un norēķinu konsultatīvās uzraudzības ekspertu grupas II (CESAME II), kā arī tās pēcteces – Tirgus infrastruktūru ekspertu grupas (EGMI) – darbā. EGMI pilnvarota veicināt efektīva, droša un stabila pēctirdzniecības pakalpojumu tirgus attīstību ES. To panāks, sniedzot konsultācijas Eiropas Komisijai par dažādiem jautājumiem saistībā ar pēctirdzniecības pakalpojumiem un tirgus infrastruktūrām ES. Šis darbs cieši saistīts ar TARGET2 vērtspapīriem (T2S, kas ir Eurosistēmas plānotā platforma neitrāliem pārrobežu vērtspapīru norēķinu pamatpakalpojumiem) ieviešanu, un tā mērķis ir veicināt pēctirdzniecības vides saskaņošanu.

Tā kā Eiropas tiesiskās bāzes saskaņošana attiecībā uz maksājumiem ir SEPA pamats, Eurosistēma aktīvi interesējas par ES tiesību aktiem šajā jomā. Eurosistēma atkārtoti vērsusi uzmanību uz nepieciešamību noteikt ambiciozu, tomēr reālu beigu datumu migrācijai uz SEPA kredīta pārvedumu un SEPA tiešā debeta shēmām, lai nodrošinātu SEPA sniegto priekšrocību baudīšanu. Eurosistēma atbalstījusi Komisijas priekšlikumu noteikt beigu datumu migrācijai uz SEPA kredīta pārvedumu un SEPA tiešā debeta shēmām, izmantojot ES regulu.²⁷ Eurosistēma paredz, ka SEPA kredīta pārvedumu un SEPA tiešā debeta shēmas kļūs par ES lietotajām euro kredīta pārvedumu un tiešā debeta maksājumu shēmām. Pēc migrācijas beigu datuma tās aizstās valstīs esošās euro kredīta pārvedumu un tiešā debeta maksājumu shēmas.

²⁷ Sk. Eiropas Komisijas Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko nosaka tehniskās prasības kredīta pārvedumiem un tiešajiem debetiem euro un groza Regulu (EK) Nr. 924/2009 (COM(2010) 775 galīgā redakcija), pieejams Komisijas interneta lapā (<http://ec.europa.eu>).

FINANŠU INTEGRĀCIJU VEICINOŠU CENTRĀLO BANKU PAKALPOJUMU NODROŠINĀŠANA

Eurosistēmas liela apjoma maksājumu otrās paaudzes sistēma TARGET2 ir pirmā tirgus infrastruktūra, kas tiks pilnībā integrēta un saskaņota Eiropas līmenī. Eurosistēma ir turpinājusi nostiprināt TARGET2, un 2010. gada novembrī tā ieviesa jaunu sistēmas versiju (sk. 2. nodaļas 2.1. sadaļu).

T2S būtiski ietekmēs pēctirdzniecības vides saskaņošanu un integrāciju Eiropā. T2S atceļ daudzas pārrobežu klīringu un norēķinus traucējošās Džovanīni barjeras,²⁸ t.sk. nodrošinot 1) vienotu IT platformu ar kopīgu saskarni un vienotu ziņojumu pārraides protokolu; 2) visos saistītajos tirgos ieviešot saskaņotu norēķinu laika plānu un 3) piemērojot vienotu saskaņotu norēķinu modeli, kurā piegāde pret samaksu notiek, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, visiem iekšzemes un pārrobežu darījumiem. 2010. gadā vairākas T2S Konsultatīvās grupas apakšgrupas, ko veido Eurosistēma un nozares eksperti, turpināja standartu un tirgus prakses izstrādes un ieviešanas darbu, lai saskaņotu norādījumus un procesus saistībā ar T2S. Tā kā T2S ieviešanas darbs pavirzījies uz priekšu, regulāri tiek atklātas jaunas jomas, kurās nepieciešama saskaņošana. To risina vai nu tieši paša projekta ietvaros, vai arī novirza CESAME II vai tās pēcnācējai – EGMI (sk. 2. nodaļas 2.2. sadaļu), vai arī citām attiecīgām institūcijām.

Visbeidzot, nodrošinājuma vadības jomā 2010. gadā turpinājās vienotas platformas, Centrālo banku nodrošinājuma pārvaldības sistēmas (CCBM2), izveide euro zonas NCB, lai konsolidētu Eurosistēmas iekšējās sistēmas un palielinātu to efektivitāti, kā arī stiprinātu darījuma partneru likviditātes vadību un nodrošinājuma vadību (sk. 2. nodaļas 2.3. sadaļu).

28 Džovanīni barjeras ir vairāki šķēršļi, kas kavē ES klīringu un norēķinu infrastruktūras integrāciju un ko noteikusi Džovanīni grupa (finanšu tirgus ekspertu grupa, kas sniedz konsultācijas Eiropas Komisijai). Konkrēta informācija par barjerām atrodama divos Džovanīni grupas ziņojumos – *Cross-border Clearing and Settlement Arrangements in the European Union* (2001. gada novembris) un *Second Report on EU Clearing and Settlement Arrangements* (2003. gada aprīlis). Sk. arī Eiropas Komisijas interneta lapu (<http://ec.europa.eu>).

4. MAKSĀJUMU SISTĒMU UN TIRGUS INFRASTRUKTŪRAS PĀRRAUDZĪBA

Maksājumu un vērtspapīru klīringa un norēķinu sistēmas ir svarīgākās tirgus ekonomikas atbilstošai funkcionēšanai nepieciešamās infrastruktūras. Tās vajadzīgas, lai nodrošinātu efektīvu par precēm, pakalpojumiem un finanšu aktīviem veikto maksājumu plūsmu, un šo sistēmu raita funkcionēšana ir ļoti būtiska, lai īstenotu centrālās bankas monetāro politiku un saglabātu stabilitāti un uzticēšanos valūtai, finanšu sistēmai un tautsaimniecībai kopumā. Eurosistēmas galvenais uzdevums ir maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšana. Lai izpildītu šo uzdevumu, Eurosistēma izmanto trīs pieejas: tā uzņemas operatīvo lomu, veic pārraudzības pasākumus un darbojas kā katalizators.

Pildot pārraudzības funkciju, Eurosistēmas mērķis ir nodrošināt maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu, centrālo darījuma partneru, kas apstrādā darījumus euro, un maksāšanas līdzekļu drošību un efektivitāti, tos uzraugot un novērtējot un, ja nepieciešams, ieviešot pārmaiņas.

2010. gada septembrī ECB publicēja grāmatu *The payment system – payments, securities and derivatives and the role of the Eurosystem* ("Maksājumu sistēma – maksājumi, vērtspapīri un atvasinātie finanšu instrumenti un Eurosistēmas loma"), kurā sniegts vispusīgs svarīgāko jēdzienu apskats saistībā ar tirgus infrastruktūru, euro zonas kopainu un Eurosistēmas lomu, t.sk. arī tās pārraudzības funkciju.

4.1. LIELA APJOMA MAKSĀJUMU SISTĒMAS UN INFRASTRUKTŪRAS PAKALPOJUMU SNIEDZĒJI

Liela apjoma maksājumu sistēmas veido euro zonas tirgus infrastruktūras pamatu, un tām ir būtiska nozīme finanšu sektora un visas tautsaimniecības stabilitātes un efektivitātes nodrošināšanā. Eurosistēma skaidri definējusi pārraudzības politikas pamatprincipus, ko tā piemēro visām liela apjoma maksājumu sistēmām (gan savām, gan privātā sektora sistēmām), kas veic euro denominētu darījumu norēķinus. Šie pamatprincipi balstās uz starptautiski atzītajiem

Core Principles for Systemically Important Payment Systems (CPSIPS; "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipi"), ko izstrādāja Maksājumu un norēķinu sistēmu komiteja (*Committee on Payment and Settlement Systems*; CPSS) un 2001. gadā pieņēma Padome. "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipi" papildina "Darbības nepārtrauktības pārraudzības gaidas" (*Business Continuity Oversight Expectations*; BCOE) sistēmiski nozīmīgām maksājumu sistēmām, ko Padome pieņēma 2006. gadā, nosakot nozarei to ieviešanas termiņu līdz 2009. gada jūnijam.

Galveno maksājumu sistēmu, kas veic euro denominētu darījumu norēķinus (TARGET2, EURO1 un Pastāvīga pieslēguma norēķinu (CLS) sistēma), un infrastruktūras pakalpojumu sniedzēju (piemēram, SWIFT) darbības rezultāti un sniegtie pakalpojumi 2010. gadā kopumā bija stabili un noturīgi.

TARGET2

Eurosistēmas TARGET2 pārraugi 2010. gadā galveno uzmanību pievērsa darbības riska aspektiem, kam saskaņā ar *Risk-Based Prioritisation Tool* ("Palīgīdzeklis prioritāšu noteikšanai, balstoties uz riskiem")²⁹ pārraudzības procesā jāpievērš vislielākā uzmanība. Tāpēc viens no galvenajiem pārraudzības pasākumiem bija pabeigt novērtējumu atbilstoši "Darbības nepārtrauktības pārraudzības gaidām". Šis novērtējums apstiprināja, ka TARGET2 darbības nepārtrauktības pamatprincipi kopumā ir veiksmīgi ieviesti un ļauj sasniegt pietiekami augstu un noturīgu elastības līmeni, lai gan tika rekomendēts veikt uzlabojumus dažās pamatprincipu jomās. Pārraugi apsprieda ar operatoru arī to, kas paveikts saistībā ar 2009. gadā notikušo visaptverošo novērtējumu un – īpaši – rekomendācijām attiecībā uz darbības nepārtrauktības pamatprincipiem. Turklāt regulāro pārraudzības pasākumu kontekstā tika pārstrādāta traucējumu uzraudzības metodoloģija.

²⁹ *Risk-Based Prioritisation Tool* ļauj pārraugiem koncentrēt uzmanību uz tiem komponentiem un jomām, kur riski ir visaugstākie. Kopš 2009. gada palīgīdzeklis tiek piemērots TARGET2.

Turklāt 2010. gada 22. novembrī tika ieviesta jauna TARGET2 programmatūras versija. Pirms tās ieviešanas pārraugi atbilstoši attiecīgajiem "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipiem" novērtēja jaunās funkcionalitātes un īpaši interneta piekļuves nodrošināšanu TARGET2. Pārraugi secināja, ka kopumā jaunā versija neradīs nelabvēlīgu ietekmi uz TARGET2 atbilstību "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipiem" un vairākas pārmaiņas novērš konkrētus sistēmas trūkumus, tādējādi TARGET2 klientiem tiks nodrošināti labāki pakalpojumi.

No 2010. gada 1. jūlija Eurosistēmas centrālajās bankās pakāpeniski tika ieviests TARGET2 *Simulator* – uz maksājumu datiem balstīts analītisks rīks. Kad šā rīka pilnveide būs pabeigta, tas īpaši ļaus pārraugiem precīzi reproducēt TARGET2 norēķinu procesu un veikt tā stresa testus, izmantojot TARGET2 darbības Eiropas mēroga datu kopumu, t.sk. visus darījumus, likviditātes informāciju un informāciju par dalībniekiem.

EURO1

EURO1 ir liela apjoma maksājumu sistēma pārrobežu un iekšzemes euro darījumiem starp bankām, kas veic operācijas ES. Tās darbību nodrošina Euro banku asociācijas izveidotais uzņēmums *EBA Clearing Company*. EURO1 darbojas saskaņā ar daudzpusēju neto norēķinu principu. Galarezultātā EURO1 dalībnieku dienas beigu pozīciju norēķini tiek veikti TARGET2 sistēmā, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus un ECB pildot norēķinu aģenta funkcijas.

2010. gadā saistībā ar EURO1 tika veikti trīs galvenie pārraudzības pasākumi. Pirmkārt, tika pabeigts "Darbības nepārtrauktības pārraudzības gaidu" sistēmas atbilstības novērtējums. Šā novērtējuma rezultātā *EBA Clearing Company* tika sniegtas dažas nelielas rekomendācijas par nepieciešamo rīcību, lai panāktu pilnīgu EURO1 atbilstību "Darbības nepārtrauktības pārraudzības gaidām". Otrkārt, ECB ciešā sadarbībā ar *Deutsche Bundesbank*, *Banco de España*, *Banque de*

France, *Banca d'Italia* un *De Nederlandsche Bank* uzsāka visaptverošu EURO1 novērtējumu atbilstoši "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipiem". Visbeidzot, ECB kopā ar *Banca d'Italia* novērtēja vienu būtisku pārmaiņu, kas 2010. gadā tika veikta EURO1. Tā ietvēra EURO1 dienas beigu norēķinu procesa migrāciju no FIN dalībnieka interfeisa uz XML papildsistēmas interfeisu (PSI) TARGET2. Pārraudzības novērtējumā tika secināts, ka šī migrācija neradīs nelabvēlīgu ietekmi uz EURO1 atbilstību "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipiem". Kopš 2010. gada 7. jūnija norēķini saistībā ar EURO1 ikdienas darbību tiek sekmīgi veikti TARGET2, izmantojot PSI. Kopumā EURO1 sistēma visu 2010. gadu darbojās raiti.

PASTĀVĪGA PIESLĒGUMA NORĒĶINU SISTĒMA

Pastāvīga pieslēguma norēķinu (*Continuous Linked Settlement*) sistēma sāka darbību 2002. gada septembrī, un tās darbību nodrošina *CLS Bank International* (CLS banka). Šī sistēma sniedz pakalpojumu vairākās valūtās vienlaicīgiem norēķiniem (t.i., maksājums pret maksājumu; PvP), nodrošinot maksājuma rīkojumu norēķinu saistībā ar valūtas maiņas darījumiem. Izmantojot PvP mehānismu, CLS sistēma faktiski novērš ar valūtas maiņas darījumu norēķiniem saistīto pamatsummas risku. CLS sistēma pašlaik veic norēķinus 17 pasaulē visvairāk tirgotajās valūtās, t.sk. euro, ASV dolāros, Japānas jenās, Lielbritānijas sterliņu mārciņās un Šveices frankos.

Nemot vērā, ka CLS banka reģistrēta ASV, Federālo rezervju sistēma uzņēmusies galvenā CLS sistēmas pārrauga pienākumu uz sadarbību balstītas pārraudzības mehānismā, kurā iesaistītas G10 valstu centrālās bankas un centrālās bankas, kuras emitē CLS sistēmas norēķinu valūtas. ECB (ciešā sadarbībā ar euro zonas valstu NCB) ietilpst šajā uz sadarbību balstītas pārraudzības mehānismā un ir galvenais CLS sistēmā veikto euro norēķinu pārraugis.

Uz sadarbību balstītās CLS sistēmas pārraudzības darbības 2010. gadā galvenokārt

bija vērsta uz CLS darbības kapacitātes uzlabošanu (reaģējot uz rekordaugsto dienas darījumu skaitu 2010. gada maijā) un jaunu CLS uzņēmējdarbības norišu un iniciatīvu uzraudzību.

SWIFT

SWIFT ir nozīmīga finanšu stabilitātes aspektā, jo tā sniedz drošus ziņojumu pārraides pakalpojumus finanšu nozarei vairāk nekā 210 valstīs pasaulē. SWIFT ir Beļģijā izveidota kooperatīva sabiedrība ar ierobežotu atbildību. Piedaloties G10 valstu uz sadarbību balstītā SWIFT pārraudzībā, ECB sniedz savu ieguldījumu dažādās pārraudzības darbībās, kuras īsteno uz sadarbību balstītās pārraudzības grupa, kurā galvenā pārrauga pienākumus veic *Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique*. 2010. gadā šīs grupas darbība galvenokārt bija vērsta uz dalītās arhitektūras programmas ieviešanu, kuras mērķis ir SWIFT tehniskās arhitektūras pārprojektēšana, galvenokārt ieviešot divas ziņojumu pārraides zonas (Eiropas un transatlantisko), izveidojot papildu operāciju centru Eiropā un jaunu vadības un kontroles centru Āzijā. 2010. gadā tika veiktas arī citas svarīgas darbības, piemēram, pārskatīti SWIFT pakalpojumu darbības rezultāti un pieejamība, uzraudzīti jaunie projekti, kuri potenciāli varētu ietekmēt SWIFT kritisko pakalpojumu konfidencialitāti, integritāti un pieejamību, un pārskatīta SWIFT uzsāktās izmaksu optimizācijas programmas iespējamā ietekme uz ziņojumu pārraides pakalpojumu elastību un pieejamību. *SWIFTNet FIN* tīkla pieejamības līmenis 2010. gadā bija 99.99%.

4.2. NELIELA APJOMA MAKSĀJUMU SISTĒMAS UN MAKSĀŠANAS LĪDZEKĻI

Eurosistēmas pienākumos ietilpst arī neliela apjoma maksājumu sistēmu un maksāšanas līdzekļu pārraudzība.

STEP2 ir neliela apjoma pārrobežu maksājumu sistēma, kuras darbību nodrošina *EBA Clearing Company* un kuras galvenais pārraugis ir ECB.

2010. gadā ECB turpināja uzraudzīt STEP2 pakalpojumus, nodrošinot to pieejamību un raitu darbību. Nozīmīgs notikums 2010. gadā bija jaunas daudzciklu funkcionalitātes izstrāde SEPA kredīta pārvedumu pakalpojumam, kas ļauj STEP2 bankām vairākas reizes dienā veikt SEPA kredīta pārvedumu apmaiņu un norēķinus.

Eurosistēma 2010. gadā turpināja veikt atsevišķus euro zonā esošo karšu maksājumu shēmu pārraudzības novērtējumus saskaņā ar 2008. gada janvārī apstiprinātajiem šādu shēmu pārraudzības standartiem. Gaidāms, ka pēc salīdzinošo pārbaužu procesa 2011. gadā tiks publicēts ziņojums par novērtējuma vispārējiem rezultātiem.

Eurosistēma publicējusi tiešā debeta un kredīta pārvedumu shēmu pārraudzības pamatprincipu galaversiju un piemēros šos pamatprincipus SEPA kredīta pārvedumu shēmai un SEPA tiešā debeta shēmai. Arī atsevišķas NCB var nolemt izmantot šos standartus nacionālo maksāšanas līdzekļu (kas nav SEPA maksāšanas līdzekļi) pārraudzībai, ja uzskata to par nepieciešamu.

4.3. VĒRTSPAPĪRU UN ATVASINĀTO FINANŠU INSTRUMENTU KLĪRINGS UN NORĒĶINI

Eurosistēma ir ļoti ieinteresēta vērtspapīru klīringa un norēķinu sistēmu raitā darbībā, jo ar vērtspapīru, ko izmanto kā nodrošinājumu Eurosistēmas operācijās, klīringu, norēķiniem un glabāšanu saistītie trūkumi var apdraudēt monetārās politikas īstenošanu, maksājumu sistēmu raitu darbību un finanšu stabilitātes nodrošināšanu.

ATVASINĀTO FINANŠU INSTRUMENTU ĀRPUSBIRŽAS DARĪJUMU TIRGUS INFRASTRUKTŪRA

Atsaucoties uz Pitsburgas un Toronto augstākā līmeņa sanāksmēs pausto G20 valstu apņemšanos nodrošināt efektīvu progresu ceļā uz elektronisko tirdzniecību un centrālo darījuma partneru (CDP) izmantošanu standartizēto atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu (OTC) gadījumā, kā arī

pārskatu sniegšanu darījumu repozitorijiem par visiem atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu līgumiem, 2010. gadā tika veikts turpmāks apjomīgs darbs. Tas ietvēra iniciatīvas likumdošanas jomā lielākajās jurisdikcijās, t.sk. īpaši ES un ASV, kuru mērķis bija ieviest obligātas saistības nodrošināt visu atbilstošo atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu centrālo klīringu, efektīvu pārskatu sniegšanu darījumu repozitorijiem par visiem līgumiem un noteikt prasības nodrošināt atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu tirgus infrastruktūras drošību un stabilitāti. ES, kur CDP vienotie pamatprincipi agrāk balstījās uz ECBS un Eiropas Vērtspapīru regulatoru komitejas rekomendācijām, kas nebija saistošas, līdztekus likumdošanas jomā veiktajiem pasākumiem attiecībā uz atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu tirgus infrastruktūrām tika izteikti arī priekšlikumi par plašāku vienotu noteikumu kopumu attiecībā uz ES CDP, kas būtu piemērojami visiem finanšu produktu veidiem. 2010. gada 15. septembrī Eiropas Komisija nāca klajā ar priekšlikumu attiecībā uz regulu par atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumiem, CDP un darījumu repozitorijiem. ECB bija cieši iesaistīta šā ierosinātā tiesību akta izstrādē. 2010. gada jūlijā tika sagatavots Eurosistēmas viedoklis ES Komisijas organizētajā šā jautājuma apspriešanā.

Lai veicinātu dažādās jurisdikcijās pastāvošo likumdošanas pieeju konvergenci, starptautiskās struktūras, kas nosaka standartus, intensīvi izstrādājušas vienotas vadlīnijas atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu tirgus infrastruktūrām. 2010. gada maijā CPSS un Starptautiskā Vērtspapīru komisiju organizācija (IOSCO) nodeva sabiedriskai apspriešanai divus dokumentus: *Guidance on the application of the 2004 CPSS-IOSCO Recommendations for Central Counterparties to OTC derivatives CCPs* ("Pamatnostādnes par to, kā piemērojamas 2004. gada CPSS-IOSCO rekomendācijas atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu CDP centrālajiem darījuma partneriem") un *Considerations for trade repositories in OTC*

derivatives markets ("Apsvērumi, kas jāņem vērā darījumu repozitorijiem atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu tirgos"). Šā darba, kura vadīšanā piedalījās arī ECB, rezultāti tiks izmantoti, CPSS-IOSCO veicot starptautisko finanšu tirgu infrastruktūras standartu vispārēju pārskatīšanu. Gaidāms, ka pārskatīto standartu projekts tiks nodots apspriešanai 2011. gada sākumā. Ņemot vērā atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu tirgu globālo raksturu un no tā izrietošo nepieciešamību novērst jebkuru iespēju izmantot regulējuma arbitražu, būs vitāli svarīgi panākt, lai visi nacionālie un reģionālie tiesību akti tiktu ieviesti, nodrošinot stingru atbilstību CPSS-IOSCO standartiem.

Šā paša iemesla dēļ Finanšu stabilitātes padome izstrādājusi priekšlikumus, kuru mērķis ir nodrošināt, lai atbildīgās iestādes izmantotu vienotu pieeju, īstenojot G20 valstu rekomendācijas veicināt standartizāciju, centrālo klīringu, organizētas tirdzniecības platformas un pārskatu sniegšanu darījumu repozitorijiem par atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu līgumiem. ECB piedalījās FSP darba grupā, kura izstrādāja šos priekšlikumus, kas tika laisti klajā 2010. gada 25. oktobrī.

TARGET2 VĒRTSPAPĪRIEM

TARGET2 vērtspapīriem mērķis ir nodrošināt vienotu, neierobežotu vērtspapīru pūla un neitrālu norēķinu pamatprocesu.

2010. gada laikā tika publicēta detalizētāka informācija par T2S projektu un darbības un tiesiskajiem pamatprincipiem, un Eurosistēma organizēja darbseminārus, kuros piedalījās centrālo banku un uzraudzības iestāžu pārstāvji, lai pētītu, cik būtiska T2S ir maksājumu infrastruktūrām un centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem (CVD), kas izmantos T2S pakalpojumus. Turklāt, tā kā T2S sniegs pārrobežu pakalpojumus gan euro zonas valstu, gan ārpus euro zonas esošo valstu CVD un maksājumu infrastruktūrām, daudzas uzraudzības un pārraudzības iestādes un centrālās bankas, kas emitē valūtas, ar kurām varēs veikt norēķinus T2S, būs ieinteresētas

saņemt T2S datus, lai varētu pildīt savus tiesību aktos noteiktos pienākumus. Līdz šim visas kompetentās institūcijas atbalstījušas ideju izveidot uz sadarbību balstītu T2S pakalpojumu uzraudzības un pārraudzības sistēmu. Apspriešā uz sadarbību balstītā sistēma neskartu tiesību aktos noteiktās atsevišķo iestāžu pilnvaras attiecībā uz nacionālajām sistēmām vai šādu pilnvaru īstenošanu. Tiklīdz uz sadarbību balstītā sistēma būs detalizēti saskaņota, T2S iesaistītās puses saņems attiecīgo informāciju. Visas iesaistītās iestādes izstrādes posmā uzsāka T2S projekta sākotnējo pārskatīšanu.

4.4. CITI PASĀKUMI

2010. gada septembrī ECB publicēja ziņojumu, kurā apkopoti visaptveroša novērtējuma rezultāti par to, kā sistēmiski nozīmīgas maksājumu sistēmas, kas darbojas euro zonas valstīs, īstenojušas "Darbības nepārtrauktības pārraudzības gaidas". Līdztekus TARGET2 un EURO1 novērtējums aptvēra sistēmiski nozīmīgas neliela apjoma maksājumu sistēmas. Rezultāti apstiprināja, ka novērtēto sistēmu operatori nodrošinājuši augstiem standartiem atbilstošus darbības nepārtrauktības un krīzes paziņošanas mehānismus. Tika sniegtas rekomendācijas, kā novērst vairākas konstatētās nepilnības, kuras nerada būtisku risku.

Tirgus hallē tiks izvietots apmeklētāju centrs, darbinieku restorāns, kafetērija un konferenču telpas. Šīs zonas tiks integrētas hallē kā atsevišķa sistēma "māja mājā". Lai balstītu šos jaunus ēkas elementus, tirgus halles iekšienē jāizbūvē jauns strukturālo elementu karkass; tādējādi 2010. gadā tika izņemta halles sākotnējā grīda un tās apakšstruktūras.

5. NODAĻA

EIROPAS JAUTĀJUMI

I. POLITIKAS JAUTĀJUMI

ECB 2010. gadā uzturēja regulārus sakarus ar Eiropas institūcijām un forumiem, īpaši ar Eiropas Parlamentu, Eurogrupu, ECOFIN un Eiropas Komisiju. ECB prezidents regulāri piedalījās Eurogrupas sanāksmēs un ECOFIN sanāksmēs, kad tajās tika apspriesti ar ECBS uzdevumiem un mērķiem saistīti jautājumi. Turklāt ECB prezidents tika aicināts piedalīties Eiropadomes sanāksmēs un neformālās sanāksmēs valstu vai valdību vadītāju līmenī, kad tajās tika apspriesti jautājumi, kas saistīti ar ES politikas reakciju uz ekonomisko un finanšu krīzi. Eurogrupas prezidents un Ekonomikas un monetāro lietu komitejas pilnvarotais pārstāvis apmeklēja Padomes sanāksmes, kad uzskatīja to par nepieciešamu.

ES POLITIKAS REAKCIJA UZ FINANŠU KRĪZI

Tā kā fiskālā nesabalansētība atsevišķās euro zonas valstīs sāka radīt arvien lielāku spriedzi valsts parāda tirgos, 2010. gada sākumā sākās jauns ekonomiskās un finanšu krīzes posms. Īpaši Grieķijas valdības parāda vērtspapīru peļņas likmju kāpums radīja negatīvu blakusefektu ietekmes risku, kas varēja apdraudēt vispārējo stabilitāti euro zonā. Tāpēc euro zonas valstis 2010. gada 2. maijā vienojās sadarbībā ar SVF īstenot triju gadu finansiālās palīdzības programmu Grieķijai.¹ Finansiālās palīdzības pakete ietvēra euro zonas valstu divpusējos aizdevumus 80 mljrd. euro apmērā un SVF rezerves vienošanos līdz 30 mljrd. euro apmērā. Tika noteikts, ka līdzekļu izmaksa atkarīga no tā, kā Grieķijas varas iestādes īsteno vērīgu fiskālo korekciju programmu un visaptverošas strukturālās reformas, par kurām Eiropas Komisija vienojās sadarbībā ar ECB un SVF.² ECB kopā ar Eiropas Komisiju un SVF piedalījās ar tām saistītajās Grieķijas pārskata misijās.

Neraugoties uz šiem pasākumiem, spriedze finanšu tirgos turpināja pieaugt un 2010. gada 6. un 7. maijā strauji pastiprinājās. Tāpēc euro zonas valstu vai valdību vadītāji 7. maijā pilnvaroja ECOFIN pieņemt lēmumu par finanšu stabilizācijas mehānisma izveidi finanšu stabilitātes saglabāšanai Eiropā. Lai sniegtu finansiālu palīdzību spēcīgu ekonomisko un

finanšu satricinājumu skartajām ES valstīm, dalībvalstis 9. maijā nolēma veikt divus vispārējus pasākumus. Pirmkārt, ECOFIN pieņēma Regulu par Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma (EFSM) izveidošanu, kas ļautu Eiropas Komisijai ES vārdā līdz 60 mljrd. euro palielināt izsniedzamā aizdevuma apjomu ES dalībvalstīm, kuras skārušas nopietnas grūtības ārpus to kontroles esošu ārkārtas apstākļu dēļ vai kuras tie apdraud. Otrkārt, euro zonas dalībvalstis starpvaldību līmenī izveidoja Eiropas Finanšu stabilitātes fondu (*European Financial Stabilisation Facility*; EFSF). Tas radīts kā sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kas pilnvarota emitēt parāda vērtspapīrus, ko euro zonas valstis, lai finansētu tām izsniegtos aizdevumus, proporcionālā apjomā garantē kopumā līdz 440 mljrd. euro. EFSM un EFSF aizdevumi tiek izsniegti, pamatojoties uz stingriem nosacījumiem kopīgo programmu ar SVF ietvaros, kas paredz finansējumu vismaz līdz 50% no ES/euro zonas ieguldījuma katrā programmā.

Īrija 21. novembrī lūdza SVF, ES un euro zonas valstīm finansiālu palīdzību. ECB atbalstīja šo lūgumu un piekrita Eiropas Komisijas, ECOFIN un Eurogrupas viedoklim, ka Īrijai palīdzība jāsniedz, lai nosargātu finanšu stabilitāti ES un euro zonā. Komisija un SVF sadarbībā ar ECB vienojās ar Īrijas varas iestādēm par šīs programmas, kas pamatojas uz stingriem politiskiem nosacījumiem, īstenošanu.

Eiropadome 16. un 17. decembrī nolēma radīt Eiropas Stabilitātes mehānismu (ESM), kas no 2013. gada jūnija aizstātu EFSM un EFSF. Eiropadome aicināja euro zonas finanšu ministrus un Komisiju pabeigt sagatavot starpvaldību vienošanos, lai līdz 2011. gada martam izveidotu ESM. Ārpus euro zonas esošās valstis šajā darbā iesaistīsies pēc vēlēšanās. Tās var izlemt piedalīties *ad hoc* mehānisma operācijās. Eiropadome nolēma veikt nelielus Līguma grozījumus, lai atspoguļotu šo lēmumu, kas tiks pieņemts saskaņā ar vienkāršotu pārskatīšanas procedūru.

¹ Slovēnija nolēma programmu nepiedalīties.

² Grieķijai izsniegto aizdevumu atlikumu sk. 2. nodaļas 6.3. sadaļā.

STABILITĀTES UN IZAUGSMES PAKTS

ECOFIN fiskālās uzraudzības struktūras ietvaros 2010. gada 16. februārī pieņēma lēmumus par divām euro zonas valstīm (Grieķiju un Maltu) un piecām ārpus euro zonas esošajām valstīm (Latviju, Lietuvu, Ungāriju, Poliju un Rumāniju). Padome pagarināja Maltas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņu no 2010. gada līdz 2011. gadam, savukārt Lietuvas un Rumānijas – no 2011. gada līdz 2012. gadam sakarā ar straujāku, nekā prognozēts, šo valstu tautsaimniecības pasliktināšanos. Runājot par Lietuvu un Rumāniju, Padome 19. oktobrī konstatēja, ka to veiktās darbības ir atbilstošas un ka papildu pasākumi pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras (PDP) īstenošanā šajā posmā nav nepieciešami. Turklāt Padome izvērtēja Latvijas, Ungārijas un Polijas veiktās darbības un nolēma, ka valstis līdz šim rīkojušās saskaņā ar PDP rekomendācijām un ka nekādi papildu pasākumi nav nepieciešami. Saistībā ar Grieķiju Padome sagatavoja rekomendāciju attiecībā uz Vispārējām tautsaimniecības politikas vadlīnijām un informēja par tām sabiedrību. Turklāt tajā uzskaitīti strukturālie un fiskālie pasākumi, kas Grieķijai jāveic, lai līdz 2012. gadam novērstu pārmērīgu budžeta deficītu. Grieķija tika arī aicināta iesniegt Padomei un Eiropas Komisijai ziņojumu, kurā ietverta sīkāka informācija par pasākumiem un 2010. gada budžeta mērķu sasniegšanas plāns. Visbeidzot, Grieķijai regulāri un publiski jāsniedz pārskati par veiktajiem pasākumiem.³

2010. gada maijā pēc tam, kad valsts parāda vērtspapīru tirgos bija vērojamas būtiskas svārstības, dalībvalstis puda stingru politisku apņemšanos veikt fiskālo konsolidāciju. Euro zonas valstu vai valdību vadītāji 7. maija paziņojumā apņēmās nodrošināt euro zonas stabilitāti, vienotību un integritāti un vienojās veikt visus nepieciešamos pasākumus fiskālo mērķu sasniegšanai atbilstoši PDP ietvertajiem ieteikumiem. ECOFIN 9. maija atzinumos dalībvalstis vēlreiz puda stingru apņemšanos nepieciešamības gadījumā paātrināt fiskālo konsolidāciju.

Padome 13. jūlijā nolēma, ka vēl divām euro zonas valstīm (Kiprai un Somijai) un divām ārpus euro zonas esošajām valstīm (Bulgārijai un Dānijai) ir pārmērīgs budžeta deficīts, un noteica tām valdības budžeta deficīta samazināšanas (zem atsaucēs vērtības 3% no IKP) termiņu (Bulgārijai un Somijai – 2011. gadu, Kiprai – 2012. gadu un Dānijai – 2013. gadu). Padome arī izvērtēja 11 euro zonas valstu (Beļģijas, Vācijas, Īrijas, Spānijas, Francijas, Itālijas, Nīderlandes, Austrijas, Portugāles, Slovēnijas un Slovākijas) un divu ārpus euro zonas esošo valstu (Čehijas Republikas un Lielbritānijas), kas pakļautas PDP, veiktos pasākumus. Tā atzina, ka visas valstis līdz šim rīkojušās saskaņā ar PDP rekomendācijām un ka šajā posmā nekādi papildu pasākumi PDP ietvaros nav nepieciešami. Ņemot vērā neparedzētus negatīvus ekonomiskos notikumus, kas ļoti nelabvēlīgi ietekmēja valsts finanses, Padome 7. decembrī nolēma par vienu gadu (līdz 2015. gadam) pagarināt Īrijas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņu.

Saskaņā ar šiem lēmumiem visas dalībvalstis, izņemot Igauniju, Luksemburgu un Zviedriju, bija pakļautas PDP ar pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņiem diapazonā no 2011. gada līdz 2015. gadam.

ECB atbalsta ar jauno PDP saistītos lēmumus. Izvērtējot darbības efektivitāti, strukturālā korekcija 2010. gadā dažās valstīs bija nedaudz mazāka, nekā noteikts Padomes rekomendācijās, un arī plānotie strukturālie centieni nebija pietiekami.

STRATĒGIJA "EIROPA 2020"

2010. gada 17. jūnijā Eiropadome pieņēma stratēģiju "Eiropa 2020: stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un ietverošai izaugsmei". Tā vērsta uz potenciālās izaugsmes palielināšanu un nodrošina dalībvalstīm saskaņotu ietvaru strukturālo reformu īstenošanai un politiku un instrumentu mobilizēšanai ES līmenī. Stratēģija izstrādāta, balstoties uz iepriekšējās

³ Padome 2010. gada 10. maijā pagarināja Grieķijas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņu līdz 2014. gadam.

Lisabonas stratēģijas īstenošanas pieredzi, un atsevišķas tajā konstatētās nepilnības tiek mazinātas, galvenokārt stiprinot Eiropadomes lomu un lielākā mērā ļaujoties uz Eiropas līmeņa politikas iniciatīvām, īpaši septiņām tematiskajām vadošajām iniciatīvām. Lai vadītu politikas veidošanu, Eiropadome noteikusi vairākus kvantitatīvus stratēģijas īstenošanas periodā sasniedzamus mērķus, kas saistīti ar nodarbinātību, pētniecību un attīstību, klimata pārmaiņām un enerģiju, izglītību un nabadzību. Stratēģija "Eiropa 2020" tiks īstenota 2011. gada sākumā. ECB atbalsta pārmaiņas vadībā, īpaši Eiropadomes lomas stiprināšanu un Eiropas semestra ieviešanu. Eiropas semestra laikā (gada pirmie seši mēneši) Eiropadome noteiks galvenās ekonomiskās problēmas un sniegs stratēģiskas konsultācijas par politikām, kas dalībvalstīm jāietver savā politikā. Turklāt ECB atbalsta jaunu instrumentu, piemēram, ES līmeņa tematiskā plāna, ieviešanu, kuri būtu vērsti uz strukturālām reformām inovāciju, pētniecības un attīstības, enerģijas un klimata pārmaiņu, nodarbinātības, izglītības un sociālās iekļaušanas jomās. ES līmeņa tematiskā plāna pamatā ir Komisijas ierosinātās septiņas vadošās iniciatīvas, kuru mērķis ir atbalstīt dalībvalstu reformu centienus šajās jomās un kurām jānostiprina dalībvalstu uzraudzības struktūra un tādējādi jāveicina stratēģijas mērķu sasniegšana. Tomēr ne visi iepriekšējās diskusijās uzsvērtie elementi, piemēram, nepieciešamība efektīvāk sniegt informāciju par stratēģiju, ir vienlīdz pilnībā attīstīti. Tāpat kā iepriekš, stratēģijas panākumi būs atkarīgi no dalībvalstu vērienīgu reformu stratēģiju pārliecinošas ieviešanas.

VIENOTĀ TIRGUS ATKĀRTOTA IZVEIDE

Centieni pabeigt ES vienotā tirgus izveides procesu guva jaunu stimulu 2010. gadā. Komisijas prezidents Žozē Manuels Barrozu aicināja Mario Monti, bijušo Eiropas Komisijas locekli, kas bija atbildīgs arī par iekšējo tirgu, finanšu pakalpojumiem un nodokļiem, sagatavot ziņojumu par vienoto tirgu nākotnē, un tas tika iesniegts 2010. gada maijā. Ziņojumā ES dalībvalstis tika aicinātas pārvarēt šķietamo "integrācijas nogurumu" un tālāk virzīt ekonomisko integrāciju ES līmenī. Tāpēc

ziņojumā ietverti vairāki priekšlikumi, t.sk. vienotā pakalpojumu tirgus izveides pabeigšanai un iedzīvotāju atbalsta vienotajam tirgum veicināšanai.

Pēc M. Monti ziņojuma Komisija 2010. gada oktobrī ierosināja vairākus pasākumus vienotā tirgus izveides procesa atkārtotai uzsākšanai, izstrādājot "Vienotā tirgus aktu". Atbilstoši stratēģijai "Eiropa 2020" akta galamērķis ir veicināt izaugsmi un nodarbinātību dalībvalstīs. Pēc sabiedriskās apspriešanas paredzams, ka Komisija 2011. gada pavasarī sniegs tiesību aktu priekšlikumus. Ierosinātās prioritātes ir šādās jomās: ES patenta izveide, kapitāla pieejamība maziem un vidējiem uzņēmumiem un profesionālās kvalifikācijas savstarpējā atzīšana. Turklāt vairāku iniciatīvu mērķis ir samazināt šķēršļus, kas kavē elektronisko komerciju, un veicināt digitālās ekonomikas attīstību. Vienlaikus ar pakalpojumu direktīvas ieviešanu dalībvalstīs šīs iniciatīvas ir svarīgi soli ceļā uz nopietnāku ekonomisko savienību, kurus ECB pilnībā atbalsta.

2. INSTITUCIONĀLIE JAUTĀJUMI

Eiropas Parlaments un Padome 2010. gada novembrī pieņēma ES uzraudzības arhitektūras reformu. Tika izveidotas trīs jaunas Eiropas uzraudzības iestādes, lai pastiprinātu mikrouzraudzību banku (Eiropas Banku iestāde), apdrošināšanas un fondēto pensiju (Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju iestāde), kā arī vērtspapīru un tirgus jomā (Eiropas Vērtspapīru un tirgus iestāde), savukārt jaunizveidotā Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) pastiprinās makrouzraudzību. ECB uzticēts īpašs uzdevums nodrošināt ESRK sekretariāta funkcijas izpildi. Sīkāka informācija par šiem jautājumiem sniegta 6. nodaļā.

3. ES EKONOMISKĀS VADĪBAS PILNVEIDOŠANA

Ekonomiskā un finanšu krīze un valsts parāda tirgu satricinājums norādīja arī uz problēmām euro zonas un ES ekonomiskās vadības jomā. Tāpēc Eiropadome 2010. gada marta sanāksmē pilnvaroja tās prezidentu Hermanu van Rompuju (*Herman Van Rompuy*) sadarbībā ar Eiropas Komisiju izveidot darba grupu, kurā piedalītos dalībvalstu, rotējošās Padomes prezidentūras un ECB pārstāvji, lai sagatavotu priekšlikumus ES uzraudzības (īpaši budžeta uzraudzības) struktūras nostiprināšanai un krīžu novēršanas sistēmas uzlabošanai. 2010. gada jūnijā ECB sniedza vairākus priekšlikumus apņēmīgai vadības un īstenošanas struktūru nostiprināšanai euro zonas tautsaimniecības politikas ietvaros.

Darba grupas ziņojums ietver priekšlikumus piecās jomās: fiskālās disciplīnas nostiprināšana, ekonomiskās uzraudzības paplašināšana, ietverot arī makroekonomisko nesabalansētību un konkurētspēju, padziļināta un izvēsta koordinēšana (īpaši Eiropas semestra laikā), efektīva krīžu vadības struktūra, kā arī ietekmīgākas institūcijas efektīvākas ekonomiskās vadības nodrošināšanai. Eiropadome 2010. gada oktobrī apstiprināja darba grupas ziņojumu un aicināja ātri pieņemt tās rekomendāciju izpildei nepieciešamos sekundāros tiesību aktus.

Tāpēc Komisija jau 2010. gada septembrī bija sniegusi priekšlikumus saistībā ar fiskālās uzraudzības struktūras reformu un jauna uzraudzības mehānisma izveidi makroekonomiskās nesabalansētības konstatēšanai un novēršanai ES un euro zonā. Turklāt 2010. gada 28. un 29. oktobrī valstu vai valdību vadītāji vienojās par to, ka dalībvalstīm būtu jāizveido pastāvīgs krīžu vadības mehānisms. Paredzēts veikt nelielus Līguma grozījumus.

Lai gan Komisijas iesniegtie priekšlikumi liecina par esošās fiskālās un makroekonomiskās uzraudzības struktūras nostiprināšanos ES, tie nesasniedz t.s. kvantu pāreju, uz ko Eurosistēma aicina EMS institucionālo pamatu nostiprināšanai un tādējādi padziļinātas ekonomiskās savienības izveidei atbilstoši jau monetārās savienības izveides procesā sasniegtajam ekonomiskās integrācijas un savstarpējās atkarības līmenim.⁴

Eurosistēmai procedūru īstenošanā īpašas bažas rada nepietiekamais automātiskums, un tā aicina ieviest politiskus un reputācijas pasākumus papildus finansiālajām sankcijām, lai veicinātu drīzu atbilstību uzraudzības struktūrai. Turklāt uzraudzības kvalitāte un neatkarība jānovērtē neatkarīgai padomdevējai iestādei ES līmenī. Fiskālās uzraudzības jomā jāsamazina Padomei noteiktā rīcības brīvība, vērtējot pārmērīga budžeta deficīta esamību vai parāda kritēriju, un jāizskata iespēja mainīt Stabilitātes un izaugsmes pakta 2005. gada grozījumus, kas saskaņā ar pakta noteica dalībvalstīm lielākas izvēles iespējas. Turklāt valstīm, īpaši dalībvalstīm ar lielu valdības parādu, izvirzītajām prasībām sasniegt vidēja termiņa budžeta mērķi jābūt vērienīgām. Lai veicinātu atbilstību pakta noteiktajām saistībām, euro zonas valstīm ātri jāievieš efektīvas valstu budžeta struktūras un jāuzlabo valdības statistikas kvalitāte.

Attiecībā uz makroekonomiskās uzraudzības procedūru, veidojot jauno savstarpējās uzraudzības struktūru, liela uzmanība jāpievērš euro zonas valstīm, kurām ir liels tekošā konta deficīts, kurās vērojams nozīmīgs konkurētspējas zudums un kurās ir augsts valsts un privātā parāda līmenis, kā arī cita veida ievainojamība, kas varētu apdraudēt euro zonas stabilitāti. Savstarpējai uzraudzībai jāietver caurredzami un efektīvi kontroles mehānismi. Būtiski, lai sabiedrība tiktu informēta par makroekonomiskās nesabalansētības novērtējumu un rekomendācijām nepieciešamo pasākumu veikšanai visos uzraudzības posmos. Lai nodrošinātu skaidrus stimulus atbilstošas makroekonomiskās politikas īstenošanai, ātrāk un pakāpeniskāk jāpiemēro finansiālās sankcijas.

⁴ Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 16. februāra atzinums par Eiropas Savienības ekonomiskās pārvaldības reformu (CON/2011/13).

4. NORISES ES KANDIDĀTVALSTĪS UN ATTIECĪBAS AR TĀM

ECB turpināja politisko dialogu ar ES kandidātvalstu centrālajām bankām, organizējot divpusējās sanāksmes un sanāksmes ES paplašināšanas procesam izveidotās vispārējās institucionālās struktūras ietvaros.

Pievienšanās sarunas ar Horvātiju tika uzsāktas 2005. gada oktobrī. Sarunas par 35 atsevišķām *acquis communautaire* sadaļām tika uzsāktas 2006. gada jūnijā un turpinājās līdz sarunu pēdējam posmam; līdz 2010. gada beigām sarunas tika provizoriski slēgtas par 28 sadaļām. ECB turpināja nostiprināt veiksmīgas attiecības ar Horvātijas Nacionālo banku, piemēram, darbiniekiem dodoties apmaiņas vizītēs un risinot augsta līmeņa politisko dialogu.

Pēc pievienšanās sarunu uzsākšanas ar Turciju 2005. gada oktobrī Eiropas Komisija 2006. gada jūnijā sāka sarunas par atsevišķām *acquis communautaire* sadaļām, un tajā pašā mēnesī viena sadaļa tika provizoriski slēgta. Eiropadome 2006. gada decembrī nolēma sakarā ar nepietiekamu progresu muitas ūnijas paplašināšanā, ietverot tajā ES dalībvalstis, apturēt sarunas par astoņām no 35 sadaļām un provizoriski neslēgt nevienu sadaļu. 2010. gada beigās tika uzsāktas sarunas par 13 sadaļām un viena sadaļa provizoriski slēgta. ECB turpināja ieilgušo augsta līmeņa politisko dialogu ar Turcijas Republikas Centrālo banku.

Bijušajai Dienvidslāvijas Republikai Maķedonijai 2005. gadā tika piešķirts kandidātvalsts statuss. Eiropas Komisija 2009. gada oktobrī ieteica uzsākt pievienšanās sarunas. Tomēr jautājums par to, kad uzsākt oficiālās pievienšanās sarunas, paliek atklāts, jo Eiropadome divas reizes – 2009. gada decembrī un 2010. gada jūnijā – atlikusi lēmuma pieņemšanu. Joprojām ir cieša sadarbība starp ECB un Maķedonijas Republikas Nacionālās bankas darbiniekiem.

Īslande kļuva par kandidātvalsti 2010. gada 17. jūnijā. Pievienšanās sarunas tika oficiāli uzsāktas 2010. gada 27. jūlijā, savukārt Īslandes tiesību aktu izskatīšanas process sākās 2010. gada novembrī. Tā kā Īslande ietilpst

Eiropas Ekonomikas zonā, tās tiesību akti vairākās svarīgās jomās jau atbilst ES tiesību aktiem.

Eiropadome, ievērojot Komisijas 2010. gada 9. novembra atzinumā ietvertās rekomendācijas, 2010. gada 17. decembrī nolēma piešķirt Melnkalnei kandidātvalsts statusu. Lēmums par pievienšanās sarunu sākuma datumu vēl nav pieņemts.

Dubultā biroju torņa pamata plāksnes biezums ir aptuveni trīs metri. Betona stiegrošanai bija nepieciešamas aptuveni 4 200 tonnas tērauda.

**AR EIROPAS SISTĒMISKO
RISKU KOLĒĢIJAS (ESRK)
DARBĪBU SAISTĪTIE
UZDEVUMI**

I. INSTITUCIONĀLĀ UZBŪVE

TIESISKAIS REGULĒJUMS UN PILNVARAS

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) tika izveidota, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Eiropas Savienības Padomes (ES) Regulu Nr. 1092/2010 par Eiropas Savienības finanšu sistēmas makrouzraudzību un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas izveidošanu¹ un Padomes Regulu (ES) Nr. 1096/2010, ar kuru Eiropas Centrālajai bankai piešķir konkrētus uzdevumus saistībā ar Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas darbību². Abas regulas stājās spēkā 2010. gada 16. decembrī, dienu pēc to publicēšanas Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

Kopā ar Eiropas uzraudzības iestādēm (EUI), kas izveidotas 2011. gada 1. janvārī, Eiropas Uzraudzības iestāžu apvienoto komiteju un EUI veidojošajām valstu uzraudzības iestādēm ESRK ietilpst Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmā (EFUS), kuras mērķis ir nodrošināt ES finanšu sistēmas uzraudzību.

EFUS ietvaros ESRK ir neatkarīga struktūra, kas atbild par ES finanšu sistēmas makrouzraudzību. Tā veicina to finanšu stabilitāti apdraužošu sistēmisko risku novēršanu vai mazināšanu, kurus izraisa norises finanšu sistēmā, lai izvairītos no plaši izplatītu finanšu grūtību periodiem.

ESRK atbild par visas būtiskās un vajadzīgās informācijas vākšanu un analīzi, sistēmisko risku identificēšanu un to prioritātes noteikšanu, kā arī brīdinājumu un ieteikumu izplatīšanu par korektīviem pasākumiem saistībā ar konstatētajiem riskiem. Brīdinājumi un ieteikumi var būt publiski vai arī konfidenciāli. Tie var būt vispārīga vai konkrēta rakstura un var būt adresēti Savienībai kopumā vai arī vienai vai vairākām dalībvalstīm, vienai vai vairākām EUI, vienai vai vairākām valstu uzraudzības iestādēm. Ieteikumi saistībā ar attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem var būt adresēti arī Komisijai.

Ieteikumu adresātiem jāinformē ESRK un Padome par pasākumiem, kas veikti, reaģējot uz ieteikumiem, un jānodrošina atbilstošs

pamatojums, ja rīcība neseko (princips "rīkojies vai paskaidro"). Ja ESRK nolemj, ka tās ieteikums nav ievērots, tā saskaņā ar stingriem konfidencialitātes noteikumiem informē adresātus, Padomi un – pēc vajadzības – attiecīgo EUI.

ESRK UZBŪVE

Pirmajos piecos pastāvēšanas gados ESRK priekšsēdētājs ir ECB prezidents. ESRK pirmais vicepriekšsēdētājs (arī uz piecu gadu termiņu) ir *Bank of England* prezidents Mervins Kings (*Mervyn King*). ESRK otrais vicepriekšsēdētājs saskaņā ar tiesību aktos paredzēto ikgadējās rotācijas shēmu ir Eiropas Uzraudzības iestāžu apvienotās komitejas priekšsēdētājs, t.i., pašlaik – Eiropas Banku iestādes priekšsēdētājs Andrea Enria (*Andrea Enria*).

ESRK veido Valde, Koordinācijas komiteja, Konsultatīvā zinātniskā komiteja, Konsultatīvā speciālistu komiteja un Sekretariāts.

Valde ir ESRK vienīgā lēmējinstītūcija. Tās atklāšanas sanāksme notika 2011. gada 20. janvārī. Darbu sākusi arī Koordinācijas komiteja, kas īpaši sagatavo Valdes sanāksmes, un Konsultatīvā speciālistu komiteja. Šajā komitejā piedalās tās pašas iestādes, kas Valdē, un tā sniegs konsultācijas un palīdzību ESRK darbam svarīgos jautājumos, īpaši regulāri pārbaudot finanšu stabilitātes apstākļus ES. Attiecībā uz otro konsultatīvo komiteju, Konsultatīvo zinātnisko komiteju, kas saistīs akadēmisko aprindu veikto analīzi ar ESRK politisko darbību, 2011. gada 1. ceturksnī pēc aicinājuma izteikt interesi publicēšanas Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī notika dalībnieku atlase. Sekretariāts atbild par ESRK ikdienas darba nodrošināšanu. Tas sniedz augstas kvalitātes analītisko, statistikas, loģistikas un administratīvo atbalstu ESRK. Tas pārņēma 2010. gada martā izveidotā ESRK sagatavošanas sekretariāta personālu un darbu (sk. arī šīs nodaļas 2. un 3. sadaļu).

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regula (ES) Nr. 1092/2010, OV L 331, 15.12.2010., 1. lpp.

² Padomes 2010. gada 17. novembra Regula (ES) Nr. 1096/2010, OV L 331, 15.12.2010., 162. lpp.

ATBILDĪBA

Lai nodrošinātu ESRK kā neatkarīgas iestādes atbildību, Regulā Nr. 1092/2010 paredzēti dažādi kanāli.

Katru gadu ESRK priekšsēdētājs tiek uzaicināts uz noklausīšanos Eiropas Parlamentā sakarā ar ESRK gada pārskata publiskošanu Eiropas Parlamentā un Padomē. Plaši izplatītas finanšu spriedzes gadījumā var rīkot papildu noklausīšanās. Visas šīs noklausīšanās veic atsevišķi no monetārā dialoga starp Eiropas Parlamentu un ECB prezidentu.

ESRK priekšsēdētājs vismaz divas reizes gadā (vajadzības gadījumā – biežāk) rīko konfidenciālas pārrunas par ESRK pašreizējām norisēm ar Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas priekšsēdētāju un vicepriekšsēdētājiem. Lai nodrošinātu pilnīgu konfidencialitāti, par šādu sanāksmju sīki izstrādātu kārtību starp abām struktūrām jānoslēdz līgums.

Publiskas noklausīšanās laikā ESRK priekšsēdētājam un vicepriekšsēdētājiem Eiropas Parlamentam jāskaidro, kā viņi domā pildīt savus pienākumus saskaņā ar Regulu Nr. 1092/2010. ESRK priekšsēdētājs piedalījās noklausīšanās sanāksmē 2011. gada 7. februārī.

ESRK sniegs arī vairāku veidu ziņojumus Padomei par brīdinājumiem un ieteikumiem un to izpildes pārbaudi.

2. ESRK SAGATAVOŠANAS SEKRETARIĀTA DARBĪBA

ESRK sagatavošanas sekretariātu izveidoja 2010. gada 1. martā, pamatojoties uz ECB Valdes pieņemto lēmumu, lai sagatavotos ESRK izveidei saskaņā ar vispārējo vienošanos, ko ECOFIN panāca 2009. gada decembrī. 2010. gada beigās tajā strādāja 22 pastāvīgie darbinieki (11 no tiem bija NCB norīkoti darbinieki). Sagatavošanās darbs tika veikts saskaņā ar ģenerālplānu, kur trīs galvenie darba virzieni aptvēra attiecīgi procedūras, politikas un infrastruktūras.

Tika nodibinātas darba attiecības ar nākamajiem ESRK dalībniekiem, t.sk. vairāk nekā 50 valsts uzraudzības iestādēm un trim 3. līmeņa komitejām, kas bija EUI priekšteces. Ar pēdējām personāla, vadības un priekšsēdētāju līmenī notika neskaitāmas viedokļu apmaiņas. Sagatavošanas sekretariāts piedalījās divu ECB izveidoto apvienoto augsta līmeņa grupu un 3. līmeņa komiteju sadarbībai starp EUI un ESRK izveidē un sākotnējā darbā, attiecīgi nodarbojoties ar datu apmaiņu un virkni uzdevumu, kas saistīti ar sistēmisko risku.

Procedūru jomā darba centrā bija sagatavošanās piecu ESRK institucionālo komponentu izveidei. Šeit ietilpa šādu dokumentu projektu sagatavošana: 1) Valdes lēmums par ESRK, kas izveido ESRK Reglamentu; 2) Konsultatīvās zinātniskās komitejas pilnvaras un tās dalībnieku atlases kārtība un 3) Konsultatīvās speciālistu komitejas pilnvaras un tās priekšsēdētāja iecelšanas kārtība.

Sagatavošanas sekretariāts sāka arī stratēģijas izstrādes priekšdarbus, lai īstenotu ESRK pilnvaras ES finanšu sistēmas makrouzraudzības jomā. Šeit ietilpa apspriešanās dokumenta sagatavošana, ko izdalīja ESRK dalībniekiem, lai veicinātu kopēju izpratni par galvenajiem jēdzieniem saistībā ar ESRK politiku svarīgajā sākuma fāzē, semināru organizēšana sadarbībā ar Pētniecības ģenerāldirektorātu, iesaistot augsta līmeņa akadēmisko aprindu pārstāvjus, un piedalīšanās ECB nostājas sagatavošanā par ES regulas projektu.

Trešais darba virziens ietvēra infrastruktūras izveidi, lai sniegtu analītisko, statistikas, loģistikas un administratīvo atbalstu ESRK. Piemēram, DARWIN (ECB dokumentu pārvaldības sistēma) ieviesa visām ESRK dalībstādēm, lai nodrošinātu to dalību ESRK uzdevumu izpildē, vairāk nekā 1 000 lietotājiem izmantojot drošus interneta pieslēgumus. Tāpat tika veikti nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu, ka ESRK jau no darbības pirmsākumiem būtu sava interneta lapa³ un ka Valdes pirmajā sanāksmē būtu iespējams apstiprināt logo.

3 <http://www.esrb.europa.eu>.

3. ANALĪTISKAIS, STATISTIKAS, LOĢISTIKAS UN ADMINISTRATĪVAIS ATBALSTS ESRK

"ECB nodrošina Sekretariātu un tādējādi sniedz analītisku, statistisku, loģistikas un administratīvu atbalstu ESRK".⁴ Šis atbalsts īpaši pievērsīsies ES mēroga sistēmisko risku regulārai uzraudzībai, konstatēšanai un novērtēšanai, t.sk. analītisko instrumentu un metodoloģijas izstrādei un nostiprināšanai, kā arī statistikas darbam, lai nodrošinātu tos trūkstošos datus, kas noteikti kā nepieciešami makrouzraudzības analīzes veikšanai. Visās šajās jomās 2010. gadā tika izpildīts darbs, lai sagatavotos ESRK izveidei.

ANALĪTISKAIS ATBALSTS

ECB nodrošina galveno ieguldījumu ESRK analītiskā darba jomā, regulāri uzraugot un konstatējot ES finanšu sistēmu apdraudošos sistēmiskos riskus un veicot ietekmes analīzi, ja šādi riski īstētos. Turklāt pēc ESRK pieprasījuma ECB var veikt neplānotus konkrētus pētījumus par sistēmisko risku un makrouzraudzības jautājumiem.

Šāda regulāra ieguldījuma pamatā ir ECB zināšanas, un darbu izpilda, izmantojot ECB finanšu stabilitātes uzdevumu īstenošanai izveidoto organizāciju un infrastruktūru. Informatīvā bāze analīzes veikšanai ietver informāciju, kas iegūta, pastiprinot tirgus situācijas vērošanu, īpaši, lai stimulētu sistēmisko risku konstatēšanas procesu. Regulāra sistēmiskā riska uzraudzības un novērtēšanas darba pamatā ir arī ESRK dalībnieku informācijas apmaiņas rezultātā iegūtie dati, kā arī tās apakšstruktūru (t.i., Koordinācijas komitejas un Konsultatīvās speciālistu komitejas) sniegtās atsauksmes un konsultācijas. Makrouzraudzības konceptuālās pamatsistēmas galvenie elementi un process, kas ir šo pamatdarbību pamatā, raksturoti ECB "Finanšu Stabilitātes Pārskata" izdevumos.⁵ Ir veikts sagatavošanās darbs, lai ECB izveidotu procedūras raita darba procesa nodrošināšanai.

Svarīgi analītiskie instrumenti, kas palīdz ESRK riska uzraudzības darbā, ir sistēmiskā

riska rādītāji un agrīnās brīdināšanas sistēmas. Sistēmiskā riska novērtēšanā īpaši palīdz makrolīmeņa stresa testēšanas rīki un izplatības kanālu analīze, lai novērtētu konkrētu risku iespējamo smaguma pakāpi. Lai nodrošinātu ESRK vislabāko iespējamo informāciju, veiktās analīzes un izmantoto instrumentu kvalitātei jābūt visaugstākajai. Izpildot sagatavošanās darbu šajā jomā, tika sīki apzināti pieejamie makrouzraudzības analīzes analītiskie instrumenti gan ECB, gan ECBS līmenī. Turklāt tika izveidotas procedūras, lai koordinētu pieejamo instrumentu regulāru pārskatīšanu ar mērķi nepārtraukti uzlabot analītisko pamatsistēmu, izstrādāt jaunus analītiskos instrumentus un novērst noteiktos analītiskos trūkumus. Šajā ziņā liela nozīme ir ECBS Makrouzraudzības pētniecības tīklam (sk. 10. ielikumu).

Pēc ESRK pieprasījuma ECB ir gatava sniegt tehnisko ieguldījumu ESRK ieteikumu sagatavošanā par regulatīviem jautājumiem vai likumdošanas iniciatīvām. Šeit varētu ietilpt regulāra norišu uzraudzība ESRK interesējošās regulatīvās vai likumdošanas jomās. Turklāt ESRK pēc vajadzības var lūgt ECB sagatavot īsus kopsavilkumus vai pētījumus par tās pilnvaru un uzdevumu izpildei svarīgiem regulatīviem vai juridiskiem jautājumiem. Tāpat ECB var sniegt tehniskas konsultācijas saistībā ar ESRK iesniegtajiem ES iestāžu un valstu iestāžu pieprasījumiem veikt konkrētu svarīgu jautājumu izpēti.⁶

4 Padomes 2010. gada 17. novembra Regula (ES) Nr. 1096/2010, ar kuru Eiropas Centrālajai bankai piešķir konkrētus uzdevumus saistībā ar Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas darbību.

5 Sk., piemēram, konkrētos rakstus *The concept of systemic risk, Towards the European Systemic Risk Board, Macro-prudential policy objectives and tools* un *Analytical models and tools for the identification and assessment of systemic risks* ECB "Finanšu Stabilitātes Pārskata" 2009. gada decembra un 2010. gada jūnija izdevumā.

6 Sk. Regulas (ES) Nr. 1092/2010 par Eiropas Savienības finanšu sistēmas makrouzraudzību un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas izveidošanu 19. panta 3. punktu.

ECBS MAKROUZRAUDZĪBAS PĒTNIECĪBAS TĪKLS

Jaunā makrouzraudzības funkcija, kas centrālajām bankām noteikta finanšu krīzes dēļ, un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas izveide radījusi nopietnu nepieciešamību veikt pētījumus, lai palīdzētu šā jaunā pienākuma izpildē. Lai risinātu šo nepieciešamību, ECB Ģenerālpadome 2010. gada martā apstiprināja ECBS Makrouzraudzības pētniecības tīkla izveidi.

Šā pētniecības tīkla mērķis ir veikt pētījumus par konceptuālajām pamatsistēmām, modeļiem un instrumentiem, kas palīdz makrouzraudzības īstenošanā ES, un informēt par pētījumu rezultātiem. Tīkls pilnvarots darboties trijās plašās pētījumu jomās.

Pirmā pētījumu joma ir makrofinansiāli modeļi, kas saista finanšu stabilitāti un tautsaimniecības darbības rezultātus. Standarta makroekonomiskie modeļi parasti netver būtiskas finanšu nestabilitātes pazīmes (piemēram, banku bankrotus, nelikviditāti, atgriezeniskās saites ietekmi, ārkārtas notikumus ar daudziem mainīgajiem rādītājiem un ar to saistītos nelineāros faktorus), tāpēc tie nespēj raksturot šādas situācijas. Šis trūkums kļuva acīmredzams nesenās finanšu krīzes laikā. Turklāt vairākums pieejamo stresa testēšanas modeļu neizmanto pamatsistēmas, kas ņem vērā abas puses divvirzienu mijiedarbībā starp finanšu nestabilitāti un tautsaimniecības darbības rezultātiem, kas ir svarīgi, lai pienācīgi novērtētu sistēmiskā riska iespējamo atgriezeniskās saites ietekmi. Tāpēc tādu modeļu izstrāde, kas ietvertu šādas īpašības, aizpildītu trūkstošo informāciju pētījumu literatūrā. Šādi modeļi var arī nodrošināt pamatu tādu sistēmu izveidei, kuras apzinātu un novērtētu makrouzraudzības noteikumus un uzraudzības pieejas, analizētu mijiedarbību starp makrouzraudzību/makroregulējumu un citām makroekonomiskās stabilizācijas politikām un pastiprinātu stresa testēšanas modeļus.

Pētījumu otrā darbības joma saistīta ar agrīnās brīdināšanas sistēmām un sistēmiskā riska rādītājiem. Tīkls veicinās darbaspējīgu analītisko instrumentu izstrādi, kurus tiešā veidā varētu izmantot jaunās makrouzraudzības struktūras (piemēram, ESRK). Tāpēc darbs šajā jomā tiks veikts īstermiņā un vidējā termiņā. Īpaša uzmanība tiks veltīta agrīnās brīdināšanas rādītājiem, modeļiem un sistēmām, ņemot vērā finanšu struktūru atšķirības dažādās valstīs. Šajā jomā veiktie pētījumi var sniegt ieguldījumu arī saistītajās iniciatīvās pasaules līmenī.

Trešā pētījumu joma skar problēmu izplatīšanās riskus. Šā darba mērķis ir iegūt labāku izpratni par pārrobežu problēmu izplatīšanās riskiem Eiropā. Pēdējos 10 gados šie riski, iespējams, būtiski palielinājušies finanšu integrācijas dēļ. Citi mērķi ir uzlabot izpratni par nebanku finanšu iestāžu lomu problēmu izplatībā (piemēram, saistībā ar apdrošināšanas sabiedrību vai naudas tirgus fondu konkrētām darbībām) un labāk konstatēt atgriezeniskās saites ietekmi, kas pastiprina nestabilitātes transmisiju. Iespējams, ka esošās banku problēmu izplatības simulācijas pieejas nav pietiekami novērtējušas šīs ietekmes nozīmi.

Galvenie tīkla nepieciešamie rezultāti ir pētījumi, darbsemināri un konferences (t.sk. mijiedarbība ar pētniekiem ārpus ECBS). Pirmā ECB, Ekonomiskās politikas pētījumu centra un Finanšu studiju centra organizētā konference saistībā ar tīkla darbību notika ECB 2010. gada septembrī. Tīkls ziņos par rezultātiem 2012. gadā.

STATISTIKAS ATBALSTS

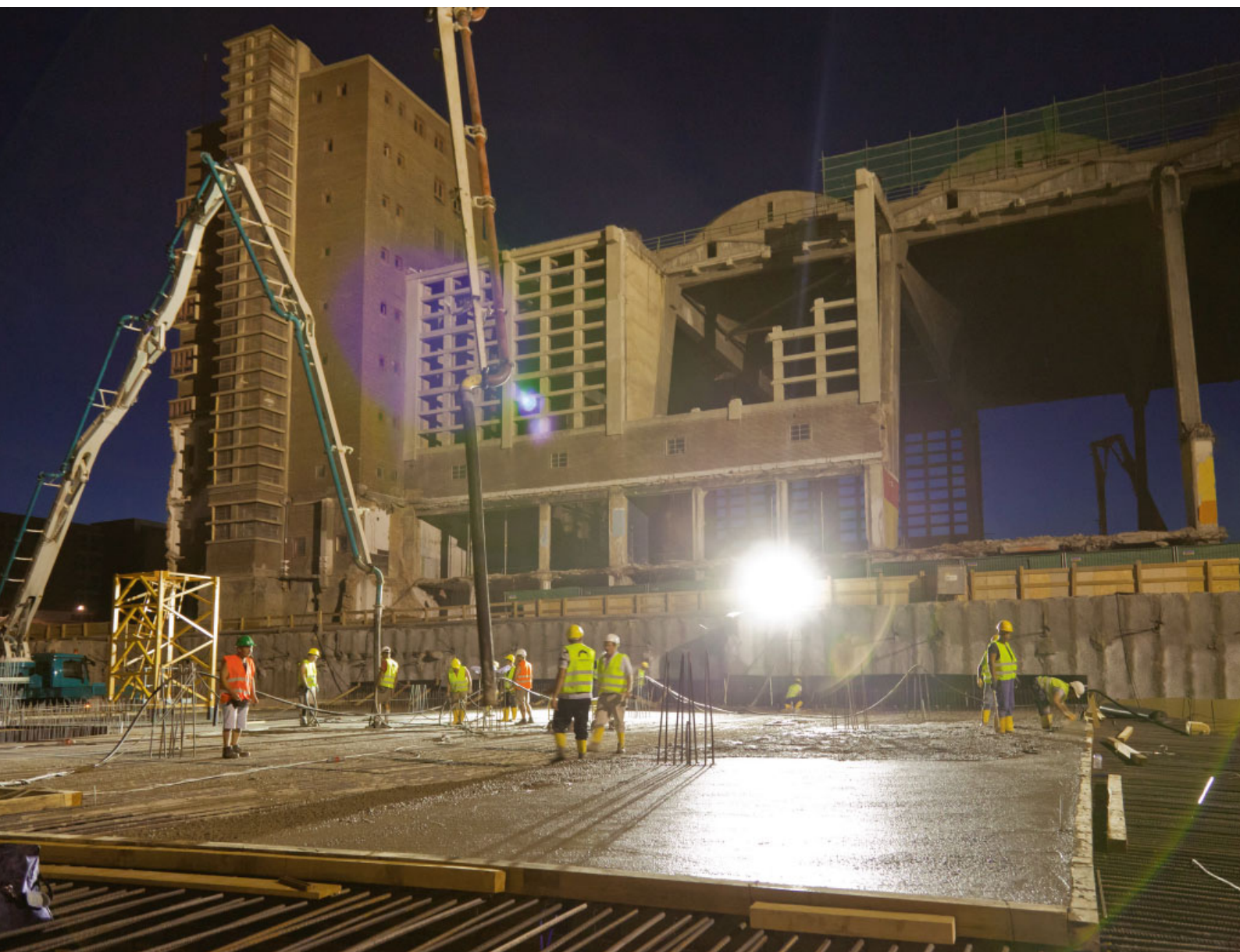
Saskaņā ar Padomes Regulas (ES) Nr. 1096/2010 2. pantu, kas nosaka konkrētus Eiropas Centrālās bankas uzdevumus saistībā ar Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas darbību, ECB nodrošina statistikas atbalstu ESRK saskaņā ar ECBS Statūtu 5. pantu⁷.

Ņemot vērā ievērojamo laiku, kas nepieciešams, lai jau iepriekš noteiktu, savāktu, apkopotu un izplatītu pietiekamas kvalitātes saskaņotu statistiku, kas ļautu veikt ESRK noteiktos uzdevumus, ECB sāka sagatavošanās darbus 2010. gadā. Konkrēti ECB veica apzināšanas darbu, salīdzinot datu prasības, ko nosaka finanšu stabilitātes analīze, un pieejamos datus, lai noteiktu trūkstošos datus un, kur iespējams, tos nodrošinātu. Turklāt ECBS izstrādāja procedūru *ad hoc* apsekojumu veikšanai, lai ļautu laikus reaģēt uz īpašām ESRK datu vajadzībām.

Šim sagatavošanās darbam bija divi mērķi: pirmkārt, nodrošināt politikai svarīgu rādītāju sagatavošanu ESRK lēmējinstītūciju un to komiteju vajadzībām, sākot no to izveides 2011. gada sākumā, pamatojoties uz pieejamās statistikas pamatkopumu; un, otrkārt, darboties, lai izstrādātu plašu statistisko datu loku, kas nepieciešams, raugoties no ilgāka termiņa perspektīvas.

Lai nodrošinātu šādu statistikas atbalstu ESRK, būtiski svarīga ir ECB un EUI cieša sadarbība. Šī sadarbība intensīvi notika jau ar EUI priekšgājējām – trim 3. līmeņa komitejām. Šādas ciešas sadarbības mērķis ir nodrošināt raitu un efektīvu divvirzienu informācijas plūsmu starp EUI un ESRK, kas ir iedarbīga arī pārskatu sniegšanas sloga, datu satura un IT infrastruktūras ziņā. Viens no galvenajiem panākumu faktoriem ir nodrošināt atbilstošas un ticamas informācijas apmaiņu, lai veiktu attiecīgos uzdevumus saskaņā ar Eiropas tiesību aktiem, un stingri ievērot datu aizsardzības noteikumus, lai aizsargātu konfidenciālu informāciju.

⁷ ECBS Statūtu 5. pants nodrošina ECB juridisko pilnvarojumu kopā ar nacionālajām centrālajām bankām vākt ECBS uzdevumu veikšanai nepieciešamo statistisko informāciju.

2010. gadā tika uzbūvēta dubultā biroju torņa pamata plāksne. Blakus augstceltnes pagrabstāvam tika uzbūvēta pazemes autostāvvietā personāla vajadzībām.

7. NODAĻA

**STARPTAUTISKIE
JAUTĀJUMI**

I. GALVENĀS NORISES STARPTAUTISKAJĀ MONETĀRAJĀ SISTĒMĀ

MAKROEKONOMISKĀS POLITIKAS PĀRRAUDZĪBA PASAULES TAUSAIMNIECĪBĀ

Ņemot vērā augsto ekonomiskās un finanšu integrācijas līmeni, pasaules ekonomiskās vides norises ir ārkārtīgi būtiskas ekonomiskās politikas īstenošanā euro zonā. Tāpēc Eurosistēma rūpīgi kontrolē un analizē ārpus euro zonas esošo valstu makroekonomisko politiku un tās pamatā esošās norises. ECB ir svarīga nozīme arī makroekonomiskās politikas starptautiskā daudzpusējā pārraudzībā, kas galvenokārt tiek veikta starptautisko organizāciju, piemēram, SNB, sanāksmēs, kur ECB prezidents ir Direktoru valdes loceklis un vada vairākas svarīgas sanāksmes, savukārt ECB Valdes locekļi un darbinieki iesaistīti daudzās darba grupās. ECB piedalās arī attiecīgajās SVF un OECD sanāksmēs, kā arī G20 un G7 valstu finanšu ministru un centrālo banku prezidentu forumos.

2010. gadā starptautiskajai ekonomiskajai videi bija raksturīga tautsaimniecības atveseļošanās, kas dažādos reģionos bija ievērojami atšķirīga, vadībā izvirzoties Āzijas attīstības valstīm un Latīņamerikai. Kopš finanšu krīzes sākuma un 2009. gadā novērotais ārējās nesabalansētības sarukums valstīs ar tekošā konta pozitīvo un negatīvo saldo 2010. gadā mazinājās, un dažos gadījumos šī nesabalansētība sāka atkal pieaugt, radot bažas par gaidāmo protekcionalisma spiedienu. ASV tekošā konta deficīts palielinājās no 2.7% no IKP 2009. gadā līdz 3.2% no IKP 2010. gadā, savukārt naftas eksportētāju tekošā konta pozitīvais saldo pieauga no 5.2% no IKP 2009. gadā līdz 6.6% no IKP 2010. gadā. Ķīnas tekošā konta pozitīvā saldo attiecība pret IKP turpināja sarukt (no aptuveni 6% 2009. gadā līdz aptuveni 4.7% 2010. gadā). Tomēr absolūtā izteiksmē 2010. gadā pozitīvais saldo bija tuvu līmenim, kas bija vērojams pirms *Lehman Brothers* sabrukuma 2008. gada septembrī. Euro zonas tekošais konts 2010. gadā, tāpat kā pēdējos gados, bija tuvu sabalansētam. Visbeidzot, Japānas tekošā konta pozitīvais saldo 2010. gadā bija 3.1% no IKP, un tas ir nedaudz augstāks rādītājs nekā 2009. gadā (2.8% no IKP).

Kopš finanšu krīzes sākuma novērotais globālās nesabalansētības sarukums galvenokārt atspoguļoja ar krīzi saistītos cikliskos un pagaidu faktorus (piemēram, globālu aizņemto līdzekļu apjoma kritumu, privātā pieprasījuma sarukumu, zemākas naftas cenas un finanšu aktīvu cenu korekcijas), nevis strukturālos faktorus. Runājot par strukturālajiem faktoriem, kas būtiski veicinātu globālās nesabalansētības samazināšanu, valstīm ar tekošā konta negatīvo saldo jāsamazina fiskālais deficīts un jāpabeidz strukturālo reformu programma. Līdzīgi arī valstis ar tekošā konta pozitīvo saldo varētu sniegt būtisku ieguldījumu, palielinot iekšzemes patēriņu, attiecīgi nosakot lielākas sociālās drošības garantijas, uzņemoties finanšu tirgus reformas un palielinot valūtas kursu elastību.

Eurosistēma 2010. gadā vairākkārt uzsvēra riskus un nenoteiktību, kas būtu vērojama, ja atkal palielinātos globālā nesabalansētība, un pauda atbalstu globālā pieprasījuma tendenču līdzsvara atjaunošanai. Īpaši Eurosistēma atkārtoti aicināja īstenot politiku privāto un valsts uzkrājumu palielināšanai valstīs ar tekošā konta deficītu, turpināt veikt strukturālās reformas attīstītajās valstīs ar samērā zemu potenciālo izaugsmi un iekšzemes pieprasījuma palielināšanas pasākumus attīstības valstīs, t.sk. uzlabot kapitāla sadali un labāk novērtēt riskus. Atbilstoši idejām par to, kā uzlabot starptautisko finanšu arhitektūru (sk. nākamo sadaļu), Eurosistēma uzsvēra, ka šiem uzlabojumiem jāveicina ne tikai finanšu tirgus disciplīna, bet arī makroekonomiskās politikas disciplīna. Pilnveidotai daudzpusējas ekonomiskās uzraudzības struktūrai, īpaši sistēmiski svarīgās valstīs, būtu jānodrošina uz stabilitāti orientēta un ilgtspējīga ekonomiskā politika. Arī G20 valstu spēcīgas, ilgtspējīgas un līdzsvarotas izaugsmes pamatprincipi veicināja pasaules tautsaimniecības līdzsvara atjaunošanu.

Visbeidzot, starptautiskā politikas pārraudzība tiek veikta arī pašā euro zonā. Papildus atsevišķu euro zonas valstu pārbaudēm SVF 2010. gadā veica euro zonas valstu monetārās,

finanšu un ekonomiskās politikas regulāro pārbaudi. SVF Vienošanās līguma IV panta konsultācijas nodrošināja iespēju veidot lietderīgu viedokļu apmaiņu starp SVF un ECB, Eurogrupas prezidentu un Eiropas Komisiju. Pēc šīm diskusijām SVF sagatavoja ziņojumu, kurā ietverts euro zonas politiku novērtējums.¹ Līdzīgi OECD regulāri veica euro zonas ekonomisko apsekojumu, lai konstatētu tās galvenās ekonomiskās norises un analizētu politikas iespējas to uzlabošanai.²

2010. gadā divas euro zonas valstis pirmo reizi saņēma finansiālu palīdzību no SVF. Lielākās centrālās bankas turpināja sniegt palīdzību likviditātes nodrošināšanai citu valstu centrālajām bankām, nodrošinot likviditātes un kredītēšanas atbalstu, lai izvairītos no tirgus nestabilitātes (sk. 2. nodaļu).

STARPTAUTISKĀS INSTITUCIONĀLĀS STRUKTŪRAS REFORMAS

Kopš pasaules finanšu krīzes sākuma starptautiskās monetārās sistēmas izveide un darbība ir bijusi starptautiskās sabiedrības diskusiju jautājums. Sistēmiski svarīgu attīstīto un attīstības valstu G20 forums (ECB tajā ir daļa no ES pārstāvniecības) turpināja veicināt starptautisko sadarbību ar mērķi nostiprināt un nosargāt globālo tautsaimniecības atveseļošanas un nodrošināt spēcīgāku, ilgtspējīgāku un līdzsvarotāku izaugsmi. Ceturtajā sanāksmē Toronto 2010. gada jūnijā G20 valstu vadītāji tālāk izstrādāja apņemšanās, ko bija pauduši iepriekšējā sanāksmē Pitsburgā, pieņemot spēcīgas, ilgtspējīgas un līdzsvarotas izaugsmes pamatprincipus. Šo pamatprincipu mērķis ir palīdzēt pārvaldīt pāreju no reakcijas krīzes situācijā uz spēcīgas, ilgtspējīgas un līdzsvarotas pasaules izaugsmes modeli, kā arī novērst globālo nesabalansētību, kas veicināja finanšu krīzi. Pamatprincipi paredz savstarpēji izvērtēt G20 valstu nacionālās un reģionālās politikas un politikas struktūras saderību un atbilstību pamatprincipu mērķim. Sanāksmē Toronto vadītāji pabeidza šā procesa pirmo posmu un puda vairākas konkrētas apņemšanās, piemēram, attīstītās valstis, kurām ir tekošā konta negatīvais saldo, apņēmas veikt pasākumus

nacionālo uzkrājumu palielināšanai, savukārt valstis, kurām ir tekošā konta pozitīvais saldo, apņēmas veikt reformas, lai mazinātu atkarību no ārējā pieprasījuma un vairāk koncentrētos uz izaugsmes iekšzemes avotiem. Attīstības valstis ar tekošā konta pozitīvo saldo apņēmas veikt reformas, lai stiprinātu sociālās drošības garantijas ar mērķi samazināt piesardzības uzkrājumus un veicinātu privātos tēriņus, kā arī lai palielinātu valūtas kursu elastību, kas atspoguļotu pamatā esošos tautsaimniecības pamatrādītājus. Turklāt visas G20 valstis apņēmas uzsākt strukturālās reformas, lai stimulētu tautsaimniecības izaugsmi. Finanšu regulēšanas jomā G20 valstis noteica vairākas svarīgākās jomas turpmākajam darbam (sk. 4. nodaļu).

Piektajā sanāksmē Seulā 2010. gada novembrī G20 valstu vadītāji vienojās par Seulas rīcības plānu ar konkrētu politisku apņemšanos panākt progresu pamatprincipu mērķu sasniegšanā. Turklāt viņi apstiprināja vairāku svarīgu darbu rezultātus, kas sasniegti, gatavojoties šai sanāksmei, īpaši SVF kvotu un vadības reformu, kā arī finanšu sistēmas pārveides procesa izstrādi, analizējot galvenos krīzes cēloņus (viena no procesa sastāvdaļām ir Bāzeles Banku uzraudzības komitejas darbs). Turklāt G20 valstu vadītāji izrādīja izpratni par to, ka G20 valstīm jārisina arī jautājumi saistībā ar lielo nepārstāvēto attīstības valstu un valstu ar zemiem ienākumiem grupu.

Tālāk attīstot apņemšanos palielināt starptautiskajām finanšu institūcijām pieejamos resursus, ko G20 valstu vadītāji puda Londonas sanāksmē 2009. gada aprīlī, SVF Valde 2010. gada 12. aprīlī apstiprināja Jaunās aizņemšanās kārtības (JAK) reformu un paplašināšanu.³ Šīs reformas rezultātā JAK kļūs

1 *Euro area policies: 2010 Article IV consultation – staff report*, SVF Valstu ziņojums Nr. 10/221, 2010. gada jūlijs.

2 *OECD Economic Surveys: Euro Area 2010*, OECD, 2010. gada decembris.

3 JAK ir aizņēmumu izsniegšanas kārtība starp SVF un vairākām tā dalībvalstīm, lai nodrošinātu SVF papildu resursus, t.i., papildus Fonda kvotu resursiem, apstākļos, kad nepieciešami papildu resursi, "lai izvairītos no starptautiskās monetārās sistēmas pavājināšanās vai risinātu ar to saistītus jautājumus".

elastīgāka, dalībvalstu skaits pieaugs no 26 uz 39 un kopējais šo Fondam piešķirto kredītlīniju apjoms palielināsies no 34 mljrd. SDR līdz 367.5 mljrd. SDR. 2009. un 2010. gadā vairākas attīstītās un attīstības valstis apņēmas lūgt divpusējos aizņēmumus un parakstīt pirkuma līgumus ar Fondu 196 mljrd. SDR apmērā. Pēc JAK stāšanās spēkā vairākums divpusējo līgumu tiks pakāpeniski ietverti šajā kārtībā.

Tika panākta arī vienošanās par ievērojamu Fonda kvotu resursu palielināšanu. Kvotu dubultošana apvienojumā ar JAK pārmaiņām nodrošinās to, ka Fonds joprojām būs institūcija, kas balstās uz kvotām. Kvotu pieaugums ļaus arī tālāk novirzīt kvotu daļas no attīstītajām valstīm uz dinamiskajām jaunajām un attīstības valstīm atbilstoši mērķim saskaņot kvotu daļas ar SVF dalībvalstu relatīvo svaru un lomu pasaules tautsaimniecībā. Tika panākta vienprātība arī attiecībā uz pirmajiem plašākas vadības reformas elementiem. Tāpēc, lai nodrošinātu vispārējas Valdes vēlēšanas, SVF Līguma panti tiks grozīti. Turklāt, lai veicinātu jauno un attīstības valstu pārstāvēniecību, Eiropas attīstītās valstis apņēmas atteikties no divām vietām SVF Valdē.

Lai atbalstītu valstis finanšu krīzes laikā, SVF apņēmas veikt vairākas būtiskas pārmaiņas aizdevumu izsniegšanas instrumentos. Tāpēc 2010. gada augustā tika mainīta programmas piekļuve un ilgums Fonda elastīgajai kredītlīnijai (EKL) – piesardzības aizdevumu iespējai, kas ieviesta 2009. gadā valstīm ar ļoti spēcīgu ekonomisko sniegumu un labiem sasniegumiem politikas īstenošanā (ietver tikai *ex ante* nosacījumus).⁴ 2010. gada augustā īstenotās aizdevumu reformas ietvaros tika izveidota arī jauna piesardzības kredītlīnija (PKL). Tā paredzēta Fonda dalībvalstīm, kuras īsteno stabili politiku, kas tomēr neatbilst EKL augstajām kvalifikācijas prasībām, tāpēc pieejama plašākam Fonda dalībvalstu lokam.⁵

Savu pilnvaru pārskatīšanas ietvaros SVF turpināja apspriest jautājumus par uzraudzības modernizēšanu un tā daudzpusējo un finansiālo

dimensiju nostiprināšanu. Pilotprojektā blakusefektu ziņojumos jāaplūko piecu tautsaimniecību īstenotās politikas ārējā ietekme. Viena no tām ir euro zona (arī Ķīna, Japāna, Lielbritānija un ASV). Turpinājās arī finanšu sektora uzraudzības nostiprināšana, pieņemot lēmumu valstīm ar sistēmiski svarīgu finanšu sektoru Finanšu sektora novērtēšanas programmas ietvaros veiktos stabilitātes novērtējumus noteikt par obligātu gadskārtējo SVF valsts uzraudzības ziņojumu (IV panta ziņojumi) sastāvdaļu. Noteiktas 25 šādas valstis, t.sk. deviņas euro zonā (Beļģija, Vācija, Īrija, Spānija, Francija, Itālija, Luksemburga, Nīderlande un Austrija). Attiecībā uz finansēm par SVF pavasara un gada sanāksmju regulāru sastāvdaļu kļuvuši arī agrīnie brīdinājumi – risku identificēšana, kas radusies krīzes rezultātā un ietver sadarbību starp SVF un Finanšu stabilitātes padomi.

Starptautiskā finanšu sabiedrība arī turpināja veicināt krīžu novēršanas un pārdomātu krīžu risinājumu mehānismus. Šajā sakarā debitorvalstis un to privātie kreditori un ieguldītāji veiksmīgi turpināja G20 valstu finanšu

4 Pārmaiņu rezultātā EKL tagad var apstiprināt uz gadu vai diviem, pēc gada veicot atbilstības kritēriju starpvērtējumu. Agrāk tā tika apstiprināta uz sešiem mēnešiem vai vienu gadu, veicot starpvērtējumu pēc sešiem mēnešiem. Iepriekš noteiktā netiešā augšējā robeža, lai piekļūtu 1 000% no SVF dalībvalsts kvotas, tika atcelta, savukārt lēmumi par piekļuvi finansējumam jāpieņem, pamatojoties uz konkrētas valsts finansējuma vajadzībām. Grozījumi veikti arī procedūrās līdz kredītlīnijas apstiprināšanai, un paredzēts, ka tagad SVF Valdei jānovērtē paredzētais piekļuves līmenis un tā ietekme uz SVF likviditāti. Devīni kvalifikācijas kritēriji, kurus gan darbinieki, gan SVF Valde izmanto valsts sasniegumu novērtēšanai, lai tā varētu pieteikties EKL, nav mainīti, savukārt, lai turpmāk nodrošinātu vadlīnijas atbilstības noteikšanai, katrai kategorijai pievienoti vairāki būtiski rādītāji.

5 Atbilstība kritērijiem tiks noteikta šādās piecās plašās jomās: 1) ārējā pozīcija un piekļuve tirgum; 2) fiskālā politika; 3) monetārā politika; 4) finanšu sektora stabilitāte un uzraudzība un 5) datu pietiekamība. Lai gan PKL saņemšanai jāuzrāda augsti rādītāji vairākumā šo jomu, tā nodrošina piekļuvi piesardzības resursiem tām dalībvalstīm, kurām ir mērena ievainojamība vienā vai divās no šīm jomām. PKL paredz arī, piemēram, uzlabotus *ex post* nosacījumus (kas var ietvert un var neietvert izpildes kritērijus), ievainojamības samazināšanas progresa kontrolei izmantojot programmas pusgada pārskatus un nosakot piekļuvi līdz 500% no kvotas, kas pieejama, apstiprinot kredītlīniju, un kopumā līdz 1 000% no kvotas pēc 12 mēnešiem.

ministru un centrālo banku prezidentu 2004. gadā apstiprināto "Stabilu kapitāla plūsmu un pārskatāmas parāda pārstrukturēšanas principu" īstenošanu. Šo uz tirgu balstīto un brīvprātīgo principu mērķis ir nodrošināt pamatnostādnes informācijas apmaiņas, dialoga veidošanas un ciešas sadarbības jomā. Lai vēl vairāk palielinātu šo principu lietderību, attiecīgās puses 2010. gada rudenī panāca vienošanos par guvumiem, kādi būtu, ja principus piemērotu ne tikai attīstības debitorvalstīs un to kreditori.

2. SADARBĪBA AR ĀRPUS ES ESOŠAJĀM VALSTĪM

Tāpat kā iepriekšējos gados, Eurosistēma organizēja seminārus un darbseminārus ar ārpus ES esošo valstu centrālajām bankām, lai veicinātu politisko dialogu. ECB un Eiropas Komisija arī aktīvi piedalījās ES makroekonomiskajā dialogā ar svarīgākajām attīstības valstīm (piemēram, Brazīliju, Ēģipti, Indiju un Krieviju) un ES kaimiņvalstīm. Turklāt Eurosistēmas sniegtā tehniskā palīdzība joprojām bija svarīgs instruments, lai stiprinātu ārpus ES esošo valstu, īpaši ES kaimiņu reģionu, centrālo banku administratīvo kapacitāti un veicinātu atbilstību Eiropas un starptautiskajiem standartiem.

POLITISKAIS DIALOGS UN MAKROEKONOMISKĀS POLITIKAS UZRAUDZĪBA PASAULES TAUSAIMNIECĪBĀ

2011. gada 3.–5. februārī Frankfurtē notika sestais ECB rīkotais Eurosistēmas un Krievijas Bankas augsta līmeņa seminārs. Tā mērķis bija turpināt nostiprināt dialogu un veicināt Eurosistēmas un Krievijas Bankas attiecības. Semināra diskusijās uzmanība tika pievērsta Krievijas tautsaimniecībai, naudas un kredītu nozīmei monetārās politikas īstenošanā, kā arī jaunajai uzraudzības arhitektūrai ES un Krievijā. Turklāt ECB prezidents piedalījās konferencē, kas 2010. gada jūnijā tika organizēta par godu Krievijas Bankas 150 gadu jubilejai.

Sestais Eurosistēmas augsta līmeņa seminārs, kurā piedalījās Vidusjūras valstu centrālās bankas un kuru kopīgi organizēja ECB un *Central Bank of Cyprus*, notika Pafosā 2010. gada 27. un 28. oktobrī. Banku prezidenti aplūkoja problēmas monetārās politikas jomā Vidusjūras valstīs ceļā uz tautsaimniecības atveseļošanu un pārrunāja to Vidusjūras valstu pieredzi, kurās ir fiksētā valūtas kursa režīms, kā arī globālā finanšu satricinājuma ietekmi uz banku sektoru un finanšu stabilitāti.

2010. gada 29. un 30. jūnijā Romā notika otrais Eurosistēmas augsta līmeņa seminārs ar Persijas līča Sadarbības padomes (GCC)⁶ dalībvalstu centrālajām bankām un monetārajām aģentūrām, kuru kopīgi organizēja ECB un *Banca d'Italia*.

Seminārā tika aplūkotas ekonomiskās un finanšu norises GCC valstīs un euro zonā, finanšu krīzes mācības finanšu stabilitātes un banku uzraudzības jomā un monetārās politikas un valūtas kursa politikas problēmas GCC valstīs.

Piektais Eurosistēmas un Latīņamerikas centrālo banku augsta līmeņa seminārs, ko kopīgi organizēja ECB un *Banco de España*, notika Madridē 2010. gada 10. decembrī. Semināra dalībnieki aplūkoja šādas tēmas: globālā līdzsvara atjaunošana, finanšu plūsmas un globālie makrouzraudzības riski, kā arī globālā politiskā sadarbība.

ECB turpināja padziļināt attiecības ar Ķīnas varas iestādēm. ECB prezidents, Eurogrupas prezidents un ekonomikas un monetāro lietu komisārs (euro zonas trijnieks) 2010. gada 5. oktobrī Briselē trešo reizi tikās ar Ķīnas varas iestādēm. Diskusijās uzmanība galvenokārt tika pievērsta valūtas kursa politikai un citiem pasaules nozīmes jautājumiem. Turpināja nostiprināties arī attiecības ar Ķīnas Tautas banku (ĶTB). 2010. gadā ECB un ĶTB darba grupa aplūkoja plašu tēmu loku (piemēram, globālās izaugsmes līdzsvara atjaunošana, aktīvu cenu burbuļi un ar tiem saistītie riski, finanšu sektora reforma un citi starptautiski monetārie jautājumi). ECB arī nodibināja kontaktus ar Ķīnas galveno plānošanas aģentūru – Nacionālo Attīstības un reformu komisiju – un Ķīnas Sociālo zinātņu akadēmiju, kas ir viens no ietekmīgākajiem zinātnieku kolektīviem valstī.

Visbeidzot, ECB un Austrālijas Rezervju banka organizēja piekto Austrumāzijas un Klusā okeāna reģiona un euro zonas valstu centrālo banku augsta līmeņa semināru, kas notika 2010. gada 9. un 10. februārī Sidnejā. Semināra mērķis bija pārskatīt ekonomisko politiku pēc finanšu krīzes, t.sk. fiskālā risinājuma stratēģijas, globālās izaugsmes veidu un struktūru, banku pārrobežu darbības radītās problēmas un makrouzraudzības nostiprināšanas perspektīvu.

⁶ Bahreina, Kuveita, Omāna, Katara, Saūda Arābija un Apvienotie Arābu Emirāti.

TEHNISKĀ PALĪDZĪBA

Kas attiecas uz tehnisko palīdzību, ECB turpināja padziļināt attiecības ar Rietumbalkānu valstīm un Turciju. 2010. gada 19. janvārī Eiropas Komisija un ECB arī 14 euro zonas NCB vārdā⁷ parakstīja vienošanos par ES kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm paredzētas divu gadu tehniskās palīdzības programmas īstenošanu. Programmas mērķis ir nostiprināt makrolīmeņa un mikrolīmeņa uzraudzību Rietumbalkānu valstīs un Turcijā. To īsteno ECB kopā ar sadarbības NCB un sadarbībā ar straptautiskajām un Eiropas institūcijām, piemēram, Bāzeles Banku uzraudzības komiteju, Eiropas Banku uzraugu komiteju, Finanšu stabilitātes institūtu, Starptautisko Valūtas fondu un Pasaules Banku. Programmas pirmajā posmā Eurosistēma organizēja intensīvu reģionālo mācību programmu makrolīmeņa un mikrolīmeņa uzraudzības jomā aptuveni 150 galvenajiem uzraugiem no atbalsta saņēmējām institūcijām⁸. Programma veicinās arī īpašu nacionālo pasākumu īstenošanu, kurus nosaka vienošanās ar SVF un Pasaules Banku, sadarbības NCB un atbalsta saņēmējām institūcijām. Turklāt paredzētas reģiona mēroga piederības valsts un mītnes valsts sadarbības tehniskās simulācijas.

ECB un septiņas euro zonas NCB⁹ 2010. gada 1. aprīlī uzsāka 18 mēnešu tehniskās palīdzības programmu Bosnijas un Hercegovinas Centrālajai bankai. ES finansētā programma atbalsta Bosnijas un Hercegovinas Centrālo banku ES centrālo banku standartu ieviešanā un ES prasību izpildē, Bosnijai un Hercegovinai gatavojoties pievienoties ES. Programmā ietvertās jomas ir statistika, ekonomiskā analīze un izpēte, finanšu stabilitāte, no *acquis communautaire* izrietošās juridiskās prasības, informācijas tehnoloģijas un ES integrācijas koordinēšana.

ECB un 21 NCB¹⁰ 2011. gada 1. februārī uzsāka īstenot arī ES finansēto Serbijas Nacionālās bankas atbalsta programmu. Šīs divu gadu programmas mērķis ir tuvināt centrālās bankas procedūras un praksi ES standartiem

finanšu sektora uzraudzības, tiesiskās bāzes saskaņošanas, kapitāla plūsmu liberalizācijas, ārvalstu valūtas rezervju pārvaldīšanas, monetāro un valūtas operāciju, finanšu pakalpojumu patērētāju aizsardzības, ES pievienošanās atbalsta, ekonomiskās analīzes un izpētes, statistikas, maksājumu sistēmu un finanšu stabilitātes jomā.

Turpinājās ES finansētās tehniskās sadarbības programmas ar Krievijas Banku īstenošana. ECB kopā ar astoņām euro zonas NCB¹¹ un sadarbībā ar Somijas Finanšu uzraudzības iestādi sniedz tehnisko palīdzību banku uzraudzības un iekšējā audita jomā. Mērķis ir nodrošināt pakāpenisku Bāzeles II principu ieviešanu Krievijā un uzlabot Krievijas Bankas iekšējā audita darbību, nodrošinot mācības un sniedzot informāciju par Eurosistēmas iekšējā audita praksi. Programma tiek īstenota pēc plāna, un tā noslēgsies 2011. gada 31. martā.

2010. gadā turpinājās sadarbība ar Ēģiptes Centrālo banku, īstenojot ES finansēto programmu, kuras mērķis ir stiprināt banku uzraudzību Ēģiptē, lai nodrošinātu pamatbilstību Bāzeles II principu sistēmai. Programmā piedalās ECB un septiņu ECBS NCB¹² eksperti.

7 Beļģijas, Grieķijas, Spānijas, Francijas, Itālijas, Kipras, Luksemburgas, Maltas, Nīderlandes, Austrijas, Portugāles, Slovēnijas, Slovākijas un Somijas NCB.

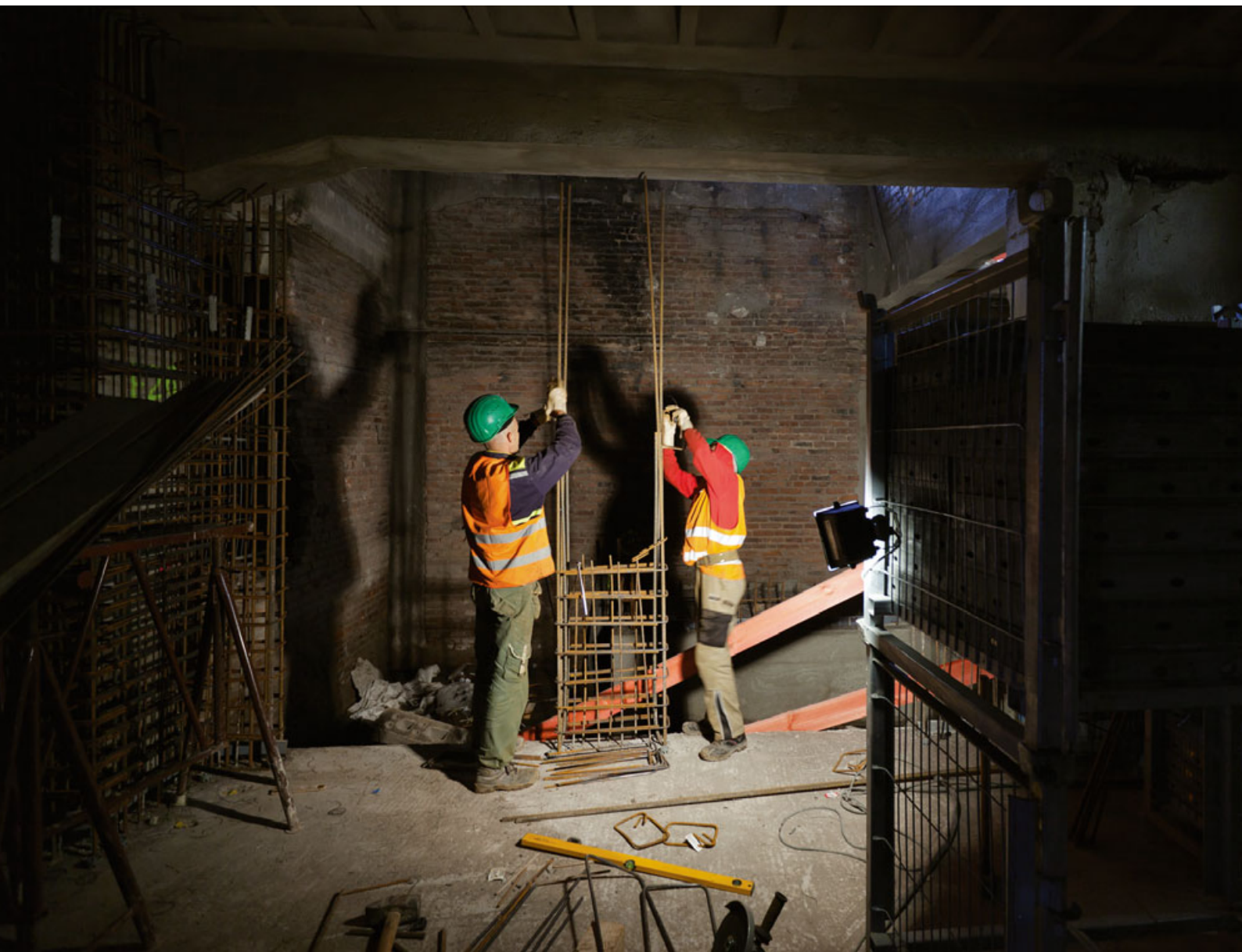
8 Horvātijas, Bijušās Dienvidslāvijas Republikas Maķedonijas, Albānijas, Bosnijas un Hercegovinas, Melnkalnes, Turcijas, Serbijas un Kosovas centrālās bankas un uzraudzības iestādes saskaņā ar ANO Drošības padomes lēmumu Nr. 1244.

9 Vācijas, Grieķijas, Spānijas, Itālijas, Nīderlandes, Austrijas un Slovēnijas NCB.

10 Beļģijas, Bulgārijas, Čehijas Republikas, Vācijas, Igaunijas, Īrijas, Grieķijas, Spānijas, Francijas, Kipras, Luksemburgas, Ungārijas, Nīderlandes, Austrijas, Polijas, Portugāles, Rumānijas, Slovēnijas, Slovākijas, Somijas un Lielbritānijas NCB.

11 Vācijas, Grieķijas, Spānijas, Francijas, Itālijas, Nīderlandes, Austrijas un Somijas NCB.

12 Bulgārijas, Čehijas Republikas, Vācijas, Grieķijas, Francijas, Itālijas un Rumānijas NCB.

Tirgus halle kļūs par ECB jauno telpu neatņemamu sastāvdaļu. 2010. gada pavasarī tika sākti nepieciešamie būvniecības un restaurācijas darbi. Būvniecības darbus veica bijušās Tirgus halles austrumu spārna ēkā.

8. NODAĻA

ATBILDĪBA

I. ATBILDĪBA PRET SABIEDRĪBU UN EIROPAS PARLAMENTU

Pēdējos gadu desmitos centrālo banku neatkarība kļuvusi par attīstīto un attīstības valstu monetārās politikas pamatnostādņu visai būtisku sastāvdaļu. Lēmums centrālajām bankām piešķirt neatkarību cieši sakņojas ekonomikas teorijā un pamatots ar empīriskiem datiem, kas liecina, ka šāda struktūra veicina cenu stabilitātes saglabāšanu. Vienlaikus demokrātiskas sabiedrības pamatprincips ir tas, ka jebkura neatkarīga institūcija, kas pilda valsts funkcijas, ir atbildīga par savām darbībām pret pilsoņiem un viņu ievēlētajiem pārstāvjiem. Tāpēc atbildība ir centrālās bankas neatkarības svarīga sastāvdaļa.

Līgumā ECB noteiktas precīzas pārskatu sniegšanas prasības, kas ietver ceturkšņa pārskata, nedēļas finanšu pārskata un gada pārskata publicēšanu. ECB kārtējo pārskatu sniegšanā neaprobežojas ar tiesību aktos noteiktajām prasībām. Piemēram, ECB publicē "Mēneša Biļetenu", nevis prasīto ceturkšņa pārskatu, un pēc katra mēneša pirmās Padomes sēdes organizē preses konferenci. Šī preses konference joprojām ir ECB galvenā iespēja sniegt padziļinātu ekonomiskā stāvokļa vērtējumu un pamatojumu lēmumiem attiecībā uz procentu likmēm. ECB saistības attiecībā uz atbildību un caurredzamību atspoguļo daudzās 2010. gada publikācijas un lielais skaits Padomes locekļu teikto runu par visdažādākajiem nozīmīgiem tematiem saistībā ar ECB uzdevumiem – no ārkārtas pasākumiem, ko ECB veica 2010. gada maijā, līdz nepieciešamībai īstenot fiskālo konsolidāciju un ekonomiskās vadības reformas.

Eiropas Parlamentam kā institūcijai, kuras likumību tieši nosaka ES pilsoņi, joprojām ir galvenā nozīme, prasot atbildību no ECB. Jau kopš dibināšanas ECB uzturējusi ciešu un auglīgu dialogu ar Eiropas Parlamentu. ECB prezidents, katru ceturksni uzstājoties Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejā (ECON), turpināja sniegt pārskatus par ECB monetāro politiku un citiem uzdevumiem. Saskaņā ar Līguma nosacījumiem

viņš 2010. gada novembrī piedalījās Parlamenta plenārsēdē, lai iesniegtu ECB 2009. gada pārskatu.

Arī citi ECB Valdes locekļi daudzkārt uzstājās Eiropas Parlamentā. Viceprezidents iepazīstināja ECON ar ECB 2009. gada pārskatu pirms tā iesniegšanas plenārsēdei. Jirgenam Štarkam bija viedokļu apmaiņa ar ECON locekļiem un nacionālo parlamentu pārstāvjiem par tautsaimniecības atveseļošanas un atbalsta pakāpeniskas samazināšanas stratēģijām. Lorenzo Bini Smagi piedalījās ECON rīkotajā atklātajā sēdē par ekonomisko vadību. Ģertrūde Tumpela-Gugerela arī uzstājās ECON sēdē, lai informētu tās locekļus par maksājumu jautājumiem. Saskaņā ar iedibināto praksi ECON delegācija 2010. gada 13. decembrī apmeklēja ECB, lai ar Valdes locekļiem apmainītos viedokļiem. Turklāt ECB uzņēma Finanšu, ekonomikas un sociālās krīzes speciālo komiteju un Nodarbinātības un sociālo lietu komiteju. Šo divu komiteju locekļiem tādejādi bija iespēja apspriest ar Valdes locekļiem plašu jautājumu klāstu, piemēram, jaunākās tautsaimniecības un fiskālās norises, globālo nesabalansētību un darba tirgus reformas.

Visbeidzot, ECB darbinieki iesniedza Eiropas Parlamentam un valstu parlamentiem ECB 2010. gada ziņojumu par strukturālajiem jautājumiem saistībā ar enerģijas tirgiem un euro zonas makroekonomiku.

2. ATSEVIŠKI SANĀKSMĒS AR EIROPAS PARLAMENTU IZVIRZĪTIE JAUTĀJUMI

Daudzajās Eiropas Parlamenta locekļu un ECB pārstāvju viedokļu apmaiņās tika apspriests plašs jautājumu loks. Papildus makroekonomiskajām norisēm un ECB monetārajai politikai galvenie apspriestie jautājumi attiecās uz ES un euro zonas ekonomisko vadību un finanšu regulēšanas un uzraudzības tiesību aktiem.

ES UN EURO ZONAS EKONOMISKĀS VADĪBAS REFORMA

ES ekonomiskās vadības sistēmas reforma (sk. 5. nodaļu) bija būtiska ECB un Eiropas Parlamenta diskusiju daļa. Pēc ECON un Finanšu, ekonomikas un sociālās krīzes speciālās komitejas iniciatīvas sagatavotajos ziņojumos Eiropas Parlaments ierosināja pasākumus un iniciatīvas, kas jāveic, lai uzlabotu pastāvošos noteikumus un procedūras. Eiropas Parlaments arī mudināja pastiprināt Stabilitātes un izaugsmes pakta nosacījumus un ierosināja izveidot iedarbīgu stimulēšanas un sodu mehānismu. Eiropas Parlaments apsprieda Komisijas 2010. gada 29. septembrī ierosināto sešu tiesību aktu priekšlikumu kopumu un kopā ar Padomi uzsāka atbilstošās juridiskās procedūras, lai tos apstiprinātu.

Uzstājoties Eiropas Parlamentā, ECB prezidents aicināja turpmāk būtiski stiprināt un īpaši euro zonas ekonomisko vadību. Viņš pauda pilnīgu pārliecību par Eiropas Parlamenta spēju un gatavību stingri īstenot Eiropas interesēm atbilstošu pieeju šajā jautājumā. Turklāt ECB pārstāvji sniedza speciālistu atzinumu Eiropas Parlamentam par konkrētiem ekonomiskās vadības tiesību aktu kopuma aspektiem.

ES FINANŠU SEKTORA REFORMA

Eiropas Parlaments un ECB turpināja intensīvu dialogu par finanšu uzraudzības un regulēšanas jautājumiem. Eiropas Parlaments un Padome oficiāli apstiprināja četrus tiesību aktus, izveidojot Eiropas Sistēmisko risku kolēģiju un Eiropas uzraudzības iestādes (sk. 4. nodaļu).¹

Uzstājoties Eiropas Parlamentā, ECB prezidents atzinīgi vērtēja Eiropas Parlamenta būtisko lomu, īstenojot vērienīgu finanšu uzraudzības reformu patiesi eiropeiskā perspektīvā. Viņš arī uzsvēra,

cik nozīmīgi ir saglabāt politisko impulsu, lai turpinātu īstenot finanšu regulējuma programmu.

Runājot par citiem finanšu sektora tiesību aktiem, Eiropas Parlamenta darbība un diskusijas ar ECB pārstāvjiem galvenokārt bija saistītas ar Direktīvu par alternatīvu ieguldījumu fondu pārvaldniekiem un Kapitāla prasību direktīvas 3. versiju, kā arī tiesību aktiem par finanšu konglomerātiem, noguldījumu garantiju shēmām, kredītreitingu aģentūrām, īsās pozīcijas pārdošanu, kā arī ārpusbiržas darījumiem un tirgus infrastruktūrām. Attiecībā uz visiem šiem jautājumiem ECB prezidents uzsvēra, cik būtiski ieviest vienlīdzīgus darbības nosacījumus un novērst reglamentējošas arbitrāžas normu atšķirības. ECB juridiskās konsultācijas ECB atzinumu veidā par tās kompetencē esošajiem ES tiesību aktu priekšlikumiem (sk. 2. nodaļas 6.2. sadaļu) tika izmantotas arī kā tehniskās palīdzības avots Eiropas Parlamenta locekļiem.

¹ Turklāt ES Padome apstiprināja Regulu Nr. 1096/2010, ar kuru Eiropas Centrālajai bankai piešķir konkrētus uzdevumus saistībā ar Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas darbību.

Ieejas ēka radīs funkcionālu un vizuālu saikni starp Tīrgus halli un dubulto biroju torni. Tā šķērsos Tīrgus halli, veidojot skaidri pamanāmu ieeju no būvlaukuma ziemeļu puses ielas (*Sonnemannstrasse*). Tajā atradīsies arī preses konferenču zona. Lai varētu sagatavoties ieejas ēkas būvniecībai, 2010. gada augustā, panākot vienošanos ar kultūras pieminekļu aizsardzības iestādēm, tika nojaukti trīs vecās Tīrgus halles jumta segmenti. Nojauktās trīs betona kārtas bija tās, kuras tika bojātas uzlidojumos 2. pasaules kara laikā un pēc tam 20. gs. 50. gados rekonstruētas.

9. NODAĻA

ĀRĒJĀ KOMUNIKĀCIJA

I. KOMUNIKĀCIJAS POLITIKA

ECB ārējās komunikācijas mērķis ir veicināt sabiedrības izpratni par ECB politiku un lēmumiem. Tādējādi tā ir ECB monetārās politikas un pārējo uzdevumu neatņemama sastāvdaļa. ECB komunikācijas darbības nosaka divi pamatelementi – atklātība un caurredzamība. Abi pamatelementi veicina ECB monetārās politikas un citu likumisko uzdevumu efektivitāti, optimālu darbību un ticamību. Tās arī palīdz ECB centienos sniegt pilnīgu pārskatu par tās darbību, kā sīkāk skaidrots 8. nodaļā.

1999. gadā ieviestā ECB monetārās politikas novērtējuma un lēmumu reālā laika, regulārās un detalizētās skaidrošanas koncepcija ir vienreizēji atklāta un caurredzama pieeja centrālās bankas komunikācijai. Monetārās politikas lēmumi tiek skaidroti preses konferencē tūlīt pēc tam, kad Padome tos pieņēmusi. Preses konferencē prezidents nolasa detalizētu ievadpaziņojumu, skaidrojot Padomes lēmumus. Pēc tam prezidents un viceprezidents atbild uz plašsaziņas līdzekļu pārstāvju jautājumiem. Kopš 2004. gada decembra arī tie Padomes pieņemtie lēmumi, kuri neattiecas uz procentu likmju noteikšanu, katru mēnesi tiek publicēti Eurosistēmas centrālo banku interneta lapās.

ECB tiesību akti, kā arī Padomes monetārās politikas lēmumi, citi Padomes lēmumi (papildus lēmumiem, ar ko nosaka procentu likmes) un Eurosistēmas konsolidētie finanšu pārskati ir pieejami visās ES oficiālajās valodās.¹ Arī ECB gada pārskats pilnā apjomā pieejams visās oficiālajās ES valodās.² Konverģences ziņojums un ECB "Mēneša Biļetena" ceturkšņa izdevumi pieejami visās oficiālajās ES valodās vai nu pilnā apjomā, vai kopsavilkuma veidā.³ Lai nodrošinātu pārskata sniegšanu sabiedrībai un caurredzamību, papildus likumā noteiktajiem ECB dažās vai visās oficiālajās valodās publicē arī citus dokumentus, īpaši paziņojumus preseī par speciālistu makroekonomiskajām iespēju aplēsēm, politikas skaidrojumus un informāciju, kas skar plašu sabiedrību. ECB galveno publikāciju sagatavošana nacionālajās valodās, publicēšana un izplatīšana notiek ciešā sadarbībā ar NCB.

1 Izņemot īru valodu, uz kuru ES līmenī attiecas izņēmums.

2 Izņemot īru valodu (izņēmums ES līmenī) un maltiešu valodu (vienošanās ar *Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta* pēc pagaidu izņēmuma ES līmenī atcelšanas 2007. gada maijā).

3 Sk. 2. zemsvītras piezīmi.

2. KOMUNIKĀCIJAS PASĀKUMI

ECB uzrunā dažādas auditorijas ar atšķirīgu finanšu un ekonomikas zināšanu līmeni (finanšu eksperti, plašsaziņas līdzekļi, valdības, parlamenti un plaša sabiedrība). Tāpēc tās pilnvaras un lēmumi skaidroti, izmantojot dažādus saziņas līdzekļus un pasākumus, kas pastāvīgi tiek uzlaboti, lai, ņemot vērā dažādās auditorijas un attiecīgo komunikācijas vidi un vajadzības, padarītu tos pēc iespējas efektīvākus.

2010. gadā ECB komunikācijas pasākumi galvenokārt bija veltīti pasaules finanšu un ekonomiskās krīzes notikumu un seku, kā arī ECB un Eurosistēmas veikto pasākumu skaidrošanai. Vairākums Valdes locekļu publiski teikto runu attiecās uz šo jautājumu. Šis temats dominēja arī no preses, sabiedrības un ECB apmeklētājiem saņemtajos jautājumos un informācijas pieprasījumos. Plāni par Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas izveidi un tās mērķu un uzdevumu noteikšana, t.sk. ECB konkrētais uzdevums nodrošināt jaunās struktūras sekretariāta funkcijas izpildi, arī tika regulāri atspoguļoti ECB komunikācijas pasākumos.

ECB publicē vairākus regulārus un periodiskus pētījumus un ziņojumus. Tie ir šādi: gada pārskats, kas sniedz ECB iepriekšējā gada aktivitāšu apskatu un tādējādi pastiprina ECB atbildību; "Mēneša Biļetens", kas pastāvīgi sniedz aktualizētu ECB vērtējumu par ekonomiskajām un monetārajām norisēm un detalizētu tās lēmumu pamatojumu; un "Finanšu Stabilitātes Pārskats", kas novērtē euro zonas finanšu sistēmas stabilitāti attiecībā uz tās spēju absorbēt nelabvēlīgus šokus. ECB nodrošina arī plašu statistisko datu klāstu, galvenokārt izmantojot Statistisko datu noliktavu un interaktīvās diagrammas ECB interneta lapā, bet katru mēnesi tiek iespiesta arī "Statistikas kabatgrāmata".

Visi ECB Padomes locekļi tieši piedalās sabiedrības zināšanu un izpratnes par Eurosistēmas uzdevumiem un politiku veicināšanā, sniedzot komentārus Eiropas Parlamentā un nacionālajos parlamentos, uzstājoties ar publiskām runām un sniedzot

intervijas plašsaziņas līdzekļiem. 2010. gadā ECB prezidents un citi Valdes locekļi Eiropas Parlamentā kopumā uzstājās astoņas reizes (sīkāku informāciju sk. 8. nodaļā). Gada laikā Valdes locekļi aptuveni 200 reizu uzstājās dažādās auditorijās un sniedza 260 interviju dažādiem plašsaziņas līdzekļiem. Viņi arī publicēja daudzus rakstus žurnālos un laikrakstos.

Nozīmīga loma, nodrošinot informācijas par Eurosistēmu un paziņojumu izplatīšanu nacionālajā līmenī plašai sabiedrībai un ieinteresētajām pusēm, ir arī euro zonas NCB. Tās uzrunā dažādas nacionālās un reģionālās auditorijas to dzimtajā valodā un vidē.

2010. gadā ECB noorganizēja 15 seminārus žurnālistiem, lai papildinātu nacionālo un starptautisko plašsaziņas līdzekļu pārstāvju zināšanas un izpratni par ECB pilnvarām, uzdevumiem un darbību. Šos seminārus ECB organizēja patstāvīgi un sadarbībā ar NCB, Eiropas Komisiju, Eiropas Žurnālistikas centru vai citām valsts institūcijām un nodibinājumiem.

ECB 2010. gadā savā mītnē Frankfurtē uzņēma aptuveni 13 000 apmeklētāju. Apmeklētāji saņēma informāciju no pirmavota ECB speciālistu un vadītāju sagatavotu prezentāciju veidā.

Visi ECB publicētie dokumenti un pārējā informācija par dažādiem tās veiktajiem pasākumiem pieejama ECB interneta lapā. To 2010. gadā apmeklēja 29 milj. interesentu (par 16% vairāk nekā iepriekšējā gadā), aplūkojot 231 milj. lapu un lejupielādējot 68 milj. dokumentu. 2010. gada decembrī ECB sadarbībā ar NCB publiskoja divus izglītojošus materiālus par centrālo banku darbību un ekonomiku: "€ECONOMIA – monetārās politikas spēle" un *Inflation Island*. Spēlē "€ECONOMIA" spēlētājiem jākontrolē inflācija, nosakot galveno procentu likmi, ņemot vērā pārējos tautsaimniecības rādītājus, piemēram, produkcijas izlaides kāpumu, bezdarbu un naudas rādītāju pieaugumu. Spēlē

Inflation Island – izdomātā valstī – spēlētāji var salīdzināt cenu stabilitātes priekšrocības ar deflācijas, augstas inflācijas un hiperinflācijas kaitīgo ietekmi. Abu spēļu mērķauditorija ir 18–25 gadus veci jaunieši bez priekšzināšanām vai ar nelielām zināšanām ekonomikā. Tās pieejamas lejupielādēšanai visās oficiālajās ES valodās ECB interneta lapā un vairākuma NCB interneta lapās.

2010. gadā ECB sniegusi atbildes aptuveni uz 100 000 sabiedrības informācijas pieprasījumu par daudziem jautājumiem saistībā ar ECB darbību, politiku un lēmumiem.

2010. gadā tika noorganizētas vairākas augsta līmeņa starptautiskas konferences, t.sk. kolokvijs par godu Lukasam Papademosam "Lielā finanšu krīze: finanšu stabilitātes un monetārās politikas mācības" un ECB sestā centrālo banku darbībai veltītā konference, kuras temats bija "Pārskatīta monetārās politikas metodika – krīzes mācības".

Gatavojoties Igaunijas iekļaušanai euro zonā 2011. gada 1. janvārī, ECB un *Eesti Pank* 2010. gadā organizēja euro informācijas kampaņu, lai Igaunijas iedzīvotāji varētu iepazīties ar euro banknošu un monētu izskatu un pretviltošanas elementiem. Kampaņā izmantotajos saziņas līdzekļos – sabiedriskās domas aptaujās, 20 dažādu veidu publikācijās (kopumā 1.6 milj. eksemplāru) un speciālās interneta lapās – tika ņemta vērā iepriekšējos euro ieviešanas procesos gūtā pieredze. Pirmo reizi kopš 2002. gada euro informācijas kampaņas tika izmantotas TV reklāmas (no 2010. gada novembra līdz 2011. gada janvāra vidum tika demonstrētas četras reklāmas). Tika organizēti vairāki plašsaziņas līdzekļu un sabiedrisko attiecību pasākumi, t.sk. ECB plašsaziņas līdzekļu seminārs Frankfurtē, kā arī euro banknošu un monētu izstāde un Euro konference Tallinā. Atzīmējot euro informācijas kampaņas sākumu Igaunijā, 2010. gada 19. septembrī Tallinā ECB prezidents Trišē pasniedza *Eesti Pank* prezidentam Lipstokam simbolisku zvaigzni ar euro banknotēm. Turklāt ar banknotēm saistīto komunikācijas

pasākumu ietvaros sadarbībā ar NCB un citām institūcijām, piemēram, muzejiem, Berlīnē, Frankfurtē, Luksemburgā, Varšavā un Tallinā tika organizēta izstāde ar dažādiem interaktīviem elementiem un spēlēm.

ECB 2010. gada kultūras dienas bija veltītas Nīderlandei un tika organizētas sadarbībā ar *De Nederlandsche Bank*. No 20. oktobra līdz 15. novembrim plaši pazīstamās Frankfurtes kultūras norišu vietās notika 22 pasākumi, kas atspoguļoja Nīderlandes daudzveidīgo kultūru. Kultūras dienu veidošana aizsākās 2003. gadā, lai katru gadu vairotu kultūras izpratni un iepazīstinātu Frankfurtes reģiona iedzīvotājus un pilsētas viesus ar kādas ES valsts kultūras īpatnībām.

2010. gada 19. maijā ECB atzīmēja būvniecības darbu oficiālo sākumu, liekot jauno telpu pamatakmeni bijušās Tirdzniecības halle atrašanās vietā Frankfurtē pie Mainas. Kopā ar ECB prezidentu Žanu Klodu Trišē (*Jean-Claude Trichet*) ECB Valdes, Padomes un Ģenerālpadomes locekļi, kā arī Frankfurtes pilsētas mērs Petra Rota (*Petra Roth*) un COOP HIMMELB(L)AU arhitekts Volfs D. Prī (*Wolf D. Prix*) ievietoja pamatakmeni būvniecības plānu komplektu, visu 27 ES dalībvalstu laikrakstus, visu 16 euro zonas valstu euro monētu komplektus un euro banknošu komplektu, kā arī monētu no Frankfurtes pilsētas. Pēc tam pamatakmeni aizzīmogoja un ievietoja dubultā biroju torņa būvbedrē.

10. NODAĻA

**INSTITUCIONĀLĀ
STRUKTŪRA,
ORGANIZĀCIJA UN
FINANŠU PĀRSKATI**

I. ECB LĒMĒJINSTITŪCIJAS UN KORPORATĪVĀ VADĪBA

I.1. EUROSISTĒMA UN EIROPAS CENTRĀLO BANKU SISTĒMA

Eurosistēma ir euro zonas valstu centrālo banku sistēma. Tajā ietilpst ECB un to ES dalībvalstu NCB, kuru valūta ir euro (kopš 2011. gada 1. janvāra – 17). Lisabonas līgumā nostiprināto terminu "Eurosistēma" Padome iepriekš bija pieņēmusi, lai veicinātu izpratni par euro zonas valstu centrālo banku darbības struktūru. Termins uzsver visu tās dalībnieku kopīgo identitāti, komandas darbu un sadarbību.

ECBS ietilpst ECB un visu 27 ES dalībvalstu NCB, t.i., arī to dalībvalstu NCB, kuras vēl nav ieviesušas euro.

ECB ir Eurosistēmas un ECBS kodols un nodrošina ECBS uzdevumos ietilpstošo operāciju izpildi vai nu pašas ECB darbības rezultātā,

vai ar NCB palīdzību, ECB pie tām vēršoties, ja uzskata par iespējamu un piemērotu. Valde īsteno monetāro politiku saskaņā ar Padomes apstiprinātajām pamatnostādņēm un lēmumiem un sniedz nepieciešamās norādes NCB. Saskaņā ar starptautiskajām publiskajām tiesībām ECB ir juridiskā persona. Lisabonas līgums noteica, ka ECB ir ES iestāde, taču ECB institucionālās iezīmes nav mainījušās.

Saskaņā ar attiecīgās valsts likumiem visas NCB ir juridiskās personas. Euro zonas NCB, kas veido neatņemamu Eurosistēmas daļu, veic Eurosistēmai uzticētos uzdevumus saskaņā ar ECB lēmējinstiūciju izstrādātajiem noteikumiem. NCB sniedz savu ieguldījumu arī Eurosistēmas un ECBS darbā, piedaloties

Eurosistēmas/ECBS komitejās (sk. šīs nodaļas 1.5. sadaļu). Tās pēc pašu ierosmes var veikt ar Eurosistēmu nesaistītas funkcijas, ja vien Padome neuzskata, ka šādas funkcijas traucē Eurosistēmas mērķiem un uzdevumiem.

Eurosistēmu un ECBS vada ECB lēmējinstītūcijas – Padome un Valde. Ģenerālpadome izveidota kā trešā ECB lēmējinstītūcija, kas pastāvēs, kamēr būs ES dalībvalstis, kuras vēl nav ieviesušas euro. Lēmējinstītūciju darbību nosaka Līgums, ECBS Statūti un attiecīgais reglaments.¹ Eurosistēmā un ECBS lēmumu pieņemšana notiek centralizēti. Tomēr gan stratēģijas izstrādē, gan darbībā ECB un euro zonas NCB vienoti veicina Eurosistēmas kopīgo mērķu sasniegšanu, ievērojot decentralizācijas principu saskaņā ar ECBS Statūtiem.

1.2. PADOME

Padomi veido ECB Valdes locekļi un euro ieviesušo dalībvalstu NCB vadītāji. Saskaņā ar Līgumu tās galvenie pienākumi ir:

- apstiprināt pamatnostādnes un pieņemt Eurosistēmai uzticēto uzdevumu izpildes nodrošināšanai nepieciešamos lēmumus;
- formulēt euro zonas monetāro politiku, iekļaujot lēmumus, kas attiecas uz Eurosistēmas vidēja termiņa monetārajiem mērķiem, galvenajām procentu likmēm un rezervju nodrošinājumu, un izstrādāt šo lēmumu īstenošanai nepieciešamās pamatnostādnes.

Padome parasti tiekas divas reizes mēnesī ECB telpās Frankfurtē pie Mainas, Vācijā. Tā veic arī padziļinātu monetāro un ekonomisko norišu novērtējumu un mēneša pirmajā sēdē pieņem attiecīgus lēmumus, savukārt otrajā sēdē parasti tiek izskatīti jautājumi, kas attiecas uz citiem ECB un Eurosistēmas uzdevumiem un pienākumiem. 2010. gadā viena sēde nenotika Frankfurtē – Padome viesojās *Banco de*

Portugal Lisabonā. Turklāt papildus šīm sanāksmēm Padome var arī rīkot sanāksmes telekonferences veidā vai pieņemt lēmumus saskaņā ar rakstisku procedūru.

Pieņemot lēmumus par monetāro politiku un citiem ECB un Eurosistēmas uzdevumiem, Padomes locekļi nepārstāv savu valsti, bet darbojas kā pilnīgi neatkarīgas personas. To atspoguļo Padomē piemērotais princips "viens loceklis – viena balss". 2008. gadā Padome pieņēma lēmumu saglabāt pašreizējo balsošanas režīmu saskaņā ar ECBS Statūtu 10.2. pantu un ieviest rotācijas sistēmu tikai tad, kad prezidentu skaits Padomē pārsniegs 18. 2009. gada martā Padome pieņēma tiesību aktu, kurā ietverti visi rotācijas sistēmas ieviešanas aspekti.² Tiesību akts stāsies spēkā, kad būs ieviesta rotācijas sistēma.

¹ Par ECB Reglamentu sk. 2004. gada 19. februāra Lēmumu ECB/2004/2, ar kuru pieņemts Eiropas Centrālās bankas Reglaments (OV L 80, 18.03.2004., 33. lpp.), ko groza ar 2009. gada 19. marta Lēmumu ECB/2009/5 (OV L 100, 18.04.2009., 10. lpp.), 2004. gada 17. jūnija Lēmumu ECB/2004/12, ar kuru pieņemts ECB Ģenerālpadomes Reglaments (OV L 230, 30.06.2004., 61. lpp.), un 1999. gada 12. oktobra Lēmumu ECB/1999/7 par ECB Valdes Reglamentu (OV L 314, 08.12.1999., 34. lpp.). Šie reglamenti pieejami arī ECB interneta lapā.

² 2009. gada 19. marta Lēmums ECB/2009/5, ar ko groza 2004. gada 19. februāra Lēmumu ECB/2004/2, ar kuru pieņemts Eiropas Centrālās bankas Reglaments (OV L 100, 18.04.2009., 10. lpp.). Vairāk par rotācijas sistēmas ieviešanas nosacījumiem, piemēram, rotācijas kārtību, periodu un biežumu, sk. ECB 2009. gada jūlija "Mēneša Biļetena" rakstā *Rotation of voting rights in the Governing Council of the ECB* ("Balssstiesību rotācija ECB Padomē").

PADOME

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo):

Erki Līkanens, Marko Kranjecs,
Atanasijs Orfanidis,
Vitors Konstansiu, Žans Klods Trišē,
Gertrūde Tumpela-Gugerela,
Maikls K. Bonello, Ēvalds Novotnijs

Vidējā rindā (no kreisās uz labo):

Nouts Velinks,
Migels Fernandess Ordoņess,
Lorenzo Bini Smagi, Īvs Meršs

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo):

Kristiāns Nojē, Karlušs Kosta,
Gijs Kveidens, Patriks Honohans,
Georgijs A. Provopuls,
Hosē Manuels Gonsaless-Paramo,
Aksels A. Vēbers, Jirgens Štarks

Piezīme. Fotografēšanās brīdī nebija klāt Mario Dragi, Andress Lipstoks un Jozefs Makūhs.

Žans Klods Trišē

ECB prezidents

Vitors Konstansiu

ECB viceprezidents

(no 01.06.2010.)

Banco de Portugal prezidents

(līdz 31.05.2010.)

Lukass D. Papademoss

ECB viceprezidents

(līdz 31.05.2010.)

Lorenzo Bini Smagi

ECB Valdes loceklis

Maikls K. Bonello

Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta prezidents

Karlušs Kosta

Banco de Portugal prezidents

(no 07.06.2010.)

Mario Dragi

Banca d'Italia prezidents

Migels Fernandess Ordoņess

Banco de España prezidents

Hosē Manuels Gonsaless-Paramo

ECB Valdes loceklis

Patriks Honohans

Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland prezidents

Marko Kranjecs

Banka Slovenije prezidents

Erki Līkanens

Suomen Pankki – Finlands Bank prezidents

Andress Lipstoks

Eesti Pank prezidents

(no 01.01.2011.)

Jozefs Makūhs

Národná banka Slovenska prezidents

(no 12.01.2010.)

Īvs Meršs

Banque centrale du Luxembourg prezidents

Ēvalds Novotnijs

Oesterreichische Nationalbank prezidents

Kristiāns Nojē

Banque de France prezidents

Atanasijs Orfanidis

Central Bank of Cyprus prezidents

Georgijs A. Provopuls

Bank of Greece prezidents

Gijs Kveidens

Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique prezidents

Ivans Šramko

Národná banka Slovenska prezidents

(līdz 11.01.2010.)

Jirgens Štarks

ECB Valdes loceklis

Gertrūde Tumpela-Gugerela

ECB Valdes locekle

Aksels A. Vēbers

Deutsche Bundesbank prezidents

Nouts Velinks

De Nederlandsche Bank prezidents

I.3. VALDE

Valdi veido ECB prezidents, viceprezidents un vēl četri locekļi, kurus ieceļ Eiropas Padome, konsultējoties ar Eiropas Parlamentu un ECB un ievērojot kvalificētu balsu vairākumu. Valdes sēdes parasti notiek reizi nedēļā. Valdes galvenie pienākumi ir:

- sagatavot Padomes sēdes;
- īstenot euro zonas monetāro politiku saskaņā ar Padomes apstiprinātajām pamatnostādņēm

un lēmumiem un, to darot, sniegt nepieciešamās norādes euro zonas NCB;

- vadīt ECB ikdienas darbu;
- īstenot konkrētas pilnvaras, ko tai deleģējusi Padome. Dažas pilnvaras ir regulatīvas.

ECB vadības, darbības plānošanas un gada budžeta sagatavošanas procesā Valdei palīdz Vadības komiteja. Vadības komiteju veido viens Valdes loceklis, kas ir priekšsēdētājs, un vairāki augstākā līmeņa vadītāji.

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo):

Lorenzo Bini Smaghi,
Hosē Manuels Gonsaless-Paramo,
Jirgens Štarks

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo):

Ģertrūde Tumpela-Gugerela,
Žans Klods Trišē,
Vitors Konstansiu

Žans Klods Trišē

ECB prezidents

Vitors Konstansiu

ECB viceprezidents

(no 01.06.2010.)

Lukass D. Papademos

ECB viceprezidents

(līdz 31.05.2010.)

Lorenzo Bini Smagi

ECB Valdes loceklis

Hosē Manuels Gonsaless-Paramo

ECB Valdes loceklis

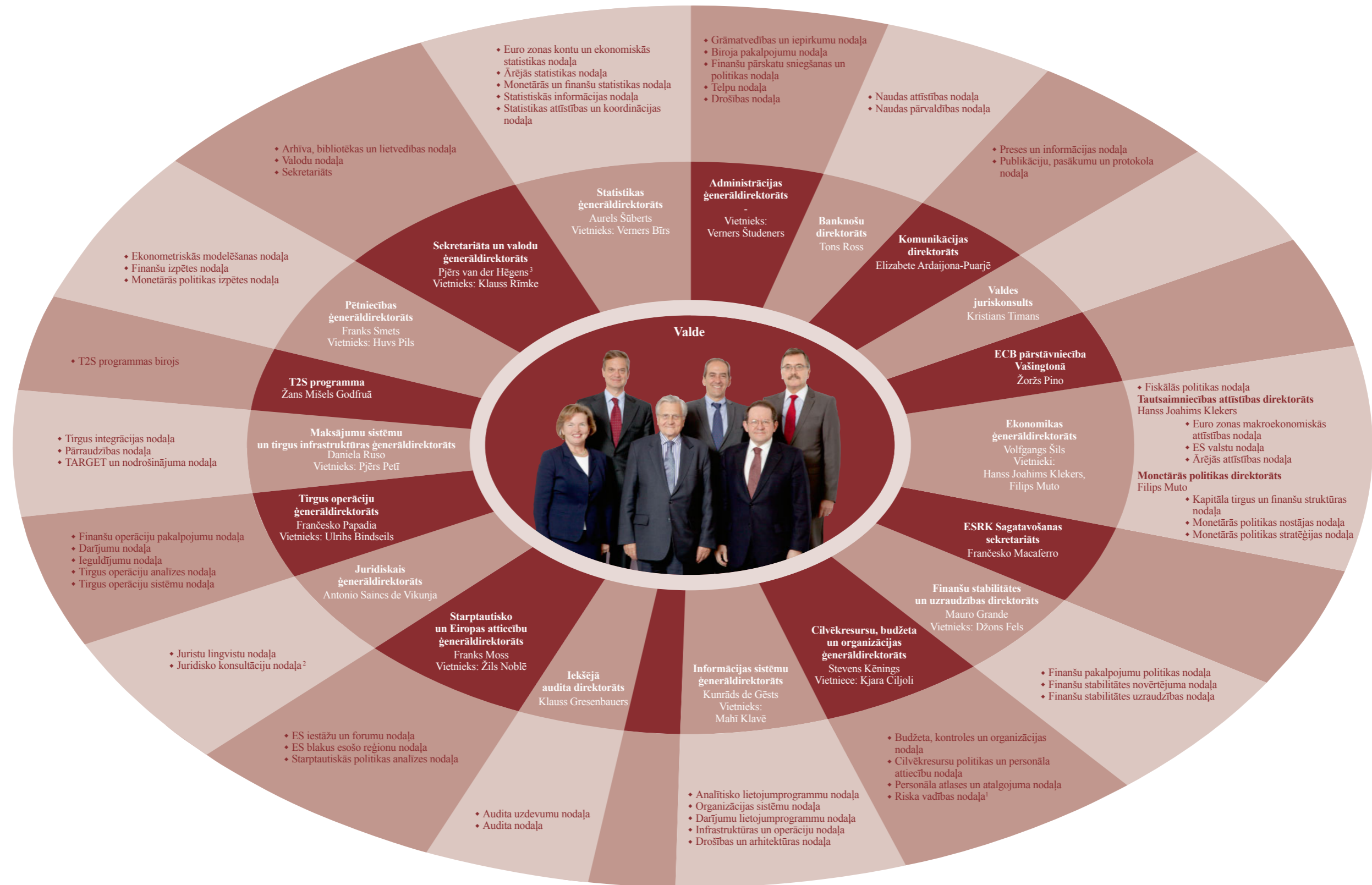
Jirgens Štarks

ECB Valdes loceklis

Ģertrūde Tumpela-Gugerela

ECB Valdes locekle

ECB ORGANIZĀCIJAS SHĒMA
(2010. gada 31. decembrī)

¹ Ietver datu aizsardzības funkciju.
² Ziņo tieši Valdei.
³ Valdes, Padomes un Ģenerālpadomes sekretārs.

Valde
Otrajā rindā (no kreisās uz labo): Lorenzo Bini Smagi (*Lorenzo Bini Smaghi*), Hošē Manuels Gonsales-Paramo (*José Manuel González-Páramo*), Jirgens Štarks (*Jürgen Stark*)
Pirmajā rindā (no kreisās uz labo): Ģertrūde Tumpela-Gugerela (*Gertrude Tumpel-Gugerell*), Žans Klods Trišē (*Jean-Claude Trichet*) (prezidents), Vitors Konstansiu (*Vitor Constâncio*) (viceprezidents)

I.4. ĢENERĀLPADOME

Ģenerālpadomi veido ECB prezidents, viceprezidents un visu 27 ES dalībvalstu NCB vadītāji. Tā galvenokārt īsteno no EMI

pārņemtos uzdevumus, kas ECB joprojām jāveic tāpēc, ka visas ES dalībvalstis vēl nav ieviešušas euro. 2010. gadā notika četras Ģenerālpadomes sēdes (reizi ceturksnī) un viena sēde, kurā apstiprināja ECB Konverģences ziņojumu.

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo):

Ēvalds Novotnijs, Erki Līkanens,
Marko Kranjecs, Patriks Honohans,
Vitors Konstansiu, Žans Klods Trišē,
Migels Fernandess Ordoņess,
Īvs Meršs, Stefans Ingves

Vidējā rindā (no kreisās uz labo):

Nouts Velinks, Ilmārs Rimšēvičs,
Karlušs Kosta, Ivans Iskrovs,
Atanasijs Orfanidis, Mirosļavs Zingers,
Mareks Belka, Maikls K. Bonello

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo):

Andrāšs Šimors, Gijjs Kveidens,
Aksels A. Vēbers, Kristiāns Nojē,
Nilss Bernšteins, Georgijs A. Provopuls,
Reinoldijs Šarkins, Andress Lipstoks,
Mugurs Konstantins Isaresku

Piezīme. Fotografēšanās brīdī nebija klāt Mario Dragi, Mērvins Kings un Jozefs Makūhs.

Žans Klods Trišē

ECB prezidents

Vitors Konstansiu

ECB viceprezidents

(no 01.06.2010.)

Banco de Portugal prezidents

(līdz 31.05.2010.)

Lukass D. Papademos

ECB viceprezidents

(līdz 31.05.2010.)

Mareks Belka

Narodowy Bank Polski prezidents

(no 11.06.2010.)

Nilss Bernšteins

Danmarks Nationalbank prezidents

Maikls K. Bonello

Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta prezidents

Karlušs Kosta

Banco de Portugal prezidents

(no 07.06.2010.)

Mario Dragi

Banca d'Italia prezidents

Migels Fernandess Ordoņess

Banco de España prezidents

Patriks Honohans

Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland prezidents

Stefans Ingves

Sveriges Riksbank prezidents

Mugurs Konstantins Isaresku

Banca Națională a României prezidents

Ivans Iskrovs

Българска народна банка (Bulgārijas

Nacionālās bankas) prezidents

Mērvins Kings

Bank of England prezidents

Marko Kranjecs

Banka Slovenije prezidents

Erki Līkanens

Suomen Pankki – Finlands Bank prezidents

Andress Lipstoks

Eesti Pank prezidents

Jozefs Makūhs

Národná banka Slovenska prezidents

(no 12.01.2010.)

Īvs Meršs

Banque centrale du Luxembourg prezidents

Ēvalds Novotnijs

Oesterreichische Nationalbank prezidents

Kristiāns Nojē

Banque de France prezidents

Atanasijs Orfanidis

Central Bank of Cyprus prezidents

Georgijs A. Provopuls

Bank of Greece prezidents

Gijs Kveidens

Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique prezidents

Ilmārs Rimšēvičs

Latvijas Bankas prezidents

Reinoldijs Šarkins

Lietuvos bankas valdes priekšsēdētājs

Andrāšs Šimors

Magyar Nemzeti Bank prezidents

Miroslavs Zingers

Česká národní banka prezidents

(no 01.07.2010.)

Slavomirs Skržiņeks †

Narodowy Bank Polski prezidents

(līdz 10.04.2010.)

Ivans Šramko

Národná banka Slovenska prezidents

(līdz 11.01.2010.)

Zdeneks Tūma

Česká národní banka prezidents

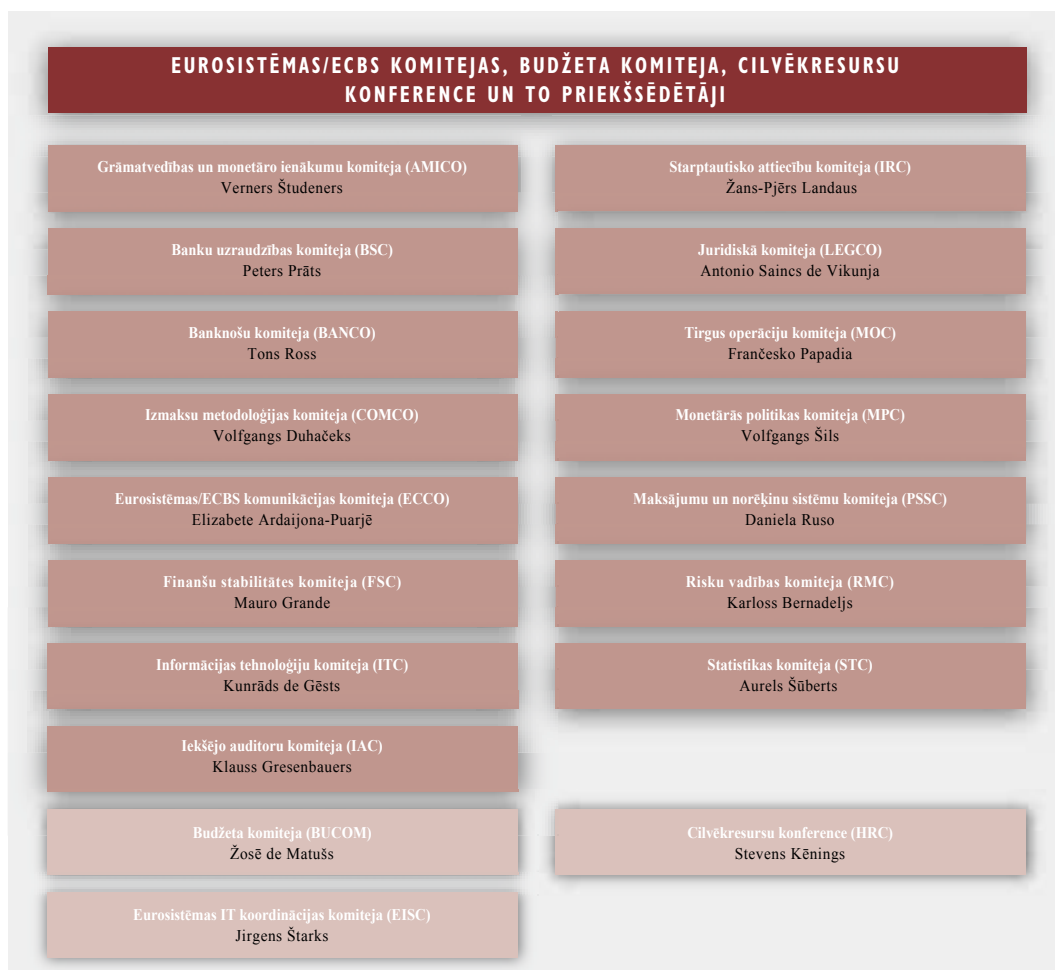
(līdz 30.06.2010.)

Aksels A. Vēbers

Deutsche Bundesbank prezidents

Nouts Velinks

De Nederlandsche Bank prezidents

I.5. EUROSISTĒMAS/ECBS KOMITEJAS, BUDŽETA KOMITEJA, CILVĒKRESURSU KONFERENCE UN EUROSISTĒMAS IT KOORDINĀCIJAS KOMITEJA

Eurosistēmas/ECBS komitejas turpināja sniegt nozīmīgu palīdzību ECB lēmējinstīcijām to uzdevumu īstenošanā. Pēc Padomes un Valdes lūguma komitejas nodrošināja ekspertu palīdzību savas kompetences jomās un veicināja lēmumu pieņemšanas procesu. Komiteju sastāvā parasti ir tikai Eurosistēmas centrālo banku darbinieki. Tomēr to dalībvalstu NCB, kuras vēl nav ieviesušas euro, piedalās komiteju sēdēs, ja tajās tiek izskatīti Ģenerālpadomes kompetencē esošie jautājumi. Ja nepieciešams, var tikt pieaicinātas arī citas kompetentas institūcijas (piemēram, nacionālās uzraudzības institūcijas – uz Banku uzraudzības komiteju). 2010. gada 16. septembrī tika izveidota Riska pārvaldības komiteja, lai palīdzētu Padomei nodrošināt Eurosistēmai pienācīgu aizsardzību, pārvaldot un kontrolējot tirgus operāciju izraisītos riskus. 2010. gada 16. decembrī tika likvidēta Banku uzraudzības komiteja, jo tika izveidota Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (sk. 6. nodaļu). 2010. gada 31. decembrī saskaņā ar ECB Reglamenta 9. panta 1. punktu bija izveidotas 13 Eurosistēmas/ECBS komitejas. 2011. gada 13. janvārī tika nodibināta Finanšu stabilitātes komiteja (arī saskaņā ar minēto pantu), lai palīdzētu Padomei pildīt ar finanšu stabilitāti saistītos ECB uzdevumus.

Budžeta komiteja, kas tika izveidota saskaņā ar Reglamenta 15. pantu, palīdz Padomei ar ECB budžetu saistītos jautājumos.

2005. gadā saskaņā ar Reglamenta 9.a pantu tika izveidota Cilvēkresursu konference kā pieredzes, profesionālo zināšanu un informācijas apmaiņas forums starp Eurosistēmas/ECBS centrālajām bankām cilvēkresursu vadības jomā.

Padome 2007. gadā izveidoja Eurosistēmas IT koordinācijas komiteju (EISC), kuras uzdevums ir koordinēt IT izmantošanas pastāvīgu pilnveidošanu Eurosistēmā.

I.6. KORPORATĪVĀ VADĪBA

ECB korporatīvā vadība bez lēmējinstīcijām ietver arī vairākus ārējās un iekšējās kontroles

līmeņus, divus ētikas kodeksus, Ētikas regulējumu un noteikumus par ECB dokumentu publisko pieejamību.

ĀRĒJĀS KONTROLES LĪMEŅI

ECBS Statūtos paredzēti divi kontroles līmeņi, t.i., ārējais revidents, kas tiek iecelts ECB finanšu pārskatu revīzijas veikšanai (ECBS Statūtu 27.1. pants), un Eiropas Revīzijas palāta, kas pārbauda ECB vadības darbības efektivitāti (27.2. pants). Eiropas Revīzijas palātas gada ziņojums kopā ar ECB atbildi tiek publicēts ECB interneta lapā un Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī. Lai sabiedrībai būtu pilnīga pārlicība par ECB ārējā revidenta neatkarību, tiek piemērots auditorsabiedrību rotācijas princips.³ ECB interneta lapā publicētā "Ārējo revidentu izvēles un pilnvarojuma labākā prakse" nodrošina augsta līmeņa norādījumus katrai Eurosistēmas centrālajai bankai, izvēloties ārējos revidentus un nosakot to pilnvaras. Šī labākā prakse ļauj Padomei formulēt rekomendācijas Padomei, balstoties uz saskaņotiem, konsekventiem un caurredzamiem izvēles kritērijiem.

IEKŠĒJĀS KONTROLES LĪMEŅI

ECB iekšējās kontroles sistēmas pamatā ir pieeja, ka katra struktūrvienība (daļa, nodaļa, direktorāts vai ģenerāldirektorāts) ir atbildīga par savu risku pārvaldību un kontroli, kā arī par tās darbības produktivitāti un efektivitāti. Katra struktūrvienība īsteno darbības kontroles procedūras jomā, par kuru tā ir atbildīga, saskaņā ar pieņemamo riska līmeni, ko *ex ante* nosaka Valde. Piemēram, ieviests noteikums un procedūru kopums, t.s. Ķīnas mūris, ar kura palīdzību iekšējai informācijai, kas radīta struktūrvienībās, kuras atbild par monetāro politiku, neļauj nonākt struktūrvienībās, kuras atbild par ECB ārējo rezervju un pašu kapitāla portfeļa pārvaldīšanu.

3 Pēc konkursa procedūras pabeigšanas un atbilstoši saskaņotajai praksei par auditorsabiedrību rotāciju *PricewaterhouseCoopers Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* tika iecelts par ECB ārējo revidentu 2008.–2012. finanšu gadam.

2010. gadā ECB turpināja uzlabot pieeju darbības risku pārvaldībai un kopā ar NCB ieviest Eurosistēmas uzdevumu un procesu darbības risku pārvaldības sistēmu. Arī visās ECB darbības jomās tika aktualizēti to darbības risku novērtējumi. ECB regulāri pārbauda un pārskata kritisko operāciju darbības nepārtrauktības nodrošināšanas mehānismus. Turklāt ECB 2010. gadā pārskatīja savu krīzes vadības regulējumu un īstenoja krīzes vadības komandas mācību programmu. Pēc tam, kad Padome 2009. gadā apstiprināja Eurosistēmas darbības nepārtrauktības pamatprincipu publicitātes pasākumus, tika izstrādātas procedūras, lai analizētu darbības ietekmi Eurosistēmas līmenī.

2010. gada decembrī notika jaundibinātās Riska vadības komitejas (RMC) pirmā sanāksme. Viens no tās galvenajiem uzdevumiem ir nodrošināt visu to finanšu risku integrētu novērtējumu, kuri sastopami Eurosistēmas tirgus operācijās, t.sk. Eurosistēmas monetārās politikas un dienas kredīta operācijās, valūtas maiņas operācijās, kā arī ar ECB ārvalstu rezervju pārvaldīšanu saistītās operācijās.

Neatkarīgi no ECB iekšējās kontroles struktūras un risku uzraudzības Iekšējā audita direktorāts veic revīzijas, par kurām tieši atbildīga Valde. Saskaņā ar ECB Revīzijas hartā⁴ noteiktajām pilnvarām ECB iekšējie auditori sniedz neatkarīgu un objektīvu vērtējumu un konsultācijas, nodrošinot sistēmisku pieeju risku pārvaldības, kontroles un vadības procesu efektivitātes novērtēšanai un uzlabošanai. ECB iekšējie auditori stingri ievēro Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskos standartus".

Iekšējā audita komiteja, kas ir viena no Eurosistēmas/ECBS komitejām un ko veido ECB un NCB iekšējā audita vadītāji, ir atbildīga par Eurosistēmas/ECBS kopīgo projektu un operacionālo sistēmu audita koordināciju.

ECB Audita komiteja turpina uzlabot gan ECB, gan visas Eurosistēmas korporatīvo vadību. To veido trīs Padomes locekļi, un tās priekšsēdētājs

ir Erki Likanens (*Suomen Pankki – Finlands Bank* prezidents).

ĒTIKAS KODEKSI

Uz ECB lēmēj institūciju locekļiem attiecas divi ētikas kodeksi. Pirmais ētikas kodekss sniedz norādījumus Padomes locekļiem un viņu vietniekiem un nosaka ētiskos standartus, pildot Padomes locekļu funkcijas. Tas atspoguļo viņu atbildību sargāt Eurosistēmas integritāti un reputāciju un nodrošināt tās darbības efektivitāti.⁵ Padome ir iecēlusi ētikas padomnieku, kura uzdevums ir tās locekļiem sniegt norādījumus par atsevišķiem profesionālās ētikas aspektiem. Otrais ir Valdes locekļu Ētikas kritēriju papildkodekss.⁶ Tas papildina otru kodeksu, detalizētāk nosakot uz Valdes locekļiem attiecināmo ētisko režīmu. 2010. gada 1. aprīlī stājās spēkā visaptverošs Ētikas regulējums ECB darbiniekiem.⁷ Tas apkopoja un uzlaboja ECB darbiniekiem piemērojamās ētikas principus, kas noteikti ECB Nodarbinātības noteikumos, Personāla reglamentā un iepriekšējā Ētikas kodeksā.⁸ Regulējums sniedz norādījumus un nosaka ētikas principus, standartus un etalonus. No visiem darbiniekiem tiek gaidīta atbilstība augstiem profesionālās ētikas standartiem, veicot darba pienākumus, kā arī viņu attiecībās ar NCB, valsts iestādēm, tirgus dalībniekiem, plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem un sabiedrību kopumā. Valdes iecelts ētikas padomnieks nodrošina šo Valdes locekļiem un darbiniekiem piemērojamo noteikumu konsekventu interpretāciju.

4 Harta publicēta ECB interneta lapā, lai veicinātu ECB ieviesto audita procedūru caurredzamību.

5 Sk. Padomes locekļu Ētikas kodeksu (OV C 123, 24.05.2002., 9. lpp.), tā grozījumus (OV C 10, 16.01.2007., 6. lpp.) un ECB interneta lapu.

6 Sk. ECB Valdes locekļu Ētikas kritēriju papildkodeksu (OV C 104, 23.04.2010., 8. lpp.) un ECB interneta lapu.

7 Sk. ECB Personāla reglamenta 0 daļu, kurā ietverts Ētikas regulējums (OV C 104, 23.04.2010., 3. lpp.), un ECB interneta lapu.

8 Sk. iepriekšējo Eiropas Centrālās bankas Ētikas kodeksu saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas Reglamenta 11.3. pantu (OV C 76, 08.03.2001., 12. lpp.).

KRĀPŠANAS APKAROŠANAS PASĀKUMI

1999. gadā Eiropas Parlaments un Padome pieņēma Regulu⁹, lai pastiprinātu cīņu pret krāpšanu, korupciju un visām citām nelikumīgām darbībām, kas kaitē Kopienas finanšu interesēm. Saskaņā ar šo Regulu Eiropas Krāpšanas apkarošanas birojs (*European Anti-Fraud Office*; OLAF) veic iekšējo izmeklēšanu ES iestādēs, institūcijās, birojos un aģentūrās, ja radušās aizdomas par krāpšanu. Saskaņā ar OLAF Regulu visām minētajām institūcijām jāpieņem lēmumi, lai OLAF katrā no tām varētu veikt izmeklēšanu. 2004. gada jūnijā Padome pieņēma lēmumu¹⁰ par OLAF izmeklēšanas noteikumiem ECB (spēkā ar 2004. gada 1. jūliju).

ECB IEKŠĒJĀ NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĒŠANAS UN TERORISMA FINANSĒŠANAS NOVĒRŠANAS PROGRAMMA

2007. gadā ECB izveidoja iekšējo plānu pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu (AML) un pret terorisma finansēšanu (CTF). AML un CTF noteikumi saskaņoti ar Finanšu darbības operatīvās grupas cīņai pret naudas atmazgāšanu (FATF) 40 ieteikumiem un 9 īpašajiem ieteikumiem, ciktāl tie attiecas uz ECB operācijām. Darbības atbilstības kontroles funkcija ECB ietvaros identificē, analizē un mazina ar naudas atmazgāšanu un terorisma finansēšanu saistītos riskus attiecībā uz visām būtiskajām ECB aktivitātēm. Nodrošināt atbilstību attiecīgajiem AML un CTF tiesību aktiem ir daļa no ECB darījuma partneru atbilstības novērtējuma un kontroles procesa. Tāpēc īpaša uzmanība tiek pievērsta ES veiktajiem ierobežojošajiem pasākumiem un FATF publiskajiem paziņojumiem. Iekšēja pārskatu sniegšanas sistēma papildina ECB AML un CTF ietvaru, lai nodrošinātu visas attiecīgās informācijas sistemātisku savākšanu un savlaicīgu iesniegšanu Valdei.

ECB DOKUMENTU PUBLISKA PIEEJAMĪBA

2004. gada martā pieņemtais ECB Lēmums par publisku piekļuvi ECB dokumentiem¹¹ atbilst citu ES iestāžu un institūciju mērķiem un standartiem attiecībā uz to dokumentu publisku pieejamību. Tas veicina caurredzamību,

vienlaikus ņemot vērā ECB un NCB neatkarību un nodrošinot konkrētu ar ECB uzdevumiem saistītu specifisku jautājumu konfidencialitāti.¹²

Arī 2010. gadā bija maz pieprasījumu nodrošināt dokumentu publisku pieejamību.

9 Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 25. maija Regula (EK) Nr. 1073/1999 par izmeklēšanu, ko veic Eiropas Krāpšanas apkarošanas birojs (OLAF); OV L 136, 31.05.1999., 1. lpp.).

10 Lēmums ECB/2004/11 par Eiropas Krāpšanas apkarošanas biroja izmeklēšanas nosacījumiem Eiropas Centrālajā bankā saistībā ar krāpšanas, korupcijas un visu citu nelikumīgu darbību, kas kaitē Eiropas Kopienas finanšu interesēm, apkarošanu, un par grozījumiem Eiropas Centrālās bankas personāla nodarbinātības noteikumos (OV L 230, 30.06.2004., 56. lpp.). Šis Lēmums tika pieņemts pēc Eiropas Kopienas Tiesas 2003. gada 10. jūlija sprieduma Lietā C-11/00 "Komisija pret Eiropas Centrālo banku" (*Commission v European Central Bank*), ECR I-7147.

11 Lēmums ECB/2004/3 par publisku piekļuvi Eiropas Centrālās bankas dokumentiem (OV L 80, 18.03.2004., 42. lpp.).

12 Saskaņā ar ECB saistībām nodrošināt atklātību un caurredzamību ECB interneta lapas sadaļa "Arhīvs" nodrošina piekļuvi vēsturiskiem dokumentiem.

2. ORGANIZĀCIJAS AKTUALITĀTES

2.1. CILVĒKRESURSU VADĪBA

2010. gadā ECB turpināja izstrādāt un ieviest cilvēkresursu vadības politikas četrās jomās – korporatīvajā kultūrā, personāla atlasē, profesionālajā izaugsmē un nodarbinātības nosacījumos.

KORPORATĪVĀ KULTŪRA

2010. gadā ar ECB korporatīvo kultūru saistītās norises bija vērstas uz dažādību un profesionālo ētiku. Tika sāktas vairākas aktivitātes, lai veicinātu informētību par ECB dzimumu dažādības mērķiem un panāktu to dziļāku iekļaušanu regulārajās ar cilvēkresursiem saistītajās darbībās. Lai atzīmētu ECB apņemšanos šajā jomā, ECB interneta lapā tika ievietots publisks paziņojums par dažādību. Profesionālās ētikas jomā 2010. gadā stājās spēkā Ētikas regulējums ECB personālam (sīkāk aprakstīts iepriekšējā nodaļā).

PERSONĀLA ATLASE

2010. gada 31. decembrī reālais pilna darba laika ekvivalenta darbinieku skaits ar ECB darba līgumiem bija 1 607 (2009. gada 31. decembrī – 1 563).¹³ 2010. gadā kopumā noslēgti 53 jauni fiksēta termiņa darba līgumi (ar ierobežojumiem vai nomaināmi ar pastāvīgajiem darba līgumiem). Savukārt 28 darbinieki ar fiksēta termiņa vai pastāvīgu darba līgumu 2010. gadā beidza darbu ECB, iesniedzot atlūgumu vai aizejot pensijā (2009. gadā – 27 darbinieki). Turklāt 2010. gadā noslēgti 128 īstermiņa līgumi (papildus dažiem pagarinātiem iepriekš noslēgtajiem līgumiem), lai aizstātu darbiniekus par gadu īsākas prombūtnes laikā, bet 140 īstermiņa līgumu termiņš gada laikā beidzās.

ECB turpināja piedāvāt īstermiņa līgumus NCB un starptautisko organizāciju darbiniekiem, tādējādi stiprinot ECBS komandas garu un sadarbību ar starptautiskajām organizācijām. 2010. gada 31. decembrī 158 NCB un starptautisko organizāciju speciālisti veica dažādus uzdevumus ECB (par 12% vairāk nekā 2009. gadā).

2010. gada septembrī darbu ECB uzsāka Absolventu programmas piektā gada dalībnieki. Viņi nesen beiguši vadošās universitātes, ieguvuši daudzpusīgu izglītību, un katrs strādās divās darbības jomās rotācijas kārtībā kopumā divus gadus.

Tāpat kā iepriekš, ECB visu gadu piedāvāja arī stažēšanās iespējas studentiem un augstskolu absolventiem ar ekonomisko, statistikas, uzņēmējdarbības vadības, juridisko un tulka izglītību. 2010. gada aprīlī ECB savā interneta lapā publicēja stažēšanās programmas noteikumus, lai nodrošinātu lielāku skaidrību par atbilstības kritērijiem, stažēšanās ilgumu, atvaļinājuma un medicīnas izdevumu segšanas nosacījumiem. 2010. gada 31. decembrī ECB bija 92 stažieri (par 12.8% vairāk nekā 2009. gadā). ECB piedāvāja arī četras vadošajiem ekonomistiem paredzētas stipendijas *Wim Duisenberg Research Fellowship* programmas ietvaros un piecas *Lamfalussy Fellowship* programmas stipendijas jaunajiem pētniekiem.

PROFESIONĀLĀ IZAUGSME

Mobilitāte un darbinieku izaugsmes pasākumi joprojām bija galvenie profesionālās izaugsmes instrumenti ECB.

ECB iekšējās mobilitātes politika ļauj ECB paplašināt darbinieku izpratni un palielināt darbības jomu sinerģiju. ECB personāla iekšējās atlases politika paredz arī turpmāku darbinieku iekšējās mobilitātes veicināšanu, uzsverot plašu kompetenci. 2010. gadā 204 darbinieki, t.sk. 37 vadītāji un konsultanti, īslaicīgi vai uz ilgu laiku tika pārcelti citā amatā organizācijas ietvaros.

Tāpat kā visas ECBS centrālās bankas, arī ECB aktīvi piedalās ārējās darba pieredzes programmā, ko atbalsta Cilvēkresursu konference un kas ļauj ECB darbiniekus nosūtīt komandējumā uz ES27 NCB vai attiecīgām starptautiskajām

¹³ Šis skaitlis papildus līgumiem, kas noslēgti par pilna darba laika ekvivalenta amata vietām, ietver arī ar NCB un starptautisko organizāciju darbiniekiem un Absolventu programmas dalībniekiem noslēgtos īstermiņa līgumus.

organizācijām (piemēram, SVF un SNB) uz 2–12 mēnešiem. 2010. gadā šīs programmas ietvaros kopumā komandējumos devās astoņi darbinieki (jauni gadījumi). Turklāt ECB 36 darbiniekiem piešķīra bezalgas atvaļinājumu uz laiku līdz trim gadiem (jauni gadījumi). 2010. gada decembra beigās bezalgas atvaļinājumu izmantoja 45 darbinieki (2009. gadā – 55 darbinieki).

ECB turpināja atbalstīt vadības un darbinieku prasmju apgūšanu un attīstību un veicināt viņu kompetences. Papildus vairākām iespējām paaugstināt kvalifikāciju darbavietā darbinieki un vadība turpināja izmantot ārējās mācību iespējas, lai īstenotu individuālas specializētāku mācību vajadzības. Viņi izmantoja arī tādu mācību iespējas, kas organizētas kā ECBS programmu sastāvdaļa vai ko piedāvāja NCB.

NODARBINĀTĪBAS NOSACĪJUMI

ECB nodarbinātības nosacījumi veidoti tā, lai būtu pievilcīgi un līdzsvarotu darbinieku un organizācijas vajadzības. ECB pārskata atsevišķus darba laika un atvaļinājuma nosacījumus, lai vēl vairāk atvieglotu pieprasījumu strādāt nepilnu darba laiku apstrādi. 2010. gada beigās 158 darbinieki strādāja nepilnu darba laiku (par 10% mazāk nekā 2009. gadā). 2010. gada 31. decembrī bērnu kopšanas bezalgas atvaļinājumu izmantoja 24 darbinieki (2009. gadā – 28 darbinieki). 2008. gadā uzsāktais tāldarba (*teleworking*) pilotprojekts 2010. gadā turpinājās. Katru mēnesi tāldarba iespēju vidēji izmantoja aptuveni 235 darbinieki. 2010. gadā kopumā 662 darbinieki to bija izmantojuši vismaz vienu reizi.

ECB turpināja palīdzēt darbiniekiem bērnu aprūpes, kā arī darba un ģimenes dzīves saistību saskaņošanas jomā. Polises, kas paredzētas vecākiem, kuru bērni sirgst ar nopietnām slimībām vai ir ar īpašām mācību vajadzībām, tika paplašinātas, iekļaujot pastiprinātu atbalstu tādu bērnu vecākiem, kuriem ir ierobežotas apguves spējas vai neiroloģiski uzvedības un attīstības traucējumi.

2.2. DARBINIEKU SAVSTARPĒJĀS ATTIECĪBAS UN SOCIĀLAIS DIALOGS

ECB pilnībā atzīst konstruktīva dialoga ar darbiniekiem nozīmi. 2010. gadā ECB konsultējās ar darbinieku pārstāvjiem par atlīdzības, nodarbinātības, darba apstākļu, veselības un drošības un pensiju jautājumiem. Tā turpināja regulāru dialogu ar darbinieku pārstāvjiem par nodarbinātības un sociālajiem jautājumiem.

Turpinās apspriešanās ar atzīto arodbiedrību par saprašanās memorandu starp ECB un arodbiedrību, lai vēl vairāk uzlabotu sociālo dialogu ECB.

2.3. ECB JAUNĀS TELPAS

ECB jaunās mītnes galveno būvdarbu oficiālo uzsākšanu Frankfurtes Ostendas rajonā atzīmēja ar ceremoniju 2010. gada 19. maijā, iebūvējot pamatakmeni. Jūnijā sākās abu biroju torņu un darbinieku pazemes autostāvvietas pamatu metināšanas darbi, bet jūlijā – betonēšanas darbi. Līdz 2011. gada sākumam darbinieku pazemes autostāvvietas divi stāvi un dubultā biroja torņa pagrabstāvs bija pabeigti, un sākās infrastruktūras darbi pirmajā stāvā.

Vienlaikus tika uzsākti būvdarbi vecās Tīrgus halles ēkā. Gatavojoties ieejas ēkas būvniecībai, tika nojaukta agrākās vairumtirdzniecības tirgus halles fasāde un trīs jumta segmenti tās rietumu daļā. Tika nojaukts arī tirgus halles pagrabs, aizstājot to ar ūdensdrošu pagrabu, kas spēs noturēt to jauno strukturālo elementu (apmeklētāju centra, konferenču zonas, kafetērijas un darbinieku restorāna) svaru, kuru telpās tiks veiktas ECB vispubliskākās funkcijas.

Pēc precīzas saskaņošanas ar kultūras pieminekļu aizsardzības iestādēm 2010. gada pavasarī sākās arī vecās Tīrgus halles restaurācijas darbi, rūpīgi atjaunojot austrumu spārna ēkas ķieģeļu fasādi un rievoto betona grīdu. Turpinās pamatīga ēkas pamatdaļas restaurācija, lai saglabātu Tīrgus halles veidolu.

ECB 2011. gada februārī paziņoja par konkursa uzvarētāju – jaunu būvniecības uzņēmumu dubultā biroju torņa būvkonstrukcijas izbūvei. Sākotnēji nolīgtais uzņēmums *Baresel GmbH* pabeidza būvkonstrukciju izbūvi līdz pirmajam stāvam. Pašlaik tiek piesaistīts uzņēmums *Ed. Züblin AG*, lai paveiktu pārējos darbus. Visi būvdarbi notiek saskaņā ar plānu. Paredzētais jauno telpu pabeigšanas datums nemainās – plānots, ka tas būs 2013. gada beigās, bet ECB turp pārcelsies pēc tam, t.i., 2014. gadā.

2.4. EUROSISTĒMAS IEPIRKUMU KOORDINĒŠANAS BIROJS

2010. gadā Eurosistēmas Iepirkumu koordinēšanas birojs (EPCO) pabeidza divas 2009. gadā sāktas kopīgās procedūras (gaisa transports ECB sanāksmēm un globālie viesnīcu līgumi). Turklāt EPCO koordinēja vairākas 2009. gadā sāktās analīzes – nākamajos mēnešos tās vai nu tiks pabeigtas, vai arī tiks organizēts kopīgs iepirkums. Minētās analīzes skāra šādas jomas: tirgus datu sniedzēji un reitingu aģentūras, biroja preces un standarta IT programmatūras instrumenti. Turklāt EPCO turpināja veicināt labākās prakses iepirkumu jomā apmaiņu starp centrālajām bankām.

Padome 2010. gada 15. decembra sanāksmē pieņēma zināšanai dokumentu *EPCO – Review of experience at the half-way stage of the mandate (2008–2012)* ("EPCO – pārskats par pilnvaru izpildes perioda pirmajā pusē gūto pieredzi (2008–2012)"), kas sniedza iespēju analizēt EPCO piecu gadu pilnvaru pildīšanas laika pirmajā pusē gūto pieredzi un pārorientēt atlikušā pilnvaru pildīšanas laika darbību.

2.5. VIDES AIZSARDZĪBAS JAUTĀJUMI

ECB ir iestāde, kas rūpējas par dabas aizsardzību. Tā apdomīgi izmanto dabas resursus, lai saglabātu vides kvalitāti un nodrošinātu cilvēku veselības aizsardzību.

2010. gadā tika veiksmīgi sertificēta ECB Vides aizsardzības vadības sistēma. Tā atbilst

starptautiskajam standartam EN ISO 14001 un ES vides vadības un audita sistēmai. ECB mērķis ir nemītīgi uzlabot sistēmu un ECB sniegumu vides aizsardzības jomā. Salīdzinājumā ar 2008. un 2009. gada datiem oglekļa emisija šajā periodā saruka par 22%. Lai vēl vairāk samazinātu ECB ekoloģisko pēdas nospiedumu, uzsākta jauna vides programma, kas paredzēta 2010. un 2011. gadam.

ECB savā interneta lapā publicēja vides deklarāciju, kas sniedz sīku informāciju par tās veikumu vides aizsardzības jomā.

Turklāt ECB jauno telpu būvniecībā tiek piemēroti Eiropas Komisijas Zaļās būvniecības programmā izvirzītie brīvprātīgie mērķi. Šo programmu uzsāka 2004. gadā, un tās mērķis ir uzlabot energoefektivitāti un paplašināt atjaunojamo enerģijas resursu izmantošanu nemājokļu būvēs Eiropā.

2.6. INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJU PAKALPOJUMU VADĪBA

Informācijas sistēmu ģenerāldirektorāts 2010. gadā pabeidza jaunās organizatoriskās struktūras ieviešanu. Īpaša uzmanība tika veltīta stratēģijas īstenošanai, 2010. gada darba programmai un procesu nepārtrauktai pilnveidei pēc 2009. gadā iegūtā ISO sertifikāta.

Gada gaitā galvenie darbi bija to IT pakalpojumu sagatavošana, kuri nepieciešami, lai atbalstītu Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas izveidošanu un Igaunijas raitu pievienošanu euro zonai. Finanšu krīzes dēļ tika veiktas steidzamas vairāku lietojumprogrammu pārmaiņas, un lietojumprogrammas bija jālieto, pārsniedzot darba laiku, kā arī nedēļas nogalēs.

Tika uzsākti vairāki projekti, lai stiprinātu IT lietojumprogrammu atbilstību ECBS drošības politikai. Tika veikti arī pasākumi, lai modernizētu monetārās politikas lēmumu īstenošanas atbalsta sistēmas un pabeigtu administratīvo procesu atbalsta projektus.

3. CILVĒKRESURSU KONFERENCE

2010. gadā Cilvēkresursu konferences un tās Mācību un attīstības speciālās darba grupas darbība aptvēra vairākus personālvadības aspektus, t.sk. ECBS mobilitāti.

ECBS nodrošinātās mācības tika paplašinātas, ieviešot: 1) ECBS projektu vadības mācību programmu, kura sastāv no vairākiem moduļiem par projektu vadības metodoloģiju un personības prasmēm, kas nepieciešamas projektu vidē un 2) mācību kursu par audita ziņojumu rakstīšanu un komunikāciju. 2011. gada mācību kalendārā kopumā paredzētas 57 ECBS mācību sesijas, kuras tiks organizētas 22 centrālajās bankās.

4. ECBS SOCIĀLAIS DIALOGS

ECBS Sociālais dialogs ir konsultatīvs forums, kurā iesaistīta ECB un darbinieku pārstāvji no ECBS centrālajām bankām un Eiropas arodbiedrību federācijām¹⁴. Tā mērķis ir sniegt informāciju un veicināt viedokļu apmaiņu par jautājumiem, kuri varētu būtiski ietekmēt nodarbinātības nosacījumus ECBS centrālajās bankās. Šī informācija tiek sniegta informatīvajā izdevumā, ko publicē divas reizes gadā, un Frankfurtē divas reizes gadā notiekošajās sanāksmēs.

2010. gadā ECBS Sociālā dialoga sanāksmēs galvenokārt tika apspriesti jautājumi par finanšu uzraudzību un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas izveidošanu, un ECB veiktajiem pasākumiem krīzes laikā. Notika diskusijas arī par jautājumiem saistībā ar banknošu izgatavošanu un apgrozību, tirgus operācijām un maksājumu sistēmām.

Īpašā darba grupa banknošu izgatavošanai un laišanai apgrozībā turpināja risināt tehniskus jautājumus, kas papildina ECBS Sociālā dialoga plenārsēdēs apspriestos jautājumus. ECBS Sociālā dialoga darba grupas sanāksmes vēlreiz notika maijā un septembrī, un, risinot citus jautājumus, tika noteikti arī iespējamie ECBS Sociālā dialoga sanāksmju darba kārtībā iekļaujamie punkti.

¹⁴ Eiropas Centrālo banku arodbiedrību Pastāvīgā komiteja (*The Standing Committee of European Central Bank Unions; SCECBU*), *Union Network International – Europa (UNI-Europa Finance)* un Eiropas Valsts pārvaldes arodbiedrību federācija (*The European Federation of Public Service Unions; EPSU*).

5. ECB FINANŠU PĀRSKATI

VADĪBAS ZIŅOJUMS PAR 2010. GADU

1. DARBĪBAS RAKSTURS

ECB darbība 2010. gadā detalizēti aprakstīta attiecīgajās gada pārskata nodaļās.

2. MĒRĶI UN UZDEVUMI

ECB mērķi un uzdevumi aprakstīti ECBS Statūtos (2. un 3. pants). Pārskats par šo mērķu īstenošanu sniegts prezidenta ievadvārdos gada pārskatā.

3. GALVENIE RESURSI, RISKI UN PROCESI

ECB PĀRVALDĪBA

ECB lēmējinstiucijas ir Valde, Padome un Ģenerālpadome.

ECB pārvaldības struktūra ietver dažādas kontroles un audita pasākumus. Piemēram, Eiropas Revīzijas palāta pārbauda ECB vadības darbības efektivitāti, savukārt ārējais revidents tiek iecelts ECB finanšu pārskatu revīzijas veikšanai. Lai stiprinātu ECB ārējā revidenta neatkarību, ECB reizi piecos gados ieceļ citu ārējās revīzijas firmu. Lai turpmāk nostiprinātu ECB korporatīvo vadību, Padome 2007. gadā izveidoja ECB Audita komiteju.

ECB laika gaitā izveidojusi iekšējo noteikumu kopumu saistībā ar darbības praksi un profesionālās ētikas principiem, kas jāievēro ECB darbiniekiem. Piemēram, Iestādes prakses rokasgrāmata, kas stājās spēkā 2007. gadā un tiek regulāri atjaunināta, saprotamā un lietotājam draudzīgā veidā sniedz informāciju par darbības mērķiem un praksi, palīdzot darbiniekiem pildīt savus profesionālos pienākumus.

ECB iekšējās kontroles struktūrā katra struktūrvienība atbild par savu risku vadību un kontroles pasākumu īstenošanu, kā arī par savas darbības lietderību un efektivitāti. Turklāt

Iekšējā audita direktorāts veic neatkarīgas revīzijas, par kurām tieši atbildīga Valde.

Sīkāka informācija saistībā ar ECB pārvaldību sniegta gada pārskata 10. nodaļā.

VALDES LOCEKĻI

Par Valdes locekļiem Eiropadome ieceļ personas ar nevainojamu reputāciju un profesionālo pieredzi saistībā ar monetārajiem vai banku jautājumiem, pamatojoties uz ES Padomes ieteikumu pēc tās apspriedēm ar Eiropas Parlamentu un Padomi.

Lēmumus par Valdes locekļu darba noteikumiem un nosacījumiem pieņem Padome, pamatojoties uz priekšlikumu, ko sniedz komiteja, kuras sastāvā ir trīs Padomes iecelti locekļi un trīs ES Padomes iecelti locekļi.

Valdes locekļu atalgojums raksturots finanšu pārskatu 32. skaidrojumā "Personāla izmaksas".

DARBINIEKI

ECB pilnībā apzinās, cik svarīgi ir izstrādāt stabilu cilvēkresursu vadības politiku un uzturēt konstruktīvu dialogu ar darbiniekiem. 2010. gadā ar ECB korporatīvo kultūru saistītās norises bija vērstas uz dažādību un profesionālo ētiku. 2010. gada 1. aprīlī stājās spēkā jauni visaptveroši ECB darbinieku ētikas principi. Principi sniedz norādījumus un nosaka ētikas normas, standartus un vērtējuma kritērijus. No visiem darbiniekiem tiek gaidīta atbilstība augstiem profesionālās ētikas standartiem gan veicot darba pienākumus ECB, gan arī saskarē ar NCB, valsts pārvaldes iestādēm, tirgus dalībniekiem, plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem un plašu sabiedrību.

2010. gadā mobilitāte un darbinieku izaugsmes pasākumi joprojām bija galvenie profesionālās izaugsmes instrumenti. Turklāt ECB turpināja

palīdzēt darbiniekiem bērnu aprūpes, kā arī darba un ģimenes dzīves saistību saskaņošanas jomā.

2010. gadā ECB darbinieku ar pilna darba laika ekvivalenta darba līgumiem¹ vidējais skaits pieauga līdz 1 565 (2009. gadā – 1 530). 2010. gada beigās bija 1 607 darbinieki. Sīkāka informācija atrodama finanšu pārskatu 32. skaidrojumā "Personāla izmaksas" un gada pārskata 10. nodaļas 2. sadaļā, kurā arī sīkāk aprakstītas cilvēkresursu vadības norises.

IEGULDĪJUMU DARBĪBAS UN RISKĀ PĀRVALDĪBA

ECB ārējo rezervju portfeli veido euro zonas NCB ārējo rezervju aktīvi, kas nodoti ECB saskaņā ar ECBS Statūtu 30. panta noteikumiem. ECB ārējo rezervju galvenais mērķis ir nodrošināt, lai Eurosistēmai nepieciešamības gadījumā būtu pietiekami daudz likvīdu resursu valūtas politikas operāciju veikšanai.

ECB pašu kapitāla portfelis atspoguļo: a) tās apmaksātā kapitāla, b) uzkrājumam valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam atbilstošas summas, c) vispārējo rezervju fonda un d) šā portfeļa iepriekšējos gados uzkrāto ienākumu ieguldījumus. Tas galvenokārt paredzēts, lai nodrošinātu ECB ienākumus, kas tiek izmantoti pamatdarbības izdevumu segšanai.

ECB ir pakļauta finanšu riskiem, kas veidojas saistībā ar abiem minētajiem portfeļiem. Tie ietver kredītrisku, tirgus risku un likviditātes risku. ECB stingri kontrolē un vērtē šos riskus un, ja nepieciešams, veic risku mazinošus pasākumus saskaņā ar risku vadības pamatprincipiem, kuri īpaši attiecas uz risku limitu sistēmu.

ECB ieguldījumu darbības un tās veiktā saistīto risku pārvaldīšana sīkāk raksturota gada pārskata 2. nodaļā.

BUDŽETA SAGATAVOŠANAS PROCESS

Izdevumu atbilstību apstiprinātajam budžetam regulāri uzrauga Valde, ņemot vērā ECB

iekšējās kontroles funkcijas ieteikumus, un Padome ar Budžeta komitejas (BUCOM) palīdzību. BUCOM, kurā iekļauti ECB un euro zonas NCB eksperti, ir galvenais ECB finanšu pārvaldības procesa dalībnieks. Saskaņā ar ECB Reglamenta 15. pantu BUCOM palīdz Padomei, sniedzot detalizētu novērtējumu par ECB gada budžeta priekšlikumiem un Valdes iesniegtajiem papildu budžeta finansējuma pieprasījumiem, pirms tie tiek iesniegti Padomei apstiprināšanai.

4. FINANŠU RESURSI

KAPITĀLS

Saskaņā ar ECBS Statūtiem, kā arī Padomes 2000. gada 8. maija Regulu (EK) Nr. 1009/2000 ECB 2010. gada decembrī nolēma palielināt parakstīto kapitālu par 5 mljrd. euro (no 5.8 mljrd. euro līdz 10.8 mljrd. euro).

Šā lēmuma pamatā bija 2009. gadā veiktais statūtkapitāla pietiekamības novērtējums. Šāda kapitāla palielināšana tika uzskatīta par nepieciešamu, ņemot vērā augošo valūtas kursu, procentu likmju un zelta cenu svārstīgumu, kā arī ECB pakļautību kredītriskam.

Lai nodrošinātu raitu kapitāla pārskaitīšanu ECB, Padome nolēma, ka euro zonas NCB jāiemaksā papildu kapitāla daļas 3 489 575 000 euro apjomā, veicot trīs vienādu gada maksājumus. 2010. gada 29. decembrī euro zonas (atbilstoši tās sastāvam attiecīgajā datumā) valstu NCB veica pirmo maksājumu 1 163 191 667 euro apjomā. Pārējie divi maksājumi tiks veikti 2011. un 2012. gada beigās. Turklāt minimālā procentuālā daļa no parakstītā kapitāla, kas jāapmaksā ārpus euro zonas esošo valstu NCB, piedaloties ECB darbības izmaksu segšanā, tika samazināta no 7% līdz 3.75%. Tādējādi ārpus euro zonas esošo valstu apmaksātais kapitāls tika nedaudz

1 Nav ietverti bezalgas atvaļinājumā esošie darbinieki. Šajā skaitā ietverti darbinieki ar pastāvīgiem, noteikta termiņa vai īstermiņa līgumiem un ECB Absolventu programmas dalībnieki. Ietverti arī darbinieki, kas atrodas dzemdību un bērna kopšanas vai ilgstošā slimības atvaļinājumā.

koriģēts un 2010. gada 29. decembrī tika veikti maksājumi 84 220 euro kopapjomā.

Šo maksājumu rezultātā ECB apmaksātais kapitāls 2010. gada 31. decembrī sasniedza 5 306 milj. euro (2009. gada 31. decembrī – 4 142 milj. euro). Šīs pārmaiņas detalizēti aprakstītas finanšu pārskatu 17. skaidrojumā "Kapitāls un rezerves".

UZKRĀJUMS VALŪTAS KURSA RISKAM, PROCENTU LIKMJU RISKAM, KREDĪTRISKAM UN ZELTA CENAS RISKAM

Lielākā daļa ECB aktīvu un saistību periodiski tiek pārvērtēta pēc aktuālajiem valūtas tirgus kursiem un vērtspapīru cenām, tāpēc ECB pelnītspēja stipri pakļauta valūtas kursa riskam un – mazāk – procentu likmju riskam. Šī pakļautība galvenokārt rodas saistībā ar tās zelta un ārējo rezervju aktīvu turējumiem ASV dolāros un Japānas jenās, kas galvenokārt ieguldīti procentus pelnošos instrumentos.

Ņemot vērā ECB lielo pakļautību minētajiem riskiem un tās pārvērtēšanas kontu apjomu, 2005. gadā Padome pieņēma lēmumu izveidot uzkrājumu valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam un zelta cenas riskam. 2009. gadā pēc nodrošināto obligāciju iegādes programmas izveides (sk. finanšu pārskatu 5. skaidrojumu "Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri") Padome pieņēma lēmumu paplašināt uzkrājumu riskiem, iekļaujot arī kredītrisku.

2009. gada 31. decembrī uzkrājumā bija 4 020 445 722 euro. Saskaņā ar ECBS Statūtiem uzkrājums riskiem kopā ar ECB vispārējo rezervju fondā turētajām summām nedrīkst pārsniegt euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtību. Ņemot vērā tās veiktā riska novērtējuma rezultātus, Padome nolēma palielināt risku uzkrājuma apjomu līdz 5 183 637 388 euro, kas pēc kapitāla palielināšanas atbilda pašlaik pieļaujamajai maksimālajai summai.

Šā uzkrājuma apjomu un turpmāko palielināšanas nepieciešamību katru gadu pārskata, ņemot vērā vairākus faktorus, t.sk. risku ietverošu aktīvu turējumu apjomu, risku īstenošanās gadījumus kārtējā finanšu gadā, paredzamos nākamā gada rezultātus un risku novērtējumu, kas ietver riskam pakļauto vērtību (VaR) aprēķināšanu risku ietverošajiem aktīviem un tiek konsekventi piemērots ilgstošā laika periodā.

5. FINANŠU REZULTĀTI

FINANŠU PĀRSKATI

Saskaņā ar ECBS Statūtu 26.2. pantu ECB finanšu pārskatus sagatavo Valde atbilstoši Padomes noteiktajiem principiem. Tad finanšu pārskatus apstiprina Padome, un pēc tam tie tiek publicēti.

2010. GADA FINANŠU REZULTĀTI

2010. gadā ECB tīrie ienākumi pirms pārveduma risku uzkrājumā bija 1 334 milj. euro (2009. gadā – 2 218 milj. euro). Tīrā peļņa 171 milj. euro apjomā pēc šā pārveduma veikšanas 2011. gada martā tika sadalīta starp euro zonas valstu NCB.

2010. gadā tīrie procentu ienākumi sasniedza 1 422 milj. euro (2009. gadā – 1 547 milj. euro). Tīro procentu ienākumu samazināšanos galvenokārt noteica: a) tīro procentu izdevumu realizēšanās saistībā ar TARGET2 atlikumiem 2010. gadā; b) mazāki tīrie procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem, kas galvenokārt skaidrojami ar zemākām vidējām ASV dolāros denominēto aktīvu procentu likmēm 2010. gadā; un c) mazāki procentu ienākumi saistībā ar ECB daļu no apgrozībā esošajām euro banknotēm, kas atspoguļoja Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju vidējās likmes pazemināšanos. Šos faktorus daļēji kompensēja: a) papildu ienākumi, kas iegūti no "Vērtspapīru tirgu programmas" un nodrošināto obligāciju iegādes programmas ietvaros iegādātajiem

vērtspapīriem; b) mazāki procentu izdevumi sakarā ar atlikumu samazināšanos Šveices Nacionālajā bankā; un c) mazāki procentu izdevumi saistībā ar euro zonas valstu NCB prasībām, kas attiecas uz ECB nodotajiem ārējo rezervju aktīviem.

Tīrie realizētie guvumi no finanšu operācijām 2010. gadā samazinājās līdz 474 milj. euro (2009. gadā – 1 103 milj. euro), ko galvenokārt noteica: a) tas, ka ECB 2010. gadā nepārdeva zeltu; un b) mazāki tīrie realizētie guvumi no vērtspapīru pārdošanas 2010. gadā.

Norakstītā vērtība 2010. gadā sasniedza 195 milj. euro (2009. gadā – 38 milj. euro), galvenokārt sakarā ar nerealizētajiem zaudējumiem no vērtspapīru turējumu cenas, kas 2010. gada beigās uzrādīti bilancē pēc to tirgus vērtības.

2009. gada beigu nerealizētie ārvalstu valūtas maiņas guvumi, kas galvenokārt radušies saistībā ar ASV dolāru portfeli un Japānas jenu portfeli, sasniedza 2 070 milj. euro un nerealizētie guvumi no zelta cenas – 8 418 milj. euro. 2010. gadā sakarā ar euro kursa samazināšanos attiecībā pret Japānas jenu un ASV dolāru nerealizētie ārvalstu valūtas maiņas guvumi palielinājās (līdz 6 271 milj. euro), savukārt sakarā ar zelta cenu pieaugumu 2010. gadā nerealizētie guvumi no zelta cenas sasniedza 13 079 milj. euro. Saskaņā ar Eurosistēmas grāmatvedības politiku šie guvumi uzrādīti pārvērtēšanas kontos.

ECB kopējās administratīvās izmaksas, ieskaitot nolietojumu, 2010. gadā sasniedza 415 milj. euro (2009. gadā – 401 milj. euro).

BILANCE 2010. GADA 31. DECEMBRĪ

AKTĪVI	SKAID-ROJUMI	2010 (euro)	2009 (euro)
Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi	1.	17 015 600 109	12 355 158 122
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	2.		
SVF debitoru parādi	2.1.	414 722 811	346 455 675
Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	2.2.	39 298 995 950	35 109 527 121
		39 713 718 761	35 455 982 796
Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	2.2.	4 326 557 549	3 293 593 476
Prasības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	3.		
Atlikumi bankās, ieguldījumi vērtspapīros un aizdevumi	3.1.	1 800 000 000	0
Pārējās prasības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	4.	33 368 000	5 000
Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri	5.		
Vērtspapīri, kas tiek turēti monetārās politikas mērķiem	5.1.	17 925 976 508	2 181 842 083
Eurosistēmas iekšējās prasības	6.		
Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā	6.1.	67 176 191 390	64 513 307 300
Pārējās prasības Eurosistēmā (neto)	13.2.	0	6 359 967 425
		67 176 191 390	70 873 274 725
Pārējie aktīvi	7.		
Materiālie un nemateriālie pamatlīdzekļi	7.1.	281 925 625	221 886 920
Pārējie finanšu aktīvi	7.2.	13 249 960 731	11 816 451 684
Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība	7.3.	147 260 366	20 951 426
Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi	7.4.	1 319 491 653	775 782 372
Dažādi	7.5.	532 963 278	1 003 035 232
		15 531 601 653	13 838 107 634
Kopā aktīvi		163 523 013 970	137 997 963 836

SAISTĪBAS	SKAID-ROJUMI	2010 (euro)	2009 (euro)
Banknotes apgrozībā	8.	67 176 191 390	64 513 307 300
Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	9.	33 363 000	0
Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem	10.		
Pārējās saistības	10.1.	1 072 000 000	1 056 000 000
Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	11.	1 201 602 021	9 515 160 271
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	12.		
Noguldījumi, kontu atlikumi un citas saistības	12.1.	478 028 926	18 752 058
Eurosistēmas iekšējās saistības	13.		
Saistības par nodotajām ārējām rezervēm	13.1.	40 204 457 215	40 204 457 215
Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)	13.2.	21 225 255 926	0
		61 429 713 141	40 204 457 215
Pārējās saistības	14.		
Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība	14.1.	568 235 002	196 041 410
Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi	14.2.	749 630 881	731 468 960
Dažādi	14.3.	494 466 366	409 204 389
		1 812 332 249	1 336 714 759
Uzkrājumi	15.	5 216 716 613	4 042 873 982
Pārvērtēšanas konti	16.	19 626 699 159	10 915 251 958
Kapitāls un rezerves	17.		
Kapitāls	17.1.	5 305 536 076	4 142 260 189
Gada peļņa		170 831 395	2 253 186 104
Kopā pasīvi		163 523 013 970	137 997 963 836

PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS 2010. GADA 31. DECEMBRĪ

	SKAID- ROJUMI	2010 (euro)	2009 (euro)
Procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem	26.1.	366 179 478	700 216 277
Procentu ienākumi, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā	26.2.	653 509 659	787 157 441
Pārējie procentu ienākumi	26.4.	4 796 498 245	5 608 442 130
<i>Procentu ienākumi</i>		<i>5 816 187 382</i>	<i>7 095 815 848</i>
Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm	26.3.	(346 484 251)	(443 045 045)
Pārējie procentu izdevumi	26.4.	(4 047 227 079)	(5 105 724 953)
<i>Procentu izdevumi</i>		<i>(4 393 711 330)</i>	<i>(5 548 769 998)</i>
Tīrie procentu ienākumi	26.	1 422 476 052	1 547 045 850
Realizētie finanšu operāciju guvumi/ zaudējumi	27.	474 313 327	1 102 597 118
Finanšu aktīvu un pozīciju norakstīšana	28.	(195 213 437)	(37 939 649)
Pārvedumi uz/no uzkrājumiem valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam		(1 163 191 667)	34 806 031
Finanšu operāciju, vērtības norakstīšanas un riska uzkrājumu neto rezultāts		(884 091 777)	1 099 463 500
Tīrie komisijas maksas izdevumi	29.	(1 409 017)	(16 010)
Ienākumi no kapitāla akcijām un līdzdalības kapitālā	30.	2 612 858	934 492
Pārējie ienākumi	31.	46 537 026	6 783 936
Kopā tīrie ienākumi		586 125 142	2 654 211 768
Personāla izmaksas	32.	(196 470 934)	(187 314 707)
Administratīvie izdevumi	33.	(196 636 534)	(186 447 503)
Materiālo un nemateriālo pamatlīdzekļu nolietojums		(13 601 111)	(21 042 602)
Banknošu ražošanas pakalpojumi	34.	(8 585 168)	(6 220 852)
Gada peļņa		170 831 395	2 253 186 104

Frankfurtē pie Mainas 2011. gada 22. februārī

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

Žans Klods Trišē (*Jean-Claude Trichet*)
Prezidents

GRĀMATVEDĪBAS POLITIKA¹

FINANŠU PĀRSKATU FORMA UN SNIEGŠANA

ECB finanšu pārskati sagatavoti, lai patiesi atspoguļotu ECB finansiālo stāvokli un darbības rezultātus. Tie sagatavoti saskaņā ar šādu grāmatvedības politiku,² ko ECB Padome uzskata par atbilstošu centrālās bankas darbības būtībai.

GRĀMATVEDĪBAS PRINCIPI

Ievēroti šādi grāmatvedības principi: ekonomiskā būtība un caurredzamība, piesardzība, notikumu pēc bilances datuma atzīšana, būtiskums, darbības turpināšanas pieņēmums, uzkrāšanas princips, konsekvence un salīdzināmība.

AKTĪVU UN SAISTĪBU ATZĪŠANA

Aktīvu vai saistības atzīst bilancē tikai tad, ja ir ticams, ka jebkurš ar to saistīts nākotnes saimnieciskais labums plūds uz ECB vai no tās, visi ar to saistītie riski un atbildība būtībā ir nodoti ECB un aktīva izmaksas vai vērtību vai saistību apjomu var ticami novērtēt.

UZSKAITES PAMATS

Šie pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējo izmaksu principu, kas atbilstoši pielāgots, lai iekļautu tirgojamo vērtspapīru (kas netiek klasificēti kā līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri), zelta un visu pārējo bilances un ārpusbilances aktīvu un saistību ārvalstu valūtās novērtējumu tirgus vērtībā. Darījumi ar finanšu aktīviem un saistībām pārskatos atspoguļoti, ievērojot datumu, kad veikti norēķini.

Darījumus ar ārvalstu valūtā denominētiem finanšu instrumentiem, izņemot darījumus ar vērtspapīriem, grāmato ārpusbilances kontos darījuma datumā. Norēķinu datumā ārpusbilances grāmatojumus reversē un darījumus uzrāda bilancē. Ārvalstu valūtas pirkšana un pārdošana ietekmē ārvalstu valūtas tīro pozīciju darījuma datumā. Realizētie pārdošanas guvumi vai zaudējumi arī tiek aprēķināti šajā datumā. Uzkrātos procentus, prēmijas vai diskonta summas, kas saistītas ar ārvalstu valūtā

denominētiem finanšu instrumentiem, aprēķina un grāmato katru dienu. Šie uzkrājumi arī katru dienu ietekmē ārvalstu valūtas pozīciju.

ZELTS UN ĀRVALSTU VALŪTU AKTĪVI UN SAISTĪBAS

Aktīvi un saistības ārvalstu valūtā izteikti euro pēc valūtas kursa bilances datumā. Ienākumi un izdevumi izteikti pēc valūtas kursa uzskaites dienā. Ārvalstu valūtu aktīvu un saistību pārvērtēšanu veic katrai valūtai atsevišķi, iekļaujot gan bilances, gan ārpusbilances instrumentus.

Aktīvu un saistību ārvalstu valūtās pārvērtēšanu pēc tirgus cenām veic atsevišķi no pārvērtēšanas pēc valūtas kursa.

Zeltu novērtē pēc tirgus cenas gada beigās. Zelta gadījumā cenas pārvērtēšana netiek nodalīta no valūtas pārvērtēšanas. Tā vietā uzrāda vienu zelta vērtību, pamatojoties uz zelta cenu euro par vienu Trojas unci, ko gadam, kas noslēdzās 2010. gada 31. decembrī, aprēķināja pēc euro kursa attiecībā pret ASV dolāru 2010. gada 31. decembrī.

Speciālās aizņēmuma tiesības (SDR) definē kā valūtu grozu. Lai pārvērtētu ECB SDR turējumu, SDR vērtību noteica kā četru galveno valūtu (ASV dolāra, euro, Japānas jenas un Lielbritānijas sterliņu mārciņas) kursu attiecībā pret euro svērto summu 2010. gada 31. decembrī.

VĒRTSPAPĪRI

Tirgojamos vērtspapīrus (kas netiek klasificēti kā līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri) un līdzīgus aktīvus novērtē pēc vidējās tirgus cenas vai pamatojoties uz attiecīgo ienesīguma līkni

2006. gada 10. novembra Lēmums ECB/2006/17 (OV L 348, 11.12.2006., 38. lpp.; ar grozījumiem), kurā detalizēti izklāstīta ECB grāmatvedības politika, ar 2010. gada 31. decembri atzīts par spēku zaudējušu un aizstāts ar 2010. gada 11. novembra Lēmumu ECB/2010/21 (OV L 35, 09.02.2011., 1. lpp.).
- Šī politika atbilst ECBS Statūtu 26.4. panta noteikumiem. Tie paredz saskaņotu pieeju noteikumiem, kas regulē Eurosistēmas operāciju grāmatvedību un finanšu pārskatu sniegšanu.

bilances datumā. Katru vērtspapīru novērtē atsevišķi. Gadam, kas noslēdzās 2010. gada 31. decembrī, izmantotas vidējās tirgus cenas 2010. gada 30. decembrī.

Tirgojamās vērtspapīrus, kas klasificēti kā līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri, un nelikvidās kapitāla daļas novērtē pēc izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos.

IENTĀKUMU ATZĪŠANA

Ienākumi un izdevumi atzīti periodā, kurā tie nopelnīti vai radušies. Ārvalstu valūtas, zelta un vērtspapīru pārdošanas realizētos guvumus un zaudējumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķinā. Šādus realizētos guvumus un zaudējumus aprēķina atbilstoši attiecīgā aktīva vidējam izmaksām.

Nerealizētos guvumus neatzīst kā ienākumus, bet pārved tieši uz pārvērtēšanas kontu.

Nerealizētos zaudējumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie gada beigās pārsniedz iepriekšējos pārvērtēšanas guvumus, kas uzrādīti atbilstošajā pārvērtēšanas kontā. Nerealizētos zaudējumus no kāda vērtspapīra, valūtas vai zelta neieskaita ar nerealizētajiem guvumiem no cita vērtspapīra, valūtas vai zelta. Ja peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādīti nerealizēti zaudējumi no kāda posteņa, šā posteņa vidējās izmaksas samazina līdz valūtas kursam vai tirgus cenai gada beigās.

Zaudējumi no vērtības samazināšanās tiek uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā un nākamajos gados netiek reversēti, izņemot, ja vērtība atkal pieaug un šis pieaugums ir attiecināms uz novērojamo notikumu, kas norisinājies pēc tam, kad pirmo reizi uzrādīta vērtības samazināšanās.

Iegādāto vērtspapīru, t.sk. vērtspapīru, kas klasificēti kā līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri, prēmijas vai diskonta summas aprēķinātas un uzrādītas kā daļa no procentu ienākumiem un tiek amortizētas šo vērtspapīru atlikušajā termiņā.

REVERSIE DARĪJUMI

Reversie darījumi ir operācijas, kurās ECB pērk vai pārdod aktīvus saskaņā ar *repo* līgumu vai veic kredītooperācijas pret nodrošinājumu.

Repo darījumos vērtspapīri tiek pārdoti par naudu, vienlaikus slēdzot līgumu par to atpirkšanu no darījuma partnera par noteiktu cenu konkrētā nākotnes datumā. *Repo* darījumi uzskaitīti kā nodrošināti pieņemtie noguldījumi bilances saistību pusē un rada procentu izdevumus peļņas un zaudējumu aprēķinā. Vērtspapīri, kas pārdoti šāda līguma ietvaros, paliek ECB bilancē.

Reversajos *repo* darījumos vērtspapīri tiek pirkti par naudu, vienlaikus slēdzot līgumu par to atpārdošanu darījuma partnerim par noteiktu cenu konkrētā nākotnes datumā. Reversie *repo* darījumi uzrādīti kā nodrošināti aizdevumi bilances aktīvu pusē, bet netiek iekļauti ECB vērtspapīru turējumā. Tie rada procentu ienākumus peļņas un zaudējumu aprēķinā.

Reversos darījumus (t.sk. vērtspapīru aizdevumu darījumus), ko veic automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas ietvaros, uzrāda bilancē tikai gadījumos, kad tiek sniegts nodrošinājums naudā, ko nogulda ECB kontā. 2010. gadā ECB nesaņēma nodrošinājumu naudā saistībā ar šādiem darījumiem.

ĀRPUSBILANCES INSTRUMENTI

Valūtas instrumenti, t.i., biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi, ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumu nākotnes puse un citi valūtas instrumenti, kas ietver vienas valūtas apmaiņu pret citu kādā nākotnes datumā, ārvalstu valūtas maiņas guvumu un zaudējumu aprēķināšanai iekļauti ārvalstu valūtas tīrajā pozīcijā.

Katru procentu likmju instrumentu pārvērtē atsevišķi. Atklāto biržā tirgoto procentu likmju nākotnes darījumu līgumu mainīgās rezerves dienas pārmaiņas uzrādītas peļņas un zaudējumu aprēķinā. Biržā netirgoto nākotnes darījumu ar

vērtspapīriem un procentu likmju mijmaiņas darījumu vērtēšanas pamatā ir vispārpieņemtas vērtēšanas metodes, izmantojot novērojamās tirgus cenas un procentu likmes, kā arī diskonta faktorus no norēķina datumiem līdz novērtējuma datumam.

NOTIKUMI PĒC BILANCES DATUMA

Aktīvu un pasīvu vērtība koriģēta, atspoguļojot notikumus laikā no gada beigu bilances datuma līdz datumam, kad finanšu pārskatus apstiprina Padome, ja šādi notikumi būtiski ietekmē aktīvu un pasīvu stāvokli bilances datumā.

Svarīgi notikumi pēc bilances datuma, kas neietekmē aktīvu un pasīvu stāvokli bilances datumā, atspoguļoti skaidrojumos.

ECBS IEKŠĒJIE ATLIKUMI/EUROSISTĒMAS IEKŠĒJIE ATLIKUMI

ECBS iekšējie darījumi ir pārrobežu darījumi starp divām ES centrālajām bankām. ECBS iekšējos darījumus euro apstrādā galvenokārt TARGET2 sistēmā (*Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system*; sk. gada pārskata 2. nodaļu), un to rezultātā veidojas divpusēji atlikumi šo TARGET2 pieslēgto ES valstu centrālo banku kontos. Šie divpusējie atlikumi katru dienu tiek nodoti ECB, un katrai NCB paliek tikai viena divpusējā tīrā pozīcija attiecībā pret ECB. ECB uzskaitē šī pozīcija atspoguļo katras NCB neto prasības vai saistības pret pārējo ECBS. Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas ir euro zonas valstu NCB atlikumi attiecībā pret ECB saistībā ar TARGET2, kā arī citi euro denominētie Eurosistēmas iekšējie atlikumi (piemēram, starpperioda peļņas sadales NCB), uzrādīti ECB bilancē kā viena neto aktīvu vai saistību pozīcija un atspoguļoti postenī "Pārējās prasības Eurosistēmā (neto)" vai postenī "Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)". ECBS iekšējie atlikumi, kas ir ārpus euro zonas esošo valstu NCB atlikumi attiecībā pret ECB saistībā ar to dalību TARGET2³, atspoguļoti postenī "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem".

Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas saistīti ar euro banknošu sadali Eurosistēmā, uzrādīti kā viens neto aktīvs postenī "Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā" (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas radušies, NCB, kuras pievienojas Eurosistēmai, nododot ārējo rezervju aktīvus ECB, denominēti euro un uzrādīti postenī "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm".

PAMATLĪDZEKĻI

Pamatlīdzekļi, izņemot zemi un mākslas darbus, tiek novērtēti pēc izmaksām, atņemot nolietojumu. Zeme un mākslas darbi tiek novērtēti pēc izmaksām. Nolietojumu aprēķina pēc lineārās metodes, sākot ar ceturksni pēc pamatlīdzekļa iegādes un turpinot visu paredzamo aktīva izmantošanas laiku, kas ir šāds.

Datori, ar tiem saistītā datoraparātūra un programmatūra, transportlīdzekļi	4 gadi
Aprīkojums, mēbeles un iekārtas telpās	10 gadu
Pamatlīdzekļi, kuru cena mazāka par 10 000 euro	Noraksta iegādes gadā

Nolietojuma perioda ilgums kapitalizētajiem būvniecības un remonta izdevumiem, kas saistīti ar ECB pašreizējām īrētajām telpām, koriģēts, lai nodrošinātu šo aktīvu pilnīgu norakstīšanu pirms ECB pārcelšanās uz jaunajām telpām.

Izmaksas, kas radušās saistībā ar ECB jaunajām telpām, uzrādītas postenī "Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā", ja tās atbilst kapitalizācijas kritērijiem. Pēc šo aktīvu lietošanas uzsākšanas šīs izmaksas tiks pārvestas uz attiecīgajiem pamatlīdzekļu posteņiem. Lai uzrādītu ECB jauno telpu nolietojumu, izmaksas tiks attiecinātas uz atbilstošajām sastāvdaļām un nolietojums aprēķināts saskaņā ar šo aktīvu novērtēto lietderīgās lietošanas laiku.

3 2010. gada 31. decembrī TARGET2 piedalījās šādas ārpus euro zonas esošo valstu NCB: *Българска народна банка* (Bulgārijas Nacionālā banka), *Danmarks Nationalbank*, *Eesti Pank*, Latvijas Banka, *Lietuvos bankas* un *Narodowy Bank Polski*.

ECB PENSIJU PLĀNS UN CITI PĒCNODARBINĀTĪBAS PABALSTI

ECB nodrošina saviem darbiniekiem noteiktu pabalstu plānu. To finansē, izmantojot aktīvus, kas tiek turēti darbinieku ilgtermiņa pabalstu fondā.

2009. gada 1. jūnijā tika ieviesta jauna pensiju shēma gan esošajiem, gan jaunajiem darbiniekiem, lai nodrošinātu plāna ilgtermiņa finansiālo ilgtspēju. Saskaņā ar šo jauno shēmu ECB un darbinieku obligātās iemaksas tika palielinātas attiecīgi no 16.5% līdz 18% un no 4.5% līdz 6% no pamatalgas. Tāpat kā agrāk, arī jaunajā shēmā darbiniekiem saglabāta iespēja brīvprātīgi veikt papildu iemaksas noteikto iemaksu pīlārā, ko var izmantot, lai nodrošinātu papildu pabalstu apjomu.⁴ Iepriekšējais pensiju plāns 2009. gada 31. maijā tika iesaldēts, saglabājot ar to saistītās tiesības, kuras ieguvuši esošie darbinieki.

BILANCE

Saistības, kuras bilancē tiek atzītas attiecībā uz noteikto pabalstu plānu, veido noteikto pabalstu pienākuma pašreizējā vērtība bilances datumā, no kuras *atņemta* šā pienākuma finansēšanai izmantoto plāna aktīvu patiesā vērtība, kas koriģēta, ņemot vērā neatzītos aktuāros guvumus vai zaudējumus.

Noteikto pabalstu pienākumu katru gadu aprēķina neatkarīgi aktuāri, izmantojot plānotās vienības kredītmēteri. Noteikto pabalstu pienākuma pašreizējo vērtību aprēķina, diskontējot aplēsto nākotnes naudas plūsmu, izmantojot procentu likmi, ko nosaka pēc euro denominētu augstas kvalitātes uzņēmumu obligāciju, kuru dzēšanas termiņš atbilst pensiju pienākuma termiņam, tirgus ienesīguma bilances datumā.

Aktuārie guvumi un zaudējumi var rasties uz pieredzi pamatoto korekciju rezultātā (kur faktiskie rezultāti atšķiras no iepriekšējiem aktuāra pieņēmumiem) un no aktuāro pieņēmumu pārmaiņām.

PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS

Peļņas un zaudējumu aprēķinā iekļauj neto summu, kas ietver:

- a) kārtējās darba izmaksas noteiktajiem pabalstiem, kas uzkrājas gada laikā;
- b) procentus no noteikto pabalstu pienākuma pēc diskonta likmes;
- c) paredzamo atdevi no plāna aktīviem, kas tiek turēti saistībā ar noteikto pabalstu pienākumu;
- d) jebkurus aktuāros guvumus un zaudējumus, kas radušies saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem, izmantojot "10% koridora" pieeju; un
- e) pilnībā jebkurus aktuāros guvumus un zaudējumus, kas radušies saistībā ar citiem ilgtermiņa pabalstiem.

"10% KORIDORA" PIEEJA

Tīros kumulatīvos neatzītos aktuāros guvumus un zaudējumus no pēcnodarbinātības pabalstiem, kuri pārsniedz lielāko no a) 10% no noteikto pabalstu pienākuma pašreizējās vērtības vai b) 10% no plāna aktīvu, kas tiek turēti saistībā ar noteikto pabalstu pienākumu, patiesās vērtības, amortizē plānā iesaistīto darbinieku paredzamā vidējā atlikušā darba stāža laikā.

VALDES LOCEKĻU PENSIJAS UN PĀRĒJIE PĒCNODARBINĀTĪBAS PIENĀKUMI

Ir nefondētas vienošanās par ECB Valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem un uzkrājumiem darbinieku darbības zaudējuma pabalstiem. Šo pabalstu paredzamās izmaksas tiek uzkrātas Valdes locekļu/darbinieku pilnvaru termiņa

⁴ Šos līdzekļus, kas uzkrājušies brīvprātīgo iemaksu veidā, darbinieki pensionēšanās brīdī var izmantot papildu pensijas iegādei. Šī pensija no attiecīgā brīža tiek iekļauta noteikto pabalstu saistībās.

vai nodarbinātības laikā, lietojot līdzīgu grāmatvedības metodi kā noteikto pabalstu pensiju plāniem. Aktuārie guvumi un zaudējumi tiek atzīti, kā aprakstīts iepriekš sadaļā "Peļņas un zaudējumu aprēķins".

Lai noteiktu atbilstošās saistības finanšu pārskatos, šos pienākumus katru gadu vērtē neatkarīgi aktuāri.

BANKNOTES APROZĪBĀ

ECB un euro zonas valstu NCB, kas kopā veido Eurosistēmu, emitē euro banknotes.⁵ Aproximācija esošo banknošu kopējā vērtība katru mēneša pēdējā darbadienā saskaņā ar banknošu pārdales atslēgu tiek sadalīta starp Eurosistēmas centrālajām bankām.⁶

ECB piešķirtā daļa ir 8% no apgrozībā esošo euro banknošu kopējās vērtības, ko atspoguļo bilances pasīvu postenī "Banknotes apgrozībā". ECB daļa kopējā euro banknošu emisijā nodrošināta ar prasībām pret NCB. Šīs prasības, par kurām tiek maksāti procenti,⁷ uzrādītas apakšpostenī "Eurosistēmas iekšējās prasības: prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā" (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Procentu ienākumi no šīm prasībām ietverti postenī "Tīrie procentu ienākumi".

STARPPERIODA PEĻŅAS SADALE

ECB ienākumi no euro banknotēm apgrozībā un ienākumi, kas radušies no "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem, pienākas euro zonas valstu NCB finanšu gadā, kad tie radušies. ECB sadala šos ienākumus nākamā gada janvārī starpperioda ienākumu sadales veidā.⁸ Tos sadala pilnībā, izņemot gadījumus, kad ECB tūrā peļņa attiecīgajā gadā ir mazāka par tās ienākumiem no euro banknotēm apgrozībā un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem, un atkarībā no Padomes lēmumiem pārved līdzekļus uzkrājumā valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam,

kredītriskam un zelta cenas riskam. Ienākumus no euro banknotēm apgrozībā Padome var nolemt izmantot arī, lai segtu izmaksas, kas radušās ECB saistībā ar euro banknošu emisiju un apstrādi.

CITI JAUTĀJUMI

Ņemot vērā ECB kā centrālās bankas lomu, Valde uzskata, ka naudas plūsmas pārskata publicēšana nesniegtu finanšu pārskatu lasītājiem nekādu svarīgu papildu informāciju.

Saskaņā ar ECBS Statūtu 27. pantu un pamatojoties uz Padomes rekomendāciju, ES Padome uz pieciem gadiem – līdz 2012. finanšu gada beigām – apstiprinājusi *PricewaterhouseCoopers Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* par ECB ārējiem revidentiem.

5 2010. gada 13. decembra Lēmums ECB/2010/29 par euro banknošu emisiju (pārstrādāta versija; OV L 35, 09.02.2011., 26. lpp.).

6 "Banknošu pārdales atslēga" ir procentuālās daļas, ko iegūst, ņemot vērā ECB daļu kopējā euro banknošu emisijā un piemērojot parakstītā kapitāla atslēgu NCB daļai no šā kopuma.

7 2010. gada 25. novembra Lēmums ECB/2010/23 par dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālo centrālo banku monetāro ienākumu sadali (pārstrādāta versija; OV L 35, 09.02.2011., 17. lpp.).

8 2010. gada 25. novembra Lēmums ECB/2010/24 par Eiropas Centrālās bankas ienākumu no apgrozībā esošajām euro banknotēm un vērtspapīru tirgu programmas ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem starpperioda sadali (pārstrādāta versija; OV L 6, 11.01.2011., 35. lpp.).

BILANCES SKAIDROJUMI

I. ZELTS UN ZELTĀ IZTEIKTIE DEBITORU PARĀDI

2010. gada 31. decembrī ECB piederēja 16 122 143 unces⁹ tīra zelta (2009. gadā – 16 122 146 unces). Šis nelielais samazinājums skaidrojams ar atšķirīgiem svērumiem, kas radušies sakarā ar aizstāšanas programmu, ko ECB uzsāka 2010. gadā. Turējuma vērtības euro ekvivalents pieauga sakarā ar būtisku zelta cenas kāpumu 2010. gadā (sk. "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

2. PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU UN EURO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

2.1. SVF DEBITORU PARĀDI

Šis aktīvs atspoguļo Speciālās aizņēmuma tiesības (SDR) ECB turējumā 2010. gada 31. decembrī. Tas saistīts ar divvirzienu vienošanos ar Starptautisko Valūtas fondu (SVF) par SDR pirkšanu un pārdošanu, saskaņā ar kuru SVF ir pilnvarots ECB vārdā organizēt SDR pirkšanu vai pārdošanu par euro minimālā un maksimālā turējumu apjoma robežās. Grāmatvedības vajadzībām SDR uzskata par ārvalstu valūtu (sk. "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

2.2. ATLIKUMI BANKĀS UN IEGULDĪJUMI VĒRTSPAPĪROS, ĀRĒJIE AIZDEVUMI UN CITI ĀRĒJIE AKTĪVI UN PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET EURO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

Šos divus posteņus veido atlikumi bankās, aizdevumi ārvalstu valūtās un ieguldījumi ASV dolāros un Japānas jenās denominētos vērtspapīros.

Prasības pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	2010 (euro)	2009 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti	1 415 134 235	845 908 975	569 225 260
Naudas tirgus noguldījumi	881 467 443	636 977 905	244 489 538
Reversie repo darījumi	54 632 540	0	54 632 540
Ieguldījumi vērtspapīros	36 947 761 732	33 626 640 241	3 321 121 491
Kopā	39 298 995 950	35 109 527 121	4 189 468 829

Prasības pret euro zonas valstu rezidentiem	2010 (euro)	2009 (euro)	Change (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti	3 522 840	677 846	2 844 994
Naudas tirgus noguldījumi	4 254 182 741	3 292 915 630	961 267 111
Reversie repo darījumi	68 851 968	0	68 851 968
Kopā	4 326 557 549	3 293 593 476	1 032 964 073

Šo atlikumu euro vērtības pieaugums 2010. gadā galvenokārt skaidrojams ar ASV dolāra un Japānas jenas kursa kāpumu attiecībā pret euro. Šo atlikumu kopējā vērtība pieaugusi arī sakarā ar 2010. gadā saņemtajiem ienākumiem (galvenokārt no ASV dolāru portfeļa).

2010. gada 31. decembrī ECB bija šādi neto ārvalstu valūtu turējumi ASV dolāros un Japānas jenās.¹⁰

	Valūta (milj.)
ASV dolāri	43 952
Japānas jenas	1 101 816

⁹ Tas atbilst 501.5 tonnām.

¹⁰ Šajos turējumos ietilpst attiecīgajā ārvalstu valūtā denominēti aktīvi mīnus pasīvi, uz kuriem attiecas ārvalstu valūtas pārvērtēšana. Tie ietverti posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem", "Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi", "Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem", "Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība" (pasīvu pusē) un "Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi", ņemot vērā arī biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes darījumus un ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumus ārpusbilances posteņos. Tie guvumi no ārvalstu valūtā denominēto finanšu instrumentu cenas, kuri radušies pārvērtēšanas rezultātā, nav ietverti.

3. PRASĪBAS EURO PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

3.1. ATLIKUMI BANKĀS, IEGULDĪJUMI VĒRTSPAPĪROS UN AIZDEVUMI

2010. gada 31. decembrī šo posteni veidoja prasība pret ārpus euro zonas esošas valsts centrālo banku saistībā ar līgumu par *repo* darījumiem, ko tā noslēgusi ar ECB. Saskaņā ar šo līgumu ārpus euro zonas esošas valsts centrālā banka var pret atbilstošu nodrošinājumu aizņemties euro, lai veicinātu iekšzemes likviditāti palielinošas operācijas.

4. PĀRĒJĀS PRASĪBAS EURO PRET EURO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM

2010. gada 31. decembrī šo posteni galvenokārt veidoja nepabeigts reversais *repo* darījums, kas veikts nodrošināto obligāciju aizdevumu operāciju kontekstā (sk. 9. skaidrojumu "Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm").

5. EURO ZONAS REZIDENTU EURO DENOMINĒTIE VĒRTSPAPĪRI

5.1. VĒRTSPAPĪRI, KAS TIEK TURĒTI MONETĀRĀS POLITIKAS MĒRĶIEM

2009. gada 31. decembrī šo posteni veidoja vērtspapīri, ko ECB iegādājusies nodrošināto obligāciju iegādes programmas ietvaros. Saskaņā ar šo programmu ECB un NCB iegādājās euro zonā emitētas euro denominētas nodrošinātās obligācijas. Iegādes šīs programmas ietvaros tika pilnībā īstenotas līdz 2010. gada jūnija beigām.

2010. gada maijā Padome uzsāka "Vērtspapīru tirgu programmu". Šīs programmas ietvaros ECB un NCB var iegādāties euro zonas valsts un privātos parāda vērtspapīrus, lai novērstu traucējumus dažu euro zonas parāda vērtspapīru tirgus segmentu darbībā un atjaunotu monetārās politikas transmisijas mehānisma pienācīgu funkcionēšanu.

Abu šo programmu ietvaros ECB iegādāto vērtspapīru turējumi 2010. gada beigās bija šādi.

	2010 (euro)	2009 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Nodrošināto obligāciju iegādes programma	4 823 413 246	2 181 842 083	2 641 571 163
"Vērtspapīru tirgu programma"	13 102 563 262	0	13 102 563 262
Kopā	17 925 976 508	2 181 842 083	15 744 134 425

Padome pieņēma lēmumu klasificēt abu šo programmu ietvaros iegādātos vērtspapīrus kā līdz termiņa beigām turētus vērtspapīrus (sk. "Vērtspapīri" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Pēc vērtības krituma testu veikšanas 2010. gada 31. decembrī šo vērtspapīru vērtības samazināšanās netika uzrādīta.

6. EUROSISTĒMAS IEKŠĒJĀS PRASĪBAS

6.1. PRASĪBAS SAISTĪBĀ AR EURO BANKNOŠU SADALI EUROSISTĒMĀ

Šo posteni veido ECB prasības pret euro zonas valstu NCB saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

7. PĀRĒJIE AKTĪVI

7.1. MATERIĀLIE UN NEMATERIĀLIE PAMATLĪDZEKĻI

Šie aktīvi 2010. gada 31. decembrī aptvēra šādus posteņus.

	2010 (euro)	2009 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Izmaksas			
Zeme un ēkas	168 714 234	168 811 800	(97 566)
Datoraparātūra un programmatūra	188 781 597	182 723 860	6 057 737
Aprīkojums, mēbeles, iekārtas telpās un transportlīdzekļi	30 325 142	29 786 515	538 627

	2010 (euro)	2009 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā	174 386 237	107 411 277	66 974 960
Pārējie pamatlīdzekļi	1 525 084	1 415 991	109 093
Kopā izmaksas	563 732 294	490 149 443	73 582 851
Uzkrātais nolietojums			
Zeme un ēkas	(74 965 599)	(70 731 976)	(4 233 623)
Datoraparātūra un programmatūra	(177 760 956)	(169 735 407)	(8 025 549)
Aprīkojums, mēbeles, iekārtas telpās un transportlīdzekļi	(28 878 352)	(27 593 378)	(1 284 974)
Pārējie pamatlīdzekļi	(201 762)	(201 762)	0
Kopā uzkrātais nolietojums	(281 806 669)	(268 262 523)	(13 544 146)
Atlikusī bilances vērtība	281 925 625	221 886 920	60 038 705

Pieaugums kategorijā "Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā" galvenokārt skaidrojams ar darbiem saistībā ar ECB jaunajām telpām.

2009. gadā kategorijā "Pārējie pamatlīdzekļi" tika ietverti aktīvi, kuru izmaksas sasniedza 2.3 milj. euro. 2010. gadā tie tika pārklasificēti postenī "Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā", lai atspoguļotu to pašreizējo statusu. 2009. gada salīdzinošais atlikums attiecīgi koriģēts.

7.2. PĀRĒJIE FINANŠU AKTĪVI

Šo posteni veido ECB pašu līdzekļu ieguldījums,¹¹ kas tiek turēts kā ECB kapitāla un rezervju tiešs atbilstošais postenis, kā arī citi finanšu aktīvi, kas ietver 3 211 Starptautisko norēķinu bankas (SNB) akciju pēc to iegādes izmaksām (41.8 milj. euro).

Šā posteņa galvenie komponenti ir šādi.

	2010 (euro)	2009 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti euro	4 377 086	8 748 115	(4 371 029)
Euro denominētie vērtspapīri	11 534 194 166	11 295 095 956	239 098 210
Reversie <i>repo</i> darījumi euro	1 669 436 200	470 622 051	1 198 814 149
Pārējie finanšu aktīvi	41 953 279	41 985 562	(32 283)
Kopā	13 249 960 731	11 816 451 684	1 433 509 047

Šā posteņa neto pieaugums galvenokārt skaidrojams ar pašu līdzekļu portfeli ieguldītajām summām, kas saņemtas no NCB sakarā ar ECB kapitāla palielināšanu (sk. 17. skaidrojumu "Kapitāls un rezerves"), un 2010. gadā saņemtajiem ienākumiem.

7.3. ĀRPUSBILANCES INSTRUMENTU PĀRVĒRTĒŠANAS STARPĪBA

Šo posteni veido galvenokārt 2010. gada 31. decembrī nepabeigto mijmaiņas un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu ārvalstu valūtā pārvērtēšanas pārmaiņas (sk. 23. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šīs pārvērtēšanas pārmaiņas radījusi šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā pēc valūtas kursiem bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, šos darījumus konvertējot pēc attiecīgās valūtas vidējās cenas šajā datumā (sk. "Ārpusbilances instrumenti" un "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumus).

Šajā postenī ietverti arī pārvērtēšanas guvumi no nepabeigtajiem procentu likmju mijmaiņas darījumiem (sk. 21. skaidrojumu "Procentu likmju mijmaiņas darījumi").

¹¹ Pašu kapitāla portfeļa pārvaldīšanas kontekstā veiktie *repo* darījumi uzrādīti posteņa "Dažādi" saistību pusē (sk. 14.3. skaidrojumu "Dažādi").

7.4. UZKRĀJUMI UN NĀKAMO PERIODU IZDEVUMI 8. BANKNOTES APGROZĪBĀ

2010. gadā šis postenis ietvēra uzkrātos procentus no TARGET2 atlikumiem 364.7 milj. euro apjomā, kas saņemami no euro zonas valstu NCB par 2010. gada pēdējo mēnesi (2009. gadā – 261.6 milj. euro) un uzkrātos saņemamos procentus no ECB prasībām saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā gada pēdējā ceturksnī (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos) 166.7 milj. euro apjomā (2009. gadā – 157.8 milj. euro).

Šajā postenī iekļauti arī uzkrātie kuponu procenti no vērtspapīriem (sk. 2.2. skaidrojumu "Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi un prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem", 5. skaidrojumu "Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri" un 7.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi"), kā arī uzkrātie procenti no citiem finanšu aktīviem.

7.5. DAŽĀDI

Šo posteni veido galvenokārt pozitīvie atlikumi saistībā ar nepabeigtajiem mijmaiņas un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem ārvalstu valūtā 2010. gada 31. decembrī (sk. 23. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šos atlikumus radījusi šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā pēc attiecīgās valūtas vidējās cenas bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, kādā šie darījumi sākotnēji uzrādīti (sk. "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Šajā postenī iekļauta arī prasība pret Vācijas Federālo finanšu ministriju saistībā ar pievienotās vērtības nodokļa un citu samaksāto netiešo nodokļu atmaksu. Šādi nodokļi atmaksājami saskaņā ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā 3. panta noteikumiem, kas attiecas uz ECB atbilstoši ECBS Statūtu 39. pantam.

Šis postenis ietver ECB daļu (8%) no kopējā euro banknošu apgrozībā apjoma (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

9. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS EURO PRET EURO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM

2010. gadā Padome nolēma, ka euro zonas valstu centrālās bankas piedāvās iespēju aizņemties obligācijas, kas iegādātas nodrošināto obligāciju iegādes programmas ietvaros. ECB īstenoja šīs aizdevumu operācijas saskaņotu *repo* darījumu veidā, kur *repo* darījuma ietvaros saņemto summu tas pats darījuma partneris vienlaikus pilnībā reinvestē, slēdzot reverso *repo* līgumu ar to pašu darījuma partneri (sk. 4. skaidrojumu "Pārējās prasības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm"). 2010. gada 31. decembrī atlikumu šajā postenī veidoja viens nodrošināto obligāciju aizdevumu operāciju kontekstā veikts *repo* darījums, kura vērtība bija 33.4 milj. euro.

10. SAISTĪBAS EURO PRET CITIEM EURO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

10.1. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS

Šis postenis ietver Euro banku asociācijas (EBA) locekļu noguldījumus, ko ECB izmanto kā nodrošinājumu EBA maksājumiem, kuri tiek veikti TARGET2 sistēmā.

11. SAISTĪBAS EURO PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

2010. gada 31. decembrī šīs saistības veidoja galvenokārt ārpus euro zonas esošo valstu NCB atlikumi ECB saistībā ar darījumiem, ko apstrādā TARGET2 sistēmā (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

2009. gada 31. decembrī šo posteni veidoja galvenokārt saistības 4.5 mljrd. euro apjomā, kas radušās sakarā ar pagaidu savstarpējo vienošanos par valūtas darījumiem ar Federālo rezervju sistēmu. Šīs vienošanās ietvaros Federālo rezervju sistēma pagaidu mijmaiņas darījumu līnijas veidā nodrošināja ECB ASV dolārus, lai piedāvātu Eurosistēmas darījuma partneriem īstermiņa finansējumu ASV dolāros. Vienlaikus ECB noslēdza kompensējošus mijmaiņas darījumus ar euro zonas valstu NCB, kas izmantoja iegūtos līdzekļus, lai reverso un mijmaiņas darījumu veidā veiktu likviditāti palielinošas operācijas ASV dolāros ar Eurosistēmas darījuma partneriem. Šo kompensējošo mijmaiņas darījumu rezultātā veidojās Eurosistēmas iekšējie atlikumi starp ECB un NCB. Sakarā ar novēroto finanšu tirgu funkcionēšanas uzlabošanu ECB 2010. gada sākumā apstiprināja, ka pagaidu likviditātes mijmaiņas darījumu līnijas ar Federālo rezervju sistēmu beigs darboties 2010. gada 1. februārī. Taču, reaģējot uz spriedzes atsākšanos īstermiņa ASV dolāru finansējuma tirgos Eiropā, ECB un pārējās centrālās bankas 2010. gada 10. maijā nolēma atjaunot pagaidu likviditātes mijmaiņas darījumu iespējas ASV dolāros ar Federālo rezervju sistēmu. Sakarā ar likviditāti palielinošo operāciju ASV dolāros atsākšanu saistības pret Federālo rezervju sistēmu 2010. gada 31. decembrī veidoja atlikumu 57 milj. euro apjomā.

2009. gada 31. decembrī šajā postenī ietilpa arī saistības pret Šveices Nacionālo banku 1.8 mljrd. euro apjomā. Vienošanās par mijmaiņas darījumiem ietvaros Šveices Nacionālā banka nodrošināja Šveices frankus, lai piedāvātu Eurosistēmas darījuma partneriem īstermiņa finansējumu Šveices frankos. Vienlaikus ECB noslēdza mijmaiņas darījumus ar euro zonas valstu NCB, kas izmantoja iegūtos līdzekļus, lai mijmaiņas darījumu veidā veiktu likviditāti palielinošas operācijas Šveices frankos ar Eurosistēmas darījuma partneriem, saņemot pretī euro skaidro naudu. ECB un NCB mijmaiņas darījumu rezultātā veidojās Eurosistēmas iekšējie atlikumi. Pieprasījumam samazinoties un situācijai finansējuma tirgos uzlabojoties, ECB, vienojoties ar Šveices Nacionālo banku,

nolēma pēc 2010. gada 31. janvāra pārtraukt veikt likviditāti palielinošās operācijas Šveices frankos. Tāpēc 2010. gada 31. decembrī nenokārtotu saistību šo operāciju dēļ nebija.

12. SAISTĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

12.1. NOGULDĪJUMI, KONTU ATLIKUMI UN CITAS SAISTĪBAS

Šajā postenī ietilpst *repo* darījumi ar ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem saistībā ar ECB ārvalstu valūtas rezervju pārvaldību.

13. EUROSISTĒMAS IEKŠĒJĀS SAISTĪBAS

13.1. SAISTĪBAS PAR NODOTAJĀM ĀRĒJĀM REZERVĒM

Tās ir saistības pret euro zonas valstu NCB, kas radās, nododot ārējo rezervju aktīvus ECB, tām pievienojoties Eurosistēmai. 2010. gadā tās nemainījās.

Šīs summas tiek atlīdzinātas pēc pēdējās pieejamās Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju procentu likmes, kas koriģēta, lai atspoguļotu to, ka no zelta sastāvdaļas peļņa netiek gūta (sk. 26.3. skaidrojumu "Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm").

	Kopš 2009. gada 1. janvāra (euro)
<i>Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique</i>	1 397 303 847
<i>Deutsche Bundesbank</i>	10 909 120 274
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	639 835 662
<i>Bank of Greece</i>	1 131 910 591
<i>Banco de España</i>	4 783 645 755
<i>Banque de France</i>	8 192 338 995
<i>Banca d'Italia</i>	7 198 856 881
<i>Central Bank of Cyprus</i>	78 863 331
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	100 638 597
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	36 407 323
<i>De Nederlandsche Bank</i>	2 297 463 391

	Kopš 2009. gada 1. janvāra (euro)
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1 118 545 877
<i>Banco de Portugal</i>	1 008 344 597
<i>Banka Slovenije</i>	189 410 251
<i>Národná banka Slovenska</i>	399 443 638
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	722 328 205
Kopā	40 204 457 215

13.2. PĀRĒJĀS PRASĪBAS/SAISTĪBAS EUROSISTĒMĀ (NETO)

2010. gadā šo posteni veidoja galvenokārt euro zonas valstu NCB TARGET2 atlikumi attiecībā pret ECB (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos). 2009. gada beigās ECB bija neto prasība pret euro zonas valstu NCB, bet 2010. gada beigās – neto saistības. Šīs saistības galvenokārt veidojās saistībā ar vērtspapīru iegādi nodrošināto obligāciju iegādes programmas un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros 2010. gadā (sk. 5. skaidrojumu "Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri"), par kurām norēķini veikti TARGET2 kontos.

Neto prasību samazināšanās un neto saistību rašanās pamatā 2010. gadā bija arī kompensējošo mijmaiņas darījumu, kas veikti ar NCB saistībā ar ASV dolāru likviditāti palielinošajām operācijām, atlikuma samazināšanās, kā arī likviditāti palielinošo operāciju Šveices frankos pārtraukšana (sk. 11. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem").

2009. gadā šajā postenī ietilpa arī summa, kas pienākas euro zonas valstu NCB saistībā ar ECB ienākumu no banknotēm apgrozībā starpperioda sadali. 2010. gadā Padome nolēma pilnībā paturēt šos ienākumus, kā arī ienākumus, kas gūti no "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem, un 2010. gada beigās ar šādiem ienākumiem saistītu maksājumu summu nebija (sk. "Starpperioda peļņas sadale" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

	2010 (euro)	2009 (euro)
Prasības pret euro zonas valstu NCB saistībā ar TARGET2	(435 850 611 581)	(317 085 135 903)
Saistības pret euro zonas valstu NCB saistībā ar TARGET2	457 075 867 507	309 938 011 037
Saistības pret euro zonas valstu NCB saistībā ar ECB ienākumu no banknotēm apgrozībā starpperioda sadali	0	787 157 441
Pārējās (prasības)/ saistības Eurosistēmā (neto)	21 225 255 926	(6 359 967 425)

14. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS

14.1. ĀRPUSBILANCES INSTRUMENTU PĀRVĒRTĒŠANAS STARPĪBA

Šo posteni veido galvenokārt 2010. gada 31. decembrī nepabeigto mijmaiņas un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu ārvalstu valūtā pārvērtēšanas pārmaiņas (sk. 23. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šīs pārvērtēšanas pārmaiņas radījusi šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā pēc valūtas kursa bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, šos darījumus konvertējot pēc attiecīgās valūtas vidējās cenas šajā datumā (sk. "Ārpusbilances instrumenti" un "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Šajā postenī ietverti arī pārvērtēšanas zaudējumi no nepabeigtajiem procentu likmju mijmaiņas darījumiem (sk. 21. skaidrojumu "Procentu likmju mijmaiņas darījumi").

14.2. UZKRĀJUMI UN NĀKAMO PERIODU IENĀKUMI

2010. gada 31. decembrī divi galvenie atlikumi šajā postenī bija uzkrājumi saistībā ar NCB maksājamām summām, kas attiecas uz TARGET2, 381.8 milj. euro apjomā (2009. gadā – 259.7 milj. euro) un NCB maksājami procenti,

kas attiecas uz to prasībām par nodotajiem ārējo rezervju aktīviem (sk. 13. skaidrojumu "Eurosistēmas iekšējās saistības") 346.5 milj. euro apjomā (2009. gadā – 443.0 milj. euro). Šajā postenī uzrādīti arī uzkrājumi saistībā ar finanšu instrumentiem un citi uzkrājumi.

Šajā postenī iekļauts arī Frankfurtes pilsētas maksājums ECB 15.3 milj. euro apjomā par aizsargājamās Tirdzības halles (*Grossmarkthalle*) ēkas saglabāšanu saistībā ar ECB jauno telpu būvniecību. Šī summa tiks savstarpēji ieskaitīta ar ēkas izmaksām, kad tiks uzsākta tās izmantošana (sk. 7.1. skaidrojumu "Materiālie un nemateriālie pamatlīdzekļi").

14.3. DAŽĀDI

Šajā postenī ietverti negatīvie atlikumi saistībā ar 2010. gada 31. decembrī nepabeigtajiem mijmaiņas un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem ārvalstu valūtā (sk. 23. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šos atlikumus radījuši šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā pēc attiecīgās valūtas vidējās cenas bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, kādā šie darījumi sākotnēji uzrādīti (sk. "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Šajā postenī ietverts arī saistībā ar ECB pašu līdzekļu pārvaldību veikto *repo* darījumu atlikums 235.4 milj. euro apjomā (2009. gadā – 146.6 milj. euro; sk. 7.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi") un neto saistības, kas attiecas uz ECB pensiju pienākumiem, kā aprakstīts tālāk.

ECB PENSIJU PLĀNS UN CITI PĒCNODARBINĀTĪBAS PABALSTI

Bilancē atzītās summas saistībā ar ECB pensiju pienākumiem (sk. "ECB pensiju plāns un citi pēcnodarbinātības pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos) ir šādas.

	2010 (milj. euro)	2009 (milj. euro)
Pienākumu pašreizējā vērtība	555.5	443.9
Plāna aktīvu patiesā vērtība	(391.6)	(333.2)
Neatzītie aktuārie guvumi/ (zaudējumi)	(71.1)	(24.0)
Bilancē atzītās saistības	92.8	86.7

Pienākumu pašreizējā vērtībā ietverti nefondēti pienākumi saistībā ar Valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem un uzkrājumiem darbinieku darbības zaudējuma pabalstiem 52.2 milj. euro apjomā (2009. gadā – 44.9 milj. euro).

Summas, kas 2010. gadā atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā saistībā ar kategorijām "Kārtējās darba izmaksas", "Procenti no pienākumiem", "Plāna aktīvu paredzamā atdeve" un "Gadā atzītie neto aktuārie (guvumi)/zaudējumi", ir šādas.

	2010 (milj. euro)	2009 (milj. euro)
Kārtējās darba izmaksas	26.6	24.7
Procenti no pienākumiem	21.9	14.2
Plāna aktīvu paredzamā atdeve	(18.4)	(9.9)
Gadā atzītie neto aktuārie (guvumi)/zaudējumi	(1.3)	(0.3)
Kopā kategorijā "Personāla izmaksas"	28.8	28.7

Saskaņā ar "10% koridora" pieeju (sk. "ECB pensiju plāns un citi pēcnodarbinātības pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos) neto kumulatīvos neatzītos aktuāros guvumus un zaudējumus no pēcnodarbinātības pabalstiem, kuri pārsniedz lielāko no a) 10% no noteikto pabalstu pienākuma pašreizējās vērtības vai b) 10% no plāna aktīvu patiesās vērtības, amortizē plānā iesaistīto darbinieku paredzamā vidējā atlikušā darba stāža laikā.

Līdz 2009. gadam aktuāros guvumus un zaudējumus no citiem ilgtermiņa pabalstiem (t.i., pabalstiem darbības zaudējuma un nāves gadījumā) uzrādīja peļņas un zaudējumu

aprēķinā, izmantojot "10% koridora" pieeju. 2010. gadā sakarā ar pārmaiņām metodoloģijā šīs summas peļņas un zaudējumu aprēķinā atzina pilnībā. 2009. gadā šie atlikumi nebija būtiski, un netika uzskatīti, ka nepieciešams pārrēķins.

Pienākuma pašreizējās vērtības pārmaiņas ir šādas.

	2010 (milj. euro)	2009 (milj. euro)
Sākuma pienākums	443.9	317.0
Darba izmaksas	26.6	24.7
Procentu izmaksas	21.9	14.2
Plāna dalībnieku iemaksas ¹⁾	17.5	22.1
Pārējās neto pārmaiņas saistībās, kas atspoguļo plāna dalībnieku iemaksas	4.5	(26.9)
Samaksātie pabalsti	(5.2)	(4.2)
Aktuārie (guvumi)/zaudējumi	46.3	97.0
Beigu pienākums	555.5	443.9

1) Ietver arī pārvedumus uz/no citām pensiju shēmām.

Plāna aktīvu patiesās vērtības pārmaiņas, t.sk. pārmaiņas, kas radušās saistībā ar plāna dalībnieku brīvprātīgajām iemaksām, ir šādas.

	2010 (milj. euro)	2009 (milj. euro)
Plāna aktīvu sākuma patiesā vērtība	333.2	226.7
Paredzamā atdeve	18.4	9.9
Aktuārie guvumi/(zaudējumi)	0.6	65.7
Darba devēja iemaksas	22.4	39.7
Plāna dalībnieku iemaksas	17.3	21.9
Samaksātie pabalsti	(4.8)	(3.8)
Pārējās neto pārmaiņas aktīvos, kas atspoguļo plāna dalībnieku iemaksas	4.5	(26.9)
Plāna aktīvu beigu patiesā vērtība	391.6	333.2

2009. gadā aktuārie zaudējumi no noteikto pabalstu pienākuma bija 97.0 milj. euro. Šīs summas pamatā ir šādas pārmaiņas: a) diskonta likmes samazināšana no 5.75% līdz 5.50%, kā rezultātā palielinājās saistību vērtība; b) lielāks, nekā gaidīts, garantēto pabalstu vērtības pieaugums, un c) pienākuma, kas saistīts ar apgādājamo pabalstiem, nepārprotama iekļaušana. Līdz 2009. gadam tika pieņemts,

ka (neto) saistības par apgādājamo pabalstiem ir nebūtiskas un tādējādi nebija nepārprotami iekļautas. Taču, šo saistību apjomam pieaugot, tika nolemts tās formāli iekļaut noteikto pabalstu pienākuma aprēķinā. Līdzīgi sakarā ar attiecīgo aktīvu nepārprotamu iekļaušanu aktuāra novērtējumā veidojās plāna aktīvu aktuārie guvumi 42.1 milj. euro apjomā (kopējie aktuārie guvumi 2009. gadā – 65.7 milj. euro).

Aktuārie zaudējumi 46.3 milj. apjomā, kas 2010. gadā radās no noteikto pabalstu pienākuma, pamatā skaidrojami ar diskonta likmes samazināšanos no 5.50% līdz 5.00% un garantēto pabalstu vērtības pieaugumu. Šos faktorus tikai daļēji kompensēja pieņēmums par mazāku pensiju palielinājumu nākotnē (par 1.65% iepriekš paredzēto 2.00% vietā).

Sakarā ar ikgadējās kapitāla garantijas piemērošanu 2008. gada 31. decembrī un ņemot vērā kapitāla zaudējumus plāna dalībnieku galvenajā pabalsta kontā, Padome, rīkojoties saskaņā ar aktuāru ieteikumiem un atbilstoši ECB pensiju plāna noteikumiem, nolēma 2009. gadā veikt papildu iemaksu aptuveni 19.9 milj. euro apjomā no ECB vispārējiem aktīviem. Šīs iemaksas rezultātā ECB veiktās iemaksas 2010. gadā pieauga salīdzinājumā ar attiecīgo 2009. gada rādītāju.

2009. gadā summas, kas izmaksātas no līdzekļiem, kuri radušies no plāna dalībnieku brīvprātīgajām iemaksām, un iemaksātas tajos, tika iekļautas posteņi "Pārējās neto pārmaiņas aktīvos, kas atspoguļo plāna dalībnieku iemaksas". 2010. gadā pārskatāmības dēļ šos atlikumus attiecīgi iekļāva posteņos "Samaksātie pabalsti" un "Plāna dalībnieku iemaksas", atbilstoši koriģējot 2009. gada salīdzināmos lielumus.

Gatavojot šajā skaidrojumā minētos novērtējumus, aktuāri izmantojuši pieņēmumus, kurus uzskaites un informācijas atklāšanas nolūkiem akceptējusi Valde. Lai aprēķinātu personāla pabalstu shēmas saistības, izmantoti šādi galvenie pieņēmumi.

	2010 (%)	2009 (%)
Diskonta likme	5.00	5.50
Plāna aktīvu paredzamā atdeve	6.00	6.50
Vispārējais algu pieaugums nākotnē ¹⁾	2.00	2.00
Pensiju palielinājums nākotnē	1.65	2.00

1) Papildus tiek ņemts vērā iespējamais atsevišķu darbinieku algu pieaugums līdz 1.8% gadā atkarībā no plāna dalībnieku vecuma.

15. UZKRĀJUMI

Šo posteni veido uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam un citi uzkrājumi. Pie citiem uzkrājumiem pieder atbilstošs uzkrājums saistībā ar ECB līgumsaistībām atjaunot pašreizējās ECB telpas to sākotnējā stāvoklī tad, kad ECB tās atbrīvos un pārcelsies uz pastāvīgajām telpām.

Padome, ņemot vērā ECB lielo pakļautību valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenas riskam un tās pārvērtēšanas kontu apjomu, uzskatīja par atbilstošu 2005. gada 31. decembrī izveidot šiem riskiem paredzētu uzkrājumu. 2009. gadā pēc nodrošināto obligāciju iegādes programmas izveides (sk. 5. skaidrojumu "Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri") Padome nolēma paplašināt riska uzkrājumu, iekļaujot arī kredītrisku. Šis uzkrājums tiks izmantots tādā apjomā, kādu Padome uzskatīs par nepieciešamu, lai finansētu nākotnes realizētos un nerealizētos zaudējumus, īpaši pārvērtēšanas zaudējumus, kurus nesedz pārvērtēšanas konti. Šā uzkrājuma apjomu un turpmāko nepieciešamību pārskata katru gadu, pamatojoties uz ECB novērtējumu par tās pakļautību minētajiem riskiem. Veicot šo novērtējumu, tiek ņemti vērā vairāki faktori, t.sk. risku ietverošu aktīvu turējumu apjoms, risku īstenošanās apjoms kārtējā finanšu gadā, paredzami nākamā gada rezultāti un risku novērtējums, kas ietver riskam pakļauto vērtību (VaR) aprēķināšanu risku ietverošajiem aktīviem un tiek konsekventi piemērots ilgstošā laika periodā.¹² Šis uzkrājums kopā ar jebkuru vispārējo rezervju fondā turēto summu nedrīkst pārsniegt euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtību.

2009. gada 31. decembrī uzkrājums minētajiem riskiem bija 4 020 445 722 euro. Padome, ņemot vērā veiktā novērtējuma rezultātus, nolēma ar 2010. gada 31. decembri uz uzkrājumu pārvest 1 163 191 667 euro no ienākumiem, kas radušies saistībā ar "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem (sk. 26.4. skaidrojumu "Pārējie procentu ienākumi un pārējie procentu izdevumi"), ienākumiem no euro banknotēm apgrozībā (sk. 26.2. skaidrojumu "Procentu ienākumi, kas gūti no euro bankošu sadales Eurosistēmā") un citiem 2010. gadā gūtajiem neto ienākumiem. Sakarā ar šo pārvedumu ECB 2010. gada tūrā peļņa samazinājās līdz 170 831 395 euro un uzkrājuma apjoms palielinājās līdz 5 183 637 388 euro, kas pēc ECB kapitāla palielināšanas (sk. 17. skaidrojumu "Kapitāls un rezerves") ir ekvivalents euro zonas NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtībai 2010. gada 31. decembrī.¹³

16. PĀRVĒRTĒŠANAS KONTI

Šie konti ietver pārvērtēšanas atlikumus, kas rodas saistībā ar nerealizētajiem guvumiem no aktīviem un saistībām.

	2010 (euro)	2009 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Zelts	13 078 746 071	8 418 303 639	4 660 442 432
Ārvalstu valūtas	6 271 078 092	2 070 299 334	4 200 778 758
Vērtspapīri un citi instrumenti	276 874 996	426 648 985	(149 773 989)
Kopā	19 626 699 159	10 915 251 958	8 711 447 201

Gada beigu pārvērtēšanā izmantotie valūtu kursi bija šādi.

Valūtu kursi	2010	2009
ASV dolāri par euro	1.3362	1.4406
Japānas jenas par euro	108.65	133.16
Euro par SDR	1.1572	1.0886
Šveices franki par euro	Nav izmantots	1.4836
Euro par Trojas unci zelta	1 055.418	766.347

¹² Sk. arī gada pārskata 2. nodaļu.

¹³ Riska uzkrājumu apjoms 2009. gada 31. decembrī un 2010. gada 31. decembrī, kā arī 2010. gadā veiktais pārvedums uz riska uzkrājumu uzrādīts, noapaļojot līdz tuvākajam euro.

17. KAPITĀLS UN REZERVES

17.1. KAPITĀLS

Saskaņā ar ECBS Statūtu 28.1. pantu, kā arī Padomes 2000. gada 8. maija Regulu (EK) Nr. 1009/2000 Padome nolēma ar 2010. gada 29. decembri palielināt ECB parakstīto kapitālu par 5 mljrd. euro (no 5 760 652 403 euro līdz 10 760 652 403 euro).¹⁴

Saskaņā ar ECBS Statūtu 28.3. pantu Padome nolēma, ka euro zonas valstu NCB jāiemaksā papildu kapitāla daļas 3 489 575 000 euro apjomā, veicot trīs vienādus gada maksājumus.¹⁵ Tādējādi 2010. gada 29. decembrī euro zonas (atbilstoši tās sastāvam attiecīgajā datumā) valstu NCB veica pirmo maksājumu 1 163 191 667 euro apjomā. Divi pārējie maksājumi tiks veikti attiecīgi 2011. un 2012. gada beigās.

Padome nolēma arī samazināt parakstītā kapitāla procentuālo daļu, kas ārpus euro zonas esošo

valstu NCB jāapmaksā, piedaloties ECB darbības izmaksu segšanā, no 7.00% līdz 3.75%.¹⁶ Tāpēc 2010. gada 29. decembrī ārpus euro zonas esošo valstu NCB veica maksājumu 84 220 euro apjomā, kas atbilst starpībai starp to procentuālo daļu (3.75%) no palielinātā kapitāla un pirms kapitāla palielināšanas apmaksāto summu.

ECB kapitāla atslēga kapitāla palielināšanas rezultātā nemainījās.

Minēto lēmumu rezultātā ECB apmaksātais kapitāls kopumā pieauga par 1 163 275 887 euro, kā redzams tabulā.¹⁷

14 2010. gada 13. decembra Lēmums ECB/2010/26 par Eiropas Centrālās bankas kapitāla palielināšanu (OV L 11, 15.01.2011., 53. lpp.).

15 2010. gada 13. decembra Lēmums ECB/2010/27 par to, kā dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālās centrālās bankas apmaksā Eiropas Centrālās bankas kapitāla palielināšanu (OV L 11, 15.01.2011., 54. lpp.).

16 2010. gada 13. decembra Lēmums ECB/2010/28 par to, kā ārpus euro zonas esošo valstu nacionālās centrālās bankas apmaksā Eiropas Centrālās bankas kapitālu (OV L 11, 15.01.2011., 56. lpp.).

17 Atsevišķās summas noapaļotas līdz tuvākajam euro. Tāpēc skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa šīs sadaļas tabulās var atšķirties no kopsummas.

	Kapitāla atslēga no 2009. gada 1. janvāra (%)	Parakstītais kapitāls no 2010. gada 29. decembra (euro)	Apmaksātais kapitāls no 2010. gada 29. decembra (euro)	Parakstītais kapitāls 2009. gada 31. decembrī (euro)	Apmaksātais kapitāls 2009. gada 31. decembrī (euro)
<i>Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique</i>	2.4256	261 010 385	180 157 051	139 730 385	139 730 385
<i>Deutsche Bundesbank</i>	18.9373	2 037 777 027	1 406 533 694	1 090 912 027	1 090 912 027
<i>Banc Ceannais na hÉireann/ Central Bank of Ireland</i>	1.1107	119 518 566	82 495 233	63 983 566	63 983 566
<i>Bank of Greece</i>	1.9649	211 436 059	145 939 392	113 191 059	113 191 059
<i>Banco de España</i>	8.3040	893 564 576	616 764 576	478 364 576	478 364 576
<i>Banque de France</i>	14.2212	1 530 293 899	1 056 253 899	819 233 899	819 233 899
<i>Banca d'Italia</i>	12.4966	1 344 715 688	928 162 355	719 885 688	719 885 688
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0.1369	14 731 333	10 168 000	7 886 333	7 886 333
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0.1747	18 798 860	12 975 526	10 063 860	10 063 860
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/ Central Bank of Malta</i>	0.0632	6 800 732	4 694 066	3 640 732	3 640 732
<i>De Nederlandsche Bank</i>	3.9882	429 156 339	296 216 339	229 746 339	229 746 339
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1.9417	208 939 588	144 216 254	111 854 588	111 854 588
<i>Banco de Portugal</i>	1.7504	188 354 460	130 007 793	100 834 460	100 834 460
<i>Banka Slovenije</i>	0.3288	35 381 025	24 421 025	18 941 025	18 941 025
<i>Národná banka Slovenska</i>	0.6934	74 614 364	51 501 030	39 944 364	39 944 364
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1.2539	134 927 820	93 131 154	72 232 820	72 232 820
Euro zonas valstu NCB starpsumma	69.7915	7 510 020 722	5 183 637 388	4 020 445 722	4 020 445 722

	Kapitāla atslēga no 2009. gada 1. janvāra (%)	Parakstītais kapitāls no 2010. gada 29. decembra (euro)	Apmaksātais kapitāls no 2010. gada 29. decembra (euro)	Parakstītais kapitāls 2009. gada 31. decembrī (euro)	Apmaksātais kapitāls 2009. gada 31. decembrī (euro)
<i>Българска народна банка</i> (Bulgārijas Nacionālā banka)	0.8686	93 467 027	3 505 014	50 037 027	3 502 592
<i>Česká národní banka</i>	1.4472	155 728 162	5 839 806	83 368 162	5 835 771
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1.4835	159 634 278	5 986 285	85 459 278	5 982 149
<i>Eesti Pank</i>	0.1790	19 261 568	722 309	10 311 568	721 810
<i>Latvijas Banka</i>	0.2837	30 527 971	1 144 799	16 342 971	1 144 008
<i>Lietuvos bankas</i>	0.4256	45 797 337	1 717 400	24 517 337	1 716 214
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1.3856	149 099 600	5 591 235	79 819 600	5 587 372
<i>Narodowy Bank Polski</i>	4.8954	526 776 978	19 754 137	282 006 978	19 740 488
<i>Banca Națională a României</i>	2.4645	265 196 278	9 944 860	141 971 278	9 937 989
<i>Sveriges Riksbank</i>	2.2582	242 997 053	9 112 389	130 087 053	9 106 094
<i>Bank of England</i>	14.5172	1 562 145 431	58 580 454	836 285 431	58 539 980
Ārpus euro zonas esošo valstu NCB starpsuma	30.2085	3 250 631 681	121 898 688	1 740 206 681	121 814 468
Kopā	100.0000	10 760 652 403	5 305 536 076	5 760 652 403	4 142 260 189

Ārpus euro zonas esošo valstu NCB nav tiesīgas saņemt daļu no ECB sadalāmās peļņas, t.sk. ienākumus, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā, un tās neuzņemas arī nekādas saistības finansēt ECB zaudējumus.

18. NOTIKUMI PĒC BILANCES DATUMA

18.1. IGAUNIJAS PIEVIENOŠANĀS EURO ZONAI

Saskaņā ar Padomes 2010. gada 13. jūlija Lēmumu 2010/416/ES, kas pieņemts atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 140. panta 2. punktam, Igaunija ievieša vienoto valūtu 2011. gada 1. janvārī. Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.1. pantu un Padomes 2010. gada 13. un 31. decembrī pieņemtajiem tiesību aktiem¹⁸ *Eesti Pank* 2011. gada 1. janvārī iemaksāja 12 572 592 euro atbilstoši parakstītajai ECB kapitāla daļai. Šī summa noteikta atbilstoši ECB kapitāla palielināšanai ar 2010. gada 29. decembri un ņemot vērā līdz šim apmaksāto papildu kapitāla daļu (sk. 17. skaidrojumu "Kapitāls un rezerves"). Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.1. pantu un atbilstoši ECBS Statūtu 30.1. pantam *Eesti Pank* ar 2011. gada 1. janvāri nodeva ECB ārējo rezervju aktīvus, kuru kopējā vērtība atbilst 145 853 597 euro. Šos ārējo rezervju aktīvus veidoja Japānas jenas skaidrā naudā un zelts (attiecība 85 : 15).

Eesti Pank ieguva prasības pret ECB par iemaksāto kapitālu un ārējo rezervju aktīviem, kas ekvivalenta nodotajām summām. Tā uzskatāma par tādu pašu prasību kā esošās pārējo euro zonas valstu NCB prasības (sk. 13.1. skaidrojumu "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm").

18.2. EIROPAS FINANŠU STABILIZĀCIJAS MEHĀNISMA UN EIROPAS FINANŠU STABILITĀTES FONDA ADMINISTRĒŠANA

ECB uzņēmies operatīvo lomu attiecībā uz divu ar Eiropas finanšu stabilitāti saistīto finansēšanas shēmu administrēšanu. Tās 2010. gadā izveidoja ES Padome un ES dalībvalstis.

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 122. panta 2. punktu un 132. panta 1. punktu un ECBS Statūtu 17. un 21. pantu, kā arī Padomes Regulas (ES) Nr. 407/2010 8. pantu ECB ir atbildīga par ES aizņēmumu

¹⁸ 2010. gada 13. decembra Lēmums ECB/2010/26 par Eiropas Centrālās bankas kapitāla palielināšanu (OV L 11, 15.01.2011., 53. lpp.); 2010. gada 31. decembra Lēmums ECB/2010/34 par to, kā *Eesti Pank* apmaksā kapitālu, nodod ārējo rezervju aktīvus un izdara iemaksas Eiropas Centrālās bankas rezervēs un uzkrājumos (OV L 11, 15.01.2011., 58. lpp.); 2010. gada 31. decembra Līgums starp *Eesti Pank* un Eiropas Centrālo banku par *Eesti Pank* prasību pret Eiropas Centrālo banku saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtu 30.3. pantu (OV C 12, 15.01.2011., 6. lpp.).

un aizdevumu operāciju administrēšanu Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma ietvaros. Šīs shēmas ietvaros Īrijai izsniegto aizdevumu kopējais atlikums 2011. gada 22. februārī bija 5 mljrd. euro.

Saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21. pantu (atbilstoši Pamatlīguma starp Eiropas Finanšu stabilitātes fondu (EFSF) un dalībvalstīm, kuru valūta ir euro, 3. panta 5. punktu) ECB ir atbildīga par EFSF aizdevumu dalībvalstīm, kuru valūta ir euro, administrēšanu. Šīs shēmas ietvaros Īrijai izsniegto aizdevumu kopējais atlikums 2011. gada 22. februārī bija 4.2 mljrd. euro.

Biržā tirgotie ārvalstu valūtu procentu likmju nākotnes līgumi	2010	2009	Pārmaiņas
	Līguma vērtība (euro)	Līguma vērtība (euro)	
Pirkšanas līgumi	458 539 141	541 523 368	(82 984 227)
Pārdošanas līgumi	1 251 682 536	2 706 847 703	(1 455 165 167)

Biržā tirgotie euro procentu likmju nākotnes līgumi	2010	2009	Pārmaiņas (euro)
	Līguma vērtība (euro)	Līguma vērtība (euro)	
Pirkšanas līgumi	0	25 000 000	(25 000 000)
Pārdošanas līgumi	0	379 000 000	(379 000 000)

ĀRPUSBILANCES INSTRUMENTI

19. AUTOMĀTISKĀS VĒRTSPĀPĪRU AIZDEVUMU PROGRAMMAS

ECB pašu līdzekļu pārvaldības ietvaros ECB noslēgusi automātisko vērtspāpīru aizdevumu līgumu. Saskaņā ar to norīkots aģents ECB vārdā veic vērtspāpīru aizdevumu darījumus ar vairākiem darījuma partneriem, ko ECB noteikusi kā atbilstošus darījuma partnerus. Šā līguma ietvaros reverso darījumu atlikums 2010. gada 31. decembrī bija 1.5 mljrd. euro (2009. gadā – 2.1 mljrd. euro).

2010. gadā saistībā ar ECB ārējo rezervju pārvaldīšanu norīkots aģents ECB vārdā veica ASV dolāros denominētu vērtspāpīru aizdevumu darījumus ar atbilstošiem darījuma partneriem. 2010. gada 31. decembrī nepabeigtu darījumu nebija.

20. BIRŽĀ TIRGOTIE PROCENTU LIKMJU NĀKOTNES LĪGUMI

ECB ārējo rezervju un pašu līdzekļu pārvaldības ietvaros tiek izmantoti biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi. Noslēgto darījumu atlikumi 2010. gada 31. decembrī bija šādi.

21. PROCENTU LIKMJU MIJMAIŅAS DARĪJUMI

2010. gada 31. decembrī procentu likmju mijmaiņas darījumu līgumu vērtības atlikums bija 742.4 milj. euro (2009. gadā – 724.4 milj. euro). Šie darījumi noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros.

22. BIRŽĀ NETIRGOTIE NĀKOTNES DARĪJUMI AR VĒRTSPĀPĪRIEM

2010. gada 31. decembrī atlikumu veidoja viens nenokārtots biržā netirgoti vērtspāpīru pirkšanas nākotnes darījums 92 milj. euro apjomā. Šis darījums bija veikts saistībā ar ECB ārējo rezervju pārvaldību.

23. ĀRVALSTU VALŪTAS MIJMAIŅAS DARĪJUMI UN BIRŽĀ NETIRGOTIE VALŪTAS MAIŅAS NĀKOTNES DARĪJUMI

ĀRĒJO REZERVJU PĀRVALDĪBA

2010. gada 31. decembrī ECB ārējo rezervju vadības kontekstā veidojās šādi valūtas mijmaiņas darījumu un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu atlikumi.

Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi	2010 (euro)	2009 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Prasības	1 697 483 530	1 017 926 290	679 557 240
Saistības	1 740 464 038	1 008 562 032	731 902 006

LIKVIDITĀTI PALIELINOŠĀS OPERĀCIJAS

2010. gada 31. decembrī bija biržā netirgots nākotnes darījumu prasību pret NCB un saistību pret Federālo rezervju sistēmu atlikumi, kas radušies sakarā ar likviditātes nodrošināšanu ASV dolāros Eurosistēmas darījuma partneriem (sk. 11. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem").

24. AIZŅĒMUMU UN AIZDEVUMU OPERĀCIJU ADMINISTRĒŠANA

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 141. panta 2. punktu un ECBS Statūtu 17., 21.2., 43.1. un 46.1. pantu, kā arī Padomes 2002. gada 18. februāra Regulas (EK) Nr. 332/2002, kurā jaunākie grozījumi veikti ar Padomes 2009. gada 18. maija Regulu (EK) Nr. 431/2009, 9. pantu ECB vidēja termiņa finansiālās palīdzības mehānisma ietvaros joprojām ir atbildīga par ES aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšanu. Latvijai, Ungārijai un Rumānijai saskaņā ar šo shēmu ES izsniegto aizdevumu kopējais atlikums 2010. gada 31. decembrī bija 12.1 mljrd. euro.

Saistībā ar vienošanos par aizdevumu iespēju starp dalībvalstīm, kuru valūta ir euro¹⁹, un *Kreditanstalt für Wiederaufbau*²⁰ kā aizdevējiem, Grieķijas Republiku kā aizņēmēju un *Bank of Greece* kā aizņēmēja aģentu un saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21.2. pantu, kā arī Lēmuma ECB/2010/4²¹ 2. pantu ECB ir atbildīga par visu saistīto maksājumu apstrādi aizdevēju un aizņēmēja vārdā. Šīs shēmas ietvaros apkopoto divpusējo aizdevumu Grieķijas Republikai atlikums 2010. gada 31. decembrī bija 21 mljrd. euro.

25. NEPABEIGTIE TIESAS PROCESI

Document Security Systems Inc. (DSSI) iesniedza zaudējumu atlīdzināšanas prasību pret ECB Eiropas Kopienu pirmās instances tiesā²², apgalvojot, ka, izgatavojot euro banknotes, ECB pārkāpusi DSSI patenta tiesības²³. Pirmās instances tiesa noraidīja DSSI prasību pret ECB par zaudējumu atlīdzināšanu.²⁴ ECB pašlaik ceļ prasības, lai šo patentu anulētu vairākās nacionālajās jurisdikcijās un dažās jurisdikcijās jau panākusi tā anulēšanu. Turklāt ECB stingri uzsver, ka nav nekādā veidā pārkāpusi patenta tiesības, un attiecīgi aizstāvēsies pret jebkurām apsūdzībām, kuras DSSI cels kompetentās valstu tiesās.

Tā kā pirmās instances tiesa noraidīja DSSI prasību pret ECB par zaudējumu atlīdzināšanu un ECB celtās prasības, lai dažās nacionālajās jurisdikcijās anulētu DSSI patenta nacionālās daļas, līdz šim tikušas apmierinātas, ECB joprojām ir pārliecināta, ka zaudējumu atlīdzības maksājumi DSSI ir maz iespējami. ECB aktīvi seko turpmākajai prāvas norisei.

19 Izņemot Grieķijas Republiku un Vācijas Federatīvo Republiku.

20 Darbojas valsts interesēs atbilstoši Vācijas Federatīvās Republikas norādījumiem un izmantojot Vācijas Federatīvās Republikas izsniegtu garantiju.

21 2010. gada 10. maija Lēmums ECB/2010/4 par apkopoto divpusējo aizdevumu Grieķijas Republikai pārvaldību un grozījumiem Lēmumā ECB/2007/7 (OV L 119, 13.05.2010., 24. lpp.).

22 Pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009. gada 1. decembrī Eiropas Kopienu pirmās instances tiesas nosaukums tika mainīts un tagad tās nosaukums ir Vispārējā tiesa.

23 DSSI Eiropas patents Nr. 0455 750 B1.

24 Pirmās instances tiesas 2007. gada 5. septembra rīkojums, lieta T-295/05. Lieta pieejama interneta lapā www.curia.europa.eu.

PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINA SKAIDROJUMI

26. TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI

26.1. PROCENTU IENĀKUMI NO ĀRĒJO REZERVJU AKTĪVIEM

Šo posteņi veido šādi procentu ienākumi (atņemot procentu izdevumus), kas saistīti ar ECB tīrajiem ārējo rezervju aktīviem.

	2010 (euro)	2009 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Procentu ienākumi no pieprasījuma noguldījumu kontiem	1 328 753	1 333 874	(5 121)
Procentu ienākumi no naudas tirgus noguldījumiem	15 865 666	17 682 787	(1 817 121)
Procentu ienākumi no reversajiem <i>repo</i> darījumiem	2 712 798	1 524 055	1 188 743
Procentu ienākumi no vērtspapīriem	335 790 909	663 881 906	(328 090 997)
Tīrie procentu ienākumi no procentu likmju mijmaiņas darījumiem	4 611 662	7 374 057	(2 762 395)
Tīrie procentu ienākumi no mijmaiņas un biržā netirgotajiem valūtas nākotnes darījumiem	6 523 343	9 519 685	(2 996 342)
Kopā procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem	366 833 131	701 316 364	(334 483 233)
Procentu izdevumi par pieprasījuma noguldījumu kontiem	(8 795)	(219 800)	211 005
Tīrie procentu izdevumi par <i>repo</i> darījumiem	(644 858)	(880 287)	235 429
Procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem (neto)	366 179 478	700 216 277	(334 036 799)

Tīro procentu ienākumi 2010. gadā kopumā samazinājās, kas galvenokārt skaidrojams ar tīro procentu ienākumu samazināšanos no ASV dolāru portfeļa.

26.2. PROCENTU IENĀKUMI, KAS GŪTI NO EURO BANKNOŠU SADALES EUROSISTĒMĀ

Šis postenis ietver procentu ienākumus saistībā ar ECB daļu no kopējā euro banknošu

emisijas apjoma (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Procentu ienākumi no ECB prasībām saistībā ar tās banknošu daļu tiek aprēķināti pēc pēdējās pieejamās Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju procentu likmes. Ienākumu sarukums 2010. gadā galvenokārt atspoguļoja zemāku galveno refinansēšanas operāciju vidējo procentu likmi nekā 2009. gadā.

26.3. ATLĪDZĪBA PAR NCB PRASĪBĀM PAR NODOTAJĀM ĀRĒJĀM REZERVĒM

Šajā postenī uzrādīta atlīdzība, ko izmaksā euro zonas valstu NCB par to prasībām pret ECB saistībā ar ārējo rezervju aktīviem, kas nodoti saskaņā ar ECBS Statūtu 30.1. pantu.

26.4. PĀRĒJIE PROCENTU IENĀKUMI UN PĀRĒJIE PROCENTU IZDEVUMI

Šajos posteņos ietverti procentu ienākumi (3.8 mljrd. euro; 2009. gadā – 4.0 mljrd. euro) un procentu izdevumi (3.9 mljrd. euro; 2009. gadā – 3.7 mljrd. euro) par atlikumiem saistībā ar TARGET2 (sk. 13.2. skaidrojumu "Pārējās (prasības)/saistības Eurosistēmā (neto)" un 11. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem").

Šajos posteņos ietilpst arī tīrie ienākumi 140.4 milj. euro apjomā un 438.0 milj. euro apjomā no vērtspapīriem, ko ECB iegādājusies attiecīgi obligāciju iegādes programmas un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros. Šeit uzrādīti arī procentu ienākumi un izdevumi saistībā ar citiem euro denominētiem aktīviem un saistībām, kā arī procentu ienākumi un procentu izdevumi saistībā ar likviditāti palielinošajām operācijām ASV dolāros un Šveices frankos.

27. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI/ ZAUDĒJUMI

Neto realizēto guvumu no finanšu operācijām sadalījums 2010. gadā bija šāds.

	2010 (euro)	2009 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Neto realizētie guvumi no vērtspapīru cenas, biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes darījumiem un procentu likmju mijmaiņas darījumiem	460 588 711	563 594 643	(103 005 932)
Neto realizētie guvumi no valūtas kursiem un zelta cenas	13 724 616	539 002 475	(525 277 859)
Neto realizētie guvumi no finanšu operācijām	474 313 327	1 102 597 118	(628 283 791)

2010. gadā šajā postenī ietilpa neto realizētie guvumi no cenas vērtspapīru pārdošanas darījumu rezultātā un neto guvumi no valūtas kursiem ārvalstu valūtas aizplūdes rezultātā.

2009. gadā neto realizētie guvumi no valūtas kursiem un zelta cenas veidojās galvenokārt saistībā ar 1 141 248 unču tīra zelta pārdošanu saskaņā ar Centrālo banku nolīgumu par zeltu. 2010. gadā šādi pārdošanas darījumi nenotika.

28. FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU NORAKSTĪŠANA

	2010 (euro)	2009 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Nerealizētie zaudējumi no vērtspapīru cenas	(184 247 603)	(34 163 743)	(150 083 860)
Nerealizētie zaudējumi no procentu likmju mijmaiņas darījumu cenas	(10 963 861)	(3 774 314)	(7 189 547)
Nerealizētie zaudējumi no valūtas kursiem	(1 973)	(1 592)	(381)
Kopā vērtības samazinājums	(195 213 437)	(37 939 649)	(157 273 788)

2010. gadā šos izdevumus veidoja galvenokārt vairāku bilancē uzrādīto vērtspapīru iegādes izmaksu vērtības samazinājums līdz to tirgus cenai 2010. gada 30. decembrī.

29. TĪRIE KOMISIJAS MAKSAS IZDEVUMI

	2010 (euro)	2009 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Komisijas maksas ienākumi	110 661	679 416	(568 755)
Komisijas maksas izdevumi	(1 519 678)	(695 426)	(824 252)
Tīrie komisijas maksas izdevumi	(1 409 017)	(16 010)	(1 393 007)

2010. gadā šajā kategorijā ienākumus veidoja soda naudas, kas kredītiestādēm tika uzliktas par obligāto rezervju prasību neizpildi. Izdevumi saistīti ar maksu par pieprasījuma noguldījumu kontiem un saistībā ar biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes līgumiem (sk. 20. skaidrojumu "Biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi").

30. IENĀKUMI NO KAPITĀLA AKCIJĀM UN LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Šajā postenī iekļautas dividendes, kas saņemtas par ECB piederošajām SNB akcijām (sk. 7.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi").

31. PĀRĒJIE IENĀKUMI

Dažādos pārējos ienākumus šajā gadā radīja galvenokārt euro zonas valstu NCB uzkrātās iemaksas, piedaloties ECB izdevumos saistībā ar lielu tirgus infrastruktūras projektu.

32. PERSONĀLA IZMAKSAS

Šajā postenī ietvertas algas, pabalsti, darbinieku apdrošināšana un dažādas pārējās izmaksas (167.7 milj. euro; 2009. gadā – 158.6 milj. euro). Šajā postenī iekļauti arī 28.8 milj. euro (2009. gadā – 28.7 milj. euro), kas atzīti saistībā ar ECB pensiju plānu un citiem pēcnodarbinātības pabalstiem (sk. 14.3. skaidrojumu "Dažādi"). Personāla izmaksas 1.3 milj. euro apjomā (2009. gadā – 1.2 milj. euro) saistībā ar ECB jauno telpu būvniecību ir kapitalizētas un netiek iekļautas šajā postenī.

Algas un pabalsti, t.sk. augstākās vadības atalgojums, pamatā veidoti atbilstoši Eiropas Savienības atalgojuma shēmai un ir ar to salīdzināmi.

Valdes locekļi saņem pamatalgu un papildu pabalstus mājokļa īrei un reprezentācijas izdevumiem. Prezidentam mājokļa īres pabalsta vietā tiek nodrošināta oficiāla rezidence, kas pieder ECB. Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas personāla nodarbinātības noteikumiem Valdes locekļiem ir tiesības saņemt mājokļa, bērna kopšanas un izglītības pabalstu (atbilstoši personiskajiem apstākļiem). Pamatalgu apliek ar nodokli, ko iekasē Eiropas Savienība, kā arī no tās atvelk iemaksas pensiju, veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās. Pabalstus neapliek ar nodokļiem un neiekļauj pensiju aprēķinā.

Valdes locekļiem izmaksātās pamatalgas 2010. gadā bija šādas.

	2010 (euro)	2009 (euro)
Žans Klods Trišē (<i>Jean-Claude Trichet</i> , prezidents)	367 863	360 612
Lukass D. Papademos (<i>Lucas D. Papademos</i> ; viceprezidents līdz 2010. gada maijam)	131 370	309 096
Vitors Konstansiu (<i>Vitor Constâncio</i> ; viceprezidents no 2010. gada jūnija)	183 918	–
Ģertrūde Tumpela-Gugerela (<i>Gertrude Tumpel-Gugerell</i> ; Valdes locekle)	262 728	257 568
Hosē Manuels Gonsaless-Paramo (<i>José Manuel González-Páramo</i> ; Valdes loceklis)	262 728	257 568
Lorenco Bini Smagi (<i>Lorenzo Bini Smaghi</i> ; Valdes loceklis)	262 728	257 568
Jirgens Štarks (<i>Jürgen Stark</i> ; Valdes loceklis)	262 728	257 568
Kopā	1 734 063	1 699 980

Kopā Valdes locekļiem izmaksātie pabalsti un iemaksas, ko ECB veica veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmā par Valdes locekļiem, bija 660 731 euro (2009. gadā – 614 879 euro) un kopējais atalgojums – attiecīgi 2 394 794 euro (2009. gadā – 2 314 859 euro).

Bijušajiem Valdes locekļiem noteiktu laiku pēc viņu amata pilnvaru termiņa beigām tiek veikti pārejas laika maksājumi. 2010. gadā šie maksājumi un ECB iemaksas bijušo Valdes locekļu veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās veidoja 34 868 euro, savukārt 2009. gadā šādi maksājumi un iemaksas netika veiktas. Pensijas, ieskaitot ar tām saistītos pabalstus, bijušajiem Valdes locekļiem vai viņu apgādājamiem un iemaksas veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās bija 354 349 euro (2009. gadā – 348 410 euro).

2010. gada beigās faktiskais pilna darba laika ekvivalenta darbinieku skaits, kam bija darba līgumi ar ECB, bija 1 607²⁵ (t.sk. 156 – vadošos amatos). 2010. gadā notika šādas darbinieku skaita pārmaiņas.

	2010	2009
Kopējais darbinieku skaits 1. janvārī	1 563	1 536
Jaunie darbinieki/līguma statusa maiņa	328	320
Aizgājušie darbinieki/darbinieki, kuriem beidzies līguma termiņš	(302)	(283)
Neto palielinājums/(samazinājums) sakarā ar nepilna laika nodarbinātības tendenču maiņu	18	(10)
Kopējais darbinieku skaits 31. decembrī	1 607	1 563
Vidējais darbinieku skaits	1 565	1 530

33. ADMINISTRATĪVIE IZDEVUMI

Tie ietver visus pārējos kārtējos izdevumus saistībā ar telpu īri un uzturēšanu, precēm un aprīkojumu, kas nav kapitālieguldījumi, profesionālajiem pakalpojumiem un pārējiem pakalpojumiem un piegādēm, kā arī izdevumus, kas saistīti ar personālu, t.sk. darbinieku pieņemšanas, pārcelšanās, iekārtošanās, mācību un pārvietošanas izdevumus.

25 Nav iekļauti bezalgas atvaļinājumā esošie darbinieki. Šajā skaitā ietverti darbinieki ar pastāvīgiem, noteikta termiņa vai īstermiņa līgumiem un ECB Absolventu programmas dalībnieki. Ietverti arī darbinieki, kas atrodas dzemdību un bērna kopšanas vai ilgstošā slimības atvaļinājumā.

34. BANKNOŠU RAŽOŠANAS PAKALPOJUMI

Šie izdevumi galvenokārt veidojušies sakarā ar euro banknošu pārrobežu pārvadājumiem starp banknošu spiestuvēm un NCB saistībā ar jaunu banknošu piegādi un starp NCB saistībā ar banknošu trūkuma novēršanu, izmantojot banknošu pārpalikumu. Šīs izmaksas centralizēti sedz ECB.

PricewaterhouseCoopers Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft
Olof-Palme-Straße 35, 60439 Frankfurt am Main

President and Governing Council
of the European Central Bank
Frankfurt am Main

PricewaterhouseCoopers
Aktiengesellschaft
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Olof-Palme-Straße 35
60439 Frankfurt am Main
Postfach 50 03 64
60394 Frankfurt am Main
www.pwc.de

Tel.: +49 69 9585-2367
Fax: +49 69 9585-911042

23 February 2011

Independent auditor's report

We have audited the accompanying annual accounts of the European Central Bank, which comprise the balance sheet as at 31 December 2010, the profit and loss account for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory notes (the "Annual Accounts").

The responsibility of the European Central Bank's Executive Board for the Annual Accounts

The Executive Board is responsible for the preparation and fair presentation of these Annual Accounts in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank, and for such internal control as the Executive Board determines is necessary to enable the preparation of the Annual Accounts that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

Auditor's responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these Annual Accounts based on our audit. We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the Annual Accounts are free from material misstatement.

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the Annual Accounts. The procedures selected depend on the auditor's judgement, including the assessment of the risks of material misstatement of the Annual Accounts, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation and fair presentation of the Annual Accounts in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control. An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates made by the Executive Board, as well as evaluating the overall presentation of the Annual Accounts.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion, the Annual Accounts give a true and fair view of the financial position of the European Central Bank as of 31 December 2010, and of the results of its operations for the year then ended in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank.

Frankfurt am Main, 23 February 2011

PricewaterhouseCoopers
Aktiengesellschaft
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Jens Roennberg
Wirtschaftsprüfer

ppa. Muriel Atton
Wirtschaftsprüfer

Vorsitzender des Aufsichtsrats: WP StB Reiner Dickmann · Vorstand: WP StB Prof. Dr. Norbert Winkeljohann, WP StB Peter Albrecht, WP StB Dr. Peter Bartels
WP StB CPA Markus Burghardt, StB Prof. Dr. Dieter Endres, WP StB Ernst-Wilhelm Frings, WP RA Dr. Hans Friedrich Gelhausen, WP StB Werner Hölzl
WP StB Prof. Dr. Georg Kämpfer, WP StB Harald Kayser, WP RA StB Dr. Jan Konering, Dr. Ludger Mansfeld, WP StB Andreas Menke, StB Marius Möller
WP StB Martin Scholich, RA StB Christoph Schreiber, WP StB Dr. Norbert Vogelboth, WP StB Franz Wagner, WP StB Wolfgang Wagner
Sitz der Gesellschaft: Frankfurt am Main, Amtsgericht Frankfurt am Main HRB 44845

PricewaterhouseCoopers Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft ist Mitglied von PricewaterhouseCoopers International, einer Company limited by guarantee registriert in England und Wales

**Šo ECB ārējā revidenta ziņojuma neoficiālo tulkojumu nodrošinājusi ECB.
Neatbilstības gadījumā noteicošais ir PWC parakstītais teksts angļu valodā.**

Eiropas Centrālās bankas
prezidentam un Padomei
Frankfurtē pie Mainas

2011. gada 23. februārī

Neatkarīga revidenta ziņojums

Mēs esam veikuši pievienoto Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatu, kas ietver 2010. gada 31. decembra bilanci, peļņas un zaudējumu aprēķinu par gadu, kas noslēdzās 2009. gada 31. decembrī, un nozīmīgāko grāmatvedības principu un citu skaidrojumu kopsavilkumu (finanšu pārskatu), revīziju.

Eiropas Centrālās bankas Valdes atbildība par finanšu pārskatiem

Valde ir atbildīga par šo finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem, kas izklāstīti Lēmumā ECB/2010/21 par Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatiem, un par tādu iekšējās kontroles sistēmu, kāda saskaņā ar Valdes lēmumu ir nepieciešama, lai būtu iespējams sagatavot finanšu pārskatus, kuros nav krāpšanas vai kļūdu dēļ radušos būtisku neatbilstību.

Revidenta atbildība

Mēs esam atbildīgi par atzinumu, ko izsakām par šiem finanšu pārskatiem, pamatojoties uz mūsu veikto revīziju. Revīzija tika veikta saskaņā ar Starptautiskajiem revīzijas standartiem. Šie standarti nosaka, ka mums jāievēro ētiskās prasības un jāplāno un jāveic revīzija tā, lai iegūtu pietiekamu pārlicību par to, ka finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību.

Revīzija ietver procedūras, kas tiek veiktas, lai iegūtu revīzijas pierādījumus par finanšu pārskatos norādītajām summām un citu informāciju. Procedūru izvēle balstās uz revidenta spriedumu, t.sk. risku, ka krāpšanas vai kļūdu dēļ finanšu pārskatos varētu rasties būtiskas neatbilstības, novērtējumu. Novērtējot šos riskus, revidents ņem vērā iekšējo kontroles sistēmu, kas svarīga institūcijas finanšu pārskatu sagatavošanai un patiesai atspoguļošanai, lai izstrādātu attiecīgajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, taču ne lai izteiktu atzinumu par institūcijas iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti. Revīzija ietver arī lietotās grāmatvedības politikas piemērotības un Valdes izdarīto grāmatvedības aplēšu pamatotības novērtējumu, kā arī vispārēju finanšu pārskatu satura izvērtējumu.

Mēs uzskatām, ka esam ieguvuši pietiekamus un atbilstošus revīzijas pierādījumus, kas dod pamatu mūsu revīzijas atzinumam.

Atzinums

Mūsaprāt, finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Eiropas Centrālās bankas finansiālo stāvokli 2010. gada 31. decembrī un tās darbības rezultātiem gadā, kas noslēdzās 2010. gada 31. decembrī, saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem, kas izklāstīti Lēmumā ECB/2010/21 par Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatiem.

Frankfurtē pie Mainas 2011. gada 23. februārī

PricewaterhouseCoopers

Aktiengesellschaft

Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Jens Roennberg
Wirtschaftsprüfer

ppa. Muriel Atton
Wirtschaftsprüfer

PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU SADALES SKAIDROJUMS

Šis skaidrojums nav ECB 2010. gada finanšu pārskatu sastāvdaļa.

IEŅĀKUMI SAISTĪBĀ AR ECB KOPĒJĀ APGROZĪBĀ ESOŠO BANKNOŠU APJOMA DAĻU UN EUROSISTĒMAS "VĒRTSPAPĪRU TIRGU PROGRAMMAS" IETVAROS IEGĀDĀTO VĒRTSPAPĪRU TURĒJUMIEM

2009. gadā visus ieņēmumus no ECB kopējā apgrozībā esošo banknošu apjoma daļas 787 milj. euro apmērā 2010. gada 5. janvārī sadalīja starp NCB atbilstoši to apmaksātajām daļām ECB parakstītajā kapitālā. 2010. gadā saskaņā ar Padomes lēmumu visus ieņēmumus no ECB apgrozībā esošo banknošu apjoma daļas un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem (attieciņi 654 milj. euro un 438 milj. euro apmērā) pārveda uzkrājumā valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam, tāpēc starpperioda peļņas sadale netika veikta.

PEĻNAS SADALE/ZAUDĒJUMU SEGŠANA

Saskaņā ar ECBS Statūtu 33. pantu ECB tīro peļņu pārskaita šādi:

- ECB Padomes noteiktu summu, kas nepārsniedz 20% no tīrās peļņas, pārskaita vispārējo rezervju fondā, kas nepārsniedz 100% no kapitāla; un
- pārējo tīro peļņu sadala ECB akcionāriem proporcionāli to apmaksātajām daļām.

Ja ECB radušies zaudējumi, tos var kompensēt no ECB vispārējo rezervju fonda un, ja nepieciešams, saskaņā ar Padomes lēmumu – no attiecīgā finanšu gada monetārajiem ieņēmumiem proporcionāli un nepārsniedzot apjomu, kādā tas sadalīts starp NCB saskaņā ar ECBS Statūtu 32.5. pantu.¹

Padome 2011. gada 3. martā pieņēma lēmumu neveikt pārskaitījumu vispārējo rezervju fondā un sadalīt 2010. gada tīro peļņu (171 milj. euro)

euro zonas NCB proporcionāli to apmaksātajām kapitāla daļām.

Ārpus euro zonas esošo valstu NCB nav tiesīgas saņemt daļu no ECB peļņas, tās neuzņemas arī nekādas saistības finansēt ECB zaudējumus.

	2010 (euro)	2009 (euro)
Gada peļņa	170 831 395	2 253 186 104
Ieņēmumu no ECB apgrozībā esošo banknošu apjoma daļas un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem starpperioda sadale ¹⁾	(0)	(787 157 441)
Gada peļņa pēc ieņēmumu no ECB apgrozībā esošo banknošu apjoma daļas un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem starpperioda sadales	170 831 395	1 466 028 663
Peļņas sadale NCB	(170 831 395)	(1 466 028 663)
Kopā	0	0

1) "Vērtspapīru tirgu programma" uzsākta 2010. gada maijā.

¹ Saskaņā ar ECBS Statūtu 32.5. pantu NCB monetāro ieņēmumu summa jāsadala NCB proporcionāli to daļām ECB apmaksātajā kapitālā.

6. EUROSISTĒMAS KONSOLIDĒTĀ BILANCE 2010. GADA 31. DECEMBRĪ

(MILJ. EURO)

AKTĪVI	2010. GADA 31. DECEMBRĪ	2009. GADA 31. DECEMBRĪ
1. Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi	367 402	266 919
2. Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	224 001	195 479
2.1. SVF debitoru parādi	71 319	62 799
2.2. Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	152 681	132 680
3. Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	26 940	32 151
4. Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	22 603	15 193
4.1. Atlikumi bankās, ieguldījumi vērtspapīros un aizdevumi	22 603	15 193
4.2. Kredīta iespēju prasības VKM II ietvaros	0	0
5. Aizdevumi, kas izsniegti euro euro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	546 747	749 890
5.1. Galvenās refinansēšanas operācijas	227 865	79 277
5.2. Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	298 217	669 297
5.3. Precizējošās reversās operācijas	20 623	0
5.4. Strukturālās reversās operācijas	0	0
5.5. Aizdevumu iespēja uz nakti	25	1 289
5.6. Papildu nodrošinājuma pieprasījumu kredīti	17	27
6. Pārējās prasības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	45 655	26 282
7. Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri	457 415	328 652
7.1. Vērtspapīri, kas tiek turēti monetārās politikas mērķiem	134 829	28 782
7.2. Pārējie vērtspapīri	322 586	299 870
8. Valdības parāds euro	34 954	36 171
9. Pārējie aktīvi	276 493	252 288
Kopā aktīvi	2 002 210	1 903 024

Dažos gadījumos skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

PASĪVI

2010. GADA
31. DECEMBRĪ2009. GADA
31. DECEMBRĪ

1. Banknotes apgrozībā	839 702	806 522
2. Saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	378 008	395 614
2.1. Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	212 739	233 490
2.2. Noguldījumu iespēja	104 458	162 117
2.3. Termiņnoguldījumi	60 784	0
2.4. Precizējošās reversās operācijas	0	0
2.5. Papildu nodrošinājuma pieprasījumu noguldījumi	27	6
3. Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	2 808	340
4. Emitētie parāda vērtspapīri	0	0
5. Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem	79 792	129 730
5.1. Saistības pret valdību	71 685	120 495
5.2. Pārējās saistības	8 107	9 235
6. Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	47 703	46 769
7. Saistības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	1 995	4 032
8. Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	14 346	9 616
8.1. Noguldījumi, kontu atlikumi un citas saistības	14 346	9 616
8.2. Kredīta iespēju saistības VKM II ietvaros	0	0
9. Saistības pret SVF Speciālo aizņēmuma tiesību ietvaros	54 480	51 249
10. Pārējās saistības	172 388	164 082
11. Pārvērtēšanas konti	331 510	220 101
12. Kapitāls un rezerves	79 479	74 969
Kopā pasīvi	2 002 210	1 903 024

PIELIKUMI

ECB APSTIPRINĀTIE JURIDISKIE INSTRUMENTI

Tabulā sniegts to juridisko instrumentu saraksts, kurus ECB apstiprinājusi 2010. gadā un publicējusi Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī. Oficiālā Vēstneša eksemplārus var saņemt Eiropas Savienības Publikāciju birojā. Visu ECB kopš tās dibināšanas apstiprināto un Oficiālajā Vēstnesī publicēto juridisko instrumentu sarakstu sk. ECB interneta lapas sadaļā "Tiesiskais regulējums".

Nr.	Nosaukums	OV atsauce
ECB/2010/1	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 4. marta Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2000/7 par Eurosistēmas monetārās politikas instrumentiem un procedūrām	OV L 63, 12.03.2010., 22. lpp.
ECB/2010/2	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 21. aprīļa Pamatnostādne par TARGET2 vērtspapīriem	OV L 118, 12.05.2010., 65. lpp.
ECB/2010/3	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 6. maija Lēmums par pagaidu pasākumiem, kas saistīti ar Grieķijas valdības emitētu vai garantētu tirgojamu parāda instrumentu atbilstību	OV L 117, 11.05.2010., 102. lpp.
ECB/2010/4	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 10. maija Lēmums par apkopotu divpusējo aizdevumu Grieķijas Republikai pārvaldību un grozījumiem Lēmumā ECB/2007/7	OV L 119, 13.05.2010., 24. lpp.
ECB/2010/5	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 14. maija Lēmums, ar ko izveido vērtspapīru tirgu programmu	OV L 124, 20.05.2010., 8. lpp.
ECB/2010/6	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 1. jūlija Ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Národná banka Slovenska</i> ārējo revidentu	OV C 184, 08.07.2010., 1. lpp.
ECB/2010/7	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 23. jūlija Regula, ar ko groza Regulu ECB/2001/18 par statistiku attiecībā uz procentu likmēm, ko monetārās finanšu iestādes piemēro mājāsaimniecību un nefinanšu sabiedrību noguldījumiem un aizdevumiem	OV L 196, 28.07.2010., 23. lpp.
ECB/2010/8	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 27. jūlija Lēmums, ar ko groza Lēmumu ECB/2007/5, ar kuru nosaka iepirkuma noteikumus	OV L 238, 09.09.2010., 14. lpp.
ECB/2010/9	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 29. jūlija Lēmums par piekļuvi TARGET2 datiem un to izmantošanu	OV L 211, 12.08.2010., 45. lpp.
ECB/2010/10	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 19. augusta Lēmums par statistikas pārskatu sniegšanas prasību neievērošanu	OV L 226, 28.08.2010., 48. lpp.
ECB/2010/11	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 23. augusta Ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Banca d'Italia</i> ārējo revidentu	OV C 233, 28.08.2010., 1. lpp.

Nr.	Nosaukums	OV atsauce
ECB/2010/12	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 15. septembra Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2007/2 par Eiropas automatizēto reālā laika bruto norēķinu sistēmu (TARGET2)	OV L 261, 05.10.2010., 6. lpp.
ECB/2010/13	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 16. septembra Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2000/7 par Eurosistēmas monetārās politikas instrumentiem un procedūrām	OV L 267, 09.10.2010., 21. lpp.
ECB/2010/14	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 16. septembra Lēmums par euro banknošu autentiskuma un derīguma pārbaudi, kā arī to atkārtotu laišanu apgrozībā	OV L 267, 09.10.2010., 1. lpp.
ECB/2010/15	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 21. septembra Lēmums par EFSF aizdevumu dalībvalstīm, kuru valūta ir euro, pārvaldīšanu	OV L 253, 28.09.2010., 58. lpp.
ECB/2010/16	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 8. oktobra Ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Eesti Pank</i> ārējo revidentu	OV C 282, 19.10.2010., 1. lpp.
ECB/2010/17	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 14. oktobra Lēmums par Eiropas finanšu stabilizācijas mehānisma ietvaros veikto Savienības aizņemšanās un aizdošanas darbību pārvaldību	OV L 275, 20.10.2010., 10. lpp.
ECB/2010/18	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 26. oktobra Lēmums par pārejas noteikumiem Eiropas Centrālās bankas veiktajai obligāto rezervju piemērošanai pēc euro ieviešanas Igaunijā	OV L 285, 30.10.2010., 37. lpp.
ECB/2010/19	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 2. novembra Lēmums, ar ko groza Lēmumu ECB/2007/7 par TARGET2-ECB noteikumiem un nosacījumiem	OV L 290, 06.11.2010., 53. lpp.
ECB/2010/20	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 11. novembra Pamatnostādne par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (pārstrādāta versija)	OV L 35, 09.02.2011., 31. lpp.
ECB/2010/21	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 11. novembra Lēmums par ECB finanšu pārskatiem (pārstrādāta versija)	OV L 35, 09.02.2011., 1. lpp.
ECB/2010/22	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 25. novembra Lēmums par euro banknošu ražotāju kvalitātes akreditācijas procedūru	OV L 330, 15.12.2010., 14. lpp.
ECB/2010/23	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 25. novembra Lēmums par dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālo centrālo banku monetāro ienākumu sadali (pārstrādāta versija)	OV L 35, 09.02.2011., 17. lpp.

Nr.	Nosaukums	OV atsauce
ECB/2010/24	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 25. novembra Lēmums par to, kā pagaidām sadala Eiropas Centrālās bankas ienākumus no apgrozībā esošajām euro banknotēm un vērtspapīru tirgu programmas ietvaros nopirktajiem vērtspapīriem (pārstrādāta versija)	OV L 6, 11.01.2011., 35. lpp.
ECB/2010/25	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 29. novembra Lēmums par 2011. gadā emitējamo monētu daudzuma apstiprināšanu	OV L 318, 04.12.2010., 52. lpp.
ECB/2010/26	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 13. decembra Lēmums par Eiropas Centrālās bankas kapitāla palielināšanu	OV L 11, 15.01.2011., 53. lpp.
ECB/2010/27	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 13. decembra Lēmums par to, kā dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālās centrālās bankas apmaksā Eiropas Centrālās bankas kapitāla palielināšanu	OV L 11, 15.01.2011., 54. lpp.
ECB/2010/28	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 13. decembra Lēmums par to, kā ārpus euro zonas esošo valstu nacionālās centrālās bankas apmaksā ECB kapitālu	OV L 11, 15.01.2011., 56. lpp.
ECB/2010/29	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 13. decembra Lēmums par euro banknošu emisiju (pārstrādāta versija)	OV L 35, 09.02.2011., 26. lpp.
ECB/2010/30	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 13. decembra Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2000/7 par Eurosistēmas monetārās politikas instrumentiem un procedūrām	OV L 336, 21.12.2010., 63. lpp.
ECB/2010/31	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 20. decembra Lēmums par kontu atvēršanu tādu maksājumu apstrādei, kas saistīti ar EFSF aizdevumiem dalībvalstīm, kuru valūta ir euro	OV L 10, 14.01.2011., 7. lpp.
ECB/2010/32	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 22. decembra Lēmums, ar ko groza Lēmumu ECB/2009/25 par 2010. gadā emitējamo monētu daudzuma apstiprināšanu	OV L 343, 29.12.2010., 78. lpp.
ECB/2010/33	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 27. decembra Lēmums par konfidencialu datu nosūtīšanu kopējai uzņēmumu reģistru sistēmai statistikas vajadzībām	OV L 6, 11.01.2011., 37. lpp.
ECB/2010/34	Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 31. decembra Lēmums par to, kā <i>Eesti Pank</i> apmaksā kapitālu, nodod ārējo rezervju aktīvus un veic iemaksas Eiropas Centrālās bankas rezervēs un uzkrājumos	OV L 11, 15.01.2011., 58. lpp.

ECB APSTIPRINĀTIE ATZINUMI

Tabulā sniegts to atzinumu saraksts, kā arī ECBS Statūtu 4. pantu. Visu ECB kopš kurus ECB apstiprinājusi 2010. gadā un tās dibināšanas apstiprināto atzinumu sarakstu 2011. gada sākumā saskaņā ar Līguma sk. ECB interneta lapas sadaļā "Tiesiskais 127. panta 4. punktu un 282. panta 5. punktu, regulējums".

a) ECB atzinumi pēc Eiropas institūcijas pieprasījuma

Nr. ¹	Iniciators	Tēma	OV atsauce
CON/2010/5	Padome	Trīs priekšlikumi Eiropas Parlamenta un Padomes regulām, ar kurām izveido Eiropas Banku iestādi, Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju iestādi un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi	OV C 13, 20.01.2010., 1. lpp.
CON/2010/6	Padome	Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2003/71/EK un Direktīvu 2004/109/EK	OV C 19, 26.01.2010., 1. lpp
CON/2010/19	Eiropadome	Padomes ieteikums par ECB viceprezidenta iecelšanu amatā	OV C 58, 10.03.2010., 3. lpp.
CON/2010/23	Padome	Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izdara grozījumus Direktīvā 1998/26/EK, 2002/87/EK, 2003/6/EK, 2003/41/EK, 2003/71/EK, 2004/39/EK, 2004/109/EK, 2005/60/EK, 2006/48/EK, 2006/49/EK un 2009/65/EK attiecībā uz Eiropas Banku iestādes, Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju iestādes un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes pilnvarām	OV C 87, 01.04.2010., 1. lpp.
CON/2010/28	Padome	Priekšlikums Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 479/2009 attiecībā uz statistisko datu kvalitāti pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras kontekstā	OV C 103, 22.04.2010., 1. lpp.
CON/2010/52	Padome	Priekšlikums Padomes regulai, ar ko Regulu (EK) Nr. 974/98 groza attiecībā uz euro ieviešanu Igaunijā, un par priekšlikumu Padomes regulai, ar ko Regulu (EK) Nr. 2866/98 groza attiecībā uz euro maiņas kursu Igaunijai	OV C 190, 14.07.2010., 1. lpp.

1 Pieprasījumi numurēti tādā secībā, kādā Padome tos apstiprinājusi.

Nr. ¹	Iniciators	Tēma	OV atsauce
CON/2010/65	Pēc savas iniciatīvas	Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2006/48/EK un 2006/49/EK attiecībā uz kapitāla prasībām, kas piemērojamas tirdzniecības portfelim un atkārtotai pārvēršanai vērtspapīros, un attiecībā uz atlīdzības politikas uzraudzības pārbaudi	OV C 223, 18.08.2010., 1. lpp.
CON/2010/67	Eiropas Komisija	Priekšlikums Komisijas regulai, ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 2494/95 īstenošanai attiecībā uz minimālajiem SPCI svērumu kvalitātes standartiem un atceļ Komisijas Regulu (EK) Nr. 2454/97	OV C 252, 18.09.2010., 1. lpp.
CON/2010/72	Eiropas Parlaments un Padome	Divi priekšlikumi regulām par euro skaidrās naudas profesionāliem pārrobežu autotransporta pārvadājumiem starp euro zonas dalībvalstīm	OV C 278, 15.10.2010., 1. lpp.
CON/2010/82	Padome	Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1060/2009 par kredītreitingu aģentūrām	OV C 337, 14.12.2010., 1. lpp.
CON/2011/1	Padome	Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumiem, centrālajiem darījuma partneriem un darījumu datu repozitorijiem	OV C 57, 23.02.2011., 1. lpp.
CON/2011/6	Padome	Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvas 98/78/EK, 2002/87/EK un 2006/48/EK attiecībā uz finanšu konglomerātā esošo finanšu vienību papildu uzraudzību	OV C 62, 26.02.2011., 1. lpp.
CON/2011/8	Padome	Ieteikums Padomes lēmumam par kārtību atkārtotām sarunām par Monetāro nolīgumu ar Monako Firstisti	OV C 60, 25.02.2011., 1. lpp.
CON/2011/12	Padome	Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par noguldījumu garantiju sistēmām (pārstrādāta versija) un priekšlikums direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/9/EK par ieguldītāju kompensācijas sistēmām	Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts
CON/2011/13	Padome	Eiropas Savienības ekonomiskās pārvaldības reforma	Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts

b) ECB atzinumi pēc dalībvalsts pieprasījuma²

Nr. ³	Iniciators	Tēma
CON/2010/1	Ungārija	Forinta un euro banknošu un forinta un euro monētu reproducēšana Ungārijā
CON/2010/2	Igaunija	Jauns tiesiskais regulējums valsts statistikas sagatavošanai
CON/2010/3	Francija	Daži pasākumi saistībā ar banku un finanšu regulējumu
CON/2010/4	Francija	Banku un apdrošināšanas licencēšanas un uzraudzības iestāžu apvienošana
CON/2010/7	Beļģija	Palīdzības pasākumi, ko piemēro banku un finanšu nozares uzņēmumiem, finanšu nozares un finanšu pakalpojumu uzraudzība un <i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i> statūti
CON/2010/8	Grieķija	Uzņēmējdarbības un profesionālās darbības parādu, kuru kreditori ir kredītiestādes, restrukturizācija un datu apstrāde kredītvēstures izpētes birojos
CON/2010/9	Somija	Noguldījumu banku konsolidācija
CON/2010/10	Ungārija	<i>Magyar Nemzeti Bank</i> uzdevumi, Ungārijas Finanšu uzraudzības iestādes struktūra un juridiskais statuss un Finanšu stabilitātes padomes izveidošana
CON/2010/11	Zviedrija	Nacionālās rekapitalizācijas shēmas darbības termiņa otrreizēja pagarināšana
CON/2010/12	Rumānija	Īpašā administrācijas procedūra, ko <i>Banca Națională a României</i> var ierosināt attiecībā uz grūtībās nonākušām kredītiestādēm
CON/2010/13	Ungārija	<i>Magyar Nemzeti Bank</i> uzdevumi saistībā ar Ungārijas dalību Starptautiskajā Valūtas fondā
CON/2010/14	Polija	Pasākumi banku aizdevumu uzņēmumiem veicināšanai
CON/2010/15	Īrija	Īrijas divpusējais aizņēmuma līgums ar Starptautisko Valūtas fondu
CON/2010/16	Igaunija	Sagatavošanās darbi euro ieviešanai
CON/2010/17	Grieķija	Grieķijas Statistikas sistēmas un neatkarīgas statistikas iestādes izveide

2 Padome 2004. gada decembrī nolēma, ka ECB atzinumi, kas sniegti pēc nacionālo institūciju pieprasījuma, vienmēr jāpublicē uzreiz pēc to apstiprināšanas un nosūtīšanas institūcijai, kura lūgusi konsultāciju.

3 Pieprasījumi numurēti tādā secībā, kādā Padome tos apstiprinājusi.

Nr. ³	Iniciators	Tēma
CON/2010/18	Latvija	Noguldījumu uz septiņām dienām ieviešana
CON/2010/20	Igaunija	Grozījumi <i>Eesti Pank</i> likumā un statūtos
CON/2010/21	Grieķija	Tiesiskā regulējuma grozījumi attiecībā uz likviditātes palielināšanu tautsaimniecībā, reaģējot uz starptautiskās finanšu krīzes ietekmi
CON/2010/22	Austrija	Austrijas iemaksa SVF Nabadzības samazināšanas un izaugsmes fondā
CON/2010/24	Dānija	Grozījumi likumā par <i>Danmarks Nationalbank</i> saistībā ar tiesībām vākt informāciju statistikas apkopošanas mērķiem
CON/2010/25	Bulgārija	Neatkarība, konfidencialitāte un monetārās finansēšanas aizliegums
CON/2010/26	Somija	Valsts kapitāla ieguldījumi noguldījumu bankās
CON/2010/27	Slovēnija	Jauns integritātes nodrošināšanas un korupcijas novēršanas tiesiskais regulējums saistībā ar tā piemērošanu <i>Banka Slovenije</i> un tās lēmēj institūcijām
CON/2010/29	Zviedrija	Valdības garantiju bankām un citām iestādēm pagarināšana
CON/2010/30	Īrija	<i>Central Bank and Financial Services Authority of Ireland</i> reorganizācija
CON/2010/31	Ungārija	Grozījumi Likumā par kredītiestādēm un finanšu uzņēmumiem, ar ko ievieš papildu pasākumus finanšu tirgus stabilizācijai
CON/2010/32	Polija	Grozījumi noteikumos, kas regulē <i>Narodowy Bank Polski</i> uzkrājumu valūtas maiņas kursa riskam
CON/2010/33	Grieķija	Privātās apdrošināšanas uzraudzība, privātās dzīvības apdrošināšanas garantiju fonda izveidošana un citi noteikumi
CON/2010/34	Grieķija	Parāda atmaksas kārtība personām, kas iestigušas pārmērīgos parādos
CON/2010/35	Igaunija	Finanšu stabilitātes papildu pasākumi Igaunijā
CON/2010/36	Grieķija	Godīguma atjaunošana nodokļu iekasēšanā un nodokļu nemaksāšanas novēršana
CON/2010/37	Polija	Grozījumi noteikumos, kas nodrošina <i>Narodowy Bank Polski</i> prezidenta pienākumu izpildes nepārtrauktību
CON/2010/38	Zviedrija	Jaunas monētu un banknošu nominālvērtības

Nr. ³	Iniciators	Tēma
CON/2010/39	Kipra	Tiesību un pienākumu cesija saistībā ar valsts parāda vērtspapīru emisiju, izplatīšanu un dzēšanu
CON/2010/40	Austrija	Starptautiskā Valūtas fonda un <i>Oesterreichische Nationalbank</i> divpusējais aizdevums
CON/2010/41	Vācija	Kompensācijas sistēmas iestādēs un apdrošināšanas sabiedrībās
CON/2010/42	Lietuva	<i>Lietuvos bankas</i> aktīvu tiesiskais statuss, Valdes locekļu amata pilnvaru laiks un atalgojums, ārvalstu centrālo banku valūtas rezervju imunitāte un <i>Lietuvos bankas</i> gada finanšu pārskati
CON/2010/43	Bulgārija	Statistika, naudas pārrobežu aprīte un <i>Българска народна банка</i> (Bulgārijas Nacionālās bankas) kompetence
CON/2010/44	Francija	Noteikumi, kas saistīti ar <i>Banque de France</i>
CON/2010/45	Dānija	Grozījumi finanšu stabilitātes režīmā
CON/2010/46	Slovēnija	Vairāku Banku likuma normu grozījumi
CON/2010/47	Vācija	Grozījumi Likumā par nodrošinātajām obligācijām (<i>Pfandbriefe</i>)
CON/2010/48	Īrija	<i>Central Bank and Financial Services Authority of Ireland</i> reorganizācija
CON/2010/49	Zviedrija	<i>Sveriges Riksbank</i> tiesības vākt informāciju no Zviedrijas vērtspapīru emitentiem
CON/2010/50	Zviedrija	Valdības garantiju bankām un citām iestādēm pagarināšana, kā arī rekapitalizācijas valsts shēmas pagarināšana
CON/2010/51	Rumānija	<i>Banca Națională a României</i> personāla atalgojums
CON/2010/53	Vācija	Īsās pozīcijas pārdošanas ierobežojumi
CON/2010/54	Grieķija	Finanšu stabilitātes fonda izveide
CON/2010/55	Slovēnija	Informācijas nodrošināšana un citi pienākumi, kas <i>Banka Slovenije</i> jāveic kā maksājumu pakalpojumu sniedzējai budžeta lietotājiem
CON/2010/56	Ungārija	Grozījumi Likumā par <i>Magyar Nemzeti Bank</i> , ar ko tiek ieviesti darba samaksas samazinājumi
CON/2010/57	Austrija	Pienācīgas uzraudzības uzdevumu nodošana Austrijas Finanšu tirgus uzraudzības iestādei

Nr. ³	Iniciators	Tēma
CON/2010/58	Itālija	Valsts izdevumu ierobežošana saistībā ar <i>Banca d'Italia</i>
CON/2010/59	Vācija	<i>Deutsche Bundesbank</i> ierēdņu karjeras virzība
CON/2010/60	Igaunija	Obligāto rezervju regulējums
CON/2010/61	Bulgārija	Daži <i>Българска народна банка</i> (Bulgārijas Nacionālās bankas) Padomes kompetences jautājumi
CON/2010/62	Ungārija	Atzinums par grozījumiem vairākos likumos, kas attiecas uz finanšu nesabalansētības mazināšanu
CON/2010/63	Vācija	Noteikumi, ar ko ievieš kompensācijas sistēmas iestādēs un apdrošināšanas sabiedrībās
CON/2010/64	Polija	Grozījumi noguldījumu garantiju shēmas tiesiskajā regulējumā
CON/2010/66	Rumānija	Grozījumi tiesību aktos par valsts statistiku
CON/2010/68	Ungārija	Kredītiestāžu rezervju prasības
CON/2010/69	Rumānija	Papildu pasākumi līdzsvarota budžeta atjaunošanai
CON/2010/70	Polija	Grozījumi <i>Bank Gospodarstwa Krajowego</i> darbības tiesiskajā regulējumā
CON/2010/71	Īrija	Īrijas valsts garantiju dažām kredītiestāžu saistībām pagarināšana
CON/2010/73	Kipra	Kredītiestāžu veiktas nodrošināto obligāciju emisijas tiesiskais regulējums
CON/2010/74	Austrija	Jaunās kredītēšanas vienošanās ar Starptautisko Valūtas fondu apmēra palielināšana
CON/2010/75	Īrija	Īrijas valsts garantiju dažām kredītiestāžu saistībām pagarināšana
CON/2010/76	Ungārija	Grozījumi Konstitūcijā un Likums par tiesību aktiem saistībā ar <i>Magyar Nemzeti Bank</i> likumdevēja pilnvarām
CON/2010/77	Latvija	Grozījumi monetārās politikas darbības principos nolūkā turpināt to saskaņošanu ar Eurosistēmas principiem
CON/2010/78	Luksemburga	Grozījumi finanšu nodrošinājuma līgumu tiesību aktos attiecībā uz kredītprasībām
CON/2010/79	Bulgārija	Skaidrās naudas maksājumu ierobežojumi
CON/2010/80	Portugāle	<i>Banco de Portugal</i> darbinieku atalgojums un budžets
CON/2010/81	Polija	Būvapvienības

Nr. ³	Iniciators	Tēma
CON/2010/83	Vācija	Banku restrukturizācija
CON/2010/84	Igaunija	Obligāto rezervju regulējums
CON/2010/85	Pēc savas iniciatīvas	Pasta maksājumu pakalpojumu nolīguma ratifikācija vai īstenošana
CON/2010/86	Rumānija	Kreditiestāžu veikta akciju pagaidu turēšana finanšu rekonstrukcijas vai uzņēmuma glābšanas darbību laikā
CON/2010/87	Grieķija	Euro banknošu autentiskums, derīguma pārbaude un atkārtota laišana apgrozībā, kā arī sankcijas par euro banknošu un monētu aizsardzības pret viltošanu nenodrošināšanu
CON/2010/88	Francija	<i>Banque de France</i> kapitāla un likumā noteikto rezervju palielināšana
CON/2010/89	Slovākija	Daži jauni noteikumi saistībā ar skaidrās naudas apriti
CON/2010/90	Malta	Euro banknošu autentiskums, derīguma pārbaude un atkārtota laišana apgrozībā
CON/2010/91	Ungārija	Monētārās padomes locekļu iecelšana amatā un atbrīvošana no amata un <i>Magyar Nemzeti Bank</i> Padomes locekļu atalgojums
CON/2010/92	Īrija	Kreditiestāžu ārkārtas stabilizācija
CON/2010/93	Zviedrija	Valdības garantiju bankām un citām iestādēm, kā arī rekapitalizācijas valsts shēmas pagarināšana
CON/2010/94	Ungārija	Ungārijas Finanšu uzraudzības iestāde un tās prezidenta likumdošanas pilnvaras
CON/2010/95	Polija	Valsts kases atbalsta pagarināšana un finanšu iestāžu rekapitalizācijas pasākumi saskaņā ar Eiropas Komisijas lēmumu
CON/2011/2	Kipra	Kipras Biržas pilnvaras noteikt sankcijas
CON/2011/3	Slovēnija	Grozījumi Likumā par banku darbību
CON/2011/4	Polija	Slēgti ieguldījumu fondi, kas emitē ieguldījumu sertifikātus, kurus netaiņā publiskā apgrozībā
CON/2011/5	Beļģija	Beļģijas finanšu uzraudzības struktūru attīstības principu īstenošana

Nr. ³	Iniciators	Tēma
CON/2011/7	Lietuva	Grozījumi nacionālajā monetārās politikas operāciju regulējumā, lai to saskaņotu ar Eurosistēmas regulējumu
CON/2011/9	Polija	Grozījumi Polijas konstitūcijā saistībā ar euro ieviešanu
CON/2011/10	Itālija	Itālijas dalība Starptautiskā Valūtas fonda programmās, reaģējot uz finanšu krīzi
CON/2011/11	Polija	Krājaizdevu sabiedrību iekļaušana Valsts kases atbalsta programmā finanšu iestādēm

EUROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS PASĀKUMU HRONOLOĢIJA¹

2009. GADA 15. JANVĀRIS

ECB Padome nolemj samazināt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi par 50 bāzes punktiem (līdz 2.00%), sākot ar operācijām, par kurām norēķins veicams 2009. gada 21. janvārī. Padome arī nolemj, ka aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme un noguldījumu iespējas procentu likme būs attiecīgi 3.00% un 1.00% (atbilstoši 2008. gada 18. decembra lēmumam spēkā ar 2009. gada 21. janvāri).

2009. GADA 5. FEBRUĀRIS

ECB Padome nolēma nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 2.00%, 3.00% un 1.00%).

2009. GADA 5. MARTS

ECB Padome nolemj samazināt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi par 50 bāzes punktiem (līdz 1.50%), sākot ar operācijām, par kurām norēķins veicams 2009. gada 11. martā. Padome arī nolemj, ka aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme un noguldījumu iespējas procentu likme būs attiecīgi 2.50% un 0.5% (spēkā ar 2009. gada 11. martu).

Turklāt Padome nolemj visās galvenajās refinansēšanas operācijās, speciāla termiņa refinansēšanas operācijās un papildu un regulārajās ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās turpināt izmantot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilnu piešķirumu tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams un katrā ziņā arī pēc 2009. gada beigām. Padome arī nolēma joprojām saglabāt pašreizējo papildu ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju un speciāla termiņa refinansēšanas operāciju biežuma un termiņu struktūru tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams un katrā ziņā arī pēc 2009. gada beigām.

2009. GADA 2. APRĪLIS

ECB Padome nolemj samazināt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 1.25%), sākot ar operācijām, par kurām norēķins veicams 2009. gada 8. aprīlī. Padome arī nolemj, ka aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme un noguldījumu iespējas procentu likme būs attiecīgi 2.25% un 0.25% (spēkā ar 2009. gada 8. aprīli).

2009. GADA 7. MAIJS

ECB Padome nolemj samazināt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 1.00%), sākot ar operāciju, par kuru norēķins veicams 2009. gada 13. maijā. Padome arī nolemj samazināt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi par 50 bāzes punktiem (līdz 1.75%; spēkā ar 2009. gada 13. maiju) un nemainīt noguldījumu iespējas procentu likmi (0.25%). Turklāt Padome nolemj turpināt pastiprināta kreditēšanas atbalsta principa īstenošanu. Padome īpaši nolemj, ka Eurosistēma veiks likviditāti palielinošas ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ar 1 gada termiņu, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu. Padome arī pieņem konceptuālu lēmumu, ka Eurosistēma iegādāsies euro zonā emitētās euro denominētās nodrošinātās obligācijas.

2009. GADA 4. JŪNIJS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%). Padome arī pieņem lēmumu par euro zonā saskaņā ar 2009. gada 7. maija lēmumu emitēto euro denominēto nodrošināto obligāciju iegādes tehnisko kārtību.

¹ Eurosistēmas monetārās politikas pasākumu 1999.–2008. gada hronoloģija sniegta attiecīgajos ECB gada pārskatos.

**2009. GADA 2. JŪLIJS, 6. AUGUSTS,
3. SEPTEMBRIS, 8. OKTOBRIS UN 5. NOVEMBRIS**

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%).

2009. GADA 3. DECEMBRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%). Padome arī pieņem lēmumu par detalizētu izsoles procedūras norisi un nosacījumiem, kas līdz 2010. gada 13. aprīlim jāpiemēro refinansēšanas operācijām.

2010. GADA 14. JANVĀRIS UN 4. FEBRUĀRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%).

2010. GADA 4. MARTS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%). Padome arī pieņem lēmumu par detalizētu izsoles procedūras norisi un nosacījumiem, kas līdz 2010. gada 12. oktobrim jāpiemēro refinansēšanas operācijām, t.sk. regulārajās 3 mēnešu ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās (ITRO) atkal izmantojot mainīgas procentu likmes izsoles procedūru, sākot ar operāciju, kas tiks izsolīta 2010. gada 28. aprīlī.

2010. GADA 8. APRĪLIS UN 6. MAIJS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%).

2010. GADA 10. MAIJS

ECB Padome nolemj veikt vairākus pasākumus, lai novērstu nopietno spriedzi finanšu tirgos. Padome īpaši nolemj veikt intervences euro zonas valsts un privāto parāda vērtspapīru tirgos ("Vērtspapīru tirgu programma") un regulārajās 3 mēnešu ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās (ITRO) 2010. gada maijā un jūnijā izmantot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu.

2010. GADA 10. JŪNIJS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%). Turklāt Padome nolemj regulārajās 3 mēnešu ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās, kas tiks izsolītas 2010. gada 3. ceturksnī, izmantot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu.

2010. GADA 8. JŪLIJS UN 5. AUGUSTS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%).

2010. GADA 2. SEPTEMBRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%). Padome arī pieņem lēmumu par detalizētu izsoles procedūras norisi un nosacījumiem, kas līdz 2011. gada 11. janvārim jāpiemēro refinansēšanas operācijām, īpaši, lai veiktu 3 mēnešu ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu.

2011. GADA 3. MARTS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%). Padome arī pieņem detalizētu lēmumu par izsoles procedūras norisi un nosacījumiem, kas līdz 2011. gada 12. jūlijam jāpiemēro refinansēšanas operācijām, īpaši, turpinot izmantot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu.

2010. GADA 7. OKTOBRIS UN 4. NOVEMBRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%).

2010. GADA 2. DECEMBRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%). Padome arī pieņem detalizētu lēmumu par izsoles procedūras norisi un nosacījumiem, kas līdz 2011. gada 12. aprīlim jāpiemēro refinansēšanas operācijām, īpaši, turpinot izmantot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu.

2011. GADA 13. JANVĀRIS UN 3. FEBRUĀRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%).

PĀRSKATS PAR ECB KOMUNIKĀCIJU SAISTĪBĀ AR LIKVIDITĀTES NODROŠINĀŠANU¹

LIKVIDITĀTES NODROŠINĀŠANA EURO

2010. GADA 4. MARTS

ECB SNIEDZ SĪKĀKU INFORMĀCIJU PAR REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJĀM, PAR KURĀM NORĒĶINS VEICAMS LĪDZ 2010. GADA 12. OKTOBRIM

Ņemot vērā tautsaimniecības un finanšu tirgu norises, ECB Padome nolēma turpināt pakāpenisku nestandarta operatīvo pasākumu atcelšanu.

Konkrētāk, Padome nolēma turpināt veikt galvenās refinansēšanas operācijas (GRO), izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu, tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, un vismaz līdz šā gada devītā rezervju prasību izpildes perioda beigām 2010. gada 12. oktobrī. Šādu izsoles procedūru arī turpmāk izmantos Eurosistēmas speciāla termiņa refinansēšanas operācijās ar dzēšanas termiņu viens rezervju prasību izpildes periods, veicot tās tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, un vismaz līdz 2010. gada devītā rezervju prasību izpildes perioda beigām. Šajās speciāla termiņa refinansēšanas operācijās fiksētā procentu likme būs tāda pati kā attiecīgajā GRO lietotā procentu likme.

Padome arī nolēma regulārajās 3 mēnešu ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās (ITRO) atkal izmantot mainīgas procentu likmes izsoles procedūru, sākot ar operāciju, kas tiks izsolīta 2010. gada 28. aprīlī. Piešķiruma summas šajās operācijās tiks noteiktas, lai nodrošinātu izlīdzinātus nosacījumus naudas tirgū un izvairītos no būtiskām pieteikuma procentu likmju un attiecīgās GRO procentu likmes starpībām. Indikatīvā piešķiruma summa katrai ITRO ar 3 mēnešu termiņu tiks iepriekš izsludināta tā rezervju prasību izpildes perioda, kurā jāveic operācija, sākumā. ITRO ar 3 mēnešu termiņu kā minimālo pieteikuma procentu likmi izmantos GRO procentu likmi. Tas ir tehnisks un pagaidu pasākums, lai augstas likviditātes apstākļos novērstu to, ka piešķiruma procentu likmes ir zemākas nekā attiecīgās GRO procentu likme.

Lai izlīdzinātu 12 mēnešu ITRO (termiņš – 2010. gada 1. jūlijs) likviditātes ietekmi, Padome nolēma veikt papildu precizējošo operāciju ar 6 dienu termiņu, izsludinot izsoli, veicot piešķirumu un norēķinu 1. jūlijā un nosakot tās termiņu 7. jūlijā – datumā, kas sakrīt ar nākamās GRO norēķina datumu. Arī šajā operācijā izmantos fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu un fiksētā procentu likme būs tāda pati kā attiecīgās GRO procentu likme.

Turklāt Padome atbilstoši 2009. gada 16. decembra lēmumam par ITRO ar 12 mēnešu termiņu organizēšanu nolēma arī noteikt, ka ITRO ar 6 mēnešu termiņu, kas tiks izsolīta 2010. gada 31. martā, procentu likme būs identiska šīs operācijas termiņa laikā veikto GRO vidējai minimālajai pieteikuma procentu likmei.

2010. GADA 10. MAIJS

ECB PAZIŅO PAR VAIRĀKIEM PASĀKUMIEM NOPIETNĀS FINANŠU TIRGU SPRIEDZES NOVĒRŠANAI

Padome nolēma veikt vairākus pasākumus, lai novērstu nopietno spriedzi atsevišķos tirgus segmentos, kas kavē monetārās politikas transmisijas mehānisma darbību un tādējādi efektīvu uz cenu stabilitātes nodrošināšanu vidējā termiņā vērstu monetārās politikas īstenošanu. Šie pasākumi neietekmēs monetārās politikas nostāju.

Ņemot vērā pašlaik tirgū dominējošos izņēmuma apstākļus, Padome pieņēma šādu lēmumu.

1. Veikt intervences euro zonas publisko un privāto parāda vērtspapīru tirgos ("Vērtspapīru tirgu programma"), lai nodrošinātu attīstību un likviditāti tajos tirgus segmentos, kuros traucēta darbība.

¹ Datumi attiecas uz paziņojuma publicēšanas datumu. Sīkāku informāciju par Eurosistēmas 2010. gadā veiktajām likviditāti palielinošajām operācijām sk. ECB interneta lapas sadaļā "Atklātā tirgus operācijas".

Šīs programmas mērķis ir risināt vērtspapīru tirgu darbības problēmas un atjaunot atbilstošu monetārās politikas transmisijas mehānismu. Šo intervenču apjomu noteiks Padome. Pieņemot lēmumu, tika ņemts vērā euro zonas valstu valdību paziņojums, ka tās "veiks visus nepieciešamos pasākumus fiskālo mērķu sasniegšanai šogad un turpmākajos gados atbilstoši pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrām", un vairāku euro zonas valstu valdību precīzas papildu apņemšanās paātrināt fiskālo konsolidāciju un nodrošināt attiecīgo valstu finanšu stabilitāti. Minēto intervenču ietekmes sterilizēšanai tiks veiktas speciālas operācijas, lai atkal absorbētu ar "Vērtspapīru tirgu programmas" palīdzību piešķirto likviditāti, tādējādi nodrošinot, ka netiks ietekmēta monetārās politikas nostāja.

2. Regulārajās ITRO ar 3 mēnešu termiņu, kas tiks izsolītas 2010. gada 26. maijā un 30. jūnijā, izmantot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu.
3. 2010. gada 12. maijā veikt ITRO ar 6 mēnešu termiņu un pilna apjoma piešķirumu, nosakot procentu likmi, kas būs identiska šīs operācijas termiņa laikā veikto GRO vidējai minimālajai pieteikuma procentu likmei.
4. Saskaņojot ar citām centrālajām bankām, atkal aktivizēt pagaidu likviditātes mijmaiņas darījumu līnijas ar Federālo rezervju sistēmu un atsākt likviditāti palielinošas operācijas ASV dolāros ar termiņu 7 un 84 dienas. Šīs operācijas veiks kā *repo* operācijas pret ECB prasībām atbilstošu nodrošinājumu, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu. Pirmā operācija notiks 2010. gada 11. maijā.

2010. GADA 10. JŪNIJS

ECB SNIEDZ SĪKĀKU INFORMĀCIJU PAR ILGĀKA TERMIŅA REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJĀM, KAS VEICAMAS 2010. GADA 3. CETURKSNĪ

Padome nolēma regulārajās ITRO ar 3 mēnešu termiņu, kas tiks izsolītas 2010. gada 28. jūlijā, 25. augustā un 29. septembrī, izmantot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu.

2010. GADA 2. SEPTEMBRIS

ECB SNIEDZ SĪKĀKU INFORMĀCIJU PAR REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJĀM, PAR KURĀM NORĒĶINS VEICAMS NO 2010. GADA 17. OKTOBRA LĪDZ 2011. GADA 18. JANVĀRIM

Padome nolēma turpināt veikt GRO, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu, tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, un vismaz līdz šā gada 12. rezervju prasību izpildes perioda beigām 2011. gada 18. janvārī. Fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu arī turpmāk izmantos speciāla termiņa refinansēšanas operācijās ar dzēšanas termiņu viens rezervju prasību izpildes periods, veicot tās tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, un vismaz līdz 2010. gada beigām. Šajās operācijās fiksētā procentu likme būs tāda pati kā attiecīgajā laikā izmantotā GRO procentu likme.

Turklāt Padome nolēma veikt ITRO ar 3 mēnešu termiņu (ar norēķinu 2010. gada 28. oktobrī, 25. novembrī un 23. decembrī), izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu. Procentu likmes šajās 3 mēnešu operācijās būs identiskas attiecīgās ITRO termiņa laikā veikto GRO vidējai procentu likmei.

Padome arī nolēma veikt trīs papildu precizējošās operācijas, pienākot pārējo 6 mēnešu un 12 mēnešu refinansēšanas operāciju termiņam: vienu operāciju ar 6 dienu termiņu, izsludinot izsoli, veicot piešķirumu un norēķinu 2010. gada 30. septembrī, vienu operāciju ar 6 dienu termiņu, izsludinot izsoli, veicot piešķirumu un norēķinu 2010. gada 11. novembrī, un vienu operāciju ar 13 dienu termiņu, izsludinot izsoli, veicot piešķirumu un norēķinu 2010. gada 23. decembrī. Arī šajās trijās operācijās izmantos fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu un procentu likme būs tāda pati kā attiecīgajā laikā izmantotā GRO procentu likme.

2010. GADA 2. DECEMBRIS

ECB SNIEDZ SĪKĀKU INFORMĀCIJU PAR REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJĀM, PAR KURĀM NORĒĶINS VEICAMS NO 2011. GADA 19. JANVĀRA LĪDZ 12. APRĪLIM

Padome nolēma turpināt veikt GRO, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu, tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, un vismaz līdz 2011. gada trešā rezervju prasību izpildes perioda beigām 2011. gada 12. aprīlī. Šādu izsoles procedūru arī turpmāk izmantos Eurosistēmas speciāla termiņa refinansēšanas operācijās ar dzēšanas termiņu viens rezervju prasību izpildes periods, veicot tās tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, un vismaz līdz 2011. gada 1. ceturkšņa beigām. Šajās speciāla termiņa refinansēšanas operācijās fiksētā procentu likme būs identiska attiecīgajā laikā izmantotajai GRO procentu likmei.

Turklāt Padome nolēma veikt ITRO ar 3 mēnešu termiņu 2011. gada 26. janvārī, 23. februārī un 30. martā, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu. Procentu likmes šajās 3 mēnešu operācijās būs identiskas attiecīgās ITRO termiņa laikā veikto GRO vidējai procentu likmei.

LIKVIDITĀTES NODROŠINĀŠANA CITĀS VALŪTĀS UN VIENOŠANĀS AR CITĀM CENTRĀLAJĀM BANKĀM

2010. GADA 18. JANVĀRIS

ECB PĀRTRAUČ LIKVIDITĀTI PALIELINOŠAS OPERĀCIJAS ŠVEICES FRANKOS

Padome, vienojoties ar Šveices Nacionālo banku, nolēma pēc 2010. gada 31. janvāra pārtraukt likviditāti palielinošas mijmaiņas operācijas Šveices frankos ar termiņu 1 nedēļa. Šāds lēmums pieņemts, samazinoties pieprasījumam un uzlabojoties apstākļiem finansējuma tirgos.

2010. GADA 27. JANVĀRIS

ECB UN CITAS CENTRĀLĀS BANKAS PIENĒM LĒMUMU PĀRTRAUKT PAGaidu MIJMAIŅAS DARĪJUMU LĪNIJAS AR FEDERĀLO REZERVJU SISTĒMU

Saskaņojot ar citām centrālajām bankām, ECB apstiprināja, ka tās pagaidu likviditātes mijmaiņas darījumu līnijas ar Federālo rezervju sistēmu tiks pārtrauktas 2010. gada 1. februārī. Šīs līnijas, kas bija izveidotas spiediena neitralizēšanai pasaules finansējuma tirgos, vairs nav nepieciešamas, ņemot vērā pēdējā gadā vērojamos finanšu tirgu darbības uzlabojumus. Centrālās bankas turpinās sadarbību pēc vajadzības.

Tāpēc Padome, vienojoties ar Federālo rezervju sistēmu, *Bank of England*, Japānas Banku un Šveices Nacionālo banku, nolēma pēc 2010. gada 31. janvāra pārtraukt likviditāti palielinošas operācijas ASV dolāros.

2010. GADA 10. MAIJS

LIKVIDITĀTI PALIELINOŠO OPERĀCIJU ASV DOLĀROS ATSĀKŠANA

Reaģējot uz atsākušos spriedzi Eiropas ASV dolāru īstermiņa finansējuma tirgos, Kanādas Banka, *Bank of England*, Eiropas Centrālā banka, Federālo rezervju sistēma un Šveices Nacionālā banka paziņoja, ka atjauno pagaidu likviditātes mijmaiņas darījumu iespējas ASV

dolāros. Šīs iespējas paredzētas likviditātes nosacījumu uzlabošanai ASV dolāru finansējuma tirgos un spriedzes paplašināšanās uz citiem tirgiem un citiem finanšu centriem novēršanai. Japānas Banka drīzumā apsvērs līdzīgus pasākumus. Centrālās bankas turpinās cieši sadarboties, kamēr tas būs nepieciešams spiediena mazināšanai finansējuma tirgos.

Padome, saskaņojot ar citām centrālajām bankām, nolēma atjaunot pagaidu likviditātes mijmaiņas darījumu līnijas ar Federālo rezervju sistēmu un atsākt likviditāti palielinošas operācijas ASV dolāros ar termiņu 7 un 84 dienas. Šīs operācijas veiks kā *repo* operācijas pret ECB prasībām atbilstošu nodrošinājumu, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu. Pirmā operācija notiks 2010. gada 11. maijā.

ECB SNIEDZ SĪKĀKU INFORMĀCIJU PAR LIKVIDITĀTI PALIELINOŠO OPERĀCIJU ASV DOLĀROS ATSĀKŠANU

Saskaņā ar Padomes lēmumu atjaunot pagaidu mijmaiņas darījumu līniju ar Federālo rezervju sistēmu ECB sniedza sīkāku operatīvo informāciju par tās likviditāti palielinošām operācijām ASV dolāros.

Šīs operācijas veiks kā *repo* operācijas pret ECB prasībām atbilstošu nodrošinājumu, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu.

ECB nolēma veikt šādas operācijas.

- Operācijas ar 7 dienu termiņu katru nedēļu. Pirmā operācija notiks 2010. gada 11. maijā, norēķins veicams 2010. gada 12. maijā, un tās termiņš – 2010. gada 20. maijs. Turpmākās operācijas parasti tiks veiktas un izsolītas trešdienās, norēķins jāveic nākamajā darbadienā.
- Operācija ar 84 dienu termiņu notiks 2010. gada 18. maijā, norēķins veicams 2010. gada 20. maijā, un tās termiņš – 2010. gada 12. augusts.

2010. GADA 17. DECEMBRIS

ECB UN *BANK OF ENGLAND* NOSLĒDZ LĪGUMU PAR MIJMAIŅAS DARĪJUMU IESPĒJU

Centrālo banku sadarbības ietvaros ECB un *Bank of England* paziņoja par pagaidu likviditātes mijmaiņas darījumu iespēju, saskaņā ar kuru *Bank of England* varētu, ja tas būs nepieciešams, izsniegt ECB 10 mljrd. Lielbritānijas sterliņu mārciņu apmaiņā pret euro. Vienošanās beigsies 2011. gada septembra beigās.

Saskaņā ar vienošanos kā piesardzības pasākums *Bank Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland* būs pieejamas Lielbritānijas sterliņu mārciņas, lai šajā valūtā nodrošinātu banku sistēmas īslaicīgas likviditātes vajadzības.

2010. GADA 21. DECEMBRIS

LIKVIDITĀTI PALIELINOŠO OPERĀCIJU ASV DOLĀROS PAGARINĀŠANA

Padome, saskaņojot ar Kanādas Banku, *Bank of England*, Japānas Banku un Šveices Nacionālo banku, nolēma pagarināt likviditātes mijmaiņas darījumus ar Federālo rezervju sistēmu līdz 2011. gada 1. augustam un turpināt veikt likviditāti palielinošas operācijas ASV dolāros ar 7 dienu termiņu. Šīs Eurosistēmas operācijas joprojām veiks kā *repo* operācijas pret ECB prasībām atbilstošu nodrošinājumu, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu. Nākamā likviditāti palielinošā operācija ASV dolāros tiks veikta 2010. gada 22. decembrī (ar norēķinu 23. decembrī), tomēr izņēmuma kārtā tā būs operācija ar 14 dienu termiņu, lai tiktu aptvertas gada beigas.

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS SAGATAVOTĀS PUBLIKĀCIJAS

ECB sagatavo vairākas publikācijas, kas sniedz informāciju par tās pamatdarbību – monetāro politiku, statistiku, maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmām, finanšu stabilitāti un uzraudzību, starptautisko Eiropas līmeņa sadarbību un juridiskajiem jautājumiem. Tiek publicēti šādi dokumenti.

AR LIKUMU NOTEIKTĀS PUBLIKĀCIJAS

- Gada pārskats
- Konverģences ziņojums
- Mēneša Biļetens

PĒTĪJUMI

- Juridisko pētījumu sērija
- Speciālo pētījumu sērija
- Pētījumu biļeteni
- Pētījumu sērija

CITAS/AR UZDEVUMU IZPILDI SAISTĪTĀS PUBLIKĀCIJAS

- Paplašināta monetārā analīze
- Finanšu integrācija Eiropā
- Finanšu Stabilitātes Pārskats
- Statistikas kabatgrāmata
- Eiropas Centrālā banka: vēsture, loma un funkcijas
- Euro starptautiskā loma
- Monetārās politikas īstenošana euro zonā ("Vispārējā dokumentācija")
- ECB monetārā politika
- Maksājumu sistēma

ECB publicē arī brošūras un informatīvos materiālus par dažādiem jautājumiem, piemēram, euro banknotēm un monētām, kā arī semināru un konferenču materiālus.

Eiropas Centrālās bankas un Eiropas Monetārā institūta, ECB priekšteča no 1994. gada līdz 1998. gadam, publicēto dokumentu pilns saraksts (PDF formātā) pieejams ECB interneta lapā (<http://www.ecb.europa.eu/pub/>). Valodas kods norāda, kurās valodās attiecīgā publikācija pieejama.

Izdevumus iespējstā veidā, ja nav norādīts citādi, var bez maksas saņemt vai pasūtīt, ja tie ir krājumā (kontaktadrese: info@ecb.europa.eu).

TERMINU SKAIDROJUMS

Šajā terminu skaidrojumā ietverti atsevišķi ECB gada pārskatā atrodamie termini. Pilnīgāku un detalizētāku terminu skaidrojumu sk. ECB interneta lapā.

Aizdevumu iespēja uz nakti (*marginal lending facility*) – Eurosistēmas pastāvīgā iespēja, kuru **darījuma partneri** var izmantot, lai saņemtu no NCB kredītu uz nakti ar iepriekš noteiktu procentu likmi pret atbilstošajiem aktīviem (sk. arī **galvenās ECB procentu likmes**).

Atklātā tirgus operācija (*open market operation*) – operācija, ko finanšu tirgū veic pēc centrālās bankas iniciatīvas. Atkarībā no to mērķa, regularitātes un procedūrām **Eurosistēmas** atklātā tirgus operācijas var iedalīt četrās kategorijās: **galvenās refinansēšanas operācijas, ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, precizējošās operācijas** un strukturālās operācijas. Attiecībā uz izmantotajiem instrumentiem Eurosistēmas galvenie atklātā tirgus instrumenti ir **reversie darījumi**, un tos var izmantot visās četrās operāciju kategorijās. Turklāt strukturālajām operācijām pieejamas parāda vērtspapīru emisijas un tiešie darījumi, savukārt precizējošo operāciju veikšanai pieejami tiešie darījumi, **valūtas mijmaiņas darījumi** un noguldījumu ar noteiktu termiņu piesaiste.

Atpirkšanas līgums (*repurchase agreement*) – naudas aizņemšanās process, apvienojot aktīva (parasti fiksēta ienākuma vērtspapīra) pārdošanu un vēlāku tā paša aktīva atpirkšanu kādā konkrētā datumā par nedaudz augstāku konkrētu cenu, kas atspoguļo aizņemšanās procentu likmi.

Bruto darbības ieņēmumi (*gross operating surplus*) – pārpalikums (vai deficīts), kas rodas, atskaitot no saražoto galaproduktu vērtības starpatēriņa izmaksas, nodarbināto atlīdzību un nodokļu izmaksas mīnus ražošanas subsīdijas, bet neņemot vērā ar finanšu un neražoto aktīvu aizņemšanos/īrēšanu vai ar īpašumu saistītos maksājumus un saņemtos ienākumus.

Centrālā valdība (*central government*) – valdība saskaņā ar **Eiropas Kontu sistēmas 1995 (EKS 95)** definīciju, neietverot reģionālā un vietējā līmeņa valdību (sk. arī **valdība**).

Centrālais darījuma partneris (CDP) (*central counterparty (CCP)*) – persona, kas vienā vai vairākos finanšu tirgos darbojas kā starpnieks starp tirgoto līgumu **darījuma partneriem**, t.i., kā pircējs attiecībā pret visiem pārdevējiem un kā pārdevējs attiecībā pret visiem pircējiem, tādējādi garantējot apgrozībā esošu līgumu (*open contract*) izpildi.

Centrālais vērtspapīru depozitārijs (CVD) (*central securities depository (CSD)*) – iestāde 1) vērtspapīru darījumu apstrādes un to norēķinu nodrošināšanai dematerializētā veidā, 2) turēšanas pakalpojumu nodrošināšanai (piemēram, korporatīvo darbību un vērtspapīru dzēšanas administrēšanai) un 3) ar aktīvu lomu vērtspapīru emisiju integritātes nodrošināšanā. Vērtspapīrus var turēt materializētā (bet imobilizētā) veidā vai dematerializētā (t.i., tikai elektronisku ierakstu) veidā.

Centrālo banku korespondentattiecību modelis (CCBM) (*correspondent central banking model (CCBM)*) – mehānisms, ko radījusi **Eiropas Centrālo banku sistēma**, lai **darījuma partneri** varētu izmantot atbilstošo **nodrošinājumu** pārrobežu darījumos. CCBM NCB savstarpēji darbojas kā vērtspapīru kontu turētājas. Tas nozīmē, ka katra NCB savā vērtspapīru pārvaldes struktūrā atvērusi vērtspapīru kontus visām pārējām NCB un **Eiropas Centrālajai bankai**.

Cenu stabilitāte (*price stability*) – cenu stabilitātes saglabāšana ir **Eurosistēmas** galvenais mērķis. **Padome** definējusi cenu stabilitāti kā **euro zonas saskaņotā patēriņa cenu indeksa** pieaugumu

salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu mazāku par 2%. Padome arī darījusi zināmu, ka, lai nodrošinātu cenu stabilitāti, tā cenšas saglabāt inflāciju zemāku par 2%, bet tuvu 2% vidējā termiņā.

Cits finanšu starpnieks (CFS) (other financial intermediary (OFI)) – sabiedrība vai kvazisabiedrība (izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus), kas galvenokārt nodarbojas ar finanšu starpniecību, uzņemoties saistības veidos, kas nav nauda, noguldījumi un/vai tuvi noguldījumu aizstājēji, pret institucionālām struktūrām, kas nav **MFI**. CFS ietver sabiedrības, kas galvenokārt nodarbojas ar ilgtermiņa finansējuma nodrošināšanu (piemēram, sabiedrības, kas nodarbojas ar finanšu līzingu pakalpojumiem), sabiedrības, kas izveidotas vērtspapīrotu aktīvu turēšanai, citas finanšu pārvaldītājsabiedrības, vērtspapīru un atvasināto finanšu instrumentu dīleri, ja tie darbojas savā vārdā, riska kapitālsabiedrības un attīstības kapitālsabiedrības.

Darījuma partneris (counterparty) – finanšu darījuma (piemēram, jebkura darījuma ar centrālo banku) otra puse.

Deficīta-parāda korekcija (valdības) (deficit-debt adjustment (general government)) – starpība starp **valdības** budžeta bilanci (**deficitu** vai pārpalikumu) un **parāda** pārmaiņām.

Deficīta rādītājs (valdības) (deficit ratio (general government)) – **deficīta** attiecība pret **iekšzemes kopproduktu** pašreizējās tirgus cenās. Tas ir viens no fiskālajiem kritērijiem, kas izklāstīti **Līguma** 126. panta 2. punktā un kas nosaka pārmērīga budžeta deficīta esamību (sk. arī **pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra**). To sauc arī par budžeta deficīta rādītāju vai fiskālā deficīta rādītāju.

Deficīts (valdības) (deficit (general government)) – **valdības** neto aizņēmumi, t.i., starpība starp valdības kopējiem ieņēmumiem un valdības kopējiem izdevumiem.

ECOFIN (ECOFIN Council) – termins, ko bieži lieto, atsaucoties uz **Eiropas Savienības Padomes** sanāksmi, kurā piedalās ekonomikas un finanšu ministri.

Eiropadome (European Council) – ES iestāde, kuru veido ES dalībvalstu vai to valdību vadītāji un – kā dalībnieki bez balsstiesībām – Eiropas Komisijas priekšsēdētājs un Eiropadomes priekšsēdētājs. **Tā** nodrošina ES nepieciešamo stimulu tās attīstībai un nosaka tās vispārējās politikas vadlīnijas un prioritātes. Eiropadomei nav likumdevēja funkcijas.

Eiropas Centrālā banka (ECB) (European Central Bank (ECB)) – ECB ir **Eurosistēmas** un **Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS)** centrs, un saskaņā ar **Līgumu** (282. panta 3. punkts) tā ir juridiskā persona. Saskaņā ar ECBS Statūtiem tā nodrošina Eurosistēmai un ECBS uzticēto uzdevumu veikšanu, izvēršot savu darbību vai arī ar NCB starpniecību. ECB pārvalda **Padome, Valde** un – kā trešā lēmējinstītūcija – **Ģenerālpadome**.

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) (European System of Central Banks (ESCB)) – sistēmā ietilpst **Eiropas Centrālā banka (ECB)** un visu 27 ES dalībvalstu NCB, t.i., tajā ietilpst ne tikai **Eurosistēmas** dalībnieki, bet arī to dalībvalstu NCB, kuras nav ieviesušas euro. ECBS pārvalda ECB **Padome, Valde** un – kā ECB trešā lēmējinstītūcija – **Ģenerālpadome**.

Eiropas Finanšu stabilitātes fonds (EFSF) (European Financial Stability Facility (EFSF)) – sabiedrība ar ierobežotu atbildību, ko uz starpvaldību pamatiem nodibinājušas **euro zonas** dalībvalstis, lai izsniegtu aizdevumus finanšu grūtībās nonākušām euro zonas valstīm. Šāds

finanšu atbalsts piemēro stingrus nosacījumus saistībā ar ES–SVF kopīgajām programmām. EFSF aizdevumus finansē, emitējot **parāda vērtspapirus**, ko proporcionālā apjomā kopumā līdz 440 mljrd. euro garantē euro zonas valstis.

Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisms (EFSM) (*European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM)*) – ES instruments, kas, pamatojoties uz Līguma 122. panta 2. punktu, ļauj Komisijai ES vārdā piesaistīt līdz 60 mljrd. euro, lai izsniegtu aizdevumus ES dalībvalstīm, kuras saskaras vai kurām draud saskarsme ar ārpus to kontroles esošiem ārkārtas apstākļiem. EFSM aizdevumiem piemēro stingrus nosacījumus saistībā ar ES–SVF kopīgajām programmām.

Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma (EFUS) (*European System of Financial Supervision (ESFS)*) – iestāžu grupa, kas atbild par Savienības finanšu sistēmas uzraudzību. Tajā ietilpst **Eiropas Sistēmisko risku kolēģija**, trīs Eiropas uzraudzības iestādes, Eiropas Uzraudzības iestāžu apvienotā komiteja un ES dalībvalstu uzraudzības iestādes.

Eiropas Kontu sistēma 1995 (EKS 95) (*European System of Accounts 1995 (ESA 95)*) – visaptveroša un integrēta makroekonomikas kontu sistēma, kuras pamatā ir starptautiski saskaņotu statistikas jēdzienu, definīciju un uzskaites noteikumu kopums un kuras mērķis ir nodrošināt saskaņotu ES dalībvalstu tautsaimniecību kvantitatīvo aprakstu. EKS 95 ir ES pasaules Nacionālo kontu sistēmas 1993 (NKS 93) versija.

Eiropas Monetārais institūts (EMI) (*European Monetary Institute (EMI)*) – pagaidu institūcija, kas tika izveidota 1994. gada 1. janvārī, uzsākot **Ekonomikas un monetārās savienības** otro posmu. Pēc **Eiropas Centrālās bankas** nodibināšanas 1998. gada 1. jūnijā tas tika likvidēts.

Eiropas Savienības Padome (Padome) (*Council of the European Union (Council)*) – ES iestāde, kuru veido ES dalībvalstu valdību pārstāvji (parasti – par izskatāmajiem jautājumiem atbildīgie ministri) un attiecīgais Eiropas komisārs (sk. arī **ECOFIN**).

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) (*European Systemic Risk Board (ESRB)*) – neatkarīga ES struktūra, kas atbild par finanšu sistēmas makrouzraudzību ES. Tā veicina to **finanšu stabilitāti** apdraudošo sistēmisko risku novēršanu vai mazināšanu, kurus izraisa norises finanšu sistēmā, ņemot vērā makroekonomiskās norises, lai izvairītos no plaši izplatītas finanšu spriedzes periodiem.

Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK) (*Economic and Financial Committee (EFC)*) – komiteja, kas piedalās **ECOFIN** un Eiropas Komisijas darba sagatavošanā. Tās uzdevumi ietver gan dalībvalstu, gan ES ekonomiskā un finanšu stāvokļa vērtēšanu un piedalīšanos budžeta pārraudzībā.

Ekonomikas un monetārā savienība (EMS) (*Economic and Monetary Union (EMU)*) – process, kura rezultātā ieviesta vienotā valūta – euro – un **euro zonas** vienotā monetārā politika, kā arī veikta ES dalībvalstu ekonomiskās politikas koordinācija. Šis **Līgumā** aprakstītais process notika trijos posmos. Pēdējais, trešais, posms sākās 1999. gada 1. janvārī, kad pilnvaras monetārajā jomā tika nodotas **Eiropas Centrālajai bankai** un tika ieviests euro. EMS izveides procesu noslēdza euro ieviešana skaidrās naudas aprītē 2002. gada 1. janvārī.

EONIA (euro uz nakti izsniegto kredītu vidējais indekss) (*EONIA (euro overnight index average)*) – efektīvās procentu likmes rādītājs, kas dominē euro starpbanku darījumu uz nakti tirgū.

To aprēķina kā euro denominēto beznodrošinājuma aizdevumu darījumu uz nakti procentu likmju vidējo svērto rādītāju saskaņā ar sarakstā iekļauto banku sniegtajiem datiem.

EURIBOR (euro starpbanku kredītu procentu likmju indekss) (EURIBOR (euro interbank offered rate)) – procentu likme, ar kādu saskaņā ar sarakstā iekļauto banku sniegtajiem datiem visaugstākā reitinga banka vēlas aizdot naudas līdzekļus citai visaugstākā reitinga bankai un ko katru dienu aprēķina starpbanku noguldījumiem ar dažādiem termiņiem līdz 12 mēnešiem.

Euro efektīvais kurss (EEK, nominālais/reālais) (effective exchange rate (EER) of the euro (nominal/real)) – vidējie svērtie divpusējie euro kursi attiecībā pret **euro zonas** galveno tirdzniecības partnervalstu valūtām. **Eiropas Centrālā banka** publicē nominālā EEK indeksus attiecībā pret divām tirdzniecības partnervalstu grupām, EEK20 (ietilpst 10 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis un 10 galvenās tirdzniecības partnervalstis ārpus ES) un EEK40 (ietilpst EEK20 un 20 papildu valstis). Izmantotie svāri atspoguļo katras partnervalsts daļu euro zonas rūpniecības preču tirdzniecībā, ņemot vērā konkurenci trešo valstu tirgos. Reālie EEK ir nominālie EEK, kas deflēti ar ārvalstu un iekšzemes cenu vai izmaksu attiecības vidējo svērto vērtību. Tādējādi tie ir cenu un izmaksu konkurētspējas rādītāji.

Euro zona (euro area) – zona, ko veido tās ES dalībvalstis, kuru saskaņā ar Līgumu kā vienotā valūta ir euro un kurās tiek īstenota vienotā monetārā politika, par ko atbild **Eiropas Centrālās bankas Padome**. Euro zonā pašlaik ietilpst Beļģija, Vācija, Igaunija, Īrija, Grieķija, Spānija, Francija, Itālija, Kipra, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Austrija, Portugāle, Slovēnija, Slovākija un Somija.

Eurogrupa (Eurogroup) – neformāla to ES dalībvalstu ekonomikas un finanšu ministru sanāksme, kuru valūta ir euro. Tās statuss atzīts **Līguma** 137. pantā un 14. protokolā. Tās sanāksmēs tiek regulāri aicināta piedalīties Eiropas Komisija un **Eiropas Centrālā banka**.

Eurosistēma (Eurosystem) – **euro zonas** centrālo banku sistēma. Tajā ietilpst **Eiropas Centrālā banka** un to ES dalībvalstu NCB, kuras ievieš euro.

Finanšu stabilitāte (financial stability) – stāvoklis, kādā finanšu sistēma, kurā ietilpst finanšu starpnieki, tirgi un tirgus infrastruktūras, ir spējīga izturēt šokus un panākt finanšu nelīdzsvarotības izlīdzināšanos, tādējādi mazinot varbūtību, ka finanšu starpniecības procesā varētu izveidoties pārrāvumi, kas ir pietiekami nopietni, lai būtiski kavētu uzkrājumu novirzīšanu uz ienesīgām ieguldījumu iespējām.

Galvenā refinansēšanas operācija (main refinancing operation) – regulāra **atklātā tirgus operācija**, ko **Eurosistēma** veic **reverso darījumu** veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu ar standartizsoļu procedūras palīdzību, un to termiņš parasti ir 1 nedēļa.

Galvenās ECB procentu likmes (key ECB interest rates) – **Padomes** noteiktās procentu likmes, kas atspoguļo **Eiropas Centrālās bankas** monetārās politikas nostāju – **galveno refinansēšanas operāciju, aizdevumu iespējas uz nakti un noguldījumu iespējas** procentu likme.

Ģenerālpadome (General Council) – viena no **Eiropas Centrālās bankas** (ECB) lēmēj institūcijām. Tajā ietilpst ECB prezidents un viceprezidents un visu **Eiropas Centrālo banku sistēmas** NCB vadītāji.

Iekšzemes kopprodukts (IKP) (*gross domestic product (GDP)*) – ekonomiskās aktivitātes rādītājs, t.i., tautsaimniecībā saražoto preču un pakalpojumu kopapjoma vērtība noteiktā periodā, atskaitot starppatēriņu un pieskaitot produktu un importa tīros nodokļu ieņēmumus. IKP var sadalīt ražošanas, izdevumu un ienākumu sastāvdaļās. Galvenie IKP veidojošie izdevumu posteņi ir mājsaimniecību galapatēriņš, valdības galapatēriņš, kopējā pamatkapitāla veidošana, krājumu pārmaiņas, kā arī preču un pakalpojumu eksports un imports (t.sk. tirdzniecība euro zonā).

Iespējas līgums (*option*) – finanšu instruments, kas tā īpašniekam dod tiesības, tomēr neuzliek saistības pirkt vai pārdot noteiktus aktīvus (piemēram, obligācijas vai akcijas) par iepriekš noteiktu cenu (iespējas līguma izmantošanas cenu (*strike price* vai *exercise price*)) vai nu noteiktā datumā, vai līdz noteiktam datumam (iespējas līguma izmantošanas datumam (*exercise date* vai *maturity date*)).

Iespēju aplēses (*projections*) – četrreiz gadā veikta pasākuma rezultāti, kura mērķis ir prognozēt iespējamās nākotnes makroekonomiskās norises **euro zonā**. **Eurosistēmas** speciālistu iespēju aplēses tiek publicētas jūnijā un decembrī, bet **Eiropas Centrālās bankas** (ECB) speciālistu iespēju aplēses – martā un septembrī. Tās ietilpst ECB monetārās politikas stratēģijas **tautsaimniecības analīzes** pilnā un tādejādi ir viens no vairākiem ieguldījumiem **Padomes** veiktajā **cenu stabilitātes** risku novērtējumā.

IKP deflators (*GDP deflator*) – **iekšzemes kopprodukts** (IKP), kas izteikts faktiskajās cenās (nominālais IKP), dalīts ar IKP apjomu (reālo IKP). To sauc arī par IKP implicēto cenu deflatoru.

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācija (*longer-term refinancing operation*) – kredītooperācija ar termiņu ilgāku par 1 nedēļu, ko **Eurosistēma** veic **reverso darījumu** veidā. Regulāro mēneša operāciju termiņš ir 3 mēneši. Finanšu tirgus krīzes laikā ar atšķirīgu biežumu tika veiktas papildu operācijas ar termiņu no viena **izpildes perioda** līdz 1 gadam.

Implicētais svārstīgums (*implied volatility*) – gaidāmais aktīva (piemēram, akcijas vai obligācijas) cenas pārmaiņu tempa svārstīgums (t.i., standartnovirze). To var iegūt no aktīva cenas, tā **iespējas līgumu** termiņa beigu datuma un izmantošanas cenas, kā arī no bezriskā ienesīguma likmes, izmantojot iespējas līgumu cenu noteikšanas modeli (piemēram, Bleka–Skoulza (*Black-Scholes*) modeli).

Izpildes periods (*maintenance period*) – periods, uz kādu aprēķina **kredītiestāžu** atbilstību **rezervju prasībām**. Izpildes periods sākas dienā, kad veicams norēķins par pirmo **galveno refinansēšanas operāciju**, kas tiek veikta pēc **Padomes** sēdes, kurā paredzēts sniegt monetārās politikas nostājas kārtējā mēneša novērtējumu. Vismaz trīs mēnešus pirms katra gada sākuma **Eiropas Centrālā banka** publicē rezervju prasību izpildes periodu kalendāru.

Kandidātvalstis (*candidate countries*) – valstis, no kurām ES pieņēmusi pieteikumu dalībai ES. Pašlaik tās ir Horvātija, Īslande, Bijusī Dienvidslāvijas Republika Maķedonija, Melnkalne un Turcija.

Kapitāla vērtspapīri (*equities*) – vērtspapīri, kas atspoguļo īpašumtiesības uz akciju sabiedrības daļu. Tie ietver biržās tirgotas akcijas (kotētas akcijas), nekotētas akcijas un citus kapitāla vērtspapīru veidus. Kapitāla vērtspapīri parasti nodrošina ienākumus dividenžu veidā.

Kapitāla vērtspapīru tirgus (*equity market*) – tirgus, kurā emitē un tirgo **kapitāla vērtspapīrus**.

Korporatīvā vadība (corporate governance) – noteikumi, procedūras un procesi, saskaņā ar kuriem organizācija tiek vadīta un kontrolēta. Korporatīvās vadības uzbūve nosaka dažādu organizācijas dalībnieku (piemēram, valde, vadītāji, akcionāri un citas iesaistītās puses) tiesību un pienākumu sadalījumu, kā arī lēmumu pieņemšanas noteikumus un kārtību.

Kredītiestāde (credit institution) – 1) uzņēmums, kas nodarbojas ar noguldījumu vai citu atmaksājamo līdzekļu pieņemšanu no sabiedrības un kredītu piešķiršanu savā vārdā, vai 2) uzņēmums vai jebkura cita juridiskā persona, kas atšķiras no 1. punktā minētajiem un emitē maksāšanas līdzekļus elektroniskās naudas veidā.

Kredītrisks (credit risk) – risks, ka **darījuma partneris** pilnā apjomā nenokārtos savas saistības vai nu pienākot termiņam, vai arī jebkurā laikā pēc tam. Kredītrisks ietver aizstāšanas izmaksu risku un pamatsummas risku, kā arī risku, ka norēķinu neveiks norēķinu veicošā banka.

Līgumi (Treaties) – ja nav noteikts citādi, visas atsauces šajā pārskatā uz Līgumiem attiecas gan uz **Līgumu** par Eiropas Savienības darbību, gan Līgumu par Eiropas Savienību.

Līgums (Treaty) – ja nav noteikts citādi, šajā pārskatā visas atsauces uz Līgumu attiecas uz Līgumu par Eiropas Savienības darbību un atsauces uz pantu numerāciju atspoguļo numerāciju, kas ir spēkā kopš 2009. gada 1. decembra.

Lisabonas līgums (Treaty of Lisbon; Lisbon Treaty) – groza divus ES pamatlīgumus – Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu. Pēdējais pārdēvēts par **Līgumu** par Eiropas Savienības darbību. Lisabonas līgumu parakstīja 2007. gada 13. decembrī Lisabonā, un tas stājās spēkā 2009. gada 1. decembrī.

Lisabonas stratēģija (Lisbon strategy) – visaptveroša strukturālo reformu programma, kuras mērķis ir pārveidot ES par "visdinamiskāko un konkurētspējīgāko uz zināšanām balstīto tautsaimniecību pasaulē" un kuru 2000. gadā uzsāka Lisabonas **Eiropadome**. To aizstājusi **Stratēģija "Eiropa 2020"**.

M1 – šaurās naudas rādītājs, kas ietver skaidro naudu apgrozībā un noguldījumus uz nakti **MFI** un **centrālajā valdībā** (piemēram, pastā vai Valsts kasē).

M2 – vidējās naudas rādītājs, kas ietver **M1**, noguldījumus ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem ieskaitot (t.i., īstermiņa krājnoguldījumus) un noguldījumus ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot (t.i., īstermiņa noguldījumus) **MFI** un **centrālajā valdībā**.

M3 – plašās naudas rādītājs, kas ietver **M2** un tirgojamus instrumentus, īpaši **atpirkšanas līgumus**, **naudas tirgus** fondu akcijas un daļas, kā arī **MFI** emitētus **parāda vērtspapirus** ar termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot.

M3 pieauguma atsauces vērtība (reference value for M3 growth) – **M3** gada kāpuma temps vidējā termiņā atbilstoši **cenu stabilitātes** saglabāšanas mērķim. Pašlaik **M3** gada pieauguma atsauces vērtība ir 4.5%.

Maksājumu apstrādes automatizācija (STP) (straight-through processing (STP)) – pilnībā automatizēta darījumu/maksājumu pārvedumu apstrāde, t.sk., kur nepieciešams, automatizēta rīkojumu apstiprināšana, salīdzināšana, ģenerēšana, klīringa (tīrvērtes) un norēķina veikšana.

Maksājumu bilance (*balance of payments (b.o.p.)*) – statistikas pārskats, kas konkrētam periodam apkopo kādas valsts saimnieciskos darījumus ar pārējām valstīm. Šeit ietilpst darījumi, kas saistīti ar precēm, pakalpojumiem un ienākumiem, tādi darījumi, kas saistīti ar finanšu prasībām un saistībām pret pārējām valstīm, un darījumi (piemēram, valstu parāda atlaišana), kas klasificējami kā pārvedumi.

MFI (monetārās finanšu iestādes) (*MFI (monetary financial institutions)*) – finanšu iestādes, kas veido **euro zonas** naudas emisijas sektoru. Šeit ietilpst **Eurosistēma**, rezidentu **kredītiestādes** saskaņā ar ES tiesību aktu definīciju un visas pārējās rezidentu finanšu iestādes, kas nodarbojas ar noguldījumu un/vai tiem tuvu aizstājēju piesaisti no ne-MFI, kā arī kredītu izsniegšanu un/vai ieguldījumu veikšanu vērtspapīros savā vārdā (vismaz ekonomiskā nozīmē). Pēdējā grupā galvenokārt ietilpst **naudas tirgus** fondi, t.i., fondi, kas veic ieguldījumus īstermiņa un zema riska instrumentos, kuru termiņš parasti ir līdz 1 gadam ieskaitot.

MFI ilgāka termiņa finanšu saistības (*MFI longer-term financial liabilities*) – noguldījumi ar noteikto termiņu ilgāku par 2 gadiem, noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu ilgāku par 3 mēnešiem, **euro zonas MFI** emitētie **parāda vērtspapīri** ar sākotnējo dzēšanas termiņu ilgāku par 2 gadiem un euro zonas MFI sektora kapitāls un rezerves.

MFI kredīts euro zonas rezidentiem (*MFI credit to euro area residents*) – MFI izsniegtie aizdevumi ne-MFI, kas ir **euro zonas** valstu rezidenti (t.sk. **valdībai** un privātajam sektoram), un MFI euro zonas rezidentu ne-MFI emitēto vērtspapīru turējumi (akcijas, citi **kapitāla vērtspapīri** un **parāda vērtspapīri**).

MFI procentu likmes (*MFI interest rates*) – procentu likmes, kuras rezidentu **kredītiestādes** un citas MFI, izņemot centrālās bankas un **naudas tirgus** fondus, piemēro euro denominētajiem **euro zonas** rezidentu mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību noguldījumiem un tām izsniegtajiem kredītiem.

Minimālā pieteikuma procentu likme (*minimum bid rate*) – zemākā procentu likme, ar kuru **darījuma partneri** var iesniegt pieteikumus mainīgas procentu likmes izsolēs.

Monetārā analīze (*monetary analysis*) – viens no **Eiropas Centrālās bankas** principu sistēmas pīlāriem visaptverošas **cenu stabilitātes** risku analīzes veikšanai, kas ir **Padomes** monetārās politikas lēmumu pamats. Monetārā analīze palīdz novērtēt vidējā termiņa un ilgtermiņa inflācijas tendences, ņemot vērā ciešo saistību starp naudu un cenām ilgākos periodos. Monetārajā analīzē tiek ievērotas norises plašā monetāro rādītāju spektrā, t.sk. **M3**, tā sastāvdaļās un M3 neietilpstošajos bilances posteņos, īpaši kredītos, un dažādos likviditātes pārpalikuma rādītājos (sk. arī **tautsaimniecības analīze**).

Monetārie ienākumi (*monetary income*) – **Eurosistēmas** monetārās politikas funkcijas veikšanas procesā uzkrātie NCB ienākumi, ko iegūst no saskaņā ar **Padomes** vadlīnijām iezīmētiem aktīviem, kurus tur apmaiņā pret apgrozībā esošām banknotēm un noguldījumu saistībām pret **kredītiestādēm**.

Naudas tirgus (*money market*) – tirgus, kurā tiek piesaistīti, ieguldīti un tirgoti īstermiņa līdzekļi, izmantojot instrumentus, kuru sākotnējais termiņš parasti nepārsniedz 1 gadu.

Nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma izmaksas (reālās) (*cost of the external financing of non-financial corporations (real)*) – nefinanšu sabiedrību izmaksas, kas rodas, piesaistot jaunus ārējos līdzekļus. **Euro zonas** nefinanšu sabiedrībām tās tiek aprēķinātas kā vidējās svērtās banku aizdevumu izmaksas, **parāda vērtspapīru** izmaksas un kapitāla vērtspapīru izmaksas, pamatojoties uz atlikuma un apgrozībā esošā apjoma summām, kas koriģētas atbilstoši pārvērtēšanas ietekmei, un deflējot tās ar inflācijas gaidām.

Nestandarta pasākumi (*non-standard measures*) – ECB veiktie pasākumi, lai veicinātu procentu likmju lēmumu efektivitāti un transmisiju uz plašāku **euro zonas** tautsaimniecību, ņemot vērā darbības traucējumus dažos finanšu tirgus segmentos un plašāk – finanšu sistēmā.

Nodrošinājums (*collateral*) – iekšlāti vai kā citādi nodoti aktīvi (piemēram, **kredītiestādes** ķīla, kas sniegta centrālajai bankai), kas garantē aizdevumu atmaksu, kā arī aktīvi, kas tiek pārdoti (piemēram, aktīvi, ko kredītiestādes pārdod centrālajām bankām) saskaņā ar **atpirkšanas līgumu**.

"Nodrošināto obligāciju iegādes programma" (NOIP) (*Covered Bond Purchase Programme (CBPP)*) – pamatojoties uz **Eiropas Centrālās bankas Padomes** 2009. gada 7. maija lēmumu izveidota ECB programma euro denominētu **euro zonā** emitētu nodrošinātu obligāciju iegādei, lai atbalstītu konkrētu finanšu tirgus segmentu, kas svarīgs banku finansējumam un ko īpaši ietekmējusi finanšu krīze. Programmas ietvaros veikto iegāžu nominālā vērtība bija 60 mljrd. euro, un tās pilnībā tika pabeigtas līdz 2010. gada 30. jūnijam.

Noguldījumu iespēja (*deposit facility*) – **Eurosistēmas pastāvīgā iespēja**, kuru **darījuma partneri** var izmantot, lai NCB veiktu noguldījumus uz nakti. Šādiem noguldījumiem ir iepriekš noteikta procentu likme (sk. arī **galvenās ECB procentu likmes**).

Norēķinu risks (*settlement risk*) – risks, ka norēķins pārvedumu sistēmā nenotiks tā, kā plānots, parasti tāpēc, ka kāda puse neizpilda vienas vai vairākas norēķinu saistības. Šāds risks konkrēti ietver darbības riskus, **kredītriskus** un likviditātes riskus.

Obligāciju tirgus (*bond market*) – tirgus, kurā emitē un tirgo ilgāka termiņa **parāda vērtspapīrus**.

Padome (*Governing Council*) – augstākā **Eiropas Centrālās bankas** (ECB) lēmēj institūcija. Padomi veido visi ECB **Valdes** locekļi un euro ieviesušo ES dalībvalstu NCB vadītāji.

Parāda attiecība pret IKP (valdības) (*debt-to-GDP ratio (general government)*) – **parāda** attiecība pret **iekšzemes kopproduktu** pašreizējās tirgus cenās. Tas ir viens no fiskālajiem kritērijiem, kas izklāstīti **Līguma** 126. panta 2. punktā un kas nosaka pārmērīga budžeta deficīta esamību.

Parāda vērtspapīrs (*debt security*) – emitenta (t.i., aizņēmēja) apņemšanās veikt vienu vai vairākus maksājumus vērtspapīru turētājam (aizdevējam) noteiktā datumā vai datumos nākotnē. Šādiem vērtspapīriem parasti ir noteikta procentu likme (kupons), un/vai tie tiek pārdoti ar diskontu no summas, kas tiks atmaksāta noteiktajā dzēšanas termiņā. Parāda vērtspapīri, kas emitēti ar sākotnējo dzēšanas termiņu ilgāku par 1 gadu, klasificēti kā ilgtermiņa parāda vērtspapīri.

Parāds (valdības) (debt (general government)) – kopējais bruto parāds (nauda, noguldījumi, aizdevumi un parāda vērtspapīri) nominālvērtībā gada beigās, konsolidēts starp **valdības** sektoriem un to ietvaros.

Pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra (excessive deficit procedure) – Līguma 126. pantā noteiktā un 12. protokolā sīkāk izklāstītā pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras norma prasa ES dalībvalstīm nodrošināt budžeta disciplīnu, definē kritērijus, saskaņā ar kuriem kāds budžeta stāvoklis uzskatāms par pārmērīgu budžeta deficītu, un nosaka, kādi pasākumi jāveic pēc tam, kad konstatēta budžeta deficīta vai valsts **parāda** prasību neizpilde. 126. pantu papildina Padomes 1997. gada 7. jūlija Regula (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu (ar grozījumiem, kurus ievieša Padomes 2005. gada 27. jūnija Regula (EK) Nr. 1056/2005), kas ir viens no **Stabilitātes un izaugsmes pakta** elementiem.

Pastāvīgā iespēja (standing facility) – centrālās bankas nodrošināta kredītiespēja, kas pieejama **darījuma partneriem** pēc pašu iniciatīvas. **Eurosistēma** piedāvā divas pastāvīgās iespējas uz nakti: **aizdevumu iespēju uz nakti** un **noguldījumu iespēju**.

Portfeļieguldījumi (portfolio investment) – **euro zonas** rezidentu tādu vērtspapīru tīrie darījumi un/vai pozīcijas, kuru emitenti ir euro zonas nerezidenti ("aktīvi"), un euro zonas nerezidentu tādu vērtspapīru tīrie darījumi un/vai pozīcijas, kuru emitenti ir euro zonas rezidenti ("saistības"). Tiek ietverti **kapitāla vērtspapīri** un **parāda vērtspapīri** (obligācijas un parādzīmes un **naudas tirgus** instrumenti), izņemot **tiešajās investīcijās** vai rezerves aktīvos uzrādītās summas.

Precizējošā operācija (fine tuning operation) – **atklātā tirgus operācija**, ko **Eurosistēma** veic, lai novērstu neparedzētas likviditātes svārstības tirgū. Precizējošo operāciju biežums un termiņi nav standartizēti.

Reālā laika bruto norēķinu (RTGS) sistēma (real-time gross settlement (RTGS) system) – norēķinu sistēma, kurā maksājumu apstrāde un norēķins notiek, pamatojoties uz katru atsevišķu darījumu reālajā laikā (sk. arī **TARGET**).

Reversais darījums (reverse transaction) – operācija, kurā centrālā banka pērk vai pārdod aktīvus saskaņā ar **atpirkšanas līgumu** vai veic kredītooperācijas pret **nodrošinājumu**.

Rezervju bāze (reserve base) – to bilances posteņu (saistību) summa, kuri veido **kredītiestādes rezervju prasību** aprēķināšanas bāzi.

Rezervju prasības (reserve requirement) – minimālais rezervju apjoms, kas **kredītiestādei** jāglabā **Eurosistēmā** iepriekš noteiktā rezervju prasību **izpildes periodā**. Atbilstība prasībām tiek noteikta, pamatojoties uz rezervju kontu dienas atlikumu vidējo rādītāju izpildes periodā.

Saskaņotais patēriņa cenu indekss (SPCI) (Harmonised Index of Consumer Prices (HICP)) – **Eurostat** aprēķināts patēriņa cenu dinamikas rādītājs, kas saskaņots visām ES dalībvalstīm.

Sistēmiskais risks (systemic risk) – risks, ka, vienam dalībniekam nespējot nokārtot savas saistības sistēmā, arī citi dalībnieki nespēs nokārtot savas saistības noteiktajā termiņā, kam var būt tālāka ietekme (piemēram, ievērojamas likviditātes vai kredītu problēmas), kura apdraud finanšu sistēmas stabilitāti vai tās uzticamību. Šādu nespēju pildīt saistības var radīt darbības vai finanšu problēmas.

Stabilitātes un izaugsmes pakts (*Stability and Growth Pact*) – tā mērķis ir nodrošināt stabilas valdības finanses ES dalībvalstīs, lai stiprinātu **cenu stabilitātes** un spēcīgas, ilgtspējīgas, nodarbinātību veicinošas izaugsmes nosacījumus. Lai sasniegtu šo mērķi, pakts paredz, ka dalībvalstīm jānosaka vidēja termiņa budžeta mērķi. Tas ietver arī **pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras** konkrētas specifikācijas. Paktā ietilpst Amsterdamas **Eiropadomes** 1997. gada 17. jūnija Rezolūcija par Stabilitātes un izaugsmes paktu un divas Padomes Regulas: 1) 1997. gada 7. jūlija Regula (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa pārraudzības un ekonomiskās politikas pārraudzības un koordinācijas stiprināšanu (ar grozījumiem, kurus ieviesa 2005. gada 27. jūnija Regula (EK) Nr. 1055/2005) un 2) 1997. gada 7. jūlija Regula (EK) Nr. 1467/97 par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras ieviešanas paātrināšanu un precizēšanu (ar grozījumiem, kurus ieviesa 2005. gada 27. jūnija Regula (EK) Nr. 1056/2005). Stabilitātes un izaugsmes pakta papildina **ECOFIN** ziņojums "Stabilitātes un izaugsmes pakta ieviešanas uzlabošana", kuru apstiprināja Briseles Eiropadome 2005. gada 22. un 23. martā. To papildina arī Rīcības kodekss "Stabilitātes un izaugsmes pakta īstenošanas specifikācijas un vadlīnijas par stabilitātes un konverģences programmu formu un saturu", ko 2005. gada 11. oktobrī apstiprināja ECOFIN.

Starptautisko investīciju bilance (s.i.b.) (*international investment position (i.i.p.)*) – kādas valsts nenokārtoto tīro finanšu prasību (vai finanšu saistību) pret pārējām valstīm vērtība un sastāvs.

Stratēģija "Eiropa 2020" (*Europe 2020 strategy*) – nodarbinātības un gudras, ilgtspējīgas un ietverošas izaugsmes ES stratēģija. **Eiropadome** to pieņēma 2010. gada jūnijā. Tās pamatā ir **Lisabonas stratēģija**, un tās mērķis ir nodrošināt ES dalībvalstīm saskaņotu regulējumu strukturālo reformu īstenošanai, lai palielinātu potenciālo izaugsmi, un mobilizēt ES politikas un instrumentus.

TARGET (Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu) sistēma (*TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer) system*) – **Eurosistēmas reālā laika bruto norēķinu sistēma** euro. Pirmās paaudzes sistēmu 2008. gada maijā nomainīja **TARGET2**.

TARGET2 – otrās paaudzes **TARGET** sistēma. Tā veic maksājumu norēķinus euro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, un tās darbības pamatā ir vienota kopēja IT platforma, kurā visi maksājuma uzdevumi tiek iesniegti apstrādei.

TARGET2 vērtspapīriem (T2S) (*TARGET2-Securities (T2S)*) – **Eurosistēmas** vienotā tehniskā platforma, kas ļauj **centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem** un NCB nodrošināt neitrālus pārrobežu vērtspapīru norēķinu pamatpakalpojumus Eiropā, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus.

Tautsaimniecības analīze (*economic analysis*) – viens no **Eiropas Centrālās bankas** principu sistēmas pilāriem visaptverošas **cenu stabilitātes** risku analīzes veikšanai, kas ir **Padomes** monetārās politikas lēmumu pamats. Tautsaimniecības analīze galvenokārt tiek veikta pašreizējo ekonomisko un finanšu norišu un implicēto īstermiņa un vidēja termiņa cenu stabilitātes risku novērtējumam preču, pakalpojumu un faktoru tirgu piedāvājuma un pieprasījuma mijiedarbības skatījumā minētajos termiņos. Šajā ziņā vajadzīgā uzmanība tiek pievērsta nepieciešamībai noteikt tautsaimniecību ietekmējošo satricinājumu raksturu, to ietekmi uz izmaksu un cenu noteikšanu un to īstermiņa un vidēja termiņa izplatīšanās perspektīvas tautsaimniecībā (sk. arī **monētārā analīze**).

Tiešās investīcijas (*direct investment*) – pārrobežu investīcijas, ko veic, lai iegūtu ilgstošu līdzdalību kādā uzņēmumā, kas ir rezidents citā valstī (parasti, lai nodrošinātu īpašumtiesības, kas atbilst vismaz 10% no parastajām akcijām vai balsstiesībām). Tiešās investīcijas ietver pašu kapitālu, reinvestēto peļņu un citu kapitālu, kas saistīts ar uzņēmumu savstarpējiem darījumiem.

Tirgus risks (*market risk*) – risks, ka tirgus cenu pārmaiņu rezultātā radīsies zaudējumi (gan bilances, gan ārpusbilances posteņos).

Uzņēmumu pelnītspēja (*corporate profitability*) – uzņēmumu peļņas rādītāju mērs, kas galvenokārt saistīts ar to apgrozījumu, aktīviem vai pašu kapitālu. Ir vairāki atšķirīgi uzņēmumu pelnītspējas rādītāji, kuru pamatā ir uzņēmumu finanšu pārskatu dati, piemēram, pamatdarbības ieņēmumu (apgrozījums mīnus pamatdarbības izdevumi) attiecība pret apgrozījumu, neto ieņēmumu (pamatdarbības un ar pamatdarbību nesaistītie ieņēmumi pēc nodokļu, amortizācijas un ārkārtas posteņu atskaitīšanas) attiecība pret apgrozījumu, aktīvu peļņa (tīro ieņēmumu attiecība pret kopējiem aktīviem) un pašu kapitāla atdeve (tīro ieņēmumu attiecība pret akcionāru līdzekļiem). Makroekonomikas līmenī, pamatojoties uz nacionālo kontu datiem, par pelnītspējas rādītāju bieži vien izmanto **bruto darbības ieņēmumus**, piemēram, saistībā ar **iekšzemes kopproduktu** vai pievienoto vērtību.

Valde (*Executive Board*) – viena no **Eiropas Centrālās bankas** (ECB) lēmēj institūcijām. Valdē ir ECB prezidents, viceprezidents un vēl četri locekļi, kurus saskaņā ar **Eiropas Savienības Padomes** ieteikumu pēc tās konsultēšanās ar Eiropas Parlamentu un ECB, ievērojot kvalificētu balsu vairākumu, ieceļ **Eiropadome**.

Valdība (*general government*) – **Eiropas Kontu sistēmā 1995** definēts sektors, kurā ietilpst rezidentu iestādes, kas galvenokārt nodarbojas ar privātam un kolektīvam patēriņam paredzētu netirgus preču un pakalpojumu ražošanu un/vai nacionālo ienākumu un līdzekļu pārdali. Šeit ietilpst centrālās, reģionālās un vietējās valdības iestādes, kā arī sociālās nodrošināšanas fondi. Šeit neietilpst valsts īpašumā esošas iestādes, kas veic komercdarbību (piemēram, valsts uzņēmumi).

Valūtas mijmaiņas darījums (*foreign exchange swap*) – vienas valūtas maiņa pret otru, vienlaikus veicot darījumu pēc darījuma sākumkursa un darījumu pēc darījuma beigu kursa.

Vērtspapīrošana (*securitisation*) – finanšu aktīvu (piemēram, mājokļa hipotekāro aizdevumu) pūla veidošana un to turpmāka pārdošana specifiskiem mērķiem dibinātiem uzņēmumiem (*special purpose vehicles*), kas pēc tam emitē vērtspapīrus ar fiksētu ienākumu un pārdod tos ieguldītājiem. Šādu vērtspapīru pamatsumma un procentu likme atkarīga no pamatā esošo finanšu aktīvu pūla radītajām naudas plūsmām.

Vērtspapīrošana, iegūtos vērtspapīrus paturot (*retained securitisation*) – situācija, kurā vērtspapīrošanas darījuma sakarā emitētos vērtspapīrus atpērk iestāde, kas ir darījuma iniciatore (sk. arī **vērtspapīrošana**).

Vērtspapīru norēķinu sistēma (VNS) (*securities settlement system (SSS)*) – sistēma, kas ļauj veikt vērtspapīru pārvedumus vai nu bez samaksas, vai par samaksu (piegāde pret samaksu).

"Vērtspapīru tirgu programma" (VTP) (*Securities Markets Programme (SMP)*) – ECB programma intervenču veikšanai euro zonas publisko un privāto **parāda vērtspapīru** tirgos, lai

nodrošinātu dziļumu un likviditāti tirgus segmentos, kuros traucēta darbība. Tās mērķis ir atjaunot monetārās politikas transmisijas mehānisma pareizu darbību.

VKM II (Valūtas kursa mehānisms II) (ERM II (exchange rate mechanism II)) – valūtas kursa mehānisms, kas nodrošina pamatprincipus sadarbībai valūtas kursa politikas jomā starp **euro zonas** valstīm un ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm. VKM II ir daudzpusēja vienošanās par fiksētiem, bet koriģējamiem centrālajiem kursiem un $\pm 15\%$ standarta pieļaujamo svārstību koridoru. Lēmumi par centrālajiem kursiem un, iespējams, šaurākiem svārstību koridoriem tiek pieņemti, savstarpēji vienojoties attiecīgajai ES dalībvalstij, euro zonas valstīm, **Eiropas Centrālajai bankai** (ECB) un citām ES dalībvalstīm, kuras piedalās šajā mehānismā. Visiem VKM II dalībniekiem, t.sk. ECB, ir tiesības uzsākt konfidencialu procedūru, lai pārskatītu centrālos kursus (veiktu korekciju).

